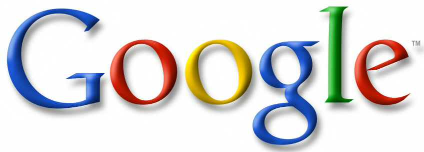

Ny kristelig Samler.

Et opbyggeligt Tidsskrift.

Udgivet

af

J. Vahl,
Sognepræst i Karebæk.

Fireogtyvende Bind.

Odense.
Forlagt af den Miloske Boghandel.
Trykt i Chr. Milos Officin.
1878.

Christelige Livsbilleder

Nr. 42.*)

General Carl Beckwith,

Valdensernes Velgjører.

Den Reisende, der besøger de deilige og minderige Valdenserdale i Norditalien, møder, naar han træder ind i de forskjellige Boliger i Lærernes hyggelige Huse, saavelsom i Hyrdernes smaa Hytter,

---

*) I de sidste 10 Aargange er der givet følgende Livsskildringer:

Oldkirken.

Makrina (1871, 193.)
En Slavindes (Blandina) Martyrdom (1872, 193.)
Perpetua (1873, 131.)

Danmark.

Past. Hans Chr. Hansen (1874, 3.)
F. Bagger til Julskov (1875, 193.)
Past. Rosing (1876, 3.)

Norge.

Past. V. J. Flood (1875, 97.)

allevegne samme Billede, en ældre Officer med rank Holdning og ædle Ansigtstræk samt prydet med flere Ordener. Dette Billede har den Underskrift Carl Beckwith, Waldensernes Velgjører. Beckwiths Navn er nøie knyttet til Waldenserkirkens seneste Historie og Missionsvirksomhed, og da dette Kirkesamfund, der allerede var til før Luthers Tid, trods store Forfølgelser har bevaret sig ned til vore Dage, hvor det er begyndt at spille en saa betyd-

---

(N. J. Storesunde) (1875, 289.)
Fru M. Schandorf (1876, 289.)
H. N. Hauge (1877, 97.)

Sverig.

Miss. S. Rydén (1869, 193.)
Miss. Carlson (1869, 219.)
P. L. Sellergren (1871, 289)
H. B Hammar (1872, 3.)
Grev Stakelberg (1873, 3.)

Finland.

Tre Livsbilleder P. Ruotsalainen, Past. Lagus, Past. Renquist. (1870, 97.)

England.

John Ashworth (1868, 12.)
David Nasmith (1868, 97. 193. 288. 1869, 1.)
John Bowen (1869, 149. 289. 1870, 3.)
Sara Martin (1870, 289.)
John Kitto (1871, 97.)
Major Arth. Vandeleur (1872, 97.)
John L. Cooke (1873, 389.)
Th. Guthrie (1875, 3.)

Tydskland.

Beata Sturm (1874, 289.)
St. Ludger (1876, 97.)
A. M. Meyer (1877, 193.)

fuld Virksomhed, vil det nok lønne Umagen at kaste et Blik paa denne ædle Mand, der har været af saa stor Betydning for det.

Slægten Beckwith eller som den oprindelig hed Malby eller Malebisse, hvilket Navn den paa Grund af et Ægteskab med et Medlem af Slægten Beckwith 1226 ombyttede med dette, hører til en af Englands ældste normanniske Slægter. Af de fem Sønner, General John Beckwith havde, bleve fire Generaler, den femte var Embedsmand og Fader til 14 Børn, af hvilke vor Johan Carl var den ældste. Han fødtes i Halifax i Ny Skotland (Nord Amerika) 2den October 1789.

Allerede som Barn stod han i høieste Anseelse

Frankrig.
Felix Neff (1870, 193.)
Italien.
Olympia Morata (1871, 3.)
Aonio Paleari (1872, 289.)
(F. Spiera) (1876, 193.)
Luigi Desanctis (1877, 289.)
Spanien.
Manuel Matamoros (1874, 193.)
Rusland.
B. J. Lemm (1877, 3.)
Indien.
Henry Martyn (1873, 197)
Jakob Ramavarma (1874, 97.)
Kina.
Ho Tsuen Sjin (1872, 346.)
Fidjiøerne.
Joel Bulu (1873, 39.)
Afrika.
Negerkongen Zamba (1870, 232.)

blandt sine Søskende og jævnaldrende Slægtninge. Han henrykkede dem saavel ved sine Viser, af hvilke han lod til at besidde et uudtømmeligt Forraad, som ved sine forunderlige Fortællinger, af hvilke nogle helt og holdent vare oprundne i hans egen Hjerne, andre vare ved den givne Anledning bearbeidede for hans unge Tilhørerkreds. Han var kun 14 Aar gammel, da han blev sendt over til England fra Halifax. Til sit 18de Aar var han saa lille og spæd af Vært, at man, efter hvad en gammel Soldat fortæller, maatte bære ham paa Skuldrene, naar man traf paa et dybere Vadested. Men selv har han i en Karikatur fremstillet sig med en spodsk Mine og Hovedet stolt kastet tilbage, marscherende i Spidsen for et Kompagni Soldater, to Gange saa store som han selv. Siden blev han dog udvoxen, og da han var 25 Aar gammel, var han bekjendt for sin mandige Skjønhed.

Den første Krig, han deltog i, var den, der førtes i Hannover med Keiser Napoleon; derpaa var han med i Overfaldet paa Danmark 1807, var i 1808 med paa et Tog mod Sverig, fulgte 1809 med Wellesley (siden Lord Wellington) til Spanien, hvor han deltog i det ulykkelige Tilbagetog ved Corunna. I de fem følgende Aar var der ikke nogen Vaabenfærd af Betydning, noget Slag eller Beleiring, uden han deltog deri. Desuagtet blev han aldrig saaret, uagtet han paa de Recognosceringer, han hver Morgen som Stabsofficer foretog, stadig udsatte sig for Fare. En Morgen f. Ex., fortæller hans gamle Tjener, var han just trængt frem til

en Skov, hvor Fjenden laa i Baghold, da hans Hest faldt død ned under ham, truffen af en Kugle. Den drog sin Rytter med sig i Faldet. Jeg troede, siger den ham hengivne Tjener, „at min Herres sidste Time var kommen.“ Næppe var dog denne Angst opstaaet, før den atter blev forjaget, idet Beckwith hurtig reiste sig op og raabte: „Alt vel, Johan!“, og ved et hurtigt Tilbagetog kom han snart udenfor den fjendlige Ild.

Under den korte Fredstid, som fulgte paa Napoleons Afsættelse og Forvisning til Elba, fik Beckwith en Hvile efter Krigslivets Besværligheder, i sin Families Skjød, der imidlertid var flyttet over til England. Der ligesom i Halifax blev han en stadig Deltager i Børnenes Lege, og skjøndt han nu var Major, frygtede han dog ikke for at stille sin Værdighed blot ved Deltagelse i de mest støiende Optrin.

Napoleons Gjenkomst fra Elba og den Krigsforstyrrelse, som derved rygtedes, rev pludselig den unge Officer bort fra Huslivets behagelige Hvile og de blomsterklædte Græsmarker ved Fædrehjemmet til Waterloos blodige Valplads.

Hvilken virksom Del Beckwith tog i dette Slag, kan alene skjønnes deraf, at fire Heste bleve skudte under ham i Løbet af den skjæbnesvangre Dag. Uagtet hans Liv stadig var i Fare under den rasende Strid, havde han dog ikke faaet det mindste Saar, førend ved Slutningen af Slaget, da en Kanonkugle, som affyredes af den flygtende Fjende, ramte hans venstre Ben og knuste det. Lidet anede

den, der afstød det, hvilke varige Følger det skulde medføre. Den almægtige Gud, der gjør sine Engle til Storme, og sine Tjenere til Ildsluer, han kan ogsaa, naar det behager ham, betjene sig af en fjendlig Kanonkugle til at udføre sin Villie. Hvor ofte faa ikke Guds Børn Aarsag til ved Tilbageblik paa deres Liv og navnlig paa de Besværligheder, som have mødt dem, eller de Fjendligheder, for hvilke de have været en Gjenstand, med Josef at udbryde: „I tænkte det Onde mod mig, men Gud har vendt det til det Gode." Og Kanonkuglen, som paa Valpladsen ved Waterloo knuste Beckwiths Ben, blev i Guds Haand et Middel til den gamle Valdenserkirkes Gjenoplivelse.

Havde ikke det smertelige Tab af et Ben for stedse afbrudt Beckwiths militære Bane, var han sandsynligvis bleven en navnkundig Feltherre, maaske Overstbefalende over den engelske Hær, og havde i denne Stilling uden Tvivl gjort sit Fædreneland store og glimrende Tjenester; men da havde han maaske aldrig søgt og fundet den høieste Ære at blive et Guds Barn formedelst Troen paa Jesus Christus. Ikke heller var det vel faldet ham paa Sinde at gjenopreise en Kirke, der havde sukket under et Aarhundreder gammelt Tryk og derunder begyndt at glemme det hellige Kald, „Gud havde givet den at lade sit Lys skinne i Mørket." Er Valdenserkirkens Missionsgjerning i Italien et Sennopskorn, som under Guds Velsignelse skal udstrække sine Grene over hele den italienske Halvø, hvo kan da beregne hele Betydningen af det Kanonskud, som ramte den

tapre Kriger i hans Løb og ligesom tilraabte ham: „Hertil skal du gaa og ikke videre! Det er til et andet Hverv, Gud har kaldet dig."

Beckwith kom sig langsomt efter den smertelige Operation, han maatte underkaste sig, men den lange Helbredelsestid blev for ham en Tid af rig Velsignelse. Det var i det stille, ensomme Sygeværelse i Slottet Mont-Saint-Jean, der havde afgivet et venligt Fristed for den saarede Kriger, at Gud aabnede hans Øie og hans Hjerte for de Ting, han hidtil blot i Forbigaaende havde skjænket en flygtig Tanke, men som siden skulde udgjøre det store Hovedmaal for alle hans Bestræbelser. Beckwith havde, efter hvad han selv siden har fortalt, aldrig været, hvad man sædvanlig forstaaer ved en Tvivler, men han vidste lige saa lidt, hvad den sande og levende Tro vil sige. Æren havde hidtil været det Eneste, han eftertragtede, indtil den uventede Tilskikkelse, hvormed Herren standsede ham i hans Løb, bragte ham til at gaa i sig selv og alvorlig spørge sig selv om Hensigten med hans Tilværelse. En Bibel, der var falden ham i Hænde, vi vide ikke hvorledes, medens han laa i Garnison i en lille By i Belgien, blev trukken frem af den Vadsæk, hvori den hidtil havde ligget i god Ro, og blev fra denne Stund af den unge Officers stadige og trofaste Ledsager. Derom vidne ogsaa de mange Anmærkninger i Randen af den. „Jeg var betagen af Kjærlighed til Æren, sagde Beckwith en Dag paa sin eiendommelige Maade til nogle Venner, da Samtalen dreiede sig om dette mindeværdige Afsnit

af hans Liv, men den gode Gud sagde til mig: „Holdt, din Skjælm!“ og saa tog han Benet af mig, og jeg kan i al Evighed ikke takke ham nok derfor.“

Hvad Beckwiths Dygtighed som Officer angaaer, ville vi anføre en Yttring af en af hans forrige Vaabenbrødre. „Beckwith“, siger denne, „forenede alle de Egenskaber, som udkræves til at føre Overbefalingen over en Hær: en hastig Opfattelse, en Koldblodighed i Stridens Øieblik, der ikke kunde rokkes af Noget, beundringsværdigt Organisationstalent og et ubøieligt Mod. Uagtet han hørte til Staben, var han dog altid rede til at forlade sin tryggere Stilling og blande sig i de Stridendes Rækker. Hans trofaste Omhu for sine Soldater var ogsaa værd at lægge Mærke til. Om Veiret end var nok saa daarligt, og hans egne Kræfter end vare nok saa udtømte, steg han dog aldrig af Hesten, før han havde indkvarteret alle sine Soldater med lige saa megen Bekvemmelighed, som Omstændighederne tillode. Jeg er vis paa, at var han bleven ved paa Krigerbanen, vilde han være stegen til Øverstbefalende for Hæren, en Stilling, Faa have passet saa godt til som han.“

Den lange Helbredelsestid oplivedes i høi Grad for Beckwith ved Slotsherrens sexaarige Datter, den ombyggeligste og kjærligste lille Sygepleierske, man kunde ønske sig. Hun fjernede sig næsten aldrig fra den stakkels saarede Officer og kastede ved sin barnlige Tale og den ømme Deltagelse, der afspeilede sig i hele hendes Ansigt, en eiendommelig Hyggelig-

hed over det triste Sygeværelse. Ogsaa var det med virkeligt Savn, at Beckwith tilsidst skiltes fra sin lille Veninde, og endnu mange Aar efter talte han om hende med den varmeste Taknemmelighed.

Efter sin Gjenkomst til England anvendte Beckwith sin Tid paa at fuldende eller rette sagt paany begynde sine tidligt afbrudte Studier. Theologi, Historie, Statshusholdning, Jordbrug bleve afvexlende Æmner for hans flittige Arbeide, og den Grundighed, hvormed han studerede disse forskjellige Æmner giver os Nøglen til den forbausende Mangesidethed, som gjorde Samtaler med ham saa lærerige og underholdende.

Hvad enten det nu var for paa en praktisk Maade at afslutte sine Studier eller maaske af Ønsket om at gjense sin Fødeby, foretog Beckwith noget senere en Reise til Amerika, hvilken varede flere Aar, i hvilke han besøgte alle de forskjellige Stater i den fremblomstrende Fristat, idet han omhyggeligt studerede dens Institutioner. Han udstrakte endog sine Udflugter til de vilde Indianere, hvis Sæder og Forestillingsmaade, saa afvigende fra de civiliserede Folk, bøde hans rige Æmner til interessante Jagttagelser.

Efter sin Gjenkomst fra den nye Verden, opholdt han sig fortrinsvis i London, hvor han omgikkes paa særdeles venskabelig Maade med sin forrige Chef, Hertugen af Wellington. Et Besøg hos denne i hans Bolig i Sommeren 1827 blev et Vendepunkt i Beckwiths Liv.

Hertugen, der ikke strax var istand til at mod-

tage Beckwith ved hans Ankomst, befalede, at man skulde føre ham ind i Bibliotheket. Blandt de Bøger, som laa paa Bordet i dette Værelse, var der en, der især tildrog sig hans Opmærksomhed. Det var en engelsk Bog med denne Titel: Fortælling om en Udflugt til Bjergene i Piemont og Efterforskninger blandt Valdenserne, Alpernes protestantiske Beboere af Dr. Gilly. De faa Blade, Beckwith naaede at faa læst, interesserede ham i saa høi Grad, at han paa Hjemveien gik ind til sin Boghandler og kjøbte Bogen. Jo mere han læste, desto mere tiltog hans Forundring og dermed ogsaa hans Interesse for dette mærkværdige Folk, hvilket det ikke var lykkedes de bitreste Forfølgelser i Aarhundredernes Løb at tilintetgjøre og som synligt havde faaet det Kald af Gud at holde Evangeliets Banner opreist paa Italiens Jord.

Da Beckwith havde endt den betydningsfulde Bog, bemægtigedes han af en uimodstaaelig Lyst til med egne Øine at se, hvad Gilly saa malende havde beskrevet, og da Høsten kom, tiltraadte han sin første Reise til Valdenserdalene.

I social og politisk Henseende var Tilstanden i Valdenserdalene ved denne Tid meget bedrøvelig. Ikke nok, at de almindelige Friheder og Rettigheder, som ved den franske Revolution vare blevne Valdenserne til Del, efter nogen Tids Forløb bleve dem berøvede, alle gamle Edikter, som i de tidlige Aarhundreder vare blevne udfærdigede imod dem, vare atter det ene efter det andet ved Jesuiternes Indflydelse blevne gjenoplivede og skærpede

Aar efter Aar i den Grad, at det tilsidst ikke længere var muligt at anvende dem.

For at give et Begreb om den Undertrykkelse, Valdenserne holdtes i, og som en papistisk Statsmagt med Pavens fulde Samtykke øvede mod troende Christne, ville vi nævne nogle af de Paabud, som vare udfærdigede mod dem. Det var for det Første: Forbudet at eie eller forpagte nogen fast Eiendom eller udøve noget Haandværk udenfor deres snævre Dale.

Et andet Edikt berettigede hver Dreng paa 12 Aar og hver Pige paa 10 Aar til at fly fra Forældrenes Hus, uden at Fader eller Formynder havde Rettighed til at bringe dem tilbage, forsaavidt Bevæggrunden til deres Flugt var Ønsket om at indtræde i Romerkirken. At der ikke var Gjensidighed, saa at papistiske Børn vare berettigede til det Samme, hvis de vilde træde over til Valdenserkirken, er en Selvfølge.

Som en Følge af Forordninger, der vare dicterede af Ufordragelighed og af Uretfærdighed, var Udøvelsen af evangelisk Gudstjeneste i Dalene belagt med de mest trykkende Baand. Samme Tvang gjaldt ogsaa med Hensyn til at indføre gudelige Bøger, saasom Bibler, Lærebøger, Psalmebøger. Ved enhver Sendelse af Bibler og Nye Testamenter maatte Forstanderen for Valdensermenigheden undertegne en formelig Forpligtelse til, at intet Exemplar maatte sælges eller udlaanes til en romersk Katolik. Den eneste Fordel, Valdenserne havde som sardinske Undersaatter, var den, at de maatte udgyde deres

Blod for Landets Forsvar, Noget, som dengang ikke tillodes Jøderne. I hver anden Henseende vilde deres Stilling have været langt bedre, om de i Stedet for at have været den sardinske Majestæts tro Undersatter, havde staaet under en hvilkensomhelst anden Magt, papistisk eller protestantisk.

Naar vi betænke, i hvilke Lænker Valdenserne holdtes, og hvor lammende den ulidelige Undertrykkelse maatte hvile paa alle deres Forhold, saa kan det ikke undre os, om Skolevæsenet blandt dem befandt sig paa et meget lavt Standpunkt. Vel besøgtes Skolerne af henved 4000 Børn, hvilket syntes at være meget, da Dalenes Folketal kun er 7000, men hvorledes vare Skolerne? Vi ville først betragte de saakaldte Byskoler, af hvilke der var omtrent 120.

Skolelokalet var sædvanlig en Bondegaard, ikke altid af de lyseste og rummeligste, i hvilket i de tre til fire Vintermaaneder samledes 15, 20, 30 ja endog 40 Børn af alle Aldere, sammenpakkede paa den Plads, Kreaturerne levnede dem. Ofte stak Hovedet af et Faar eller en Ged sig frem mellem de mørke eller lyse Børnehoveder, til meget stor Glæde for de smaa Disciple, hvem dette Besøg skjænkede en velkommen Afbrydelse i Lectierne.

Skolelæreren var en saadan Mand, som man kunde vente det for en Løn, der sædvanlig ikke naaede 7½ Krone om Maaneden. Destoværre stode hans Kundskaber for det Meste i Forhold til hans Løn. Ogsaa var man meget tilfreds, hvis Børnene efter nogle Vintres Forløb havde lært at læse

indenad, skrive og regne nogenlunde samt udenad at fremsige en Morgen- og Aftenbøn, de 10 Bud, Fadervor og Troesbekjendelsen.

Dette gjælder om Byskolerne. Menighedsskolerne, af hvilke de fleste holdtes aabnede 10 Maaneder om Aaret og besøgtes af de større Børn, vare ikke meget bedre. Skolematerialet var ringe, ja næsten intet. Man havde ingen Tavler, ingen Kort, ingen sorte Tavler eller deslige. De eneste Indenadlæsningsbøger, der fandtes, vare i det franske Sprog Bibelen og i det italienske, naar man stundom underviste deri, nogle gamle Kjøbekontrakter, skrevne med næsten ulæselig Skrift og ethvert Barn laante af sine Forældre. I disse Papirer forekom der naturligvis ikke et eneste Ord, der kunde oplyse Forstanden eller tiltale Hjertet. Lærerne i disse Menighedsskoler, blandt hvilke der mærkværdigt nok fandtes flere rigtbegavede Mænd, der uagtet deres knappe Løn med stor Nidkjærhed røgtede deres Gjerning, kunde dog kun meget ufuldkomment modvirke de ugunstige Forhold.

Den høiere Undervisning var heller ikke meget bedre ordnet. Den saakaldte Latinskole var en Slags omflakkende Indretning, som flyttedes hid og did efter Omstændighederne. Der maatte 15 til 20 Disciple, fordelte i 5 Klasser under Veiledning af en eneste Lærer, lære saa meget Latin og Græsk, at de med nogen Overbærenhed kunde modtages ved Universiteterne i Lausanne, Strasburg eller Genf.

I christelig og kirkelig Henseende var Tilstanden langtfra tilfredsstillende. Vel glimtede endnu

hist og her under Asken en Gnist af den Ild, som fordum havde besjælet denne lidende og kæmpende Kirke. Ærefrygt for Religionen, i Forening med rene Sæder, regelmæssigt Besøg af Gudstjenesten, dyb Hengivenhed for Fædrenes Tro og Villighed til at lide hellere end fornægte den, Hengivenhed og Ærefrygt for Præsterne, det er nogle af de Træk, som dog endnu udmærkede den valdensiske Befolkning ved den Tid, vi omtale. Præsterne vare i Almindelighed den gamle evangeliske Lære hengiven. Men hverken Hyrderne selv eller deres Hjord havde nogen klar Forestilling om den evangeliske Kirkes Formaal og Mission. Virkeliggjørelsen af Guds Rige paa Jorden, Nødvendigheden og Vigtigheden af Sjælenes Frelse ved en virkelig personlig Troesforening med Herren, stod ikke levende hverken for Præster eller Tilhørere. Man havde vistnok den rene Læres Form uforandret, men Livet var for en stor Del flygtet bort.

Hvad den kirkelige Styrelse angaaer, vare Manglerne ikke mindre føleligt. Synoderne, hvis Sammenkaldelse besværliggjordes paa den ene Side ved Regeringens Frygt, paa den anden ved Kommunernes Utilbøielighed til at betale de Omkostninger, der vare forbundne dermed, Synoderne, sige vi, svarede ikke til deres Formaal, og deres Indflydelse paa den aandelige Tilstand var som en Følge deraf meget ringe.

Vi maa imidlertid ikke undlade at paapege lysende Punkter paa det mørke Billede.

Ved Gavmildhed af en Fru Geymet, som

havde mødt kraftig Bistand af Kirkens daværende Formand, Pastor Bert i Latour, var et Hospital for Valdensere blevet grundlagt.

Endvidere vare nogle unge Præster nylig komne hjem til Dalen. De havde studeret ved udenlandske Universiteter, de fleste i Lausanne, hvor en mærkværdig Opvækkelse var i Gang, der havde udøvet en velsignelsesrig Indflydelse paa dem. Efter deres Hjemkomst vidnede de med Ord og Gjerning om den Tro, som var bleven optændt i deres Hjerter og viste deres Landmænd Vigtigheden af at søge noget Høiere, end hvad der i Øieblikket sysselsatte dem.

Et Besøg 1826 af den dyrebare Guds Mand Felix Neff, med Rette kaldet Høialpernes Apostel var bleven til Velsignelse for mere end et Hjerte. De himmelske Sædekorn, der derved udsaaedes, kom under Guds Varetægt lidt efter lidt til Live, spirede op og bare Frugt.

Alt dette var dog kun en svag Daggry, der bebudede Dagens Komme.

Som ovenfor omtalt besøgte Beckwith Valdenserdalene første Gang Efteraaret 1827. Han var da kun 38 Aar gammel. Destoværre var Veirliget meget uheldigt, da han ankom, og da hans Hensigt desuden var at tilbringe denne Vinter i det sydlige Italien, opholdt han sig kun 3 til 4 Dage i Dalene og opsatte til en bekvemmere Leilighed det nærmere Bekjendtskab med det mærkværdige Folk, om hvis Tilværelse Dr. Gillys Bog havde underrettet ham. En Samtale med den ærværdige Bert i Latour havde ogsaa gjort ham desto mere interesseret der-

for. Ogsaa kom Beckwith Aaret derpaa tilbage og ligeledes det følgende, ja desuden det fjerde, saa at det tilsidst blev en Sædvane at se ham hvert Aar komme tilbage i October og reise sin Vei i Mai, naar Heden blev for trykkende.

Det fjerde eller femte Aar af disse Besøg, Vinteren 1832—33, var nærved at blive det sidste. Beckwith, som fra Begyndelsen af sit Ophold i Dalene havde valgt sin Bolig i Sainte Marguerite nærved Latour hos den derboende Præst, blev saa alvorlig syg i Foraaret 1833, at alle hans Omgivelser ventede, at han vilde dø. Selv var han ikke den sidste til at forudse denne Mulighed; derom vidner et Brev, som han paa sin Sygeseng skrev til Pastor Bonjour, dengang Legationspræst i Turin, og som indeholdt adskillige Forskrifter i Tilfælde af hans Bortgang. Langt fra at Tanken paa Døden skulde forurolige ham, opfyldte den ham med Glæde og Trøst.

„Sørg ikke over mig", ytrede han til en Person, som i Taarer vaagede ved hans Seng, „naar vi tænke ret paa Sagen, er det jo ingen Ulykke at maatte gaa hjem til Herren."

Efter sin Helbredelse ytrede han til nogle Venner: „Denne Sygdom har været mig til megen Nytte og givet mig et nyt Indblik i min Guds Kjærlighed til Syndere, samt overtydet mig om, at jeg ikke har bygget paa Sand."

Imidlertid var Pastor Bert død, og Pastor Bonjour i St. Jean var bleven Formand i hans Sted. Det var hos ham, at Beckwith ved sin Gjen-

komst til Valdenserdalene i Efteraaret 1834 valgte sin Bolig og blev der til Foraaret 1839, da han vendte tilbage til England. Efter to Aars Fraværelse kom han endnu engang tilbage, men da bosatte han sig i Latour, som fra nu af blev hans bestandige Opholdssted lige til 1851.

Beckwiths flereaarige Ophold i de to Mænds Huse, som dengang vare de indflydelsesrigeste Medlemmer af Valdenserkirken, blev af stor Betydning for hans fremtidige Virksomhed i disse Dale, til hvilke han følte sig dragen med uimodstaaelig Magt. Et af de første Vilkaar for Fremgang i den Gjerning, der laa for ham, var et nøie Kjendskab til Land og Folk. Og hvorledes skulde han lettere kunne erhverve sig dette end under den daglige Omgang med disse to Mænd, hvilke begge vare begavede med en overlegen Forstand og en sikker Dømmekraft. De havde desuden ved deres Stilling Leilighed til at give ham ei alene gode Raad, men ogsaa kraftig Haandsrækning i Arbeidet. Hvad skulde ogsaa være mere skikket til fra Folkets og Præsteskabets Side at afvende al Mistanke angaaende Renheden og Uegennyttigheden af Beckwiths Hensigter end denne hans Samvirken med Kirkens egne Vogtere og Hyrder.

For at give nogen Forestilling om det virksomme og regelbundne Liv, Beckwith førte fra den første Begyndelse af sit Ophold i Dalene lige til det sidste, ville vi omtale noget af den Maade, hvorpaa han tilbragte sine Dage. Efter at have nydt sin Frokost stod han sædvanlig nogle Minutter paa

Balkonen, hvorfra han betragtede det straalende Skue, som udbredte sig for ham: de vældige Alper med deres snebedækkede Toppe, de skovbevoxede Skraaninger, de grønne Vingaarde og den uendelige Slette nedenfor. Efter en kort Stund at have nydt den herlige Udsigt, gik han ind i sit Studerekammer, hvor han arbeidede uafbrudt til Kl. 2. Efter at han ved denne Tid havde nydt en let Forfriskning, tiltraadte han, hvordan end Veiret var, med en Stok i den ene Haand og en Paraply i den anden, en Spadseretur, hvorfra han først kom hjem Kl. 5. Paa disse Spadsereture gjennemvandrede han betydelige Strækninger, om end ikke uden Besvær, som Følge af sit Træben og den dybe Sne eller Mudder, hvormed Veiene ikke sjælden vare bedækte. Mangen Gang blev han længe opholdt af Folk, der vilde tale med ham. Som oftest var det de Fattige og Nødlidende, som benyttede sig af Leiligheden til at forelægge ham deres Trang og anraabe ham om Bistand. Aftenen tilbragte han i sin Salon, som sjælden var fri for Besøgende, med hvilke han samtalte om de forskjelligste Æmner. I alle Æmner lagde han en Sagkundskab for Dagen, der ikke kunde andet end forbause, og røbede Tanker og Forestillinger, der vidnede om de grundigste Studier.

Men mon vel den Gjerning, han skulde udrette, fremstillede sig fra Begyndelsen af for hans Blik i hele den Udstrækning, den siden skulde tage? Vi tro ikke, at dette var Tilfældet, men at han ved Omstændighedernes Magt lidt efter lidt førtes fremad

paa den Bane, han ved Guds underlige Førelser kom til at betræde.

Det varede naturligvis ikke længe, inden Beckwith indsaa, at Tilstanden i Valdenserdalene ikke var saaledes, som han i sine Tanker havde forestillet sig, men langtfra at hans Interesse for Valdenserne skulde formindskes ved Kjendskabet til de tilstedeværende Mangler, vaktes i Stedet derfor hos ham et inderligt og alvorligt Ønske om at medvirke til at afhjælpe disse Mangler. Dertil udkrævedes dog foruden Sans og Deltagelse for Sagen, Forstand og Organisationsevne, samt endelig en stor Pengekapital. Hos Beckwith forenedes alle disse nødvendige Betingelser.

Med sin praktiske Sans udfandt han snart, at hvis der skulde komme virkelige samfundsgavnlige Reformer istand, saa maatte man begynde med Skolerne. Men hvorledes skulle man gaa til Værks herved? At begynde med at begjære personlige Opofrelser af et Folk, som i saa lang Tid havde kunnet lade sig nøie med saa bedrøvelige Vilkaar, det vilde have været spildt Møie. Beckwith indsaa dette altfor vel, hvorfor han ogsaa opbyggede de første Skoler i Byerne helt og holdent paa egen Regning uden anden Medvirkning af Folket, end at han fik Byggepladsen for Intet, og at Skolen flyttedes fra det gamle Lokale til det nye. Da imidlertid disse første Forsøg havde begyndt at vække nogen Opmærksomhed blandt Dalenes Indvaanere, og da de endelig syntes at fatte, hvilken stor Fordel det var for deres Børn at maatte ombytte den mørke, stinkende Bondegaard

med en lys, rummelig Skolesal, begyndte de rundt om fra at udtale deres Ønske om at faa flere saadanne Skolebygninger, og talrige Ansøgninger indgik derom til den gavmilde Englænder.

„Jeg samtykker i Eders Begjæring", blev det uforanderlige Svar paa alle disse Ansøgninger, „men paa det Vilkaar, at vi hjælpes ad. I, mine Venner, skulle skaffe Jord og Materialier hid, jeg derimod Pengene." Disse Vilkaar vare altfor gode til ikke at antages i de fleste Tilfælde og saaledes erstattedes i meget faa Aar de 120 elendige Skoler med ligesaamange smaa nette Huse, beliggende paa en velvalgt Plads og indeholdende i Stueetagen en lys og rummelig Skolestue og stundom ogsaa ovenpaa et Værelse for Læreren. Folket paa Egnen kalde endnu den Dag idag disse Skoler „Oberstens Skoler", og det med fuld Grund, thi ikke nok at han tog Iniativet til deres Opførelse og for en stor Del bekostede samme og forsynede dem med alt nødvendigt Skolemateriel, men han gav ogsaa ved mere end en Leilighed af sin egen Kasse Læreren en Forhøielse af hans ringe Løn. Derhos turde der næppe findes 10 af de 120 Skolebygninger, hvortil han ikke selv har udset Pladsen, uden at lade sig hindre hverken af sit Træben eller af de ofte halsbrækkende Skrænter, paa hvilke nogle af dem ligge.

Havde Beckwith ikke gjort Mere end dette, havde han allerede efterladt sig velsignede Fodspor i Piemonts skjønne Dale, men dette var kun Begyndelsen til en Virksomhed, som i en lang Aar-

række vilde komme til at udvikle sig i saa mange forskjellige Retninger.

En Følge af den lykkelige Forandring, Byskolerne havde undergaaet, var en vaagnende Opmærksomhed for de sørgelige Vilkaar, hvori Menighedsskolerne befandt sig.

Herved, ligesom da Spørgsmaalet var om Byskolerne, blev det til den engelske Oberst Gavmildhed, at man tog sin Tilflugt. Og langtfra at ville unddrage sig disse forøgede Krav, opmuntrede Beckwith dem i Stedet, ja var oftest den, der selv fremkaldte dem.

„I behøve en ny Skolestue og en god Bolig for Eders Lærer", begyndte han ofte, naar han traf nogen af de Mænd, til hvem Kommunens Anliggender vare betroede.

„Det er sandt, Hr. Oberst", fik han næsten altid til Svar, „men hvorledes skulle vi kunne anskaffe en bedre Skolebygning? Vi have ikke Evne til saa stor en Udgift."

„Alene kunne I ikke gjøre det", svarede Beckwith, „men med forenede Kræfter vilde det ikke være umuligt. Om I skaffe nogle tusinde Francs (herved nævnede han 4 eller 5, altsom deres Omstændigheder vare), skal jeg give Eder Skolebygningen færdig."

Paa denne Maade fremstod lidt efter lidt i alle Menigheder Skolebygninger, hvilke i det Store virkeliggjorde den Tanke, Byskolerne i det Smaa opfyldte. I Stuen var der en stor veloplyst Skolestue, forsynet med skjønne Kort og andet Skole-

materiel; ovenpaa var en hyggelig Bolig indrettet for Læreren og hans Familie. Vigtigere end alt Andet blev det nu at faa gode Lærere; men hvorledes skulde man faa saadanne, naar deres Løn i bedste Tilfælde ikke oversteg 300 Kr. om Aaret? Beckwiths næste Skridt var da i Samraad med Præsterne og fremfor Alt ved storartede Tilskud af egne Midler at bevirke de nødvendige Forandringer i denne Sag.

Men gode Lærere erholdes ikke blot ved høie Lønninger. Dertil kræves foruden den indre Kaldelse ogsaa et nogenlunde betrykket ydre Vilkaar og gode Studier og dygtige Mænds Ledelse.

I Lausanne fandtes ved Siden af Akademiet et fortræffeligt Seminarium. Derhen affendtes i Mai 1838 en første Afdeling af valdensiske Skolelærere, der snart fulgtes af flere, saa at efter nogen Tids Forløb næsten alle Lærerne i Menighedsskolerne havde studeret i Lausanne. Omkostningerne hertil bestredes udelukkende af Beckwith. Som en Slutsten paa denne Del af sit Arbeide oprettede han ogsaa særegne Pigeskoler.

Ville vi nu nærmere lære at kjende den Aand, hvori Beckwith udførte Alt dette, sees det bedst af de Breve, han hele Tiden skrev til sine Medhjælpere og til Skolebørnene. Disse Breve bære allevegne Præg af en dyb Aandens Fattigdom samt en stadig Følelse af hans Trang til Naade og Forladelse for Alt. Det er ikke Menneskevennen, der med et vist hemmeligt Selvbehag seer paa, hvad det lykkes ham at udrette, men den fattige Discipel ved den Herre Jesu Fødder, som med fuldeste Over-

bevisning bekjender, at han er en unyttig Tjener, til samme Tid som han glæder sig over at maatte gaa et lidet Ærinde for sin dyrebare Herre og Mester. Snart opmuntrer han Skolebørnene til fremfor Alt at give Herren deres Hjerter og lytte til hans Røst i Ordet, snart vender han sig til Lærerne med en inderlig Opfordring til dem om som trofaste Underhyrder at ernære og undervise de spæde Lam i Herrens Hjord, idet han forkynder for dem Christus som Veien, Sandheden og Livet og den eneste Grundvold for Frelse og Salighed.

Som vi have set, var det ikke bedre bevendt med den høiere Undervisning end med den lavere. En opmærksom Betragter maatte snart atter finde en af de fornemste Aarsager til det hensygnende Liv i de engang saa blomstrende Valdenserdale i den Omstændighed, at alle de unge Mænd, som vilde hellige sig til Præstegjerningen, maatte tilbringe flere Aar ved udenlandske Universiteter for at studere. Udsatte for alle de Vantroesvinde, der blæste der, modtoge de i Almindelighed mere eller mindre Indtryk deraf og vendte hjem efter fem, ti eller femten Aars Fraværelse mangen Gang dybt smittede af den finere eller grovere Rationalisme, som især ved denne Tid var fremherskende ved de fleste Universiteter i Europa.

Et Skridt fremad vilde det saaledes være, om man kunde faa et eget Universitet i Dalene, hvor troende Lærere kunde undervise Landets Sønner. Den ovennævnte Dr. Gilly, hvis Bog engang havde gjort saa dybt et Indtryk paa Beckwith, havde ligesom denne helliget sit Livs Gjerning til de fattige

og fortrykte Troesbrødre i Piemonts Dale. Ved sin livlige Fremstilling lykkedes det ham i sit rige Hjemland, England, i vide Kredse at vække de Christnes Deltagelse for denne Sag. Blandt de Gaver, der ydedes til dets Understøttelse, var ogsaa et Legat paa omtrent 60,000 Kroner, hvis Anvendelse helt og holdent overlodes til Dr. Gilly. Med denne store Gave til sin Raadighed besluttede han strax at anlægge en høiere Undervisningsanstalt i Dalene. Den 10de August 1835 lagdes Grundstenen til den nye Læreanstalts Bygning, som fik Navnet „Hellig Trefoldigheds Collegium." „Gid dette Navn", skrev Gilly, „maatte betegne den vordende Læreanstalts Karakter og ogsaa være et Vidnesbyrd om Valdensernes Vedholden ved deres Forfædres Tro og Bekjendelse."

Vi kunne nok forestille os, at dette vigtige Foretagende omfattedes med Interesse af den nidkjære Skoleven Beckwith. Bygningen opførtes ogsaa efter hans Plan og under hans Overtilsyn, og for at Arbeidet ikke skulde forsinkes, tilbød han et Forskud paa 8000 Kr. „Vi kunne ikke noksom skatte Oberst Beckwiths vise Raad og utrættelige Nidkjærhed", skriver Dr. Gilly. „Hvor underfuldt er det ikke at spore Guds Haand i Begivenhedernes Gang. Han vaager med Fadertroskab over sin Kirke og opvækker i rette Tid de Redskaber, som skulle tjene den."

Under Guds Veiledning reiste den nye Læreanstaltsbygning i Latour sig i forholdsvis kort Tid, og da siden Lærere og Disciple der begyndte deres

Arbeide, syntes Beckwith med rørende Troskab at tænke paa Alt, hvad der kunde tjene til Underviisningens Fremme. Selv besøgte han flittigt Forelæsningerne, lagde Grunden til et righoldigt Bibliothek og udviklede i Alt en saa levende Interesse for Sagen, at man vanskeligt hos nogen officiel Skoleinspektør kunde finde et Sidestykke dertil. Det var ogsaa ved Beckwiths Medvirkning, ihvorvel han derved blev understøttet af en ukjendt Giver, at Antallet af Professorer ved den nye Læreanstalt efterhaanden forøgedes fra 2 til 6. En væsenlig Sag manglede der dog endnu, nemlig passende Boliger for Professorerne. Anskaffelsen af saadanne var dog forenet med en anselig Bekostning, der gik op til mindst 80,000 Kr. Beckwith behøvede nogen Tid for at overlægge med sig selv og lægge Planen, men efter at han havde vel ordnet denne, lagde han i Foraaret 1847 Grunden til 6 smukke Boliger lige overfor Læreanstalten, hvilke ere en Prydelse for Latour.

Beckwiths Opofrelser for Undervisningsvæsenet i denne Stad hindrede ham dog ikke i samtidig at have sin Opmærksomhed rettet paa Latinskolen i San Martinodalen. Han lod nemlig 1842 ved Indgangen til denne Dal opføre en Skolebygning, der i en vis Henseende svarede til den større Læreanstalt i Latour, og mange ere de unge Mænd, som ved denne Skole ere blevne vundne for Arbeidet i Guds Vingaard.

Den virksomme Mand indsaa ogsaa Vigtigheden af den kvindelige Opdragelse, og efter at han saa

trofast havde sørget for Drengeskolerne, var han ogsaa betænkt paa at gjøre Noget for de unge Pigers Undervisning, hvilke ønskede at erholde en høiere Uddannelse end den, som kunde meddeles dem i Almueskolen. For at imødekomme dette Ønske og denne Trang oprettede han en Elementarskole for Piger, hvor de skulde erholde en omhyggelig og fremfor alt christelig Opdragelse.

Som en Følge af adskillige samvirkende Omstændigheder undergik den oprindelige Plan for Beckwiths Pigeskole betydelige Forandringer, indtil den tilsidst gav Plads for en Høiskole for Piger, hvorfra siden en stor Mængde dulige unge Lærerinder ere udgaaede.

Var Skolevæsenet før Beckwiths Ankomst til Valdenserdalene i en bedrøvelig Skikkelse, saa var Tilstanden ikke bedre, hvad de kirkelige Forhold i Almindelighed og Kirkebygningerne i Særdeleshed angaaer. Vistnok fandtes en Kirke i hvert Sogn, men paa 3 eller 4 Undtagelser nær lignede disse Kirker mere Skur eller Lader end Huse, opbyggede til Gudstjeneste. Dette Forhold, som dannede en saa skarp Modsætning til, hvad Beckwith var vant til i sit Hjemland kunde ikke Andet end gjøre et pinligt Indtryk paa ham. Ogsaa var hans Hovedgjerning, Ordningen af Undervisningen, næppe naaet frem til det Punkt, at det ikke krævede hans uddelte Opmærksomhed, før han begyndte at lægge Planer for Opførelsen af nye Kirker.

Han begyndte med Rodoretto, og efter ti Aars

Forløb var den lille smukke Kirke færdig til at indvies.

Men nu manglede der en Præstegaard i den fattige Menighed. Den tidligere Præstegaard var 7 Uger før Kirkens Indvielse ved et fra Bjergtoppen nedstyrtende Sneskred bleven forvandlet til en Grushob, under hvilken Præsten, hans unge Kone, deres lille Barn og Pige vare blevne begravne. Det eneste Væsen, der var sluppet med Livet, var Præstegaardens lille Hund.

Udgjør en sund og rummelig Bolig altid et af Villaarene for Livets Velvære, saa er dette langt mere Tilfældet i disse dybe, snævre Dale med deres sex Maaneders lange Vinter og de uhørte Snemasser, der holde Beboerne indesluttede inden Hjemmets Vægge. Beckwith, der rørtes af Andres Lidelser og Trang langt mere end af sine egne, skyndte sig nu at imødekomme den nye Trang, der viste sig, og efter nogen Tids Forløb stod en lille henrivende Præstegaard i kort Afstand fra den nye Kirke.

Menigheden i Rora behøvede ogsaa en Kirke. Beckwith befandt sig en Dag netop ved den Tid, han havde begyndt at ordne sine Planer til dette nye Byggeforetagende, paa Besøg hos nogle Venner i England. Han ledede Samtalen paa det Formaal, han havde i Tankerne, for at vække sine Venners Interesse for samme. Et af Husets Børn, et Barn paa 6 til 7 Aar, havde lagt mere Mærke hertil, end man havde kunnet ane. I en Hast forsvinder han, men kommer snart igjen og nærmer sig uden Betænkning den høitagtede Gjæst.

„Troer De", hviskede han helt undseligt, „at dette her vil hjælpe Dem til at bygge Deres Kirke?"

Med disse Ord rakte Drengen ham en Penny (7 Øre), hvilket udgjorde Alt, hvad han eiede. Beckwith modtog med stor Glæde den tilbudne Gave og tog med Ømhed den lille Dreng paa Knæet.

„Ja, min lille Ven", sagde han, „med din Gave skal jeg bygge min Kirke, og ved din Penny skal du blive Grundlægger til den."

Strax efter sin Hjemkomst til Dalene lagdes Grundstenen til Kirken, der blev høitidelig indviet i Begyndelsen af 1846.

Besynderligt nok fandtes der endnu ingen Kirke i Latour, Hovedstaden i Valdenserdalene, men allerede 1847, da man begyndte ligesom at føle i Luften de vigtige Reformer, som de følgende Aar skulde komme i Stand, omgikkes Beckwith, der altid havde et vaagent Øie rettet paa Tidens Tegn, med den Plan at opbygge en Kirke et Par Skridt fra Byen, thi paa dens Omraade var det hidtil forbudt at holde evangelisk Gudstjeneste. Den vakre Kirke i Latour, liggende lige overfor den forud omtalte Læreanstalt, blev fuldstændig færdig i Foraaret 1852.

Men ogsaa til de Syge, som ikke kunde besøge Kirkerne eller glæde sig ved den almindelige Gudstjeneste, strakte sig den menneskekjærlige Mands Omsorg. Saaledes blev Sygehuset i Latour et Emne for hans særlige Omhu. Det lykkedes ham til Forstanderinde for dette at erholde en Diakonisse fra den nystiftede Diakonissеanstalt i Echallons. Dette blev Begyndelsen til en ny Ordning af Sygepleien

i aandelig eller legemlig Henseende og den, der nu besøger det pyntelige, fredelige Sygehus i Latour, hvor saa mange Syge pleies til Legeme og Sjæl, kan ikke Andet end velsigne den Mands Minde, der i Herrens Haand har været det synlige Redskab til Indretningen af en saadan Anstalt.

Den trofaste Arbeider lod sig imidlertid ikke nøie med blot at opbygge og ordne Skolebygninger, Kirker og Hospitaler for Valdenserne. Han udbredte blandt dem ogsaa flere tusinde Bibler og Katekismer. Til Brug for den egenlige Almue lod han paa egen Bekostning oversætte og udgive det N. T. og Davids Psalmer paa det piemontesiske Almuesprog, hvorhos han til Brug for Skolerne lod særligt trykke første Mose Bog og Lukas Evangelium. Selv optraadte han ogsaa som Forfatter af adskillige gudelige Smaaskrifter og opvækkende Skrifter, der vidnede saavel om hans eget dybe Blik for Ordets Sandheder, som om hans Kjærlighed til Sjælene og Nidkjærhed for deres Frelse.

Hvad Beckwith derimod uden Held forsøgte, var en Forandring af Valdensernes kirkelige Organisation til Lighed med den anglikanske Kirkes biskoppelige Forfatning. Deri mødte han paa det Kraftigste Modstand saavel hos Præsterne som hos Lægfolket. De holdt paa det Bestemteste fast paa deres presbyterianske Kirkeordning og efter megen Skriven og Talen maatte han opgive Planen. Dette Resultat maa man beklage, thi baade er den biskoppelige Styrelse, saavidt man kan skjønne, Kirkens oprindelige Styrelsesmaade, og da Sandhedens Lys begyndte

at oprinde blandt Valdenserne havde de i et Par Aarhundreder en bisſkoppelig Kirkeordning, indtil denne ved Forbindelse med det reformerte Genf blev opgiven. Men Alt dette øvede ingen Indflydelse paa Beckwiths opofrende Kjærlighed til Valdenserkirken.

Da endelig efter en lang Række af Forberedelser Tiden var kommen til Valdensernes fuldstændige Befrielse fra det Tryk, som i saa mange Aarhundreder havde holdt dem lænkebundne, deltog Ingen hjerteligere i deres Glæde end Beckwith. I Februar 1848 udstedte Kong Carl Albert en Forordning, hvorved der tilstodes Valdenserne samme lovlige Friheder og Rettigheder som de øvrige Undersaatter i Kongeriget Sardinien. Al Indskrænkning med Hensyn til deres Skoler og Gudstjeneste ophævedes, og Senatet fik Befaling til at tilse, at disse Forordninger nøie bleve opfyldte.

Vi kunne til en vis Grad forestille os, med hvilken jublende Glæde Underretningen om Udstedelsen af denne Forordning blev modtagen af Valdenserne. De takkede først og fremmest Herren, som fører ogsaa Kongers Hjerter efter sin Villie, men derefter skyndte de sig ogsaa at frembære en offenlig Bevidnelse af deres inderlige Taknemmelighed til deres jordiske Konge.

Den 28de Februar samlede sig i Turin Deputationer fra alle Rigets Provinser for at aflægge deres fælles Taksigelse for Kongen for den vigtige Tjeneste, han havde gjort sit Rige ved at udstede den Forfatning, hvorved Sardinien fik en fri Grundlov. Til disse Deputationer sluttede sig nu ogsaa

600 Valdensere, der vare dragne ud fra deres Dale for i Forening med Sardiniens andre Undersaatter at bevidne Kongen sin Erkjendlighed for den særegne Gunstbevisning, der var bleven dem tildel. Den valdensiske Deputation bar en Fane af blaat Fløiel, paa hvilken man saa Kongens Vaaben og følgende Ord, broderede i Sølv: Til Kong Carl Albert fra de taknemmelige Valdensere. Det var ikke i Forveien bestemt, i hvilken Orden de forskjellige Processioner skulde gaa, men da den høitidelige Procession skulde ordnes paa Marsmarken, gik Marki d'Azeglio hen til Valdenserne og sagde: „Valdensere! I have hidtil været de sidste. Idag skulle I være de første. Gaaer forrest blandt Provinsernes Ombud ind i Turin."

Saaledes skete det ogsaa. I Spidsen af den lange Procession gik Valdenserne med deres Fane, og hvorsomhelst de viste sig, strøede man Blomster paa Veien for dem. Fra Vinduerne viftede Kvinderne med deres Lommetørklæder, og overalt saa man Hatte svinges i Luften. Det var en Henrykkelsens og Glædens Dag. Hvilken Modsætning til den Tid og de Raab: Død over Kjætterne, som de samme Gader ved andre Leiligheder saa ofte havde gjenlydt af just med Hensyn til de samme Valdensere. Det var en Festdag, som aldrig gaaer Valdenserne af Minde, men efter Festdagene skulle Arbeidsdagene komme. Til besværligt, ihærdigt Arbeide kaldtes de nu af Gud, efter at deres Hænder vare blevne løste af Lænken.

I den Glæde, Beckwith erfoer ved de Begiven-

heder, vi her have beskrevet, blandede sig dog en vis Uro. Han frygtede for, at Valdenserkirken endnu ikke var den høie Mission voxen, Gud havde paalagt den, og at den ikke skulde bestaa i den Prøve, hvortil den nu pludselig kaldtes. „Fra nu af skulle I", skrev han til nogle Menigheds-medlemmer, „enten blive Missionærer eller slet Intet."

Et af de vigtigste Vilkaar for Fremgang i den Missionsvirksomhed, som Valdenserne saaledes efter flere Aarhundreders Afbrydelse saa sig paany kaldede til af Gud, var et grundigt Kjendskab til det italienske Sprog, hvilket Studium hidtil var blevet næsten helt og holdent forsømt i Valdenserdalene. Uagtet disse Dale høre til Italien, talte man der ikke Italiensk men Fransk. Ingen blandt Præsterne vilde have været istand til at holde en Prædiken paa Italiensk.

Beckwith, som syntes at være til blot for at hjælpe og tjene sine kjære Valdensere, var ogsaa nu paa rede Haand. Paa hans Bekostning afreiste fire af Professorerne ved Læreanstalten i Latour til Toskana for der grundigt at studere Italiensk.

En af dem, Prof. Malan, beredte ved sin Gjenkomst til Dalene ved en Prædiken, han holdt paa Italiensk, den gamle General — det var Beckwith bleven 1846 — en af de største Glæder, han nogensinde havde erfaret.

Men det var ikke nok, at nogle Professorer havde lært Italiensk; dette Sprog maatte ogsaa

indføres i Skolerne, om det tilsigtede Maal skulde naaes.

Næppe vare de fire Professorer komne tilbage fra Toskana, før Beckwith sammenkaldte alle Skolelærerne i Valdenserdalene til Latour og gav hver af dem en Understøttelse paa 25 Kr. om Maaneden, for at de kunde studere Italiensk.

Som en Følge af denne heldige Ordning findes der nu ikke en eneste Skole i alle Valdenserdalene, hvor man ikke underviser i Italiensk ved Siden af Fransk.

Medens Redskaberne saaledes forberedtes, indtraf adskillige Begivenheder, som paakaldte deres Anvendelse. Protestanterne i Turin, som hidtil blot ved fremmede Magters Bistand havde faaet Tilladelse til at holde Gudstjeneste, havde i November 1848 begjæret og faaet Tilladelse til at ordne sig til en valdensisk Menighed. Til en Begyndelse prædikede man alene engang om Maaneden paa Italiensk. Men det var dog Begyndelsen til et Arbeide, som snart skulde udvide sig i vældige Omfang.

Sex til otte Maaneder senere, i Juni 1850, tildrog sig de Begivenheder, der bleve et Fingerpeg for den valdensiske Kirke paa, at Øieblikket nu var kommet for den til „at forlænge sine Toug og fæstne sine Pæle.“

Den evangeliske Sæd, som for mange Aar tilbage var af en christelig Kvinde, Frk. Calandrini fra Genf, bleven nedlagt i mange Hjerter i Toskana, var ikke gaaet tabt. Flere Personer og blandt

dem Grev Pietro Guiccardini, havde modtaget og bevaret den gode Sæd, som groede frem og lovede en rigelig Høst. Den aandelige Bevægelse havde udbredt sig mere og mere, og Trangen til saadanne Mænd, som kunde lede og styrke den, blev stedse føleligere. Forgjæves saa man sig om efter saadanne i Toskana. Endelig rettedes Blikket høist naturligt paa den valdensiske Kirke, og efter nogen Tids Forløb fremsendte man til den en Begjæring om „at sende dem en af dens Lærere for at undervise, opbygge og befæste dem i Troen, samt endelig organisere dem til en evangelisk Menighed efter den valdensiske Kirkes Mønster."

Under Lov og Tak til Gud, som saaledes havde aabnet en Dør for Evangeliets Forkyndelse, skyndte den valdensiske Kirkes Bestyrelse sig at efterkomme den toskanske Begjæring ved at sende dem Pastor B. Malan, Professor ved Læreanstalten i Latour.

Et endnu vigtigere Skridt fulgte snart herpaa. Et Par engelske Kjøbmænd, A. Brewin og Milsom, to troende Christne, aflagde kort efter de Begivenheder, vi have omtalt, et Besøg i Valdenserdalene, hvor man nu var ivrig sysselsat med Tanken om at oprette en stadigværende Station i Turin til Evangeliets Udbredelse. Strax efter begge Engelskmændenes Afreise meddelte General Beckwith, at de havde lovet i 3 Aar aarlig at betale 1200 Kr., hvis Pastor Meille blev forflyttet til Turin for der at prædike Evangeliet.

Følgen af dette gavmilde Tilbud blev, at Pastor

Meille, som da var Professor i Latour, forflyttedes til Turin i Efteraaret 1850 for der at prædike paa Italiensk hver Søndag samt arbeide for Evangeliets Udbredelse i Hovedstaden og dens Omegn. Beckwith stod derhos opmuntrende ved hans Side.

I November 1850 begyndte Pastor Meille sin velsignelsesrige Virksomhed i Turin, og allerede i Begyndelsen af 1851 flyttede Beckwith fra Dalene og opslog sin Bolig i Hovedstaden.

Den gamle General var i November 1850 indtraadt i Ægteskab med Caroline Volle, af Slægt en Valdenser, hvilken han stadig i Breve til sine Venner omtaler med det betegnende Navn: „min velsignede Hustru."

Næppe havde Beckwith bosat sig i Turin, før hans Tanker optoges af en Plan, som skulde blive af stor Betydning for den derværende Mission, den gjaldt nemlig Opførelsen af en valdensisk Kirke i selve Hovedstaden. Dette djærve Foretagende skulde paa en Gang prøve Regeringens virkelige Tænkemaade og give et kraftigt Stød til de utallige Fordomme, som Ubekjendtskab og Falskhed bevarede mod den evangeliske Lære og dens Tilhængere. Da Beckwith indsaa, hvor vigtigt det var, at det Tempel, hvori Valdensermenigheden offenlig skulde fremtræde paa den klassiske Konsts Jordbund, ogsaa skulde have et tiltrækkende Ydre, opbød han al sin Evne for at gjøre den nye Kirke til en Prydelse for Piemonts skjønne Hovedstad. Den største Vanskelighed ved Kirkens Opførelse var at erholde Regeringens Samtykke, og mange vare de Stemmer, som hævede sig,

og kraftige de Bestræbelser, som opstode for at hindre det. Det sidste Forsøg i denne Retning gjordes af Grev Solar della Margerita, der i Kong Carl Alberts Tid styrede Staten som en Slave af Jesuiterne. Syg og ude af Stand til selv at gaa, lod han sig bære til Kongen, bøiede Knæ for ham og bad: „Deres Majestæt, nægt ikke en af de trofasteste Tjenere, Deres Dynasti nogensinde har havt, den sidste Gunst, han vil begjære af Dem, inden han forlader denne Verden. Tillad ikke, at der tilføies Deres trofaste Stad Turin den Smerte og Beskæmmelse inden sine Mure at faa en Bygning, helliget til Forkyndelse af kjætterske Lærdomme."

Heldigvis for Valdenserne og for Riget i det Hele taget havde Kongen ved sin Side en Mand som Grev Cavour. Hans Indflydelse blev nu den overveiende, og den 29de October 1851 blev den første Grundsten lagt til den valdensiske Kirke i Overværelse af mange bedende og troende Venner fra forskjellige Egne. I de to Aar, Arbeidet varede, forlod Beckwith aldrig Turin ikke engang i den hede Aarstid, uagtet hans Helbred allerede da var meget vaklende. Det var dog ikke blot sin Tid og sin Omtanke, han ofrede paa dette vigtige Byggeforetagende, han bidrog ogsaa dertil med anselige Pengesummer.

Indvielsen af dette skjønne Tempel fandt Sted i December 1853 med særdeles Høitidelighed og under stort Tilløb af Folk af alle Klasser og Stænder. Kirkens Halvcirkel, i hvis Midte Prædikestolen hæver sig, optoges af valdensiske Præster. Indvielses-

bønnen var forfattet af General Beckwith, der havde ønsket at give den første Bøn Ord, der skulde opstige til Gud fra dette Tempel, der havde været Emne for saamange Opofrelser og saa megen Omtanke fra hans Side. Denne Dag var en af de skjønneste i Generalens Liv, og de, som vare tilstede, kunde ikke glemme det straalende Udtryk i hans Ansigt og det faste Haab, som der gav sig tilkjende, at den Gjerning, for hvilken han saalænge havde arbeidet og kæmpet, endelig var kommen ud af Svøbet og nu under Guds velsignede Haand skulde bære herlige Frugter for Italien. Fuld af Glæde priste han i sit Hjerte Gud, som havde gjort ham til et Redskab i sin Haand til for Italiens Børn med Guldbogstaver at skrive foran paa den første evangeliske Kirke under Pavedømmets Bolværk: Gaaer ud paa Veiene og seer til og spørger om de gamle Stier, hvilken den gode Vei er, og vandrer paa den, saa skulle I finde Hvile for Eders Sjæle.

I September 1855 ramtes saavel Beckwith som hele Menigheden af et haardt Slag. Den ærværdige Dr. Gilly blev nemlig hjemkaldt fra Arbeidsmarken til sin Herres Glæde. Underretningen om dette Tab nedbøiede dybt Beckwiths stærke, men følsomme Sjæl. Han begræd i Gilly ikke blot en personlig Ven, men ogsaa en kraftig og hengiven Medarbeider, der mægtigt opretholdt hans eget Mod, hvor det stundom havde været nær ved at svigte.

Hans eget svækkede Helbred kunde ikke holde Stand mod den kraftige Sjælerystelse. I Begyndelsen af December samme Aar lagdes Beckwith

paa Sygesengen og inden faa Dages Forløb forværredes Sygdommen i den Grad, at Lægerne helt og holdent mistvivlede om hans Helbredelse. Det blev en Sorgens Tid for hele hans Omgivelse og især for hans unge Hustru, som ikke et Øieblik veg fra hans Side. Overalt i Dalene fremkaldte Underretningen om den elskede Generals Sygdom den største Uro og Bedrøvelse, og saavel i Kirkerne som i de enkelte Familiekredse opsendtes brændende Bønner til Herren, og han hørte ogsaa nu. En Vending i Sygdommen indtraf, og Beckwith blev endnu engang rask, men gjenvandt dog ikke sit tidligere Helbred, hvorfor han i Efteraaret samme Aar flyttede med sin Ægtefælle til Paris, hvor han opholdt sig et Par Aar, hvorpaa han for nogen Tid opslog sin Bolig i Calais.

Til stor Glæde for sine talrige Venner i Piemont, betraadte dog General Beckwith endnu engang i Foraaret 1861 den velbekjendte Vei til Valdenserdalene. Da han ankom, var Synoden just samlet i St. Jean Kirke, som laa et lille Stykke fra den Villa, hvor Generalen tænkte at tage Sommerophold. En Deputation med Præsidenten i Spidsen afsendtes strax for at byde ham Velkommen til sine Venner. Bevægelsen paa begge Sider var hjertelig, men til samme Tid, Beckwith udtrykte sin Glæde over atter at befinde sig blandt sine, tilføiede han ogsaa, at han kom igjen som en Mand, der ikke duede til Meget.

„Var det ikke saa", tilføiede han, „skulde jeg ikke et Øieblik betænke mig paa at gjenoptage min Gjer-

ning og hellige mig til den med samme Iver, som tidligere, men nu formaaer jeg det ikke." Da Generalen Dagen efter traadte ind i Synoden, reiste Forsamlingen sig som en Mand, og Forhandlingerne bleve et Øieblik afbrudte.

Den Glæde, hans Venner erfore ved dette Gjensyn, blandedes dog med Uro over de Kjendetegn paa Slappelse i Livskræfterne, som stedse tydeligere læstes i alle Ansigstræk og i den høie Skikkelse. Hvad der derimod ikke var underaaaet nogen Forandring, var hans varme Kiærlighed til Troesbrødrene og hans levende Interesse for Alt, som angik deres aandelige og legemlige Vel. Under hans egen tiltagende Legemssvaghed tog han mere end nogensinde Del i Andres Lidelser. Den Kjærlighed til Børn, der altid havde udgjort et fremherskende Træk i hans Karakter, fremtraadte ogsaa i den sidste Del af hans Liv i et endnu skjønnere Lys end tidligere.

Hver Dag foretog han endnu sin lange Spadseretur til Fods, og hver Aften modtog han Besøg af alle Aldere og Stænder. Om Søndagen begav han sig altid, hvorledes end Veiret var, til Kirken, hvor han ikke blot bivaanede Gudstjenesten for de Voxne, men ogsaa Søndagsskolen, som holdtes en Time efter. Det var ham særdeles kjært at høre Evangelium forkyndes for de Smaa, thi han havde selv et barnligt Sind, og da han ikke kunde gaa frem og tilbage to Gange om Dagen fra sin Bolig til Kirken, tilbragte han der Tiden mellem begge

Gudstjenester med Læsen og Betragtning af Guds Ord.

Da Vinteren nærmede sig, flyttede Generalen til Latour, hvor han valgte et af de Huse, han selv nogle Aar forud havde opbygget, til sin Bolig. Hans Kræfter, der allerede ved hans Ankomst til Dalene havde været i Aftagende, slappedes nu mere og mere, og snart maatte han helt ophøre med de lange Spadsereture. Stundom beredte hans Venner ham smaa Overraskelser for at glæde den kjære Gamle. Snart udførte Studenterne en vakker Sang under hans Vinduer, snart fyldtes paa engang hans Salon af en Skare gamle Venner og Disciple, snart vidste man paa andre Maader at glæde ham. Den Tid kom dog, da han ikke længere kunde nyde disse Vederkvægelser. Den stille, fortrolige Omgang med Herren i Ordet og Bønnen blev nu det Eneste, der styrkede og vederkvægede hans Sjæl. Men selv i denne Svagheds Tid var hans Interesse for Menigheden lige livlig, ihvorvel han ikke længere kunde give den samme Udtryk som før. Mange private Raad og Formaninger til Skolelærerne vidne blandt Andet derom. „Glem ikke", sagde han f. Ex. en Gang til en af disse, „at det Maal, for hvilket I arbeide, er at føre Sjæle til den Herre Christus."

I Midten af Juli var Generalens Svaghed saa stor, at han ikke mere kunde forlade Sengen. Enden nærmede sig med store Skridt, men stille og uden store Smerter. De Ord, han vexlede med de Venner, som ved den Tid besøgte ham, vidnede om

Fastheden af hans Tro og Haab til det Sidste. Endelig den 19de Juli mellem 5 og 6 om Aftenen kom den Stund, da den graahærdede Arbeider fik Lov til at lægge sit Hoved til Hvile og stille indslumre i sin Frelsers Favn.

Underretningen om hans Død foer som en elektrisk Gnist gjennem alle Menighederne i Valdenserdalene og fremkaldte der, skjøndt længe forudseet, den dybeste Sorg. Fra alle Sider strømmede Folk sammen for endnu en Gang at betragte de elskede Træk af den Mand, hvis Virksomhed havde i disse Dale været et Middel i Guds Haand til en uberegnelig Velsignelse. Begravelsesdagen samlede en Skare af flere tusende Personer sig, Mænd, Kvinder og Børn, der fulgte den elskede Velgjører til hans sidste Hvilested paa Kirkegaarden ved Latour. Ved den aabne Grav talte Prof. Revel nogle kraftige, hjertegribende Ord, i hvilke han endnu en Gang mindede Valdenserne om, hvad Beckwith havde gjort for dem. I varme, rørende Ord formanede han sine Tilhørere til at rette deres Fjed mod de evige Boliger, hvor Alle, som have levet og døet i Troen paa Jesus, skulle leve evindelig med ham, og hvor særlig de, der have ført Mange til Retfærdighed, skulle skinne som Stjernerne evindelig og altid. Et simpelt og vakkert Mindesmærke, opreist paa den valdensiske Kirkes Bekostning, betegner det Sted, hvor General Beckwiths Støv hviler til Opstandelsens Dag. Paa Mindesmærkets 4 Sider læses følgende Indskrifter:

Paa den forreste Side:

Til Minde om
sin kjære Velgjører
Generalmajor C. Beckwith
af
den taknemmelige Valdenserkirke.

Paa Bagsiden:

Ankom første Gang til Dalene i Septbr. 1827.
Født i Halifax i Amerika den 2den October 1789.
Død i Latour den 19de Juli 1862.

Paa de to andre Sider forekomme Uddrag af General Beckwiths Breve, hvoraf vi gjengive følgende:

„Om jeg i den tilkommende Verden træffer en gammel Kvinde og et Par smaa Børn, som have havt Gavn af min Udsæd, vil jeg anse mig belønnet for de Opofrelser, jeg har gjort for disse Skoler, hvor Undervisningen er grundet paa Omvendelsen til Gud og Troen paa Vorherre Jesus Christus."

Saaledes levede og døde General Carl Beckwith. Den levende Tro paa den Herre Jesus Christus, Gud aabenbaret i Kjød, ofret for Verdens Synder og den eneste Vei til Salighed, samt Guds Ord som den eneste Rettesnor for vor Tro og vor Vandel, det var Kilden til den sjældne Kraft og Kjærlighed, hvormed han udførte det store Hverv, Gud havde givet ham, det var Grundvolden til den Fred og det Haab, hvormed han lagde sit graanende Hoved til Hvile paa Aftenen til sin lange Arbeidsdag. Havde han været Papist og udrettet saa store Ting, vilde han nok engang blive af

Paven gjort til Helgen og Skytspatron for den Kirke, han havde været til saa megen Velsignelse for, men langt mere end det er ham vederfaret, hans Navn er indskrevet i Himlen, og der er han gaaet ind til Hvilen i Gud.

(Efter Korsblomman.)

Kjærligheden fordrager Alt.

Kjærligheden er stor og herlig som virkende, men ikke mindre som lidende, fordragende. Og just deri viser den sig som ægte. Mangen har vist sig at være stærk, saalænge det gjaldt om at arbeide, virke og foretage sig store og mange Ting, men maaske viste det sig snart, at den samme ikke formaaede at lide og fordrage. Kjærligheden fordrager Alt. Det se vi allerede paa den naturlige Kjærlighed, hvormegen Urenhed og Egenkjærlighed der end klæber ved den. Se paa en Moder! Hvad kan hun ikke fordrage for sit Barns Skyld? Hvilken Forsagelse er hende for stor? Hvilken Byrde er hende for tung? Hvilke Opofrelser, hvilke Savn ere hende for tunge, naar det gjælder hendes Livs Søn? Paa samme Maade, om end ikke i samme Grad er det med anden naturlig Kjærlighed. Hvormeget oversees ikke af og mellem dem, der elske hinanden? Der regner man det ikke saa nøie med Alt, hvad der fremkommer, der veier man ikke Alt med Guld=

vægt for at se efter, om man bør og skal bære og fordrage Mere. Men opdage vi nu end Træk hos den naturlige Kjærlighed, som ligne den rette Kjærlighed, saa maa vi dog ikke lade os forlede til at forvexle disse to Slags Kjærlighed med hinanden. Thi midt under al tilsyneladende Lighed, er dog Uligheden gjennemgaaende, og det ikke blot med Hensyn til Kjærlighedens Grund og Væsen, men ogsaa med Hensyn til dens Ytring. Den naturlige Kjærlighed fordrager til en vis Tid Alt for den Elskede, men eftersom den blot er naturlig, saa indskrænkes Gjenstanden for den inden helt trange Grænser; den Elskede — hvem er det? Ja denne eller hin, som staaer En nær, som er forbunden med En. Men hvorledes gaaer det nu alle de Andre, som ikke ere elskede? Hvad fordrages af dem og hos dem? Intet. Men Kjærligheden fordrager Alt. Saaledes, finde vi end en Lighed med Kjærligheden paa det naturlige Omraade, saa finde vi ikke der Kjærligheden selv, den Alt fordragende.

Men lad os da, inden vi gaa videre, søge at fatte, hvad det vil sige, at Kjærligheden fordrager Alt. Den fordrager Alt for den Elskede. Gjorde den ikke det, saa kunde den ikke kaldes Kjærlighed i høieste og fuldkomneste Forstand. Thi var der Noget, som Kjærligheden ikke vil fordrage for den Elskede, saa elskede man sig selv, og at skaane og spare sig selv mere end den Elskede var jo ikke Kjærlighed, men Egenkjærlighed. Men Kjærligheden er jo ikke halvt Kjærlighed, halvt Egenkjærlighed,

den er helt Kjærlighed, ren Kjærlighed. Derfor fordrager Kjærligheden Alt for den Elskede; Intet er den for tungt, for svært, for meget. Thi i og med det Samme, at Kjærligheden viste, at den holdt noget Andet for svært, havde den opgivet sig selv og sagt: jeg kan ikke elske mere, jeg kan ikke elske saa meget. Men fordrager Kjærligheden Alt for den Elskede, saa underkaster den sig ogsaa gjerne Alt, da gaaer den af Kjærlighed ind i vanskelige Forhold og fordrager i disse Alt for Elskedes Skyld. Thi Kjærligheden er ikke skrømtagtig, saa at den skulde sige: „Ja, Alt vil jeg underkaste mig for din Skyld, for dit Vel", men naar det saa kom dertil ikke blot at sige det, men at gjøre det, saa vilde dem Intet gjøre. Saadan Kjærlighed ere vi vel nok komne paa Spor efter i vort eget Liv, baade i vort Forhold til Gud og Mennesker. I Kjærlighedsfølelsen var du villig i Øieblikket til at gjøre Alt, fordrage Alt, underkaste dig Alt for din Guds Skyld, for det eller det Menneske eller maaske for alle Mennesker eller for den eller den Gjerning, for det eller det Kald. Men da det første af dette Alt, som skulde fordrages, kom, da vidste du ikke ret, hvad du skulde gjøre d. e. om du skulde fordrage Noget. Kjærligheden fordrager ogsaa Alt for det elskede Formaal eller for at naa det Formaal, som den har ladet en Anden sætte sig for, men i Kjærligheden til ham har gjort til sit eget. Du har jo et Formaal for dit Arbeide; der er Noget, hvortil du vil naa ved dette. Gud har foresat dig et saadant, og du har modtaget hans hellige Kald dertil.

Dette Maal er da allerførst Gud selv, men ogsaa Næsten, ja ogsaa dig selv, din egen Opfostring for Guds Rige. Elsker du nu dette Maal, denne Kaldelse, dette Arbeide, da vil du fordrage Alt for at vinde dette Maal, for at udføre dette Arbeide. Men giv nu Agt paa, hvorledes du fordrager Alt, som følger hermed, som møder og træder i Veien af Besværligheder, Savn, Gjenvordighed; saa kan du mærke og forstaa, hvormeget du elsker dette Formaal, hvor hengiven du er mod dette Kald, hvor kjær du har denne Gjerning. Ja deraf kan du mærke, hvorledes du i det Hele taget elsker, thi er det ikke for det Maal, Gud har stillet dig for Øie, for den Gjerning, i hvilken han har kaldet dig til at gaa frem mod dette Maal, er det ikke for dette, at Gud vil have din Kjærlighed, saafandt han vil have den for sig selv? Hvor ofte svæver ikke Kjærligheden i Luften, mod Maalet, som man tænker, men over det, som skulde fordrages, og det viser sig da, at den er mere en Tanke, en Luftspeiling end en Virkelighed, Kjærlighedens Virkelighed. Vi ere, saa kan det synes, stærke i Kjærlighedsvirksomhed; men ere vi da lige stærke i at fordrage Alt? Det Spørgsmaal paatvinger sig af sig selv, og det er af stor Betydning med Hensyn til Udholdenhed i Arbeidet.

Kjærligheden fordrager Alt hos den Elskede, dog ikke saaledes at forstaa, som om Kjærlighed var det Samme som Dvaskhed. Den naturlige Kjærlighed er ofte ikke Andet. Den er blind for Feilene hos den, som den omfatter med Kjærlighed. Den

elsker ofte Alt, hvad der findes hos den Elskede. Saaledes er ikke Kjærligheden, den hellige. Men desuagtet fordrager den Alt; netop det, at den fordrager, viser, at den lider ved det, der skal fordrages og føler det som en Byrde, den dog gjerne bærer, da det nu ikke kan være anderledes. Men saaledes er det ikke med den forkælende og forkælede naturlige Kjærlighed. Kjærligheden vil den Elskede vel, vil hjælpe ham fra Alt, hvad der er ham skadeligt. Det er dens Lyst og Maal, og netop fordi den har dette Maal i Sigte, vil og kan den fordrage saalænge, saameget, Alt. Hermed er ikke sagt, at der ikke skulde komme en Tid, da det er til Ende med Kjærlighedens Fordragelighed. Naar Kjærligheden mødes af den ihærdige og fortsatte Modstand, naar den ikke mere har noget Tilknytningspunkt hos den Anden, naar denne ikke mere vil lade sig hjælpe, da er der ikke mere Plads for Kjærligheden selv, altsaa heller ikke for dens Fordragelighed. Dog kunne vi vel ogsaa sige, at det ikke er Kjærligheden, som hører op, thi hvad den angaaer, da hører den aldrig op, men den gjøres umulig. Vi se dette paa vor Frelsers Forhold til det Fortabelsens Barn Judas. Hvor længe fordrog han ikke Alt for og hos denne Discipel? Endog Forræderiets Kys fordrog han; thi endog da havde han blot et: Min Ven, hvorfor kommer du? Men da Judas havde fuldbyrdet Forhærdelsen og helt havde tillukket sig Hjerte, da var det ude med Kjærlighedens Fordragelighed.

Men ledes vi ikke her ind i Fodsporene af den

forbragende Kjærlighed. Den Herre Jesus er Kjærlighed, som forbrager Alt. Hvad forbrog han ikke for den elskede Faders, for de elskede Menneskers Skyld? Eller sagde han: „Jeg elsker dig, min Fader, men dette kan jeg ikke underkaste mig; jeg elsker Eder, arme Syndere, men dette kan jeg ikke forbrage, at jeg for Eders Skyld og for Eders Frelse skal have denne Besvær og Arbeide?" Nei, o nei! Alt forbrog han, og Enhver, der har givet sig hen til ham og hans Varetægt, kan jo vidne om, hvormeget han forbrager, hvor længe han forbrager, blot man ikke gjenstridig forhærder sit Hjerte mod hans hellige, frelsende Kjærlighed. Hver Time, han endnu vil have at gjøre med os, vidner jo derom, at han forbrager Alt. Her, hos ham, er det, den Kjærlighed skal læres, der forbrager Alt. Denne Jesu Christi Kjærlighed, udgydt i et Menneskehjerte, er alene det, der formaaer at forbrage. Vor Kjærlighed formaaer det ikke. Hvormeget vi have modtaget af denne Kjærlighed, det viser sig ogsaa i den Maade, hvorpaa vi skikke os mod Mennesker og finde os i det Tunge og Trykkende i vore Forhold. At stor Svaghed ogsaa hersker blandt dem, der ville høre Herren til, kan Ingen nægte, som betænker, at Styrke jo viser sig i at formaa at bære, udholde, forbrage, hvad der er tungt. At Christi Kjærlighed kun er lidet kjendt og erfaret, det ligger jo klart for Dagen, naar vi stadig med Hensyn til os selv og Andre maa tilstaa, at det er saa sjældent at bære hverandres Byrde (Gal. 6, 2) og indbyrdes at forbrage hverandre (Kol. 3, 14).

Maatte da du, dyrebare Læser, lade dette Ord om Kjærligheden prøve og belyse dit Væsen! Og maatte du af og hos din Frelser lære, hvad fordragende Kjærlighed er. Og naar du nu har læst disse Linier, saa tag dette Ord med dig ud i din Gjerning, ud blandt Menneskene, da skal det vise sig, hvad det har at sige dig. Længe skal du ikke kunne føre det med dig, uden at du skal nødes til med ny Alvor at tage ogsaa den Herre Jesus med dig.

(Oliveblabet.)

En frygtelig Nytaarsnat.

Nytaarsnat 1873—74 — fortæller en Læge i Kaiserslautern, Doktor Kron — hændtes det, at en Snedkersvend ved Navn Leppla, et ungt Menneske, der i Almindelighed gjorde sig frygtet ved sit overmodige Væsen, gik ud at spadsere med nogle Kammerater, og paa deres Vandring kom de forbi Kirkegaarden. Han fik da det Indfald at gjøre et Væddemaal med dem om, at han vilde gaa tre Gange rundt om en Sten, der kaldtes Franskmændenes Sten og var opreist til Minde om nogle af Napoleon den førstes Soldater, der vare faldne paa dette Sted — og han skulde da tre Gange paakalde Gud og Djævelen og indbyde dem til at komme og tage ham, dersom de virkelig vare til.

Da han den tredie Gang gik rundt om Stenen, mærkede hans Kammerater en underlig Forandring i hans Stemme. De saa ogsaa, at han skyndte sig at naa Kirkegaardens Udgang. Her fandt de ham bleg af Angst, med Haaret vildt reist og ude af Stand til at sige et Ord. De førte ham hjem, hvor han endelig kom saa vidt til sig selv, at han kunde fortælle sin Moder, hvad der var hændet ham. Denne, der var en hæderlig og brav Kone, var kun halvvaagen, og da hun formodede, at det handlede sig om en Trætte paa Kroen, hørte hun ikke efter hans Fortælling. Men efter nogle Dages Forløb, da hun saa, hvor ilde hendes Søn endnu stedse befandt sig, fik hun ham til at fortælle det Hele. Foruden hvad vi allerede kjende, tilføiede det unge Menneske, at netop da han skulde til at gjøre sin tredie Tur, følte han sig pludselig greben i den venstre Arm; overvældet af Rædsel havde han ikke turdet se sig om, men da den første Skræk var gaaet over, forsøgte han at klatre over Kirkegaardsmuren. I dette Øieblik syntes han, at Nogen holdt ham fast i Klæderne, hvorpaa han ogsaa tabte sin Hat. Maaske har en Busk eller nogle Trægrene forhindret hans Gang. Mindet herom forfulgte ham fra Dag til Dag, han kunde hverken spise eller sove, og han havde altid samme Følelse i den venstre Arm med uophørlige Febergysninger.

Saaledes ere de væsenlige Hovedtræk — vedbliver Doktor Kron —, af den Beretning, som han havde givet først til sin Moder, siden til mig og endelig til den protestantiske Præst, Hr. Vogt.

Da jeg hændelsesvis i den paafølgende Februar Maaned kom forbi det Hus, hvor Leppla boede, blev jeg kaldet ind af hans Moder, der sagde, at hendes Søn havde ondt i den venstre Arm.

Den første Undersøgelse førte ikke til nogen sikker Slutning. Armen var meget opsvulmet fra Haandledet til Skulderen, i Særdeleshed omkring Albuen, og smerteligt betændt. Hævelsens Udseende og Farve lod mig først formode et Anfald af Rosen med betændelsesagtig Udvikling, især ved Albuen, uagtet man ikke kunde mærke nogen Udflydning. Det var imidlertid for sent at anvende Is, det syntes mig unyttigt at bruge Igler, jeg forordnede da Omslag af varmt Vand, i Haab om efter et Par Dages Forløb at kunne foretage et Indsnit.

Men den følgende Dags Undersøgelser skuffede alle mine Planer, og ved den Lugt af raadent Kjød, der udvikledes sig af det syge Lem, faldt det mig ind, at Manden havde Skørbug, hvorpaa jeg ogsaa fandt de sædvanlige Symptomer, især at Tandkjødet var slapt og tilbøieligt til Blødning i en Grad, som jeg endnu aldrig havde set.

Jeg forandrede strax min Behandling og anvendte nu istedetfor varmt Vand Is og Surdeig af Øl.

Undersøgelsen af Sovekamret stadfæstede min Formodning. Det indeholdt tre Senge, var beboet af hele Familien, i Alt sex Personer, som aldeles fyldte det snævre Rum. Patientens Seng stod i en Fordybning, hvor Vandet bogstavelig dryppede ned af Fugtighed. Jeg undersøgte de øvrige Medlemmer

af Familien, men fandt heldigvis intet Symptom paa Skørbug hos Nogen af dem.

En Uge efter blev den høire Arm angrebet og viste de samme Sympotmer som den venstre. Hævelsen i denne aftog, og den begyndte nu at spille i det blaa, grønne og gule, som Følge af det af fine Kar udtrængte Blod.

Den niende Dag forlod Hævelsen den venstre Arm, den tiende udviklede Symptomerne i den høire sig til den høieste Grad. Dagen efter angrebes det venstre Øre og dannede snart paa Grund af Betændelsen en uformelig Masse. Den tolvte Dag blev Ansigtet angrebet, især Panden, Næsen, Øinene og Læberne, saa at den Syge næsten ikke kunde synke mere og var aldeles ukjendelig. I dette Øieblik mindede han mig levende om en Turko, som jeg havde set i Weissenburg, og som var bleven truffen af en Bøssekolbe paa Hovedet, dog med den Forskjel, at hele den angrebne Del af Ansigtet var omgiven med en høirød Ring, hvis Farve umærkelig gik over og blandede sig med Farven paa de endnu uangrebne Dele af Ansigtet.

Sygdommen vedblev paa samme Maade, det vil sige, at eftersom Ondet aftog i en Del af Legemet, bleve andre Dele angrebne; i Almindelighed gjennemgik hvert Organ de allerede beskrevne Forandringer i Løbet af fem Dage. Efter Ansigtet kom Turen til det høire Øre, derefter til Halsen og Nakken. Hjerneskallen begyndte at blive angreben, og jeg anvendte Is derpaa. Den sextende Dag tabte den Syge aldeles Bevidstheden, kunde

næsten ikke mere bevæge sig og udstødte uafbrudte Klageskrig. Det var dengang Moderen fortalte mig Historien om Kirkegaarden.

Jeg sagde til hende, dels for at trøste hende, dels fordi jeg ingenlunde var overbevist om Sygdommens Sammenhæng med denne Hændelse, at Skørbugen alene hidrørte fra Fugtigheden i Sovekamret, og at det desværre var muligt, at de samme Symptomer kunde vise sig hos flere Medlemmer af Familien.

Den tyvende Dag befriedes Hjerneskallen, og den Syge gjenvandt paany Bevidstheden. Nu angrebes Ryggen og Brystet, men ikke meget hæftigt; for at forhindre et stærkt Anfald paa Lungerne anvendte jeg Dag og Nat Is paa Brystet. Desuagtet var den Syge den to og tyvende og tre og tyvende Dag uophørlig nær ved at kvæles. Man hørte hans smertelige Aandedræt helt ude paa Gaden, hvorfor Huset bestandig var beleiret af Nysgjerrige.

Imidlertid forebyggedes dog Kvælningen ved, at han fik en smertelig Opkastning af en Masse tyk Materie af brun eller mørkerød Farve.

Paa denne Tid bad den Syge om at maatte komme til at tale med en Præst, hvorpaa Hr. Vogt indfandt sig, og til ham fortalte han hele Eventyret fra Nytaarsnat.

Præsten sagde til mig, at han aldrig i hele sit Liv havde set noget Menneske, der var betaget af en saa stor Angst for Døden. Den Syge var paa denne Tid i høi Grad svækket og afkræftet; men jeg havde dog ikke opgivet alt Haab om at faa

ham helbredet, thi Sygdommen syntes ifærd med at hæves. Han kunde allerede sidde oppe i Sengen og selv spise sin Mad, da Sygdommen for anden Gang syntes at tage samme Retning. Paany opsvulmede den venstre Arm, og denne Gang antog den ikke en rød, men en lysebrun Farve. Dagen efter var hele Armen opsvulmet fra Skulder til Haandled, og dens Farve blev brun, hvorefter de nederste Dele af Legemet angrebes, især Knæleddet og Ankelen. Den venstre Arm bedækkedes med Blegner, som indeholdt en halvt flydende Vædske af stærkbrun Farve. Fra den otte og tredivte Dag ophørte Armen at ophovne og tørredes efterhaanden hen, medens Huden løsnede sig i sortagtige Trævler; ingen af de andre Dele af Legemet, der havde været angrebne, beholdt noget Spor af Sygdommen, undtagen Benene. Paa den fyrgetyvende Dag opgav den Syge Aanden.

Det var ikke underligt, at denne Hændelse vakte hele Befolkningens Opmærksomhed. Huset var stadig beleiret af Nysgjerrige, der vilde se Manden, „som var bleven taget i Besiddelse af Djævelen", saa at man maatte begjære Politiets Mellemkomst. Folk vare naturligvis af den Mening, at det var Berørelsen af den onde Aand, der havde bragt den Ulykkeliges venstre Arm til at fortørres, og at Gud havde ladet ham gjøre Bod for sine Bespottelser ved bitre Lidelser. Ogsaa ved hans Begravelse indfandt sig en utallig Skare Nysgjerrige, i hvis Ansigter Præsten bragte Skamrødmen til at stige op, da han tiltalte dem med følgende Ord: „Hvo af

Eder, som erkjender, at han er uden Synd, han kaste den første Sten paa denne Synder."

Sveitserbladet „Baseler Volksbote", der meddeler denne Tildragelse efter et tydsk, medicinsk Blad, slutter med følgende Betragtning: „Vi kunne ikke undlade i denne sørgelige Historie at erkjende en Dom af den Almægtige. Gud har selv sagt til os i det andet Bud: „Den skal ikke blive ustraffet, som tager mit Navn forfængelig" —, og vi føle os nødsagede til at sige, efterat vi have hørt denne Tildragelse: „Det er Guds Finger." Og hvad der stadfæster vort Indtryk, det er, at den Syge og hele hans Familie følte sig under Indtrykket af en virkelig „Guds Dom." Kun Lidet betyde her de underordnede Aarsager; den væsenlige Kjendsgjerning er, at idet vi se Bespottelsen saa hurtigt efterfølges af Straffen, erkjender Enhver af os heri en Bekræftelse paa Sandheden af disse Ord: „Farer ikke vild, Gud lader sig ikke spotte."

Lad os tilføie, at den Præst, som besøgte det unge Menneske, og Diakonisserne, som pleiede ham, have faaet det Indtryk, at han døde angerfuld og i Fred formedelst Troen paa sin Frelser. Hvis dette er sandt, og det give Gud, hvor trøstefuldt er det da ikke for os at drage Nytte af dette Tilraab: „Søger Herren, medens han findes; kalder paa ham, den Stund han er nær. Den Ugudelige forlade sin Vei, og den Uretfærdige sine Tanker, og han omvende sig til Herren! saa skal han forbarme sig over

ham; og til vor Gud! thi han er meget rund til at forlade." Es. 55, 6—7.

(Bätt.)

Nogle Betragtninger.

(Af Hans Peder Nielsen, Vintersbølle.)

Man siger saa tidt, naar det lakker mod Enden af Sommeren: „ja nu er snart alt det Deilige og Skjønne i Naturen forbi for iaar." Dette er i Grunden, ret betænkt, slet ikke sandt; thi hver Tid af Aaret, „hver Aarstid har nemlig noget deiligt og skjønt i sin Barm." — Dog vil jeg ikke nægte, at „Vaar og Sommer" er „Paradiset" af hele Aaret. Sommeren med al sin Skjønhed og Frugtbarhed, Varme, Liv og Lyst, Blidhed og Duft, er at regne for et Billede paa den engang kommende og aldrig endende, herlige Sommer hos Gud i hans evige Rige. Naar Vaarens første Blomster komme, naar Vaarens første spæde Spirer pippe frem af den kolde Jord, da er det, ligesom det var Himmeriges Porte, der stod paa Klem, og man kunde skimte lidt af Herligheden gjennem Sprækken, som Dag for Dag aabnes mere og mere. Og midt i al sin Pragt og Grøde, naar Solen varmer, Livet svulmer, Fuglen synger, Blomsten dufter, og Kornet bølger, maa vi nok udbryde: „gid det var saaledes altid!"

Men naar saa Efteraaret kommer med sine fuldmodne Frugter, naar Skovens Løv forandrer

Farve, fra det ensformige grønne til brunt, gult, sort og grønt i broget Sammenblanding og Mangfoldighed; naar de stærke Efteraarsstorme rase, eller naar de blide, stille Dage indtræde, hvor ingen Vind rører sig, og Stilheden i Skoven kun afbrydes, hver Gang de visne Løv, næsten lydløst, falde snart her snart der, eller naar en enkelt Fugl giver nogle Toner fra sig af og til — da, synes det mig, ogsaa Naturen er skjøn og tiltrækkende.

Og naar Vinteren kommer — skjønt haard og barsk — med sine rene klare Frostdage og Nætter, hvor især Natten er fortryllende, naar de Millioner glimrende og flimrende, gule og røde Stjerner fremdrages for vort Blik i deres brogede opløftende Storhed, naar Himmelrummet forandres ligesom til et Kæmpediamanttæppe — er dette ikke skjønt? Ja, naar Sneen falder, denne rene, deilige, hvide Masse, som vel er kold og bedækker os Alting, men dog er alligevel fortryllende at betragte især i Maaneskin og Solskin — Nei, fordi Sommeren forlader os, forlader ikke al Naturens Skjønhed os. Elsker Gud og tilbeder ham, priser ham og takker ham og troer paa ham og betragter al Naturen som hans Værk, som hans Skabning, som Vidnesbyrd om hans Almagt, Godhed, Kjærlighed, Visdom og Naade, da ville I altid finde Naturen skjøn, baade Sommer og Vinter, Foraar og Efteraar.

Som Barn, kan jeg huske, at jeg glædede mig saa meget ved at betragte de sorte Skyer om Aftenen, gjennem Ruderne, naar de ilede forbi den blege, lysende Maane. Jeg kunde fryde mig der-

ver, og jeg kunde saa danne mig alle mulige Figurer af disse Skyer, (Klodeskyer som de kaldes), baade Løver, Tigre, Hunde og Heste, ja Mennesker med. Snart syntes jeg, at jeg saa tydelig en stor Løve, som en Mand holdt i Halen eller ogsaa red paa Ryggen af, medens den majestætisk gled forbi Maanen. Eller ogsaa jeg saa hele Skarer af Lam eller Hunde eller Fisk i nogle Øieblikke, men som derpaa kunde forandre sig til alle mulige glubende Dyr, som enten stirrede mig lige ind i Ansigtet, eller, ligesom saa forventningsfuldt ud, — langt, langt ud — i det store, vide, uendelige Himmelrum. Ja, jeg husker saa godt, hvor deiligt det var for mig saaledes at bevogte, hvad der bevægede sig i Rummet, og at der var en Tid, da jeg kunde ligge i Sengen om Morgenen, naar jeg vaagnede, og se de sorte Billeder ude paa Himmelbuen, naar de ilede fremad mod Nord, og paa den østlige Himmel i Morgenrøden, i alle mulige Nuancer, medens Vinden tudede i Træerne i Haven.

En Efteraarsaften stod jeg og betragtede nogle Klodeskyer og Fjederskyer, som Vor Herre havde tegnet saa yndigt paa den vestlige Himmel, medens enkelte Stjerner havde begyndt at blinke, — thi det var ikke rigtigt mørkt — da kom en af mine Barndomsvenner hen imod mig, kommende oppe fra den nærmeste By.

Han hilste, og jeg hilste igjen. „Du kigger nok Stjerner, eller tager du dig blot en Aftentur?“ spurgte han.

„Ja, begge Dele i Grunden; jeg synes, det

er saa deiligt at betragte Himmelen og Alt hvad der svæver i Verdensrummet, synes du ikke", svarede jeg.

„Jo, det er deiligt."

„Ja, kan noget være ret meget deiligere end at betragte den Himmel, som vi engang skulle leve evigt i, og hvor vi engang skulle samles med alle de Salige og Englene og nyde den evige Herlighed hos Gud og vor Frelser, dersom vi blive bestandige i Troen indtil vor Død. Men desværre, kun saa Faa vil virkelig tro paa Jesus, de Fleste tænke kun paa denne Verden, elske kun den, om deres Sjæle bekymre de sig ikke; og saa maa de dog bitterligt fortryde denne store Ligegyldighed, om de betænke dem i Tide. — Ja, der er endog dem, som ikke engang tro, at der er en Gud til. O, hvor kunne de dog tvivle derom, naar de betragte al Naturen; thi den taler saa tydelig om, at der er en almægtig og vis, god og kjærlig, barmhjertig men ogsaa retfærdig Gud. Ikke sandt, troer du ikke dette?"

„Jo, jeg gjør, man kan jo ikke tro Andet", svarede han.

„Nei, det er vist. Naar man betragter alt det Liv, der rører sig i Verden, baade Menneskelivet, Dyrelivet og Plantelivet, Himlen med alle Stjernerne osv. osv. — al Guds Skabning og tænker rigtig dybt derover, da kunne vi ikke Andet end tro paa Guds Tilværelse. Og hvor god er ikke Gud og hvor langmodig? Hvor ere vi Alle utaknemmelige og store Syndere. Burde vi dog ikke ofre Gud

vort hele Liv og al vor Gjerning i hans Tjeneste. Kunne vi dog ikke elske ham over alle Ting? Maa vi dog ikke, naar vi ret betænke og betragte al hans Naade, Kjærlighed, Barmhjertighed, Retfærdighed, Almagt og Visdom, føle en levende Trang til at takke ham, elske ham og tjene ham? Og kan Nogen, som vil bruge sin Fornuft, antage, at den, som ikke stadig har Gud i sit Hjerte og Sind og Tanke og troer paa ham, kan faa Del i hans Herlighed?"

„Nei, det er meget sandt; men hvormange er der, som leve saaledes, som du siger", svarede min Ven med et Suk.

„Det er netop det Sørgelige; thi Herren siger selv i sit Ord: „kun Faa blive salige." (Math. 7, 14) men lad os daglig bede for vore vantro Brødre og Søstre og selv stride og vaage og staa fast, at ikke vort Lod skal blive i den evige Pine."

„Ja Gud hjælpe os, vi tænke saa lidt paa ham og paa, hvorledes det skal gaa os i det andet Liv."

„Men lad os ret af Hjertet vende os til Herren og „søge ham, medens han findes", som Profeten Esaias siger, saa er der endnu Frelse for os. „Den, som kommer til Jesus, vil han ingenlunde støde hen ud", dette er trøsterige Ord, lad os skynde os at gjøre Brug af dem."

Et Træk af Abraham Lincolns Liv.

(Fortalt af Moody)

Der er intet Navn, som er Amerikanerne kjærere end Abraham Lincoln, og i en Forsamling lig denne i Amerika vilde du se Taarer i mangt et Øie, naar dette Navn blev nævnet; han er os Amerikanere saare kjær. Vil du vide Grunden hertil? Jeg vil sige dig den. Han var en Medfølelsens Mand; han havde et blidt Gemyt og var bekjendt for sit ømme Hjerte for de Fattige og Forknede. Ikke en Eneste kom til ham og klagede sin Nød, uden at han havde et Hjerte for ham, ligemeget hvor lavt den Klagende end var stillet i Samfundet. Han interesserede sig altid meget for de Fattige. Der var et Tidsrum i vor Historie, da vi fandt, at han viste formegen Barmhjertighed. Mange af vore Soldater vare lidet fortrolige med den militære Disciplin og forbrøde sig ofte mod Krigslovene. De vilde gjerne gjøre det rigtigt; men de forstode det ikke. Derfor bleve Mange af dem stillede for Krigsretten og dømte til at skydes; men Abraham Lincoln benaadede dem altid. Tilsidst hævede den offenlige Mening sig imod ham; man fandt, at han var altfor barmhjertig, og tilsidst fik man ham til at erklære, at Krigsrettens Dom skulde staa ved Magt, og at ingen Dødsdømt skulde blive benaadet. Nogle Uger derefter kom der Efterretning om, at en ung Soldat havde sovet paa sin Post. Han blev stillet for Krigsretten og dømt til at

skydes. Den unge Mand skrev til sin Moder: „Jeg vil ikke, du skal tro, at jeg ikke elsker mit Fædreneland; men det gik saaledes til: Min Kammerat var syg, og jeg tog hans Vagt. Den næste Nat skulde han have taget Vagten for mig; men han var fremdeles syg, og saaledes maatte jeg atter ud. Jeg kunde ikke modstaa Søvnen, og mod min Villie svigtede jeg min Pligt.“ Det var et meget rørende Brev. Forældrene sagde: „Der er ingen Redning; der er ikke længere Tale om Benaadning.“ Men de havde en lille Pige, som vidste, at Abraham Lincoln havde en lille Søn, som han elskede høit. Hun sagde ved sig selv: „Dersom Abraham Lincoln vidste, hvor høit Fader og Moder elsker min Broder, saa vilde han aldrig tillade, at de skyde ham“, og saa tog hun med Jernbanen for at bede om Naade for Broderen. Da hun kom til Præsidentens Bolig, stod der en Skildvagt ved Døren, og hun vidste ikke, hvorledes hun skulde slippe forbi. Men hun fortalte Soldaten sit Ærinde, medens Taarerne trillede ned ad hendes Kinder, og han lod hende passere. Saa var hun i Forlegenhed for at slippe forbi Sekretæren og de andre Embedsmænd. Det lykkedes hende dog uhindret at komme ind i Præsidentens Privatværelse, og der var Senatorer og Ministre, som beskjæftigede sig med Statssager. Lincoln saa Barnet, kaldte hende hen til sig og sagde: „Mit Barn, hvad kan jeg gjøre for dig?“ Hun fortalte sin Historie, og store Taarer rullede ned ad hendes Kinder. Han var Fader, og hans Hjerte var fuldt; han kunde ikke staa imod. Han

behandlede den Lille med stor Venlighed, benaadede Broderen og gav ham en Maaneds Permission, at han kunde besøge sine Forældre. Hans Hjerte var fuld af Medlidenhed. Og lad mig sige dig: Christi Hjerte er endnu fuldere af Medlidenhed end noget Menneskes. Du er dømt til Døden for dine Synder; men dersom du kommer til ham, vil han sige: „Løser ham og lader ham gaa." Han vil gjøre Djævelen til Skamme, og den Dødsdømte skal leve. Gaa til ham, som den lille Pige gik til Præsidenten og fortæl ham Alt; hold Intet skjult for ham, og han vil sige: „Gak bort med Fred!"

(Søndagsſk.)

Lidt om Guds Herlighed og Naade.

Der er Intet saa lifligt og deiligt som at
Betragte Guds Godhed og Naade,
Betragte hans Gjerning, Storhed og Magt,
Hans Himmel med tusinde Stjerner besat;
Hans Visdom, ja over al Maade.

Betragter i Vaaren det spirende Frø
Og Træernes Knopper og Blade.
Betragter den blanke, den skinnende Sø,
Hvor Ænderne svømme og Fiskene slaa;
Et Værk af vor himmelske Fader.

Se, Stjernerne tindre, og Solen staaer op
Og Maanen saa blegelig lyser,
Og Fuglen saa liflig i Træernes Top
Slaaer Trille og kvidrer mod Himmelen op;
Sin Skaber den lydelig priser.

I Havet det vrimler af tusinde Fisk,
Der alle sig glæde ved Livet;
Et muntert og broget og hvirvlende Liv
I Dybet, saavel som i Tang og i Siv;
Gud Fader dem dette har givet.

Og yndeligt er det at plukke en Blomst,
En Kvist og et Blad — selv en Nælde.
Det Altsammen minder og vidner om,
At der en mægtig Gud Fader er, som
Fastholder det Hele med Vælde.

Paa Marken gaaer Bonden og pløier og saaer,
Og Koen den græsser i Enge,
Han pløier og høster og tærsker hvert Aar,
Gud giver ham Alt, hvad han eier og faaer;
Mon altid han Takken vil bringe?

Ja Alt har Gud Fader saa viselig sat
Os Alle til Gavn og til Glæde.
Fra Græsset paa Marken til — Kjole og Hat;
Fra Sommer og Vinter til Dag og til Nat,
Og Varme og Kulde og Hede.

Slet Intet er skabt os, som ei er til Gavn,
Hvor ringe det end kan os synes.
Fra Slottet og Hytten til Skibet i Havn
Og Sæden paa Marken — hver Krage og Ravn;
Og Regnen og Torden og Lynet.

Men aldrig vi glemme, naar Verden vi seer,
Vor Jesus og Himmerigs Rige.
Thi vel har Gud Fader skabt Alt, hvad der er
I Verden og Himlen, i Fjærn og i Nær;
Men ham bør vi Alle tilbede.

Lad altid i Hjertet vor Jesus faa Rum
At bygge og bo med sin Naade,
At ikke vi engang, naar Døden den kom,
Skal høre den evige, rædsomme Dom:
„Gaa bort i den evige Vaade!"

O Herre Gud Fader og Jesus saa kjær!
Forbarm dig dog over os Alle;
Thi Synden den volder os idel Besvær,
Mod Afgrunden evig, forfærdelig nær
Den drager os listelig Alle.

Dog Gud, han er naadig og kjærlig og god,
Han visselig Ingen forskyder,
Som ydmygt bekjender sin Synd og gjør Bod
Og troer paa Naaden i Frelserens Blod,
Og „Ordet" erkjender og lyder.

Gud Fader, Gud Søn og Gud Helligaands Navn
Vi derfor bør love og prise.
Saa kjærlig Gud Fader os slutter i Favn,
Til engang vi lande i Himmerigs Havn,
Hvor Sorgen for evigt maa vige.

H. P. Nielsen, Vintersbølle.

Guds Ords Kraft.

Da jeg den 18de September vandrede igjennem Landsbyen C., fortæller en af det britiske Bibelselskabs Kolportører i Frankrig, saa jeg udenfor Porten til et stort Hus en Vogn, der var læsset med Møbler og Husgeraad. Idet jeg traadte ind i Gaarden, saa jeg en Kone og en lille Dreng, der strax forsvandt i Huset, saasnart de fik Øie paa mig. Skjøndt jeg forudsaa, at Modtagelsen vilde blive uvenlig, gik jeg dog bagefter dem ind i Huset. Konen sad tæt ved Drengen, og en Mand stod i et tilstødende Værelse med Blikket fæstet paa mig. Jeg henvendte mig til Konen og tilbød hende et Nyt Testamente. Hendes Udseende bar Præget af dyb Kummer, og hun svarede undvigende, at hun ingen Penge havde. Da lagde jeg Bogen i hendes Haand med de Ord, at hvis dette var den eneste Grund til, at hun ikke kunde komme til at eie denne Bog, da vilde jeg gjerne give hende den. Mit Tilbud syntes kun at forøge hendes Sorg. Hun reiste sig

hurtig og sagde: „Jeg har Intet at sige her; jeg har Intet og kan derfor Intet give Dem.“ Jeg svarede med Alvor: „Frue, jeg forlanger Intet, tværtimod har jeg Noget at give Dem, og det en kostelig Skat. Jeg er et Sendebud, der bringer godt Budskab, og hvad jeg bringer, er Fredens Ord.“ Hun ilede bort, men nu vendte jeg mig til Drengen, med hvem jeg var bleven ene, og idet jeg lagde Testamentet i hans Haand, ledsagede jeg Gaven med nogle formanende Ord, som hans Forældre ogsaa hørte. Han vægrede sig ved at modtage Bogen; men nu kom hans Moder tilbage og raadede ham til at tage imod den, hvilket han gjorde med mange Taarer. Derefter kom Faderen, der hidtil havde staaet aldeles taus, men dog havde hørt efter, hvad der blev sagt, meget bevæget hen til mig og sagde: „Min Herre, sig mig, hvormeget denne Bog koster; jeg ønsker at betale den.“ Jeg svarede: „Jeg kan visselig ikke gjøre Dem nogen bedre Foræring; thi hvad jeg giver Dem, er Guds Ord, en Kilde til evig Velsignelse, hvis De tilegner Dem og handler efter, hvad den lærer Dem, men dens Pengeværdi er kun ringe, og i den Betydning er det en ubetydelig Gave. Imidlertid vil jeg modtage Betalingen for den, hvis det er Dem kjærest“, vedblev jeg og vilde nu til Slutningen sige dem et Par hjertelige Ord; men da brast de begge i Graad og udraabte: „O, hvorfor taler De om Fred og om Gud paa dette Sted? De har kun kjærlige Ord til os, men vi — vi ere ulykkelige, vi ere trøstesløse;“ og nu aabnede de deres Hjerter for mig og

fortalte mig deres sørgelige Historie. Faderen havde giftet sig igjen efter at have levet som Enkemand med sin eneste Søn; denne Søn havde ogsaa giftet sig og havde siden den Tid ikke kunnet udholde at leve sammen med Stedmoderen, der ogsaa selv havde en Søn. Paa Grund heraf levede nu Faderen og Moderen i bestandig Strid, og det var tilsidst gaaet saa vidt, at de havde bestemt sig til at skilles, og Vognen udenfor Døren var læsset med de Konen tilhørende Møbler og Gjenstande, og hun stod just i Begreb med at forlade Huset, da jeg kom. De begyndte nu i min Nærværelse at gjøre hinanden Bebreidelser, og jeg saa mig nødt til at bringe dem til at holde op dermed, idet jeg sagde, at jeg Intet havde at gjøre med deres Bevæggrunde. Jeg bad dem nu indstændigt om at opgive deres Forsæt, og med Alvor foreholdt jeg dem Mandens og Hustruens gjensidige Pligter. Det lykkedes mig at bringe deres Sind i Ro; de lovede at blive sammen og takkede mig hjerteligt, da jeg forlod dem.

Det er mig meget kjært at kunne tilføie, at da jeg efter en Maanedstids Forløb igjen besøgte dem, havde jeg den Glæde at finde dem forligte. Vognen var bleven aflæsset strax efter min Bortgang, og de leve nu paa den bedste Fod med hinanden.

(Brit. Bible soc. rep.)

Alle Tings Forfængelighed.

Forfængeligt er Alt, hvad saa Verden giver,
Hvor højt den det end agter og opskriver:
Ros, Ære, Højhed, Vellyst, Gods og Guld,
En Konges Krone, Scepter, Tiggerstaven.
Naar Eieren er død og lagt i Graven,
Er Alt kun Muld!

Saaledes hedder det i en gammel Psalme, og saaledes er det ogsaa!

Ros og Ære er forfængelig! Den engelske Skribent Valter Scotts Bøger fandt saa stor Afsætning, at han et Aar havde en Indtægt af over 1/4 Mill. Kroner. Overalt var han æret. Naar han reiste et Sted hen, saa forsamledes Folk for a se ham og modtage ham med Jubel. Kongen ophøiede ham i Adelsstanden. En Reise, han gjorde til Irland, skildres saaledes: „Naar hans Vogn blev kjendt, saa fyldte man Gaden, førend han kom ud af samme. Derved blev hans Vogn opholdt, saa at han kun kunde komme langsomt fremad. Saasnart han kom ind i en Gade, løb Efterretningen derom saa hurtig som Lynet. Paa begge Sider traadte Folk ud af Dørene, Mænd og Kvinder hilsede ham med dyb Bøining, og Drengene raabte den ene Gang efter den anden: Hurra for ham. Han beboede et deiligt Slot, hvor han modtog Besøg af berømte og aandrige Mænd; her samledes Digtere, Kunstnere, Videnskabsmænd og lignende Folk. En, der besøgte ham, har sagt om ham:

„Vistnok er Hr. Valter Scott en lykkelig Mand eller skulde være en saadan." Men Alt er forfængeligt! Døden kom og tog i kort Tid hans Kone og Børn; en Handelskrisis slugte hans Formue, og da den gik bort, forsvandt hans Bordvenner — thi Venner kan man ikke kalde dem — med. Nu kunde hans Berømmelse ikke trøste eller glæde ham. Han skriver den Tid: „Ensom, meget gammel, berøvet min hele Familie er jeg intet Andet end en betrængt og fattig Mand." — „For Hr. Valter gives der ingen Hvile uden i Graven", sagde han faa Dage førend sin Død. — Gøthe, en berømt tysk Digter, var hvad man kalder, et Lykkens Barn. Hans Sundhed var udmærket; han var i den Stilling, at han kunde nyde alt muligt af de jordiske Goder; hans Fyrste holdt meget af ham, og dog har han ved sit Livs Ende bekjendt, at han aldrig havde følt sig lykkelig i to paa hinanden følgende Dage.

Høihed er forfængelig! Den kan tabes — tænk paa de to Napoleoner og de mange Konger, der have mistet deres Riger — men hvad der kan mistes, maa dog være forfængeligt. — Lord Chesterfield i England var en rig, begavet og dannet Mand og opnaaede at indtage en høi Stilling i Staten; men hvorledes han følte sig til Mode, har han selv bekjendt med de Ord: „Jeg har gjennemløbet Forretningernes og Fornøielsernes taabelige Bane og er nu færdig med begge. Jeg har nydt alle denne Verdens Glæder og kjender derfor deres Intethed og Hulhed og beklager derfor ikke deres Tab. Jeg

vurderer dem efter deres sande Værd, som i Virkeligheden er meget ringe, hvorimod andre Mennesker, som ikke kjende dem saa grundig af Erfaring som jeg, stadig overvurdere dem. De se kun den glimrende Yderside og blive blændede af deres Glans, men jeg har været bag Kulisserne og har set alle de raa Maskiner og snavsede Reb, som bringe de blændende Forestillinger i Stand paa Skuepladsen. Jeg har set og lugtet Tællelysene i Nærheden, der oplyse de skjønne Udsmykninger til Forbavselse og Forundring for de uvidende Tilhørere. — Jeg er ligesaa verdslig og forfængelig, som Kong Salomon har været, men jeg er endelig i Stand til at indse og bevidne Sandheden af hans Ord, at Alt er „forfængeligt og Aandsfortærelse." Kan jeg ogsaa sige, at jeg bærer min nuværende Stilling med Hengivenhed og Fasthed. Nei, det kan jeg ikke; jeg bærer den kun, fordi jeg skal, enten jeg vil eller ei. Jeg tænker paa intet Andet, end hvorledes jeg bedst kan slaa Tiden ihjel, da den er bleven min Fjende. Det er mit Forsæt at sove i Vognen under den sidste Del af min Livsreise." Kan man tænke sig en mere trøstesløs Bekjendelse?

Wellyst er forfængelig! Lady Hamilton, der var en meget smuk Dame, stod i utilladeligt Forhold til den berømte engelske Admiral Nelson; derfor stod hun høit anskrevet hos ham. En Gang var hun med Nelson i Besøg hos den rige Beckford. Ved Bordet blev der opvartet med krydret Vin og fine Kager i Guldkurve. Hun blev beundret af Alle for sin Skjønhed; Enhver følte sig smigret ved

at tiltales af den Dame, der eiede den store Søhelts Hjerte. 13 Aar derefter gik en Dame i Calais i Frankrig ind i en Slagterbod for at kjøbe noget Kjød til sin Hund. Slagterens Kone sagde til hende: „Ak Frue, De synes af være en velgjørende Dame. Oppe i Huset er en stakkels Englænderinde, som vilde være hjertelig glad, naar hun havde et lille Stykke af det Kjød, som De kjøber til Deres Hund." Og hvem var den stakkels Englænderinde? Ingen Anden end Lady Hamilton! Hun døde i stor Fattigdom i en elendig Bolig i Calais. Hendes Lig blev lagt i en simpel, raa Trækiste. Man ved ikke en Gang rigtig, hvor hun blev begravet; enten et Sted, hvor der nu er en Voldgrav, eller et Sted, hvor der hensættes Træ.

Gods og Guld er forfængelig! En Adelsmand i Skotland havde Besøg af en Fremmed. De spadserede med hinanden op paa en Høi, hvorfra Adelsmanden viste den Fremmede alle omkringliggende Marker og Enge med de Ord: „Alt, hvad Deres Øine kunne skue trindt omkring, tilhører mig." — „O, da maa De vist være en rigtig lykkelig Mand!" sagde den Anden, men Adelsmanden svarede: „I den hele vide Omkreds er der i Virkelighed Ingen, der er saa ulykkelig som jeg."

Da den syndbetyngede Oberst Charteris skulde dø, sagde han, at han gjerne vilde give 540,000 Kr., naar Nogen bestemt kunde bevise, at der intet Helvede var til.

Og hvor let kan Rigdom ikke svinde bort, et Bevis paa dens Forfængelighed! I Midten af for-

rige Aarhundrede blev William Beckford født. Han var eneste Søn af en rig vestindisk Plantageeier. Da hans Fader døde, da han var 10 Aar gammel, arvede han saa meget, at han havde en aarlig Indtægt af 1,800,000 Kroner; senere fik han mere. Da han var 21 Aar gammel, eiede han 18 Mill. Kr. Hvor meget Godt kunde han ikke have gjort med en saadan Rigdom! men han tænkte kun paa at ville leve som den rige Mand. Han gjorde en Lystreise til Portugal, hvor han besøgte de rigeste Klostre. Hans Ophold i et af dem beskrives saaledes: Hans Værelses Loft var forgyldt og smykket med prægtige Malerier; Gulvet var belagt med de fineste persiske Tæpper; Maaltidet bestod af sjældne Retter og Lækkerier, tildels fra de fjerneste Lande; Fadene og de andre Kar vare af purt Guld.

I Begyndelsen af dette Aarhundrede vendte Beckford tilbage til England. Her havde hans Fader i sin Tid ladet opføre et prægtigt Pallads, der havde kostet mange Penge, men hvor prægtigt det end var, saa var det dog ikke prægtigt nok for Sønnen. Han lod det nedrive og opførte med uhyre Bekostning det prægtige Forthill Abbedi. Den øverste Del af Muren skulde kun tjene til at male Forfædrenes Vaabenskjolde paa. Slottet havde et Taarn, der var overordenlig vidt og høit. Han har vel tænkt som Folk i Babel, at han „vilde gjøre sig et Navn." I hele Omkredsen blev hver Vogn brugt til at hidbringe Bygningsmaterialier, saa at man en Tid lang helt forsømte Markarbeidet. Hver Aften kom der nye Arbeidere, der arbeidede om

Natten ved Fakkelskin. Uden om Slottet blev der opført en 12 Fod høi Mur, for at Folk ikke skulde skue ind i Beckfords jordiske Paradis. Indenfor Muren var der Skove, Søer, Høie, Dale, en Blomsterhave, der ikke havde sin Lige i hele England, Anlæg med allehaande Træer og Blomster fra Nord- og Sydamerika. Slottets Indre var ogsaa overordenligt pragtfuldt. Alt, hvad Rigdom og Kunst kunde skaffe til Veie, var der at finde. Der var fuldt op af Guld- og Sølvkar. Man kunde næsten tro, at man befandt sig hos en ødsel østerlandsk Fyrste. Sjælden fik Fremmede Tilladelse til at komme ind i Slottet. Rygtet siger, at Kongen havde Lyst til at beskue al denne Herlighed, men at endog han ikke kunde faa Tilladelse dertil. Dog var ogsaa al denne Herlighed forfængelig. Pludselig sank de vestindiske Eiendomme i Pris. Tillige tabte Beckford nogle Processer. Saaledes kom han i Pengeforlegenhed. En Dag indfandt Rettens Betjente sig; de holdt Auction over Slottet og den største Del af hans Kostbarheder. Saaledes kan det gaa til i denne Verden! Det store Taarn blev til en Ruin, og tilsidst blev Fonthill Abbedi revet ned.

En Mand, der rigtig kan tale med om alle Tings Forfængelighed, er Kong Salomon. Han siger: „Jeg gjorde mine Gjerninger store; jeg byggede mig Huse; jeg plantede mig Vingaarde. Jeg anlagde mig Haver og Lystskove, og jeg plantede allehaande Frugttræer i dem. Jeg gjorde mig Damme for af dem at vande den Skov, som voxede

op med Træer. Jeg kjøbte Tjenere og Tjenestepiger, og jeg havde hjemmefødt Tyende. Jeg havde ogsaa megen Eiendom af stort Kvæg og smaat Kvæg, mere end Alle de, som havde været før mig i Jerusalem. Jeg samlede mig ogsaa Sølv og Guld og Eiendom af Konger og af Landskaberne. Jeg beskikkede mig Sangere og Sangersker og Menneskens Børns Lyst: Hustru og Hustruer. Og jeg blev mægtig og tog til fremfor Alle dem, som havde været før mig i Jerusalem; ogsaa min Visdom blev hos mig. Og Alt, hvad mine Øine begjærede, nægtede jeg dem ikke; jeg forholdt ikke mit Hjerte nogen Glæde; thi mit Hjerte havde Glæde af alt mit Arbeide, men, føier han til: „Jeg vendte mit Ansigt til alle mine Gjerninger", og da saa han, at „Alt var Forfængelighed og Aandsfortærelse." Sal. Prd. 2.

Hvad er da ikke forfængeligt? Det siger den før nævnte gamle Psalme med følgende Vers:

Lær Du os selv i denne Verdens Fængsel
At staa paa Vagt i Bøn og Himmellængsel,
At Ingen røver os vor Brudekrans,
Indtil vi kan, vor Brudgom, dig til Ære!
Livskronen, som du os vil give, bære
I evig Glans.

At leve i Troen paa den Korsfæstede og derefter dø salig, det er ikke Forfængelighed.

Den Utilfredse.

Et Sommerminde af N. Redef.

Naar det er et rigtig prægtigt Solskins- og Sommerveir, naar Luften er varm, og Fuglene

synge, Myggene summe, og Bierne brumme, og Blomsterne dufte; naar al Naturen er rigtig levende, og Intet trykker Samvittigheden — da er det deiligt og oplivende at tage sig en lille Tur ind i Skoven eller ned ved Strandbredden. Ja, jeg gaaer videre, en saadan Tur er vederkvægende og nærende baade for Sjæl og Legeme, og et bittert Sind og en bedrøvet Sjæl, paastaaer jeg, bliver tidt formildet og trøstet derved. Naturen er skabt og opholdes af vor kjære Fader i Himmelen, ham som er Alkjærligheden selv, og derfor aander ogsaa Naturen, som han har frembragt, Kjærlighed og Velsignelse til dem, som „tro.“ Saadan er min Mening i dette Stykke, og saadan vare mine Tanker en Søndag Formiddag, en af de sidste Sommere, nede ved Skoven og Stranden.

Jeg sad ved Strandbredden paa en Sten. Hvor det var skjønt at stirre ud over den speilblanke Flade — thi det var blikstille —, Alt speilede sig i Vandet. Ude i Horisonten gled en stor Damper nok saa strunk paa det sølvklare Vand, baade den og dens Røg, som den kastede fra sig, speilede sig, saa at den derved, set fra mit Sæde fik en temmelig stor Lighed med en Rokketen. Naar jeg dreiede mit Blik imod Øst eller Vest, havde jeg strax den deilige, nylig fuldt udsprungne Bøgeskov for mig, hvor der var lutter Liv, alle Fuglene derinde holdt Formiddagskoncert, og der var Harmoni. — Plask, sagde det, det var blot en lille Fisk, en Gjedde troer jeg, der vilde underrette mig om, at den var i Live. Nok et Plask et andet Sted, atter en Fisk i

godt Humør, glad ved Livet, maaske paa Jagt efter Bytte, ogsaa en af Guds mange Millioner Skabninger, som hans Øie vogte, og hans Haand mætte. Hist ved Skovkanten, paa den blanke Flade, skred ligesom en stor sort Snegl men kun med et Følehorn, ind ad mod Skoven, det var en Jolle med en Mand i Skjorteærmer staaende i Forenden, han var paa „Skrid" efter Aal, som de kalde det. Rolig stod han der i Forstavnen af Baaden med sit Aalejern stagende sig frem og til Afvexling jagende det i alle de Aal, han kunde træffe; — blot et lille Stød (Overbalance), og Havet vilde tage ham i sin Favn og ve ham, om han ikke kunde svømme. Mon han tænkte paa sin Gud i Himmelen, som holdt sin Faderhaand over ham?

Ene var jeg — Ene med min Gud, men ikke ret længe; fra Skovkanten kom En henimod mig; det var en af mine Bekjendte.

„Goddag! i det gode Veir!" raabte han.

„Goddag", svarede jeg.

Han satte sig ved Siden af mig, og vi kom i Samtale om Et og Andet. — Engang da Samtalen gik lidt istaa, udbrød jeg:

„Synes du ikke, det er deiligt at sidde hernede en Timestid i saadan et Veir?"

„Jo det er unægteligt rart, naar bare man kunde det, naar man vilde; men det kan man ikke i den Stilling, man er; — . . . . der er saa meget, som er rart og kunde ønskes, men man maa lade det være, fordi man ikke er høiere stillet i

Samfundet. Man maa slide fra Morgen til Aften, vil man ophólde Livet, det bliver vil aldrig Andet."

„Bliver aldrig Andet, siger du; men er det ikke godt; naar man kan arbeide og kan faa Arbeide, saa maa og bør vi være glade og tilfredse, hvad det angaaer, og ikke begjære det, vi ikke kunne faa. Jeg kan ikke forstaa, at du kan være misfornøiet i din Stilling, saa godt som du har det. Du og jeg ere dog lige høit stillede i Samfundet, men jeg er ikke misfornøiet; eller synes du, jeg har det bedre end du? Jeg arbeider de sex Dage af Ugen, og saa har jeg den syvende fri, men jeg er tilfreds og glad hermed, fordi jeg kan det, og ønsker det ikke bedre. Du har det ligedan og bør være tilfreds; thi du vover da vel ikke at sige, at du har det daarligt?"

„Ja, det er nu godt nok at tage det saaledes, og det sige saa Mange, men saa godt er der Mange, der have det. Alligevel kan jeg ikke føle mig fuldt tilfreds i en saadan Stilling, hvor jeg ingen Fremgang kan se, hvor jeg i Fremtiden ikke kan vente mig Andet end at arbeide altid, uden Andet end fra Haanden og i Munden, lidt mere eller lidt mindre. Jeg vilde gjerne opad, men i denne Stilling kan det jo aldrig ske, ja det kan jo endog saare nemt gaa nedad, men i Stedet derfor bliver jeg ikke til Andet, end det jeg er, hvis jeg ikke gjør en Forandring, men hvilken Forandring? det er Spørgsmaalet. Mit høieste Ønske er at naa en høiere Stilling, hvor jeg kan være min egen Mand, og hvor jeg kunde være tryg for Fremtiden og ikke behøvede

at frygte for det daglige Udkomme. — — Nei, sig ikke, at man er godt stillet, det er Haandværkssvende ikke i disse Tider."

„Alt hvad du der har sagt, gode Ven, kan jeg slet ikke billige. Nei, det er ligefrem en stor Utaknemmelighed imod Gud, en stor Synd imod din himmelske Fader, du der begaaer, naar du saaledes staaer og lyver; det er fræk Misfornøielse og ilde Begjærlighed, kan du nægte det? Tænk dig dog om, hvor godt har du det dog ikke frem for saa mange, mange Andre, og hvor maa du være inderlig taknemmelig hver Dag. Naar du ikke kan være tilfreds, ved jeg ikke, hvem der kan være det. Du har altid en god Helbred, godt Arbeide hver Dag, hvor du kan tjene mere, end du selv kan bruge, ingen Familie at sørge for og begge dine Forældre levende, hvor du har et herligt Hjem; — nei, det er sandelig skjændigt og formasteligt at ville knurre og være utilfreds i saadan en Stilling, det maa du dog vist kunne indse, du som ellers har saa godt et Hoved og god Forstand. Hvormange troer du ikke, vilde ønske sig i dit Sted? Gaa omkring til dem, der have Kone og Børn og ere „fattige", som tidt maa spise det tørre Brød og have Slid og Slæb fra Morgen til Aften mangen Gang i haardt Arbeide, næsten over Kræfterne. Gaa til de Syge og Lidelsesfulde, dem som mange Sorger have ramt, og spørg dem, om ikke du har det bedre end de, og de gjerne vilde bytte med dig. Hvorledes mon det vilde gaa dig, som nu ikke er tilfreds, dersom Gud paalagde dig saadan Sorg og Fattigdom, om du

fik det saaledes som adskillige Andre? og dog ere mange Syge og Fattige alligevel mere glade og tilfredse end du, fordi de tro og haabe paa Gud."

„Ja vel, ja vel, jeg føler meget godt, at det er Sandhed, hvad du siger, naar man tager det fra den Side, og kan ikke nægte, at jeg har det bedre end mange Andre, men du kan da heller ikke nægte, at der er Mange, som have det mange Gange bedre end jeg. Hvor mange er der ikke, som aldrig bestille Noget eller kun lidt, og som have fuldt op af alle Ting? hvorfor kunde jeg nu ikke ligesaa godt have det saaledes? det er det, jeg stragter efter, mere Rigdom og Ære, saa skulde jeg være tilfreds."

„Naa, det var da uden Omsvøb; mere Rigdom og Ære; i Sandhed det bedrøver mig, at du har saadanne Grundsætninger og stræber ad den Vei!"

„Jeg kan jo lige saa godt sige min Mening."

„Ja naturligvis; men nu siger jeg ogsaa min Mening, at med dette Sind og disse Grundsætninger bliver du aldrig lykkelig og tilfreds."

„Hvorfor ikke? — det kan jeg ikke forstaa, forklar mig det."

„Det skal jeg, kort og godt. Seer du, gode Ven: Er du ikke tilfreds med Lidet, bliver du det heller aldrig med Meget. Giver Gud dig nu noget Mere, saa vil du atter have Mere, eller ogsaa kommer der nye Ting, som gjøre dig utilfreds. Dette tør jeg sige for Sandhed. Jeg siger dig derfor, dersom du vil være lykkelig og være tilfreds med, hvad Gud giver dig, enten det er Lidt eller Meget, saa tragt aldrig efter denne

Verdens Rigdom og Ære og Glans og Herlighed, men søg først og fremmest Guds Rige og hans Retfærdighed. Hvad nyttede det dig, om ogsaa du nu kom høiere op i Samfundet, og Gud gav dig mere Ære, Rigdom og Magt, naar du alligevel ikke blev lykkeligere og mere tilfreds? Og hvorledes vilde det gaa dig, naar Døden kom, var du saa beredt paa den? havde du saa først sørget for din Sjæl? Troer du saa, at alt dette Jordiske kunde frelse din Sjæl ind til Jesus og hans Rige og fri dig fra Helvede? Nei aldrig! aldrig! aldrig! der skal andre Rigdomme til! — — ja jeg ved godt, at du ikke holder af dette Raisonnement, men for Øieblikket kan jeg ikke tie, du bliver vel ikke vred?"

„Nei, vred bliver jeg rigtignok ikke, skjønt du tager saa haardt paa Vei — — og i Grunden er det vel nok sandt, hvad du siger — — men vi kunne jo da vel nok ogsaa tænke paa Vor Herre, fordi vi ønske og stræbe efter en bedre Stilling, mere betryggende for Fremtiden og Alderdommen."

„Det er sandt, men naar nu vor Herre forlanger „først hans Rige", altsaa først ham, siden Verden, ham den største Part af vore Tanker og Handlinger, ham den største Part af vort Hjerte og Sind, men vi lade Verden faa den største Part og Gud kun en ringe Del; hvad saa? — Og hvad det angaaer med Fremtiden og Alderdommen, da er det slet ikke værdt at lade saadanne Bekymringer faa saa meget Rum i Hjertet; thi vi vide jo slet ikke, om vi blive gamle. Lad os blot være

flittige og stræbsomme hver paa sin Vis i det Kald, Gud her paa Jorden har sat os i og være taknemmelige for hans Gaver smaa og store og vogte os for utidige Bekymringer for det Jordiske og saa lade ham sørge for Fremtiden, han raader dog for den alligevel. „Bekymrer Eder derfor ikke for den anden Morgen; thi den Dag imorgen skal bekymre sig for sit Eget. Hver Dag har nok i sin Plage", staaer der hos Matthæus i det 6te Kapitel. „Ere vi derimod dovne, lade og ligegyldige, saa er det en anden Ting, om vi blive bekymrede for Fremtiden; thi den som ikke vil arbeide, bør heller ikke have Føde. — — Er det ikke sandt?"

„Aa jo — men det er vistnok ikke let at leve saaledes; jeg kan da ikke leve derefter."

„Du kan, dersom du vil, og du maa, dersom du vil være virkelig lykkelig; men let er det ikke — altid, det ved jeg, og stod det til os, saa kunde vi heller ikke, men „hos Gud er Kraften at finde til Synden at overvinde" og den Kraft maa du søge, saa gaaer det. — Tænk nu rigtig dybt over dette og tænk nu rigtig over din Stilling og spørg dig selv ret alvorligt, om ikke du har det godt og bør lade være med at være misfornøiet og utilfreds; om ikke du istedetfor maa være Gud hver Dag inderlig taknemmelig for al hans Naade og Godhed imod dig. — Tænk f. Ex. paa dine Forældre og dit Arbeide og Hjemmet saa nær ved Arbeidet, Alt bekvemmeligt, ingen Familie at sørge for og god Helbred. Om du nu mistede dette, troer du saa

ikke, at du vilde erkjende, at du hidtil havde det saa godt, som du kunde ønske dig det?"

Her taug vi begge i nogle Minutter; men saa brød han Tausheden:

„Det var godt, om man altid kunde tænke som du og leve derefter, det vil jeg indrømme — jeg kan ikke nægte det — — men jeg kan ikke; — synes jeg."

„Synes du, siger du; — du kan godt, om du vil, dersom du blot vil vende dit Hjerte alvorligt til Gud og din Frelser."

Atter en lille Pause. Han begyndte igjen:

„Ja, men nu de Fattige, Sorrigfulde og Syge, kunne de saa ogsaa altid være tilfredse?"

„De bør ikke komme og sætte dem op imod deres Herre i Himmelen, men taalmodigt og hengivent bære, hvad han paalægger dem, vidende, at han ikke sender sine Børn nogensomhelst Lidelse her paa Jorden uden i den Hensigt, at det skal tjene dem til Bedste, være dem paa en eller anden Maade til Gavn, og saa haabe paa, at han sikkert atter igjen vil skjænke Lindring, Glæde og Trøst."

„Der er ikke Mange, der tænke og leve saaledes."

„Alle de sande Christne, men ingen Andre, tør jeg nok sige. „Alle Ting tjene dem til Gode, som elske Gud."

„— Ja, de ere lykkelige, der kunne tænke saaledes, og jeg troer nok at du er saa lykkelig; — gid jeg var saa lykkelig!"

„Det kan du blive. „—"

En svag Luftning fra Syd-Vest krusede nu

Vandets Overflade, den sorte Snegl havde trukket sit Følehorn til sig, Rokketenen var forsvundet og „Havblikket“ med. Min Ven reiste sig, sagde Farvel og gik.

Lidt efter gik jeg med.

Et Ord i Tide.

En smuk Foraarsmorgen saa en af det britiske Bibelselskabs Agenter, der just stod i Begreb med at forlade Upsala, en pyntet ung Pige af ret smukt Ydre, staaende barhovedet og røgende af en Cigar i Gaarden til en Ølhalle. Han kom til den Slutning, at hun hørte hjemme der paa Stedet, og denne Formodning fik han bekræftet af en Tjenestepige, af hvem han erfarede, at den unge Pige var en af de fortabte Kvinder, der boede her. Da han vel vidste, at Ølhallerne i denne Universitetsby ere meget usædelige Steder, følte han den dybeste Medlidenhed med hende, og uden Tøven drog han op af sin Lomme et Nyt Testamente med Psalmerne, lagde et Mærke ved Ps. 1 og Joh. 3, 16, og idet han derpaa vendte sig til den unge Pige, spurgte han hende, om han kunde komme til at tale med hende alene. Øiensynlig vel fornøiet hermed, indvilligede hun i hans Forlangende, førte ham ind i Huset, og han fulgte med hende ind i et net møbleret Kammer i Stueetagen, hvor hun kastede sig

i en Lænestol. Hr. S. blev staaende foran hende og sagde i en alvorlig Tone: „Er De lykkelig?" Han havde næppe ytret disse Ord, da kastede den unge Pige sin Cigar langt bort, skjulte Ansigtet i Hænderne og brast i en stærk Graad. Hr. S. vedblev: „Jeg har ikke mange Minutter til min Raadighed, thi jeg skal reise til Stokholm med næste Tog; men jeg beder Dem indstændig om, naar jeg er borte, at læse opmærksomt de Steder, som jeg har lagt Mærke ved i denne lille Bog; det er Guds Ord, og skulde De nogensinde føle et Ønske om at blive reddet ud af deres nuværende Levevis, gaa saa til Deres Præst, der er en god Mand og fuld af Medlidenhed med Dem, han vil med Glæde raade og hjælpe Dem."

Nogen Tid efter fik Hr. S. et Brev fra en Dame i Upsala, hvori hun meddelte ham, at den ulykkelige unge Pige haabede paa Hjælp fra ham, og at hun længtes meget efter at se ham igjen; han maatte derfor komme til Upsala saa snart som muligt, „da en Sjæls Frelse her stod paa Spil." Han adlød ufortøvet Kaldet og saa Pigen, der fortalte ham, at hendes Forældre vare hæderlige Landsbyfolk, at hun først havde havt en Tjeneste i Upsala og derefter var bleven Skpige. Hun beskrev derpaa, hvorledes hun havde ladet sig forføre af en Mand, som hun elskede; men inden lang Tid havde han forladt hende, og nu havde hun foragtet af Alle ganske givet sig hen i Syndens Tjeneste, hvilken hun nu imidlertid erklærede med Guds Hjælp at ville forlade. Hun trængte nu til Raad og Hjælp,

dog ikke til Pengeunderstøttelse. Hun vilde helst forlade Upsala, hvor hendes Skam var overalt bekjendt, og hun erklærede sig villig til „at tage imod enhver ærlig Beskjæftigelse, som hun kunde finde, for saaledes rettelig at bruge de Evner, som Gud saa naadig havde skjænket hende, og som hun herefter ønskede, saa vidt hun formaaede, at bruge i hans Tjeneste. Hun kunde ikke ret forsone sig med den Tanke at skulle anbringes i et „Asyl", men da Hr. G. forsikrede hende, at det vilde være den bedste Vei for hende og vilde føre til hendes sande Vel, indvilgede hun deri og blev snart efter optaget i „Magdalenestiftelsen" i Stokholm. Her opførte hun sig meget godt, men det var aabenbart, at en stor Sorg trykkede hendes Sind. Blandt Andet omtalte hun ofte, hvor bedrøvet hun var ved Bevidstheden om at være forstødt af sine Forældre, og hun ønskede inderligt at erholde deres Tilgivelse. Den Dame, i hvis Tjeneste hendes Forældre vare, forsøgte at optræde som Mellemmand mellem dem og hende, men de nægtede at skjænke deres angerfulde Datter den Tilgivelse, hun bad dem om. Den stakkels Pige blev endnu mere nedtrykt af Sorg, indtil Forstanderen for Stiftelsen en Dag tillod hende at gjøre sine Forældre et Besøg, ledsaget af en af Diakonisserne, og da lode de sig endelig overtale til at tilgive hende. Hun var trofast i Udførelsen af sine Pligter og var altid opmærksom ved den religiøse Undervisning, som meddeltes hende i Magdalenestiftelsen; men man har fortalt os, at hun i hele denne første Vinter aldrig aabnede Munden for

paa egen Haand at samtale med Andre. Men en Foraarsdag, da hun arbeidede i Haven, vendte hun sig til den tilsynshavende Diakonisse med de Ord: „Hvor her dog er smukt, Søster!“ Diakonissen benyttede Leiligheden og indledede strax en venlig Samtale med hende; og fra dette Øieblik af begyndte det indre Liv, der saa længe havde ligget skjult, at udvikle sig stille og mildt, idet det aabnede sig for Livet og Lyset hist oppe fra. Først paa Sommeren fik hun en Plads som Tjenestepige hos en Familie, der netop skulde forlade Stokholm for at bosætte sig paa Landet, og her fulgte hun med dem; men hun vedbliver at skrive til sine Venner i Stiftelsen, der have al Anledning til at glæde sig over det gode Vidnesbyrd om hende, som de af og til modtage fra den ovennævnte Familie.

(Brit. Bible rep.)

For Jøder saavelsom for Hedninger.

Mine kjære Venner; følgende Historie, fortalt af Biskop Jones, har gjort et dybt Indtryk paa mig. Han fortalte om en jødisk Dame i Baltimore, som hengav sig selv til Jesus. Der var netop en Række daglige Gudstjenester. Man lagde Mærke til, at en Jødinde besøgte dem Aften efter Aften. Hvad hun her erfarede paa sit Hjerte, kom Menigheden senere til Kundskab om paa følgende Maade: Hendes

Mand, en lystig Verdensmand, havde den Uvane at tilbringe Aftenerne sammen med ligesindede Venner i Theatret eller paa andre Forlystelsessteder. Hustruen sad hjemme imens ganske alene. For at fordrive en Aftens Kjedsommelighed (den Kirke, hvor hine Gudstjenester afholdtes, ligger i den samme Gade) slentrede hun ud og besøgte en af Gudstjenesterne dreven af Nysgjerrighed. Den første Aften fik hun intet særdeles Indtryk. Som en Sky farer hurtig hen over Himlen, saaledes opstod i hendes Sjæl det Spørgsmaal: „Monstro Jesus var Messias?“ Den næste Aften blev Jesus atter prædiket, og før Prædikenen var til Ende, blev det Spørgsmaal mere end et Spørgsmaal; hun sagde til sig selv: „Jesus var maaske Messias;“ og det bragte hende i stor Uro. Den tredie Aften greb denne Tanke hendes Sjæl med Magt og rystede den helt igjennem: „Jesus var Messias.“ Naturligvis — thi uundgaaeligt for en Jødinde — fulgte dermed denne Overbevisning: „Jeg er fortabt for bestandig; thi mit Folk slog Ham ihjel;“ og i den Aand gik hun hjem, sukkede og jamrede. Hendes Mand kom hjem ved hjem ved Midnat. Hun mødte ham med Taarer og udbrød strax: „Gaa til en eller anden af de christne Naboer og laan et Nytestamente til mig.“ Han forsøgte at le de gode Indtryk ud af hende eller raisonnere dem bort; men forgjæves. Han holdt saa meget af hende, at han kunde ikke Andet end følge hende. Saa gik han ud Kl. 1½ om Natten og ringede op en af de christne Naboer. Da han kom til Døren, sagde han: „Om Forladelse,

men jeg vil bede Dem være saa venlig at laane mig et Nytestamente." Anmodningen blev efterkommet med den største Beredvillighed. Naboen tænkte: „Der er et Arbeide at gjøre for den Herre Jesus inat i hans Hus;" og saa snart han kunde, klædte han sig smukt paa og ilede afsted til en christen Broders Hus. Med hom gik han til Jødens Bolig. Døren blev øieblikkelig aabnet, og Fruen mødte dem et Smil, sigende: „Jeg har fundet Jesus!" Og da fortalte hun den Historie, jeg har fortalt Eder, med det Tilføiende, at da hun fik Testamentet i sin Haand, gik hun ind i sit eget Kammer alene, knælede ned og løftede sit Ansigt op mod Himlen, raabende: „O, Herre mine Fædres Gud, Abrahams, Isaks og Jakobs Gud, giv mig Lys, giv mig Lys!" Hun aabnede Testamentet med lukkede Øine og traf til at aabne det der, hvor min Bibel nu er opslaaet, ved Begyndelsen af Brevet til Romerne. Hun læste langsomt; Versene gik sønderskærende gjennem hendes Sjæl lig Lynstraaler, indtil hun kom til det 16de Vers: „Thi jeg skammer mig ikke ved Christi Evangelium; thi det er en Guds Kraft til Salighed for hver den, som troer; for Jøder først"; her stadsede hun. Hendes overstrømmende Taarer blændede hendes Syn. Hun saae igjen. Det er „for Jøder først og for Græker."

Da hun læste disse Ord, troede hun dem. Da de christne Brødre kom, troede hun paa Christus. Vil man fortælle os, at dette er en Indbildning? at der ingen Virkelighed ligger til Grund for en saadan Erfaring som denne?

Naa en Løve bliver et Lam! Naar en Drukkenbolt bliver en ædru Mand! Naar en Saulus bliver en Paulus! Naar en Jødinde bliver en kristen Kvinde! Alene Gud virker moralske Undere lig disse.

(Bib. Soc. Rec.).

Den sultne, rødhaarede Dreng.

En Kjøbmand fra Ny York, der var Lærer ved Søndagsskolerne, blev ved et stort Søndagsskolemøde ude i Vesten opfordret til at holde en Tale. Han sagde:

Jeg vil fortælle Dem en Tiggerdrengs Historie. Jeg gik en Søndagmorgen ud for at faa samlet nogle Børn til min Klasse. Ved Gadehjørnet mødte jeg en barfodet Dreng, uden Hat eller Trøie. Hans Haar var ildrødt og saa ud, som om det aldrig var blevet redt. Jeg spurgte Drengen, om han kunde komme i Skole.

„Nei!" svarede han skarpt.

„Du burde gaa i Søndagsskole", sagde jeg venligt.

„Hvorfor?" spurgte han.

„Vi lære Drengene at blive gode", svarede jeg.

„Men jeg bryder mig ikke om at være god", sagde han.

„Hvorfor bryder du dig ikke om det?" spurgte jeg alvorlig.

„Fordi jeg er sulten", var hans hurtige Svar.

„Klokken er nu ni", sagde jeg, idet jeg saa paa mit Uhr; har du endnu ikke faaet Frokost?"

„Nei."

„Hvor er dit Hjem?"

„Hist henne i Gyden, hos min Tante. Hun er syg."

„Vil du spise en Honningkage og et Par Tvebakker, hvis jeg gaaer hen til en Bager og kjøber dem til dig?"

„Ja det vil jeg gjerne, og jeg vil være glad ved at faa dem."

Jeg kjøbte noget Brød og satte det for ham. Den Maade, han slugte det paa, viste mig, hvor forsultet han var. Jeg spurgte ham, om han kunde spise mere.

„Lidt mere, dersom De vil give mig det", sagde Drengen.

Jeg fik en ny Portion og satte det for ham. Jeg ventede, til han var færdig med sit Maaltid og sagde da: „Min Dreng, vil du nu følge med mig i Skolen?"

„De har været saa god imod mig", sagde han, „at jeg vil følge med Dem, hvorhen De ønsker. Vær blot saa god at vente saa længe, til jeg har bragt denne Levning Honningkage hen til min Tante, saa skal jeg følge med Dem."

Han ilede nu ned ad Gyden, og jeg ventede paa ham, hvorefter vi fulgtes ad til Skolen. Han

havde aldrig været i Søndagsskolen før, og troede, at det var et Sted, hvor Drenge skulde række Hænderne frem for at faa Slag med Linialen, eller hvor de skulle trækkes i Haaret og ruskes i Ørerne. Men da han fandt sig i Hænderne paa en ung, venlig udseende Dame, der tatte kjærligt til ham og ikke ytrede et Ord om hans pjaltede Klæder, blev han meget forundret.

Fra nu af besøgte han Skolen regelmæssig. Han fortalte andre Drenge af sit Bekjendtskab om Skolen og fik mange af dem til at besøge den. Omtrent to Aar efter blev endel Drenge fra Ny York sendt ud til Vesten og fordelte blandt Landboerne der. Min rødhaarede Dreng blev ogsaa sendt med dem. En Tidlang hørte jeg undertiden fra ham, at det gik ham godt, men nu er det mange Aar siden, at jeg har tabt ham af Syne; dog har jeg ingen Tvivl om, at det gaaer ham godt, hvor han saa er."

Kjøbmanden talte derpaa nogle Ord, hvor vigtigt det var at faa de fattige og forsømte Børn i de store Byer til at gaa i Søndagsskolerne, og derpaa satte han sig ned.

I dette Øieblik reiste en høi, rødhaaret Herre af et fordelagtigt Ydre sig og tog Ordet:

„Mine Damer og Herrer! Jeg er den rødhaarede Tiggerdreng fra Ny York, der spiste denne Herres Honningkager. Jeg har nu i mange Aar boet her i Vesten, og det er gaaet mig godt. Jeg er nu en rig Mand og eier fem hundrede Tønder frugbart Land. Min Vogn og Heste holde for

Døren, og naar Mødet er til Ende, vilde det være mig en stor Glæde at følge min gamle Ven til mit Hjem, hvor han skal være mig en kjær Gjæst, saa længe han vil blive hos mig. Jeg er et Medlem af Kirken og Forstander for en Søndagsskole; men Alt, hvad jeg har her i Verden, og Alt, hvad jeg haaber paa hisset, skylder jeg det, som jeg i Søndagsskolen lærte om Jesus."

(Times of blessing.)

En Skuespiller fra Rationalismens Tid (1819).

En bekjendt Præst i Berlin spurgte en Skuespiller, hvoraf det kom, at Theatret var saa fuldt og Kirkerne saa tomme. Denne svarede: Vi forsøge at fremstille Digtning som Sandhed; men de Herrer Præster synes derimod at ville fremstille Sandhed som Digtning.

Gjælder det endnu den Dag i Dag?

Om Gudsfornægtere (Atheister).

I sit Skrift: Brød og Smuler, Prædikener og Aforismer, Leipzig 1876, en fortræffelig og anbefalelsesværdig Bog, fortæller Johannes Linke følgende: Jeg sad engang ved et Bord sammen med en Del unge Mennesker, som talte sammen om

Gud, Livet efter Døden eller ei og saadanne Ting. De kaldte sig selv ganske frækt og med synlig Velbehag Atheister (Gudsfornægtere). Jeg blandede mig i deres Samtale og sagde: Mine Herrer, der gives kun 3 Slags Gudsfornægtere. Den første Slags ere dybe Tænkere, som ved Studiet af den gamle og nye Tids Filosofi ere kommet paa Afveie og endelig til at tvivle om Gud. Jeg ved ikke, om alvorligt Studium har ført Dem bort fra Troen paa Gud? — De benægtede det sky. — Nu, den anden Slags ere de, som uden Dømmekraft og selvstændig Prøvelse ligesom Dompapperne stemme i med enhver Markskrigers Sang, som Pappegøierne plapre de de Ord efter, som de helst ville høre, eller som Aberne tage de op efter den, som især gjør sig tyk og bred. Jeg haaber ikke at De — —? — De benægtede det med en vis Vrede. — Nu vel, vedblev jeg, den tredie Slags ere saadanne Mennesker, som have levet et saa elendigt, usædeligt, lastefuldt og løgnagtigt Liv og ere saa bundfordærvede i Hjertet, at de maatte ønske, der ikke gaves nogen Sandheds, Retfærdigheds og Helligheds Gud. Mine Herrer, en fjerde Slags gives ikke. Jeg reiste mig, hilste høfligt og gik min Vei.

Den næste Dag hilste de mig lige saa venligt som tidligere. Mærk det!

Christelige Livsbilleder

Nr. 43.

Isabella Graham.

(f. 1742 † 1814.)

Paa ovennævnte Kvinde seer man ret, hvad Troen formaaer, og Naaden virker i et Gud i Sandhed helliget Hjerte ogsaa i trængende Forhold. Gud har jo fra Arilds Tid ikke udvalgt, hvad der er stort og rigt for Verden, men stedse først maattet gjøre de Rige og Store, som han vilde bruge til sit Rige, smaa og fattige i Aanden.

Isabella Graham blev født i Skotland den 24de Juli 1742 og blev opdragen i den presbyterianske Kirkes Grundsætninger. Hendes Fader, John Marshal, og hendes Moder vare christelige Ægtefolk, navnlig gik den sidstes fromme Sind i Arv paa hendes Datter. Hun blev lige saa vel holdt til Flid i at lære, som til et virksomt Liv. Da hendes Bedstefader efterlod hende en Arv paa nogle tusinde Kroner, bad hun om, at denne Sum maatte anvendes til hendes videre Uddannelse. Derfor blev hun i sit tiende Aar sendt til en Kostskole, der blev ledet af en udmærket begavet og from Kvinde. Flere Vintere helligede hun til sin aandelige og sædelige Uddannelse og lagde her Grunden til sin senere Dygtighed.

Hendes Fader beboede sine Fædres Gods ved Hamilton. Der henlevede Isabella sin Barndom og Ungdom. Allerede som tiaarig Pige udsaa hun sig i den nærliggende Skov et Krat, hvortil hun gjerne

trak sig tilbage i stille Andagt. Da hun var 23 Aar gammel, ægtede hun Enkemanden, Doktor John Graham i Paisley, en Mand, der havde gode Kundskaber og en anselig Formue.

Et Aar efter sit Bryllup blev Graham Saarlæge ved det 60de amerikanske Regiment og begav sig til Kanada. Hans Hustru ledsagede ham paa den besværlige og meget farefulde Søreise, der varede 9 Uger. Begge Ægtefæller havde i Sinde for Fremtiden at opslaa deres Bolig i Amerika. Doktor Graham vilde siden nedlægge sit Embede og kjøbe en Strækning Land ved Mohawkfloden, hvorhen hans Svigerfader skulde følge ham. I Quebek fandt de den bedste Modtagelse i det fornemme Selskab, men liden religiøs Sans og en dem usædvanlig stor Ligegyldighed for Søndagens Helligholdelse. Selv førte de et skjønt Familieliv, hvis ydre Fornødenheder to indianske Slavinder, den ene for Kjøkkenet og Stalden, den anden for Børnene, varetoge under den unge Husmoders Veiledning. Officererne og deres Fruer søgte stedse til dem paa det Venligste. Det nærliggende Niagaravandfald henrykkede dem med en uforglemmelig Gysen over den storartede Natur. Midt i dette vel jævne, men selskabelige Liv var imidlertid hendes religiøse Liv gaaet noget nedad. Niagaras Torden erindrede hende om hendes dybere Aands Fornødenheder, og navnlig om Søndagene tog hun sin Bibel frem og opbyggede sig ved den i Skovens Stilhed ved den nærliggende Flod.

Imidlertid begyndte den nordamerikanske Fri-

hedskamps første Uroligheder. Den engelske Regering forlagde det 60de Regiment til Øen Antigua, og Doktor Graham beredte sig til Afreisen med sin Familie. Den bestod af hans Hustru, tre Døtre og de to Indianerinder. Underveis vilde han kjøbe et Stykke Land, men kunde ikke strax blive færdig, saa at han drog alene forud og efterlod sin Kone med Børnene i Ny York for ogsaa i Forveien at forvisse sig om sit fremtidige Opholdssteds sunde Beliggenhed og øvrige Forhold. Endelig den 5te November 1772 indskibede Familien sig til Antigua.

Tre Uger efter deres Ankomst maatte Doktoren begive sig med en Afdeling Soldater til Øen St. Vincent, hvor Karaiberne havde gjort Opstand, og hans Ægtefælle maatte tage Afsked med ham under de betænkeligste Omstændigheder, da Krigen med de Vilde kunde udsætte ham for den grusomste Død. Hun var fuld af Frygt for hans Liv og befalede ham med Legeme og Sjæl i den Almægtigstes Varetægt. Hendes Ægtefælle bad hende ved Afskeden om, at hvis der ved Delingen af Krigsbyttet maatte tilfalde ham endel Fanger til Slaver, skulde hun give dem fri. Lykkeligvis vendte han tilbage, og hendes Sjæl var fuld af Fryd og Tak.

For at unddrage hendes ældste Datter, der kun var fem Aar gammel, fra hendes Omgivelsers slette Exempel, sendte Isabella hende til Skotland til sin Moder. Kort før Barnets Ankomst døde Bedstemoderen. Midt i sin egen dybe Smerte skrev hun et Brev fuld af guddommelig Trøst til sin egen dyrebare Fader. Da hendes Ægtefælle saa hende

saa smertelig bevæget over sin Moders Død, sagde han løst henkastet: „Hvo ved, om ikke Gud vil paalægge dig en haardere Prøvelse og ogsaa tage din Mand fra dig." Det var i Sandhed profetiske Ord, thi allerede tre Maaneder efter, den 22de November gik de i Opfyldelse.

Doktor Graham blev syg af Tyfus, og 5 Dage efter var han død. Han døde som en Christen, var til sit sidste Øieblik ved fuld Bevidsthed og saa fattet det sig nærmende Endeligt imøde. Omendskjøndt han besad en livlig Aand og havde et udmærket Helbred og altsaa ikke var meget vant til Smerte, lod han dog under hele sin hæftige Sygdom ikke en Klage komme over sine Læber, men hengav sig bedende i den guddommelige Villie, og hans Hustrues Bøn, at Herren vilde lade ham erfare sit Evangeliums hele saliggjørende Kraft paa sit Hjerte, blev bønhørt. Hun veg ikke fra hans Seng, talte Guds Ord til ham, og stedse inderligere blev hans Bøn: „Herre, drag os til dig, saa løbe vi; Herre Jesus, annam min Aand? Kom Herre Jesus, kom snart!" Hun bad ikke mere om hans Liv, kun at Gud vilde rense ham og helliggjøre ham aldeles til Legeme, Sjæl og Aand. Under hendes Bønner opgav han sin tidlig for Himlen modnede Aand. Guds Fred forklarede den elskede Afdødes Ansigt, da Hustruen sagde ham det sidste Farvel i Dødsværelset. Den Vished, at han var salig hensovet i Herren, formildede den saa hurtig og saa tidlig sin Mand berøvede Hustrues Sorg.

Hendes Børn vare paa nogen Tid blevne op-

tagne i Venners Huse for at spare Moderen for det smertelige Syn af, at de ikke følte deres store Tab. Selv modtog hun en Indbydelse ud paa Landet til en Familie, hun stod i Venskabs-Forhold til, ikke saameget for at adsprede sig, som snarere for i større Ro at kunne rette sit Blik opad, hvor hun vidste, hendes Sjæls Skat var, og hvor hun selv haabede at komme. I den Familie, hvor hun drog hen, fandt hun en hjertelig Modtagelse, og hvad der betød mere for hende, sand Fromhed, som gjerne helligede alle sine indre og ydre Midler til Guds Tjeneste; Mændene beskjæftigede sig frivillig med at undervise Negre.

Saaledes var da Isabella Enke i sit 31te Aar med 3 uforsørgede Børn og et fjerde i Vente, langt borte fra sit fædrene Hus i et fremmed Land. En overvældende Angst fyldte længe hendes Hjerte: da hendes Ægtefælle endnu saa friskt og uforandret var lagt paa Dødsleiet og allerede Dagen efter var begravet, ængstede hun sig for, at han kun havde været skindød. Da lode hendes Venner atter Graven aabne for at overbevise hende om det Ugrundede i hendes Frygt. Nu anlagde hun Enkedragten med det faste Forsæt aldrig mere at aflægge den. Kun for Gud og hendes Børn vilde hun fremdeles leve som Enke.

Som eneste Efterladenskab efter hendes afdøde Mand befandt sig næppe 3500 Kr. i hendes Sagførers Hænder. Man raadede hende derfor til at sælge de to indianske Piger, da de vare hendes afdøde Mands Eiendom. Men ingen Penge i Verden

vilde have formaaet hende til at raade over udødelige Skabninger af hendes himmelske Fader som over Ting. Den ene af Pigerne ledsagede hende siden til Skotland, hvor hun giftede sig, den anden døde paa Antigua og testamenterede sin Frue hele sin Kjærlighed og Taknemmelighed. Hendes Mands Medhjælper havde lært saameget af denne, at han kunde indtræde i hans Plads. Skjøndt hendes Formuesomstændigheder vare saa ringe, skjænkede hun ham dog hendes Mands lægevidenskabelige Bogsamling og Kaart. Den unge Mand hørte til de faa taknemmelige i denne Verden. Aar efter Aar sendte han hende Alt, hvad han kunde spare, til at afbetale sin Gjæld til i Aaret 1795, da hans Breve udebleve. Uden Tvivl var han død; men hun var da i saadanne Omstændigheder, at hun ikke mere trængte til Understøttelsen; en aabenbar Forsynsstyrelse.

Medens hele hendes Omgivelse kun stræbte efter ved at erhverve sig Formue at skaffe sig en uafhængig Stilling, forlangte Isabella kun et Liv afhængigt af sin himmelske Faders kjærlige Omhu; Kraften til at gjøre hans Villie og at lide skulde være hendes Rigdom. Derved alene sørgede hun for sit Hus, at hun anbefalede sine Familieanliggender til sin og sin Ægtefælles trofasteste Ven, Capitain Grandidier og hans Kone, og sine Børn til sin Fader i Skotland i to inderlige Breve for det Tilfælde, at Herren ogsaa vilde kalde hende til sig ved, hvad der forestod, men især bad hun sin Ven om at drage Omhu for de to Indianerinder.

Da hun vidste, at den retskafne Mand endnu ingen dyb Overbevisning havde om den hellige Skrift som Guds Ord, saa anbefalede hun ham paa en rørende Maade med indstændig Bøn, at han maatte dog annamme det eneste tilforladelige Bevis for Skriftens Guddommelighed, idet han handlede efter det Ord: „Hvo som vil gjøre min himmelske Faders Villie, han skal erfare, om Lærdommen er af Gud, eller jeg taler af mig selv.“ Men al Moderkjærlighed og Christenbøn udgød hun i Brevet til sin dyrebare Fader, i hvilket hun udtalte det som sit høieste og sidste Ønske, „at hendes elskede Børn dog maatte blive opdragne i Guds Kjærlighed og til hans Tjeneste, hvad enten de saa engang skulde svømme i Overflod eller maatte søge deres daglige Brød, naar de blot staa i Guds Kjærlighed og lære, at Livets Hovedformaal er at berede sig til Døden.“

Isabella fik en smuk Dreng og blev atter rask. Glad og taknemmelig opkaldte hun ham efter hans Fader og helligede ham i ydmyg Tillid til hans Livs Skaber.

Nu havde hun ingen Grund til længere at blive paa Antigua, hun solgte sine smaa Eiendele, overantvordede Pengene til en paalidelig Mand, bestilte Plats paa et Skib, lod sætte et Rækværk om sin Mands Grav, tog Afsked med sine Venner og vendte med tungt Hjerte sit Ansigt mod sin Hjemstavn.

Efter en stormfuld Overreise landede hun i Irland, hvor hun erfoer, hvorledes hendes Mands

Venner og Kamerater som et Tegn paa deres Agtelse og Kjærlighed mod den Afdøde, havde taget sig den Frihed at betale hendes Reiseomkostninger. Nu besteg hun et Skib, der skulde seile til Skotland, ombord paa hvilket der, som hun siden erfarede, ikke engang var et Kompas. En frygtelig Storm reiste sig, og i ni Timer svævede Alt i den yderste Fare. Roer og Master gik itu, Alt, hvad der var paa Dækket, skylledes bort af Bølgerne, og tilsidst stødte Skibet paa en Klippe ved Kysten ved Ayr i Skotland. Den forfærdeligste Forvirring herskede nu paa Skibet; en Mængde unge Folk, der begave sig til Universitetet i Edinburg, løb mellem hverandre, nogle bedende, andre bandende. Alt var i Fortvivlelse, kun Enken med de faa Eiendele og de grædende Børn i Armene blev rolig, hun sagde til de sidstnævnte, at nu vilde de snart indgaa til deres Faders Glæde. De Reisende optegnede allerede deres Navne i deres Lommebøger, for at deres Lig kunde blive kjendte. En ung Mand kom ned i Kahytten og spurgte: „Er her en Smule Ro!“ og blev forbauset over at finde en Kvinde saa rolig. De læste med hinanden Ps. 107. Ved de Ord: „og stillede Stormen, saa at Bølgerne lagde sig“, blev Skibet af Bølgerne revet løs fra Klippen, efter at det næsten blev fyldt med Vand af Bølgerne, der halvanden Time havde slaaet op over det. Henimod Morgen holdt Stormen op, og Skibet svømmede videre, til det blev siddende paa en Sandbanke. Fra Stranden ydede man Hjælp, i et lille Værelse fandt de Skibbrudne Tilflugt, og Mændene

skyndte sig med at drukne Mindet om den Fare, de vare undslupne, i en Punsch-bolle. Men Isabella trak sig tilbage til et Privathus for at takke Herren og anbefale sig og sine faderløse Børn i hans fremtidige Varetægt. En Mand fra Ayr hørte om Skibbrudet og ilede til Hjælp; han gjenkjendte i Fru Graham en gammel Ven. Han viste Familien al mulig Opmærksomhed, bragte den hjem til sit eget Hus og behandlede dem med stor Gjæstfrihed.

Efter nogle Dages Forløb naaede hun sin Faders Bolig i Cartside. Men det var ikke den store Bolig, i hvilket hun havde forladt ham, men et lille Hus med kun tre Værelser. Hr. Marshall havde været altfor god og tillidsfuld, han var oftere gaaet i Borgen for Venner, og deres Fald havde gjort ham fattig. Han tjente nu som Forretningsfører hos en Nabo, hvis Fader var hans gode Ven, for en aarlig Løn af 360 Kr. og Indtægterne af et lille Meieri. Men efter kort Tids Forløb var hans Helbred saa angrebet, at han ikke mere kunde passe disse Forretninger og altsaa var berøvet enhver Indtægt. Saaledes havde da nu Isabella sin Fader at ernære foruden sine Børn med sine Hænders Arbeide. I al Kjærlighed sørgede hun for ham, til han døde den 13de Febr. 1783, 75 Aar gammel, i hendes Hus i Edinburg. Efter at hun nemlig havde boet to Aar i Cartside, drog hun 1778 til Paisley, hvor hun holdt en lille Skole. Med Indtægterne deraf og en Enkepension paa 290 Kr. maatte hun bestride sin hele Families Underhold. Naturligvis havde hun trukket sig tilbage

fra Verden, der har sin Glæde i sin Rigdom. Kun nogle christelige Venner stode hende nærmere.

I en saadan Stilling viste sig da hele Isabellas christelige Aand. Med et Hjerte, fuldt af Kjærlighed, Tro og Haab vandrede hun i Ydmyghedens Dal og bestræbte sig for kun at lade Guds Villie være sin. Sine Børn klædte hun i hjemmegjort Tøi; i Cartside solgte hun det Smør, hun havde tillavet, og hendes Børn drak Mælk. Hun vilde spise sit eget Brød og desuden have Noget at meddele de Trængende. En Tid lang bestod hendes Frokost og Aftensmand blot i Suppe og hendes Middagsmad i Kartofler og Salt. Guds Fred i Hjertet var en rig Erstatning for alt Andet.

Imidlertid var hendes ædle Ven, Major Brown, med sin Hustru vendt tilbage til Skotland og boede nu i Egnen om Ayr. En anden Ven fra Antigua, Peter Reid, var Kjøbmand i London. Denne raadede hende til at sætte sin lille, hidtil sammensparede Kapital i Musselin og deraf at gjøre finere Klædningsstykker, som han gratis vilde sende med et af sine Skibe til Vestindien og der sælge for hende. Han haabede derved at forøge hendes Formue og nogenledes at bortvende den dybe Sorg over hendes Ægtefælle. Hun gik ind derpaa, forarbeidede Gjenstandene, afskibede dem, men snart efter erfoer hun, at Skibet var blevet kapret af Franskmændene.

Nu raadede hendes Venner hende til at oprette en Kostskole i Edinburgh. Hendes Dannelse, hendes Livserfaring, hendes ydmyge Hjertens Fromhed fore-

som dem særdeles egnet til at opdrager Piger af de høiere Klasser. Endnu en anden Plan foresloge hendes Venner hende. Afgjørelsen var vanskelig for hende. Hun bar Sagen frem for Herren i indstændig Bøn og bad om et Vink af ham. Da faldt hendes Øine paa den Opstandnes Ord i Joh. 21, 15: „Simon, Jonas Søn, elsker du mig mere end disse?" Han siger til ham: „Ja Herre, du ved, at jeg elsker dig." Jesus siger til ham: „Vogt mine Lam." Det bestemte hende til at tjene Ungdommen som Opdragerinde.

Men saa stærk hendes Tro end var, saa bekymret var hun dog, da hun navnlig manglede Pengemidler til at sætte det i Værk og ogsaa ellers mødte mange Hindringer. En Nervefeber angreb hende og kastede hende flere Uger paa Sygeleiet. Da hun var kommen sig igjen, var hun blot fastere bestemt paa at gaa fremad i Tillid til Gud. Hun rustede sig til Reisen og seilede (1779) til Edinburg.

Faa Dage efter sin Ankomst fik hun et Brev fra Peter Reid med en Sum Penge for de mistede Musselinsvarer; hun havde troet, at de vare ganske mistede, men den forsigtige Kjøbmand havde assureret dem. Saaledes var hun atter hjulpen. Hendes Veninde Brown ledsagede hende til Edinburgh og sørgede for hendes Etablering. En anden Ven af hendes Mand, Kjøbmand Georg Anderson i Glasgow tilbød hende venligst sin Tjeneste og Kasse. Mange andre Venner erhvervede hun sig i Edinburg.

Hendes Skole blev snart meget anselig. Hendes egen gode Uddannelse ydede hende nu den

væsenligste Tjeneste. Desuden var hun utrættelig med at undervise og have Tilsyn og følte ganske sit høie Ansvar for hendes Myndlingers Sjæle. At Opdrageren væsenlig maa være Sjælesørger, var hende klart, og jo mere hun som en Moder i Israel var sig bevidst at maatte lede sine Myndlinger paa Guds Veie, desto ivrigere var hun for at føre dem derhen med Bibelen i Haanden. Hver Morgen og Aften bad hun med dem.

Pigerne elskede hende atter, som vare de hendes egne Døtre, saalænge de levede. Hendes Fasthed i at hævde Skoleordenen, hendes indstændige Opfordring til Flid og Opmærksomhed forenede sig paa det Fortræffeligste med moderlig Omhu. Aldrig var hun en vred Lærerinde eller Tugtemesterske. Hendes Skole var en lille Fristat. Havde en Discipel begaaet Noget, saa sammenkaldte hun en „Krigsret"; den Skyldige skulde dømmes af sine Lige, paa det at ingen Vilkaarlighed og Lune eller Lidenskab skulle føre Tugtestaven. Skolelovene vare høitidelig forkyndte, Lydighed var ubrødelig, og „Krigsrettens" Dom blev altid stadfæstet og havde sine gavnlige Følger. Saaledes bleve hendes Undersaatter flittige, opvakte, betænksomme og lykkelige. Blev da En syg, saa helligede hun hende uafladelig Omhu og Opmærksomhed, og hun sparede ingen Omkostninger for at gjenerhverve hende Sundheden. Fattige, fromme Præsters Døtre modtog hun for Halvdelen af Kostpenge i sin Anstalt, ihukommende Apostelens Ord i 1 Kor. 9, 11, saavelsom den fattige Enkes Skjærv. Da Kostpengene bleve betalte forud, kunde

hun ogsaa øve en anden Slags Velgjørenhed. Smaa Forretningsfolk af redeligt Christensind, for hvem ofte en Sum paa 100 eller 200 Kr. er saa nødvendig og gavnlig for deres Bedrift, gav hun Forskud paa saadanne smaa Summer og tog uden alle Renter Varer for Pengene.

Tillige var hun Almisseuddelerske for rige og høitstaaende Veninder. Ved et af hendes Fattig- og Sygebesøg bragte hun en gammel Kone et nyt Klædningsstykke og hørte da der, hvorledes hun fremfor Alt takkede den kjære gode Gud, at han havde indgivet gode Mennesker, hvad der havde været hendes høieste Ønske, thi hidtil havde hun kun havt et Klædningsstykke til Hverdag og Søndag. Da hun mærkede, hvor slemt Smaafolk, som i gode Dage have ondt ved at ernære sig ved deres Hænders Gjerning, have det i Sygdomstilfælde, saa faldt hun paa den Tanke og bragte den til Udførelse, at enhver Person i Nabolaget skulde ugenlig lægge 8 Øre tilside til et Grundfond, af hvilke de Bidragende skulde blive understøttede, naar de bleve syge. Endnu bestaaer denne Forening og besidder nu en skjøn Kapital.

Almisseuddelerske var hun især for Grevinde Glenorchy til hvem hun stod i det inderligste Forhold. Da denne laa for Døden, forlangte hun udtrykkelig, at Isabella, hendes Hjertes Fortrolige, skulde hentes, skjøndt hun boede 4 Mile derfra. Isabella var ogsaa Vidne til hendes Død og maatte tillukke sin Veninndes og Velgjørerindes Øine, hos hvem hun stedse havde fundet et ligesaa modent som

christeligt Svar, naar hun behøvede Raad, navnlig hvad Opdagelsesanliggender angik. Saaledes raadede Grevinden hende engang, da hun spurgte, om hun ogsaa skulde føre sine Kostgængerinder paa Bal og Komedie, afgjort derfra, uden at ville dermed tilraade hende Andet end paany at søge Raad hos ham, der alene ved Raad i alle Sager. En Velgjørerinde mistede Fru Graham i Grevinden, navnlig hvad hendes Døtre angik. En af dem havde hun paa længere Tid taget i Huset, selv underviist hende og paa et Aar sendt hende til en fransk Læreanstalt i Rotterdam. Der bestred hun alle Omkostninger og gav hende desuden rigelige Lommepenge, for at hun ikke skulde se Andre lide Nød uden at kunne hjælpe. Hun vidste, hvor vigtigt det er tidlig at at vænne Børn til christelig Godgjørenhed. Hendes Moder skrev til sin elskede Datter, hvorledes hun havde vaaget 8 Dage og Nætter ved sin Velgjørerindes Seng med Undtagelse af en Time, i hvilken hun havde undt sig lidt Søvn i Sygeværelset. Hun fortalte hende nu om hendes sidste Dage, da Lægerne allerede havde opgivet hende, og hun havde tabt Bevidstheden, saa at hun hverken kunde bede eller tale — Datteren maatte derfor sørge for, at hun var beredt paa saadanne Lidelses Dage, da Sandserne svigte, og Munden bliver kraftesløs.

I Aaret 1783 havde Doktor Witherspoorn ved et Besøg i Skotland indstændig anmodet Fru Graham om atter at drage til Amerika. Der var ogsaa i hendes Hjerte en stille Længsel efter det Land, hvor ikke alene hendes Mand og hendes Ungdoms Glæde

var begravet, men i hvilket ogsaa efter hendes Anskuelse Christi Kirke særdeles skulde blomstre frem. Hun var bestemt paa at vende tilbage dertil, naar hendes Børns Opdragelse var fuldendt. Fra Ny York kom de bedste Forsikringer og Udsigter, og hun ordnede sine Anliggender til at forlade Edinburg. Men med Alt dette laa det hende dog paa Hjerte at raadføre sig om sin Beslutning med Gud, efter hvis Rige og Retfærdighed hun for sig og sine Børn først og fremmest vilde tragte, ogsaa hvad dette Forehavende angik, da hun vidste for vist, at det Øvrige — og Sundhed, Skjønhed, Rigdom, Ære, Verden søgte hun ikke — vilde blive hende tillagt.

Og det tilfaldt hende. Hendes Haabs Anker var kastet paa den evige Klippegrund, kun hendes og hendes Børns Sjæleliv var hendes første og sidste Ønske. Ved Herrens Bord havde hun forud forvisset sig om Guds Naade, og i det stille Kammer beskjæftigede hun sig endnu kun med det Spørgsmaal: Vil du, o Herre, bedække os med dine Vingers Skygge? Vil du være min Mand og mine Faderløses Fader? Vil du være mit Skjold i det fremmede Land? Vil du sørge for os? Vil du ikke forsømme eller forlade os? Vil du være en Kjæp og Stav i Dødens Skyggedal? Hvad kan din Tjenerinde sige Andet end: Amen, gjør, som du har sagt! saaledes skrev hun i sin Dagbog, og nu blev Ankeret lettet.

Hun maatte paa Grund af Krigen med Algier selv leie et lille Skib for sig og Familie, og derved

bleve Udgifterne større. Men til samme Tid sendte Gud hende en Afbetaling fra den ovennævnte unge Ven af hendes Mand Dr. Henderson, og dertil kom en Gave paa 3,600 Kr., Lady Glenorchy havde testamenteret hende, og saaledes blev hun hjulpen. Den 8de Septbr. 1789 landede hun lykkelig i Ny York og blev paa det Hjerteligste modtagen af sine Venner, Præster og Lægmænd. Hun aabnede sin sin nye Skole i Oktober med 5 Disciple, og endnu før Maanedens Slutning talte den 15. Religiøs Erkjendelse og christelig Vandel var ogsaa her hendes Hovedformaal ved Siden af de øvrige kvindelige Kundskaber. General Washington blev især under sit Ophold i Ny York hendes særdeles Beskytter og Talsmand. Ved de aarlige Examiner i Skolen var altid den udmærkede anglikanske Biskop af Ny York tilstede. Hendes Sjælesørger var den fortræffelige Dr. Mason. Hendes ældste Datter blev gift med H. Stevenson, Kjøbmand i Ny York. Hendes Søn Johan, en begavet, men vild Knøs, havde hun ladet blive tilbage i Skotland, hvor han tog sig sammen under en dygtig Lærer og levede til sin Moders store Glæde at blive til Noget. Hans praktiske Retning bestemte ham til at tage Tjeneste paa et Koffardiskib. Han led Skibbrud paa Kysten af Holland, dog en Ven af hans Moder optog ham i sit Hus og sendte ham til Ny York, hvor han blev nogle Maaneder hos hende, til han med en Søn af Dr. Mason atter indskibede sig til Skotland. Hendes inderligste Bønner for hans Vel, dog

endnu mere for hans Sjæls Frelse, ledsagede den elskede Søn.

Medens hendes Hjerte svævede i Angst for ham, oplevede hun i Septbr. 1791 den store Glæde at blive Bedstemoder. Inderlig Tak for den Nyfødte og indstændig Bøn for hans unge Sjæl opfyldte hendes Hjerte og optegnedes i hendes Dagbog.

I Foraaret 1792 døde hendes elskede Sjælesørger Dr. Mason, hun saa i ham en Fører og et Bud, der gik forud for hende til det bedre Liv. Hun følte ogsaa under sin huslige Travlhed Alderdommens Svagheder nærme sig. Med fornyet Alvor og Inderlighed anraabte hun Herren om at fuldkomme hende.

I Foraaret 1793 hørte hun af en Fremmed, der kjendte hendes Liv, at han var bleven angreben af Feber og i Følge dermed af Ligfald. I et saadant Anfald var han falden ned fra Merset og havde i flere Maaneder været ude af Stand til at gjøre nogen Tjeneste. Sønnen havde ikke vandret efter Moderens Sind og paa hendes Vis; nu i hans Ulykke skrev hun til ham som til den forlængst fortabte men endnu elskede Søn et Brev, fuldt af hellig Kjærlighed, i hvilket hun med indtrængende Ord formanede ham til at gaa i sig selv og omvende sig til Gud: „O min Søn, aabn din Bibel, knæl ned, læs Ordene, som gjælde dig, forvandle alle dens Forjættelser, alle dens Trusler, alle dens Formaninger, alle dens Befalinger til Bøn, thi af dig selv kan du Intet gjøre, og bed Gud for Christi Skyld, at han vil give dig Bønnens Aand. O min

Søn, overgiv dig til hans Ledelse. Læs det femtende Kapitel i Lukas' Evangelium. Din Moder og dine Søstre ville med dig drage hen til Faderen, kom til os, min Søn. Vi ville vaage og bede over dig, vi ville gjøre Alt for at gjengive dig Sundhed og Velbefindende. Jeg vil betale Overreisen. Alle dine Venner sende dig deres bedste Ønsker. Jeg anbefaler dig, kjære Søn, til Herren; maatte han give dig sin Velsignelse. Din kjærlige Moder

J. Graham."

Det sidste Brev og det sidste Livstegn fra sin ulykkelige Søn fik hun fra Demarara 1794, hvori han skrev, at han paa et hollandsk Skib var seilet fra Amsterdam, var bleven fanget af Franskmændene, befriet af Englænderne, var paa Skibet „Haabet" ankommen til Demarara og hvis han ikke snart hørte fra sin Moder, vilde han vende tilbage til Europa med den Flaade, der drog hjem. „Gud være takket for hans Naade og Langmodighed", udbrød hun, da hun den 20de Febr. 1794 fik hans Brev. „Jeg troer, Herre, du ved, at jeg troer, at naar blot der tales et Ord, saa vil denne døde Sjæl leve, saa vil min Søn blive forvandlet til et ydmygt, taknemmeligt, sandt Guds Barn formedelst hans Frelsers ham tilregnede Retfærdighed og ved din Aands Indplantelse. Jeg kan ikke gjøre mere for ham, du kan Alt. Herre, jeg bier paa din Frelse. Jeg kaster ham paa dig. Jeg stoler paa din rene, kongelige Naade i Christus. Amen." Saaledes bad, saaledes skrev hun. Men paa alle hendes Bønner, paa alle hendes Efterforskninger fik hun

intet Svar. Nogle Maaneder efter hed det, at et Skib, der hed „Haabet“, var taget af Franskmændene. Sandsynligvis døde den Fortabte i fransk Fangenskab. Der blev Intet tilbage for Enken uden i ydmyg Bøn at haabe, at Gud havde ladet hendes Søn faa et godt Endeligt. Hun havde oplevet noget Lignende med sin egen Broder.

I Juli 1795 ægtede hendes anden Datter Johanne en Kjøbmand i Ny York. Maaneden efter blev hendes ældste Datter dødelig syg. Hun var en from Sjæl og saa Døden imøde med christelig Fatning og uforfærdet Tro. Midt i Dødskampen sang hun Seierspsalmer. Ogsaa hendes Moder var stærk og fast i denne Nød, og da den elskede Datter udaandede, opløftede hun Hænder og Øine til Himlen og raabte: „Jeg ønsker dig Fryd, du Dyrebare!“ Da vaskede hun hendes Ansigt, spiste Noget og drog sig tilbage til sit stille Kammer for at forklare sin Modersmerte i inderlig Bøn.

Hun havde gjort sig det til Lov at bestemme Tiendedelen af sine Indtægter til fromme Øiemed. Af sin Datters Efterladenskab stiftede hun et Legat paa 900 Kr. til Oprettelse af en Uddannelsesanstalt for unge Geistlige. Med største Iver bidrog hun lige saa meget til at stifte det første Missionsselskab i Ny York; ikke blot med Penge og Gods, men med personligt Arbeide tog hun Del i Arbeidet for Hedningemissionen og for at udbrede Evangeliet blandt Indianere og Nybyggerne. Hun selv deltog stedse i den indre Missions Gjerning. En ung Veninde blev anden Gang Enke og kom i stor Trang. Da

ingen evangelisk Præst var i Nærheden, som kunde hjælpe hende til Lys i hendes sørgelige, indre og ydre Vilkaar, besøgte Fru Graham hende flittig, og Gud gav Naade til, at hun førte Veninden og hendes Børn paa Fredens Vei. Ligesom ved personlig Omgang, saaledes virkede hun ogsaa ved Breve paa sine Venner og Veninder; de indeholdt en Fylde af de mest opløftende Tanker og en Skat af den dybeste Fromhed i fordringsløst Sprog og yde et Blik i hendes skjønne, helligede Aand. Af høi Værd ere navnlig ogsaa de religiøse Betragtninger og Udbrud af hendes uafladelig bedende Hjerte, som i hendes Dagbøger udøste sig for Guds Throne.

I Novbr. 1797 blev der i Ny York stiftet en Kvindeforening til Understøttelse af fattige Enker og Forældreløse, som var uendelig velsignelsesrig, navnlig strax i det følgende Aar, da den gule Feber hjemsøgte Staden. Fru Graham stod i Spidsen for den, og hendes trofaste Arbeide var i 10 Aar ledsaget af de skjønneste Følger. Det var ogsaa hende, der hjalp til at indrette de maanedlige Missionsmøder.

I Deptember 1798 ægtede hendes Datter Isabella en Kjøbmand i Ny York. Nu da hendes Børn vare lykkelig forsørgede, og hendes Kræfter stadig aftoge, besluttede hun sig til at opgive sin Skole og leve hos sine Børn. Kun Frygt for at bringe Smitte med hjem, kunde hindre hende i personlig at pleie de Syge, da den gule Feber udbrød. Desto mere utrættelig var hun næste Vinter med at

pleie de Syge og beskjæftige Enkerne. Pleiesøstrene i hendes Forening havde hver en egen Kreds, og hun styrede det Hele. Hele sin Tid helligede hun til denne Gjerning. Engang var hun nogle Uger fraværende paa Besøg i Boston, da kom der stadig ubekjendte Folk til hendes Døtre og spurgte efter Fru Graham. Da hun spurgte, hvorfra de kjendte hende, svarede de: „Vi bo i Forstæderne, hvor hun har besøgt og vederkvæget os. Vi have allerede længe savnet hende og frygtede for, at hun var bleven syg; naar hun gik gjennem vore Gader, gik vi sædvanlig ud af Gadedøren for at modtage hendes venlige Hilsen."

Hvad Fru Grahan gjorde, gjorde hun for Gud, ikke for Mennesker. Naar hun gik til sin Forenings Maanedsmøde, opløftede hun først sine Hænder til ham og bad: „Herre, jeg takker dig for den ærefulde Gjerning, du har overdraget mig. Jeg har den fra dig. Gjør mig skikket til at forrette den for dig. Du de Forældreløses Fader og Enkernes Mand, gjør mig til et dygtigt Redskab i din Haand og til Husholderske over dine Goder. Giv mig en sund Dømmekraft og den Aand, der prøver Alt, giv mig Mildhed, Venlighed, Ydmyghed, Kjærlighed, lad Kjærligheden til dig være mine Handlingers Lov, led mig paa Pligtens smalle Vei, lad mine Anliggender, min Tid og min Handlemaade være dig helliget. Jeg takker dig for de Summer, du har lagt i min Haand til at hjælpe dine arme Skabninger, vær med os denne Aften

og styr vore Beslutninger om Fordelingen deraf. Amen."

Foreningen blev anerkjendt og fremhjulpen af Staten. Den skulde endnu videre udvide sin Virksomhed, og Fru Graham tog levende Andel i at udkaste Planen dertil. Der blev kjøbt et lille Hus, hvor forskjellige Arbeider bleve samlede til Bedste for Enkerne. En Skole for de Forældreløse kom til, og mange af Fru Grahams tidligere Elever overtoge frivillig den Bestilling efter Tur at undervise Børnene. Derhos udvalgte hun de dygtigste Enker for af dem at lade Hverdagsskoler bestyre for Enkers Børn i forskjellige Dele af Staden. Ogsaa to Søndagsskoler oprettede hun, en ledet af hende selv, en anden af hendes Datter. Hvor hun mødte fattige eller syge Christne, besøgte og vederkvægede hun dem, eller hun aabnede smaa Pengeindsamlinger for dem.

I en Række af Aar sørgede hun for Børnene i Fattighusets Undervisning i Religion, hvori hun fandt Bistand hos en ydmyg og from Veninde, som næsten hver Søndag indfandt sig der. Saaledes gik hele hendes Tid hen med at opsøge Elendighed og lindre den, hvor det blot var hende muligt. Og istedetfor at rose sig deraf, følte hun stedse, hvor langt hun *stod tilbage* for sin Herre og Mester, der gik omkring og gjorde godt.

Hyppig pleiede hun efter Frokost at forlade sit Hus med et Stykke Brød i Lommen for først at vende tilbage Kl. 8 om Aftenen. Hendes Middagsmad bestod da af hendes Brød og maaske en Ta-

lerken Suppe i den Suppeanstalt, der var bleven oprettet af „det menneskekjærlige Selskab for de Fattige", og som en af hendes Enker paa hendes Anbefaling forestod. Med hende gik flittig hendes Veninde Fru Sara Hoffmann; skjøndt de hørte til forskjellige Kirkesamfund, forenede dog én Kjærlighed til samme Herre dem.

I sin Aarsberetning for 1800, fortalte hun, hvorledes 142 Enker med 406 Børn under tolv, ja for største Delen under 6 Aar, vare blevne besøgte og understøttede hele Vinteren igjennem. „Enke", sagde hun, „er et sørgeligt Ord, selv under de bedste Forhold; men en stakkels, forladt Enke, omgiven af Mængde smaa Børn, der bævende af Kulde, blege af Mangel søge efter Brød, hvor der intet er, og heller ingen Udsigt til Hjælp er, det er en Tilstand, man ikke kan beskrive." Fordi hun havde erfaret sin Guds Barmhjertighed, kunde hun have sin Glæde af og faa Andre med til at øve Barmhjertighed mod Gammel og Ung, Nær og Fjærn, Hvide og Negere, ved Ord, Gjerning og Skrift. Ja, man maa læse hendes Breve for ret at forstaa hele denne ædle Sjæl. Hvor kosteligt er det, i hvilket hun (22de Novbr. 1801) fortæller om sin Datterdatter Isabellas Død og Optagelse i den triumferende Kirke. „Jeg bad igaar Herren om, at han vilde tage hende i sine Arme, og føre hende gjennem den mørke Dal, at han vilde give hende en yndig let Vei og aaben Indgang i sit Rige. Han hørte min Bøn; uden Suk eller Kallen sov Barnet ind, som Herren havde givet, og Herren havde taget. Min Sjæl er tilfreds,

mere end tilfreds; jeg glæder mig og ønsker hende til Lykke til denne Udgang af en Verden fuld af Synd og Sorger og til denne Indgang i sin Frelsers Arme. . . Snart vil jeg gjense hende! Herre min Gud, hellige og rens mig dertil!"

Vinteren 1804—5 var usædvanlig haard. Hudsonfloden frøs allerede til i November; de Fattige led meget. Fru Graham besøgte de Stabbele, hvor de fattigere Klasser boede; til mere end 200 Familier kom hun med Bibelen i Haanden, som hun enten gav dem, eller af hvilken hun læste for dem, hvor en saadan allerede fandtes. Hun fik en Ven til at skrive nogle Smaaskrifter for disse Folk; et havde til Titel: „Gave til fattige Enker med smaa Børn", et andet „Andet Besøg hos fattige Enker og deres ikke opdragne Børn." Disse Smaaskrifter uddelte hun, men aldrig uden tillige at give de Trængende nogle Penge. Paa et Besøg, hun gjorde med sin Veninde Fru Hoffmann, opdagede hun en fransk Familie fra Domingo i saadan yderlig Elendighed, at hun ansaa det for nødvendigt at underrette Borgemesteren derom. Saasnart Familiens Omstændigheder vare blevne bekjendte, bleve 800 Kr. frivillig skudte sammen til at hjælpe den. Tillige blev dette skrækkelige Exempel paa Nød Foranledning for Fruerne Graham og Hoffmann til at opvække den offenlige Iver for Fattigpleien i Staden.

I Aaret 1805 maatte hun atter sørge, haabe og trøste ved et Barnebarns Dødsseng. Ogsaa hendes Svigerinde blev Enke, og hvo kunde trøsteligere tale til hende, hvo kraftigere henvise hende,

der nu alene var Familiens Hoved, til Josva Ord: „Jeg og mit Hus, vi ville tjene Herren", end den meget prøvede, meget velsignede Enke?

Den 15de Marts 1806 blev hun Formand for et Kvindemøde til at oprette en Anstalt for forældreløse Børn. Hendes Veninde Fru Hoffmann blev Formand for Foreningen, hvilken Fru Graham helligede al Deltagelse ved Siden af sin Enkeanstalt. Hun eller en af hendes Familie gav daglig Undervisning i Børnehjemmet, indtil en særegen Lærer og Husfader kunde blive ansat. Til sin Død var hun en af Formynderne for Anstalten. I 4 Maaneder hjalp man sig med et leiet Hus, da blev et eget bygget, omendskjøndt i Begyndelsen kun 800 Kr. vare tilstede dertil. Det var et Troens Værk, og i Aaret 1836 kunde med en Sum af over 600,000 Kr. blive bygget et nyt, stort Børnehjem i frisk Luft udenfor Staden. I det skjønne Kapel i det herlige Hus staaer en Tavle til Minde om begge Stifterinderne, „hvis troende Bønner og vise Styrelse Selskabet allermest har at takke for det gunstige Resultat."

Dette Resultat opmuntrede ogsaa til andre Kjærlighedsgjerninger, thi det vidnede om, at i Guds Rige ikke Guld og Sølv, men Tro og Kjærlighed ere de Alt overvindende Magter. Kvinderne havde ikke indskrænket Antallet af de Børn, der skulde optages paa Anstalten til et bestemt, følgelig indskrænkede Kjærlighedens Gud heller ikke Midlerne til Underholdet af de der Optagne.

„Kjærligheden trættes aldrig." Gjennem mange

Aar besøgte Fru Graham Hospitalet i Ny York; hendes særegne Opmærksomhed, vi kunne gjerne sige Andagt, var rettet paa de Sindssvage, for hvem der dengang ikke var saaledes sørget i Hospitalerne som nu. Ogsaa i Fængslerne, hvor de domfældte kvindelige Forbrydere vare indespærrede, aflagde hun Besøg. I Vinteren fra 1807—8, da de Fattige paa Grund af Krigen vare komne i en yderst slem Stilling, fik hun en fortræffelig Tanke til at understøtte de værdige kvindelige Fattige. Hun kjøbte Hør og leiede dem Rokke, der ingen havde. De Flittige toge med Taknemmelighed mod Arbeidet og bleve betalte derfor; de, der gjorde sig et Haandværk af at tigge, holdt aldrig Ord, om de ogsaa lovede at ville hente Hør og Rok. Det spundne Hør blev vævet, bleget og forfærdiget til Duge og Haandklæder. Fru Graham fandt, at al Fattigunderstøttelse uden Arbeidsunderstøttelse er ufuldstændig.

Imidlertid blev Alderen stedse føleligere for hende. Hun nedlagde derfor Pladsen som Forstanderinde for Enkeforeningen og blev blot Enkepleiesøster, senere nedlagde hun ogsaa denne Bestilling og blev Formynderinderinde for Børnehjemmet. Hun havde selv bestemt sin Efterfølgerinde.

Et af hendes Børnebørns svage Helbred gjorde det nødvendigt for denne fra 1808 af at tilbringe 5 Sommere ved Søbadet i Rockaway paa Rhode Island. Bedstemoderen ledsagede hende og erfarede

de gode Virkninger ogsaa for hendes eget Helbred. Der traf hun mange Fremmede og nød almindelig Kjærlighed og Ærefrygt. Hun holdt hver Morgen og Aften Husandagt i sin Bolig, og mange af de Kvinder, der havde Kost og Bolig i samme Hus, toge sædvanlig Del deri. Hendes rige Skat af Erfaringer og Kundskaber, hendes Livlighed, hendes Deltagelse for sine Omgivelsers Lykke gjorde hendes Selskab yndet og søgt.

I December 1809 blev der i Ny York oprettet et Bibelselskab, og til samme Tid forenede 20 ansete Personer sig for at fremme Guds Rige, navnlig ved fælles Bøn under Præsters Ledelse. Med Tak og Glæde sluttede Fru Graham, den erfarne bedende Kvinde, sig dertil.

I Sommeren 1810 blev hun engang ved Badningen reven af Brændingen ud paa Dybet, og længe var der intet Haab om, at hun kunde naa Strandbredden. Grædende stode hendes Børnebørn paa Stranden, og de Tilstedeværende vare angstfulde Vidner til hendes Fare og havde opgivet Haabet. I dette Øieblik raabte hun til Gud om Frelse, men hvis det var hans Villie, at hun skulde omkomme i Bølgerne, da ske hans Villie. Hun kunde svømme en Smule og holdt sig en Stund oppe, men da blev hun afmægtig; dog medens de paa Stranden forsamlede Venner allerede troede hende gaaet under, bemærkede de, at Bølgerne dreve den Synkende stedse nærmere ind paa Land. En tilstedeværende Herre og en Badekone vadede ud i Brændingen, rakte hinanden Haanden, og den ene af dem var saa

heldig at gribe den Afmægtiges Badedragt og trække hende iland. Da hun kom op paa Strandbredden, var hun allerede aandeløs og havde slugt en Mængde Vand. Der gik flere Timer, inden hun igjen kom til Bevidsthed, men da henvendte hun sig til de Omkringstaaende paa saa alvorlig og udtryksfuld en Maade, at de bleve rørte til Taarer. Hendes Sundhed var hele den følgende Vinter vaklende paa Grund af dette Uheld, hendes Hjerte, hendes Tro, hendes Bøn og Gransken desto mere rettet paa den hellige Skrift. Helst holdt hun sig, naar der ellers ikke var et særeget Sted af den hellige Skrift, som lagde Beslag paa hendes Opmærksomhed, til Brevet til Hebræerne, dernæst til Johannes' Brev, af hvilket Naadens Aand skjænkede hende og ved hende hendes lidende og døende Medvandrere til den himmelske Stad stedse rig og underfuld Trøst. I hvert Brev til dem viser hun sig modnere, fuldkomnere, elskeligere. Af alle sine Bøger havde hun nu kun en hos sig, hendes dyrebare Bibel, i hvilken Høiden og Dybden, Længden og Breden af Erkjendelsen af hendes Frelser stedse lysere og frydeligere aabenbarede sig for hendes Sjæls Øje.

„Jeg er daglig", skrev hun „i Evigheden; jeg har overlevet alle mine Ungdomsvenner, jeg er ikke livstræt, dog er der kun et i denne Verden, der indgyder mig Deltagelse, foruden den inderlige Forbindelse med mine; dog hvor træt er jeg af Synden, den hænger endnu ved mig; i alle Henseender er jeg naaet for kort, og mange Pligter har jeg ikke opfyldt; endnu stedse er jeg temmelig kraftig og

vilde gjerne gjøre endnu meget Godt, havde jeg blot Villiekraft dertil, men Evnen dertil har jeg ikke; jeg ved, jeg har den kun i mit velsignede Hoved og kun ved Bøn til ham. Føde og Klæder har jeg, mine Børn næst Gud sørge for mig. Jeg har min kjære lille Stue, min Bibel og Bøger, der støtte sig til den. Jeg har en dyrebar Sjælesørger og christelige Venner, herlige Nadvermaaltider og ogsaa mangen Gang ellers Herrens Nærhed, min Kalk flyder over af Velsignelser, men min Tak staaer ikke i noget Forhold dertil; min Iver for Guds Ære og mine Medsynderes Vel synes som begraven under Egenkjærlighed og Dovenskab. O, gid dog Herrens Godhed maatte lede mig til Omvendelse!"

En Sjæl, der saaledes kjender og fornedrer sig selv, formaaer ogsaa at lede Andre ind i Omvendelsens Dyb og Naadens Høide. Hvor manget et sønderlemmet Hjerte fandt ikke hos hende et inderligt Øre for sit Skriftemaal. Hendes Formanings- og Trøstebreve til de Nedbøiede og Tvivlende ere sande Glædesbudskaber fulde af apostolisk Aand. Hendes Kald var at være et Fredens Sendebud, og hendes Sendelse til sine „Medsyndere" var fuld af Velsignelse. Hvor dybt udlægger hun ikke i et saadant Sendebrev Herrens og hans Apostels Ord, idet hun stærkt betoner, at ikke enhver Lidelse er en umiddelbar Straf over den enkelte Lidende for Synden og tjener ikke alene til hans egen Frelse, men at der gives Lidelser til Bedste for Christi Legeme, Kirken, hvori vi Alle have vor Del. „Jeg opfylder

i mit Kjød det, som fattes i Christi Trængsler for hans Legeme, som er Menigheden" (Kol. 2, 4.).

Flere christelige Mænd i Ny York grundlagde i Aaret 1811 en Magdaleneforening til at ophjælpe de Faldne, de valgte et kvindeligt Forstanderskab til at styre Magdalenestiftelsens Anliggender. Dette Forstanderskab valgte Isabella Graham til sin Formand, hvilken Bestilling hun beklædte til sin Død.

Til enhver god Gjerning brugte man den prøvede Kvinde; 1812 udbad Forstanderne for Skolen for den indbyrdes Undervisning sig nogle fromme Kvinders Bistand for en Eftermiddag hver Uge at meddele deres Elever Undervisning i Religion. Fru Graham var en af dem, som regelmæssig opfyldte denne Pligt. Men en Sjæl, der bestandig gav saameget ud, maatte ogsaa bestandig søge at tage mere ind. En Række religiøse Breve og Dagbogsbetragtninger viser Kilden til hendes stigende Udgift i en saadan bestandig Indtægt.

I de to sidste Aar af sit Liv fandt hun, at hendes Kræfter ikke vare stærke nok til udstrakte Fattigbesøg. Men stedse var der dog ulykkelige Familier, som til det Sidste erfore hendes venlige Deltagelse. Navnlig ledsagede hun ved Leilighed Præsten Stanford paa hans Besøg i Statens Fængsler, i Hospitalet og Magdalenestiftelsen. Hin Mand var af et Selskab ansat som Fattigpræst ved Fattighuse, Hospitaler, Stats- og Gjældsfængsel m. m. og helligede sig med Iver og Velsignelse til dette Kald.

Men i det Hele taget helligede Fru Graham nu mere sin Tid til Lønkammeret i alvorlig Be-

tragtning, Bøn og Granskning i den hellige Skrift. Hun vænnede sig fra Jorden og forberedte sig til Himlen. Bønnen var hendes Alderdoms Støtte, Ydmygheden dens Krone. Da hendes Ven, Oberst L. engang ønskede, at han var som hun, svarede hun ham: „Vig fra mig Satan!“ Til en Veninde, som sagde: „Hvis jeg blot var vis paa, at jeg tilsidst kunne faa min Plads ved Deres Fødder, vilde jeg skatte mig lykkelig!“ svarede hun: „Stille, stille, der gives kun én Frelser.“

I Foraaret 1814 anmodede man hende om med nogle Kvinder at danne en Forening til at fremme Arbeidsomhed blandt de Fattige. Det var sidste Gang, at hun traadte offenlig op. En Opfordring, undertegnet af omtrent 30 Kvinder, blev overrakt Byraadet i Ny York med den Anmodning at anvise dem et Hus, hvor Arbeiderne kunde blive indsamlede og indleverede til flittige Fattige, som derved vilde bevares for Betleri og vænnes til Arbeidsomhed og Æresfølelse. Anmodningen og Huset blev dem tilstaaet, et Møde blev holdt, og endnu engang overtog Fru Graham Forsædet. Hendes ellers saa stærke og klare Stemme var bleven svagere, de tilstedeværende Kvinder lyttede med Andagt til hendes milde Ord. Men hun skulde ikke opleve, at det velgjørende Hus blev aabnet, i hvilket strax den følgende Vinter fire til fem hundrede Kvinder fandt Beskjæftigelse og Fortjeneste.

I Mai 1814 fik hun i Hænde en meget gunstig Beretning om en Forening i Bristol i England, der havde sat sig det til Formaal at oprette Skoler for

Børne —, og hun tog strax fat paa at oprette en saadan Søndagsskole i Landsbyen Greenwich.

Tillige var det hende en særdeles Glæde at erfare Bibel- og Missionsselskabers Fremgang. Hendes Bibel og den gjentagne Nydelse af den hellige Nadvere vederkvægede hendes Aand, og sin Opbyggelse søgte hun helst i ældre Andagtsbøger, som hun paa Grund af deres enfoldige faste Skrifttro og Skriftgrundlag foretrak for de nyere mere forstandsmæssige Skrifter, der tillige mere støttede sig til egne Anskuelser end til den hellige Skrift. Hver Uge bivaanede hun tre Gange Gudstjenesten, om Torsdagen i Børnehjemmet, Fredagen Forberedelsesprædiken (til Altergang), om Løverdagen Bedetimerne.

Om Morgenen den 17de Juli besøgede hun endnu med sin Datter og sine Børnebørn Søndagsskolen. Hun fik Naade til at føre dem ind i nyttig Virksomhed, før hun selv traadte tilbage fra Skuepladsen. Fra samme Dag er hendes sidste Betragtning i sin Dagbog over 1 Pet. 1, 8—9: „Hvem I ikke have kjendt og dog elske, hvem I nu ikke se, men dog tro paa og fryde Eder med uudsigelig og forherliget Glæde, opnaaende Maalet for Eders Tro, Sjælenes Frelse." „Jeg har", skriver hun, „idag nydt Brødet og Vinen i den Tro, at jeg nød Menneskens Søns Legeme og Blod, og at jeg boer i ham og han i mig. Jeg saa min kjære Husven, Døden, fast i Øiet, følte min Forløsers Nærværelse. Jeg kan ikke se paa hin uden paa denne. Jeg havde Ønsker med Hensyn til visse Omstændigheder, men nu er det forbi. Nu er

min oprigtige Attraa, at kun Gud maatte blive forherliget, og han ved bedst, hvorledes og hvorved det kan ske. Kun den eneste Bøn har jeg endnu:

Lad dit Ansigt for mig lyse,
Thi jeg gjennem Jordan ikke mer' behøver.

Endnu om Morgenen syntes hun at være fuldkommen rask og gav Religionsundervisning i Børnehjemmet. Om Tirsdagen havde hun det ikke godt og blev hjemme. Om Torsdagen havde hun et Choleraanfald, og hendes Børn sendte Bud efter Lægen. Hun selv holdt Anfaldet for ubetydeligere end ellers. Om Løverdagen lod hun sin Veninde Fru Chrystie kalde; det vakte Bekymringer hos hendes Nærmeste, thi de vidste, at hun i mere end 24 Aar havde været inderlig knyttet til denne Veninde og havde aftalt med hende, at den ene skulde være nærværende i den andens Dødsværelse. Da hun traadte ind i Sygeværelset, hilste Fru Graham hende med smilende Aasyn, i hvilket der stod skrevet: „Jeg kommer frem før dig, jeg maa komme hjem før dig, saa maa du opfylde vort Løfte.“ Efter at hun igjen havde lagt sig ned, sagde hun: „Synet af dig, kjære Veninde, er mig saa deiligt.“

Da hun om Søndagmorgen saa sin Svigersøn træde bekymret ind til hende, blev hun munter, strakte Armene ud imod ham og fattede ham i dem med de Ord: „Min kjære, kjære Søn, jeg er i Begreb med at forlade dig; jeg gaaer til Frelseren.“ „Jeg ved“, svarede han, „at naar du forlader os, gaaer du til Frelseren, men, min dyre-

bare Moder, maaske er Herrens Time endnu ikke kommen." „Jo", sagde hun, „Timen er kommen, og ak, jeg kan græde over mine Synder." Taarer flød ud af hendes Øine. „Tvivler du Kjære?" spurgte Fru Chrystie. „O, nei", svarede Fru Graham; og idet hun saa sin Svigersøn og Datter ind i de taareblændede Øine, vedblev hun: „Kjære Børn, jeg kan ikke tvivle paa, at jeg gaaer hjem til min Frelser, thi jeg var stedse i hans Arme; min Gjæld er betalt, han har udsonet Alt. Men jeg maa græde over mine Synder mod en saa god Gud, det er mig, som om man selv i Himlen maatte græde over dem."

Dernæst samtalede hun med sine Kjære, anførte Skriftsteder og Psalmevers, som ofte havde trøstet og vederkvæget hende. Mange deraf havde hun optegnet i en lille Bog, som hun kaldte „Tærepenge til Gangen over Jordan", hun havde lært dem udenad, og ofte sang hun dem om Natten, naar hun ikke kunde sove. Hun bad nu sin Svigersøn at læse Noget op deraf. Da slumrede hun igjen ind, indtil Præstens Stemme vakte hende. For ham udtalte hun sit Haab og Tillid alene til Jesu Christi Forløsning; hendes egne bedste Gjerninger vilde kun være hende en Kilde til Fortvivlelse. Hun bad sin Sjælesørger om at bede med hende, og da han knælede ned, løftede hun sine Hænder og Øine op mod Himlen og udaandede kun den korte, udtryksfulde Bøn: „Herre, lær din Tjenerinde at bede." Om Mandagen bad en anden Præst med hende, og ham fortalte hun, hvor rolig i Sindet

hun var, og hvor fast hendes Haab var om en evig Salighed formedelst Christum. Hendes Svaghed tog til; det eneste Ord, som hun atter og atter hviskede til sin Datter, var „Fred.“ Det Sted: „Min Fred giver jeg Eder, min Fred lader jeg Eder“, havde været et af hendes Yndlingssteder. Mange af hendes Venner kom til hendes Seng. Om Tirsdag Eftermiddag sov hun næsten altid. „Det er“, bemærkede Præsten Dr. Mason, „virkelig at være sovet ind i Herren.“ Al Dødens Rædsel var borte, hendes Ansigt var fuld af Ro, og hendes Blik var som forynget.

Endelig et Kvarter efter tolv om Middagen, den 27de Juli 1814, bortsvævede hendes Aand fra Graadens Dal til Fredens Høie. Hendes Familie og Venner stode om Sengen, men de vare trøstede og opløftede ved, hvad de havde set. Efter nogle Diebliks Taushed knælede de ned for at takke Gud for hans Naade mod den Hjemgangne og for at anraabe ham om den Velsignelse, han fra saadanne Mødre lader deres Børn blive tildel.

Den ædle Kvindes Død fremkaldte overalt dyb Medfølelse. Doktor Mason siger i sin gribende Sørgetale: „Hun havde en stærk, hastig og skarp Forstand, en aaben, ædel, kjærlighedsfuld og fyrig Sjæl, et Hjerte fuldt af Kjærlighed, en foretagsom og udholdende Aand. Hun maatte udrette noget Stort i hvilken som helst Stilling. Herren gjorde allerede hendes Ungdom til en Skole for det Høieste, et Menneske kan opnaa. Bønnens Aand helligede Barnets Læber. Naadens Aand helligede Jomfruen

til at tjene Gud istedetfor Verden. Kraftens Aand var med Enken, Tugtens Aand med hendes Børns Moder og hendes Disciples Lærerinde, Kjærlighedens Aand med den ægte christne Kvinde i Alt og for Alle. Hvad hun krævede af Andre, derpaa var hun selv et Forbillede. Hun holdt sig en Gudskiste hjemme. Deri lagde hun Førstegrøden af al Indtægt for at anvende den til Guds Tjeneste. Der gaves ingen Paaskud, ingen jammerlige Udflugter, naar der blev stillet et Krav til dette helligede Forraad, og ingen kold Nølen med at overveie Bønnens Beskaffenhed. Fra Pligtfølelse fik hun sine Tilskyndelser, det oprigtigste Hjertelag var hendes Talsmand og sund Menneskeforstand hendes Dommer. Hendes Uddelinger rettede sig efter Gjenstandens Værdighed, og hvert Øieblik var hun rede til at udgive den sidste Hvid. Uopfordret kunde hun af sin ringe Formue paa engang udgive 800 Kr. til et eneste værdigt Formaal. Det var ingen sædvanlig given Almisse, men Evangeliets salige Given. Hun var vis paa at være gaaet over fra Døden til Livet, thi hun elskede Brødrene. Som Hustru, som Enke, som Fremmed i et fremmed Land, uden Formue, uden Venner, med en Familie, som hun alene maatte ernære, havde hun kunnet være og leve for sig selv, Ingen kunde forlange af hende at gjøre Noget for Andre. Men hendes herlige Forstand, hendes velvillige Hjerte og hendes udholdende Villie til at gjøre Godt fremkaldte Godgjørenhed i hele Byen og gav denne en Tilskyndelse, en Ledelse og Virkning, man ikke tidligere havde

anet. Og Alt dette under Følelsen af hendes egen Svaghed, i Bevidstheden om sin Skyld og Synd, som ikke kan fyldestgjøres ved egne gode Gjerninger, men alene ved en Forløser! Sandelig det er Billedet af en Retfærdig i den nye Pagts Betydning! Hvo der kan, han sige: „Min Død blive den Retfærdiges Død, og mit Endeligt som hans!"

Efter hendes Død befandt sig i hendes Lomme den ovenfor omtalte „Tærepenge for min sidste Dagreise gjennem Ørkenen og Overgangen over Jordan", i hvilken hun begyndte Bibeluddragene med Josva 1, 11 og 3 og knyttede Perle for Perle dertil indtil Luk. 23, og dertil føiede sine Yndlingspsalmer. I hendes sidste Villie hedder det: „Mine Børn og Børnebørn testamenterer jeg til min trofaste Gud, som har ernæret mig hele mit Liv med Brød, som forgaaer, og med Brød, som ikke forgaaer, og som ogsaa for mig var de Faderløses Fader og Enkers Mand. Jeg er vis paa, at min Frelser nok vil føre mig gjennem Døden og fremstille mig for sin Fader, fuldkommet ved hans Retfærdighed. I min treenige Guds og Frelsers Hænder overgiver jeg min forløste Aand."

Under hendes Mindesmærke i Børnehjemmet i Ny York hedder det: „Hun hviler nu fra sin Gjerning og nyder deres Velsignelse, som dø i Herren, hendes Gjerninger følge hende."

(Merz, Chr. Frauenbilder.)

Et Blad af den evangeliske Menigheds Historie i Daubhausen i Fyrstendømmet Solms-Braunfels.

(Meddelt af Past. Krag i Farsø.)

Reformationen var fra Sveits af med seirende Magt trængt ind i Frankrig og havde i Frankrigs sydlige og midterste Provindser vundet talrige Tilhængere, men paa samme Tid ogsaa vakt den romerske Kirkes hele Magt til dens Udryddelse. Blodige Krige vare blevne førte; den forfærdelige Bartholomæusnat havde kostet mer end 40,000 af Evangeliets Bekjendere Livet, og rastløs arbeidede Jesuiterne paa deres fuldkomne Udryddelse! Under Ludvig den fjortendes Regering kom det endelig ved Indvirkning af en ryggesløs Kvinde, der var Kongens Frille, Fru Maintenon, af Jesuiten Le Tellier og den grusomme Minister Louvois, efter at det nantiske Edikt, der havde tilstaaet Protestanterne fri Religionsøvelse, var ophævet, til de mest oprørende Forholdsregler imod de Arme, der for deres Troes Skyld allerede havde taalt alle de ubarmhjertigste Mishandlingers Rædsler. De skulde udryddes med Rub og Stub, ingen saakaldet Kjætter mere taales paa fransk Grund.

I Egnen af Staden Nismes og Cevennerbjergene levede endnu de fleste. Saa længe det var dem tilstaaet at udvandre, flygtede de til Preussen, hvor en from og oplyst Regent tilstod dem et sikkert Tilflugtssted og drog dygtige, deres hellige Bekjendelse

tro Undersaatter til Landet; men ogsaa Udvandringen blev dem forbudt, og der blev dem da kun Valget at blive smedet paa Galeierne eller brændt paa Baalet, naar de ikke afsvore deres Tro.

Herren tro døde mange paa Baalet; mange bleve slæbte paa Galeierne og dens Trængslers Maal var endnu ikke fuldt. En Skare Jesuiter, anførte af den blodtørstige Abbe de Chaila, kom til Landet med de mest udstrakte Rettigheder, navnlig med den at rive Børnene fra Forældrene og opdrage dem papistisk, at opbrænde de Gjenstridige levende eller behandle dem paa enhver vilkaarlig Maade, og Provindsens Guvernør, Hertugen af Noailles tillige med hans ryggesløse Intendant Baville og en stor Skare Dragoner ydede enhver Hjælp, som Jesuiterne forlangte og gave Abbe de Chailas Foranstaltninger et Eftertryk, hvorfor Menneskehjertets, ikke at tale om Troesfællens Medfølelse bæver.

Med Nedrivelse af de protestantiske Kirker i Nismes og paa andre Steder havde man begyndt, og med Myrden og Opbrænden paa Baalet vedblev man utrættet. Skaansel og Medlidenhed var uddød i Papisternes Hjerter, og livsfarligt var det for En, om han nogensinde antog sig de Forfulgte. Et Jammerskrig lød i hele Provindsen Languedoc og i Cevenner-Bjergene.

Ikke langt fra Pont d'Esprit, hvor Ardéche falder i Rhone, ligger den lille Stad Ardéche paa Bjergskraaningen. Her fandtes en lille protestantisk

Menighed af 10 til 11 Familier, omtrent 70 Personer, medregnet Kvinder og Børn. Jakob Ormond, en ærværdig Olding, var deres beskikkede Sjælesørger og Præst. Herhen vare hidtil Forfølgelserne endnu ikke trængte, i det Mindste ikke saadanne, der fordrede Evangeliets Bekjenderes Liv og Blod.

Jakob Ormond var en trofast Discipel af den Herre Jesus Christus, der hyldede det apostoliske Ord: „Lader os gjøre det Gode mod Alle, mest mod Troens Egne." (Gal. 6, 10.)

Engang havde hans Vei ført ham igjennem en øde, sjælden betraadt Del af Bjergstrækningen, da han havde bragt det hellige Naademaaltids Velsignelse og Trøst til en stakkels Brændehugger, hvem en omstyrtende Træstamme havde truffet dødeligt. Den Lidende var under hans Trøsten salig hensovet, og bærende den hellige Kalk i sin Overklædning gik han i stille Betragtninger den ensomme Vei over tilsneede Bjergtinder og igjennem gyselige Kløfter tilbage til Ardéche, da det paa engang forekom ham, som fornam han et dæmpet Suk. Han stod stille, lyttede og bad: „Herre! du som rakte den synkende Petrus din frelsende Haand, styrk du mig til at hjælpe en forulykket Broder!"

Han gik efter den stedse svagere blivende Lyd og saa endelig et blødende Menneskelegeme ligge dybt nede i en Klippespalte.

Nu var der ikke noget langt Valg for Ormonds trofaste Gemyt. Han undersøgte Stedet nøie, om han ikke kunde komme til, og fandt til sin Guds Naade prisende Glæde, at han, naar han om ogsaa

under Besværligheder, især for hans Alder, gjorde en lang Omvei, vilde kunne naa til den Forulykkede. Uden at betænke sig ogsaa kun et Minut tiltraadte han sin farlige Vandring.

Han følte i sit Hjerte Herrens styrkende Magt, og det lykkedes ham at komme til den Forulykkede, i hvem han gjenkjendte en af de rigeste og anseteste Beboere af Ardèche, men ogsaa tillige en af de vildeste Fjender af Bekjenderne af Jesu Christi hellige Evangelium. Inderligen takkede han Herren, at han gav ham Leilighed til at gjøre vel mod en af dem, der hadede og forfulgte ham og hans, og for at samle gloende Kul paa hans Hoved læssede han den Forulykkede paa sine gamle Skuldre og bar ham med stor Møie og Besvær, men under Guds synlige Bistand til et Sted, hvor han kunde undersøge ham og hans Saar.

Den Forulykkede hed Mondrel. Han raabte ham hans Navn i Øret, men det syntes, som om han havde tabt al Bevidsthed. Da greb Ormond efter en lille Flaske, hvori han endnu havde en Rest af den hellige Vin, og gav deraf den Ulykkelige, der kvæget derved, slog Øinene op.

Ormond rev Halstørklædet af sin Hals og forbandt det dybe Saar i Hovedet og spurgte da, om han ikke ellers endnu følte Smerter?

Mondrel rystede sagte paa Hovedet, men hviskede i Ormonds Øre, at han havde overordenlig ondt i alle sine Lemmer. „Han havde været“, sagde han, „paa Jagt og var i Forfølgelsen af Vildtet blindt ilet frem og styrtet i dette Svælg, hvor

han, uden Ormonds Hjælp, redningsløst maatte være død."

Han greb Oldingens Haand, saa bedende paa ham og hviskede: „Ak, forlad mig ikke! Jeg ved vel", vedblev han, „at jeg ikke har fortjent det, hverken af Eder eller Eders Troesfæller; men den hellige Jomfru skal være Vidne, at jeg ikke lader saadan Kjærlighed uigjengjældt!"

Ormond forsikrede ham, at han vilde opfylde Herrens Bud, og læssede ham igjen paa sine Skuldre; dog kunde han kun bære ham et kort Stykke ad Gangen, fordi hans Kræfter ikke strakte til. Dog bragte han ham indtil i Nærheden af Ardéche, hvor han, understøttet af enkelte af hans Troesfæller, der kom fra Skoven med Knipper Brænde, lettere kunde bringe ham til hans Hus og hans Familie. Rig Tak høstede den ædle Menneskeven for sin Samaritanergjerning; men rigere i sit Hjerte vendte han hjem til sit stille Kammer, hvor han takkede Herren, der var mægtig i ham, den Svage.

Nu vare Aar forløbne siden hin Tid, men Manden havde ikke forglemt det, og da han kom i Raadet for Staden Ardéche, holdt han, hvor og som han kunde, Protestanternes Fjender Stangen, afvendte ofte store Ulykker fra dem og mildnede mange haarde og trykkende Foranstaltninger imod dem.

Saa var Aaret 1685 kommen, og de fremadskridende Troesforfølgelser nærmede sig mer og mer ogsaa disse Egne.

Det var i dette Aars Februar, da Ormond og den Ældste Brunet en Aften sade sammen og med

tungt Hjerte talte om de truende Farer. Den gamle Brunet var en troesivrig Mand, der gjerne var beredt til at dø for sin Tro.

Ormond raadede til Flugt. „Man skal ikke trænge sig frem til Martyrdøden“, sagde han; „Herren har ogsaa budet at sundvige Forfølgelsen. Han lærte det ikke blot, men han gjorde det selv. Martyrkronen kommer fra Herren til den, der bliver værdiget dertil, men Tiden til at modtage den ligger i hans Naadehaand. Den fornægter derfor endnu ikke sin Herre, der, idet han trofast bliver i Troen, søger at bevare sig og Sine og i fast Tillid og Bøn anvender de Midler, som Herren i sin Naade tilbyder ham. Og saa formaner jeg Eder da, Broder Brunet“, sluttede han, „at I sagtmodig og ydmyg skikker Eder i Tiden, som er en ond Tid. Gjør Eder rede til Flugt, Timen kan let komme endnu idag.“

Dermed forlod han ham. Ligesom han havde talt til Brunet, saaledes havde han ogsaa talt til de øvrige Familieoverhoveder i sin lille Menighed, og saa havde de da som engang Israels Folk i Ægypten gjort sig rede og omgjordet sig. Det Bedste og Nødvendigste, navnlig Penge og Levnetsmidler havde de lagt ned i Vadsække, om den tunge Time kom til at forlade Hjem og Hus, hvor de havde levet saa længe og baaret Sorg og Glæde.

En tung Smerte laa paa alle Hjerter, men deres Sjælesørgers Ord gjaldt dem som en Befaling fra Gud, og at lyde ham, som mente det saa godt med dem, var dem en hellig Pligt. Inder-

ligen blev der bedet i alle Huse; fastere og troligere hang de ved Guds Ord i hine Dage af bange Forventning og øste Trøst og Troesmod af dets aldrig hentørrende, stedse guddomsklare Kilde.

Det var en stormfuld Aften, da Brunet forlod den gamle Ormond. Ingen Stjerne var paa Himlen, og Stormen hylede i Skorstenene og rystede voldsomt Træernes Kroner.

Ormond var knælet ned og bad med brændende Inderlighed om Herrens naadige Bistand og Hjælp for hans Hjord, da det pludselig bankede paa hans Dør. Det var allerede temmelig langt hen paa Natten.

Laaner gjerne Hus, siger Herrens Apostel, sagde Ormond til sig selv. Maaske er det en vildfarende Vandringsmand, der i denne vilde Stormnat søget et sikkert Skjul?

Han iler med at lukke op, og ind traadte med flygtig Hilsen en Mand, der var indhyllet i en vid Kappe.

„Luk Døren af", sagde den Fremmede, „og sluk Lyset ud; thi Ingen maa se mig hos Eder, Ingen ane, at jeg er traadt over Eders Dørtærskel!"

„Hr. Mondrel", sagde forskrækket den gamle Ormond, der nu kjendte ham paa Stemmen, „I bringer en Jobspost?"

Mondrel svarede ikke, men drog Oldingen ind i den varme Stue, hvor han afkastede sin Forklædning. Lyset slukkedes hurtigt, og Mondrel satte sig hos Ormond.

„Vel bringer jeg Eder en Jobspost", sagde

Manden bedrøvet, „og maaske krænker jeg en tung Pligt; men min Samvittighed minder mig om, at jeg har tilsvoret Eder ved den hellige Jomfru, da I reddede mig fra Døden, at ville gjengjælde Eder, hvad I gjorde mod mig, og saa kommer jeg da for at sige Eder, at idag mod Aften det hemmelige Budskab er naaet til Raadet i Staden, at imorgen tidlig rykker Intendant Baville og Abbe de Chaila herind med 80 Dragoner for at tage alle Kjættere tilfange og føre dem, som ikke omvende sig til Baalet."

„Med den gryende Dag", vedblev han, „gaa hundrede Mand ind i Skoven for at fælde Træet til Baalet. Processen bliver kort, retter Eder derefter, og ifald I flygte, modtag denne Tærepenge af mig." Han lagde en Rulle Penge i hans Haand, slog igjen Kappen om sig, trykkede Oldingens Haand og sagde: „Gud være med Eder!" Med disse Ord forlod han ilsomt Huset.

Saa var da den saa længe frygtede Stund kommen! Ormond stod der med foldede Hænder og sagde: „Herre, din Villie ske!" Men da sank han ned og bad: „O Herre, bekjend dig nu til din lille Hjord og red den. O Herre hjælp, o Herre, lad det lykkes!" — Derpaa reiste han sig op og ilede ud til sine Menighedslemmers Huse.

„Op", sagde han, „Timen er der! Tager, hvad I kunne bære, befaler Eder Gud og samler Eder i Brunets, den Ældstes Hus!"

Og før endnu den angivne Tid kom, nærmede mørke Skikkelser sig allerede Brunets Hus. Lydløst

blev Døren aabnet og lukket. I hans Hus var den lille Bedesal; der forsamlede de sig; der bad endnu engang den gamle Ormond med dem under hede Taarer, og derpaa droge de sagte gjennem Haven ud paa Landeveien, som førte til den vilde Ardéche, hvis Vand udgyder sig i Rhone og giver den lille Stad, deres dyrebare Hjem, sit Navn. Stille var Toget, som var det vandrende Lig. — Da de imidlertid havde tilbagelagt en 3 Mils Vei omtrent, bøiede de af til Venstre ind i Bjergene og vandrede, indtil Solen stod høit, og Trætheden nødte dem Alle til at hvile sig.

Paa hele denne Vei vare Ormond og Brunet deres Førere. Man saa tydeligt, den gamle Ormond havde udforsket den hele Egn og vidste nøie, hvorhen han ledede dem; thi i en dyb Kløft befandt sig, skjult af Tjørnekrat, en vid Hule, hvor de Ulykkelige fandt et Skjul.

„Her maa vi hvile", sagde han, „indtil Forfølgelsen er forbi, men ingen Ild maa tændes og Ingen tør tale et Ord."

Gjerne adløde de Oldingen, og snart laa de Trætte, saa godt som muligt, beskyttede mod Stedets Kølighed, i Søvnens Arme, hvortil de trængte efter den møisommelige Vandring.

Forfølgerne vare rykkede ind i Ardéche om Morgenen. Byfogden var syg, og Mondrel traadte i hans Sted. Ved alleslags Udflugter søgte han at forhale Udførelsen af at opsøge og tage Protestanterne tilfange saa længe som muligt, for at yde de ulykkelige Flygtninge det størst mulige Forspring.

Dette lykkedes ham dog formedelst Bavilles Pressen paa kun halvt, og da man nu omringede og trængte ind i Husene, opfyldte Forbauselse og vild Brede Forfølgerne, fordi deres Slagtofre vare undslupne dem.

Saameget blev snart klart, at de først i denne Nat kunde være flygtede, og Haabet om at kunne indhente dem laa nær nok.

Mondrel viste sig nu som den ivrigste af Forfølgerne, men vidste at lede det saaledes, at Baville med hans Dragoner blev sendt i den Retning, som Flygtningene, saaledes som Mondrel anede, ikke vare slaaede ind paa. Men selv forfulgte han dem med en Hob Folk fra Ardéche ind i Bjergene, hvor han som lidenskabelig Jæger var velbekjendt. Kun i den ham bekjendte Bjerghule kunde de, hvis de havde naaet den, finde en første Tilflugt, og det var en Lykke, at Ingen af dem, som ledsagede ham, kjendte den.

En sand Naade af Gud var det, at henimod Kl. 9 om Morgenen en Sne begyndte at falde, som fuldstændig skjulte Flygtningernes Spor. To Dage igjennem blev Bjergegnen gjennemstreifet; men da der i den Retning, som de Flygtende vare slaaede ind paa, og som Mondrel nu fuldkommen vidste, ikke laa nogen By, saa blev deres Spor skjult.

Man forfulgte paa Mondrels Raad langs Rhone deres Spor endnu længe, men ligesaa resultatløs, og Forfølgerne forlode endelig igjen Ardéche, for paa andre Steder at opsøge Slagtofre, omendskjøndt

den gaadefulde Forsvinden af halvfjerdsindstyve Mennesker blev Alle ubegribelig.

Det raa Veirlig slog allerede paa den anden om, og der indtraadte yndige Foraarsdage.

Fire Dage igjennem forbleve imidlertid Flygtningene i Hulen. Om Aftenen paa den fjerde Dag forlode Ormond og Brunet dem for at speide.

Fem Mile ovenfor Ardéches Udløb i Rhone laa en ensom Avlsgaard ved Flodens Bred. Eieren af Stedet var en Protestant. Til ham ilede den lille Flygtningskares trofaste Førere. Begge velbekjendt tog Manden imod dem med Glæde, men hørte med Skræk, hvad der var skeet i Ardéche, og hvad der truede ham, saa godt som de Flygtede. Ogsaa ham bestemte de til Flugt, og han lovede at gjøre sin Baad og en hurtig tiltømret Flaade istand til Overfarten. Hinsides Rhone strakte en stor, høi Skov sig over et stort Stykke Land. Planen var snart lagt. To og Tre ad Gangen skulde Flygtningene indtræffe hos ham og sættes over. Men i Skoven blev et aabent Sted betegnet som Samlingsplads.

Under Nattens Slør og Dække blev da Planen udført. Gaardmanden opvarmede og vederkvægede Flygtningene i sit Hus med varm Mad og satte dem derpaa over. Tre hele Nætter varede denne Sætten over, og endelig fulgte ogsaa han, efterat Flaaden var ødelagt, og Baaden var skjult i Buskene ved den venstre Rhonebred.

Nu var der vundet noget Væsenligt. Vel havde Hertugen af Noailles og Bavilles Melding

overalt, paa denne og hin Side givet fine Befalinger til at opsøge de Flygtende, da man kunde tænke sig, at de søgte at naa Sveits, men Befalingerne kom for det Meste først, naar de allerede havde forladt den vedkommende Egn. De vandrede kun om Natten, og om Dagen søgte de Skjul i Skovene, som den Gang endnu vare store og vidt udstrakte. Det Værste var, at de maatte undvære Ild i en Aarstid, som gjorde den endnu til den største Fornødenhed, og at deres medtagne Levnetsmidler kun altfor snart vare paa Hældingen, ogsaa med den største af Ormond og Brunet anbefalet Sparsomhed. Værst var det for Oldinger og Børn. Desuagtet taalte de modigt ethvert Savn, og Rødderne af de Planter, som de opgravede, maatte strække til, for at friste Livet.

Nu og da gik en eller anden til en Landsby og opkjøbte Levnetsmidler; dog var dette altid kun meget lidt og kun for dem, som led mest. De andre lede villigen Hunger og Savn.

Underfuld aabenbarede Herrens Varetægt sig mod dem. Paa den lange Vei, de havde tilbagelagt op ad Rhone, var Ingen bleven syg, Ingen bleven udygtig til Vandringen; Ingen havde længtes tilbage til Ægyptens Kjødgryder; alle vare glade og førte Banneret frem i Herrens, den store Guds Navn, der indtil da havde bevaret og beskyttet dem.

Mange Uger havde de nu allerede vandret, og endnu var ingen Forfølgelse brudt ind over dem. Befolkningen holdt dem for vandrende Zigeunere,

som dengang i store Skarer droge igjennem Frankrig og af Folket bleve betragtede med overtroisk Sky.

Da de lærte at kjende denne Mening, erkjendte de deri en stor Fordel, thi nu lode de Folket blive i den Mening, og de kunde nu bruge Ild i Skoven, hvor de sloge deres Leir op; det blev dem muligt at kjøbe Levnetsmidler, og de fik en overordenlig Lettelse i deres store Nød og Trængsel.

De holdt deres Gudstjeneste paa Herrens hellige Dage; de begyndte og endte Dagfarterne med fælles Bøn og saaledes var Herren synlig med dem. Jo længere de fjernede sig fra Hjertet af Frankrig, desto freidigere hævede Haabet om lykkeligen at naa Maalet sig i deres Hjerter.

I høi Grad hærdede i Strabadser, ved Vandringen gjorte ufølsomme for Vind og Veir, bleve de dagligen bedre istand til at drage videre og taale alslags Møisommelighed.

Endelig naaede de Elsaſs og snart Rhinen og den anden Bred, og for første Gang kunde de nu aande frit. Faren var ovre, men ikke Nøden, ikke Besværlighederne. Deres Pengemidler strakte endnu til; men en ny Vanskelighed traadte dem imøde. Ingen af dem forstod en Stavelse Tydsk, og Kjendskabet til det franske Sprog var i hine Dage lagt fra i den Grad udbredt i Tydskland som nutildags.

At gjøre sig forstaaelig for Landets Beboere kostede megen Møie; men de havde at gjøre med godmodige Tydskere, der gjerne vilde hjælpe dem. Men den Frygtsomhed, som opfyldte dem og havde ledsaget dem den hele Vei, forlod dem heller ikke

nu. De undgik Byerne og beboede Steder; de vandrede for det meste om Natten; da de jo dog ikke saa nøie kjendte Indvaanernes Sindelag, søgte de at undgaa Samkvem med dem og foretrak bestandigen at tage deres Rast- og Hvilepladser i Skove, tilmed da Foraaret indtraadte tidligen og yderst mildt og behageligt og begunstigede dem.

En anden og ikke ringere Vanskelighed laa for dem deri, at de dels ikke vidste, om de befandt sig iblandt Protestanter eller Papister, dels slet ikke vidste, hvor de egenligen vare, da de manglede alle geografiske Kundskaber om Tydskland.

Spurgte man dem, hvorhen de vilde drage, saa sagde de vel, til Preussen, og Navnet Berlin kjendte de ogsaa; men de vidste ikke paa mindste Maade, hvor det laa, og hvilken Vei de maatte drage derhen. Ogsaa her til Lands hændte det dem, at man antog dem for vandrende Zigeunere, hvortil den fremmede Klædedragt, den brunlige Ansigtsfarve og det vild fremmede Sprog bidrog Sit.

At fjerne sig langt fra Rhinen vovede de ikke for det Første.

Det var i den hellige stille Uge, de endeligen satte over Main overfor Maints og nu traadte ind i Taunus's Bjerge og Skove, som dengang vare mere udstrakte end nu.

I Almindelighed havde imidlertid deres Stilling betydelig forbedret sig. Bestandig mere vandt de den Overbevisning, at de ingen Forfølgelse havde at frygte. Vel droge Landets Beboere sig sky tilbage fra dem, forbi de holdt dem for hedenske Zi-

geunere, vilde heller ikke lade dem overnatte i Byerne, men Levnetsmidler sendte de dem gjerne og rigeligen.

Dette kom dem saameget mere tilgode, som lidt efter lidt deres Hjælpemidler alle vare udtømte. De saa sig allerede nødte til at sælge Et og Andet af deres Eiendele, for, naar de ikke fik Gaver, ved Kjøb af Levnetsmidler at friste Livet, og da de naaede Main, vare de netop kun i Stand til at bestride Omkostningerne ved Overfarten. Da var det Sidste udtømt, og bange Sorg begyndte at nage de stakkels Flygtninges Hjerter. At betle, det var det sidste Anker, som de øinede, og det gjorde dem bedrøvede.

Ormond og Brunet alene forsagede ikke. „Han", sagde de, „der hidtil i underbar Naade har hjulpet os, underfuld reddet os ud af vore Fjenders Haand, beskyttet og bevaret os, som Israel paa dets Tog fra Ægypten, vil heller ikke nu forlade os, nu vi ere komne vort Maal saa meget nærmere. Deres Tiltale styrkede de trætte Sjæle; deres Trøst var Manna for dem i deres Flugts Ørken. „Og om vi ogsaa maa betle og lide Nød", sagde de, „Herrens Naade vil opvække os milde Hjerter, som give os Brød, naar vi hungre. Holder kun ved med at bede! Have vi ikke spist Nødder? Hvorfor skulde vi nu ikke kunne det med lettere Hjerter?"

Saadanne Tiltaler virkede Undere. Rask droge de fremad gjennem Skovene og kappedes med hverandre i at taale og savne. Langsommere var vel Marschen, da de kummerlige Næringsmidler ikke

gave Kræfterne, men meget mere lode dem hurtigen udtømmes; men de kom dog fremad.

Om Natten før den første hellige Paaskedag vare de komne til en Skov i et temmelig bjergrigt Landstrøg, som de næsten ikke kunde finde Ende paa.

I en Tykning havde de opslaaet deres Natteleir, og mer end hidtil trykkede deres Stilling dem. Hungeren indfandt sig med Magt. Næppe havde de endnu nogen haard Brødskorpe, som de for det haardeste Nødstilfælde havde opsparet til at stille Børnenes Hunger med. Kummerfulde staaer de den herlige Festdag imøde, som i Millioner Christenhjerter indskriver sin Fred og sit salige Haab; thi den bragte dem kun Lidelse, kun Hunger, og de vidste ikke, hvor de vare; ikke, om der var menneskelige Boliger i deres Nærhed.

Tidligen, da Dagen næppe var oprunden, begave de sig til en fri Plads i Skoven, ikke langt fra deres Leirplads og knælede ned i Kreds, og i Midten traadte den haardt prøvede Ormond og begyndte at bede med en Inderlighed og Andagtsild, som aldrig forhen.

Alles Øine hang ved hans Mund; Alles Hjerter fløde over ved Bønnen; Alles Øine fyldtes med Taarer. Han klagede for Herren deres Nød; men høiere sloge Hjerterne; klarere straalede Blikkene, freidigere Haab malede sig i deres Træk; han udtalte det faste Troeshaab, at Herren vilde redde dem og ikke tøve med sin Hjælp til den sværeste Prøvelses Tid. Og da han freidig havde udtalt Amen, da istemmede han Festpsalmen og lydeligen

op til den soleklare Himmel og lydeligen ud i Skovens Haller, som endnu intet Løv smykkede, klang Stemmerne, som jublende priste den Opstandne.

Da Psalmen var endt, begyndte Ormond at vidne om Christus, som var bleven korsfæstet og var opstanden og gav sin Tale til Slutning den Vending, at som Herrens Kors havde vendt sig til Forherligelse, saaledes vilde ogsaa deres vende sig til deres Frelse, og de skulde staa op fra svær Lidelse til høi Glæde og deres Halleluja gjenlyde til Pris for ham, der var den eneste Hjælper og havde sagt: „Se, jeg er med Eder indtil Verdens Ende.“ Og som han just udtalte Evangeliets Ord: „Og jeg beskikker Eder Riget, ligesom min Fader beskikkede mig det!“ da hævede sig en vild Hundebjæffen i Nærheden, og en Rytter, ledsaget af to andre, sprængte paa en prægtig Hest ind i Lysningen.

Skræk og Forbauselse malte sig i alle deres Ansigter, der just nyligen i saligt Troshaab havde siddet paa Skovens tørre Mosgrund.

Den første Rytter, en Mand, hvis ædle Skikkelse og fornemme Klædedragt viste, at han var den Fornemste, og de to andre Herrer holdt forbauset deres Heste an og spurgte høit, dog ikke i Vrede: „Hvad er her paafærde?“

Da traadte, blottende sit Sølvhaar, den gamle Ormond frem, og tiltalte ham; fortalte ham, hvo de vare, hvorfra de kom, og hvorhen de vilde. Da bønfaldt han, han maatte lade dem drage i Freden, om han kunde, vederkvæge de Hungrende, der i tre Dage ikke havde nydt nogen menneskelig Spise.

Bevægende og gribende vare den ædle Oldings Ord, og paa den høie Herre bleve de ikke uden Virkning, thi hans dybe Bevægelse speilede sig i hans Træk og glindsede i de Taarer, som svømmede i hans Øine.

Kort svarede han Oldingen i det franske Sprog: „Takker Herren, der underfuld har føiet det! Jeg er dette Lands Fyrste og Herre, Grev Vilhelm Morits af Solms-Braunfels! Speidere have berettet mig, at der var Zigeunere i Skoven, som truede de nærliggende Steder. Derfor kom jeg selv for at overbevise mig derom, og finder Christne, forfulgte Troesbrødre! Salige ere I, naar Menneskene forhaane og forfølge Eder for min Skyld, siger vor Herre! Værer ved godt Mod, I Forfulgte, Eders Bedrøvelse skal have en Ende! Huse og Eiendomme, som I for Troens Skyld have forladt, vil jeg igjen give Eder! Tøver her endnu en kort Frist, og Eders Legemer skulle blive vederkvægede og Eders Sjæle trøstede."

Saa talte den fromme, ædle Greve, vendte sin Hest og jog derfra.

Det Indtryk, som disse opløftende Trøstens og Haabets Ord gjorde paa de Arme, udtalte i deres Modersmaal, var ubeskriveligt. Taarer styrtede ud af deres Øine. De faldt hinanden om Halsen og græd høit af salig Glæde; men Ormond stod der, at se til som en Forklaret. Hans Hænder vare foldede, hans Øie var vendt mod Himlen, og Læberne bevægede sig sagte. Han talede stille med Herren.

Men den ældste Brunet begyndte begeistret en

Lov- og Takkepsalme, og Alle stemmede i med af glad Bryst, og da de havde endt, da hævede Ormond sin Stemme for at prise Herren og love ham, der ikke forlader Sine.

Det var som Grev Vilhelm Morits af Solms-Braunfels havde sagt. Brændehuggere havde set Toget, da det traadte ind i Høiskoven, som hedder Mark og ligger mellem Residensen Braunfels og Byen Greifenstein. De anmeldte ilsomt i Braunsfeld, at Fare truede fra en stor Zigeunerhob, som de havde set i Mark. Greven besteg med to Herrer af Hoffet Hestene, for at overbevise sig, om der var noget Sandt i Sagen. Saaledes fandt han de Ulykkelige.

I susende Galop vendte han sig nu mod Landsbyen Daubhausen, medens en af Ledsagerne i en Fart ilte til Braunsfeld, for at bringe Levnetsmidler og Forfriskninger for de Nødlidende i Mark.

Hoffet, saavelsom Stadens Beboere, gave Alt, hvad de havde til Festdagen, villig hen, og snart drog en lang Procession ud til Mark, for at vederkvæge de Ulykkelige, som ikke lidet forbausedes, da de mange Mennesker saa venligen nærmede sig og bragte dem den kraftige Mad og den vederkvægende Vin.

Grev Vilhelm Morits ankom imidlertid til den lille Landsby Daubhausen. Han lod strax Menigheden forsamle, meddelte den, hvad han havde oplevet, og spurgte da, om de vilde sælge deres Huse og Eiendomme paa den Betingelse, at han vilde overlade dem andet Land billigere, som de kunde

opdyrke, og af sine Skove opbygge dem nye Huse og en Landsby med Kirke og Skole?

De ærlige Bønderfolk saa, hvormeget Sagen laa deres kjære Landsherre paa Hjerte. Da indvilligede de. Prisen blev fastsat, af den ædle Greve høist gavmild bevilliget, men den Betingelse stillede han, at de imorgen, paa den anden Festdag, hvad jo Gud maatte tilgive for de Forfulgtes Skyld, skulde drage ud og fordele sig i Nabobyerne, indtil deres nye Landsby kunde blive opbygget.

Ogsaa deri indvilligede de.

Nu red Greven med glad Hjerte tilbage til Mark, hvor de nu bespiste og vederkvægede Troesfæller opholdt sig. Ny Glæde bragte denne Efterretning i de nedbøiede Hjerter.

Og den næste Dag allerede kunde den ædle Greve berede sig den Glæde, under Lov- og Takkesange at indføre de Forfulgte i Daubhausen i deres nye Boliger. Men da det den Gang saa lille Daubhausen ikke frembød Rum nok, saa indrømmede Greven sin en halv Mil derfra liggende Forpagtergaard, af hvilken senere Filiallandsbyen Greifenthal fremstod.

Underfuld havde Herren hjulpet just i den høieste Nøds Time, og just dengang, da deres Sjæle kæmpede i Bønnen. Hvor salig var den første Gudstjeneste i den dem ligeledes overladte Kirke, hvilken de forhøiede med at nyde den hellige Nadvere, som de saa længe havde maattet undvære! Hvor takkede de Herren, Herren, som frelser fra Døden!

Hvor nedbade deres Hjerter Guds rigeste Velsignelse over den ædle Greve!

Ved Flid og Vindskabelighed opblomstrede Menigheden Daubhausen og Greifenthal og voxede i Udstrækning som i Velstand. Endnu i senere Tid blev Prædiken der holdt paa Fransk. Navnene Ormond og Brunet bleve i Velsignelse, og Lemmer af Familierne, især Brunets, leve endnu den Dag idag i Daubhausen, ligesom den fortalte Begivenhed endnu i alle Beboeres Minde har holdt sig friskt og levende. Kilden, hvoraf de i „Mark" øse Vand, hedder endnu de Franskes Brønd, og hvert Barn kan vise Stedet, hvor den ædle Greve Vilhelm Morits fandt dem. Men rige Velsignelser knytte sig endnu den Dag idag til den ædle Fyrstes Navn, der satte sit fromme Hjerte et saa skjønt Mindesmærke. Blind maatte det Aandens Øie være, som ikke saa Guds Finger, og følesløst det Hjerte, som ikke her udraabte: „Lovet være Herrens Navn nu og i Evighed! Amen!"

Tabernaklet og nogle af dets Modbilleder.*)

1. Sølvgrundvolden.

Andre Bygninger have Stengrundvold, men Tabernaklet, uligt alle andre Huse, havde en Sølv-

---

*) Efter Artikler af W. Brown i the Christian week.

grundvold, bestaaende af de Penge, enhver Mand i Israel havde betalt som Løsepenge for sin Sjæl. Enhver, der var 20 Aar gammel, skulde give en halv Sekel (2 Mos. 30, 11—17); ifølge 4 Mos. 1, 46 var der 603,550 voxne Jøder, altsaa blev det 301,775 Sekel, og da der gik over 3000 Sekel paa 1 Talent, blev der 100 Talenter og 1775 Sekel, og at denne Regning er rigtig, kan sees af 2 Mos. 38, 25—27, ligesom ogsaa, at vi have Ret i at sige, at Tabernaklets Grundvold blev lagt af Løsepengene.

Af de 100 Talenter blev der lavet 100 Fodstykker eller „Fødder" til Helligdommen og Forhænget (2 Mos. 38, 27). Den hellige Skrift siger Intet om, hvorledes de saa ud, men naar vi vide, at de hver vare paa et Talent (d. e. omtrent 1 Centner), kunne vi danne os en Formodning derom. De have omtrent været 13½ Tommer lange, 9 Tommer brede, 1 Fod 1½ Tomme høie, med et firkantet Hul i Midten til Støtten og med et Udspring til at gribe ind i et Indspring i den næste. I det Mindste vil der til et saadant Fodstykke medgaa 1 Centner Sølv. Have de havt saadanne Ind- og Udspring eller Tapper, have de kunnet holde bedst fast, og Enighed fra Grunden af gjør stærk. 40 bleve satte paa hver Side af det Hellige og det Allerhelligste (2 Mos. 26, 19—21), 16 paa Vestsiden eller Bagsiden af det Allerhelligste (v. 25) og 4 til Adskillelse mellem det Allerhelligste og det Hellige (v. 32.)

Et Fodstykke var over 6000 Kr. værd, altsaa hele Grundvolden 6,400,000 Kroner værd, den kost-

bareste Grundvold, der nogensinde har været lagt under en Bygning, og hvad der gjør den endnu dyrebarere, er, at den var Løsepenge for Sjæle.

Vi kunne ikke nære nogen Tvivl om, at dette tyder paa noget Høiere (Gal. 4, 24), paa ham, der gav sig selv hen som Løsepenge for Alle. Profeter og Apostle bevidne i lige Grad, at han er den sikre Grundvold, paa hvilken den aandelige Bygning hviler. Vare Fodstykkerne ikke efter Guds Befaling (2 Mos. 30, 16. 38, 27) blevne dannede af Løsepengene men af andet Sølv, vilde Gud visselig ikke have anerkjendt det Tabernakel, der hvilede derpaa som sin Bolig, han vilde aldrig have hvilet over dets Naadestol. Ligesaa med dem, der sætte deres egne Gjerninger eller nogetsomhelst Andet i Forløserens Sted og bygge deres Salighedshaab derpaa, de bygge paa Sand og kunne ikke være en Del af den Bygning, der er en Guds Bygning formedelst den Hellig Aand, thi Ingen kan lægge anden Grundvold end den, der lagt er, Jesus Christus! Hvil da paa ham og ham alene, den allerkosteligste Grundvold, kjøbt ved Forløsningens kostelige Blod, og dit Haab vil være grundfæstet paa en Klippe, og du vil være en af de levende Stene i det store aandelige Tempel, der bestaaer af alle Troende, og han, som boede i Tabernaklet, vil bo i dig og være din Gud.

2. Guldvæggene.

Var Grundvolden kostbar, vare Væggene det end mere. Hvor kom det Altsammen fra? Med

Undtagelse af Sølvet var det Alt frivillige Gaver fra Mænd og Kvinder og rimeligvis ogsaa fra Børn (2 Mos. 25, 1—9), og saa villigt abløde de Gud (2 Mos. 35, 20—30), at de bragte Mere, end der behøvedes, saa at Moses tilsidst maatte forbyde dem at bringe Mere, „thi de havde nok af alle disse Ting til al Gjerningen til at gjøre den, og der var tilovers" (2 Mos. 36, 7). Folket gav ikke alene Gaver, men ogsaa Arbeide, thi Enhver, der var dygtig til et Arbeide, kom og gjorde det (2 Mos. 36), saa at da det Hele var færdigt, var der ikke en Øre Gjæld derpaa. Saaledes skulde det være, naar Kirker skulle bygges, saa vilde det ikke være forbundet med saa mange Vanskeligheder. Forrest i den lange Række af ædle og villige Givere kom Mænd og Kvinder og bragte „Hægter og Smykker og Ringe og Kjæder, allehaande Guldtøi" (2 Mos. 35, 22), til Dyngen indbefattede mange tusinde og veiede ikke mindre end 29 Centner 730 Sekel (2 Mos. 38, 24) d. e. mere end 3,200,000 Kroner, altsaa tilstrækkeligt til at give næsten hvert Menneske i Kjøbenhavn, Voxne og Børn, et 20-Kronestykke. Det tog omtrent for 54,000 Kr. Guld at beklæde hver Planke.

Plankerne, undtagen sandsynligvis dem paa Hjørnerne, vare alle lige, gjorte af Træ og beklædte med Guld, de vare 10 Alen lange og 1½ Alen brede. Ved Foden af hver var der to Tappe, som greb ned i Fodstykkerne, idet der var to Sølv-Fodstykker for hver Planke. (2 Mos. 26, 15—25. 36, 20—24.) Flere Tverstænger gik langs med de tre Vægge,

gjennem Guldringe, der vare føiede i Plankerne (2 Mos. 26, 26—28. 36, 33). Den midterste Tværstang gik dog ikke gjennem Ringe, men gjennem Plankerne selv, gjennem hvilke der altsaa har været lavet et Hul i dette Øiemed (2 Mos. 36, 33).

Det Hele har tjent til at give Tabernaklet en usædvanlig Fasthed, til samme Tid, som det var saare let at skille det ad og sætte det sammen igjen, hvilket var nødvendigt, da det saa ofte skulde flyttes. Som det stod der, beslaaet med Guld og hvilende paa Sølvfodstykket, maa det have frembudt et forunderlig prægtigt Skue.

Det hebraiske Ord for „Tap" er „Haand", og det var ved disse Hænder, at Plankerne toge fat i og hvilede paa de forløsende Sølvfodstykker. Troen er den Haand, hvormed vi gribe og holde fast ved vor Forløser. Plankerne maatte ikke alene hvile paa, men i Fodstykkerne; ellers holdt det ikke. Ligesaa maa Synderne for at blive frelste ikke alene være nærved, men i Frelseren. Ere vi ikke formedelst Troen rodfæstede i vor Herre Jesus Christus, som Plankerne ved Tapperne vare det i Sølvfodstykkerne, saa kunne vi ikke staa. Stræk da Troens Haand ud og hold fast ved Christus. Naar du staaer der, er du sikker og kan aldrig falde, men andetsteds er du heller ikke sikker.

Betragt nu Guldtværstængerne, der løbe langs Siderne og holde fast paa alle Plankerne og tilligemed Fodstykkerne hjælpe til at bære dem oppe. Saaledes blive Alle de, der staa paa og i Christus Jesus, og det netop fordi de ere i ham, op-

retholdte paa enhver Side af stærke, støttende Hænder, ja af almægtige Hænder, thi ligesom Guldtværstængerne omgave det hellige Telt, saaledes ere Gudsfolk omslyngede af hans evige Arme. Plankerne, der stode paa Sølvfodstykkerne, glindsede af Guld, og maa have lignet det klare Lys eller den gyldne Flamme Sjekina, der tronede over Arken i det Allerhelligste; kun de, der staa paa Christus, ligne ikke Billedet paa Guds Nærværelse, men den Hellige selv, de skinne med Hellighedens Glans.

Støtterne ere vigtige Dele af en Bygning, de i Tabernaklet hjalp til at bære Taget, og paa dem hængte Forhænget. De Hellige kaldes Piller eller Støtter i Guds Hus (Aab. 3, 12), thi de ere dets Prydelse og Stivere. Paa faa Undtagelser nær ere de, som tidlig træde i Herrens Tjeneste, Kirkens største Prydelse.

Gid da, kjære Børn, Eders Forældre og andre troende Venner maatte have al Grund til at sige: „Saa ere I da ikke mere Gjæster og Fremmede, men de Helliges Medborgere og Guds Husfolk, opbygte paa Apostlenes og Profeternes Grundvold, saa Jesus Christus selv er Hovedhjørnestenen, paa hvilken den ganske Bygning sammenføiet voxer til et helligt Tempel i Herren, paa hvilken ogsaa I tillige blive bygte til Guds Bolig i Aanden." (Ef. 2, 19—22.) Ja gid det med Rette kunde siges saa om Enhver af os, saa have vi ingen Nød.

3. Tæpperne og Dækket.

Det var dog ikke Plankerne, der var Hovedsagen ved Tabernaklet, men Tæpperne. De smukke

linned Cherubtæpper vare Hovedsagen for Bygmesteren. Han omtaler dem først og byder, at Tabernaklet skal gjøres af dem (2 Mos. 26, 1. 7. 16.). De vare Loftet og Væggene, som vare synlige indeni. Gedehaarstæpperne vare kun et beskyttende Dække over Tabernaklet af Cherubtæpperne (v. 7. 11. 13). De to Skinddække vare det udvendige Dække eller Ruf (v. 14). Plankerne, som ere af mindst Vigtighed, omtales sidst og kaldes ikke Tabernaklet, men blot Planker til Tabernaklet (v. 15) d. e. for Cherubtæpperne med deres Teltvægge og Skindruf. Der var saaledes tre Sæt Vægge: 1) inderst Cherubtæppevæggene, 2) Gedehaarstæpperne, 3) yderst Plankevæggene og paa Kroge paa den indvendige Side af dem maa de to første Vægge være fasthængte. De prægtige guldbeslaaede Planker med deres Sølvfodstykker vare saaledes kun det prægtige Skrin eller Stillads, der bar Cherubtabernaklet med dets Gedehaarstelt og dets Skindtag. Cherubtæpperne gave deres Navn, Tabernaklet (Teltet), til hele Bygningen.

Cherubtæpperne vare overmaade kostbare. De vare vævede af det allerfineste Hørgarn, baade farvet og ufarvet. Farverne vare blaat, purpur og skarlagen. Men Traadenes Finhed og Farvens Skjønhed overgaaer langt, hvad der nu bruges. Man kan nu ikke farve Linned med saa straalende Farver, som dengang. Skjønne Cherubfigurer vare vævede ind i Lærredet. Ægypterne bare den Slags Klæder, men disse vare saare kostbare. Tæpperne have været af mange tusinde Kroners Værd.

Der var 10 af disse kostbare, vævede Tæpper, hvert 28 Alen langt og 4 Alen bredt (2 Mos. 26, 1—2). Fem og fem af dem bleve syede sammen til to store Tæpper, og paa den ene Side af hvert af disse to store Tæpper blev der anbragt 50 Stropper af blaat Uldgarn, og disse Stropper bleve fastgjorte til hinanden med Guldhager, saa at det Hele dannede et stort Tæppe (v. 4—7).

Tæpperne bleve hængte op under Loftet og ned ad Siderne, saaledes at de naaede 1 Alen fra Gulvet, men iøvrigt dækkede baade Sidevægge og Bagvæggen.

Det andet Tæppe var af Gedehaar. Nogle Geder i Østerland f. E. Angoragederne have lange, glinsende, silkebløde Haar. Af den Slags Gedehaar har rimeligvis Tæppet været vævet. Der var 11 saadanne Tæpper, hvert 4 Al. bredt og 30 Al. langt, altsaa 2 Al. længere end Cherubtæppet. Fem blev syede sammen til et Tæppe, sex til et andet, og de to store Tæpper føiedes atter sammen til et paa samme Maade som Cherubtæpperne, men med Kobberhager (2 Mos. 26, 7—14). Kun 5 og 5 Tæpper behøvedes, det sjette Tæppe i det første lagdes dobbelt hen mod Forsiden af Paulunet (v. 9) altsaa som et Slags Draperi. Disse Tæpper naaede ned til Gulvet og dannede altsaa ligesom et Slags Panel underneden Cherubtæppet.

Ruffet skulde dannes af Væderskind, der skulde garves og farves rødt, og de lignede rimeligvis saaledes det røde Læder, som endnu sælges i Syrien. Det er ikke klart, om det hang ned ad Siderne eller

dannede det udvendige Tag, det sidste er det rimeligste.

Derudover var et andet Dække af Grævlingeskind, som det oversættes, men det er næppe Grævling, der menes. I ethvert Tilfælde har det set meget smukt ud, thi i Ez. 16, 9—15, nævnes „Sko af Grævlingeskind", som en Prydelse. Rimeligvis var det Dække farvet blaat.

Mellem det Allerhelligste og det Hellige var der et Tæppe af samme rige Stof og samme Udstyrelse som Cherubtæppet. Rimeligvis har Hovedfarven været blaa for at betegne den blaa Himmel, gjennem hvilken vor Ypperstepræst fra Oliebjerget gik ind i det rette Allerhelligste. Det hvilede paa 4 Støtter i Sølvfodstykker (2 Mos. 26, 31—35).

Fra det Hellige hang fra de 5 Støtter, der stode ved Indgangen til Tabernaklet, et andet Dække, af samme fine Stof som Cherubtæppet dog uden Cheruber, men broderet (2 Mos. 26, 36—37).

Alle de indvendige Vægge og Loftet vare altsaa ganske ens og glimrede af blaat, purpur, skarlagen og hvidt og med Undtagelse af den østre Væg straalende af Cheruber.

Gud, der boede i dette skjønne Tabernakel, vil naadigen bo i hver sand Israelits Hjerte. Som Tabernaklet var skjønnest indvendig, saaledes Guds Børn. De ere iførte Christi Retfærdigheds ubesmittede Klædebon og prydede med Ydmygheds, Kjærligheds, Helligheds og et himmelvendt Sinds Naadegaver. Iførte disse er Kongens Datter al-

deles skjøn indvortes. Det er blaat, purpur og skarlagen, der aldrig vil miste sin Farve.

Gud, der boer i enhver enkelt Hellig, boer ogsaa i Menigheden, alle Helliges Samfund. Som Tæpperne, vævede hver for sig, forenedes og atter forenedes til et helt Tæppe, saaledes ere Guds Børn forenede ved fælles Tro, Haab og Kjærlighed. Midt i sit Folk vil Gud bo. Men sin herligste Bolig havde han i Jesus Christus, i ham boede al Guds Fylde legemlig, hvo der saa ham, saa Faderen.

Hvo kan betvivle, at Tabernaklet med det skjønne Cherubtæppe var et Billede paa Himlen? Der beskue Engle og Hellige Gud, der skinner ikke ved et blot Tegn som indenfor Cherubdækket, men i den Herre Jesu Christi Aasyn. Der er de hellige Væsener, vældige i Magt, tusinder, ja titusinder af Engle, de Helliges Skytsaander, medens de vandre hernede, og deres Ledsagere og Medtilbedere for evig i det himmelske Tempel, det evige Tabernakel. Hvilket herligt Tempel! Christus i Midten, over, foran, bagved, ved hver Side, allevegne Titusinder Gange titusinder af hellige Engle og saliggjorte Mennesker, der hæve deres himmelske og utrættelige Røst i en herlig Lovsang, der vil faa Himlens hellige Hvælvinger til evindelig at lyde med den store Ypperstepræsts Lovpris, der døde for os og nu træder frem for os for den himmelske Throne.

Vi have nu stræbt at forklare 2 Mos. 36, dette Kapitel, der handler om Maal og Tal, om Bygningsæmner og Farver. Og dog ligger der en saare dyb Betydning i Alt dette. Men

al den Skjønhed, der i dette Kapitel omtales, er mindre end Intet i Sammenligning med ham, der aabenbaredes i det hellige Tabernakel; først ved at faa Øie for ham faaer det sin rette Betydning. Søg da at faa Øie for ham, saa vil først Alt faa sin rette Skjønhed og Betydning.

Officeren og Bibelen.

Undertiden kunde man faa den Tanke ved Meget, der skrives og trykkes, at Frihed var den største af alle christelige Dyder, og dog betyder dette Ord ofte slet ikke Andet end Tilladelse til at vælge mellem Godt og Ondt. Man skulde betænke, at jo større Frihed, desto større Ansvar. At faa en Frihed er at blive sat ved en Skillevei, men at staa paa en Skillevei med Ret og Tilladelse til at slaa ind paa den Vei, man selv tykkes bedst om, er at komme i Nærheden af Muligheden til at falde i Fristelse. Da i Slutningen af forrige Aarhundrede en mægtig Frihedsstræben vaagnede hos det franske Folk, bleve ret mange hæmmende og tyngende Baand løsnede, men tillige løsnedes mange onde Lidenskaber, der bragte meget Blod til at flyde. Efter megen Krig endte det med, at fremmede Tropper besatte Frankrig i 5 Aar. (1815—1820.) Blandt Andre var der en Del Russere der, af hvis Officerer mange bleve berusede af Frihedssvimmel. Hjem-

komne indgik de en hemmelig Sammensværgelse. Om Foraaret 1825 skulde Keiser Alexander I tillige med flere af den keiserlige Familie have været myrdede. Da døde han pludselig den 1ste Decbr. paa en Reise. De Sammensvorne kom nu i Bevægelse. Imidlertid havde Alexander to Brødre, Konstantin og Nikolaus. Den ældre, Konstantin, var den øverste Befalingsmand over den polske Hær i Warschau, og han var den nærmeste Arving til den russiske Trone. Derfor lod Nikolaus Soldaterne og de fornemste Embedsmænd sværge Troskabseden til Konstantin, men da Ilbudene kom til denne med Bud, frasagde han sig Thronen. Derfor tog Nikolaus nu Regeringens Tøiler i sine Hænder. Den 26de Decbr. skulde Soldaterne aflægge Troskabseden til ham. Da marscherede et Garderegiment ved Middagstid op paa Isakspladsen med det Raab: „Keiser Konstantin leve!" Endnu nogle andre Regimenter sluttede sig dertil. Nikolaus drog nu i Spidsen for en Del Soldater op paa Isakspladsen, hvor han forestillede Oprørerne, at han kun havde taget Kronen for at gjøre sit Folk lykkeligt, og fordi hans Broder havde nægtet at bestige Thronen. Folket raabte nu: „Nikolaus leve!" men de oprørske Soldater ladede paa deres Officerers Kommando deres Bøsser og indtoge en truende Stilling. Derfor trak Keiseren sig tilbage. Oprørerne bleve nu angrebne af de andre Soldater og aldeles slagne, og en Undersøgelse kom naturligvis i Gang. Iblandt Officererne, der bleve kastede i Fængsel, var der en af adelig Byrd, men som i Virkelighed var uskyldig.

I Stedet for nu at give sig Gud i Vold overlod han sig til Djævelen; thi den første Nat hengik med Banden og Vredesudraab. Snart forbandede han Landets Hersker, der havde udstedt Befaling til hans Fængsling, snart Himlens og Jordens Herre, der havde tilladt det. I 8 Dage var han i oprørt Stemning. Den niende Dags Aften kom en troende Geistlig for at tale et Guds Ord til ham og for at bede med og for ham; men den Fangne vilde ikke høre Tale om Bøn; han svarede med et spodsk Smil. Imidlertid lod Herrens Tjener ved Bortgangen en Bibel blive tilbage og bad ham om at læse deri; men ikke saa snart var den Geistlige ude af Døren, førend Officeren kastede Bibelen hen i Krogen med de Ord: „Jeg har Intet at skaffe med Ordet fra en Gud, som taaler Uretfærdighed paa Jorden.“ Tiden blev ham dog meget lang; et Menneskehjerte har ikke nok i sin egen Tomhed, selv om Hovedet er nok saa fuldt; selv al Verdens Kundskab er alt for lidt til at fylde og tilfredsstille det tomme Hjerte. Efter et Par Dages Forløb tog derfor Officeren fat paa Bibelen henne i Krogen for at læse i den af Nysgjerrighed. Han slog op paa Slump, og det første Sted, han traf paa, hed: „Kald paa mig paa Nødens Dag; jeg vil udfri dig, og du skal ære mig.“ (Ps. 50, 15.) Ved disse Ord kom hans Hjerte i Bevægelse, men det var ligesom han skammede sig derved; thi han lukkede strax Bogen hurtig til. Den følgende Dag aabnede han den dog igjen, og fra nu af læste han stadig deri, ja ofte ventede han med Utaalmodighed paa

Dagen for at komme til at læse i den. Jo mere han læste deri, desto mere maatte han forundre sig over Ophøietheden, Kraften og Visdommen i Guds Ord. Men Guds Ord lyser jo ind i Hjertets Mørke, og jo mere det faaer Lov til at komme ind i det lille Hjertekammer, desto mere maa Mørket ud. Det kan ikke være anderledes! Saaledes gik det ogsaa med Officeren. Først lærte han af Ordet at kjende sine Synder og deres Følger, men derefter lærte det samme Ord ham at kjende Guds Barmhjertighed i Christus Jesus, saa at han kunde tro, at „Jesu Christi, Guds Søns Blod renser os fra al Synd." Det er forstaaeligt, at han først maatte paa sine Knæ og bede: „Herre, hjælp mig, red mig, jeg synker! Herre, udslet mine Synder; to mig med Christi dyrebare Blod!" men det er ligesaa forstaaeligt, at han blev bønhørt af den Herre, der siger: „Beder, og I skulle faa." Nu glemte han Andres Uretfærdighed over sin egen og begyndte at prise Guds Kjærlighed. „I Førstningen", saaledes har han selv skrevet, „betragtede jeg min Fængsling som en stor Ulykke, men nu indseer jeg, hvorfor Gud har ført mig hertil, og jeg priser ham derfor. Havde jeg endnu levet længere i Lykke og Velstand, saa havde jeg maaske aldrig læst denne Bog, som ved Guds Naade har bragt mig til Jesu Fødder." Den Fangne ventede nu rolig paa Sagens Udfald, og det varede heller ikke længe, førend han fik at vide, at han var dømt til Døden. Han modtog Budskabet derom med Ro og Fatning og bad kun om at maatte skrive til sin Søster og til sin Tante.

Han skrev saaledes: „I have hørt af Aviserne, at jeg er dømt til at lide Døden ved Strikken næstkommende 15de Februar. Græder ikke, men glæder Eder meget mere; thi ved Guds Naade frygter jeg ikke for Døden. Jeg ved, paa hvem jeg troer. Det bedste Øieblik i en Christens Liv er det sidste; thi da er han Himlen nærmest. For ham er Døden kun en Overgang fra Syndens og Elendighedens Verden til en Himmel fuld af Herlighed, hvor Herrens Frelste altid ere salige. Der venter jeg Eder i hint salige Hjem, hvor der intet Fængsel mere gives, ingen Smerte, ingen Synd. Gjerne havde jeg endnu seet Eder en Gang paa denne Side Graven; men da dette ikke er muligt, saa underkaster jeg mig det villigt. Mine Taarer flyde, medens jeg skriver dette; men jeg er lykkelig og har Fred i det visse Haab om Salighed, som er forjættet dem, der tro paa Jesus. Denne Salighed er allerede nu min. Den almægtige Gud, som lod mig nyde sin Nærhed saa rigelig i min Celle og har frigjort mig midt under mine Baand, trøste Eder og være med Eder indtil det Sidste.“ — Til en ældre Veninde, der netop var i Besøg hos Tanten, skrev han følgende Ord: „Dyrebare Veninde! De erindrer vel, at De ved Deres sidste Besøg hos min Tante mere end en Gang gjorde mig opmærksom paa min Sjæls Frelse; men jeg havde ungt, let Blod og hørte ikke paa Dem. Men Herren har fundet Midler til at forandre mit haarde Hjerte. Ved Guds Barmhjertighed har jeg lært at tro paa ham. Mine Synder, skjønt utallige, ere — derpaa er jeg vis —

udslettede ved hans dyrebare Blod, og snart vil jeg være evig hos ham. Trøst mine Kjære! Sig dem, at det kun kommer lidt an paa, naar og hvorledes vi dø, enten det er paa Skafottet, i Fængslet eller i et Pallads; men hvorpaa Alt kommer an, er, at vi ere visse paa, at vi gaa til Himmelen, fordi vi høre Christus til." Den 15de Febr. skulde Officeren dø. Om Aftenen den 14de havde han Besøg af den ovenfor nævnte Geistlige. Efter dennes Bortgang bad han brændende i Aanden; thi i Nærheden af Døden kan man nok lære at bede. Derefter havde han en rolig Søvn i et Par Timer. Henimod Morgenstunden, førend det endnu var blevet lyst, hørte han Fodtrin. „De komme meget tidlig for at afhente mig til den sidste Gang", sagde han sagte til sig selv, og endskjønt han var beredt til Døden, begyndte Hjertet dog at banke. Døren gik op, og en høi Mand traadte ind; det var Keiseren selv. Vor Herre havde sendt ham. Samme Nat var nemlig En bleven fængslet, som man havde mistænkt for at have havt Del i Sammensværgelsen. Hos ham havde man fundet et Brev, hvori der stod de Ord: „Vi have gjort alt Muligt for at vinde M. V. for Planen, men forgjæves. Han erklærede, at han vilde forblive sin Keiser tro til Døden." Dette Brev var strax bleven bragt til Keiseren, som derfor nu kom for at forkynde M. V., at han var frigiven. „Endnu nogle Timer", sagde Keiseren, „og jeg havde tabt en af mine bedste Officerer. Tilgiv mig min ufrivillige Feiltagelse og modtag af mig, til Minde om denne Time, en

Generals Rang og Slottet med Tilliggende i S., hvor du, som jeg ønsker, maa leve længe lykkelig!"

Den i Synden Døde var bleven levende; i Fængslet vare Syndens Lænker blevne sønderbrudte; den fortabte Søn var kommen hjem; thi han var bleven Gud Faders Barn.

Er du det ogsaa?

Ordets Magt.

(Af H. P. Nielsen, Vintersbølle.)

Om Aftenen den 19de Mai 1874 gik jeg og spadserede lidt i den frie Natur. Det var en deilig Aften, Luften var klar, mild og behagelig, og Fuglene sang sang saa deiligt hist i det Fjerne i Skoven, og Insekterne summede omkring mig. Ikke en Vind rørte sig, det var en velsignet Aften baade til at spadsere i og til at betragte den deilige Guds Natur i. En saadan Aften er Sindet gjerne let, og Hjertet udvides, og det er godt at takke Herren for al hans mange Slags Naade.

Som jeg nu saaledes gik i mine egne Tanker, kom der et Menneske gaaende hen imod mig, paa den samme Vei, som jeg gik. Jeg kjendte ham godt, det var en gammel Bekjendt. Han hilste „Godaften", og det gjorde jeg ogsaa.

Han stod stille, og det gjorde jeg ogsaa, og vi kom i Samtale, det var jo et Veir, skikket til at staa ude og tale i.

Vi talede om mange Ting; tilsidst kom vi ind paa alvorlige Ting, nemlig om Døden og Dommen og det evige Liv. Jeg talte om, hvor snart det kunde være forbi med dette jordiske Liv — vi havde netop talt om En, der laa meget syg, og om en Anden, som nylig var død — og mindede om, hvor nødvendigt det var stadig hver Time og hver Dag at være beredt paa Døden, og se til, om vi vare paa den Vei, som fører til Guds Rige; thi det kunde ikke gaa an at være ligegyldige i dette Stykke, da vi saa ellers let kunde dyrt komme til at fortryde vor Ligegyldighed, eftersom Døden let kunde overraske os uforberedte og uden Tro og Haab; den kommer tidt, naar vi mindst vente den, og efter Døden er der ikke Omvendelse mere for os. Vi stode længe og talede om disse „de evige Sandheder", og jeg forelagde ham, saa godt jeg kunde, Guds Ord, men desværre efter hvad jeg kunde se, faldt det paa Stengrund. Tilsidst taug jeg, og vi begyndte omsider at tale om andre Ting.

Da vi havde staaet lidt, opdagede vi, at en anden Person kom gaaende ad en Sidevei hen imod os, vi kunde høre ham længe, inden han kom os nær, paa Grund af det stille Veir.

„Lad os engang se, hvem det er, inden jeg gaaer", siger min Bekjendt.

„Ja", svarede jeg og stirrede derover ad.

Efter nogle Minutters Forløb kom den Paagjældende hen til os, og nu kunde jeg se, hvem det var — jeg kjendte ham godt. Det var En, som jeg havde talt saa tidt med, men som jeg ellers ikke

havde nogen videre Omgang med eller nærmere Bekjendtskab med, paa Grund af hans Verdslighed, Vantro, Letsindighed og Ugudelighed, han baade spillede og drak, spottede og bandte og var i det Hele taget en tøilesløs Person. Han viste det ogsaa i denne Aften, idet han kom bandende og støiende hen imod os.

Han hilste. Saa fortalte han Noget til en Begyndelse, jeg husker ikke, hvad det var, (det staaer ikke i min Dagbog; thi dette er Uddrag af min Dagbog), men saa sagde han pludselig Noget, som satte mig i Bevægelse, nemlig disse Ord:

„Det er dog farlig, saa hellig I har faaet gjort I— dernede, nu kan man jo næsten ikke snakke med ham mere, han er jo bleven saa forandret, saa det er forskrækkeligt, han er jo en hel Præst — det er dog vistnok Overdrivelse og Hykleri — Noget, som slet ikke behøves! Ha! Ha!"

Jeg taug et Øieblik for at overveie, hvad jeg skulde bedst svare herpaa.

„Du mener, det er Overdrivelse og Noget, der ikke behøves", sagde jeg endelig, „men sig mig oprigtigt, hvorfor du troer dette, og bevis mig, at det er unødvendigt."

„Ja, jeg ved ikke, hvad jeg skal svare herpaa, saadan akkurat — men der er dog ikke ret Mange, som ere saa hellige, det behøves dog vistnok ikke", svarede han.

„Naa, det mener du", fortsatte jeg, „men vil du tro mig, saa kan jeg forsikre dig, at det er høist nødvendigt, at en saadan Forandring skeer med et-

hvert Menneske, som den, der nu er foregaaet med J—, dersom vi skulle naa det evige Liv i Guds Rige. Du troer det maaske ikke, men det er dog Tilfældet. Tag Guds Ord — dersom du da vil tro det — og læs det, saa vil du komme til den Overbevisning. Vi ere alle Syndere, og Syndere kunne ikke komme i Guds Rige, uden der først foregaaer en stor Forandring med dem, nemlig, at de fatte et andet Sind, blive helt nye Mennesker i Christus Jesus, faa Syndernes Forladelse, og den faaes ikke uden hos den hellige og retfærdige Guds Søn, Jesus Christus den Korsfæstede. Det er derfor nødvendigt at gaa til ham, dersom vi ville naa det evige Liv, og blive nye Mennesker efter hans Forbillede, og det er det, haaber jeg, at J— nu har gjort, men som du nu har taget Anstød af."

Disse Ord slog ham, kunde jeg mærke; noget af hans Brammen lagde sig betydeligt, og han saa hen for sig.

„Ja det kan nu godt være sandt, hvad du der siger, paa en Maade; men derefter leve vi jo ikke alligevel", svarede han efter nogen Betænkning.

„Det er netop det Beklageligste, at Menneskene, skjønt de godt vide, at de handle imod deres Gud og hans Ord, dog alligevel tidt og tiest desuagtet vedblive dermed, endskjønt Gud advarer dem. Naar saa en eller anden iblandt dem, endelig gjør Alvor af at bryde med Synden og Verden og vælge det, som er tusinde, tusinde Gange bedre, blive de spottede og haanede af de øvrige og udskjældte for „Daarer", „Tosser" og „Skinhellige", og Verden

gotter sig kostelig over, at den dog er mere fornuftig og mere klog og paa bedre Veie, medens det netop er den, som er vildfarende og ulykkelig og blind. O den daarlige Verden, hvor kan den dømme saaledes! Kan du ikke indse, at det er bedre, et Menneske aflægger al Svir og Drik, Hoer og Skjørlevnet, Banden og Gudsbespottelse, Had og Løgn og Uretfærdighed og vender sig om til Gud og bliver „hellig", end vedbliver at fremture deri?"

Her taug jeg stille et lille Øieblik, og de andre to taug ogsaa, den første Bekjendt var der endnu.

Nu bød den Førstnævnte God Nat og gik sin Vei, altsaa vare vi nu kun ene to, den Letsindige og jeg.

Han siger nu pludselig i en anden Tone til mig:

„Ja, det er ikke for det, du har ligegodt Ret, i hvad du siger. Naar man tænker sig om, saa lever man dog ligesom nogle Dyr, man skal alligevel tænke sig om; thi det kan vistnok ikke hjælpe at tænke paa Himmerig, saalænge man lever saadan, det er alligevel galt med os, O ja!"

„Ja, det er sandt", svarede jeg. „Det glæder mig, at du vil indrømme dette, jeg begynder at faa Haab om, at mine simple Ord ved Guds Naade have banet sig Vei til dit Hjerte. Jeg tænker, at du vil indrømme endnu mere. — Bør vi ikke fremfor al Ting og over al Ting, og som det eneste, allervigtigste i Verden sørge for vor Sjæls Frelse medens det er Tid; thi Naadens Tid varer ikke evigt! Vel ved jeg, at det naturlige Menneske skyer den sande Omvendelse og Hellighed, men det faaer

ikke at hjælpe, der er ikke andet for, dersom vi ville frelses fra Helvedes evige Pinsler, Kjødet maa dødes, og overvindes, og Aanden maa herske, det vil sige Guds Aand. Ja selv i blot verdslig Henseende er det jo dog til Gavn at hade Synden, ikke sandt kjære Ven? Troer du ikke, at det var meget bedre for dig i alle Henseender, om du f. Ex. lod være med at drikke og spille, bande og leve tøilesløst? Troer du ikke, det vilde være bedre for dig, om du om Søndagen istedetfor at gaa i Skoven eller Byen og drikke og spille Kort, blev hjemme og læste eller hørte Herrens Ord? — Du vilde være meget lykkeligere, tør jeg vædde."

Nu kunde jeg til min store usigelige Glæde se, at Herrens Ord havde virket i hans Hjerte; med Bevægelse i Stemmen sagde han nu:

„Og ja, hvor det dog er Sandhed, hvad du siger, det føler jeg rigtignok nu — men det er ikke let at omvende sig, nei! nei! — men lad os gaa her hen paa Veiskjellet og sætte os ned og tale noget mere om dette, du skal vel ikke skynde dig saa meget i Aften", spurgte han.

— O hvor glad jeg blev, da jeg hørte dette; i mit stille Sind takkede jeg min Gud for hans underfulde Naade. — Men jeg skulde blive endnu mere glad og forundret siden. Da vi kom til Veiskjellet, sagde jeg:

„Ja nu skal jeg rigtignok fortælle dig en underlig, men uhyggelig Drøm, som engang er bleven mig fortalt, jeg tænker den vil interessere dig, nu da vi ere komne ind paa dette Emne om vort Liv

efter Døden og Sjælens Frelse, dersom du ikke har hørt den før."

Og nu fortalte jeg ham, „den uhyggelige Drøm", som jeg tidligere har meddelt i christelig Samler (1875, Side 343), og den blev mærkværdigt nok, som han Dagen efter fortalte mig udførligt, et Redskab fra Gud i min Haand til at vække ham rigtig op af sin Syndesøvn til sand Anger og Omvendelse. Ja saa vidunderligt gaaer det til, saa underlige ere Herrens Veie og saa stor hans Naade. Ham være evig al Ære og Pris. Amen!

Da jeg havde fortalt ham denne Drøm, udtydede jeg atter, saa godt jeg kunde, Herrens Ord for ham, og han lyttede med stor Begjærlighed til hvert et Ord, jeg sagde.

Jeg fulgte ham lidt paa Vei hjemad, og vi talede hele Tiden om Guds Rige, Døden og Dommen og det evige Liv. Jeg forelagde ham, inden vi skiltes denne Aften, hvor nødvendigt det var at leve et dagligt Samliv med Jesus, og ligeledes hvor nødvendigt det var stadigt at vaage og bede og læse og høre hans Ord.

Han bad mig til Slutning indtrængende om at tale tiere med ham om vor Sjæls Frelse, han havde nu stor Lyst til at høre Herrens Ord, der var bleven ham saa kjært lige med et. Ligeledes bad han mig ogsaa om at laane ham en eller flere gudelige Bøger en af de første Dage; han vilde gjerne læse om alle disse Ting, sagde han. Jeg svarede, at det skulde være mig en stor Glæde, jeg havde nok af den Slags Bøger, nogle christelige

Blade kunde han faa strax, dersom han vilde, sagde jeg. Det vilde han gjerne, og jeg gav ham da nogle Numere af det udmærkede, bekjendte christelige Blad „Den indre Missions-Tidende“, som han saa siden bestemmede sig til at holde for sig selv.

Derpaa bød han „god Nat“, og vi forlode hinanden den Aften i en ganske anden Sindsstemning, end den vi mødte hinanden, og fra den Aften af vare vi siden hinandens bedste Venner og kom tidt sammen og opbyggede hinanden med Guds Ord og ved Samtaler.

En af første Dage efter hin Aften fortalte han mig, at han havde aldrig i sit Liv, troede han, været saa bevæget nogensinde som den Aften, da han gik fra mig, hans Hjerte og Sind var i den hæftigste Bevægelse og han fik heller ikke Ro eller Fred mere, før han fik udøst sit Hjerte for Herren og fast besluttet at bryde med Synden og begynde et helt nyt Liv i Troen paa den Herre Jesus. Det gjorde han ogsaa, efter hvad jeg kan dømme; om han bliver bestandig i den levende Tro indtil sin Død, det kan jeg ikke vide, men jeg vil bede Gud staa ham bi og styrke ham i Troen, saavel som mig selv og alle andre Troende, at vi kunne mødes i Guds Rige hos alle de Hellige og være hos Frelseren i evig Salighed.

Altsaa havde „den uhyggelige Drøm“ bidraget til at gjøre et Menneske lykkeligt, derved at den vakte hans Sjæl opaf Syndesøvnen til Anger og

Omvendelse og Frelse i Troen. O hvor yndigt og forunderligt! Hvor ere Herrens Veie urandsagelige. „O Rigdoms Dyb baade paa Guds Visdom og Kundskab! hvor urandsagelige ere hans Domme og hans Veie usporlige!“ (Rom. 11, 33). Jeg anede mindst den Aften, da jeg gik alene ude i den deilige frie Natur, at Gud netop da havde udset mig til et Redskab til at frelse en Sjæl. O, hvor jeg takkede min Gud og Frelser for al hans Naade, og hvor var mit Hjerte løftet, da jeg gik tilbage til mit Hjem, hvor var jeg inderlig glad og bevæget. Gud være alene Ære og Tak og Lov nu og i al Evighed! Amen!

Mindre Stykker.

(Meddelte af Skolelærer Andersen, Styding)

---

1. Martin Boos' Omvendelse.

Martin Boos var fra sin Ungdom af en alvorlig Mand, men da han var opdragen i den romerske Kirkes Tro og siden bleven Præst i denne, kan det ikke undre os, at skjøndt han gjerne vilde være salig, kjendte han dog ikke den rette Vei til Himlen, thi han vilde være salig ved Gjerninger. I et Brev til en Ven skriver han efter sin Omvendelse saaledes: „Jeg har gjort mig uhyre Møie med at leve rigtig fromt. Jeg laa f. Ex. i flere

Aar, selv ved Vintertide, paa det kolde Gulv og lod Sengen staa ved Siden af mig; jeg pidskede mig indtil Blodet; jeg led Hunger og gav de Fattige mit Brød; hver ledig Time tilbragte jeg i Kirken; jeg skriftede og gik til Alters næsten hver ottende Dag. Jeg vilde med Magt leve af mine gode Gjerninger og gode Sæder; men ved al Hellighed var jeg altid bedrøvet, ængstelig og hængte med Hovedet. Den Hellige skreg altid i sit Hjerte: „Jeg ulykkelige Menneske! Hvo skal frelse mig?" Rom. 7, og intet Menneske svarede: „Guds Naade ved Jesus Christus." Intet Menneske gav den Syge den Urt: „Den Retfærdige lever ved Troen", og da den en Gang blev given mig, kom den hele Verden med al sin Lærdom og høie geistlige Anseelse og vilde gjøre mig klog paa, at jeg havde ædt Gift, udspyet Gift og forgiftet Alt, saa at man var nødt til at hænge, drukne, indmure, brænde, jage mig bort." Men hvorledes gik det til, at han fandt Fred? Som Præst besøgte han et sygt, troende Menneske, til hvem han sagde: „De vil dog ret kunne dø rolig og salig." „Hvorfor det?" spurgte den Syge. Boos: „Fordi De har levet saa from og hellig." Den Syge smilede og sagde: „Naar jeg døde bort i Tillid til min Fromhed, saa vidste jeg vist, at jeg vilde blive fordømt; men paa Jesus, min Frelser, kan jeg dø trøstig. De er mig den rette Geistlig, en smuk Trøster! Hvor vilde jeg komme hen? Hvorledes vilde jeg kunne bestaa for Guds Domstol, hvor man ogsaa skal gjøre Regnskab for hvert unyttigt Ord? da var jeg jo vísselig fortabt, naar

jeg byggede Saligheden, Himlen paa mig og min Fortjeneste og Fromhed. Hvo er ren iblandt de Urene? Hvo uskyldig i Guds Øine? Hvo er retfærdig, naar han tilregner Synd? Hvilke af vore Handlinger og Dyder ville blive fundne fuldvægtige, naar han lægger dem paa sin Vægtskaal? Nei, naar Christus ikke var død for mig, naar han ikke havde gjort nok og betalt for mig, saa vilde jeg være evig fortabt med alle mine gode Gjerninger og min fromme Vandel. Han er mit Haab, min Frelse og min Salighed." Disse Ord af den Syge gjorde dybt Indtryk paa Boos; han var ydmyg nok til at erkjende, at han hidtil ikke rigtig havde vidst Besked om, hvorledes man bliver salig. Han troede, og ved Troens Retfærdighed kunde han stille sit Hjerte tilfreds. Om dette Sygebesøg skriver han i et Brev saaledes: „Se, dette Ord af en af Korset hjemsøgt Sjæl, der omtales for sin Hellighed, aabnede først Øinene paa mig. Jeg skuede Christus for os, jublede som Abraham, da han saa hans Dag, prædikede den erkjendte Christus ogsaa for Andre; de jublede med; men desværre kunde dette Lys ikke trænge ind i Alle, især ikke i de Vise og Kloge, ikke i de selvgjorte Hellige og Selvretfærdige. Math. 11, 25. Men, som han selv erkjendte Sandheden, saaledes førte han Mange til Sandheds Erkjendelse; Mange ere blevne troende ved ham.

---

2. Anvisning til Bod og til Tro paa Christus.

(Af M. Boos.)

1. Naar du engang i dine Øine er overordenlig syndig, lastefuld, blind, halt, spedalsk, bedrøvet og forlegen, saa er det paa Tide at du ligesom de Blinde og Spedalske i Evangeliet lægger dig efter Troen.

Det er, du maa ligesom Røveren og Magdalene med fuld Tillid gaa til Frelseren med alle dine Synder og Skam, saaledes som du er, samt hjertelig begjære Syndernes Forladelse af ham, hans for dig fortjente Retfærdighed, gribe den med Taarer og tilegne dig den som Eiendom med Glæde.

Thi derfor lod Gud dig erkjende og føle din Syndeelendighed, at du skulde komme og hente Forladelse hos Frelseren.

Derfor har han gjort dig fattig i Aanden, for at du i Troen skulde gribe Himmerige og den hele Rigdom, som Jesus har fortjent for dig ved sin Lidelse og Død.

Kom altsaa, saa ofte du bliver fattig og syndig og hent Naade over Naade.

Men naar du engang er bleven troende, d. e. naar du i Troen har grebet Syndsforladelsen og Jesu Christi Retfærdighed, saa maa du lægge Vægt paa at blive bedre, paa at blive frommere, paa Lydighed og paa Christi Efterfølgelse. Ikke, som om du kunde retfærdiggjøre dig ved gode Gjerninger, eller som om du ved disse

skulde og kunde fortjene Syndernes Forladelse, Christi Retfærdighed og Himlen. Nei, det skal du gjøre af Kjærlighed og Taknemmelighed, fordi Gud for Jesu Skyld allerede i Forveien har tilgivet dig dine Synder og givet dig Jesu Aand og Sind og ved ham det evige Liv uforskyldt, tilligemed Kraft til at leve fromt og at holde hans Bud.

2. Gjør altsaa efter Retfærdiggjørelsen Gjerninger, saa mange som du kan; men byg ikke din Ro og din Fred derpaa; thi ogsaa vore bedste Gjerninger ere meget ufuldkomne og urene; derfor byg og stol alene paa det for dig allerede skete Værk af din Frelser og paa hans Gjerninger. Da bygger du din Fred paa en Klippe. Imidlertid skal du, dreven af Kjærlighed og Taknemmelighed være overordenlig flittig til gode Gjerninger; men naar du har gjort Alt, saa skal du ikke kalde dig en retfærdig og hellig Tjener paa Grund af dine gode Gjerninger, men en unyttig og forkastelig; thi at du kan gjøre gode Gjerninger, er ogsaa Naade af Frelseren. Førend han tilgav dig dine Synder, og førend han gav dig sin Retfærdighed tilligemed sin Aand og Sind, kort sagt, førend Retfærdiggjørelsen, kunde du slet ingen god Gjerning gjøre.

3. Hvor meget og hvor længe vil du endnu komme til at bære din Elendighed og din Angst? — Saa meget og saa længe, indtil du 1) er kjed af alt syndigt og forfængeligt Væsen; 2) indtil

du drives hen til Jesu Fødder, til Bøn og til at gribe hans Retfærdighed.

Jo hurtigere du kan forlade og overgive Alt uden Forbehold, ogsaa din egen Fromheds Selvvirksomhed, og komme til Frelseren som en Besværet, der har forsøgt det snart hist, snart her for at komme til et fromt Liv, men som nu som den Elendigste søger Naade og ikke vil beholde nogen hemmelig Synd mere; jo hurtigere du kommer saaledes til Jesus, desto bedre, desto før hører din Angst op.

---

3. Søg paa rette Sted, nemlig hos Jesus!

En from Sjæl gik i Kloster, fordi hun mente, at der maatte man ret kunne leve hellig og føle sig salig. I Førstningen var hun ogsaa glad; men da hun intet aandeligt Liv fandt hos Nonnerne, sagde hun dem det lige i Øinene og forlod dem. Derefter valfartede hun til hellige Steder for at finde Hvile for sin Sjæl. Saaledes reiste hun to Gange til Maria-Einsiedel i Sveits, men den anden Gang kom hun kun endnu mere urolig og bedrøvet tilbage end første Gang. Havde hun kun i Troen kunnet finde Golgata, hvor vor Herre blev korsfæstet! — Hun sagde derefter til sin Præst, at han skulde lære hende noget Bedre, end han hidtil havde gjort; thi hun kunde ikke trøste sig med, hvad han hidtil havde vist hende hen til; men han spurgte

hende, om hun vilde være klogere end ham. Tilsidst gik hun hen til Martin Boos, klagede sin Nød for ham, hvorfor han viste hende hen til den bedste Læge, den Herre Christus, hvis Lægemidler i saa mange Aarhundreder har bestaaet sin Prøve. Nu fandt hun Hvile for sin Sjæl. — Engang var der nu Afladsfest i Nabobyen; men hun gik ikke derhen, men derimod til Boos, der boede et godt Stykke Vei længere borte. Da hun kom, spurgte han hende, hvorfor hun ikke gik til Afladsfest. Hun svarede: „Jesus Christus er min Aflad, fordi han er død for mig. Christi Blod er ene og alene min Aflad for mine Synder." Boos: „Hvo lærer dig det?" Hun: „Intet Menneske, det forekommer mig selv saaledes. Jesus borttager mine Synder og alle mine Sorger; jeg har hængt for meget derved og søgt min Frelse og min Salighed deri, men aldrig fundet Fred og Ro derved. Jeg er nu vis paa, at Alt hjælper ikke, naar Jesus ikke borttager Synden og boer i Hjertet. Jeg har næsten gjort mig Møie til Døden med saadanne Ting og ikke fundet Andet end større Angst og Plage; men nu har jeg Jesus og Fred." Da hun reiste hjem, forærede Boos hende et nyt Testamente. Hun kom oftere og gik altid glad bort; men hun bragte urolige Sjæle med til Boos; thi hun var ligesom Peter bleven gjort til Menneskefisker af Mesteren selv. Tilsidst bragte hun Stedets Kapellan med.

---

4. En blind Præst, der kom til at se.

En Præst, der hverken var kold eller varm, kom for at besøge en Troende, der var syg. Da han var gaaet, sagde Sygevogtersken: „Hvad er det for en Geistlig? Han siger jo intet Aandeligt.“ — „I hans Prædiken“, svarede den Syge, „er han ligesaa; der mangler ikke meget i, at han anbefaler Dans fra Prædikestolen.“ Da Præsten nu kom igjen, sagde den fromme Sygevogterske til ham: „De taler jo slet Intet om Christus.“ Leende svarede han: „O, jeg vil først se, hvad han har været for en Mand, naar jeg skal dø!“ Over disse Ord blev hun forskrækket, men hun bad sagte hos sig selv: „Kjære Jesus! Se, hvor blind han er; giv ham dog Noget af det, du har givet mig i Hjertet, fordi du boer deri.“ Hun kunde nu ikke lade være at anføre nogle Ord af det nye Testamente for ham, men det var som at kaste Vand over en Gaas. Tilsidst sagde hun: „Jeg vil give Dem det skriftlig.“ Han svarede: „Ja, det er ret; men De har Intet at haabe og Intet at frygte af mig.“ Dermed gik han. Da han kom igjen, fik han virkelig det Lovede, men da han modtog det, satte han et Ansigt op, som om han vilde sige: „Med Hensyn til mig er der Intet at haabe;“ men Sygevogtersken bad igjen: „Kjære Jesus! giv ham dog Noget, fordi han er saa blind.“ Om Natten læste han Skriftstederne af Nysgjerrighed, sammenlignede dem og — kom til at græde bitterlig. Solen smeltede den tykke Isskorpe; han indsaa nu, at han havde været aandelig

blind. Det Skriftsted, der gjorde størst Indtryk paa ham var: „Ransager Eder selv, om I ere i Troen; prøver Eder selv! Eller kjende I Eder ikke selv, at Jesus Christus er i Eder? med mindre I ere udygtige." 2 Kor. 13, 5. Præsten opsøgte nu Sygevogtersken og fortalte hende, hvorledes det var gaaet ham, og hvorledes han nu holdt Bibelen for Guds Ord og Sandhed; tillige sagde han, at han ikke nok kunde takke Gud og hende. Han bad hende om at gjøre ham bekjendt med Boos. Da denne den 13de Septbr. 1796 fik Besøg af ham, forskrækkedes Boos ikke lidet; men den Omvendte bekjendte sin Tro og fortalte om sin Omvendelse, saa at al Tvivl om hans Oprigtighed forsvandt hos Boos. Denne fulgte ham et Stykke underveis. Da de kom til et Gangbrædt, der førte over et Vand, og hvor der stod en Billedstøtte af Døberen Johannes, sagde Boos til ham: „Se, du er nu ogsaa døbt med hin Daab, som Jesus har lovet, med den Hellig-Aands Daab og med Ild." Ankommen paa den anden Side af Vandet vendte han sig endnu engang om og sagde: „Jeg troer" og gik saa bort med et glad Ansigt. Folk forundrede sig over den Forandring, der var foregaaet med ham; hans Prædikener bleve salvede fra oven, og det varede ikke længe, førend det ene Lys tændte andre.

---

5. De tænkte Ondt imod mig!

For omtrent 30 Aar siden blev i den lille By Rosenberg i Øvre-Slesien Kandidat Polko ansat

som Præst. Den lille evangeliske Menighed havde kun et lille brøstfældigt Kapel, og der var ingen Pengemidler til Stede til at opføre en ny Kirke. Da fik Præsten efter megen Tænken frem og tilbage et „besynderligt" Indfald, næsten som om det kunde være indgivet ham i Drømme. Han havde udregnet, at naar kun Sjettedelen af de evangeliske Trosfæller i Tydskland hver vilde give ham en Penning, da vilde han være hjulpen. Men da Folk netop paa den Tid sendte mange Penge til Slesvig-Holstenerne og til det afbrændte Krakau, saa lod han paa en Mængde Blade aftrykke et Vers, og disse Blade sendte han ud over hele Tydskland. Verset lød saaledes:

Til Holsten have I Dalere givet
For at rykke de Danske paa Livet;
Groschen og mangen en herlig Gave
Til Krakau I foræret have.
Nu kunde I gjøre mit Rosenberg glad,
Hvis I en Penning spendere gad.

Mange, som læste dette, lo naturligvis derover; men selv blandt dem, der ikke lo, var der kun Faa, som troede, at der i kort Tid vilde kunne samles Penge nok til, at man kunde begynde paa at bygge Kirken. Blandt Spotterne var endog en, der ret haandgribeligt og i Gjerningen vilde bevise Pastor Polko, at hans Plan kun var en Barnagtighed. Polko modtog en Dag et ufrankeret Brev, hvilket derfor kostede 2 Groschen i Postpenge. Han brød det forsigtigt i det Haab, at han iblandt de mange Penninger og Groschener dog maaske engang

skulde finde en Dukat, men hvad stod der i Brevet? „De modtager herved mit Bidrag til Deres Kirkes Opførelse med en Penning, og jeg, beder, at De vilde give mig Bevis for rigtig Modtagelse." Brevet var uden Navns Underskrift (saa megen Skam havde den anonyme Hædersmand dog havt i Livet), og da Polko atter sendte sine Blade omkring i Landet, lod han følgende Ord trykke paa dem: „Fra en Ubekjendt i Breslau har jeg rigtig modtaget Brev med en Penning, hvilket kostede 2 Groschen i Postpenge." Imidlertid kom der nu stadig Breve med Bidrag, hvilke ikke alene ikke kostede Postpenge, men oven i Kjøbet indeholdt mangt et venligt Trøstensord over Brevet fra Breslau, med hvilket hin Mand havde villet forhaane Præsten, men kun havde gjort sig selv til Skamme. Blandt disse Breve var der ogsaa et fra Fæstningen Schweidnitz, i hvilket man bad Polko sende Penningen fra Breslau dertil, da de vilde sælge den ved Auktion; der var endog en Mand, der havde budt 15 Gr. for den. Polko sendte da Penningen til Schweidnitz og skrev dermed: „Afskedsord til den fra Breslau sendte, ufrankerede Penning ved dens Forsendelse fra Rosenberg til Fæstningen Schweidnitz:

„Du, som af Ondskab til mig kom,
Dig bryder jeg mig ikke om.
Den Haan, som var din Givers Agt,
Har dog Velsignelse mig bragt.
Saa veed Guds Godhed, ny hver Dag
Mod dem, der tjene tro hans Sag,
De Ondes Anslag saa at raade,
At de maa vendes til det Gode.

Men du skal bøde for din Giver,
Til Fæstningen du sendt nu bliver,
Til Schweidnitz, denne kjære Stad,
Hvis Gaver tidt har gjort mig glad."

Penningen blev ganske rigtigt solgt ved Auktion i Schweidnitz for 5 Thaler 21½ Groschen (omtrent 15 Kr.). Men dermed var Sagen ikke til Ende. Nu kom, ansporede ved „Spottepenningen", ikke alene Penninger og Groscher, men endog Dalere ind i Mængde, og dertil Bemærkninger som: „Postpenge for Penningen", „til Lindring for den lidte Krænkelse", „Renter af Penningen", o. s. v. Saaledes kan Gud velsigne en Penning for dem, som frygte ham og fortrøste sig til hans Naade, selv om den gives med urene Hænder, hvor meget mere da, naar den skjænkes i Tro og med Bøn. Polko har derefter endnu sendt et Vers ud i Verden, og det lød saaledes:

Tre Aar med Flid om Hjælp jeg strev,
Sex tusind Daler indsamlet blev;
Tre tusind og et Par hundred derhos
Endnu til vor Bygning mangler os.
Hvis jeg mit Maal skal naa tilsidst,
Og slippe ud af Gjæld forvist,
Da vil jeg haabe, kjære Venner,
At I det Manglende mig sender!

Kirken i Rosenberg fuldførtes i 1852 og blev indviet endnu i det samme Aar.

(Allg. Missz.)

6. En ussel Kapital.

Man fortalte engang Lord Erskine, at en vis Person var død og havde efterladt sig 3½ Million Kroner. „Det var en ussel Kapital at begynde med i den anden Verden", svarede Lorden. Og deri havde han ret. Tænk dog paa, hvor forfeilet denne Mands Liv var! I dette Liv havde han ikke den ringeste Nytte eller Fordel af sine 3½ Mill. Kr., og heller ikke gjorde de ham beredte til at gaa over i den tilkommende Verden. Hvad havde han vel udrettet? Hvad havde han levet for? Hvad havde han vundet ved sit Liv, sit Arbeide, sine angstfulde Dage, sine søvnløse Nætter? Ja, han havde skrabet 3½ Mill. Kr. sammen. Og hvad gjorde han saa med dem? Jo, han holdt paa dem, saa længe han kunde. Hvorfor beholdt han dem da ikke altid? Nei, han døde! Hvad blev der saa af Rigdommen? Han maatte lade den blive tilbage. Til hvem? Til sine Arvinger, Skifteretten, Procesmagere, til uendelige Stridigheder; ja maaske endog til letsindige Ødelande. Skulde Verden nogensinde faa Nytte af disse 3½ Mill. Kr., saa havde den dog ikke ham at takke derfor. Han gjemte paa dem, saa længe han kunde, og han gav kun slip paa dem, fordi han ikke kunde tage dem med sig. Der var ikke Plads baade for ham og hans 3½ Mill. Kr. i den anden Verden. Om han endda havde forstaaet at „omsætte" sine Penge, som Vexellererne sige! Og han havde kunnet „omsætte" dem i de Fattiges Velsignelser, i den salige Bevidsthed om at have gjort noget

Godt, medens han levede i Haabet om fremdeles at kunne udøve en velsignelsesrig Indflydelse ogsaa efter sin Bortgang. Men Alt dette gjorde han ikke. Han stræbede Penge sammen, han gjemte dem, han døde, han efterlod dem, og hans Dødsleie blev ikke i mindste Maade lindret derved.

Vi kjende en Person her i Egnen, fortalte engang en Forfatter, som eier flere hundrede tusinde Kroner, og som ikke har Børn at efterlade dem til. Hvorfor bygger han ikke et Mindesmærke? — ikke et af Marmor, thi det kan sønderbrydes, ikke af Kobber, det kan fortæres. Gjør godt med dine Penge, saa reiser du dig en Mindestøtte, der ikke kan forgaa. Hin Mand, som efterlod 3½ Mill. Kr., havde intet Andet at gjøre Nytte med end sine Penge; men dem vilde han ikke bruge. At sige, at hans Liv var forfeilet, er for lidet sagt; „Synd" er det rette Ord. Det er en Synd ikke at gjøre godt; det er en stor Synd at begrave sine Penge i Jorden eller lægge dem i en Kjælderhvælving eller at ødsle dem paa sin egen Bekvemmelighed. „Tager derfor det Talent fra ham. . . Og kaster den udygtige Tjener ud i det yderste Mørke."

(Nya posten.)

---

7. Hedningers Grusomhed.

I Kalkutta traadte en Dag en Mand ind i et Afgudstempel førende en yndig, lille Dreng ved Haanden; det var hans eneste Barn. Det stakkels

lille Barn saa meget forskrækket ud, thi der var en meget stor Mængde, der frembar Offer for Afguderne, og Bulderet af Trommer og Trompeter og Folkets Skrig til Gudinden Kali var frygteligt at høre, men endnu forfærdeligere maatte det være for Barnet at se de Strømme af Blod, der flød fra Alteret. I sin Forfærdelse saa den Lille snart paa den larmende Mængde, snart paa det uhyggelige Afgudsbillede, slog da Armene om Faderen, der havde bøiet sig ned til ham, og hviskede: „O Fader, beskyt mig mod disse onde Mennesker." Men ak, Barnet var jo netop blevet ført herhen for selv at ofres til Kali. Faderen gav Drengen en Sølvmønt, som han skulde overlevere til Præsten, derpaa rakte han selv Præsten to meget spidse Jernstænger, som denne dyppede i Vand fra den hellige Gangesflod. Da Faderen havde faaet Stængerne tilbage, overgav han dem til en anden Mand, der i det Øieblik, Barnet ængstelig fæstede Øinene paa ham, gjennemborede dets Hjerte. Med et hvinende Skrig styrtede Drengen i sin Faders Arme, medens paa et Vink af Præsterne Trommer og Trompeter med forøget Larm overdøvede Barnets gjennemtrængende Dødsskrig. (Finsk Missi)

Aand og Hjerte skal være Ægtefolk. — Aanden beiler til Hjertet, men først naar dette har sagt sit „Ja", har trolovet sig Aanden, bliver Ægteskabet fuldbyrdet.

Christelige Livsbilleder

Nr. 44.

Biskop Carl Frederik Mackenzie.

Carl Frederik Mackenzie var født i Skotland, Søn af Colin Mackenzie og Elisabet Foster. Dette Ægtepar havde saamange Børn, at de ældste vare komne bort fra Forældrenes Hus, før de yngste kom til Verden. Faderens svage Helbred og de mange Børn gav Moderen ikke megen Tid til at befatte sig med hvert af dem, de ældste Døtre maatte saa opdrage de yngre Børn, og en af dem, Elisabet, var den lille Carls Pleiemoder, og han saa altid siden op til hende som den, der først havde bibragt hans Sjæl gode Indtryk.

Fra først af havde han en af disse rene, lydeløse Naturer, som synes at være gode uden Anstrængelse, men hans Talenter vare ikke fortrinlige i nogen Henseende uden til Regning. Hans ældre Brødre satte ham ofte ved et Bord og søgte at bringe ham i Forlegenhed ved Spørgsmaal, som han ofte kunde besvare udenad, før de havde udregnet det paa Tavlen. Hans Fader døde 1830, hvorpaa den ældste Søn tiltraadte Godset, hvorimod den øvrige Familie drog til Edinburg for Skolegangens Skyld. Her udmærkede han sig navnlig i Mathematik, som han studerede for sin Fornøielse

og hjalp sine ældre Brødre i, men hans store Beskedenhed forebyggede, at de bleve stødte over hans Dygtighed. Ogsaa de andre Fag læste han med Flid, skjøndt ikke med saadan Iver, thi Formaalet at blive Præst stod stadig for hans Øie. I Skolen havde hans Kamerater høilig Agtelse for ham og elskede ham for hans uegennyttige Venlighed, medens nogle faa af de mindre agtværdige vare tilbøielige til at udskælde ham for blødagtig og doven, fordi han ikke vilde tage Del med dem i, hvad der var at dadle, eller vilde være med til Legemsøvelser, skjøndt han dog stundom tog Del deri med stor Iver og altid var uden Frygt.

Paa Universitetet i Cambridge studerede han med Flid og stod der stadig i Brevvexling med sin ældste Søster, Fru Dundas, og af denne lærer man ret at kjende, hvorledes hans indre Liv tiltog. Med Præstegjerningen for Øie bad han en af Præsterne i Byen om at veilede ham i praktisk Gjerning, og han blev sat til at læse for og bede for endel Gamle i et Hospital. Det kostede hans Undseelse endel at overvinde sig dertil, men i den Tanke, at gik han ikke, gik Ingen, „og at Lidet var bedre end Intet", gav han sig dertil, og i denne Tænkemaade ligger Nøglen til hele hans senere Liv. Paa Collegiet, hvor han boede — alle Studenterne bo hver paa sit Collegium — var Studenternes Liv underkastet visse gamle Regler, deriblandt daglig Fællesandagt eller Husgudstjeneste efter den anglikanske Kirkes Liturgis Anvisning. Denne daglige Gudstjeneste (i Kirken) var noget Nyt for ham.

men det varede ikke længe, inden den fik Magt over hans Sind og øvede en mægtig Virkning over ham.

Hans Medstuderende ansaa ham for en stadig, from Yngling, men dog ikke for særlig gudfrygtig, og hans Aandsligevægt hjalp ham til at faa Øie op for, at en Students Hovedpligt er Flid og ikke Forsøg paa at øve en endnu umoden Indflydelse paa Andre. Efter at være bleven, hvad vi vilde kalde Candidat, blev han, hvad der nærmest kunde kaldes Lærer ved Collegiet, tog private Elever og forberedede sig til Ordinationen, dels ved Studeringer, dels ved at arbeide blandt de Fattige, over hvem han altid øvede stor Indflydelse ved sin store Kjærlighed og gjennemgaaende Sandhed.

1851 blev han ordineret og overtog ved Siden af sin Plads paa Collegiet en Bestilling som Hjælpepræst i Nærheden af Cambridge, og i denne dobbelte Stilling følte han sig rigtig lykkelig og tilfreds, men allerede Aaret efter bragte ham Forandring i den. En Mission i Delhi var paatænkt, og Pastor J. S. Jackson, der havde hørt til samme Collegium, kom til Cambridge for at finde en Medarbeider til denne Gjerning. I de Samtaler og Raadslagninger, han havde, om hvem man kunde anmode derom, kom Mackenzie til at tænke paa, hvorfor han skulde stræbe at faa Andre ud, naar han ikke selv gik. Han kunde ikke blive fri for hine Tanker. Han læste Henry Martyns Levnet og besluttede at bede Gud om Veiledning om, hvad der var hans Pligt. I et Brev til Fru Dunbas

skrev han: „Jeg tænkte navnlig paa Ordene: „Gaaer ud og døber alle Folk“, og hvorledes Nogle bør gaa ud, og jeg tænkte, hvorledes En i den anden Verden vilde se tilbage og glæde sig over at have grebet denne Leilighed til at bringe Evangeliets gode Budskab til dem, som aldrig havde hørt det, men for hvem saavelsom for os Christus er død. Jeg tænkte paa Frelseren, som sidder i Himlen og skuer ned paa denne Verden og seer os, som have hørt Budskabet, egenkjærligt beholde det for os selv, og kun en eller to eller otte eller ti om Aaret gaa ud at prædike for hans andre Faar, der skulle blive bragte hid, at der maa blive en Hjord og en Hyrde, og jeg tænkte, at om Andre vilde gaa, saa kunde jeg blive hjemme, men da Ingen eller saa Faa ville gaa, saa var det Pligt for Enhver, som kunde, at gaa. Og jeg tænkte: Hvad Ret har jeg til at sige til unge Mennesker her: De burde gaa ud til Indien, naar jeg selv gjør mig det behageligt i mit hyggelige Hjem.“ Og længere nede: „Nu, kjære Lizzie, jeg har altid betragtet dig som min Moder og første Lærer. Dig skylder jeg Mere, end jeg nogensinde kan gjengjælde, ja end jeg kan sige. Jeg haaber, at du vil bede for mig og give mig Raad.“

I sit Svar paa dette Brev udtalte Fru Dundas sin hjertelige Følelse for hans Attraa, idet hun saa, at det er langt bedre for en Mand at stræbe efter det høie Maal, han stiller sig for Øie, end at blive i en Virksomhed, der ikke sætter hans allerbedste Kræfter i Bevægelse, men da andre af hans

Familie ikke ret syntes derom, og der dertil kom, at nogle af hans Venner i Cambridge mente, at han ikke var skikket til at drage netop derhen, opgav han Planen, uden derfor at opgive Sagen selv, og Fru Dundas raadede ham desuden i et af sine skjønne Breve til at holde fast ved det Maal, der nu engang var stillet ham for Øie, og hans Iver for at støtte Missionssagen hjemme blev derfor nu større og større.

1854 besøgte Nyselands første store Biskop Georg August Selwyn England efter 12 Aars Fraværelse, tilbragte med at opbygge det koloniale og indfødte Kirkesamfund og at grundlægge Missionen paa de melanesiske Øer. Han holdt fire Prædikener i Cambridge, og Mackenzie var en opmærksom Tilhører, og disse kraftige, hjertegribende Prædikener styrkede hans længe værende Beslutning til at lyde det første Kald til Missionsgjerning, som maatte udgaa til ham, medens han paa den anden Side forsaavidt vilde følge Forsynets Styrelse, at han ikke vilde tilbyde sig selv, men vente paa en Kaldelse.

Det skulde ikke vare længe, inden denne kom. Et Aar iforveien var det besluttet at oprette Natalkolonien til et Stift, og til Biskop var bleven valgt John William Colenso, en Præst, der var bekjendt som en ivrig Missionsven og var fra Cambridge Universitet. Han var nu draget ud til sin nye Virksomhedsmark med Biskoppen af Kap, til hvis Stift Natal før havde hørt, for at sætte sig ind i, hvad det trængte til, og lægge sine Planer for Fremtiden. Med ham var en Kvinde, der nylig

var bleven Enke, Henriette Woodrow, draget ud, der var ivrig for Hedningernes Omvendelse, og som haabede, at Afrikas milde Luft vilde sætte hende istand til ganske anderledes at hellige sig til gode Gjerninger, end hendes svage Helbred tillod hende det i Hjemlandet.

Peter Maritzburg havde da hævet sig til Hovedstad i Natalkolonien, med en besynderlig Blanding af engelske og hollandske Boliger, men med en overveiende engelsk Befolkning. Panda var Kaffernes Konge, og forfærdelig blodige Blodbad havde fundet Sted i hans Land, hvilket havde foranlediget, at en Mængde Kaffere vare flygtede over paa britisk Landomraade. Unge Folk, der saaledes vare vandrede ind, bleve som Lærlinger overdragne til Kolonister, der maatte benytte dem til Arbeide, og saaledes fik Missionen for en Tid stor Indflydelse.

Fru Woodrow aabnede strax et Børnehjem for de forældreløse, engelske Børn, hvoraf der er saamange i en ny Koloni, hvor Forældrene, hvis de ere uheldige, snart forledes til Drik og da falde som Offere for Klimaet eller Ulykkestilfælde. Den Kafferkarl, hun havde, var allerede bleven omvendt og blev snart, efter at han var traadt i hendes Tjeneste, døbt med Navnet Abraham, men Boy (Karl), det Navn, som efter hans Bestilling, først gaves ham, blev et Slags Efternavn for ham og hans Familie. Medens Fru Woodrow vaagede over den lille Børneflok, var hun allerede, skjøndt hun endnu var i Begreb med at lære Sproget, ifærd med at berede Veien for den fremtidige Kirke. Hun

skrev om Kafferne: „De komme til mig af alle Aldre, Mænd og Kvinder, nogle gamle Mænd fra Landet med deres Ringe om Hovedet, indhyllede i deres hjemmegjorte Tæpper. Saa sætte de sig ned paa Kjøkkengulvet, medens vor „Karl“ paa sin enfoldige Maade fortæller dem om Jesus Christus. Dem kan jeg ikke tale med, men jeg sørger for, at de, som komme, faa at vide, at jeg har Hjerte for dem, og „Karl“ siger, at „de gaa bort med Taarer i Hjerterne.“

Omtrent to Aar tidligere var en skotsk Kolonist paa Kap ved Navn Robert Robertson bleven rørt over Præstemangelen; han var bleven ordineret af Biskoppen af Kap og sendt til Natal som Missionspræst for Zulukafferne. I Begyndelsen af 1855 bleve han og Fru Woodrow viede, de bosatte sig i Durban og vedbleve med deres Omhu for de engelske Forældreløse og for de Kafferbørn, som de kunde samle.

Imidlertid var Biskop Colenso efter at have sat sig ind i sit Stifts Fornødenheder vendt tilbage til England for at samle sig Medarbeidere, og et af hans første Forlangender var, at Mackenzie vilde ledsage ham som Erkediakon (Stiftsprovst) af Peter Maritzburg. Fru Dundas var ikke fuldt saa villig til at skilles fra ham til denne Gjerning, som til den tidligere, ikke fordi hun ønskede at holde ham tilbage fra den Gjerning, til hvilken han paa en Maade havde helliget sig, men fordi hun foretrak, at han drog ud uden saadan høi Værdighed, og af Tonen i den nye Biskops Brev forudsaa hun, at

der vilde reise sig Vanskeligheder, hvad Enhed i Læren angik.

Hendes Broder var imidlertid bleven enig med sig selv om, at aldrig vil nogen stor Gjerning blive udført, hvis Alle de, som skulle tage Del deri, ville være altfor nøieregnende med at søge fuldstændig Enighed i Alt; og den uendelige Kjærlighed, der var hans store Særpræg, bidrog maaske sit til, at han undervurderede Betydningen af den Forskjel i Tænkemaade, som hans Søster allerede da bemærkede mellem ham og Biskoppen. Hans Søster Anna, hvis Helbred var for svagt til et nordligt Klima, skulde ledsage ham, og hele Selskabet, som drog ud med Biskop Colenso, udgjorde 30 til 40 Mennesker, deriblandt flere Kvinder, der vilde hellige sig baade til de Hvides og de Sortes Undervisning. De afseilede i Barkskibet „Jane Maria" i Begyndelsen af Marts 1855, og efter en behagelig og heldig Reise ankom de til Durban i Mai.

Broderens og Søsterens første Hjem var i Durban blandt de engelske Kolonister. Det var til en vis Grad en Skuffelse for Erkediakonen, ligesom i Almindelighed de, der komme ud for egenlig Missionsgjerning, altid føle sig skuffede, naar de blive kaldede til den ligesaa nødvendige, men mindre interessante Gjerning blandt deres egne Landsmænd, men som han siger, han følte sig tilfredsstillet ved at erindre: „Jeg kom herud, blot fordi der var saa Faa, der kunde og vilde komme. Jeg kom, ikke fordi jeg tænkte Gjerningen her mindre vigtig end den, jeg forlod." Saa gav han sig da hjertelig til at

samle og styrke Menigheden, og til samme Tid bleve Kaffergudstjenester holdte for de nogle tusende Indfødte, der i Byen stode i de Hvides Tjeneste.

Erkediakonen fremsagde Bønnerne paa Kaffersproget, og Robertson prædikede hver Søndagaften. Besøget var ikke talrigt, og den meste Gjerning udrettedes ved den Skole, Past. Robertson og hans Hustru samlede om sig. De i Durban boende Engellænderes Ligegyldighed og Dvaskhed gjorde det desto vanskeligere at arbeide paa Kafferne, og Erkediakon Mackenzies Ophold der faldt i en i høi Grad besværlig Tid. Biskoppens Forsøg paa efter den anglikanske Kirkes Skik hver Uge i Kirken at lade indsamle til de kirkelige Fornødenheder, mødte megen Modstand hos Kolonisterne, der bleve rasende ved at se Præsten prædike i Messeskjorte, og som uden Tvivl i deres Modstand mod, hvad de kaldte Partispørgsmaal, røbede megen virkelig Uvillie baade mod Hellighed i Levnet og mod god Kirkeorden. Deres Behandling af Erkediakonen, da de fandt ham bestemt, grænsede til Forfølgelse; de skammeligste Rygter bleve udspredte, og kun hans Rolighed og Fasthed og fuldkomne Forsonlighed ved Siden af hans urokkelige Bestemthed bragte ham gjennem, hvad der vistnok var, hans Livs mest prøvelsesfulde Tid.

Hans Omgang med Past. Robertson og dennes Hustru var ham en stor Vederkvægelse i hine bekymrede Dage. Regeringen havde skjænket et Stykke Land til en Missionsstation ved Kysten og ved Floden Umlazi, et Par Mil fra Durban, her bosatte Robertson og Hustru sig med deres lille Selskab af

Forældreløse, Flygtninger og Kaffer, samt en Hottentotfamilie, hvis Børn de opdroge.

Deres eget Hus havde vel Fjællegulv paa Grund af Fru Robertsons svage Helbred, men hvilke Fjælle, saa løse og saa bevægelige, at Bohavet hoppede og sprang, naar man gik over det. Taget gik langt ud og dannede en Slags Svalegang, og rundt om laa de Indfødtes Huse, der ligne Bikuber, og nogle Hytter for europæiske Gjæster.

Kl. 6 om Morgenen blev der ringet med en stor Klokke. Kl. 8 holdt Past. Robertson Morgenandagt paa Zulusproget for sit Tyende og for Nogle, der kom fra de nærliggende Kraler (Hytter), dernæst spiste man Frokost, saa kom engelsk Morgenandagt, saa kom Kafferbørnene til Verandaen for at gaa i Skole. De bleve først vaskede, derpaa lærte de Bogstaver og nogle Sange, der vare oversatte i deres Modersmaal, samt noget Religion. Børnene vare i det Hele taget meget fornøielige at have at gjøre med, forstandige og livlige og af en naturlig Ælskværdighed, der gjorde Stridigheder sjældne. Godt Humør synes at være en Eiendommelighed for Zuluernes Charakter; de store Familier af talrige Koner leve sammen i Fred, og naar der gives En en Kral, billiges det af de Andre, Hævn, Vold og Lidenskabelighed findes vel blandt dem, men ikke Gnavenhed og Splidagtighed.

Efter at Skolen var færdig, red man i Almindelighed om til de nærliggende Kraler for at samtale med Folkene og faa Børnene i Skole. Man maatte vinde dem med Sukkergodt ved at vise dem,

hvor lykkelige de Andre saa ud. Først var der den store Tilbøielighed til Mistillid, og Forsøget paa at faa Koner og Piger til at tage Klæder paa maatte man gjøre med Forsigtighed for ikke at skræmme dem ganske bort.

Kafferskikkene ved Ægteskabsindgaaelse var en af de alvorligste Hindringer, som mødte Missionærerne. Kvindekjønnet har stor Værd, da det yder Tyende og Arbeidere i Marken, og derfor ønsker enhver Mand saamange Koner som muligt. Ikke alene kom det Spørgsmaal under Overveielse, hvad man skulde gjøre, naar en Mand, der havde mange Koner, omvendte sig, men Folkene gjorde Indvendinger mod, at deres Døtre bleve indviede i Civilisationens Begyndelsesgrunde, for at det ikke skulde formindske deres Dygtighed som Lastdyr og saaledes forringe Værdien af det Kvæg, hvorfor de solgte dem til deres vordende Mænd. Praktisk viste det sig, at ingen Polygamist nogensinde gik videre end til at høre Ordet, hans Levevis syntes at forhærde hans Hjerte eller forblinde hans Øine, saa at han ikke kom til Omvendelse; men Vanskeligheden med Hensyn til de Yngre var stor, eftersom en Pige, saalænge hun var Hovedet for hendes Krals lovlige Eiendom, kunde blive solgt til hvilkensomhelst Polygamist, der vilde kjøbe og betale hende, og saaledes blev det et Spørgsmaal, om det vilde være rigtigt at døbe hende. Selv christne Zuluer, der paa christelig Vis ægtede christne Zulupiger, kunde ikke være sikre paa at beholde dem, med mindre de vare kjøbte og betalte; og da disse Kaffer virkelig ere en prægtig

Menneskerace med mere sand Kjærlighed, end sædvanlig findes hos Vilde, var der ikke sjælden Stof til en Roman, naar Pigen kom flygtende til Missionsstationen for at undgaa en gammel Ægtefælle, der havde gjort hendes Fader fristende Tilbud, og den virkelige Elsker saa kom og anraabte om Beskyttelse for sin Elskede, til han kunde tjene sig de Køer, hendes Fader fordrede i Betaling for hende.

Pastor Robertson blev altid kaldet Umfundisi eller Lærer. Han holdt sin Søndagsgudstjeneste paa Zulusproget i en Lysning i Krattet og vandt mange Hjerter for sig og nogle Sjæle for Kirken, medens han arbeidede med sine Hænder, samtidig med at han med Læberne forkyndte Sandhedens Vei. Fru Robertson paavirkede til samme Tid Kvinderne ved hendes Kjærlighed til de Smaa, tilbød dem smaa Kjoler, hvis de vilde vaske dem, kjælede for dem med al en Kvindes Kjærlighed til smaa Børn og underviste de ældre Piger, lærte dem at sy og Alt, hvad der kunde fremhjælpe dem til Beskedenhed og andre christelige Dyder. Ofte meget svag, altid skrøbelig, svigtede dog hendes Energi aldrig, og der var en Ynde og Værdighed over hele hendes Adfærd, som skaffede hende Tilnavnet „Fruen" af hendes Mand og Venner. Blandt disse hørte Mackenzierne til de varmeste, og Erkediakonen gav med Glæde Past. Robertson værdifuld Bistand ved at hjælpe paa en Skoleundervisning, der ikke havde havt Præstegjerningen til Formaal, men snarere syntes at ville kunne gjøre en dygtig Skotte

duelig til at tage fast paa hvilkensomhelst anden Livsgjerning.

I Februar 1857 kom en anden Søster, Alice, over til Afrika, medens de vare paa Besøg paa Umlazi. Hendes livlige Aand og Begeistring gjorde hende forunderlig skikket til Missionsgjerningen, og hun kom strax til at holde saa meget af Kafferne, at det var en spøgefuld Ordning af Familien hjemme, at Anna skulde være den hvide, Alice den sorte Søster.

Kort efter hendes Ankomst blev det bestemt, at Erkediakonen skulde forlade Durban, hvor han blot havde overtaget en fraværende Præsts Plads og overtage et Distrikt ved Floden Umhlali, 8 Mil fra Durban, hvor der var endel engelske Nybyggere, en Leir og en stor Mængde Kraler med Indfødte. Hver Søndag skulde han holde Gudstjeneste paa 5 forskjellige Sider, et af dem 3¾ Mil fra den nærmeste, en Vei, han maatte ride i Galop i Middagssolen. Der var intet Hus, kun et Par Rum med lodrette Sider og en Veranda, det ene til Kapel, det andet til Dagligstue, medens de maatte overnatte i Kaffernes Hytter. I lang Tid tjente Tæpper til Døre og Vinduesskodder, og netop da det Hele begyndte at komme i bedre Orden, fortærede en Ildebrand det Hele, og det varede mange Maaneder, før de kunde drage ind i et ordenligt Hus, som de kaldte Seaforth.

Hele Tiden havde de Alle havt fuldt op af Arbeide. En Skole blev samlet hver Morgen baade af Drenge og Piger; vel vare de ikke mange, men

de vare samlede vidt omkring fra; Børn af hvide Nybyggere, forskjellige i Rang, Eiendomsbesidderes og Bønders, men Alle i lige Grad skydende vilde Skud af Mangel paa Tid og Midler til at faa Undervisning. De kom ridende paa Heste eller Oxer, ledsagede af deres Kaffere og vare i Almindelighed yderlig uvidende, hvad Kundskab angaaer, men vidt fremme og uafhængige, hvad det Praktiske angaaer; unge Drenge, dygtige i at skyde og ride og ofte betroede vanskelige Hverv af deres Fædre i en Alder, da deres smaa Fættere hjemme næppe vare komne i Skole, og smaa Piger, vante til at staa over Kafferne i alle Husholdningsanliggender; begge langt forud for deres Forældre i Fortrolighed med Sproget, men vante til at tyrannisere deres sorte Tyende og i Fare for ubevidst at modtage slette Indtryk fra deres hedenske Omgang. Det var en Sag af stor Betydning at stræbe at forbedre disse Unges Tone og Sæder og belære deres Aand, og man kunde kun naa det ved at behandle dem som Venner og Ligemænd.

Med Kafferne blev til samme Tid Behandlingsmaaden dannet efter Past. og Fru Robertsons, der engang besøgte Umhlali og toge med sig alle deres Omvendte, Tyende og Børn, hvilke det var let at skaffe Husly ved at opføre nogle Hytter af Græs, hvilke Europæerne ogsaa vare blevne saa vante til, at de saa en Kamæleon falde ned paa Middagsbordet med større Ligegyldighed, end vi se paa en Ørentvist, og som vare ganske vante til at lade lægge nyt Gulv, naar de hvide Myrer brød op igjennem

det; og stundom fangede man Skorpioner i Erkediakonens Skjæg, medens Katten dræbte grønne Slanger istedetfor Mus.

Synet af de christne Zuluer var meget velgjørende for Kafferne paa Stationen, for hvem det var en stor Anstødsstøen, at de ingen Medbrødre havde, men ganske skulde være skilte fra al Slægt og Venner. I Seaforth bleve to af Robertsons Omvendte viede, Bryllupsspalmerne bleve sungne paa Kaffersproget og den hellige Nadvere feiret med syv Kafferchristne. Bruden bar en hvid ternet Musselins Kjole og en Krans af hvide naturlige Blomster paa Hovedet. Det var den første christelige Zulu-Brudevielse, og den er bleven paafulgt af mange flere, og i intet Tilfælde har der bagefter været Tilbagefald til Hedenskab eller Flerkoneri.

Mackenziefamilien blev paa Seaforth til Begyndelsen af 1859. Gjerningen var fredelig og fornøielig. Der var ingen saadanne mærkelige Omvendelser, som hos Robertsons, sandsynligvis fordi Gjerningen der mere var af en banebrydende Art, og fordi de altid havde havt en Kjærne af indfødte Christne med sig, ligesom ogsaa baade Robertson og hans Hustru synes at have besiddet større Gaver til at omgaaes de Indfødte og til at fremkalde grundige Omvendelser. Desuden havde de Ingen at sørge for uden de Indfødte, hvorimod Erkediakon Mackenzie var Præst for en vidtspredt Befolkning, og hans Tid og Kraft var om Søndagene optaget til det Yderste. Kirkens Anliggender hvilede tungt paa ham, og en anden svær Sorg foraarsagede hans

ældste Søsters, Fru Dundas', Død ham. Hendes Sygdom, Tyfus, forberedte ham paa Dødsfaren, og et Brev, skrevet til hende fra hendes Broder under Sygdommen, udtaler hans resignerede Haab. „Kjære Lizzie, du er vist nu blandt Menighedens Medlemmer histoppe, der have tvættet deres Kjortler rene i Lammets Blod. Om saa er, skulle vi aldrig mødes igjen hernede paa Jorden. Men hvilket Møde i Himlen! At mødes saa vil være i langt høiere Grad, end vi kunne forstaa, at blive fuldkomne og aldrig mere at skilles ad." Og da han skrev til den enlige Ægtemand, efterat Slaget havde ramt ham, siger han: „Visselig vi bør ikke undre os, om de skjønneste Smykker stundom tages bort fra Værkstedet for desto før at fremstilles for den store Konge."

Men skjøndt Sorgen blev baaren i saadan Aand, gjorde den ham maaske modtagelig for den eneste Sygdom, han led af i Natal. Den umiddelbare Anledning var et Ridt i en brændende Februarhede*), og at han drak koldt Vand, hvoraf Følgen var en Febersygdom, som holdt ham hjemme omtrent en Maaned.

Ved den Tid nærede man et alvorgt Ønske om at sende en Mission til det uafhængige Zululand med en Biskop i Spidsen. Biskop Colenso var først tilbøielig til selv at overtage dette Hverv og nedlægge sit Embede som Biskop af Natal, og derefter

*) Januar og Februar ere de hedeste Maaneder paa den sydlige Halvkugle.

fremstod den Plan, at Erkediakon Mackenzie skulde være Missionsbiskoppen. Planen skulde forelægges Foreningen til Evangeliets Udbredelse, og derfor blev Mackenzie sendt til England, og han tog den ældste Søster med sig, hvorimod den yngste, der saa nylig var kommen til Afrika og var saa værdifuld en Arbeider blandt de Indfødte, blev tilbage for at hjælpe med ved den Skole for unge Høvdinger, som Biskop Colenso havde samlet.

Det var just dengang, at Dr. Livingstones Beretninger om det indre Afrika og om Høvdingerne ved Zambeseflodens Charakter havde fremkaldt saa umaadelig en Begeistring over det hele England, at Broderen og Søsteren vendte tilbage. Livingstone havde opfordret Universiteterne til at grundlægge en Mission der, og de vilde grundlægge en saadan paa en Fod, der svarede til deres Rigdom og deres Medlemmers Antal. Den skulde have en Biskop i Spidsen og en kraftig Stab af Præster, Skibe til at beseile Floderne og alle Fornødenheder i rigeligt Forraad. Stærkt besøgte Møder bleve holdte paa begge Universiteter, og den Begeistring, Dr. Livingstones Opfordring til Universiteterne som de eneste, der vare istand til en saadan Gjerning, frembragte, skjøndt han hørte til et andet Kirkesamfund, var i høi Grad mærkelig. Ved et uhyre stærkt besøgt Møde i Cambridge, der var besøgt af de mest udmærkede Medlemmer af den anglikanske Kirke, var Erkediakon Mackenzie tilstede. Hans rolige Bemærkning til den Ven, der stod ved Siden af ham, var: „Jeg er bange for dette. De største Gjer-

ninger ere blevne udførte af en eller to Mænd paa en roligere Maade og have havt en langt mere ydmyg Begyndelse." Vel havde Biskop Gray af Kapstaden længe tænkt paa en centralafrikansk Mission, men hans Plan, hvilken Mackenzie vilde have foretrukket, var at arbeide sig gradevis nordpaa fra de Steder, der allerede vare christelige eller tildels saa, istedetfor at begynde en enlig Station i saa stor en Afstand ikke alene fra al den Bistand, Arbeiderne trængte til, men fra ethvert Exempel paa eller Bistand til at bibringe de Indfødte Folkedannelse. Men Livingstone havde saa aldeles vundet sit Fødelands Sympathier, at blot den Plan, han var Talsmand for, kunde finde Støtte, og man følte derfor, at det var bedre at antage og fremhjælpe hans Plan end at modarbeide den i mindste Maade eller dele Interessen.

Saaledes blev Livingstone næsten i ligesaa høi Grad Zambesiexpeditionens Veileder og Styrer som en Cardinallegat blev det for Korstogene. Det maa man heller ikke undre sig over, thi enhver sædvanlig Englænder er i Almindelighed aldeles ukjendt med Missionen og deres Historie, og i dette Tilfælde havde en dygtig og interessant Reisebeskrivelse opflammet Folkets Aand, og Erfaringen havde dengang endnu ikke vist, hvorledes Forfatteren i langt høiere Grad var Opdager end Missionær.

Fra først af var Erkediakon Mackenzie udset til Hovedet for Missionen. Han følte, at det var en Kaldelse, han ikke kunde undslaa sig for. Hans Søster Anna betragtede det i samme Aand og var

rede til at dele Liv med ham, og Breve bleve skrevne til den ældre Søster i Natal, hvori de foresloge hende at følge med dem. Derpaa kom et Aar af stadig Reise og Missionsprædiken i Kirker og Møder, Indsamling af Penge og Vækkelse af Interesse for Missionen, et Aar, som vilde have været en ren Forstyrrelse for Enhver, der ikke besad den forunderlige Sindsro og Enfold, som betegnede Mackenzie og fik ham til at gjøre netop den Gjerning, der laa for Haanden, paa den bedst mulige Maade uden at spørge om eller vælge, hvad for en Gjerning det var.

October 1860 var Alt rede, og Broder og Søster havde taget Afsked med deres øvrige Slægt og indskibet sig i Southhampton med to Præster, en Lægforstander, en Tømmermand og en Arbeider samt Frøken Woodrow, Fru Robertsons Niece, som skulde deltage i hendes Gjerning. Deres første Hvilested var Kapstaden, hvor Bispevielsen skulde finde Sted. Det varede noget, inden de andre Biskopper kunde samles, idet efter anglikansk Ritual en Biskop skal indvies af tre andre Biskopper, og da Skibet „Pioner", der var stillet til Livingstones Raadighed, ikke kunde vente længere, afgik det med de to Præster Waller og Scudamore men uden Biskoppen.

Den første Januar 1861 ordineredes Biskop Mackenzie, den første engelske Missionsbiskop, og et Exempel var givet paa efter Oldkirkens Skik at grundlægge en Mission med en Biskop til dens Haand, et Exempel, der siden flere Gange er fulgt.

Den 14de afseilede han med Orlogsskibet „Lyra", der var blevet beordret til paa sit Krydstogt til Østafrika at føre ham til Stedet for hans Virksomhed, efter først at have bragt Biskoppen af Natal, der havde været med til Bispevielsen i Kapstaden, hjem. Den første Undersøgelse og Anlæggelse af en Nybygd var bleven erklæret for at være altfor besværlig og farlig for Kvinder, især for en Kvinde med saa svagt et Helbred som Frk. Mackenzie, og hun blev derfor efterladt i Kapstaden at følge efter, saasnart Alt var rede for hende. Den saakaldte sorte Søster, som ogsaa havde til Hensigt at følge Broderen paa hans Mission, kom ned til Durban, og nogle Dage af overvættes Fred og Glæde bleve tilbragte her. Seieren over hans Modstandere i Durban var bleven vundet ved Erindringen om hans utrættelige Sagtmodighed og Kjærlighed, de hilste ham med hjertelig Kjærlighed og Glæde, udtalte deres Sorg over, at de havde været saa uvenlige, og attraaede ivrig præstelig Betjening af ham. Han indviede en Kirke og holdt Confirmation i Umlazi, men Miss Robertson og hans Kone vare der ikke for at byde ham velkommen. Den længetilsigtede Mission til det uafhængige Zululand hvilede paa Robertson; han, hans Hustru og de mest udvalgte og paalidelige af hans Omvendte havde begivet sig over Tugela ind i den gamle Kong Pandas Land, den sidste af de forfærdelige Brødre, der havde været Zuluernes Konger, og som nu selv blev regeret af den dygtigste og heldigste af hans Sønner, Ketshwajo. Gjer-

ningen laa Biskop Mackenzie meget paa Hjerte, og baade ved Pengehjælp, Bønner og Velsignelser og Opmuntringer stræbte han at fremme den.

Hans sidste Dage i Natal tilbragtes med en Confirmation i Claremont og en Aftengudstjeneste i Durban. „Da vi vare paa Tilbageveien", skrev hans Søster Alice, „saa vi en Raket paa Søen, et Skud blev affyret, Posten var kommen, og Captainen, som var med os, sagde, at han strax om Morgenen vilde lade os vide, naar han vilde seile. Efter Alt dette var der ikke megen Fred eller Ro. Vi vare altfor trætte til at sidde oppe den Aften, og næste Morgen var der altfor meget at ordne, og Enhver kom og gik, og vi hørte, at vi skulde afreise med Toget Kl. 2½. En stor Del Venner vare hos os, men paa Kysten listede vi os tilside, lænede os til en Dynge Mursten, og havde nogle søde, deilige Bønner sammen, til vi bleve anmodede om at skynde os ombord. Vi gik ombord paa Bugserbaaden og stode sammen høit oppe paa Captainens Plads; vi bleve atter og atter overskyllede af Bølgerne. Da han gik, og jeg havde faaet hans sidste Kys og Velsignelse, smittede hans egen klare, skjønne Aand mig, og jeg kunde gjengjælde hans Afskedsord uden Vaklen, jeg saa ham afreise, selv uden at en Taare fordunklede mit Øie, saa at jeg kunde iagttage ham til det Sidste, seende efter vor lille Baad, der igjen krydsede Barren, til vi ikke mere kunde skjælne hinanden."

Da han en Dag talte om Lykke, sagde han: „Jeg har opgivet ganske at tragte derefter. Nu til

min Dødsstund, er min Post en Uroens og Bekymringens Post. At dele Enhvers Sorger, at trøste Enhvers Smerte, at styrke Enhvers Svaghed, at gjøre Alt dette, saavidt min Evne strækker til, det er nu mit Formaal og Diemærke, thi som du ved, naar Lemmerne lide, stiger Smerten altid til Hovedet." Han sagde dette med et Smil, og hvilken Fred var der ikke i hans Ansigt, det syntes, som om Intet kunde bringe det til at vakle."

Lyra seilede nu til Kongone, en af Zambesefloden Mundinger, hvor man mødte de to Reisefølger, der vare gaaede forud, deriblandt Livingstone selv, og en Raadslagning fandt Sted. Bisskoppen var ivrig for at drage fremad, ordne sin Nybygd og strax begynde sin Gjerning, men Livingstone mente, at Aarstiden var ugunstig, og raadede til hellere at udforske Rovumafloden og se, om der paa dens Bredder var et bedre Sted, og tilsidst følte Bisskoppen sig nødt til at give efter for hans bedre Erfaring, skjøndt han ikke kunde indse Rigtigheden deraf.

Han ledsagede derfor tillige med Past. Rowley, der var stødt til ham i Durban, Livingstone paa „Pioneren" og efterlod de Andre paa Johanna, en lille Ø, der brugtes til Kulophlag.

Expeditionen var ikke heldig; Vandstanden var saa lav, at Pioneren kun kunde gaa 6 Mil opad Floden i 5 Dage, og den blev lavere og lavere. Skjøndt Dampskibet var bygget til at seile i grundt Farvand, trak det dog mere Vand, end man havde ventet; Strømmen mellem Grundene gjorde det van-

heligere at seile ned end op, stadig maatte man lande for at fælde Brænde til Maskinen, og i 5 Dage havde Pioneren kun seilet 2 Mil. Biskoppen arbeidede ligesaa strængt som Nogen af Besætningen, undgik engang med Nød og næppe en Krokodilles Gab og havde et lille Feberangreb, saa lille, at det maaske bragte ham til at tænke for letsindigt om Faren; men han var endnu svag, da han kom tilbage til Johanna, og for at komme sig en Formiddag gik han op i Bjergene, men kom udmattet tilbage og maatte ligge to Dage, fuldstændig nedtrykt i Sindet saavelsom paa Legemet. Expeditionen var desto uheldigere, da den foranledigede, at Opbrudbet til Zambese udsattes fra Februar, da Strømmen var fuld, til Mai, da Vandstanden var saa lav, at man maatte lade en stor Del af Forraadet blive tilbage, for at ikke Pioneren skulde trække formeget Vand. Sin Hovedstøtte havde man i Makololoerne, en Del af en Stamme, der havde sluttet sig til Livingstone og biede paa hans Tilbagekomst paa Flodbredden. Biskoppen vilde helst have gaaet uden Vaaben af nogensomhelst Art, men Livingstone erklærede, at det var upraktisk. Han sagde: Fremfor Alt tag Bøsser med og brug dem, hvor det behøves, de ere de bedste Fredsstiftere, og Mackenzie gav efter som sædvanlig og gik helt ind paa, hvad man bestemte for ham.

Alle de, der vare ladte tilbage paa Johanna, havde lidt af Feber, men kom sig, da Uvirksomheden hørte op, da de den første Mai gik ombord paa Pioneren og i rette Tid seilede op ad Zambese og

dernæst ad Shire, men meget langsomt, thi megen Tid anvendtes paa at fælde Brænde for Maskinen, og enhver Staaen paa Grund i Mudderet kostede tre Dages Arbeide, og i tre Uger kom man blot 1 til 1½ Mil frem og saa en Mængde Krokodiller og Flodheste.

Først midt i Juni naaede man Landingsstedet. Saasnart Godset var blevet landet, drog hele Selskabet ud paa en Expedition, med den Hensigt paa Høiene at udsøge sig et Sted, der laa høit nok til der at anlægge en Nybygd.

Godset blev baaret af Negere og en stor Del af dem selv, Biskoppen bar i den ene Haand en ladt Bøsse, i den anden en Bispestav, foran en en Kande Olie, bag paa en Pose Korn. „Jeg tænkte", skriver han, „paa Modsætningen mellem mit Vaaben og min Stav, den ene lig Jakob, den anden lig Abraham, der med alle sine Svende drog ud at befri Lot. Jeg tænkte ogsaa paa Sæden, vi skulle udsaa i Folkets Hjerter, og paa Aandens Olie, som maa styrke os i Alt, hvad vi gjøre."

Abrahams Exempel, der drog ud at befri Lot, blev pludselig bragt for Missionsreiseselskabets Tanker. Medens de standsede i en Negerlandsby, blev der hørt en Lyd, som af Børnetrompeter, og 6 Mænd med Bøsser kom ind i Landsbyen, drivende foran sig 84 Slaver, Mænd, Kvinder og Børn, som de havde samlet til de portugisiske Slavehandlere i Tete.

Biskoppen og Past. Scudamore vare gaaede ud af Landsbyen for at bade sig, netop lige før de ankom; men Livingstone, der gjenkjendte en af Dri-

verne, som han havde truffet i Tete, greb ham ved Haandleddet og sagde: „Hvad gjør du her og dræber Folk? Jeg skal dræbe dig idag."

Manden svarede: „Jeg dræber ikke; jeg fører ikke Krig. Jeg kjøbte disse Folk."

Da vendte Livingstone sig til Slaverne. To Mænd sagde: „Vi bleve kjøbte." Sex sagde: „Vi bleve fangne." Og adskillige af Konerne sagde: „Vore Mænd og Slægtninge bleve dræbte, og her ere vi."

Derpaa begyndte Livingstone at skære Rebene over, der bandt dem sammen, hvorpaa Slavefangerne løb deres Vei. Alt dette var forbi, før Biskoppen vendte tilbage, og Livingstone var ved at forklare de befriede Negerslaver, at de maatte enten drage hjem eller gaa til Tete eller blive tilbage under Englændernes Beskyttelse, medens de udtrykte deres Glæde og Tilfredshed ved langsomt at klappe i Hænderne. De fortalte en forfærdelig Historie om Kvinder, der bleve skudte, fordi de forsøgte at flygte, og om en lille Dreng, hvis Hoved blev knust, fordi hans Moder ikke kunde bære baade ham og sine Brødre.

Naar man vilde have spurgt Livingstone, med hvilken Bemyndigelse han gjorde dette, vilde han have svaret: med et christent Menneskes Ret til at beskytte den Svage mod djævelsk Grusomhed. Der var ingen Tvivl i hans Sind om, at disse Slaver, selv om de vare kjøbte, vare blevne deres Frihed paa en saa uretfærdig Maade berøvede, at det var

kun en hellig Pligt at befri dem, og at deres Eiermænd ingen Eiendomsret havde over dem.

Og her fremkom et andet Spørgsmaal, nemlig om Brugen af Vaaben. Reiseselskabet var i Mangnaja'ernes Land, et Negerfolk, der stadig blev plaget af det kraftigere og mægtigere Nabofolk, Ajava'erne, store Slavefangere, der forsynede Slavejægerne, der kom fra Tete for at samle deres menneskelige Handelsvare. De vare for det Meste Arabere med en portugisisk Iblanding, og efter at de Sorte vare solgte paa Markedet i Tete, bleve de sædvanligvis afskibede for at gjøre Efterspørgslen i Ægypten og Arabien Fyldest, hvor deres Lod, for at sige Sandheden var langt lettere end deres, der bleve Slaver i Vestindien og maatte arbeide i Sukker- eller Bomuldsmarker.

Et Korstog mod Slavejægerne kunde ikke udføres uden Vaabenbrug, men nu kom den Vanskelighed til, at udaf det ringe Antal af Hvide var der en Biskop, to anglikanske og en congregationalistisk Præst. I alle tidligere Tilfælde havde Missionærerne frit udsat sig for Fare og havde ingen Selvforsvarsmidler brugt, og havde betegnet Forskjellen mellem dem og de Andre ved, at de ikke brugte Vaaben. Men der var det Selvforsvar, som blev opgivet, her kom det an paa at befri Fanger eller, hvis de forholdt sig rolige, finde sig i den Uret, der skete dem; og forsøgte man at befri dem, var det til ingen Nytte, hvis Missionærerne ikke hjalp med, og saaledes blev Missionsselskabet ikke saameget en Samling af Fredens Mænd, som af de Fangnes

Befriere og Aagets Sønderbrydere. Det stod ikke i Fangernes Magt at vende hjem, og de valgte at blive hos deres Redningsmænd, og næste Dag naaede Selskabet en Landsby ved Navn Chibisas efter den Høvding, som havde beherstet den, da Livingstone første Gang besøgte den. Han var nu død, men hans Efterfølger, Chigunda, bad de hvide Mænd at blive og at beskytte dem mod Ajava'erne, som blot vare 1 til 2 Mil borte, og fra hvem man ventede et Angreb.

Det blev bestemt at forebygge det ved at gaa imod dem. Undervejs mødte man en anden stor Slavetransport, og blot ved at true med Magten uden at udgyde Blod bleve mere end 40 Slaver befriede, og Mændene løsnede fra de Aag, de bare om Halsen, af Skikkelse som et stort latinsk Y, for hvis Aabning en Tværstang blev fastgjort.

Den store Mængde befriede Slaver gjorde det nødvendigt at vælge en Bolig, dertil blev dog et Chibisas valgt, men et Sted 12 Mil høiere oppe ved Navn Magomero. Det laa paa en Slette, 3000 Fod over Havet eller rettere i et Hul paa en Slette, thi det blev valgt, fordi en Bøining af Floden omkrandsede det paa 3 Sider, saa at en Stakkade paa den fjerde vilde tjene til Forsvar, hvis Ajava'erne gjorde et Angreb, og dette Hensyn fik Livingstone til at trænge ind paa Biskoppen om at vælge dette Sted, og han gav atter heri efter for ham. — Stedet var ikke usundt, Luften var ren, Heden aldrig overdreven, men Floden var for nær og bragte Feber til et Sted, der allerede var for

overbefolket. Det blev dog taget i Brug med store Forventninger og godt Mod; Hytter, dannede af Stænger og tækkede med Hø, bleve byggede, en større bestemte til Kirke, og et System af regelmæssig Undervisning for de talrige Myndlinger, nu over 100, sat i Gang. At give dem regelmæssig Religionsundervisning uden at være sikker i deres Sprog, ansaa Biskoppen for ikke at være hensigtsmæssigt, og han ønskede derfor først at berede Veien derfor ved special Uddannelse og Disciplin. En Magomerodag gik saaledes: Engelsk Morgenandagt, Frokost af Fugle- eller Gedekjød, Yams, Bønner og Grød; Sygebesøg, thi allerede vare desværre Missionspartiets 13 Medlemmer aldrig raske til samme Tid. Derpaa bleve Negerne samlede, raabte op og fik saa Frokost, to Kvinder skulde tage imod Føden til de smaa Børn og give dem den, og de gjorde det ordenligt og kjærligt.

Mackenzies Mildhed og Kjærlighed gjorde stort Indtryk paa de stakkels Skabninger. Han ansaa det ikke for Tidsspilde at anvende en Time om Dagen paa at lære de Smaa Bogstaver, og Pastor Rowley tegner et smukt Billede af ham, hvorledes han giver en lille Sort, hvis Moder ikke havde Mælk nok, Flaske, det lille nøgne Barn holder sig fast ved hans store Skjæg og falder i Søvn ved hans brede Bryst.

Saa fulgte Arbeide. En af Hvide indøvede Drengene, en Befaling for dem lød paa Alle paa engang at springe i Vandet for at bade sig, en Anden handlede med dem, der bragte Levnetsmidler

fra Landsbyerne rundt om, der i Betaling fik Knapper og en Slags Bomuldstøi, Selampore, som er den gangbare Mynt i Midtafrika. Andre arbeidede og viste de Indfødte, hvorledes de skulde arbeide paa Bygningerne, til Kl. 1, da der spistes Middagsmad, hvor Forskjellen paa Frokosten kun var den, at her drak man af de Indfødtes Øl istedetfor Kaffe. Saa hvilte man sig til Kl. 5, arbeidede atter to Timer, næsten til Solnedgang, hvilken paa de længste Dage indtraf Kl. 6½, derpaa The, Aftenandagt og til Sengs.

Hovedmanglen var Kvinder til at undervise og omgaaes med Koner og Piger, og man længtes meget efter Søstrene. Men imidlertid viste det sig, at Magomero var langtfra et heldigt Sted. Ajavaerne kom allerede ned over Man-gnaja'erne for at brænde deres Landsbyer og fange Slaver, og disse kaldte de Hvide til Hjælp som deres uovervindelige Forbundsfæller.

Bisloppen og hans Præster (Livingstone havde forladt dem og var dragen til Neiasse Søen) saa, at det at byde Ajava'erne bestemt Spidsen, vilde drive dem tilbage engang for alle, og at Man-gnajaerne kunde blive forpligtede til for Fremtiden at opgive al Slavehandel, og paa den Betingelse afsloge de ikke deres Bistand. Senere Begivenheder have vist, at Ajava'ernes Fremtrængen var blot en af de store Folkebølger, som fra Tid til anden stige frem, og at de vare et meget dygtigere Folk end de feige og falske Man-gnajaer, men naturligvis kunde et lille Selskab af Fremmede, der næsten vare ubekjendte

med Sprogene, og som kun stole i Samkvem med de Indfødte gjennem en befriet og senere underviist Neger, ikke sætte sig ind i Tingene og kunde kun kæmpe mod de Tilfælde af Vold, der kom dem for Øie.

Der var da saa tre Expeditioner for at drive Ajavaerne tilbage og befri Slaverne, Expeditioner uden Blodsudgydelse, thi Synet af de hvide Mænd og deres Bøsser var fuldkommen tilstrækkeligt til at foraarsage en almindelig Flugt, og en stor Koloni af de befriede Slaver blev forsamlet til Magomero i Løbet af nogle faa Maaneder. Imidlertid var en anden Præst, Past. Burrup, ankommen med sin nylig ægtede Hustru og tre Lægmedlemmer af Missionen til Kapstaden, og efter at have ladet Fru Burrup blive tilbage der hos Frk. Mackenzie var han kommen at slutte sig til de andre. Past. Burrup og Lægen Dickinson ankom virkelig paa Kanoer og Flodbaade fra Kilimani til Chibisa's, hvor Pioneren laa, idet Dr. Livingstone nylig var kommen tilbage fra sin 3 Maaneders Expedition.

Det var en virkelig Reisebedrift, men en farlig, eftersom disse aabne Baade i Regn og paa Floden udsatte dem for største Fare for Feber, og der kan ikke være Tvivl om, at deres Helbred led derunder; skjøndt da der ingen alvorlige Symptomer viste sig, blev Missionspartiet endnu mere tilskyndet til at [illegible] Forsigtighed.

Biskoppen, der kom ned for at besøge Livingstone (18 Mil i 30 Timer tilfods), bød med Glæde de Nyankomne Velkommen og vendte hurtig tilbage

med Past. Burrup, begge en god Del overanstrængte, og Biskoppen kom sig for sandt at sige aldrig efter denne unyttige Overanstrængelse. Han mente, at man var kommen vidt nok til at kalde Kvinderne fra Kapstaden. Meddelelser vare vanskelige, og Ordningen maatte derfor træffes meget hovedkulds, men hans Plan var, at hans Søster og Fru Burrup skulde forsøge at faa Skibsleilighed til Kongone, hvor Pioneren skulde møde dem og bringe dem opad Floden til Landingsstedet ved Chibisa's. Han vidste ikke af, at hans Søster Alice havde giftet sig i Natal, skjøndt det vilde have glædet ham, havde han vidst det. Han vilde selv komme ned til det Sted, hvor Floderne Shire og Ruo forene sig, og der byde Søstrene og Fru Burrup velkomne ombord paa Pioneren og derpaa føre dem til Magomero.

Veien ad Floden og ad Chibisa's var en stor Omvei, og man tænkte, at man ved at anstille Undersøgelser derom maatte kunne finde en mere lige Vei. Præsterne Procter og Scudamore med den sorte Tolk, Carl Thomas, og nogle Negre droge ud for at udforske Veien. Efter faa Dages Forløb kom Carl tilbage til Magomero, udmattet, med saarede Fødder, og pjaltet og udsultet, da han neppe havde nydt Føde i 48 Timer, og lige istand til at sige: „Manganjaerne angreb os, jeg alene undkom."

Da han havde faaet noget Suppe, fortalte han, at Selskabet var kommet til en Landsby, hvor man havde antaget dem for Slavehandlere, og da

de Indfødte fandt, at de ikke vare det, antoge de et fjendligt Udseende, og som de droge frem, kom de i stor Mængde med Buer og Pile og forlangte, at de skulde vende tilbage. Efter at have raadslaaet med hverandre, kom de til den Beslutning, at det vilde være bedre at vende tilbage og forlige sig med Høvdingen, fremfor at efterlade en Rede af Fjender i Ryggen, og de vendte derfor om. Uheldigvis havde Negerne faaet Øie paa 140 Alen Selampore, som de havde taget med sig til at betale af paa Reisen, og skjøndt Høvdingen, som havde været i Senna og Kilimane, var høflig, var der dog megen Misfornøielse med, at de ikke gave mere ud for at kjøbe Levnetsmidler, og Carl fortalte dem, at deres Dragere havde hørt Negrene tale om Planer til at brænde deres Hytter om Natten, dræbe dem og tage deres Gods. De besluttede at flytte, og idet de fængslede Høvdingens Opmærksomhed ved et Skjærf, bøde de deres Mænd at læsse paa. Et Skrig reiste sig: „De ville løbe bort." Der skete et Angreb paa dem, og det lykkedes Carl at bryde igjennem. Han hørte to Skud, blev forfulgt, men da Mørket faldt paa, lykkedes det ham at undkomme.

Det lader til at have været et af de Tilfælde, hvor en Emule Løven og Uvished paa de Hvides Side gjorde Ulykke ved at give de Vilde Mod. Naturligvis var det nødvendigt at befri dem, men da Ajava'erne vare kun 4 Mil borte, og Magomero maatte bevogtes, var der ingen Udvei uden at tage sin Tilflugt til Makololo'erne og lade den ene Skare Vilde løs paa den anden. Dog netop som et Bud

skulde afsendes for at hente dem, kom de to Præster tilbage. Ogsaa de havde vandret 17 Mil i 48 Timer og havde kun en Fugl at dele imellem sig. De vare komne ud af Landsbyen, ligestrax efter Carl, men de vare blevne tæt forfulgte af de Indfødte, der vare bevæbnede med Buer og forgiftede Pile. Nogle forsøgte at vriste Past. Procters Bøsse fra ham og kastede ham endog til Jorden, hvor han sparkede fra sig, til Scudamore, der var lidt borte, skød paa hans Modstandere og drev dem tilbage; men en Pil, der blev skudt paa ham, trængte saa dybt ind i Bøssekolben, at dens Od gik helt ned deri. Han affyrede nu begge Løbene og gjorde de Indfødte saa bange, at det lykkedes dem at slippe ind i Krattet og med megen Møie at naa hjem.

Sex af deres otte Dragere kom efterhaanden, og den sidste bragte følgende Budskab fra Høvdingen i en Naboby: „Jeg er ikke at dadle for denne Krig; Manasomba har forsøgt at dræbe Englænderne, har stjaalet deres Bagage og deres Tjenere og har beholdt to af af Eders Mænd. Han siger, at hvis Englænderne trænge til Mænd, saa lad dem komme og kjøbe dem eller ellers kæmpe om dem."

Det viste sig, at Manasomba var ikke en Mangnaja, og at hans Mistanke var bleven vakt ved en for en Neger saa uforklarlig Begivenhed som den, at hvide Mænd droge omkring med saa meget Tøi uden for at kjøbe Slaver eller meget, meget Andet.

Der var endnu to Mænd at befri, og Spørgsmaalet var nu, hvad man skulde gjøre; vente paa

Livingstone, der var væbnet med Myndighed til at give Negrene en Lektion, eller om Missionærerne selv skulde tage sig det paa, især fordi man maatte skynde sig for i rette Tid at træffe Pioneren. De besluttede at drage ud for at befri Mændene og saaledes bleve de nødte til at bryde Julefestens Stilhed. „Er det i det Hele taget ret at gjøre det, er det ogsaa ret at gjøre det paa en Helligdag", var Biskoppens Argument, og saaledes blev Juledag tilbragt dels med at vandre, dels i Chipokas By, hvor de skulde holde Nadveren. „Hvor forunderligt", skrev Biskoppen, „at føle en virkelig øieblikkelig Forbindelse med alle I Kjære, trods Frastanden og saa store og saa vanskelige, jordiske Forbindelsesmidler." Negrene i Nabobyerne sluttede sig til dem, og de droge frem. Nærved Manasombas By mødte de en stor Mængde Mænd, med hvem Biskoppen stræbte at føre en Samtale, men de løb bort efter at have afskudt nogle faa Pile. Byen var forladt paa nogle faa Faar, Geder og Ænder nær, disse bleve drevne ud, og Byen tændt i Brand.

Straffen var en „Hævdelse af det engelske Navn" og en Selvforsvars Gjerning, eftersom enhver Vaklen blandt saadanne Vilde vilde have været skjæbnesvanger, men dog fik man ikke Mændene tilbage, og Expeditionen havde været saa udmattende, at Ingen af dem var skikket til at drage ned til Mødestedet med Pioneren, ei heller vilde Chipoka give dem Veivisere eller Dragere i den Retning, da

han sagde, at det Altsammen hørte Manasombas Venner til.

De kom tilbage til Magomero, fuldstændig udmattede; Scudamore faldt ned paa en Seng, netop lige i Live, og selv Bisskoppen led tydeligt af Ildebefindende og Overanstrængelse, skjøndt han stræbte at tale og handle med Kraft.

Men Aftalen med Livingstone og Kvinderne skulde holdes, og uskikket som han var dertil, holdt han dog ud, drog afsted med Burrup, sørgeligt nok, thi Scudamore laa meget farlig syg, og Ingen tænkte, at de nogensinde skulde mødes igjen her paa Jorden.

Det var den 4de Januar 1862, at de droge afsted med nogle faa Makololo'er og Tolken Carl, og det varede 6 Uger, inden man i Magomero fik Noget at høre om dem. Der vare Forraadene næsten udtømte, og da man næppe havde Noget at borttuske, kunde man kun faa liden Føde uden grønt Græs og Græskar, en Føde, der var meget lidet passende for Englændernes daværende Helbredstilstand.

Imidlertid vare Mackenzie og Burrup i stadig Regn og ad opsvulmede Floder komne ned til Floden, og med stor Vanskelighed fik Mackenzie der en Kano. Den første Aften ønskede de Alle, undtagen Bisskoppen, at drage videre, fordi Moskitoerne gjorde det utaaleligt at blive. Han ansaa det for uklogt at drage videre i Mørket, men gav efter og skrev endog bagefter om det Heldige i at lade Moskitoer tjene som Spore. Følgen var, at man pludselig

kom til et farligt Sted i Floden, Baaden kæntrede, og Alt, hvad der var ombord, styrtede ud i Vandet. Mere end en Time gik med til at samle op, hvad de kunde faa fat paa, men Krudt og Levnetsmidler vare fordærvede, og hvad værre var, deres Medicin, Kininen iberegnet, der næsten var en Livsfornødenhed, var gaaet tabt, og det, medens de bleve fuldstændig gjennemblødte i en afrikansk Nat.

Men da de vare visse paa snart at træffe Livingstone, ilede de fremad; dog da de kom til Malo, Øen ved Sammenløbet af Ruo og Shire, erfarede de af de Indfødte, at Pioneren var gaaet ned ad Floden. Negrene kunde ikke give nogen klar Besked om, hvorlænge det var siden. Havde de vidst, at det blot var 5 Dage siden, vilde de sandsynligvis have anstrængt sig af yderste Evne og have indhentet den, men de troede, at det var meget længere siden, og at det ikke alene var klogere at vente paa deres Tilbagekomst, men at de kunde faa Tid til at blive gode Venner af Høvdingen og at træffe forberedende Skridt til Anlæggelse af en Station paa Øen. En Hytte blev given dem, og der var tilstrækkeligt af sund Føde paa Øen.

Men Uvirksomhed er noget af det Allerfarligste i dette Feberland. Der findes et livligt Brev, skrevet af Biskoppen til sine Venner i Hjemmet den 14de og 15de Januar, men hans Kraft var ved at svækkes. Han taler med Skuffelse om, at Dr. Livingstone var ude af Stand til at bringe Forraad op til Chibisa's, og længes meget efter sin Søsters

Ankomst, idet han siger sin Reisefælle, at det vil knuse hans Hjerte, hvis hun ikke kommer nu. Ogsaa skrev han et kraftigt Brev til Sekretæren for Universitetsmissionen og bad om en Dampbaad forat forsyne dem med Forraad og holde Forbindelsen med Kysten vedlige. Men snart efter bleve begge alvorlig syge, Biskoppens Feber blev voldsommere, han saa sin Fare og fortalte Makololo'erne, at Jesus vilde komme og tage ham, men strax efter blev han vild og sandsesløs og laa i denne Tilstand i faa Dage, medens Makololo'erne opvartede ham, saa godt de kunde under Past. Burrups Veiledning.

Negerstammerne have en overvættes Frygt for Døden, og en Hytte, hvori der har ligget et Lig, bliver lukket i 3 Aar. Sandsynligvis af denne Grund bad Høvdingen om, at den Døende maatte blive baaren hen til en anden Hytte, der ikke var ham saa nødvendig, og da han havde været god og venskabelig, tænkte Burrup, at man maatte føie ham. Kort efter, om Eftermiddagen den 31te Januar, opgav den ædle Biskop Aanden. Af overtroisk Frygt stod Høvdingen fast paa, at Legemet strax skulde begraves og ikke paa Øen, hvorfor Makololo'erne og Burrup lagde det i deres Kano og roede over til Fastlandet, hvor en Plet ryddedes i Skoven, Graven gravedes, og da det var for mørkt til at se at læse Begravelsesritualet, fremsagde Past. Burrup, hvad han kunde huske af dette, medens de 4 Sorte stode forundrede og sorgfulde hos.

Han saa, at hans eneste Haab beroede paa at vende tilbage til Magomero. Kanoen blev prøvet,

men Strømmen var for stærk, til at saa faa Mænd kunde ro igjennem. Han gik derfor tilfods, men faldt gjentagne Gange om af Svaghed og blev kun ført igjennem ved sin kraftige Villie og Makololo'ernes Bistand. De opførte sig udmærket, og da han naaede Chibisa's og ikke kunde gaa længere, dannede de og Beboerne en Bærestol af Træ og bare ham i den. Da Høvdingen fandt, at hans Forraad af Tøi (ↄ: Penge) var sluppet op, tilbød han ham en Gave af noget Tøi at føre med sig.

Den 14de Februar viste en af Makololo'erne sig for de bekymrede Nybyggere i Magomero. Hans Ansigt røbede de sørgelige Nyheder, han bragte, og da de spurgte om Biskoppen, skjulte han sit Ansigt i Hænderne. Da de trængte videre ind paa ham, sagde han: wafa, wafa (han er død, han er død). Og medens de nedslagne stode om ham, gav han dem at forstaa, at Burrup var i Nærheden, saa ilde, at han maatte bæres paa Skuldrene af Mænd.

Der var ikke Andet at gjøre end at skynde sig ud ham imøde, idet man tog den sidste Draabe Vin med, man havde. Han var bleven blot en Skygge af sig selv, men selv da kom han lidt igjen til Kræfter, og havde han kunnet faa nærende Føde, Vin eller Brændevin, vilde hans Legemskraft vist have seiret, men Forraadene vare udtømte; der var Intet til at styrke hans Kræfter med, og den 13de Februar døde han ogsaa.

Imidlertid var hans unge Kone med Frk. Mackenzie og Fru Livingstone i December afreiste i et lille, høist ubekvemt Skib, „Hetty Ellen." Da de

naaede Kongone, saa de intet Spor af Pioneren, men efter at have ventet i stor Uro, seilende frem og tilbage foran Mundingen af Floden, seilede de til Mosambik. Der traf de Krigsskibet „Gorgon", hvis Kaptain Wilson besluttede at hjælpe dem paa en-hver mulig Maade, fik dem ombord og Skibet paa Slæb og førte dem til Kilimane, hvor de strax traf Livingstone og Pioneren.

Livingstones lille Dampbaad, „Lake Nyassa", var bleven anbragt ombord paa Hetty Ellen, og havde været det eneste Ly, Frk. Mackenzie havde havt for Solen, og det tog nu megen Tid med at føre den over paa Pioneren. Dernæst begyndte den ulykkelige Pioner at gaa fremad med Snegle-fart, en Dag paa en Sandbanke, en anden Maskine-riet i Uorden, stadig gjørende Holdt for at tage Brænde ind og anseende et Par Fjerdingvei for en god Dagsreise. Captain Wilson, forfærdet over at tænke sig Kvinder tilbringende Uger med at arbeide sig opad den pestbefængte Flod, plagede af Moskitoer om Natten og Tsetsefluer om Dagen, tilbød at be-mande sin Chefsbaad og selv føre dem op. Saa fortvivlet en Reise var det for en skrøbelig og syg Kvinde som Frk. Mackenzie, at en af Matroserne tog en Spade med til at grave hendes Grav, og hun fik ogsaa snart Feberen. Ingen af Reiseselskabet vidste, hvem der laa i Graven, de droge forbi. De Indfødte paa Øen nægtede ganske at have set eller hørt noget til Biskoppen og afleverede aldrig Bur-rups Brev af Frygt for, at der maatte komme Hævn over dem. Skuffet over ikke at have truffet

ham, vilde Kapt. Wilson dog ikke forlade Kvinderne, før han havde set dem i Sikkerhed blandt deres Venner og drev sin Baad frem med en Fart, meget ulige Pionerens, og saaledes kom de i halvanden Dag til Chibisa's, hvor Makololo'erne kom ned til Baaden med Efterretninger, der, ihvorvel deres Sprog kun blev ufuldkomment forstaaet, dog vare altfor sikre. Den brave, varmhjertede Leder for Missionen var død. Dog var der endnu Haab om Past. Burrup, men Capt. Wilson vilde ikke tillade den unge Kvinde at gjøre den vanskelige Reise, blot for at finde Elendighed, men han drog selv derop og lod hende og Frk. Mack nzie blive tilbage under Pleie af Skibslægen Dr. Ramsay. Han kom tilbage efter faa Dages Forløb, da han paa Grund af Sygdom ikke havde kunnet naa videre end til Soche, hvor han havde mødt 3 af Missionspartiet, der nu vendte tilbage med ham til Chibisa's med de førgelige Efterretninger i al Fuldstændighed, og det bedrøvelige Reiseselskab tiltraadte saa Tilbagereisen. Da han kom til Øen, forlangte han Past. Burrups Brev, og Negrene saa paa hverandre, sigende: „De ved det Altsammen." De gave ham Brevet, men det var med største Vanskelighed, at han kunde overtale dem til at vise ham Graven, paa hvilken han satte et Kors af Rør og fortsatte derpaa sin Reise, tog Kvinderne ombord og førte dem tilbage til Kapstaden.

Ikke 6 Uger før sin Død havde Biskop Mackenzie gjort sit Testamente; sin Formue skjænkede han til Udvalget for nye Bispesæders Oprettelse,

sine Bøger til Missionen, undtagen dem, han særlig benyttede til sin Andagt. Indtil en ny Biskop ankom, eller nye Instruxer ankom fra Biskoppen af Kapstaden, skulde den ældste Præst lede Missionen. Men nye Vanskeligheder mødte, Forraadet slap op, Feber hjemsøgte Negrene, alle Børnene, Biskoppen havde læst med, døde, og man besluttede at forlade Magomero. Ved Chibisa's anlagde man en ny Station, men her døde Pastor Scudamore Nytaarsdag 1863, høilig begrædt ikke alene af de Hvide, men af alle Negrene, og den 17de Marts døde Dr. Dickinson. Det hører ikke herhen at fortælle Missionens senere Skjæbne, at den nye Biskop først flyttede Missionen til Morumbala, nærmere ved Kilimane, senere til Zanzibar. Under hans Eftermand, Dr. Steere, har den gjort Begyndelse til at trænge frem til de store Søer i Midtafrika.

I Natal drog Miss. Robertson mod Nord ned i det uafhængige Zululand, og ved Frk. Mackenzies Bestræbelser, efter at hun var vendt tilbage til England, og gjennem det af hende udgivne Missionsblad „Garnet kastet i mange Vande" indsamledes der tilstrækkelige Pengemidler til at oprette et Bispesæde for Zululand til Erindring om Biskop Mackenzie, og 1870 ordineredes den første Biskop til dette Stift.

Mackenzies udmærkede Søster*) døde ifjor efter et Liv, helliget Herren og Arbeide for hans Æres Fremme.

---

*) Hendes Levnet se „Alm. Kt." 1877, 135 flg.

Tabernaklet og nogle af dets Modbilleder.

Andet Stykke.

(Se Side 154—164.)

4. Forgaarden.

Det glimrende Tabernakel stod, som det var passende, i en skjøn Gaard, hvis Vægge bestode af Piller og smukt Linned-Omhæng. Nogle tænke, at det var et Slags Filerværk, gjennem hvilket Israeliterne, der stod udenfor og om Gaarden, kunde se, hvad Præsterne foretoge sig derinde. Gaarden var 100 Alen lang og 50 Alen bred. De 60 Støtter stode 5 Alen fra hinanden og stode, som Gud havde ordnet det, 20 paa Sydsiden (2 Mos. 27, 10), 20 paa Nordsiden (v. 11), 10 paa Vestsiden (v. 12) og 10 paa Østsiden (v. 13—16), hvor Porten var, der var forskjellig fra Resten af Forhænget, idet den var broderet med blaa, purpur og skarlagenrøde Traade. Støtterne vare af Træ og beslaaede med Kobber (v. 6). De havde Kobberfødder og deres Hoveder vare beslaaede med Sølv (2 Mos. 38, 28). Sølvkroge vare gjorte fast ved det Øverste af Støtterne, en paa hver Side af Støtten, til hvilke den ene Ende af Rebene var gjort fast, den anden til Pæle i Jorden. Paa denne Maade støttedes og fastholdtes Støtterne. Stænger beklædte med Sølv strakte sig fra Støtte til Støtte og bleve holdte fast ved Støttens Overdel enten ved, at Støtternes Hoveder skruedes fast deri, eller ved at der var gjort

Huller i Hovederne, til at de kunde stikkes igjennem. Disse Sølvstænger og Sølvkroge og Sølvhoveder dannede en skjøn Sølvlinie helt rundt omkring, fra hvilken de hvide Linnedsforhæng, der dannede Forgaardens Vægge, hang ned. Hvor kom Sølvet fra? Grundvolden til Helligdommen brugte alle de 100 Talenter, Løsepengene beløb sig til (S. 155), og der blev intet Andet end Løsepenge givet til Tabernaklet, men der var lidt mere end 100 Talenter, nemlig 1775 Sekel eller $\frac{7}{12}$ Talent. Ogsaa denne Brøkdel blev der Brug for, thi den guddommelige Bygmester har Øie for det Største som for det Mindste. Hele Løsesummen brugtes til at bære, de 100 Talenter bare Helligdommen, og de 1775 Sekel bare Forgaarden, og ikke et Gran deraf brugtes til andre Øiemed (2 Mos. 38, 27. 28, jfr. v. 17—19). Talenterne dannede en skjøn Sølvgrundvold forneden og bare Tabernaklet med Cherubtæpperne med dets Telt og Dække og gyldne Planker, og Seklerne dannede en skjøn Sølvlinie over Støtterne og bare Forgaarden med de hvide Linnedsforhæng. Saaledes bares Tabernaklet og Forgaarden af Løsesølvet. Kan nogen betvivle, at den guddommelige Bygmester dermed billedlig betegnede Forløsningens store Sandheder? Tvivler han derom, da prøve han at besvare disse Spørgsmaal: 1) Hvorfor maatte Ingen give noget Sølv uden det, der blev betalt som Løsepenge? 2) Og hvorfor blev hvert Gran af Løsesølvet brugt til Helligdommen og Forgaarden? Naar Israeliterne saa ned paa den skjønne Sølvfod, Tabernaklet stod paa, saa de, at det var deres Gjenløsnings Betaling.

det stod paa, og naar de saa op, saa de, at det var deres Gjenløsnings Betaling, Forgaarden hvilede paa. Grundvolden var Begyndelsen til Tabernaklet, og Forgaardsoverstykket var Tabernaklets Ende. Gjenløsning først, Gjenløsning sidst, et kosteligt Forbillede paa Evangeliets Sandheder. Hvis vi, som tro, se nedad, se vi, at vi ligesaavelsom Tabernaklet hvile paa Gjenløsningsbetalingen, ja paa ham, som gav sig hen til en Gjenløsning for Syndere; og naar vi se opad, som Israeliterne gjorde, naar de saa op til Sølvet paa Forgaardsvæggen, se vi, at vore Øine som deres ere fæstede paa Gjenløsningsningsbetalingen, ja paa vor tilbedelsesværdige Gjenløser, og Intet i Himlen eller paa Jorden maa komme mellem os og ham at formørke vort Blik. Den klareste Engel og den største Helgen maa i lige Grad staa i Skygge og forsvinde, at vi maa skue hen til Christus og til ham alene. Christus er altsaa Begyndelsen og Enden til vor Frelse, den Første og den Sidste, Alt i Alle.

I Forgaarden fandt Gudsdyrkelse Sted. Til dette Sted bragte Israeliterne deres Gaver og deres Ofre og holdt Samkvem med Gud ved Ypperstepræsten som Midler. Gudfrygtige Israeliter i de gamle Dage elskede at besøge Guds Hus' Forgaard og opmuntre Andre dertil. „Gaaer ind ad hans Porte med Pris, ad hans Forgaard med Lovsang." Og de, der her søgte Gud i Aand og Sandhed, søgte ikke forgjæves. De bleve rigeligen mættede med Guds Hus Goder, og deres Sjæle beredtes for den himmelske Forgaards Tjeneste. Skulle vi en-

gang ligesom de betræde de himmelske Forgaarde, da maa vi først ligesom de med Tro og Kjærlighed betræde de jordiske Forgaarde. Gjøre vi det, ere vi lykkelige. En skjøn Udsigt staaer os for Oie, en, for hvilken de mest glimrende jordiske Forhaabninger fordunkles; thi de samme Porte, som aabnede sig for at lade vor store Ypperstepræst komme ind i det nye Jerusalem, ville ogsaa aabnes for os, naar vor Udgangs Stund kommer, og vi ville gaa derind og staa for Guds Aasyn, til Opstandelsens Dag kommer, da vi med gjenforenet Sjæl og Legeme skulle staa i Herrens herlige Hus i al Evighed.

Lader os kaste endnu et Blik paa Forgaarden, før vi forlade den. De skjønne Støtter omgive den, som var det Skildvagter, der bevogte de hellige Gaarde. De fremtræde for os i Høitidsdragt, Sølvhovederne danne en skjøn Modsætning til Kobberfødderne og de polerede Sider, og disse atter til de snehvide Forhæng og det brogede Dørtæppe; medens Alteret med dets skjønne Ydre og Vandkarret straalende som et Speil og Tabernaklet, glimrende af Guld og skinnende med det deilige Skindbække og Sølvfodstykker, bidrage end mere til at forhøie disse Vægge af smukt Linned og Støtternes Skjønhed.

5. Det Indre af Forgaarden.

a) Kobberalteret.

Alteret var af større Vigtighed end nogen af de skjønne Ting, vi endnu have nævnt i Forbindelse med Tabernaklet, vigtigere end Sølvgrundvolden eller

de gyldne Vægge eller de pragtfulde Tæpper eller den skjønne Forgaard, og i nogle Henseender endog mere end det gyldne Alter og Pagtens Ark, thi de og alt Andet beroede paa dets Kraft. Set bort fra deres Forbindelse med det, var Sølvet og Guldet og Skjønheden og den blændende Glans kun for Skarn at regne, thi „uden Blodsudgydelse skeer ingen Syndsforladelse." Lader os da nøie lægge Mærke til dette Alter.

Det stod, som dets Vigtighed syntes at maatte kræve, midt i Forgaarden. Det var firkantet, 5 Alen langt, 5 Alen bredt, 3 Alen høit (2 Mos. 27, 1—8. 38, 1—7). Det og dets Fremspring eller Horn, af hvilke der var et paa hver Hjørne, vare gjorte af Træ og bedækkede med Kobber (2 Mos. 27, 2). Omkring Midten af Alteret gik „et Afsæt" (2 Mos. 27, 5), paa hvilket Præsterne kunde staa og fra det nedad var der et Gitter, gjort som et Net, af Kobber, (2 Mos. 27, 4) og i det vare Ringene, ved Hjælp af hvilke man kunde bære det, anbragte. Da Afsættet var 2¼ Fod fra Jorden, laa en lille Skraaning Jord tæt op til det fra en af Siderne. Det Indvendige af Altret var fyldt med Jord, som altsaa dannede den Grund, hvorpaa Ilden brændte.

„Forligelse blev gjort paa Alteret" (3 Mos. 8, 15). Det skete derved, at Præsterne stænkede Blodet af Offerdyrene derpaa og lagde deres døde Legemer eller Stykker deraf paa Ilden for at blive brændte. Blodet, der blev udgydt og udøst foran eller stænket paa Alteret, var en Forsoning for

Folkets Synder. Dyrets Død betegnede, at den, der ofrede det, fortjente at dø for sine Synder, og at dets Liv borttoges istedetfor hans. At det brændtes, betegnede den Straf, Synden fortjente.

Kobberaltret var et Forbillede paa Korset, det vidunderlige Kors, hvorpaa Herlighedens Fyrste døde. Han, det ene store Offer for Synderne, blev der bragt frem. Hans Forligelse blev gjort paa Altret, saa at Enden paa alle Ofre gjordes ved det, der bragtes paa Korset. Det behagede Faderen ved ham at forlige alle Ting med sig, idet han gjorde Fred formedelst hans Kors' Blod ved ham. „Ogsaa Eder, som fordum vare fremmede og fjendske af Sindelag i onde Gjerninger, har han dog nu forligt i sit kjødelige Legeme ved Døden" (Kol. 1, 20—22). I Blodet, som blev udgydt paa og stænket paa Alteret, skulle vi se Forbilledet paa det Blod, der renser os fra al Synd, og i Lammet, der blev slagtet og ofret hver Morgen og Aften, paa det Guds Lam, der blev slagtet, før Verdens Grundvold blev lagt. Ja i ethvert blødende Offer skulle vi se det ene store Offer, ham, der engang blev ofret, for at bære de Manges Synder. Ingen uden han kunde have blødt og døet paa Korset for Alverdens Synder. Kobberalteret og Ofrene, som der bleve bragte, var der ingen Mening i, naar de ikke vare Forbilleder paa Christus.

Blodet af Dyrene, der bleve slagtede som Syndofre, blev stænket paa Alterets Horn, der vare Billeder paa Magt, Beskyttelse og Frelse. Alteret var et helligt Sted, hvor visse Slags Syndere bleve

af Gud beskyttede mod den Straf, deres Synder havde gjort dem skyldige til. Andre, hvem Loven ikke bemyndigede til at maatte betragte det som et Tilflugtssted, flyede undertiden derhen i det forfængelige Haab at undfly Straffen for deres Synder. Derhen flyede Adonia og holdt fast ved Alterets Horn og blev der, til han fik Salomons Tilgivelse (1 Kong. 1, 50—53). Derhen flyede ogsaa den ugudelige, forræderiske Joab og holdt fast ved det samme Horn, men det nyttede ham ikke, han blev dræbt paa Kongens Befaling (1 Kong. 2, 28—34). Men lovet være Gud, der er et Alter, der vil være en Helligdom for enhver Synder, hvor usfel og ugudelig han end er, naar han flyer derhen. Ikke saasnart ere dets Horn, hans udstrakte Arme, der blødte og døde paa et Kors, omfattede af Troen, før den Bodfærdige, der klynger sig til det, faaer Forladelse af Kongen og hører en Røst, der kommer ud fra den himmelske Herlighed og siger: „Jeg, jeg er den, der udslettede dine Overtrædelser.“ Er du flygtet til denne Helligdom og har der grebet fat paa disse Frelsens Horn? Hvis ikke, saa er du intetsteds ellers sikker. Vil du undfly Guds Vrede og Forbandelse, saa fly til Christus og grib formedelst Troen fast paa ham.

Altret var en meget iøinefaldende Gjenstand i Forgaarden. Det stod midt i denne, og naar den, der vilde tilbede, traadte ind i den, stod det ligeoverfor ham, og han kunde ikke undgaa at lægge Mærke til dets massive Skikkelse, dets skinnende og blodplettede Ydre, den brændende og rygende Ild og

dets hvidklædte og tjenestegjørende Præster. Var Korsfæstelsens Forbillede saa iøinefaldende i Forgaarden, hvormeget mere skulde den korsfæstede Christus selv være det i det Nye Testamentes Menighed. Ligesom den gudfrygtige Jøde ved at træde ind ad Porten ikke kunde undgaa at se Kobberalteret, saaledes skulle de Troende ved at besøge Guds Hus altid skue Jesus som dets største Tiltrækningskraft. Som Altret var den mest fremtrædende Gjenstand i Forgaarden, og som Christi Kors er det Hovedæmne, Guds tro Tjenere fremholde i den christelige Helligdom, og hvorom hans Folks Tanker og Følelser samle sig, saaledes vil Christus være Hovedtiltrækningskraften i det nye Jerusalem. Og ere vi blandt hans kjære Børn, ville dets Porte aabne sig for os ved vor Opstandelse, og naar vi træde derind, skulle vi med vore Øine skue Himmeriges største og kosteligste Klenodie, Lammet, der blev slagtet for vore Synder, og vore Stemmer skulle udaf Hjertets hele Fylde istemme det tusindfoldige Halleluja for ham, vor Frelser og Saliggjører.

b) Vandkarret.

Vi have allerede talt om Sølvgrundvolden, om de gyldne Vægge, om den prægtige Forgaard, om det iøinefaldende Kobberalter. Vil Intet af de kostelige og skjønne Æmner, hvoraf disse vare dannede, kunne bruges til Vandkarret? Nei, til dette allerhelligste Kar, et Billed paa Renhed og Forbillede paa Gjenfødelsen, behøvedes noget endnu renere, klarere, lysere til at danne det udaf. Blot Speile vilde være skikkede dertil. Gudfrygtige Kvinder, der

tjente Herren, gave dem hen dertil. Nogle tænke, at Moses tog dem med Magt, men ligesom alle Gaverne til Tabernaklet skulde gives frivillig, saaledes kunne vi være visse paa, at Speilene heller ikke vare en Undtagelse derfra. Ved at give Slip paa disse nyttige, for Kvinder næsten uundværlige Gjenstande, viste Kvinderne (2 Mos. 38, 8) ligesaamegen Selvfornægtelse som Gavmildhed. Det skinnende Vandkar er et bestandigt Minde om deres Iver for Guds Hus. Hverken dets Størrelse eller Form er omtalt i den hellige Skrift. Det maa dog have været stort, da en betydelig Mængde Vand daglig behøvedes til de forskjellige Skikke, der vare forenede med Gudstjenesten. Det var rimeligvis rundagtigt, men har havt en stor Beholder, der kunde rumme Vand til en hel Dag. Hvorledes det end har set ud, har det været skjønt og straalende. Vandkarret, forfærdiget af de skinnende Kobberspeile, har nok været blankt, saa Præsterne kunde se sig selv deri. Det brugtes til at optage Vandet, hvori Dele af Offeret skulde vaskes, og hvori Præsterne skulde vaske deres Hænder og Fødder. Uden en saadan Tvættelse var Offeret ikke Gud behageligt. Døden var Straf for Ulydighed i saa Henseende.

Aftvættelse med Vand omtales hyppig i det Nye Testamente som et Billede paa Sjælens Renselse for Syndens Urenhed. Christus døde, siges det os, for at han maatte rense os fra al Uretfærdighed; men vi maa aldrig glemme, at den Hellig Aand tager af Christi og skjænker os, og at det er hans Gjerning saaledes at rense Sjælen. Kobberalteret er et Forbillede paa Christi forløsende Gjerning og Vand-

karret paa den Hellig Aands helliggjørende Gjerning. For at blive salige maa vi ikke alene renses fra Syndeskylden, men ogsaa fra Syndens Besmittelse, ikke alene faa Syndernes Forladelse, men renses ved Igjenfødelsens Bad og Fornyelsen i den Hellig Aand. I Sjælens Frelse maa disse to Ting, Alteret og Vandkarret aldrig adskilles, thi der kan ikke være Befrielse for Syndeskylden uden Hjertets Renhed og Livets Hellighed. Den Stemme, vi høre fra Alteret, er denne: „Uden Blodsudgydelse er der ingen Syndsforladelse." Lader os ogsaa høre paa Røsten fra Vandkarret: „Uden Hellighed kan intet Menneske se Gud."

Som allerede omtalt turde Præsterne ikke under Dødsstraf betræde det Hus, der var gjort af Hænder, uden at tvætte sig, og Ingen uden de, der ere rensede ved Gjenfødelsens Bad og Fornyelsen i den Hellig Aand ville komme ind i det Hus, der ikke er gjort med Hænder, hvor alle de Forløste ere Konger og Præster for Gud i al Evighed.

6. Det Hellige og dets Bohave.

Idet vi nu forlade Forgaarden med dens Kobberbohave, træde vi ind i selve Tabernaklet med dets Cherubtæpper for at tage de hellige Redskaber i Diesyn. Det første Værelse er det Hellige, hvis Skikkelse, 20 Alen langt, 10 Al. bredt og høit, allerede er os bekjendt. Husk paa den Sølvgrundvold og de Guldvægge. Forhænget foran, Dørtæppet bagved, Taget ovenover, Væggene tilhøire og tilvenstre, Alt glimrer med Blaat, Purpur og Skarlagen og med Undtagelse af Døren, møde skjønne

Cheruber dit Blik, hvor du end seer hen. Den gyldne Lysestage stod paa Sydsiden, Guldbordet paa Nordsiden, Guldalteret i Midten ligefor Dørtæppet.

a) Guldbordet.

Det gyldne Skuebrødsbord var 2 Alen langt, 1 Al. bredt og 1½ Alen høit (2 Mos. 25, 23—30, 37, 10—16.) Det var gjort af Træ og bedækket med Guld og omgivet af en Krone eller Bræm af Guld, som maa have tjent til at forebygge, at hvad der laa derpaa, kunde falde ned. Benene vare forbundne med hinanden og Bordpladen omgiven af en Kant paa en Haands Brede, der rimeligvis forneden var omgiven af en Guldkrone. (2 Mos. 25, 30).

Brødet, der blev sat paa Bordet, var af fint Mel og usyret (3 Mos. 24, 5—9.) Tolv Kager, i to Dynger paa 6 hver, stode altid paa Bordet, derfor kaldtes de de evige Brød. Paa Toppen af hver Dynge var der Røgelse, og da det blev langsomt brændt, udbredte det en vellugtende Duft i Helligdommen. Brødet kaldtes Skuebrød, fordi det stod for Guds Aasyn, kun Forhænget var imellem. Brødet blev ombyttet hver Sabbat med friskt Brød; de, der toges bort, maatte ædes af Præsterne, men kun af dem og i det Hellige, ellers intet andet Sted.

Forsaavidt Skuebrødene kun betragtes som et Freds- eller Takoffer, er der ingen Vanskelighed ved dem, men Grunden til, at de stode paa et Bord i det Hellige, er ikke saa let at forstaa. Rimeligvis blev, da Tabernaklet var Israels guddommelige Konges Bolig, Tanken om et Palads gjennemført ved de øvrige Ordninger. Saaledes kunne Arken

eller Thronen, Røgeofferaltret, Skuebrødsbordet blive ansete for nødvendigt Tilbehør, og Præsterne som Tjenere, der oppartede Kongen og stode mellem ham og Folket. Israeliterne betegnedes ved de 12 Brød og anerkjendte derved deres Afhængighed af Gud som Livsnæringens Giver og viste deres Taknemmelighed ved at give ham Del i, hvad de alene skyldte hans Godhed. Skuebrødene, der altid laa paa Bordet, vare saaledes en bestandig Mindelse om Guds Godhed ved at give sit Folk Føden.

Nogle mene, at Skuebrødene vare et Forbillede paa Christus. Hvad enten de vare det eller ikke, er Brød et passende Sindbillede paa ham, og han siger selv: „Jeg er det Livsens Brød.“ Maatte vi i Troen drage Næring af ham, og vore Sjæle ville blive nærede til evigt Liv. „Herre, giv os altid dette Brød.“ Vel maatte Præsterne alene æde af Skuebrødene, men de Troende ere alle et kongeligt Præstedømme, og de indbydes alle til at sidde ved den nye Pagts Bord og tage Del i dens mangfoldige Velsignelser: „Æder det Gode og lader Eders Sjæl forlyste sig i Faderen.“ Kan Guldbordet ikke pege hen paa den overvættes Fylde af gode Ting, der ere beredte i det himmelske Tempel for alle dem, hvem Christus vil gjøre til Konger og Præster for Gud evindelig? Et Bord er der fremstillet for hans Aasyn, som vil bestandig være forsynet med ny Vin og himmelsk Manna, med hvilket Herrens Forløste ville blive vederkvægede og glædede: „For dit Aasyn er Glædens Fylde, ved din høire Haand er Fryd evindelig.“

b) Guldalteret.

Midt i det Hellige lige foran Forhænget stod Guldaltret. Det var forfærdiget af Træ og beklædt med Guld; det var 1 Al. langt, 1 Al. bredt, 2 Al. høit (2 Mos. 30, 1—6). Der var et Fremspring paa hvert Hjørne ligesom paa Kobberalteret, og de bleve ogsaa kaldede Horn. Dette Alter havde kun to Ringe til at stikke Stavene igjennem. Det blev kaldet Røgofferaltret, da der alene ofredes Røgelse derpaa. Det gjorde den Præst, hvem det tilfaldt, hver Morgen og Aften. Naar Røgelsen skulde ofres, blev en Ildskaal eller Fyrfad med brændende Kul fra Kobberalteret sat paa Guldalteret, hvorpaa da Røgelsen brændtes. Røgskyerne, der stege op fra den brændende Røgelse vare fulde af Duft og udbredte denne helt omkring, gjennemtrængte Forhænget og naaede selve Thronen. Medens Præsten frembar dette Offer, bad han for Folket til Gud og anraabte ham om at høre og svare hans Bønner, ikke dog som om Røgelsen selv skulde have bragt Gud til at tage Hensyn til disse Bønner, Blod alene var Grunden til, at Gud hørte paa Folkets Raab, men Blod var blevet bragt fra Kobberalteret og var blevet gnedet paa Røgofferalterets Guldhorn, saa at det var fra et blodbestænkt Alter, at den hellige Duft steg op, bærende paa sine Vinger Israels Raab om Naade og Velsignelse.

Opbrændelsen af Røgelse i det Hellige ansees som et Billede paa Bønnen. Saaledes anvender David det: „Lad min Bøn fremkomme for dit Ansigt som Røgelse og mine Hænders Opløftelse som Aftenofferet.“ Og i sit Syn i Himlen fortæller St.

Johannes os, at da han havde taget Bogen, „faldt de fire Dyr og de fireogtyve Ældste ned for Lammet, havende hver sin Harpe og Guldskaaler fyldte med Røgelse, som er de Helliges Bønner.“ Som den søde Duft af det rygende Røgelse er særdeles behagelig for Sanserne, saaledes er Guds Børns Lovprisning saare behagelig og kjærkommen for ham.

Kobberalteret betragtes som et Forbillede paa Christus med Hensyn til hans Forløsning, og Guldalteret som et Forbillede paa ham med Hensyn til den anden Del af hans præstelige Gjerning, hans Forbøn for os. Christus udgød ikke alene sit Blod for os paa Korset som et Offer for vore Synder, men han træder ogsaa frem for os for den himmelske Throne. Han er vor Talsmand hos Faderen. Guldalteret stod foran Arken eller Thronen, Forhænget hang dog imellem dem, men Christus staaer for den himmelske Throne uden noget Forhæng imellem. Det var fra et Alter med blodbestænkte Horn, at Aften- og Morgenrøgofferet steg op, og saaledes, naar vor Ypperstepræst træder frem for os i Himlen, er det paa Grund af hans forsonende Blod. Se i hans gjennemborede Hænder og Fødder de blodbestænkte Horn. Selve Hænderne, han holder opad, medens han træder frem for os, ere de, der engang bleve naglede til det forbandede Træ.

Som han nu staaer foran den himmelske Throne, skuer han med Kjærlighed ned paa sit troende Folk, hvilket han stedse indbyder og opmuntrer til at fremkomme med deres Bønner, idet han forvisser dem om, at han selv vil frembære deres Begjæringer og sikre dem naadige Svar, idet han skjænker dem sine

rige og sjæletilfredsstillende Velsignelser. Er du af hans kjære Børn? I saa Fald, bøi dit Øre og lyt til hans Røst, som den lyder ned fra Guldalteret: „Hidindtil have I ikke bedet om Noget i mit Navn, beder, og I skulle faa, at Eders Glæde maa blive fuldkommen."

c) Guldlysestagen.

Lysestagen stod paa Nordsiden af det Hellige ligeoverfor Guldbordet. Den og dens Redskaber vare dannede af 1 Talent purt Guld (2 Mos. 25, 39), hvilket vil svare til 153,400 Kr. Et Talent Guld er dog kun en lille Klump; derfor er det sandsynligt, at Lysestagen har været hul og fra 3 til 5 Fod høi. Den bestod af et Fodstykke og et Skaft med tre Grene ligesom Arme, der strakte sig til hver Side. Arbeidet var skjønt udarbeidet, Forsiringerne bestode af Bægere, Knopper og Blomster. Bægerne vare mandelformede (2 Mos. 25, 33), af dem var der tre paa hver af Armene og fire (v. 34) paa Skaftet. Knopperne vare rundagtige som en Appelsin eller Granatæble. Paa Titus' Triumfbue over Jøderne i Rom er afbildet Byttet, der er taget fra Jerusalem, deriblandt Skuebrødsbordet og Lysestagen.

Det er næsten sikkert, da der ikke var Vinduer i Tabernakler, at Lampen altid brændte. Denne glimrende Lysestage maatte aldrig blive mat, men holdtes skinnende klar af Præsterne, medens Lampen næredes med den reneste Olivenolie. Dens skjønne Skikkelse og deilige Prydelser skinnende som et Speil, med de syv milde, klare, straalende Lys maa have frembudt et deiligt Skue.

Med Olie, der var et Symbol paa den Hellig

Aand, bleve Præster og Konger salvede, men alle sande Troende have den Hellig Aand selv udgydt over sig. Deres Legemer ere hans Tempel; han boer i enhver Troende, ligesom Lysestagen var i det Hellige, en Kilde til Lys og Trøst. Han er ogsaa i Menigheden, al dens sande Lys kommer fra ham. Og Lyset, der straaler fra ham, som Syvtallet antyder, er tilstrækkeligt, fuldkomment og fuldstændigt; intet mere behøves for Kirkens Renhed, Retfærdighed og Herlighed. Selve Syvtallet anvendes paa den Hellig Aand, og man kan ikke undlade at tænke, at der peges hen paa Guldlysestagens syv Lamper (Aab. 1, 4.)

Som det første Rum i Helligdommen oplystes af Lysestagens syvfoldige Lys, og som Menigheden, sammensat af Troende af alle Aldre, oplyses af den Hellig Aand, saaledes vil den triumferende Kirke i Himlen i det store Tempel, der ikke er gjort med Menneskehænder, være et Sted fuldt af herlige Lys. Og Lyset skal aldrig gaa ud; det vil brænde altid, saa at der aldrig vil være Nat; ei Sol, ei heller Stjerner skulle skinne i dette herlige Sted, thi „Guds Herlighed og Lammet er dets Lys."

7. Det Allerhelligste og Pagtens Ark.

Vi træde nu ind i det Allerhelligste. Lader os nærme os det med den dybeste Ærefrygt, thi staa vi nogetsteds paa hellig Grund, saa er det her. Ligesom det nye Jerusalem, hvorpaa det er et Forbillede, var det firkantet, dets Høide svarer lige til dets Længde og dets Brede (Aab. 21, 16). Enhver af dets Sider, Loftet, Gulvet, Syd-, Nord-,

Øst- og Vestvæggene vare 10 Fod i Firkant. Loftet og alle Væggene glimrede af Blaat, Purpur og Skarlagen, paa hvilket deilige Cheruber stinnede. Hvorsomhelst vi se, opad, foran, bagved, paa denne og paa hin Side møde disse Cheruber vort Øie. De omgive os og bære vore Tanker op til Himlen, det sande Allerhelligste og til dets Tusinder og Titusinder af hellige Engle og helliggjorte Aander, som der rundt om omgive den himmelske Throne og altid lovsynge ham, den store Ypperstepræst, der døde for os paa Korset og nu træder frem for os for den himmelske Throne.

Den eneste Gjenstand, der fandtes i dette den store Konges inderste Værelse, var Arken. Den var den allerhelligste af alle de Gjenstande, som stode i Forbindelse med den jordiske Helligdom, den for hvilken Tabernaklet selv og alt dets Bohave blev gjort. Denne Guldthrone bestod 1) af selve Arken, 2) af Naadestolen, 3) af Cheruberne, 4) af Shekina.

a) Arken.

Arken var en Kiste af Træ og beklædt med det reneste Guld baade udvendig og indvendig. Den var 2½ Alen lang, 1½ Alen høi, 1½ Alen bred (2 Mos. 25, 10—22). Langs Overkanten løb en Guldkrone om den. Den havde fire Fødder, og i disse var der Ringe, hvorigjennem Stænger, beslaaede med Guld, bleve stukne, og naar den bares paa Skulderen, ragede den saaledes høit op over Alt.

I denne hellige Kiste laa: 1) Stentavlerne, paa hvilke de ti Bud vare skrevne med Guds Finger:

„Du skal lægge det Vidnesbyrd, som jeg vil give dig, i Arken" (2 Mos. 25, 21), 2) en Guldkrukke med Manna (2 Mos. 16, 33. 34), 3) Arons blomstrende Mandelstav, (4 Mos. 17, 10). Aldrig før eller siden indeholdt en Kiste saa kostelige Skatte. Al Verdens Guld, Sølv og Diamanter er kun Skarn i Sammenligning dermed.

b) Naadestolen.

Skjøndt Naadestolen udgjorde Arkens Laag, omtales den dog i den hellige Skrift som en særlig Gjenstand. Deri ligger, at den var bestemt til et særligt Formaal. Den var gjort af rent Guld og var af samme Længde og Brede som Arken. Skjøndt Laaget simpelt hen kaldes et Dække, saa troer man dog, at fordi det omtales særskilt fra Arken, at der deri ligger en særegen Tanke nemlig om, at det dækker Synden i den Betydning, at den tilgives, og utvivlsomt er det, at det staaer nøie i Forbindelse med Syndernes Forladelse. Det var det Sted, Gud hvilede, naar han viste sig naadig i at forlade Synden, derfor kaldtes det Naadestolen, men det var en Naade formedelst forløsende Blod; Blodet af Skyldofrene stænkedes derpaa paa den store Forsoningsdag. Som en Følge af det Blod, der stænkedes paa Naadestolen, tilgav Gud Folkets Synder. Det stænkede Blod er Forbillede paa Christi udgydte Blod, ved hvilket Gud skjænker alle Troende Syndsforladelse og alle Frelsens Velsignelser. Gud sidder nu paa Naadens Throne, Naadens, fordi den er bestænket med det Guds Lams Blod, og Overtrædere,

om deres Synder end ere røde som Skarlagen, kunne uden noget Menneskes Mellemkomst, komme hid, ja de blive indbudne og bønfaldte om at komme. Med Blodbogstaver af sit eget dyrebare Blod har vor store Ypperstepræst skrevet paa Naadestolen den herlige Evangeliums Indbydelse: „Hvo der kommer til mig, vil jeg ikke støde ud.“

c) Cherubim.

To Cheruber af Guld, af drevet Arbeide, stode paa Naadestolen, en ved hver Ende. De havde Vinger, som de strakte i Veiret, og Ansigterne vare vendte mod hinanden med Blikket nedad mod Naadestolen, det er Alt, hvad vi vide med Vished om dem. De afbildes i Almindelighed som Mennesker med Vinger strakte mod hinanden, saa de dannede et Slags Thronhimmel. Det tomme Rum indvendig mellem Vingerne og Naadestolen og Cheruberne fyldtes med Shekina.

Vi tro, at disse Cheruber saavelsom de paa Tæpperne ere Forbilleder paa Himlens Beboere, de gjenløste Mennesker og de hellige Engle. Selve Cherubernes Stilling antyder det. Englene begjære at kige ind i Guds Hemmeligheder (1 Pet. 1, 12), derfor skuede Cheruberne ned paa Naadestolen.

d) Shekina.

Shekina var et Navn, hvormed Jøderne betegnede den synlige Aabenbarelse af Guds Nærværelse, som fyldte Rummet mellem Naadestolen og Vingerne paa Cherubim. Den synes at have været

en overnaturlig, straalende Glans, en meget lysende Gjenstand, lignende en klar Sky eller Flammer og kaldes undertiden „Herligheden.“ Hvilket Tegn kunde bedre afbilde ham, om hvem det hedder: „Gud er et Lys?“ Dette var den allerhelligste af alle Gjenstandene i denne jordiske Helligdom, og den Plads, det indtog, var det allerhelligste Sted paa hele Jorden.

Naadestolen med Cheruberne var ikke simpelthen Laaget, men en Gjenstand forskjellig fra Arken, dog kaldtes de to i Almindelighed Arken. Begge tilsammen dannede den guddommelige Throne. Her thronede Gud i et synligt Tegn. Fra først af blev Arken betragtet som den helligste Gjenstand i Tabernaklet, og der indtraf forskjellige Omstændigheder i Jødernes Historie, der forøgede den Ærefrygt, man viste den. (Se 4 Mos. 4, 5. 6. 15. 10, 33—36. 2 Sam. 6, 12—16. 1 Kong. 8, 6. 7.)

De to Stentavler med de ti Guds Bud skrevne paa dem af Guds Finger vare Hovedgjenstanden, Arken indeholdt. Disse to Stentavler ere Tvillingstøtterne, som opretholde Guds Salighedsregimente; de minde os om, at Retfærdighed og Sandhed ere hans Thrones Grundvolde, Egenskaber, hvorfra den faldne Menneskehed ikke kan vente Andet end Fordømmelse. Men lovet være Gud, Naadestolen er bestænket med Blod, og det taler om Naade. Retfærdighed og Sandhed ere endnu og ville bestandig blive Guds Thrones Grundvolde, og den forfærdelige Røst, vi høre fra den idag, er: „Den Sjæl, der synder, skal dø“, men lovet være Herren evin-

delig, Troens Øie seer paa Naadestolen, hvad der beroliger den ængstede Samvittighed. Blod paa Naadestolen, ja, og det eneste Blod, som kan forsone for Synden. Christus, vor store Ypperstepræst, er gaaet ind i det sande Allerhelligste og har med sit eget dyrebare Blod bestænket Naadestolen der, saa at den største Overtræder kan nærme sig Naadens Throne uden Frygt, og der faa alle sine Synders Forladelse. Se igjen paa Arken. Det var Mødestedet mellem Gud og Israeliterne. Her mødte Præsten, der var Folkets Ombud, Gud og erholdt Syndsforladelse for sig selv og for Folket, og i tvivlsomme og vanskelige Tilfælde fik han Veiledning med en hørlig Røst at veilede ham paa Pligtens Vei. Det var paa Grund af, hvad Blodet, stænket paa Naadestolen, billedlig forudbetydede, at Gud og Menneske kunde møde hinanden foran den gyldne Throne. Christus Jesus er det sande Sonoffer, og her og intet andet Sted kunne Gud og Synderen mødes. Hvis vi her bede til Gud, skulle vi finde ham og finde ham altid rede til at høre og besvare vore Bønner og at gjøre med os langt over, hvad vi bede eller tænke. Betragt atter Pagtens Ark. Gud, siddende paa sin Throne, boede blandt Israels Folk, og gjennem Ypperstepræsten holdt han Samkvem med dem. „Der", sagde han, vil jeg mødes med dig." Den mystiske Flamme, Tegnet paa Guds Nærværelse, var en af Guds gamle Folks særegne Forrettigheder; dem og dem alene blev „Herligheden" tildel. Skjøndt ingen klar Shekina-Sky nu fremstiller Guds Nærværelse i hans

Menighed, boer han dog stedse midt i sit Zion. Det Allerhelligste var det Værelse, i hvilket Arken stod, og den tilstødende Forgaard var Gudstjenestestedet, men i Evangeliets Tid er Guds Nærværelse ikke indskrænket til et bestemt Sted, thi hvorsomhelst hans Folk møder for at søge hans Aasyn, er han der at holde Samkvem med dem og glæde dem ved sin naaderige Nærværelse. Naar sande Troende, hvad enten de ere faa eller mange, mødes i Jesu Navn, opfyldes Forjættelsen: „Paa hvert Sted, hvor jeg lader mit Navn ihukomme, vil jeg komme til dig og velsigne dig."

Maatte vi dog mere og mere virkeliggjøre Guds guddommelige Nærværelse i vor Kirkebygning og ved flittig Brug af Gudstjeneste blive gjorte skikkede til de andre høiere Forrettigheder og Glæder i Helligdommen hisoppe.

Gud vender Ondt til Godt*).

(En virkelig Begivenhed).

Under den franske Revolution i Slutningen af forrige Aarhundrede vendte en ung fransk Sømand efter en fleraarig Fraværelse hjem til Frankrig. Da han drog bort, havde han efterladt sin unge Brud

*) Meddelt af Pastor L. Heden, dansk Sømandspræst i Hamborg til „Bud og Hilsen."

i sine afdøde Forældres lille Hytte ved Mundingen af en af de Smaafloder, der fra Frankrigs Kyst strømme ud i Kanalen. Nu vendte han tilbage til sit Barndomshjem og sin unge Brud. Reisen havde bragt ham en rigelig og god Hyre, saa nu syntes det ham, at ham fattedes slet Intet; han havde jo Sundhed og Kræfter, en kjærlig Hustru, et hyggeligt, lidet Hjem, og legende paa dets Dørtærskel ventede ham hans lille knap toaarige Søn. Var han ikke lykkelig? Ja, havde han med Tak kunnet tage alle disse Goder i Tro af Guds Haand, da havde han været en lykkelig Mand. Nu gik det ham, som det den Dag idag gaaer saa mange, at naar Vorherre giver dem Medgang her i Livet, saa glemme de ham, og giver han dem Modgang, saa knurre og klage de, som om de bleve haardt forurettede.

Modgangens Tid skulde snart komme over Sømanden Jakob. Den udbrydende Søkrig mellem Frankrig og England bevirkede, at mange franske Skibsredere, af Frygt for at se deres Skibe opbragte af Englænderne, foretrak at lade dem blive liggende rolig i Havn, ventende paa bedre Dage. Saaledes gik det ogsaa med det Skib, paa hvilket han havde faret, og med hvilket han havde ventet igjen om nogle Maaneder at skulle reise til det fjerne Asien. Saa kom der nu dertil den forøgede Vanskelighed ved igjen at finde Plads paa et andet fransk Skib; mange Mandskaber laa jo ledige, der var Overflod af Søfolk at vælge iblandt. Dette gjorde, at Jakobs Udsigter til at finde en god Hyre paa et andet fransk Skib betydelig forringedes. Dog, han trø-

stede sig med, at der vilde vel komme bedre Tider; han havde jo bragt en vakker Slump Penge med fra sin Reise, den maatte dog kunne vare en rum Stund, og saa — den Tid den Sorg. — Naar han saaledes satte sin Lid til den opsparede Hyre, saa skulde han snart se den svinde bort mellem sine Hænder. Hans unge Hustru, der havde skrantet hele Tiden efter Sønnens Fødsel, blev nu pludselig syg. Det lykkedes ved Lægens Kunst og Mandens ombyggelige Pleie at holde hende ilive i lang Tid, men hendes Kræfter sank med hver Dag; Øinene bleve mattere, Kinderne hulere, Stemmen svagere, det var aabenbart for Jakob, at han var nærved at miste sin unge Hustru; saa sparede han heller Intet og udgav med rund Haand sine sammensparede Penge for at skaffe sin Hustru Lindring og Styrke, men efter et Par Maaneders Forløb vare Pengene, der ellers havde kunnet række til for et helt Aar, gaaede med. Nu begyndte han at sælge bort af sit lille Hjems Bohave og sine Søklæder, indtil Huset var tomt paa det Kammer nær, hvor hans syge Hustru laa og vaandede sig paa sit Smertens Leie. Da faldt det tunge Slag: hun døde. Alle Opofrelser, alle gjennemvaagede Nætter havde været forgjæves.

Det var en skrækkelig Forandring fra for et halvt Aar siden, ad hans unge Hustru sprang ham venligt imøde fra Husets Tærskel med den lille Dreng paa Armen, og Huset selv med sit tarvelige Bohave mindede om mangen en Kamp, det havde kostet, inden hvert enkelt Stykke Bohave var kjøbt

af Jakob eller forarbeidet af hans Hustrus flittige Hænder, og nu var Huset udplyndret og øde, Bohavet solgt, og Hustruen laa Lig derinde. — Selv til Begravelsen manglede Jakob de nødvendige Penge; at faa en Hyre og forlods tage af paa den de til Begravelsen nødvendige Penge, derpaa var ikke at tænke; Englændernes Krydsere havde lukket alle Havnestæderne for de ulykkelige franske Sømænd. Hvert fransk Kjøbmandsskib, der vovede sig ud paa Havet, var udsat for, ja næsten vis paa at blive kapret af en engelsk Krydser. Hvad skulde nu Jakob gjøre? Arbeide paa Land kunde han vanskeligt finde, og Havet udelukkede Englænderne ham fra, saa maatte han gribe til den sidste Udvei: han solgte sit Fædrenehjem, hvori hans Hustru laa Lig, dog paa den Betingelse, at han maatte bo der til Dagen efter sin Hustrus Jordefærd. Begravelsesdagen kom og med den en talrig Kreds af Sømænd, der kjendte Jakob fra Barndommen af, og som nu laa ledige uden Hyre ligesom han. Det var en talrig Skare, der fulgte den bedrøvede Ægtefælle, som bragte sin Hustru til det sidste Hvilested, og mange følte dybt med ham i hans tunge Sorg, — og saa, da Graven var lukket, og den unge Moders Kiste skjult af Muldet, saa tænkte Jakob: jeg maa dog byde Følget et Glas Vin, og da han ikke kunde føre dem til det øde Hjem, saa tog han dem ind paa et nærliggende Værtshus. Her gik det, som det saa ofte gaaer, det ene Glas blev til mange Glas. Jakobs Venner bleve ved at drikke paa hans Velgaaende, paa bedre Tider, paa Engelsk-

mændenes Nederlag, til den sidste Skilling. Jakob havde tilbage, var givet ud for Vin. Hele Eftermiddagen var gaaet hen, og det var blevet sent paa Aftenen, inden Drikkebrødrene gik fra hverandre.

Uden en Skilling i Lommen vandrede Jakob gjennem Gaden, medens Regnen styrtede ned. Hans Hoved brændte af Vin, af Nattevaagen og Sorg. Hvad skulde han nu gribe til, naar Morgendagen oprandt? Han skulde forlade sit Hjem; hvor skulde han gaa hen for at tjene Brødet for sig selv og sin lille Gut? Under saadanne mørke Tanker, der trods Vinrusen uklart jagede hverandre igjennem hans Sind, naaede han sit Hjem. Han var vred, fortørnet, opbragt, men, desværre, ikke paa sig selv; han søgte kun at se sig selv som den forurettede, uforskyldt lidende Mand. Ved Indgangen til Huset sad hans lille Søn. Time havde fulgt Time, siden de fremmede Mænd bare hans Moders Lig bort; ene havde han siddet der og set Dagen synke og Natten rulle frem; ene havde han siddet der uden Mad og Drikke, indtil Søvnen havde lukket hans grædende Øine, men nu, da Faderen rasende og usikker tumlede ind i Huset, vaagnede Drengen og begyndte at græde. Jakob tog ham paa Armen og vilde lægge ham til Sengs, men den Lille gav sig til at raabe om Mad. Jakob havde ingen Mad i Huset, det var mørk Nat, alle Folk i Nabolaget vare jo gaaede til Sengs, og selv om en Handlende endnu havde havt sin Bod aaben, hvormed skulde han da betale, han havde jo lige nys drukket sin sidste Skilling op paa en glad Fremtid og paa

Engelskmændenes Undergang. Med Skjænden og Eder stødte han Barnet fra sig, og da hans Samvittighed raabte til ham: du har forsømt og forglemt dit Barn, saa ilede han udenfor Huset og satte sig paa en liden Bænk, paa Toppen af den Brink, under hvilken Floden rullede forbi ved Enden af Jakobs lille Have. Men Barnet, der var mere bange for Mørket og Ensomheden end for den skjændende Fader, listede sig frygtsomt efter ham, og som Jakob sad der paa Bænken med Hovedet i sine Hænder, greb Drengen fat paa ham og raabte: „Mad! Fader, Mad! jeg er saa sulten!“ Forbitret greb Jakob sin lille Dreng og slængte ham fra sig, men i sin Hidsighed og omtaaget af Vinen, huskede han ikke paa, at han var paa den høie Brink, der heldede ud over Floden. Først Barnets hvinende Skrig, da det fra den betydelige Høide slængtes ned i Floden, og Pladsket af dets Legeme i Vandet vakte Jakob til fuld Bevidsthed om, hvad han havde gjort. Rusen var forbi i det samme Øieblik, og med Anspændelse af al sin Kraft arbeidede Jakob sig ned ad den steile Skraaning, men hernede ved Flodbredden var intet Spor at finde af Barnet, intet Skrig, end ikke den mindste Lyd havde det givet fra sig, efter at det var sunket ned i Vandet, og Floden løb, da det var Ebbetid, med fuld Fart ud i Havet. Timevis løb Jakob langs Flodens Bred og ledte efter og kaldte paa sin Søn, men altid forgjaves, tilsidst gik det op for ham med fuld Vished, at det Barn, han søgte efter, hørte ikke mere denne Verden til, og at dets lille

Lig var af Strømmen ført langt ud i det salte Hav til Føde for Sødyr og Fiske. — Var det saaledes, han havde holdt sit Ord til den døende Hustru, der bad ham vaage over deres lille Barn og være det i Moders Sted? I sin Letsindighed havde han med tankeløse Venner drukket sin sidste Skilling op og i deres Selskab glemt at sørge for sit Barn, og da den Lille jamrende havde raabt til ham om Brød, havde Faderen i beruset Uagtsomhed og ophidset til Vrede, fordi hans Samvittighed anklagede ham, slængt sit eneste Barn i Døden i Flodens Bølger.

Det var en skrækkelig Nat, Jakob tilbragte langs Flodens Bredder, indtil han endelig opgav det sidste Haab. Det var en skrækkelig Morgenstund, da han pakkede sine sidste Klæder og Smaating sammen og gik ud af Huset og lukkede det efter sig, og saaledes vandrede han nu bort, Byrden paa hans Skuldre var let at bære, men en anden, en tungere Byrde hvilede paa hans Samvittighed. „Du har dræbt dit Barn, du har dræbt det i Drukkenskab“, saaledes talte Stemmen til ham Dag efter Dag, indtil Byrden blev utaalelig. Hvad skulde han gjøre, hvordan skulde han faa Fred? — Da faldt Bibelen i hans Haand, og der fandt han Trøst og Husvalelse. Hans Liv var for Menneskenes Øine et stille Liv; han havde faaet en ringe Plads som Haandlanger ved et Pakhus i en af Havnestæderne, og her arbeidede han stille og rolig; aldrig tog han Del i nogen vild Lystighed, stille og ensom gik hans Vei gjennem Livet. Naar Dagens Gjerning var til Ende, saa ilede han til sit lille

Kammer for at hente sin Bibel frem, og naar Guds-Ordet var læst, bøjede han sine Knæ og bad saa inderlig til Gud, at hans Synd for Jesu Skyld maatte være ham forladt. Hvor han saa Leilighed dertil, der hjalp og glædede han de smaa Børn, der alle lærte at elske den stille alvorlige Mand, som altid havde Gaver at give dem, og som saa gjerne vilde, at de skulde komme og sidde hos ham i de lange Vinteraftener og tale med ham om Gud, det deilige Himmerige og om Englene og om Vorherres milde, kjærlige Søn.

Saadan randt tyve Aar hen, Aar, i hvilke Jakob hver Dag bedre og bedre havde lært Bønnens Hemmelighed at kjende. Ofte, naar Angsten knugede ham, bad han Gud saa inderlig, at han maatte faa at se et Tegn paa, at Guds faderlige Naade virkelig havde tilgivet ham Drabet af hans lille Barn for Jesu Skyld og alt som hans Fortrøstning steg til Guds Tilgivelse, steg ogsaa Haabet om, at Vorherre nok i Naade vilde give ham et synligt Tegn paa, at hans Synd var ham forladt. — Saaledes vare, som sagt, 20 Aar henrundne. Jakob var nu en middelaldrende Mand, men ikke desto mindre blev han nu nødsaget til at gjøre Tjeneste ombord paa et af den franske Flaades Skibe; det var i de sidste Dage af Napoleon den Stores Herredømme. Frankrigs Kræfter vare udtømte i de lange og blodige Krige, halvgamle Mænd og unge Gutter maatte indtage de unge Mænds Plads, hvem Fiendens Kugler eller Sygdom og Strabadser havde bortrevet. Saaledes faldt det ogsaa i Jakobs Lod, skjønt nu en Mand paa nogle og fyrgetyve Aar, at gjøre

Tjeneste paa et fransk Krigsskib, der skulde gjøre et farefuldt Forsøg paa at liste sig langs Kysten fra en af Havnestæderne i Kanalen til en anden for at bringe Ammunition. Forsøget mislykkedes ved Englændernes Aarvaagenhed; det franske Skib blev indhentet af et større engelsk Fartøi og efter en haardnakket Modstand entret og taget. Mellem de mange Saarede ombord var ogsaa Jakob, der med de andre Saarede bragtes ombord i det engelske Skib, hvor han fik den venligste Pleie, skjønt det var indlysende fra Begyndelse af, at hans Saar maatte medføre Døden. Stille og taalmodig laa han nu der i sine Lidelser og bad til Gud om Naade og Syndernes Forladelse, sukkede vel ogsaa nu og da og bad ret inderligt om, at Gud i Naade vilde vise ham et Tegn paa Tilgivelse, inden han skulde dø. — Den ene Dag gik efter den anden, de andre saarede helbrededes eller døde, kun Jakob laa hen til den unge engelske Læges Undren uden Bedring, men ogsaa uden Forværring i sin Tilstand. Da han udtalte sig desangaaende til Jakob, sagde denne: „Ja, jeg troer nok, at jeg snart vil dø, derom minde mine dybe Saar mig, men jeg troer dog ikke, at Gud vil lade mig gaa bort, førend han har givet mig et Tegn paa sin Tilgivelse. I tyve Aar har jeg bedet saa inderlig derom, og saa vis som jeg er paa, at Gud for Jesu Skyld tilgiver angrende Syndere, saa vis er jeg ogsaa paa, at Vorherre vil i Naade vise mig, inden jeg døer, at han har tilgivet mig den store Synd, jeg en Gang har begaaet."

Den unge Læge, der var opdragen i Datidens

Vantro, rystede paa Hovedet ad Sømandens Tale og søgte at bortlede den Syges Tanker fra alt overfordiskt, da bad Jakob ham sidde ned ved Siden af Køien, og nu begyndte den gamle Sømand at fortælle den unge Læge sit Livs Historie. Alt, som han talte, glemte han helt Lægen og hans Nærværelse, han talte som den, der taler for Guds Ansigt; han skildrede sin Hjemkomst, Hustruens Sygdom, Drikkelaget efter Begravelsen, Barnets ynkelige Død i Bølgerne og de følgende tyve Aars lange Kamp, hvorledes han gjennem Bøn og Ordets Læsning var kommen til en fast Tro og Forvisning om Guds faderlige Kjærlighed i Christo. „Ja", endte han, „jeg troer, at Gud for mine mange Taarers og min dybe Kummers Skyld vil høre mine Bønner og styrke min Tro ved at vise mig et Tegn paa, at jeg har faaet hans Tilgivelse Og jeg troer saa fast derpaa, at jeg er vis paa, at jeg ikke skal dø endnu, thi Gud har ikke givet mig Tegnet, hvorom jeg i saa mange Aar har bedet ham." Medens Jakob talte, havde han rent glemt Lægen og hans Nærværelse, men nu saa han til sin Forundring, at denne sad grædende i sin Stol og i saa hæftig Bevægelse, at han ikke kunde sige et Ord. — Endelig udbrød den unge Læge: „Fa'r! Fa'r! Gud har hørt din Bøn, jeg er den Søn, som du i hin Nat styrtede ud fra Brinken i Floden. Jeg sank med et Skrig ned i Vandet, og da jeg dukkede op igjen, greb jeg for mig og fik Tag i en af de store Vidiekurve, som Fiskerne benytte; den flød tæt forbi mig, halvt ubevidst i Angst klamrede jeg mig

til den. Jeg hørte din Stemme kalde paa mig, men frygtede, at du vilde straffe mig, og turde ikke svare. Det kolde Vand gjorde mig snart bevidstløs, medens Ebbens Bølger førte mig ud i det aabne Hav; der vilde jeg visselig snart være død, havde ikke en Baad fra et i Kanalen liggende engelsk Skib, der var sendt ind under Kysten for at speide efter franske Fartøier, passeret tæt forbi mig, saa at en af Sømændene blev opmærksom paa mig og tog mig fra den drivende Vidiekurv, hvortil jeg halv afmægtig klamrede mig, og lagde mig veltildækket med en Trøie i Bunden af Baaden. Ved Morgengry vendte Baaden tilbage til Skibet, og her tog en gammel, ugift Skibslæge mig til sig. De første 5 a 6 Aar tilbragte jeg hos ham paa Skibet, siden sendte han mig til Edinburgh, og lod mig der opdrage til Læge. 21 Aar gammel fik jeg Tjeneste ombord i dette Skib, og nu staaer jeg for dit Ansigt, Fader. Forunderligt har Gud ført vore Veie."

Saa havde Vorherre hørt den angrende Synders Bøn. Gud havde ikke blot givet ham Tegnet paa sin Tilgivelse, han havde holdt hans Søn i Live og bragt ham til ham. Nu kunde Jakob i sit Livs sidste Timer tale Livets Ord til sin Søn og veilede ham, hvem han troede at have røvet det jordiske Liv, til det evige og himmelske Livs Herre. Sønnens Hjerte blev vundet i de faa Dage, Jakob endnu levede sammen med ham ombord i Skibet. I fælles Bøn og fast Tro til Guds Naade hvilede Faderen i

Sønnens Arme, da Vorherre udløste ham fra hans tunge, legemlige Smerter. — Men Faderens Dødsleie blev Sønnens aandelige Fødselssted. Fra den Dag havde Herren vundet hans Hjerte og beholdt det ogsaa hele hans Liv igjennem. Endnu for ikke ret mange Aar siden blev det her meddelte fortalt i den store Verdensstad London ved en offenlig Forsamling af en gammel, from Læge, en af „de Stille i Landet.“ Han endte sin Beretning med de Ord: „Det er min Fader og mig selv, om hvem jeg har fortalt Dem. Kjære Venner, ikke sandt: Gud vender endnu den Dag i Dag Ondt til Godt?“

Hellighedens Skjønhed.

1 Kr. 16, 29; 2 Kr. 20, 21, Ps. 29, 2; 96, 9; 110, 3.

Hvad der især lægges Vægt paa i alle disse Bibelsprog er den hellige Prydelse, som de, der skulde udføre den præstelige Gjerning i den gamle Pagts Tid, burde iføre sig. Men hvad der i Jødedommen blot var en Form, det bliver noget væsenligt i Christendommen; hvad der hist var Bogstav, bliver her Aand, hvad der var en gudstjenestlig Skik, bliver nu den enkelte Persons Gjerning. Medens saaledes „den hellige Prydelse“ i Moselovens Anordninger bogstavelig hentyder til hellige Klæder, er det for den Christne en aandelig Anvisning til christelig Hellighed og Retfærdighed.

Skjønhed i sædelig Henseende betyder Godhed, Gudelighed; Hellighed betyder Uforfærdethed, Usvækkethed, Sundhed. Altsaa er en Christen, der er prydet med Hellighedens Skjønhed i en Tilstand af gudelig Sundhed. Saaledes betragtet er Hellighed ikke saa meget en Egenskab som en sund og harmonisk Blanding af alle Egenskaber, Renhed og Overensstemmelse i alle Naadegaver, en ubunden og fri Virken af alle Evner og en inderlig og fuldkommen Samvirken i alle Livets Rørelser. „Hvadsomhelst der er sandt, hvad der er ærbart, hvad der er rent, hvad der er elskeligt, hvad der har godt Lov." (Fil. 4, 9).

Lad os betragte nogle af de væsenlige Eiendommeligheder ved Hellighedens Skjønhed:

1) Det er en aandelig og ikke en naturlig Skjønhed. Den stammer ikke fra naturlig Arv, heller ikke fra Opdragelsen, heller ikke fra Kulturen, heller ikke fra Sædvaner eller en medfødt blid Karakter, heller ikke fra forstandig Selvvirken. Det er ingen menneskelig erhvervet Fuldkommenhed, men en guddommelig Gave. Det er en Gave af den udvælgende Kjærlighed. „Han har udvalgt os i ham, før Verdens Grundvold blev lagt, at vi skulle være hellige og ustraffelige." (Ef. 1, 4.) Det er Skjønheden ved en ny Fødsel. „I skulle iføre det nye Menneske, som er skabt efter Gud i Sandhedens Retfærdighed og Hellighed." (Ef. 4, 24.) Det er en Skjønhed, der er Aandens Frugt, og „Aandens Frugt er Kjærlighed, Glæde, Fred, Lang-

modighed, Mildhed, Godhed, Trofasthed, Sagtmodighed, Afholdenhed" (Gal. 5, 22.)

2) Det er en Skjønhed, der ikke vindes ved Kunst, men ved Fremvæxt. Det er dog ikke let at smykke sit Liv med den christelige Bekjendelses Prydelser. Vi kunne i vort Væsen vise christelig Ærbødighed, finde Behag i de christelige Sandheder, føre et christeligt Liv, bruge christelige Talemaader og søge christelig Omgang, og dog trods Alt dette mangle Hellighedens Skjønhed. Al vor Bekjendelse kan være paataget Væsen, et kunstigt Produkt af Hykleriet. Hellighedens Skjønhed fødes i et rent Hjerte. Alle aandelige Kræfter virke indvortes fra udad. Gud planter det nye Livs Sæd i Sjælens Have, og den vexer under den store Viingaardsmands Pleie og bringer sin Frugt i rene Tanker og taknemmelig Kjærlighed og en Villie, som er vendt til det Gode, og Tragten efter de himmelske Ting. „Et godt Menneske fremfører Godt af sit Hjertes gode Forraad." (Luk. 6, 45.)

3) Det er en Skjønhed, der maa virke, ikke hvile. Den Christne skal ikke være nogen Billedstøtte. Han er ikke dannet af Marmor og skal ikke være stillet op paa noget Fodstykke. Hans Naadegave er Livets Skjønhed, hans Farve er Sundhedens Rødme, og hans Prydelser ere hans Udrustning til Kampen. I den 110de Psalme gives os en gribende Skildring af Hellighedens Skjønhed. Herren fremstilles der, idet han udstrækker sin Magts Spir fra Zion for at herske iblandt sine Fjender, og idet han drager ud til Valpladsen. Psalmisten

skildrer, hvorledes det unge Mandskab samles om Kongens Banner: „Dit Folk fremstiller sig frivilligt paa din Vældes Dag; i hellig Prydelse (Hellighedens Skjønhed) kommer dit unge Mandskab til dig, som Dug af Morgenrødens Moderskjød." (Ps. 110, 3.) Det er til denne hellige Strid, at Gud kalder sine Helligede. „Jeg haver budet mine Helligede, ja kaldet mine Vældige." (Es. 13, 3.) Der staaer skrevet, at de himmelske Hærskarer følge deres Fører paa hvide Heste, klædte i hvide og rene linnede Klæder.

4) Det er en Skjønhed, der aldrig ved af sig selv. Den er aldrig selvbevidst, trænger sig aldrig frem, fordyber sig aldrig i Beskuelsen af sig selv. Den finder Intet hos sig selv at beundre, Intet at prale af, Intet at hovmode sig af. Den holder ikke af de straalende Festdage; den vil hellere fordybe sig i stille Bønner, sidde ydmygt ved Frelserens Fødder, betro ham sin skjulte Kjærlighed og leve i Lyset af hans usete Nærværelse. Den tænker ikke paa den Hellighed, uden hvilken man ikke kan faa Anseelse blandt Menneskene som en Christen, men paa den Hellighed, uden hvilken intet Menneske kan se Gud.

5) Det er en Skjønhed, der aldrig falmer. Tiden kan ikke svække den, Overanstrængelse kan ikke slappe den, Dagens Byrde og Hede kan ikke berøve den sin Form og Farve. Og dog er den endnu ikke pletfri, endnu ikke fuldkommen. Den er endnu langtfra lig det, som den engang skal

vorde. Men daglig stræber den fremad imod det hvide, straalende Lys, der skinner om Guds Throne.

(Chr. week.)

En Fortælling om en ung jødisk Omvendt.

Det londonske Selskab for Forkyndelsen af Christendommen blandt Jøderne er et Kirkesamfund, der har fuldbragt store Resultater i sin Gjerning at føre Guds fordums Folk til Kundskaben om Christus. En af dets Missionærer, Pastor Dr. Klee, giver følgende Beretning om Omvendelsen af en ung Jøde af den bedre Klasse i Koblenz i Tydskland.

Han ledsagede sin Fader paa Nyaarsaften til Aftenbønnen i Synagogen. Paa Veien kom de forbi en christen Kirke, der stod aaben til Gudstjenesten, og dreven af Nysgjerrighed traadte han ind; men han følte sig dybt greben af, hvad han hørte, især dog af de sidste Linier i den Psalme, der blev sungen. Siden gik han i Synagogen og tog Plads ved Siden af sin graahærdede Fader; men han blev snart kjed af de meningsløse Bønner, saa han i sit Hjertes Bitterhed udbrød: „O, hvor er vor Helligdom — vort Hus — vor Gud! Vi ere saa ustadige som Bølgen og have forladt vor Gud; omvend os til dig, o Herre, og vi skulle blive omvendte! forny vore Dage som i fordums Tider.“ Men hvilken frygtelig Forandring foregik i hans Forhold! Omtrent fem Maaneder efter, da han

spadserede i en Skov tæt ved Byen, satte han sig ned paa en Bænk og faldt i Søvn; pludselig og paa den raaeste Maade blev han vakt af to Politibetjente, der vare paa Spor efter en ung Mand af hans Alder, som var mistænkt for Mord; og uagtet de vel kunde se, at hans Søvn ikke lignede et brødefuldt Menneskes, vare dog Omstændighederne mistænkelige, især da ved Eftersøgen paa hans Person fandtes en lang, blodig Kniv. Han blev fængslet, skjøndt han paa det Høitideligste forsikrede, at han ikke fattede, hvorledes Kniven var kommen i hans Besiddelse. Han blev forhørt og dømt til to Aars Fængsel. Og nu var det hans største Sorg, at hans Slægtninge og Byfolk vilde anse ham for skyldig; men desuden var selve Fangenskabet meget trykkende for ham.

Paa hans indstændige Bøn om at maatte laane en Bog, gav den gnavne Fangevogter ham et Nyt Testamente, i hvilket han læste opmærksomt og flittigt, og han blev alvorlig greben af Christi Ord: „Græder ikke over mig, men græder over Eder selv og Eders Børn", og hans Forbøn paa Korset: „Fader, forlad dem; thi de vide ikke, hvad de gjøre!" og det var, som om han hørte Jesus tale til ham, i Josefs Ord til sine Brødre: „Jeg er Josef, Eders Broder, kommer dog hid til mig." Hans Omvendelse og Frelse var nær for Haanden; han bad inderligt: „O Jesus! frels mig! frels mig!" og de velsignede Ord gave ham kraftig Trøst: „Jesu Christi, Guds Søns, Blod renser os fra al Synd." Han var nu en ny Skabning; hans Fængsel var ham

et Bethel, og dets Mure gjenløde af hans Lovpris-ning af Gud.

Da Aaret næsten var til Ende, blev den rette Morder opdaget, og den unge Israelits Uskyldighed var nu bevist. Han blev sat i Frihed og forlod sit Fængsel med Taksigelser. Den anden Søndag efter sin Frisindelse bekjendte han offenlig sin Tro paa Christus og erholdt i Daaben Navnet Nathanael. Hans senere Færd var i fuld Overensstemmelse med hans christelige Bekjendelse, og den var et Vidnesbyrd om, hvor fast og oprigtig hans Forvisning om Sandheden var. Han ilede til den By, hvor den virkelige Forbryder sad fængslet, der, for at und-gaa Opdagelse havde stukket Kniven i hans Lomme, medens han sov paa Bænken; han traadte ind i hans Celle, og til Fangens store Overraskelse takkede han ham for den store Velgjerning, som han havde bevist ham, og mindede ham om, hvad der var foregaaet i Skoven. Forbryderen syntes først aldeles forhærdet i Synden og aldeles ude af Stand til at fatte en saadan Opførsel; men Nathanael blev ved at besøge ham, og uagtet hans Besøg i Begyndelsen syntes haabløse, blev Forbryderen dog tilsidst bragt til Syndserkjendelse; nedbøiet under Vægten af sine Overtrædelser udbrød han: „O, det er altfor sent, altfor sent for mig!" — „Nei, nei", svarede Na-thanael, „Forsoningsofferet paa Golgatha er til-strækkeligt for dig og er dig til Trøst og Bestyr-kelse." Nathanael forsøgte ethvert Middel for at bringe ham til en bedre Sindstilstand, og Gud vel-signede hans utrættelige Anstrængelser. Tilsidst bad

Manden med et sønderknust og angerfuldt Hjerte og i sin Sjæls Smerte: „Herre, tænk paa mig, naar du kommer i dit Rige." Hans Bøn blev hørt, thi Herren gav ham Naade til at tilegne sig det trøstefulde Svar, som Jesus gav Røveren paa Korset: „I Dag skal du være med mig i Paradis." Fra nu af var hans Fængselsliv fuldt af rige og aandelige Velsignelser, og saa længe han endnu sad fængslet, fortsatte Nathanael utrættelig sin Kjærligheds-gjerning. Tilsidst modtog Fangen med sine Slægtninge og sin Sjæls Velgjører samtidig den hellige Nadvere til deres store Opbyggelse. Visselig, dette var et Skue, der maatte have vakt Glæde hos Guds Engle.

(Ch. journal.)

Overflødig Naade.

(Af en Stadmissionærs Dagbog.)

Første Gang jeg saa Helene R., blev jeg overrasket over hendes smukke Ydre, hendes nette Væsen og hendes sirlige Dragt. Hun var dengang sytten Aar og var sin Moders, en aldrende Enkes Stolthed og Støtte. Hendes Moder var en from Kvinde, der stræbte at opdrage hende i Gudsfrygt. Med Alvor og i Bønnen stræbte hun at nedlægge den guddommelige Sandheds Sæd i sit eneste, elskede Barns Hjerte. Dengang var Helenes Hjerte lykkeligt og hendes Karakter uplettet, og skjøndt hendes

Stilling i Livet var lav og hendes Udsigter ikke meget lovende, var hun tilfreds med sin Lod og agtet af Alle, der kjendte hende.

Der gik fem Aar hen, før jeg saa hende igjen; men ak, hvor forandret var hun da baade i Karakter og Stilling! Hendes Moder laa nu i sin Grav, og hun havde intet Hjem mere; Skjønhedens Blomstring var veget fra hendes Kinder, hendes Klæder var plettede og uordenlige, hendes gode Rygte var borte, og hun levede i Synd midt iblandt Lastens faldne Børn i en besmittet Hule, som jeg ikke engang vil nævne. Hun var fortabt! Hendes Ynde, hendes Sundhed, hendes Dyd, hendes glade Hjerte, hendes Smag for Nethed og Velvære var Alt gaaet til Grunde i de afskylige Optrin af et mørkt og forvildet Syndeliv. Første Gang, jeg saa hende i denne Tilstand, kunde jeg næppe gjenkjende hende som den samme, hvem jeg tidligere havde kjendt som en smuk og dydig ung Pige, i et pletfrit og lykkeligt Hjem. Hun kjendte mig strax, og hendes Hjerte syntes fuldt af Sorg, medens Taarerne randt ned ad hendes blege og indsunkne Kinder. Jeg talte længe alvorligt, inderligt og kjærligt med hende, og hun syntes at føle Betydningen af, hvad jeg sagde. Hun lovede at forlade sit modbydelige Opholdssted og søge at finde Veien tilbage til Dydens Stier, og jeg begav mig ud for at finde et Tilflugtsted og et Hjem for hende. Da jeg vendte tilbage for at underrette hende om mine Planer for at forbedre hendes Stilling, opdagede jeg, at hun havde forandret Opholdssted, og hendes tidligere

Husfæller kunde eller vilde ikke sige mig, hvor hun nu var at finde.

Næsten et Aar gik hen, inden jeg fandt hende igjen, og da var hun om muligt endnu dybere sunken. Jeg erfarede nu, at hun havde forladt sit tidligere Opholdssted for at undfly dem, der vilde hende vel. Hun havde nu faaet Hang til stærke Drikke, og desuden led hun af en ondartet Brystsygdom. Men endnu fremturede hun i sit syndige Levnet, og hendes Sjæl syntes død for enhver Følelse af Skam og Anger. Atter talte jeg til hende de Sandhedens og Kjærlighedens Ord, som vor dyrebare Frelser indgav mig at tale, og jeg besøgte hende ofte for at kæmpe i Troen med hende, saaledes som han gjorde i fordums Dage med de Faldne; men hendes Hjerte var forhærdet ved Syndens Svigefuldhed, og alle mine Bestræbelser syntes forgjæves. Atter skiftede hun Opholdssted, og jeg troede dengang, at hun gjorde det af samme Grund som forrige Gang, for at slippe fra mig. Men senere opdagede jeg, at jeg havde taget feil, og at den sande Grund var, at den afskylige, gamle Kvinde, hos hvem hun boede, havde jaget hende paa Døren, da hun erfarede, at hun ikke mere kunde have nogen Fordel af hende. Et Par Maaneder efter fandt jeg hende liggende paa et Straaleie i Huset hos en fattig, gammel Enke, der havde fattet Medlidenhed med hendes hjælpeløse Tilstand. Hendes Helbred var nu ødelagt, og hun var venneløs og forladt. Sygdommens tunge Haand havde bragt hendes vilde Lidenskaber til Ro; men hendes Samvittighed, der

havde slumret, medens de rasede, var nu opvaagnet til en frygtelig Bevidsthed om den Syndeskyld, som hun følte hængende over sig. O, det er et sørgeligt Syn at se Virkningen af en vild, fordærvet, skyldig og vakt Aand i et svagt, hentæret, døende Legeme — at se Eftervirkningerne af de sunde Aars Syndeskyld under den sidste Strid af det svage Legeme! Et saadant Skue laa nu for mig. Nu havde jeg ikke mere behov at tale til hende om det Brødefulde i Synden eller om dens visse Straf. Hendes Bevidsthed om begge syntes allerede saa pinlig, at hendes skrøbelige, hentærede Skikkelse næppe kunde bære det. Den fromme Moders Lærdomme i Barneaarene kom hende nu i Sinde og kastede et afskrækkende Lys over de syv i Synd henlevede, mørke Aar. Jeg følte, at det nu var min Pligt at forsøge at lede hendes skyldbetyngede og trætte Sjæl til ham, der alene kunde give den Hvile. Jeg fandt det nødvendigt strax at gyde Evangeliets lægende Balsam i hendes saarede og forpinte Sind. Den ene Dag efter den anden talte jeg til hende om Guds Kjærlighed og Jesu Magt til at frelse selv de mest Fortabte, men det varede længe, inden hendes dybt rystede Sjæl fik Fred. Tilsidst hørtes hendes inderlige Bønner om Syndsforladelse, og hendes stakkels, sønderknuste Hjerte blev læget af ham, som hun saa længe havde glemt, og fra hvem hun var vandret bort paa Syndens Veie.

Det vilde have været en Tilfredsstillelse for mig, om hun havde gjenvundet sit Helbred, saa at hendes Anger og Tro kunde have staaet sin Prøve. Men

det var ikke vor Frelsers Villie, at dette skulde ske. Kort efter at hun var bleven bragt til Frelserens Fødder, blev hun flyttet fra sit usle Hjem til Fattighuset, og her blev jeg ved at besøge hende lige til hendes Død. Hun levede sex Maaneder efter sin Flytning, og i denne Tid gav hun aldeles fyldestgjørende Beviser paa, at hun havde faaet et nyt Hjerte. Hendes legemlige Lidelser vare meget store, men hun bar dem taalmodigt og gudhengivent. I den sidste Maaned, hun levede, laa hun næsten uden Bevægelse og kunde næppe tale; men Taarerne i hendes Øine og Smilet om hendes Mund vidnede om den Bedrøvelse efter Gud og den hellige Glæde, hun øiensynlig følte. Jeg besøgte hende aldrig uden at faa et dybt Indtryk af Lastens ødelæggende Virkninger paa det dødelige Legeme og den guddommelige Naades underfulde Magt over den gjenløste Sjæl. Ingen, der saa paa denne svage, hentærede Skikkelse med de matte, dybt sunkne Øine, de blege, hule Kinder og de blaalige Læber, kunde have tænkt sig, at hun engang var den smukkeste i en stor Omkreds og den bedste Prydelse i et lykkeligt Hjem. Ligesaa skulde den, der var Vidne til, hvorledes den Aand, der endnu boede i dette skrøbelige Legeme, aabenbarede sig — hvor fuldstændig alle dens Lidenskaber vare overvundne, hvor taalmodig Smerterne bleve baarne, hvor dybt Sorgen over Synden blev følt, og hvor gribende Kjærligheden til Frelseren udtrykte sig — næppe have kunnet tænke sig, at denne samme Aand engang havde været ophidset af de laveste Lidenskaber, havde

søgt sin Glæde i de væmmeligste Laster, havde tumlet sig blandt Optrin af den modbydeligste Art og sværmet om med de lastefulde Kammerater. Men det forholdt sig dog saaledes; utæmmet Lidenskab havde ødelagt det fordum saa skjønne Legeme. Guds rige Naade har forvandlet og gjenopreist den før saa besmittede Sjæl. — Efter haarde Lidelser døde Helene R. i Fred, fortrøstende sig til Jesus, hvis Blod havde aftvættet og renset hende. Da jeg stod ved hendes Kiste og betragtede hendes saa sørgeligt forandrede Skikkelse, kunde jeg ikke af mit Sind bortjage Tanken om, hvad hun var, og hvor hun var, da jeg første Gang fandt hende; jeg mindedes hendes lykkelige Hjem, hendes gode, gamle Moders Ømhed for sin elskværdige og kjærlige Datter og hendes Bønner til Gud for hende; jeg tænkte paa den frygtelige Hjertets Fordærvelse, der kunde føre et saa ømt elsket og saa pletfrit Væsen saa dybt ned i Lastens og Skammens Afgrunde; jeg mindedes de mørke og modbydelige Optrin, ved hvilke jeg ofte traf hende, hendes frugtesløse Forsøg paa at holde sig borte fra min Vei, og min egen Mangel paa Tillid til hendes Moders og mine Bønner, min Mangel paa Fortrøstning til Kraften af de Sandhedsord, jeg saa ofte havde talt til hende, og den Tanke, der ofte greb mig, at det var til ingen Nytte at følge hende længere, og jeg tænkte paa Guds underfulde Naade og den Hellig Aands store Magt, ved hvilken denne knækkede og henvisnende Blomst var bleven omplantet fra den raadne og fordærvede Jordbund og forberedt til atter at

blomstre i det syndefrie Paradis hisloppe. Gud alene Æren! (Chr. week.)

En bibellæsende Lokomotivfører.

„Iltoget", fortæller en amerikansk Dame, „holdt som sædvanligt en halv Time i P. for at vente paa Nordtoget. Medens jeg spadserede frem og tilbage paa Perronen, faldt mit Blik paa det store, smukke Lokomotiv, hvis blankpolerede Cylinder, Kuppel og Pibe glinsede i Efteraarssolens klare Skin. Føreren, en kraftig bygget, graahaaret Mand, smurte Maskinen og gjorde Alt i Orden til Turens Fortsættelse. Man kunde se paa hans Ansigt, at han følte det store Ansvar, der hvilede paa ham. Det milde Udtryk i hans Ansigt opmuntrede mig endelig til at tiltale ham. „De har vel allerede længe ført Lokomotiv?" — „Længe nok, Frue, til at forstaa min Gjerning fra Grunden af", svarede han kort. Men jeg lod mig ikke saa let affærdige, men begyndte at rose det virkelig meget smukke og med de nyeste Forbedringer udstyrede Lokomotiv. Nu opklaredes hans Ansigt; han havde mærket, at jeg kjendte noget til Maskinvæsen, og da han nu erfarede, at min eneste Broder ogsaa havde været Lokomotivfører, bleve vi snart gode Venner.

„Jeg har nu befaret denne Bane i fem og tyve Aar", fortalte han; „først som Fyrbøder, derpaa

som Fører for Grustoget, derefter for Godstoget, og nu har jeg den bedste Plads paa hele Linien og det smukkeste Lokomotiv. Guldblad-Expres kaldes dette Tog: Sovevognene, Paladsvognene, Tenderen og min Kupé ere alle saa herligt malede og forgyldte.“ — „Ja, det skinner Altsammen i Solglansen“, sagde jeg og vedblev strax efter: „At De er bleven saaledes befordret, bringer mig til at formode, at De ikke alene har været samvittighedsfuld og forsigtig, men ogsaa altid har havt Lykken med Dem paa Deres Farter.“ — „Gud ske Tak!“ svarede han, „jeg har aldrig havt noget større Uheld, men det kommer vel af, at jeg altid har en Bibel hos mig. Seer De Bogen hist oppe?“ Jeg hævede Blikket, og ganske rigtig, der laa lige ved Førerens Sæde imellem Dampmaaleren og det lille Vindue i hans Halvtag en lille aaben Bibel paa sin Hylde, saa at Lokomotivførerens Blik, saa ofte det behagede ham, kunde fæste sig derpaa. „Jeg har allerede nogle Gange læst den kjære Bog igjennem derhjemme“, vedblev han, „og ved at have den liggende opslaaet her er det lykkedes mig allerede at indprænte ikke saa faa Steder i min Hukommelse. Mange Gange har det allerede været mig til stor Trøst, og en Gang især fik jeg ved et eneste Blik paa et Bibelsted en vidunderlig Kraft og Sjælero.“

„Og hvorledes gik det til?“ spurgte jeg fuld af Interesse.

„Nu, Frue!“ sagde han, „det er en Historie, som jeg sjældent taler om“ — og i det Samme rakte han Oliekanden til Fyrbøderen, for at afgnide sine

Hænder paa et Stykke Bomuld — „dog kan jeg gjerne fortælle Dem den, vi have jo Tid nok dertil. Seer De, jeg kjørte dengang paa den nedre Del af Banen, og mit Tog var et Iltog, der sædvanlig maatte forlade Staden i Aftenskumringen med omtrent et Dusin svært ladede Vogne og talrige Passagerer. Dersom De har faret oftere paa denne Bane, saa mindes De vistnok det Punkt, hvor man maa kjøre over L.-Floden, der jo tillige danner Indløbet til Havnen. Da der i denne sidste tillige er stor Færsel ud og ind, saa maatte der ved Banen træffes Anstalter til, at Skibene kunde komme igjennem. Paa denne Post var der ansat en Banevogter, der hver Gang skulde give Signal for det kommende Tog, om Broen var aaben eller ikke. Ja, det var et farligt Sted, men efter at jeg i halvandet Aar var kjørt to eller flere Gange om Dagen derover, og altid havde fundet Alt i den bedste Orden, saa følte jeg mig efterhaanden ligesaa sikker her som paa enhversomhelst anden Del af Banen. I hin Nat, om hvilken jeg vil fortælle, var mit Iltog noget forsinket, og for igjen at indhente den tabte Tid, lod jeg det løbe noget hurtigere end sædvanlig. Som ellers altid saa jeg, saasnart vi vare komne i Nærheden af Broen, efter Signalet, og Banevogteren gav ogsaa det sædvanlige Sikkerhedstegn. Han stod paa en Klippe paa det Sted, hvor Banen gjør en Bue for at naa Floden. Jeg havde kun Tid nok til at bemærke, at Banevogteren ikke var den „lamme Jim", der ellers altid uden Undtagelse havde denne Bestilling, men en ny Ansat. Et Øieblik efter vare

vi allerede i Sigte af Broen selv, og til min Forfærdelse saa jeg, at den stod vidt aaben, og at en dyb Afgrund aabnede sig foran mig og det fremad stormende Tog. Jeg kastede Blikket paa den opslaaede Bibel, og mit Øie faldt paa disse Ord: „Jeg vil ikke slippe dig og forlade dig." Den bedøvende Følelse af fuldstændig Raadvilhed og Hjælpeløshed, der i det første Dieblik næsten havde lammet mig baade paa Sjæl og Legeme, forlod mig nu, og jeg blev saa rolig og fattet som i dette Øieblik.

De ved, Frue, at en Lokomotivførers Pligter ere af den Art, at han ofte, især i et saadant Nødstilfælde, maa fatte sin Beslutning i et Nu. Denne Gang havde jeg ikke et Øieblik tilovers til at betænke mig; havde jeg havt det, saa havde jeg vistnok bestemt mig til at gjøre just det Samme, som jeg nu uden Betænkning gjorde: jeg gjorde Signal til Bremsning og lod min Maskine arbeide baglænds. Jeg behøvede ikke at fortælle Fyrbøderen, hvad han havde at gjøre: han trak hastig og med al sin Kraft i Bremsen paa Tenderen. Det var et vel renset, tørt Spor, Alt i den skjønneste Orden, og jeg troer ikke, at et Tog med lignende Indretninger nogensinde er blevet bragt til at standse hurtigere.

I hint første Øieblik havde Tvivlen om Muligheden af at undgaa den nære, frygtelige Nedstyrtning grebet mig med en isnende Fornemmelse, der løb mig ned ad Ryggen og holdt mig som forstenet, saa at jeg kun med næsten overmenneskelig Anstrængelse fik Kraft til at løfte Haanden saa meget, at jeg kunde trække i Snoren paa Pibe-

ventilen, gribe Regulatoren og dreie Maskinen tilbage. Og allerede ragede den forreste Del af Lokomotivet ud over Afgrundens Rand, da vi i det yderste Dieblik standsede! Havde det lange Passagertogs Drivkraft endnuført os et Par Fod længere frem, saa vilde der være sket den største Jernbaneulykke, der endnu er forefaldet i Amerika, og ogsaa mit Navn var sikkerlig kommet paa Listen over Druknede eller Lemlæstede. Men vor Frelse er aldrig bleven offenlig bekjendt. Broen blev saa hurtig svinget tilbage paa sin Plads, og Toget var saa snart i Gang igjen, at vistnok kun faa Passagerer anede Noget om den frygtelige Fare, hvori vi Alle havde svævet. Vi havde allerede tilbagelagt flere Mil, før Reaktionen indfandt sig hos mig: rystende over alle Lemmer sad jeg paa min Plads, i fuld Bevidsthed om den skrækkelige Fare, men ogsaa om den underfulde Frelse.

Hin Banevogter havde været beruset. En ny høiere Embedsmand ved Jernbanen havde nemlig begyndt sit Arbeide med at afskedige flere af de hidtilværende Betjente og ansætte andre i deres Sted. Ogsaa den „lamme Jim“, en tro, gammel Mand, havde faaet sin Afsked, og hin Person var kommen i hans Sted. Sin Ansættelse paa denne ansvarsfulde Post havde han feiret med en Flaske Brændevin, og denne fandtes ogsaa senere i Vogterhuset. Men Jim blev allerede den følgende Dag gjenindsat paa sin Post; dog blev hele Sagen holdt saa hemmelig som muligt. Fra dette Dieblik af var det mig imidlertid umuligt at befare dette Stykke af

Banen; jeg bad derfor om min Afsked. Men Jernbaneselskabet vilde ikke afskedige mig; det gav mig i Stedet „Guldblad-Expresstoget", som jeg endnu fører. Dengang var mit Haar ravnsort; men inden et Fjerdingaar var forløbet, var det blevet saa hvidt, som De nu seer det, og ofte naar jeg aldeles dødtræt er gaaet til Sengs, vaagner jeg pludselig, idet i Drømme hin Skræk igjen griber mig, og jeg seer det usikre Lys, den stille, bølgende Vandflade og Fyrbøderens dødblege Ansigt for mig. Dog, Frue, der kommer Nordtoget, jeg maa paa min Post."

Mindre Stykker.

---

1. De Christnes Endeligt.

For nogle Aar siden var der en Vinternat et forfærdeligt Stormveir ved Kysten af Fife i Skotland. Alle Baadene vare komne hjem fra Sildefiskeriet med Undtagelse af en eneste, der stødte mod en Klippe, netop da den vilde løbe ind i Havnen, og kæntrede. Medens de sex Mænd, der udgjorde dens Besætning holdt sig fast ved dens Kjøl, lød midt i Stormens Brøl og den vilde Larm af Bølgerne, der hvert Øieblik truede med at rive dem bort med sig, Kaptainens (en ung christelig Mands) Stemme: „Nu er det Tid til at love Herren!" og hans Sang hørtes over den hylende Storm:

„Min Gud og Fader, jeg er din!
Det er saa trøsteligt at sige;
Men hvilken Salighed tillige
At vide, Frelseren er min!

I det Samme kom en stor Bølge og førte ham bort til det sálige, himmelske Hjem. Og nu raabte en anden ung Mand, ogsaa en Christen: „Kammerater, vor Kaptain synger nu sin Psalme til Ende i Himlen; men lad os synge den ud her", og han fortsatte:

„Og denne Tro. den er min Lykke,
Til jeg skal se Guds Herlighed,
Til jeg i Himmerig skal bygge,
I Jesu Christi Kjærlighed."

Og i dette Øieblik skyllede en ny, kæmpehøi Bølge hen over Baaden, og ogsaa han blev reven bort og gik efter sin Kaptain hjem til Kanaans salige Kyst.

Se, saa velsignet er det at være i Lyset. Sandelig, den Christnes Vei er fuld af Lys, allerede her i Livet og hvormeget mere hisset? Han kan lovsynge Herren selv i Døden.

(Chr. week.)

---

2. Jeg vil fortælle det.

Mangen Læge har faaet en stor Praxis ved, at en Patient har fortalt Andre om en heldig Kur. Fortæl dine Naboer, at du har været paa Jesu Hospital, og at du er bleven helbredet, uagtet du ikke kunde fordrage Føde mere og var ved Dødens

Port, og maaske kan der da findes en fattig Sjæl, der netop er i samme Tilstand, og som vil sige: „Her er et Sendebud til mig fra Gud.“ Men fremfor Alt, forkynd allevegne Guds Godhed for Jesu Skyld. Han fortjener, at du viser ham Ære. Vil du modtage hans Velgjerninger og derefter ligesom de ni Spedalske ikke takke ham derfor? Vil du efterligne hin Kvinde i Hoben, der blev helbredet ved at røre ved Sømmen af hans Klædning og derefter vilde have sneget sig bort? Dersom det er saaledes, da vilde jeg ret ønske, at Mesteren maatte sige: „Hvo var det, som rørte ved mig?“ og maatte du da blive nødt til at tilstaa Sandheden og sige: „Min Sjæl var dødssyg, men jeg rørte ved dig, o min velsignede Herre og Mester, og jeg blev frelst, og til Pris for din Naades Almagt vil jeg udsige det, om end Djævle skulde høre det; jeg vil sige det og raabe det ud for al Verden, saa vidt jeg formaaer, din frelserige Naade til Lov og Pris.

(Chr. week.)

---

3. Et advarende Exempel.

Herrens Ord er i sig selv levende og kraftigt, og hos det Menneske, hvem det gaaer til Hjerte, bliver det „en Livs Lugt til Livet;“ men hvor det slet ikke faaer Adgang til Hjertet eller kun for en Stund kommer til at udøve sin Virkning paa det, der bliver det „en Døds Lugt til Døden.“ Ofte

tager det en Ende med Forskrækkelse med et saadant Menneske, hvilket følgende Fortælling er et Bevis paa.

Bondesønnen N. fra H. Sogn i Jæmteland blev i den sidste Tid af sit Liv alvorlig greben af Guds Ord, blev vækket af Syndesøvnen, kom til Troen paa Jesus og fik Fred med Gud og sin Samvittighed. Denne lykkelige Tilstand varede dog ikke længe; snart gav han sig atter Synden i Vold, blev dens Slave og levede ret et ulykkeligt Liv. En af de sidste Dage før sin Død havde han været til et Spillegilde og der tabt 50 Kr., og oven i Kjøbet blev han kastet paa Døren af Kammeraterne. Urolig, for ikke at sige fortvivlet, som han nu var, siden han var affalden fra Naaden, var hans gamle Moder, hos hvem han boede, meget bekymret for ham.

Guds Ords Venner besøgte ham og forsøgte at føre ham paa den rette Vei, men det var forgæves. Paa deres christelige Raad og Guds naadige Forjættelser, som de foreholdt ham, gav han altid det Svar: „Jeg kan ingen Naade vente, jeg har syndet mod den Hellig Aand, Naadeløfterne gjælde ikke for mig.“

Den 12te Januar var Moderen gaaet bort fra Hjemmet og hen til sin nærmeste Nabo, men vendte tilbage en halv Time efter. Men hvad seer hun, da hun træder ind i Forstuen til sit Hus? Døren til Dagligstuen stod aaben og indenfor laa hendes ulykkelige Søn som — et Lig, udstrakt paa Gulvet,

badet i sit Blod, Morddervaabenet, et Gevær, laa ved Siden af ham.

Følgende Linier havde den Ulykkelige skrevet paa et Kvartark Papir kort før sin Død som en Selvbekjendelse, der først efter hans Død fandtes blandt hans Skrivematerialier af hans Nærmeste.

„Min Vandring her paa denne Jord har været et uroligt Liv, et Liv i Synden. Jeg har hverken adlydt Gud eller Mennesker, hverken Fader eller Moder, og nu er alt Haab ude for mig. O, mine Brødre! giver Eder ikke saaledes i Djævelens Hænder, saa at I aldrig kunne slippe løs igjen. Jeg har givet mig alt for meget hen til Synden, saa at der nu ingen Forladelse er for mig. Evighedens Dag skal oprinde, og jeg skal træde ind i en anden Verden, som fører til Fordømmelsen. Tilgiv mig, Moder, at jeg ikke har adlydt dine Formaninger! Nu er det for sent. Jeg har syndet mod den Hellig Aand. Tilgiv mig Moder!"

Hvo, som er forvendt og vandrer paa tvende Veie, skal falde paa en af dem. Ordsp. 28, 18.

Strøtanker.

Naar onde Mennesker ville skade Guds Venner, saa er det, som de spotte mod Himlen. Himlen kan ikke besmittes af deres Spot, men kun de selv.

Evangelisk Frihed uden Letsindighed og evangelisk Alvor uden Trællesind, det er, hvad der smykker og pryder en Christen.

Christelige Livsbilleder

Nr. 45.

Edvard Feild,

Biskop af Nyfoundland.

Et gammelt fransk Ordsprog siger „Adel forpligter“, og det er en Sandhed, som ofte glemmes, at jo høiere et Menneske er stillet, destomere maa han erindre, at hans Høihed er givet ham ikke til forøget Livsnydelse, men til at gjøre desto mere Godt mod Andre. Saaledes er det ogsaa med Naadegaver; jo høiere Naadegaver Gud giver En, desto mere skal han bruge dem ikke til egen Fordel og Ære, men til Andres Bedste, saa vender end mere Velsignelse derfra tilbage over ham selv. Det erkjendte ogsaa den ædle Mand, hvis Liv vi her kortelig ville skildre, og hans hele Liv var en Forklaring i christelig Forstand af hint gamle franske Ordsprog.

Edvard Feild (udt. Felt) var født den 7de Juni 1801 i Worcester i England. Om hans Barndom og første Ungdom er der intet Mærkeligt meddelt. Efter at have studeret ved Universitetet i Oxford blev han ordineret den 21de Mai 1826 og blev først ansat som Capellan i Kidlington, en Mil fra Oxford, hvor han til samme Tid beklædte en Lærerpost. Istedetfor som de andre Universitetslærere at bo i Oxford og derfra besørge de med deres Embeder for-

bundne Præsteembeder, selv om de laa 2—3 Mil fra Byen, flyttede Feild ud i sit Landsogn og red derfra hver Morgen ind til Universitetet for at passe sin Gjerning der, idet han betragtede Præstegjerningen som Hovedsagen.

Følgen heraf gav sig ogsaa snart tilkjende. Kidlington var berygtet som et slet Sted, Landsbygræsplænen var bekjendt for de Slagsmaal, som forefaldt der, men ved Overtalelse, personlig Indflydelse, og hvor det ikke hjalp, ved Lovens Arm lykkedes det Feild at bringe en Forandring tilveie heri. For Skolevæsenet drog han megen Omhu og byggede selv Skoler, der bleve anseete for Mønster for Nabolaget. Skolevæsenet var dengang og endnu langt senere i England en fuldstændig fri Sag, og Følgen deraf var da naturligvis den, at hvor der ikke fandtes Folk, der vare selvopofrende nok til at gaa i Spidsen, laa det ganske hen, og en stor Del Børn kom aldrig i Skole og voxede op i den tykkeste Uvidenhed. Her tog Pastor Feild fat med al Kraft, og han havde en mærkelig Indflydelse over Børnene.

Ved den Tid var der stor Bevægelse blandt Landbefolkningen, foranlediget ved Uvillie mod Brugen af Maskiner, og mange Steder truede det med Oprør. Pastor Feild pleiede da ofte at samle Folk i Skolerne og der holde Foredrag for dem over Æmner, han ikke fandt, egnede sig til at behandles fra Prædikestolen. Her holdt han da den 30te Novbr. 1830 et Foredrag over Landets Tilstand, der blev trykt og vandt saaban Opmærksomhed, at det udkom i 6 Oplag. Medens der paa den Tid herskede en almindelig

panisk Skræk, og Alle vare nærved at tabe Hovedet, viste det sig, at han havde baade Hoved og Hjerte paa rette Sted. Med stor Kraft gjorde han gjældende, hvor taabeligt og strafværdigt det var, at Arbeiderne af Uvillie mod Maskiner, droge om og ødelagde dem, og berøvede saaledes de Mænd, der skulde yde dem Arbeide, deres Eiendom, hvorved de blot skadede sig selv, idet disse da ikke fik Raad til at bruge Arbeidere. „Hvilket Land leve vi dog i, hvis en Mands Eiendom skal ødelægges efter enhver Dumrians og egenkjærlig Persons Indfald, der vil gjøre alle Folk lige, ikke ved selv at gaa fremad, men ved at holde enhver Anden nede? Det vilde være ligesaa fornuftigt og ligesaa retfærdigt, som hvis man vilde sige til en meget talentfuld og kundskabsrig Mand: Jeg finder, at Deres Hoved er meget bedre end mit, thi jeg finder, at De bliver rig, medens jeg bliver ved at være fattig, og derfor ønsker jeg, at De ikke mere vil bruge Deres Hoved, ellers kommer jeg og slaaer det istykker . . . I sige Frihed! Frihed! og jeg siger Frihed, Frihed! men hvad er det for en Frihed, naar en Mand ikke maa beholde sin Eiendom eller bruge sine Maskiner eller blive rig ved sine egne Opfindelser". Dernæst gik han over til at bevise, at Maskiner vare til Gavn for et Land, og at de ligesaalidt skadede de Fattige, som Bogtrykkerkunsten; før dennes Opfindelse vare 1000 Personer beskjæftigede med at afskrive Bøger for hver 10,000, der nu vare beskjæftigede med deres Trykning. Før den opfandtes, var der næppe mere end 4 Bibler i Sognet, nu var der 400 i det Mindste,

og Enhver kunde lære at læse, thi ved Maskiner blev det Producerede langt billigere. Efter ved disse og mange andre Grunde, der viser Forfatterens klare Blik og praktiske Sans, at have talt mod de Utilfredses hildede Anskuelser, gik han over til at behandle Sagen fra den christelige Side og paavise, hvilke Pligter man havde mod hverandre i et christeligt Samfund. Samtidig med, at han stod paa Ordenens og Lovens Side, var hele hans Hjerte med de Fattige. Det sees ogsaa af hans Svar til den af Parlamentet nedsatte Commission. Paa det Spørgsmaal: „Kan De give nogen Underretning om Grundene til og Følgerne af Opløbene og Brandstiftelserne i 1830 og 1831?" svarede han: „Grundene synes at have været en slet Bestyrelse af Fattiglovene og Mangel paa Indflydelse fra Geistlighedens Side; Følgerne have uden Spørgsmaal været i høi Grad gavnlige for Samfundet, hvormeget det end er gaaet ud over Enkelte".

I Juni 1831 holdt han et andet Foredrag i Skolen, som ogsaa blev trykt og vidt udbredt. En Arbeidsmand i et Nabosogn havde med Overlæg begaaet Selvmord, plaget af sin Kones Bebreidelser og sin egen Samvittighed, men ude af Stand til at faa Bugt med sin Drikfældighed, der havde bragt Familien til Bettelstaven. I dette Foredrag udtaler han sig bestemt imod at hæmme frit Salg af Øl for saaledes at gjøre det dyrere og vanskeligere tilgængeligt. „Jeg glæder mig altid og vil altid glæde mig, naar nogen af Livets Fornødenheder eller Behageligheder bringes i de Fattiges Rækkeevne, og

derfor istedetfor at ønske at faa Øllet dyrere vilde jeg ønske, at det kunde blive endnu billigere .. Men jeg nægter ikke, at Øllets Billighed vil for en Stund opmuntre og forøge Elendigheden. Har du holdt en Hest for stramt an og løsner Tømmen, vil den først gaa en Smule for frit, men det er snart forbi, og naar vi se dens kraftige Bevægelser, hvo vil da ikke sige, at den gaaer bedre og sikrere nu, end da den blev holdt stramt i Tømme og hindret i sin Frihed? Saaledes er det ligesaa, naar en Frihed nylig er bleven indrømmet dem, der hidtil have været den berøvet, men lad dem have Tid til at finde sig og forstaa deres Forretligheder, og Ulykken vil ophøre. Det Gode vil overvinde det Onde".

Hvormeget Sandt der end kan være heri, og hvormeget man end maa stræbe at gjøre de Fattiges virkelige Livsfornødenheder billige og let tilgængelige for dem, saa forholder det sig dog noget anderledes dels med de Fornødenheder, der ikke ere virkelige Livsfornødenheder, som Brændevin og stærke Drikke — at de ikke ere det, viser sig jo tydeligt nok deraf, at vore Forfædre for 100 Aar tilbage arbeidede ligesaa godt uden dem — eller som meget let kunne og efter al Rimelighed ville misbruges. En Hest gaaer smukkere og bedre, naar den ikke holdes altfor stramt i Tøilen, men er den slem til at løbe løbsk, vilde det være meget ufornuftigt at give den fri Tøile og ikke beholde Hold paa den.

1834 blev Feild Sognepræst i Bicknor, i den deiligste Egn i Gloucestershire. Her tænkte han at blive hele sit Liv. Uden Egenkjærlighed og Tørst

efter Aere levede han her i Ro, sin største Aere satte han i med Troskab at røgte sit Kalds Pligter. Hans Eftermand giver ham dette Vidnesbyrd:

„Biskop Feild erindres den Dag idag med Kjærlighed af en stor Del Folk paa Egnen. Sin Hovedindflydelse øvede han gjennem Skolerne, som han byggede paa en Tid, da Ingen ellers brød sig om saadanne Sager, og han øvede en forunderlig Indflydelse over Børnene, skjøndt han var nøiagtig indtil Strænghed i sin Bestyrelse af Skolerne. De vare bange for ham, og dog elskede de ham høilig. Den sidste Gang, han var i England, fortalte nogle af de Aeldre om deres Skoledage, og om, hvorledes Biskoppen havde banket dem, hvilket jeg fortalte ham, høilig til hans Morskab. Adskillige af dem erindrede han . . . Et erindrer jeg om hans Skolebestyrelse, der høilig undrede mig. Han havde ikke det fjerneste Øre for Musik, og dog lykkedes det ham at lære Børnene Musik efter Noder. Børnene sang i Kirken, og det gik udmærket. Skolelæreren havde lidet eller intet at gjøre med Sangen, Biskoppen gjorde det næsten Alt selv og dog manglede han høilig baade Stemme og Øre. Han havde trykt en lille Bog til at lære at synge efter. Det var ret noget for ham, thi han glædede sig ved at overvinde Vanskeligheder“.

En anden Præst skriver: „Mine tidligste Erindringer om Biskop Feild naa tilbage til 1834, da han kom for at overtage Bicknor Sognekald. Man saa snart, hvilken Slags Mand han var. Han havde ikke været mange Uger i Sognet, før Alle følte, at de havde en virkelig Mand iblandt sig, til hvem de

kunde se op med Ærefrygt og Ærbødighed, men det var kun gradevis, at den milde, kjærlige Natur lod sig føle gjennem en vis Kantethed og Strænghed i det Ydre, og vi fandt, at vi kunde ikke alene agte ham høilig, men ogsaa elske ham hjertelig. Jeg var en Skoledreng i Rugby ved den Tid, og han frydede mig ved hans redebonne Medfølelse for al Rugby Idræt og Formaal . . . Kort efter hans Ankomst blev han indbudt til at prædike ved en Skoles Aarsmøde i en Nabokirke. Jeg erindrer ikke Prædikenen, undtagen at han sammenlignede de store udyrkede Skovstrækninger paa Egnen med Børns tomme, udyrkede Aand, der ikke fik nogen religiøs Undervisning. Der var en talrig Forsamling af Nabopræster og Godseiere, og Alle bleve, Prædikanten naturligvis iberegnet, indbudte af Sognepræsten til en Frokost. Men Feild afslog Indbydelsen. Han havde hørt om en Syg i en fjern Del af sit Sogn, hvor han endnu ikke havde været, og jeg erindrer godt, at han bad mig om at betegne ham Veien. Det kan synes, at det er en Ubetydelighed at berøre dette. Men det betegner netop hans Charakter, altid Pligt forud for Fornøielse i smaa Ting saavelsom i store. Han byggede Skoler i Bicknor til betydelig Bekostning for ham selv (der havde ingen Hverdagsskole været der før hans Tid), ombyggede Kirken og efterlod sig manget ydre Kjendetegn paa et tiaars Ophold i Sognet. Men han efterlod langt dybere, varigere Kjendetegn i deres Hjerter og Kjærlighed, der vare ham betroede, mange af hvilke endnu den Dag idag, skjøndt 35 Aar ere gaaede, gjerne dvæle ved hans

Ord og Gjerninger. Han havde en særlig Kjærlighed til Børn. Jeg træffer endnu ofte simple Mænd og udslidte Kvinder, der tale om, hvad de have lært af Pastor Feild i Bicknor Skole. Han kunde undertiden være streng, ja har maaske stundom feilet i Strenghed, thi hans retfærdige Sjæl harmedes særlig ved Alt, hvad der lignede Løgn eller Falskhed eller Uvornhed hos et Barn".

„Feild var en meget kraftig og bevægelig Mand, men Bicknor er et vidstrakt Sogn, og mange af Landsbyerne og Udflytterstederne kunne kun naaes ad meget vanskelige og besværlige Veie, derfor holdt han det Meste af Tiden en Hjælpepræst, og to eller tre unge Mænd have saaledes havt al mulig Grund til at velsigne den Dag, da de bleve hans Hjælpere i Sognegjerningen. Han lærte dem deres Gjerning, saa til, at de vare flittige og regelmæssige i deres Besøg til de Syge og Skolerne, og betænkte sig ikke paa at kritisere deres Prædikener og paapege Feil, hvad Læren eller Udtryksmaaden angik. Heller ikke brød han sig noget om, om de stundom gave sig lidt under hans Behandling".

„Jeg erindrer godt den almindelige og oprigtige Sorg, som føltes og gav sig tilkjende i hele Sognet, da det blev bekjendt, at han havde modtaget Bispedømmet Nyfoundland. Rige og Fattige følte i lige Grad, at de mistede en sand Præst og trofast Ven. Samfundsforholdene i Bicknor vare meget ringe, da Feild kom til Sognet. Der var to til tre ildeberygtede Værtshuse, og Larm af drukne Folk paa Gaden vare ingenlunde ualmindelig. Gaardmændene gave

i Almindelighed et slet Exempel, og Medlemmerne af de politiske Bander vare urolige Folk. Han havde en hel Del Oprydningsarbeide at gjøre, og hans ubetvingelige Mod, hans yderlige Ringeagt for Alt, hvad der i Almindelighed kaldes Folkegunst, hans stadige Stræben i Alt, hvad han gjorde og talte, for at behage Gud, gjorde ham fortrinlig skikket dertil. Det havde længe været hans Ønske at komme i Besiddelse af „den gamle Bjørn", et Værtshus, der laa lige op ad Kirken og Præstegaarden, og som var Skueplads for hyppige Drikkelag, for at ombanne det til et Fattighus. Dette Ønske naaede han aldrig, medens han boede i Vicknor, men under et af sine sjældne og hastige Besøg i England havde han den Glæde at se en fortrinlig og bekvem Bolig opført istedetfor „den gamle Bjørn" og beboet af 6 gamle Sognefolk, der tilbragte en fredelig Alderdom, nærved Kirken, hvis Gulv de i Ungdommen betraadte. Dette var ham en stor Tilfredsstillelse, og han ytrede ofte, at „naar han blev udslidt og ikke kunde arbeide mere, vilde han bede om en Plads i Vicknor Fattighus for der at ende sine Dage."

Hans Berømmelse som Skolemand havde imidlertid udbredt sig. Man vidste, at de Skoler, der fandtes, duede ikke meget, at Lærerne vare uvidende og indskrænkede sig til at høre Børnene i Udenadslectier, derfor besluttede „det nationale Samfund" for Skoleunderviisningen at ansætte Skoleinspektører, der med Biskoppens Samtykke skulde besøge Skolerne hver i sin Kreds. Den første, der udnævntes dertil,

var Pastor Feild, og fra 10de Mai til 19de Aug. 1840 holdt han Skolevisitatser i Stiftet Salisbury, fra 9de October 1840 til 31te Mai 1841 i Stiftet Worcester, saa at han fik Erfaring om Tilstandene i agerdyrkende og fabrikdrivende Distrikter. Hans Formaal var at lære enhver Skoles Tilstand at kjende og ved Opmuntring og Raad at raade Bod paa de Mangler, der forefandtes, altsom Sogneforholdene paa hvert Sted maatte være, og hans Erfaring som Sognepræst maatte antyde ham det. Han tog tillige Hensyn til Skolernes Ventilation, Rumfang og desl. Hans to Indberetninger til Selskabet omfatte 27 og 76 tættrykte Sider i dets Aarsberetninger for 1840 og 41, og det hedder sig, at da Erkebiskoppen af Canterbury læste dem, sagde han: „Den Mand burde være Biskop." Andre Præster søgte Raad hos ham, før de toge fat paa deres Skolevisitatser, deriblandt den nuværende Erkebiskop af Skotland, Dr. Eden, der fulgte med ham paa nogle af hans Skolevisitatser for at lære af ham, hvorledes man bedst skulde gribe Sagen an.

Efterat have holdt Skolevisitats i Stiftet Worcester vendte Feild tilbage til sit Sogn og blev der, til han i 1844 kaldtes til Biskop af Nyfoundland. Et Vidnesbyrd om den Anerkjendelse, han havde vundet, var det, at strax efter hans Udnævnelse udstedte Forstanderen og Lærerne ved det Collegium ved Universitetet, hvortil han havde hørt, en Opfordring til at danne et Fond til kirkelige Formaal, der skulde stilles til hans Raadighed, og til dette bidroge hans Sognefolk rigelig (1400 Kr.), men

hvormeget han end satte Pris derpaa, thi Penge vilde der være al Trang til, saa satte han dog, som han ytrede i sin Takkeskrivelse til dem, end mere Pris paa de mange Forbønner, han vidste, vilde blive opsendte for ham og hans Gjerning. Den 28de April 1844 ordineredes han af Erkebiskoppen, hans Ven, Pastor Davies holdt Ordinationsprædiken over Aab. 13, 10: „Her er de Helliges Taalmodighed og Tro." Den 4de Juni afseilede han, og Maanedsdagen derefter ankom han til sit nye Stift.

Nyfoundland er som bekjendt en meget stor Ø ved Nordamerikas Østkyst ved Udløbet af den store St. Laurensflod. Den er bjergfuld, dens høitliggende Indre er endnu saagodtsom ubekjendt, dens klippefulde, stærkt udtungede og med mange Skær forsynede Kyster ere beboede af en vidtspredt Befolkning, der saagodtsom har al Næring fra Havet. Klimaet skulde efter Beliggenheden være som i Frankrig, men paa Grund af de store Ismasser, der af Polarstrømninger føres henindimod, er det som i det nordligste Norge. Taage og Storme høre til Dagens Orden, og det er et af de raaeste Klimaer, man kan leve i, og Landet er saare ufrugtbar. Paa Grund af Fiskerierne er det blevet befolket af Franskmænd og Englændere, men Præsterne vare kun faa i Tallet, først 1787 blev den første anglikanske Biskop ansat, men han boede i Ny Skotland, og 40 Aar gik hen, inden han naaede til at komme herover, idet hans øvrige Gjerning rigelig lagde Beslag paa alle hans Kræfter, saa at han ikke fik Tid til at besøge denne fjerne Del af sit Stift. Endelig gav

Regeringen 1839 fik Samtykke til, at Nyfoundland fik sin egen Biskop, han tog alvorlig fat paa Gjerningen, men hans Helbred svigtede ham, og 1843 blev han forflyttet til Jamaika. Til Veiledning ved Valget af en ny Biskop, skrev han hjem: Missionæren paa Ny Foundland har visselig større Besværligheder at gjennemgaa og større Hindringer at overvinde end de, der vente et evangelisk Sendebud paa Ny Seland, Indien eller maaske paa nogensomhelst anden Mark for christeligt Arbeide, som endnu har opladt sig i den bekjente Verden. Han maa have Legemskraft, der kan opretholde ham i et Klima, ligesaa strængt som Islands, en Mave, der er uimodtagelig for Søsygens Angreb, være en fortrinlig Fodgænger og istand til leilighedsvis at sove paa en Fiskers Seng eller paa en Skovmands Plankegulv. Med disse legemlige Egenskaber maa han forene et taalmodigt Sind, en handlekraftig Aand, Evne til at læmpe sin Tale efter de mindst Dannede, Dygtighed til at udvikle og forklare Evangeliets og Kirkens Lærdomme for den alvorlige, men indskrænkede og sletunderviste Spørger, have fuldstændig Beredthed til at tage Striden op med Papister, og desuden Kjærlighed og Takt til at leve i Fred med Alle, saavidt det staaer til ham."

Alle disse Egenskaber fandtes forenede hos Biskop Feild, og dertil kom grundig Lærdom, Ydmyghed og Charakterens Enfold. Klar i sin Overbevisning og Pligtfølelse og uden at kjende til Frygt, vaklede han aldrig i sine Beslutninger, men fulgte rask og uden Betænkning, hvad hans Samvittighed

tilsagde ham, og man ved aldrig, at han har afveget et Haarsbred fra, hvad han ansaa for sin Pligt. „Var jeg populær", skrev han ved en Leilighed, „kunde jeg gjøre meget, meget til at ophøie mig selv, vanære Kirken og ødelægge Sjæle", og han gik da sin egen Gang, men netop derved vandt han desflere ædle Mænds Agtelse og Kjærlighed ikke alene for sig selv, men for den Kirke, han hørte til og stod i Spidsen for. Vi ville her anføre den upartiske Dom af en anset, høi Militær, der omtrent 30 Aar senere under et længere Ophold paa Nyfoundland lærte Biskoppen at kjende:

„Det varede ikke længe, inden jeg saa, at den gode Biskop var enten elsket eller agtet af hele Samfundet. Hemmeligheden laa simpelthen i en Overbevisning, der nu var fast grundfæstet, men som det havde taget lang Tid, inden den kunde slaa Rod i en haard, uimodtagelig Jordbund, at idet han bestræbte sig for sin Herres Ære og sine Medmenneskers Vel, havde han glemt sig selv og sin egen Behagelighed. Han havde efter al Evne adlydt det guddommelige, men strænge Bud at forsage sit eget Hjem, sin egen Bekvemmelighed, alt sit eget og midt under megen Leilighed til at vinde denne Jords glimrende Ting at følge en selvfornægtende Vei. Den Vei saa man ham følge strængt til sit Endeligt, gjørende sin egen snævertbegrændsede Gjerning ædelt, rettelig mod Alle, uden Frygt eller uretmæssig Kjærlighed til Nogen. Det sagdes om ham, at det ikke var med Glæde, han havde taget mod Kaldet til denne Gjerning, men efterat han havde modtaget det, tog

han Dagens Byrde og Hede op, opmuntrende og ventende af Andre i hans Vingaard, at de gjorde det Samme."

Blandt de mindre Gaver, han havde, var der en, man ikke maa agte ringe under hans besværlige Gjerning, en Følelse for det Humoristiske, der aldrig slog feil, og dertil kom en stor Sans for Naturskjønhed, saa at han kunde opdage saadanne i de mest øde Egne, og derved fandt han megen Opmuntring paa sine besværlige Reiser.

Den 4de Juli landede han i Hovedstaden St. Johns under Velkomsthøitideligheder, der vare ham høilig imod, men som han fandt sig i paa Grund af den kjærlige Aand, de vare Vidner om.

„Jeg fandt", skriver han, „til min Forundring, at der var truffet store Forberedelser til at modtage mig." To Baade kom ud at møde Postskibet, da det skulde seile ind i Havnen, den ene med Byens Geistlighed, Kirkeværger og nogle andre ansete Mænd, den anden fra Krigsskibet „Eurydice" med Gouvernørens Søn og Privatsekretær ombord. Jeg blev anmodet om at gaa ombord paa den sidste, paa hvilken ogsaa St. John's' to Præster — der er desværre kun to til Byens og Omegnens 20,000 vidt spredte Beboere — gik ombord efter først at have været oppe paa Postskibet at byde mig velkommen. I tre til fire Minuter vare vi iland, og her fandt jeg de kongelige Nyfoundlands Compagnier med deres Officerer opstillede at modtage mig, de præsenterede Gevær for mig, da jeg landede, og Officererne bøde mig i høi Grad hjerteligt og høfligt

Velkommen til Nyfoundland. Jeg forstod neppe at modtage saadanne nye og uventede Hilsener, men da jeg havde gjort, hvad jeg kunde, blev jeg ført til Fru Harveys Vogn, der ventede paa mig ved Indgangen til Værftet. De to Præster ledsagede mig fremdeles, og vi naaede snart Regeringsbygningen, hvor jeg blev modtagen af Hs. Exc. Sir John Harvey, Gouvernør af Nyfoundland. Saadan var min Indgang i Stiftet; ikke, det er kun altfor klart, paa gammelkirkelig eller apostolisk Vis, dog saaledes skulde jeg haabe, at den ikke giver nogen kjærlig, retfindet Christen noget Anstød. Den Ærbødighed og Hensyn, der vistes mig, vistes mig som Biskop, og skjøndt jeg vilde have foretrukket en Procession med Litani og Gudstjeneste, ledsaget af Præster og Chorsangere at føre mig op til Kirken, saa maa dog, hvor der Ingen findes til at anstille eller forestaa slige Ceremonier, Blandingen af verdslig med kirkelig Ærbødighed ikke foragtelig kastes Vrag paa. For mig personlig var det Hele ligesaa ubehageligt, som ikke attraaet og uventet; det hjalp mig til at finde mig deri og fik mig til at haabe, at det maatte have en god Virkning paa Andre, om Gud vil."

Liden Tid blev spildt med at lave Planer, men inden nogen Plan til Bedste for Stiftet blev offenliggjort, blev der draget Omsorg for Hovedstadens aandelige Vel. Den nye Biskop begyndte strax daglig Morgenandagt i St. Thomas Kirke og bekjendtgjorde, at saasnart han var draget ind i sit eget Hus — han var endnu Gouvernørens Gjæst — vilde han ogsaa have daglig Aftenandagt, og denne

Regel er siden bleven almindelig iagttaget i Stiftet. Saasnart han var draget ind i sit eget Hus, aabnede han en Skole der for Børn af de høiere Klasser, som havde besøgt Morgenandagten, derved tænkte han vilde det Onde blive hindret eller dog lempet, at man fik en Skole istand paa liberale Grundsætninger (det vil sige uden Religionsundervisning), hvorom allerede et Lovforslag var gaaet igjennem paa Øens Rigsdag. Hans Forgænger havde oprettet en theologisk Skole for at forsyne Øen med Præster; der var 6 Studerende, der modtoge Undervisning af Sognepræsten ved St. Thomas Kirke og boede om i Byen; efter engelsk Skik tilstræbte Bispoppen at faa dem samlede paa et Collegium, det lykkedes ham, og paa dette ere mange af Stiftets Præster bleve uddannede; ved sin Bortgang eiede det ved hans Bestræbelser en Kapital paa 135,000 Kroner.

Biskop Feilds Forgænger havde været meget hindret i at holde Visitatser af Mangel paa et passende Skib, der stod til hans egen Raadighed. Den nuværende Erkebiskop af Skotland, Dr. Eden, dengang Landsbypræst i England, forærede ham da en Brig, Emma Eden, til at være Kirkeskib, men da den var vel stor dertil, tillod han, at den blev solgt, og et mindre Skib „Høgen“ blev kjøbt og var i mange Aar Biskoppens Skib. Efter at have samlet Stiftets Geistlighed om sig i Stiftsstaden, drog han ud paa sin første Reise, som skulde føre ham langt bort.

Til Stiftet hørte en Samling af Smaaøer,

Bermudasøerne, liggende langt borte mod Syd i Atlanterhavet i et deiligt tropisk Klima. De Fleste vilde have fundet det herligt at leve her om Vinteren og overlade Nyfoundland med dets Is og Taage til sig selv, men det var ikke Biskop Feilds Mening, ham var det stadig en Besværlighed at skulle foretage den 240 Mil lange Reise dertil og være saa længe borte fra Hoveddelen af sit Stift. Flere Gange forsøgte han at faa Øerne oprettede til et eget Stift, tilbød endog engang at afstaa Halvdelen af sin Indtægt, hvis det kunde ske, ja at ville afstaa Embede og Indtægter og blot blive Sognepræst i St. Johns og Biskoppens Medhjælper. Men det kunde dog ikke lade sig gjøre. Hveranden Vinter bereiste han Bermudas, blev der ti til tolv Uger og maatte i den Anledning foretage to lange Søreiser paa de værste Aarstider.

Paa Bermuda blev han nogle Maaneder, prædikede flere Gange i alle Kirkerne og i Fængslerne, besøgte alle Skoler og examinerede Børnene og opholdt sig i længere Tid paa flere Steder for grundigt at lære Alt at kjende. Forholdene vare temmelig eiendommelige. Gouvernøren var den eneste, for hvem lovligt Ægteskab kunde stiftes, Ægteskabet var kun en borgerlig Contrakt. Biskoppens Bestræbelser for at bringe lidt mere kirkelige Synsmaader til at gjælde, vandt hjertelig Bifald hos Præster og Lægfolk, men mødte Modstand hos Gouvernøren, som deri saa et Indgreb i sin Værdighed. At hæve Negrene laa Biskoppen meget paa Hjerte, de udgjorde Hovedmassen af Befolkningen, men de stode

meget lavt, „deres eneste Eiendom“, skriver han, „er deres Klæder, og om Søndagen maa man tilstaa, at de ere straalende nok.“

Tidlig paa Foraaret 1845 vendte han tilbage til St. Johns og opdagede nu, at hans vidtudstrakte Stift var større, end han havde tænkt. Fra Labrador kom Anmodning fra de derboende engelske Fiskere om Hjælp; vel var dette Land ei nævnet i hans Kaldsbrev som hørende til hans Stift, men dog vare slige Forglemmelser alt andet end sjældne i de Kaldsbreve for coloniale Biskopper, Regeringen, hvem Koloniernes aandelige Vel laa saa lidet paa Hjerte, udstedte, — man maatte jo være upartisk og neutral i Religionsanliggender! — dels hørte det ikke til noget andet Stift, og hvem skulde da tage sig af det. Saa tog Biskoppen, der var overlæsset med Arbeide, ogsaa den Gjerning op i Guds Navn.

Saasnart Søen var aaben i Foraaret 1845, seilede han ud paa Visitats paa „Høgen“ først langs den nordostlige Kyst, derpaa efter et kort Ophold i Hjemmet langs Sydkysten. Allevegne blev han modtagen med stor Velvillie og Glæde, allevegne var han uttrættelig i at arbeide. Forholdene vare mærkelig forskjellige; hvor en gudfrygtig Mand først havde nedsat sig, var ofte stor Gudsfrygt fremherskende blandt Fiskerne, anderledes var det, hvor bortløbne Matroser eller andre løse Personer dannede Befolkningens Grundstamme. Men allevegne var Mangelen paa Christendomskundskab forfærdelig. Tusinder af Medlemmer af Kirken vare bogstavelig spredte som Faar uden Hyrde. Fra St. Georges

til Placentia-Bugt var der paa 80 Mil kun en eneste Præst. Man kan nok tænke sig, at det ikke var en Fornøielsestur, Biskoppen gjorde, naar han stadig endog med Taarer blev anmodet om at raade nogenlunde Bod paa al den aandelige Forkommenhed, men han havde dog den Trøst, at han ikke havde sparet sig selv; 320 Mil havde han reist, 3 Maaneder var han ude, allevegne besøgte han Syge, døbte, konfirmerede og traf alle mulige Foranstaltninger til at raade Bod paa den aandelige Nød.

Hvor skulde Hjælpen komme fra? Vel skrev han til England til en trofast Ven: „Kan du paa nogen mulig Maade finde nogle Mænd, der for Christi Skyld og Kjærlighed til Sjælene ville komme over og hjælpe os i denne vor saa forladte Koloni?“ Men han vidste, at skulde Nøden afhjælpes, maatte Hjælpen komme hovedsagelig fra dem selv. Derfor satte han igjennem, at Alle, der vilde have godt af Kirkens Goder, skulde betale derfor, det var deres ligefremme Christenpligt, og derved, ikke ved Betaling for Stolestader, thi de burde være frie, skulle Indtægterne komme til Præsternes Lønning. Megen Modstand mødte han heri, men han brød sig ei om Folkegunst, og han førte det igjennem, og Resultatet har været, at ingen kolonial Kirke har vist den Grad af Selvopofrelse, som den nyfoundlandske, skjøndt denne Koloni er den fattigste af alle. Men stadig gik han ogsaa selv foran i Selvfornægtelse, og med dem, der ei vilde ofre Noget, havde han ei megen Overbærenhed. „Past.—“, skriver han, „fortæller mig stadig, at han er kaldet til at prædike Evangelium

for al Skabningen, men det lader til, at han har intet Begreb om at prædikede selv for en ringe Menighed uden for 3600 Kr. om Aaret og fri Bolig?" Aldrig søgte han at vinde Folk til Præster ved at love dem meget, blot lovede han dem et sundt Klima og det strængt Fornødne. Til en Ven, der skulde skaffe ham nogle Præster, skrev han:

„Hvad er 2700 Kr. om Aaret for en Mand og Familie? Blot nok til Livsophold — Brød og Fisk — Bolig og Klæder; Vin og Øl er ude af hans Rækkeevne og, jeg tænker, i det Hele taget ude af hans Tanker (vi have ingen af Delene i mit Hus), ferskt Kjød kan man i nogle af Udhavnene i nogle Maaneder ikke faa at kjøbe; friskt Smør er i mange Tilfælde ligesaa sjældent, med Brød menes blot Beskøiter, Flæsk er ligesaa stor en Sjældenhed som Kjød, thi Flæsk af Øens Svin kan kun Indfødte spise, og det amerikanske er ikke synderlig bedre, hvad man i Almindelighed bruger, kommer fra Hamborg. Er det forgjæves eller formasteligt at haabe, at vi kunne finde desto bedre, dygtigere og frommere Mænd i Forhold til, som timelig Belønning og Forfremmelse aftager? Er det et forgjæves Haab for Nyfoundlands Kirke, saa destoværre for Englands Kirke! Hvis Biskopperne og Præsterne vilde, saa privat som det kunde lade sig gjøre, opfordre et vist Antal troende unge Mænd fra begge Universiteter, jeg tænker 20, eller to fra hvert Stift til at paatage sig en Mission, der medfører særlige Vanskeligheder og Savn, uden Udsigt til virkelig Forfremmelse og Belønning, men være tilfredse for

dette Liv med Føder og Klæder, saa drister jeg mig til at tænke, at der dog vilde findes nogle ædle og fyrige Aander rede til at give sig hen dertil." Hvor stærk Dragelsen er til denne Verdens Anliggender fremfor til Guds Riges, gjorde Bisskop Feild Erfaring om ved den Tid. Han foretog en hurtig Reise til England i sit lille Skib, der stærkt havareret ankom dertil, og paa Hjemveien paa Dampskibet var han sammen med Gouvernøren af Canada. Denne ledsagedes af tre Adjudanter, to andre vare dragne forud, alle af de fornemste Familier, og han havde modtaget over 100 Ansøgninger om lignende Poster, fra Mange uden Begjæring om Løn; Slægt og Venner ønskede, at de unge Mennesker maatte saaledes uddannes til et virksomt og dygtigt Liv, men Bisskoppen vendte tilbage uden at have en eneste Præst! Gjør ikke det Samme sig gjældende allevegne. Er det for at tjene Penge, betænke Slægt og Venner sig ikke paa at sende deres Nærmeste ud til usunde Egne til besværlig og farefuld Gjerning, er det for at tjene Herren, faaer Piben en hel anden Lyd! Hvor ynkeligt det dog staaer til selv med mange Troendes Christendom!

Og dog var Nyfoundland Stift ikke uheldigst stillet, andre gunstigere stillede Stifter have lidt af større Præstemangel, og intetsteds fandtes en mere taalmodig, tilfreds, ivrig og selvopofrende Præstestand end her, og hvor lidet tillokkende end Stillingen var, søgte Præsterne i Regelen ingen bedre Vilkaar for deres Sønner end ogsaa at blive Præ-

ster. At det var Bispoppens arbeidsomme og selvopofrende Liv, som holdt dem tilfredse paa deres Post, og at det var den Magnet, som nogle enkelte Gange trak udmærket dygtige Mænd fra England derover, det drømte han mindst selv om. „Indskydelsen af det Gode saavelsom af det Onde“, siger den ovenforomtalte Militær i sit Skrift om Nyfoundland, „smitter, og Biskoppen, der forlod den deiligste Dal paa Jordens Behageligheder, har ikke manglet Efterfølgere, selv i dette Offer.“ Paa en Fornøielsesudflugt, han sammen med nogle andre foretog, fortæller han, hørte de paa en Gang en Klokke ringe til Aftengudstjeneste. Da de gik ind ad Kirkedøren, saa de en mager, ældre Mand, der efter at have ringet Kirkeklokken, forelæste det daglige Aftengudstjenesteritual, kun de og han vare tilstede. Han var en personlig Ven af Biskoppen med fortrinlig Examen, der var fulgt herover til ham, og som nu henlevede sine Dage paa den ensomme Kyst. De gik ind i Præstegaarden; Kasser, Kister, Bøger, Papirer allevegne, han beværtede dem med The, Brød, Æg, han selv havde kogt, thi han holdt ingen Folk. Folk i den lille By hjalp ham, kom der ingen, redte han selv sin Seng og feiede sit Gulv.

En hæftig Ildebrand havde i 1846 ødelagt en stor Del af Hovedstaden, og Kirken var brændt, nu lagde Biskoppen 1847 Grundstenen til en ny Domkirke, og en anden stor Plan beskjæftigede ham tillige, nemlig Oprettelsen af et theologisk Collegium og Skole med Bispegaard. Han havde kjøbt en stor

Byggegrund dertil, og derpaa agtede han nu at opføre Bygninger til Skole, Collegium, Bogsamling, Capel, Læreboliger og Bispegaard. Tre Lærere, af hvilke Forstanderen skulde være ordineret, skulde bo ved Skolen; der skulde være Plads til 12 Studenter foruden endel Drengekostgængere. Det var en omfattende Plan, men af stor Betydning for Stiftets Fremtid, og han fik den senere ført igjennem. Efter i en Række af Aar dels ved Understøttelse af Evangelieudbredelsesselskabet, dels med betydelig egen Bekostning at have holdt Skolen vedlige og erhvervet den stor Ry, begyndte han 1860 at samle et Dotationsfond for at sikre dens Fremtid og han var saa heldig at samle dertil 135,000 Kr.

Endelig lykkedes det Biskoppen i Juli 1848 at gjøre sig tilstrækkelig fri til at foretage sin første Visitats til Labrador. Han havde ombord en Præst med Kone og lille Barn, hvem han overlod sin Kahyt, hvilke han skulde bringe til deres Hjem, en anden Præst, der skulde bringes til sin Station, to Præster, der ledsagede ham dels for at hjælpe ham, dels for at faa en nødvendig Hvile, samt en Student. Begge Kahytter og Dækket vare opfyldte med den gifte Præst's Bohave. Efter at have landsat ham — i tre Maaneder havde Kirken her været lukket og ingen Præst været her — drog man videre og naaede Forteau, den første Havn paa Labrador. Her holdt Biskoppen Gudstjeneste for en talrig Menighed i et Pakhus, døbte mange, viede flere Par, deriblandt et, der endel Aar tidligere var blevet viet ved, at en papistisk Tjener havde læst Ægte-

skabsritualet op for dem! Da han var kommen til St. Francis Havn, og Vinden var med, laante han et lille Fartøi for med det at komme videre. Der var derpaa en lille Kahyt forude og en agter. „Jeg sov ned i den agter", skriver Biskoppen, „og fandt mig tilfredsstillet, om end ikke bekvemt; Baadens Ribben, der vare haardere end mine og ikke havde Kjød over, efterlode sig følelige Indtryk."

Dog det var ikke Reisens Besværligheder, der var det værste; Folkets tykke Uvidenhed, der besøgtes, men atter overlodes til sig selv for lang Tid, bedrøvede Præsterne; Børnene tilstode, at de lærte Fadervor om Vinteren, men glemte det om Sommeren. Han kunde nu ikke komme længere frem Nord paa, og vendte nu tilbage, og den 17de October ankrede han op i St. Johns Havn. Dagen efter gik de til Kirke for at takke Gud for en lykkelig Hjemkomst.

Efter at have visiteret paa Bermudaøerne, drog han atter den 28de Juni 1849 ud paa Visitats til Labrador, besøgte paa Veien mange andre Havne paa Nyfoundland, et Sted roede han næsten 2 Mil for at besøge en gammel Mand paa 90 Aar. „Det var anden Gang i næsten 70 Aar, at han saa en Præst!" En Søndag Aften skrev Biskoppen: „Det har været en hellig Dag, om end ikke i hver Henseende en Hviledag. To Gudstjenester paa Kysten og to til Søs paa samme Søndag falde sjælden i nogen Præsts eller Biskops Lod nu til Dags, og jeg ønsker at være tilbørlig og rettelig taknemmelig for saadan Forret." Den 8de August anløb man

Forteau, og nu besøgtes hver Havn paa Labrador indtil Stiftets Sydgrænse. Den 17de August forlod han Forteau og lod her den nye Præst blive tilbage, alene mellem Fiskere uden Hus og Hjem, uden Udsigt til i et helt Aar at høre fra Slægt og Venner. Biskoppen havde faaet en Fisker til at dele sin Stue ved en Bræddevæg i to Dele, den ene skulde være Præstens Bolig. Kosten skulde han have hos Fiskeren og af samme Slags, som han fik. I St. Francis Havn døbte Biskoppen to Eskimodrenge. Den 16de October var han atter hjemme. Reisen havde kostet ham 7200 Kr.

For at skaffe de nødvendige Pengemidler havde Biskoppen, som tidligere omtalt, stræbt at gjennemføre, at hver Familie, som vilde nyde godt af Kirkens Goder, maatte bidrage efter sin Evne dertil. For at erholde disse Bidrag indførte han den Regel, at naar et Skib kom hjem fra Sælfangst, paa hvilket, hvis man er heldig, et Skib kan fange fra 3000 til 8000, hvilket giver omtrent 1800 til 5400 Kr. netto til Mands, gaaer Præsten ombord, henvender sig til hver Mand, der hører til den anglikanske Kirke, og anmoder denne om Bidrag. Om Efteraaret gaa de paa samme Maade til Skibene, naar de komme hjem fra Høstfiskeriet og faa Bidrag i Fisk, som de sælge. Paa den Maade skaffedes Pengemidlerne, og Kirkeselskabets Midler, gjennem hvilket Præsterne lønnedes, steg aarlig, men Biskoppen maatte høre meget ilde fra mange Sider for denne Fremgangsmaade, som dog viste sig at være aldeles praktisk. Deri blandede sig tillige kirkeligt Partivæsen. Bi-

skoppen hørte til den høikirkelige Retning, og derfor blev han stadig lagt for Had af den lavkirkelige Retning, der er i høi Grad snæverhjertet og forlanger Enhed med den i alle dens Partispørgsmaal. Men gjorde dette ham end ondt, han lod sig dog ikke derved bringe til at vige et eneste Fjed fra, hvad han ansaa for det Rette, thi han vidste, at Herren, ikke Mennesker var hans Dommer. Mere smertede det ham, naar han ikke kunde skaffe tilstrækkelig præstelig Betjening. I Februar 1856 var han reist til Island Cove blot for at bestyre Embedet for Sognepræsten, der paa Grund af Sygdom var utjenstdygtig og havde maattet forlade sit Pastorat med dets 4 Kirker og 2000 Mennesker, men han havde kun været der en Maaned, da han blev kaldet tilbage til St. John's. Stiftsprovsten havde bogstavelig arbeidet sig ihjel, og nu var her Ingen at udfylde hans Plads, og saa overtog Biskoppen hele hans Gjerning, holdt i Paaskeugen 10 Gange Altergang, prædikede om Søndagen 3 Gange. I Juni skriver han: „Med trætte Hænder og tungt Hjerte maa jeg tilmelde Dem en anden sørgelig Vakance i vort lille Missionærsamfund. Stakkels Pastor Boland sad fast i en Snedrive i Marts og frøs ihjel. Først nu fik vi Efterretniug derom."

I October samme Aar led Biskoppen atter et stort Tab. 1847 var en ung udmærket dygtig og begavet Præst, Jakob Mountain, draget over fra England for at hjælpe Biskoppen, han havde arbeidet med apostolisk Iver i sin Gjerning og uddannet flere unge Mænd til Præster, saa blev han af Biskoppen

kaldet til Stiftsstaden, som Stiftsprovst men han blev her ikke længe. En farlig Smitsot hærgede Byen, Mountain var utrættelig i at gaa om til de Syge, men han blev selv syg, og hans udmattede Legeme kunde ikke holde ud, den 10de October døde han. En af Præsterne paa Labrador kom med et Krigsskib til St. John's, Søreisen havde styrket ham, der i 3 Aar ikke havde set eller smagt fersk Kjød, saa han kort efter kunde vende tilbage igjen, en anden af dem var paa Grund af daarligt Helbred paa Veien til England, men da han hørte, hvor stor Præstemangel der var, vendte han strax undervejs tilbage igjen. En Følge af alle disse Dødsfald var, at Biskoppen oprettede en Kasse for afdøde Præsters Enker og Børn, hvortil allerede det første Aar indkom 108,000 Kr.

Om Stiftsprovst Mountain skrev han i et kort efter hans Død udstedt Hyrdebrev: „Var han mindre vidt bekjendt, maa man sige det til hans Ros; thi det var af eget Valg og i oprigtig Selvfornægtelse og dyb Ydmyghed, at han i 7 Aar arbeidede i en afsides, lidet kjendt Mission paa denne Ø, medens han let kunde have opnaaet og smykket en høi Plads i Hjemlandets Kirke blandt talrige og beundrende Venner. Men han var beredt, i en Christi Discipels og Tjeners sande Aand, han var beredt og af Guds Naade sat istand til at forlade Alt for Christi og Himmeriges Skyld. Det er, troer jeg, ikke upassende at omtale, at da han vidste, at han af Naturen havde et fyrigt og iltert Sind, søgte han stadig ved Bøn og Faste, Selvfornægtelse og Kjær-

lighedsarbeide for Andre at faa denne og enhver anden Slags ond Aand uddreven. Hans Arbeide og, jeg kunde ogsaa tilføie, hans Lidelser som Missionær vare i nogle Henseender i særegen Grad store og exemplariske, efter som han, skjøndt han altid led mere eller mindre af Søsyge, vedblev at besøge de talrige Nybygder i sit udstrakte Distrikt paa Fiskerbaade og Skibe saavelsom paa et, der blev bygget for ham, og skjønt af Naturen og Opdragelsen meget fintfølende, veg han aldrig tilbage fra den ringeste Bolig eller den usleste Hytte. Ofte sov han eller overnattede han paa en Bænk eller et Sæde i en Fiskerhytte for at være rede til at samles med Mændene, der før Daggry gik ud til Søes, at de ikke skulde gaa uden Morgenandagt eller Velsignelse. Hans Baad blev navnlig bygget, for at han kunde have Leilighed til privat Samkvem med dem, der søgte eller uden at søge dog vare tilbøielige til at modtage hans Raad og Veiledning. Hans egen Bolig var altid aaben for de Fattigste i hans Menighed, som var det et Gjæstgiversted, og ved nogle Leiligheder optog han de Syge og Svagelige, for at de kunde dø der, omgivne af, hvad de trængte til legemligt og aandeligt."

Tidlig i Aaret 1859 besøgte Biskoppen England. I en Oversigt over Stiftets Forhold, bemærker han, at da han blev Biskop (1844) modtoge næsten alle Stiftets Missionærer 3600 Kr. aarlig hver fra Evangelieudbredelsesselskabet; Menighederne bidroge meget lidt. Fra 1846 modtoge de ny ansatte Præster kun 1800 Kr., og Bidragene fra Me-

nighederne ere forøgede fra 7200 Kr. aarlig til 36,000 Kr. Hvad Selskabet sparede, skulde anvendes til at oprette nye Missionspladse; 9 nye ere saaledes oprettede, deraf 2 paa Labrador. Nye Kirker ere blevne byggede paa 25 Steder, Præstegaarde paa 14; en ny Stenkirke med Præstegaard er bygget i St. Johns samt et Collegium, Alt ved Bidrag fra Stiftet selv.

Hen paa Sommeren besøgte Biskoppen den saakaldte franske Kyst af Øen (Vestkysten), hvor han først ved den stedfundne Folketælling havde erfaret, at der boede anglikanske Christne. Uvidenheden var utrolig. Mange af Folkene havde aldrig set en Præst; hvem der havde døbt dem, vidste de Færreste, kun en eneste Kone kunde læse ordenligt. Hendes Mand havde viet et Par Folk ved at stave sig gjennem Ritualet, men Daabsritualet var for vanskeligt at læse, derfor havde han ladet sin Kone udføre Daaben. Destoværre havde Biskoppen ingen Præst til dem, han kunde blot holde Gudstjeneste for dem og saa reise videre.

Dog ogsaa her skulde komme Hjælp. I Efteraaret 1863 tilbød en dygtig Præst, der i et andet Sogn paa Øen havde bygget to Kirker og vakt meget aandeligt Liv, at drage til White Bay paa den franske Kyst; et Tilbud, der var desto skjønnere, som han ingen Løn fik, uden hvad Fiskerne kunde yde ham, og maatte leve ganske som de. Han begyndte sin Søndags-Gjerning den 10de Juli. Først holdt han Søndagsskole for 11 unge Mennesker, for hvem han paa den allerenfoldigste Maade udlagde Dagens

Texter; Kl. 11 gik de til Kirke d. e. flyttede et Bord over paa den ene Side af Kjøkkenet, det gjorde Tjeneste som Alter, og her holdt han saa Gudstjeneste. 1865 besøgte Biskoppen ham. „Pastor Temples Folk", skriver han, „ere alle Fiskere, og de fleste af dem høre til de allerfattigste, hvilket for en stor Del har sin Grund i deres Uvidenhed og Mangel paa Omtanke. De ere adsplittede i forskjellige og fra hinanden liggende Havne, to, tre til fire Familier i hver, langs en Kyststrækning paa 24 Mil. Næsten alle høre til vor Kirke. I fire, hyppig i 5 eller 6 Maaneder ere Bugterne fulde af Is. Pastor Temple besøger, eftersom han kan, hver Havn, den ene efter den anden og bliver en Uge eller ti Dage i hver, tilfreds med saadant Logis og Kost, som en Fiskers Hytte kan yde, og under sit Ophold underviser han baade Unge og Gamle i de første Grundvolde for Christi Lære. Han tænker nu at udstrakke sine Besøg til Quirpon, en Kyststrækning paa omtrent 12 til 14 Mil mere, hvor der boer mange Familier, der mangle al aandelig Pleie."

Endelig lykkedes det Biskoppen 1867 at faa en Medhjælper, og det overlodes til ham at vælge denne. Han valgte dertil sin Stiftsprovst Kelly, der nogle Aar tidligere var draget over at hjælpe ham i Præstegjerningen. Selv afstod han til hans Løn 9000 Kr. aarlig, og mindre Arbeide gav det ham egenlig ikke, thi nu bleve Visitatserne gjorte aarlig, men det skaffede ham den Trøst, at Arbeidet blev bedre gjort, nu der var to om det. Samme

Foraar ægtede han, hidtil ugift, Stiftsprovst Mountains Enke, der i sin Enkestand havde været rig i gode Gjerninger. Saa drog han atter ud paa Visitats den 1ste Juli, fra hvilken han først i October kom tilbage efter flere Gange at have været nærved at strande og set Skibe kæntre lige tæt ved.

I Efteraaret 1868 blev Montreal Bispestol, hvormed er forbundet Erkebispeværdigheden over hele den kanadiske Kirke, ham tilbudt, og Erkestiftets Biskopper bade ham om at ombytte sin saa besværlige Gjerning med en mindre anstrængende, men han ønskede at leve og dø som Biskop af Nyfoundland.

I Foraaret 1869 maatte Biskoppen skille sig ved en gammel kjær Ven. „Høgen" havde nu gjort god Tjeneste i Fjerdedelen af et Aarhundrede, havde ofte været i stor Fare, men var dog altid sluppen godt igjennem, nu var den ikke længere sødygtig efter saa mange haarde Ture og Sammenstød med Skær og Isbjerge, og Biskoppen maatte skille sig ved det kjære Skib, hvor han havde tilbragt saa mange lykkelige Timer. Det blev solgt, og væsenlig ved Venners Sammenskud blev et nyt Skib, „Stjernen", bygget, der i Juli gjorde sin første Reise med Hjælpebiskoppen. Det blev dog ikke gammelt i Tjenesten, i Juli 1871 forliste det med Hjælpebiskoppen, og kun med stort Besvær blev han og Besætningen reddet. Men en uventet og glædelig Hjælp kom her. En Ingeniørofficer, Leutnant Curling, der havde ligget i Garnison paa Bermudaøerne og der lært at beundre Biskoppen, forærede Biskoppen sin egen Lystjacht, udstyrede den paa det Omhyggeligste med Alt

og seilede selv over Atlanterhavet med den til Biskoppen, der allerede tænkte paa ganske at maatte ophøre med Visitatserne til Søes, og nu var lykkelig over at modtage det prægtige Skib og desuden et Orgel, flere Vinduer med Glasmalerier, en Lysekrone, Armstager og Kar til Trinitatis Kirke paa Bermuda. Men hvad der var det Allerbedste var, at Giveren af Lavrock gav sig selv til Missionen og bad om at maatte blive sendt et Sted hen, som det var mere end sædvanlig vanskeligt at faa Nogen til at overtage. I August 1873 drog saa Biskop Feild ud med ham for at sætte ham ind i hans nye Menighed, og følge med ham fra Sted til Sted. Det var en stor Glæde for den gamle Biskop.

Han blev utrættelig ved at arbeide trods sin høie Alder. Den 10de Juni 1871 skrev han: „Sidste Søndag overtog jeg Pastor Hutchinsons Gjerning, holdt Søndagsskole Kl. 9, holdt to Gudstjenester, Formiddag og Aften med to Prædikener, holdt Altergang om Formiddagen, døbte et Barn og indledte en Kone om Aftenen. To Dage efter gik jeg ind i mit 70de Aar — en frisk Alderdom!"

I Foraaret 1872 var Biskoppen paa Bermuda. Han skriver i et Brev til en af sine ældste Venner: „Jeg fungerer nu som Sognepræst for to Sogne og har været det i de sidste tre Maaneder, og det ene af Sognene er det største og vigtigste paa Øerne; dette er gaaet mig over paa Grund af Sognepræstens temmelig pludselige Død efter 14 Dages Sygdom, og da der ikke er nogen anden ledig Geistlig paa Bermuda, kunde jeg ikke andet end til-

byde at overtage hans to Sogne med de to Kirker, der ligge henved en Mil fra hinanden. Jeg har overtaget og har med Guds store Bistand hidtil været istand til at udføre alle Sognepræstens Pligter, to Gudstjenester hver Søndag med Daab, Begravelse, Sygebesøg osv. Blandt andre Pligter har jeg havt den at undervise og forberede Ungdommen til Confirmation i dette Sogn, og jeg har dernæst confirmeret dem, 50 ialt; jeg har holdt mine sædvanlige Confirmationer.*) I den stille Uge prædikede jeg 10 Gange i 8 forskjellige Kirker, holdt Confirmationstaler og confirmerede i 6 Kirker, døbte et Barn, begravede et andet, begge Negre. Paaskedag deltog jeg i Morgengudstjenesten, bistaaet af en Præst, holdt hele Formiddagsgudstjenesten og hele Aftengudstjenesten i min anden Kirke. Dog nok om mig selv og Bermuda, nok, mere end nok af hvad jeg frygter for, vil se ud som Selvros, hvortil Ingen har tvunget mig, men jeg er ganske vis paa, at De vil glæde Dem med mig og for mig, at Kraft er bleven mig given i mit 70de Aar at overtage og udføre, om end ufuldkomment, disse Pligter til."

I 1874 besøgte Biskoppen England for sidste Gang for at faa Dotationerne til sin Bispestol, hvorved dens Fremtid kunde sikres, ordnede og for at faa nogle unge Præster til at tage over til Nyfoundland. Hjælpebiskoppen havde foretaget en overordenlig lang og besværlig Visitats, hvor han vilde

*) I den anglikanske Kirke er det altid Biskoppen, som confirmerer.

besøge alle Nyfoundlands Kyster, Labrador og, efter Anmodning af Bisloppen af Quebek, det tilgrænsende Stykke af dennes Stift. I Labrador blev han saa syg paa Grund af, hvad han en stormfuld Nat havde maattet udstaa, at han strax maatte vende tilbage til St. Johns. Telegrafen underrettede Biskop Feild derom, strax ilede han tilbage fra England, gik strax ombord paa Lavrock, fuldendte Visitatsen og var atter i November ude paa en mindre Reise, men denne Anstrængelse mener man dog, gav ham sit Banesaar, skjøndt det dog for det Første syntes, som han trods sine 73 Aar var lige rask som hidtil.

I Januar 1875 blev det nødvendigt, at Præsten i Port de Grace maatte besøge England for at faa tilbørlig Lægehjælp. Ingen Præst kunde overtage hans Gjerning, og han havde aftalt med Nabopræsterne, at hver af dem skulde besørge hans Embede en Maaned. Da han kom til St. Johns sagde Biskoppen, at han syntes ikke om, at et saa stort Sogn skulde være uden Præst, og hvis hans Kone vilde modtage ham i Præstegaarden, vilde han besørge det, og den 5te Februar reiste Biskoppen med sin Hustru derhen i Slæde. Hvad Præsten ikke fik at vide, var, at Biskoppen sørgede for, at hans Overreise blev saa billig som mulig, og at han betalte Telegrammerne til og fra England om Sagen og skrev til gode Venner om at tage vel imod denne Mand, der i 36 Aar havde været Missionær. Den første Dagsreise var til Brigus; det var en bidende Kulde, Vinden skar som en Nagekniv, fortæller Præsten der, og det var et Veir, hvor man ikke vilde

lade Nogen tage ud, uden i høieste Nød. Da han lige skulde til at holde den daglige Aftengudstjeneste, kom Biskoppen efter en Reise paa 10 Mil og uden at ville tage noget Varmt, gik han strax ned til Kirken for at deltage i Gudstjenesten. „Menigheden var meget lille, thi mine Sognefolk fandt, det var altfor slemt Veir til at vove sig ud i fra deres Kakkelovn, men Biskoppen gik i sit 74de Aar og efter denne forfærdelige Reise paa 10 Mil op til Kirken, selv før han tog nogen Forfriskning, for at deltage i Gudstjenesten i den fattige lille Trækirke i Brigus." Næste Dag reiste han videre i den bidende Kulde for at komme i rette Tid til Søndagen. Selv skriver han fra Port de Grace: „Igaar var min første Søndag her. I Port de Grace Kirke var der antændt en god Kulild, men man lod den gaa ud af Frygt for, at Kakkelovnsrøret skulde blæse af; i Bare Need (bare Nød!) Kirke var der ingen Ild og — hvilken Kulde!" Og senere skriver han: „Vi døie den længste og koldeste Vinter, noget levende Menneske paa Nyfoundland kan huske. I hele Uger have vi hverken set Land eller Vand, Landet er dækket af Sne, Vandet af Is." I 14 Uger blev han her, holdt 21 Gange Altergang, besøgte de Syge i alskens Veir og til alle Tider. En ung nylig ordineret Præst, der var kommen fra England, blev sendt for at hjælpe ham og navnlig ved at overtage Bare Need Sogn; Biskoppen modtog ham med Glæde, „men", skriver denne, „det er ikke let at forstaa, hvad Hjælp jeg var ham til, han

vedblev at komme til Vare Reed ligesaameget som før." Langfredag begyndte Vinteren at ophøre, det var en forfærdelig Storm, og Regnen skyllede ned. Ingen ventede Biskoppen, men til bestemt Tid kom han gaaende, gjennemvaad. Kun ved fast at støtte sin Stok til Jorden, kunde han undgaa at blæse om, men hans Tommelfinger var derved opsvulmet og vedblev en Tid efter at være det. Henad Middag sagtnedes Stormen, men „Biskoppen vilde ei tillade mig", skriver Præsten, „at gaa til Northern Gut, 1 Mil borte, og da jeg driftede mig til at gjøre Modforestillinger ved at paavise det Inkonsekvente i hans Adfærd og hvad han foreskrev mig, svarede han med sit rolige, milde Smil, at det gjorde Intet med ham, han var gammel og til ingen Nytte, men jeg var ung og skulde tage mig i Vare."

Der er ingen Tvivl om, at Biskoppen hengav sit Liv for Folk i Port de Grace. Næppe var han kommen hjem, før han blev alvorlig syg; i mere end 31 Aar havde han ikke været syg en eneste Gang, nu tænkte han, at han ikke mere vilde blive fri for Lægehjælp. At hans Sygdom var foranlediget ved, at han havde arbeidet for strængt i Port de Grace, vilde han Intet høre om. At han nærmede sig sit Endeligt, saa han klart. Til en Ven i England, til hvem han skrev om Bispedømmets Dotering, skrev han: „Jeg har havt en tydelig Mindelse om, at ingen Tid maa spildes. Det er blevet mig meget tydeligt sagt: „Beskik dit Hus, thi du skal dø og ikke leve", og skjøndt jeg ikke har

forsømt denne vigtige Pligt, finder jeg at der er mange timelige Anliggender, saavelsom andre af høiere Vigtighed, der skulle ordnes."

Han havde engang talt om, hvor deiligt det maatte være, naar han blev gammel og aflægs, at kunne bo paa den store Missionsskole i Canterbury, St. Augustines College, og en Ven havde tilbudt, naar han gik af, at give ham 3600 Kr. aarlig. Nu da Bisskoppen blev svag, fornyede denne sit Tilbud. Men Bisskoppen afslog det, han kunde ikke opgive Tanken om endnu at gjøre Nytte, og skulde han gaa af, vilde han gjøre sig Samvittighed af at modtage Noget, der ikke skulde bruges i og til Bedste for hans Stift.

Da Efteraaret kom, drog Bisskoppen ud til sin sidste Visitats paa Bermuda, men inden hans Afreise overrakte Præsterne og Kirkeværgerne i St. Johns ham en Addresse, hvori det blandt Andet hedder: „31 Aar ere gaaede, siden De overtog det aandelige Tilsyn med dette Stift, og Ingen af os kan undlade at mindes de overordenlige Goder, De har været Redskab til at bringe vor Kirke i hele denne lange Tid; Deres eget selvfornægtende og medfølende Liv har gjort meget til at støtte og opmuntre Deres Præsteskab under dets mange Besværligheder og Savn."

„Da De tiltraadte Deres Bispegjerning, var vort kirkelige System svagt og uorganiseret. Nu fremherskter synodal Ordning og Enhed."

„Dengang havde vi blot 12 Præster i Colonien,

ne arbeide over 50 her, medens Kirker og Præstegaarde ere tiltagne i høi Grad."

„Et Collegium til Uddannelse af Candidater for Præsteembedet er ved Deres Bestræbelser blevet passende og varigt doteret."

„Seminarier for Drenge og Piger særskilt ere blevne oprettede og i heldig Virksomhed."

„Særskilte Børnehjem for hjælpeløse Børn af begge Kjøn ere blevne grundlagte under Deres Tilskyndelse og blive dygtigt styrede."

„Vor skjønne Domkirke blev der udkastet Plan til og er tildels opført under deres Omhu, og de nødvendige Pengemidler til dens Fuldendelse ere ved at indsamles."

„Et Hjælpebispedømme er blevet oprettet alene ved Deres uinteresserede Bistand, og en Geistligs Tjeneste, lige udmærket ved Gudsfrygt og Duelighed, er bleven lykkeligen sikret for dette Embede."

„For Bispeembedets fremtidige Opretholdelse er der blevet sørget for en Dotering, og mangen enlig Nybygd paa vore ugjæstfri Kyster har Aar for Aar havt Deres og Deres Hjælpebiskops Besøg paa Kirkeskibet at takke for Gudstjeneste."

Herpaa svarede Biskoppen, der kunde betragte sit Svar som et Farvel: „Hjertelig Elskede i Herren, har jeg i den Del, jeg har taget i at paabegynde og fremme de forskjellige Formaal, De har omtalt i Deres Addresse (hvilke havde til Henfigt at fremme Stiftets aandelige Interesser, nuværende og fremtidige) fortjent Deres kjærlige Bifald, saa er jeg mere end betalt for Alt, hvad jeg har ydet og hen-

givet, baaret og overbaaret (og der har været Prøvelser og Vanskeligheder i mit Bispeembede i alle de lange 31 Aar); heller ikke kan jeg glemme, hvormeget jeg skylder Deres utrættelige Deltagelse og Opmuntring i enhver Gjerning eller Foretagende, som er blevet bragt til en lykkelig Fuldendelse eller fremmet med godt Haab om fremtidig Held og Gavn, for ikke at glemme den kjærlige Overbærenhed med mange Feil og ufuldkomne, ufuldente Forsøg."

„Jeg kan nu ikke (da jeg, som De ved, er bleven afbrudt midt i mine Forberedelser for en lang Reise og en langvarig Fraværelse ved Dampskibets uventet tidlige Ankomst) hentyde til alle de Emner, De saa kjærlig har henvist til som Gjenstande for min Omhu og Opmærksomhed for Stiftets Velfærd, og jeg vil derfor blot omtale et, hvilket jeg troer, De med mig vil betragte som af fornemmelig og særlig Vigtighed, da det med Guds Hjælp rimeligvis vil være til særlig og hovedsagelig Velgjerning baade for Eder og for Stiftet i sin Helhed, nemlig Udnævnelsen af Biskop Kelly til min Hjælpebiskop. Da denne Udnævnelse, som De ved, ved Synodens kjærlige og vise Handling er bleven stadfæstet med Ret for ham til at efterfølge mig, saa vil han strax overtage alle Bispeembedets Bekymringer og Besværligheder, saasnart det behager Gud at lade min Forbindelse med Stiftet ophøre. Da jeg i al Oprigtighed, ihvorvel ydmygt og i Frastand, kan tilegne mig Apostelens Ord og sige: „Jeg søger ikke Eders, men Eder", saa er det svært at tage Afsked med Eder. Men Gud, vor himmelske

Fader, er og vil være med Eder, og i hans hellige Varetægt anbefaler jeg Eder for Jesu Christi, hans Søns, Skyld nu og evindelig."

Bermudas mildere Klima frembragte dog ikke den forønskede Virkning, og det blev Dag for Dag klarere, at hans Hvile var forhaanden. I Januar 1876 skrev han: „Mine Læger fortælle mig, at de ville være istand til at reparere mig, men det er ikke let, maaske slet ikke Umagen værd, at reparere faldefærdige Bygninger. Hvordan det nu saa end gaaer, er jeg dog i hans Hænder, som skabte og dannede mig, og i og til disse overgiver jeg mig med Glæde og venter ikke utaalmodig Resultatet." I Marts blev det tydeligt, at selv om han kunde leve længere, vilde han aldrig blive istand til at røgte sin Gjerning, han indgav derfor Ansøgning om sin Afsked. Men inden denne kom, sov han hen den 8de Juni, 75 Aar gammel, efter at have været Præst i 50, Biskop i 33 Aar. Han havde ønsket at dø i St. Johns og blive begraven i Domkirken, det skulde nu ei ske saa, og med den skjønne Ydmyghed, som i saa høi Grad smykkede ham, skikkede han sig redebon i Guds Villie. De sidste Timer, han levede, havde han mistet Bevidstheden, men han sov iøvrigt rolig og stille hen. Han blev begraven paa Kirkegaarden; selv havde han givet nøiagtig Forskrift om Begravelsen, Alt hvad der kunde minde om Sorg, skulde holdes borte, at det christelige Haab kunde des klarere fremskinne. At en større Menneskemasse havde samlet sig ved hans Begravelse, end nogensinde før var samlet paa Øen, er ikke underligt, men

den dybe Følelse af en Faders Bortgang, som gjennemtrængte hele Stiftet, vidnede allermest om, hvad han havde været for det.

Biskop Feilds Liv var et Liv i stadig Arbeide og Besvær, men i Arbeidet for Kirken i sin Helhed glemte han ikke de enkelte Sjæle, i Arbeidet for disse glemte han ikke sin egen Sjæl. Hans Liv var et Liv i Bønnen, i den begyndte han al sin Gjerning og styrkedes derved til den. Som et Exempel derpaa anfører hans Biograf, at hvert af hans mange Hyrdebreve begyndte i Haandskriftet med en Bøn, bestemt blot for ham selv, og han anfører to af disse.

„Gjør mig, o Herre! og Alle, som arbeide med mig i Præstegjerningen, med hver Dag mere værdige til denne Hæder, du har kaldet os til; at vi maatte flittigen prædike dit Ord, retteligen og tilbørligen forvalte dine Sakramenter og øve gudelig Tugt; at vi maatte blive gavnlige Exempler i Ord, i Samtale, i Kjærlighed, i Tro, i Renhed, og forund Kirken og Menigheden, hvilken vi tjene, at de daglig maa have Gavn af os for Jesu Christi, den øverste Biskops og Hyrdes Skyld. Amen.“

„O Gud, al Visdoms Kilde, i dyb Følelse af min egen Uvidenhed og Skrøbelighed og af det store Hverv, som paahviler mig, nødes jeg til ofte at komme frem for dig at bede om Hjælp, uden hvilken jeg forgjæves skal trætte mig selv; i al Ydmyghed anraaber jeg dig om at lede mig med dit Øie, at jeg kan lære af dig, hvad jeg skal tænke og tale til din Ære og din Kirkes Opbyggelse. Led og

velsign alle mine Bestræbelser, giv mig en skjælnende Aand, en sund Dømmekraft, et oprigtigt og modigt Hjerte. Og giv Naade til, at i Alt, hvad jeg skriver, og i Alt, hvad jeg taler, mit Hovedøiemed maa være at ære dig og fremme Menneskenes Frelse, særlig deres, der ere mit Embede betroede, at jeg kan aflægge et godt Regnskab for min Tid og andre Talenter paa den store Dag, da al vor Gjerning skal prøves. Forund dette, du al Lysets og Sandhedens Fader, for Jesu Christi Skyld. Amen."

Ikke alene kjendte Biskoppen hvert Sogns Vilkaar og hver Præsts Dygtighed, men det synes, som om han lagde Mærke til hver Familie, med hvilken han kom i Berørelse, og at han ivrig saa sig om efter aandelig Vaxt, naar han atter besøgte dem; ingen Vig var saa snæver, ingen Nybygd saa fattig, at han jo drog Omsorg for den, ja det synes, som om jo fattigere og mere overset den var, desto mere Omsorg drog han for den. Paa Bermuda drog han Omsorg for den farvede Befolkning, og altid drog han kjærlig Omhu for de unge Officerer og Kadetter, der vare ansatte i eller stationerede ved hans Stift.

For Præsterne gjentog han ofte sit Yndlingsord: „Hyrderne ere til for Faarenes Skyld, Faarene ikke for Hyrdens." Med Ladhed, Overdaadighed eller Mangel paa Iver havde han ingen Medlidenhed, hans Ord var ofte skarpe, men betegnende. „Hvad trænger — til Udrustning", skriver han om En, der vilde være Præst i hans Stift. „Jeg ved ikke, hvad Udrustning vil sige. Jeg kjøbte en ny Vad-

sæk, fordi min gamle ikke duede mere, og nogle Par Sokker, fordi mine andre vare slidte op."

Derfor blev Biskoppen af Nogle kaldt bydende og herskesyg, men hvem er det, der i Krigen fører sine Tropper frem til Seier, uden den, der forstaaer at befale over dem og holde hver til sin særlige Pligt? Saaledes stod Biskop Feild i Spidsen for en Hær af faa, slet udrustede Præster, men han anførte dem til den Gjerning, de havde at gjøre, og mumlede man end fra Tid til anden om, at han var for stræng, saa var der aldrig nogen Biskop, der havde et Stifts Geistlighed under sig, fattigere paa denne Verdens Gods og deres Kald mere hengivent, enigere indbyrdes og loyalere mod deres Biskop. Han regerede dem, fordi han førte dem; Soldater følge med Begeistring en tapper General, der gaaer i Spidsen for dem og selv deler alle deres Farer. En Præst skriver om ham: „Naarsomhelst han hørte om en Præst, der ikke var rask nok til at varetage sin Gjerning, var sorgfuld eller overanstrængt, der var det en sikker Sag, at han tilbød sin Hjælp. Allevegne viste han den samme Flid i sin Embedsgjerning, den samme stadige Lydighed mod Kirkens Forskrifter, den samme Simpelhed i Levevis, den samme vindende Kjærlighed mod de Unge og samme Høflighed mod Alle, den samme Troskab i at dadle, hvor Dadel behøvedes, i at minde de Høiststillede, der ellers næppe blive paamindede af Andre, om deres Pligt."

En anden Præst, der har arbeidet der i Stiftet i 30 Aar, skriver: „Jeg er ikke kommen mig af det

Stød, min kjære, høitagtede Biskop Feilds Bortgang har forvoldt mig. Jeg elskede ham, som jeg aldrig elskede noget Menneske, og jeg savner hans kjærlige trøstefulde og opmuntrende Ord, hans vise Raad og faderlige Formaninger, mere end jeg kan sige. Jeg har altid hans nuværende Glæde for mig. Jeg tænker at se hans Velkomst og høre: „Vel du gode og tro Tjener", thi god og tro var han."

I det daglige Liv var Biskoppen en behagelig Mand, ikke meget talende, men hans Samtale havde en særegen Ynde; thi han var vittig, men af den skjønneste Art. Han var meget gjæstfri og samlede gjerne sine Præster om sig til et tarveligt Middagsmaaltid. Børn elskede han og elskedes høilig af dem. Han havde et glad Sind og skjønnede selv paa, hvor stort et Gode det var, og hvor mægtigt det bidrog til at holde ham oppe under de mange Trængsler og Bekymringer. Hans Gavmildhed var stor, han gav som en Prins og levede som en Tigger? Velsignet er en saadan Mands Ihukommelse, velsignet det Kirkesamfund, som har saadanne Mænd til sine ansvarsfuldeste Poster.

(Tucker, life of E. Feild. London 1877.)

Tabernaklet og nogle af dets Modbilleder.

Tredie Stykke.

(Se Side 154—164. Side 234—255.)

---

8. Præsterne.

I de forrige Afsnit have vi lagt Sølvgrundvolden til Tabernaklet, reist dets gyldne Vægge,

klædt dem med de silkebløde Gedehaarstæpper og de deiligfarvede Cherubtæpper og lagt det dobbelte Skindbække over. Vi have ogsaa bygget Forgaarden, sat dens Støtter paa deres Sted og hængt de snehvide Vægge af fint Linned ned fra deres Forløsningssølvgesims. Vi have forsynet Forgaarden med dets skinnende Kobber- og Helligdommen med dets straalende Guldbohave. Men hvad vilde Forgaard og Helligdom være uden de tjenende Præster, som vare Midlerne mellem Gud og Folket? De vilde være til ingen Nytte. Lad os da se paa Præsterne og forsøge at iklæde dem deres herlige og skjønne Klæder.

Ingen kunde være Præst, uden han var af Arons Afkom og var fri for legemlig Mangel eller Feil (2 Mos. 28, 1; 3 Mos. 21). Selv om han var istand til at bevise sin Nedstammelse fra hin herlige Mand, havde han en af de Mangler, der omtales i 3 Mos. 21, da kunde han ikke fuldbyrde en Præsts Forpligtelser: „Han skal ikke komme til Forhænget og ei komme nær til Alteret“ (v. 23). Præsterne havde mange Pligter at fuldbyrde, men deres Hovedpligt var at frembære Kogofre og Brændofre til Gud for Folket. Det var dem ikke tilladt at varetage noget verdsligt Kald, og derfor var det billigt og rigtigt, at der skulde sørges for deres Føde og Klæder og andre Fornødenheder paa deres Bekostning, for hvis timelige og aandelige Vel de tjente.

De hvide Klæder.

De hvide Klæder bleve gjorte af fint Linned (jfr. 2 Mos. 28, 39—42 med 2 Mos. 39, 27—29). 1) Benklæderne eller „Underklæderne" vare det inderste Klædningsstykke (2 Mos. 28, 42 og 39, 28). 2) Kjortelen var en lang Kjole med Ærmer og naaede fra Halsen til Anklerne. Den var vævet, ikke alene Tøiet, men selve Kjortelen blev vævet, og den var deilig broderet (2 Mos. 28, 39. 40 og 39, 27). 3) Bæltet var det eneste Stykke af den hvide Klædedragt, der var farvet. Den var broderet med Naal med blaat, purpur og skarlagen Garn. (2 Mos. 28, 39. 40 og 39, 27. 29.) Bæltet var lagt rundt om Legemet over Kjortelen paa Brystet, hvor det var bundet, og hvorfra det hang ned til Fødderne. Det bandt saaledes Kjortelen til Legemet og kunde ogsaa holde Nederdelen af Kjortelen oppe, naar Præsten gik eller skulde foretage Andet, hvori den kunde være ham til Hinder, hvoraf Udtrykket kommer at omgjorde Lænderne. Bæltet var saaledes et passende Billede paa Redebonhed til Pligt og Arbeide og var beregnet paa at indpræge Præsterne, at de stedse skulde være redebonne til at fuldkomme deres hellige Kalds Pligter. 4) Huen var gjort af linnede Baand, der vare foldede mange Gange og syede sammen, og dannet saaledes, at den kunde dække Hovedet (2 Mos. 28, 40, 39, 27, 28).

Da hvidt ofte anvendes i den hellige Skrift som et Billede paa Renhed (Aab. 7, 9. 19, 8), er det tydeligt, at Præsternes hvide Klæder vare et

Billede paa Hellighed. Deres Navn „hellige Klæder" (3 Mos. 16, 4) stadfæste denne Betragtning. Skjøndt det ikke forlanges, at Guds Folk skal udvortes være iført hvide Klæder, saa maa de dog for at tilbede og tjene ham saaledes, som det kan behage ham, besidde den indvortes Renhed, som disse Klæder betegnede. Han, hvem de hvidklædte Præster vare et Billede paa, var hellig, uskyldig, ubesmittet, frastilt fra Syndere. De hvide Klæder maatte vel erindre deres Bærere om ham, hvis Tjenere de vare, om deres Pligters hellige Natur, og om Nødvendigheden af, at deres Hjerter vare rene, saavelsom deres Dragt, naar de varetoge deres hellige Kald.

De farvede Klæder.

Foruden de hvide Klæder bar Ypperstepræsten farvede Klæder. Han stod over alle de andre Præster og kunde udføre hvilkensomhelst af de andre Præsters Gjerning, men hans særlige Gjerning var det at fungere paa den store Forsoningsfest (3 Mos. 16). Hans Embede var det største og ærefuldeste, nogen Dødelig nogensinde har beklædt. Hele Israel repræsenteredes i ham.

Den blaa Kjortel.

Denne Kjortel var gjort af blaat linned Traad og var et helt Stykke vævet Tøi, ikke alene Tøiet, men Klædebonnet selv blev vævet. Den havde ingen Ærmer, men der var Ærmegab paa Siderne og øverst et Hul stort nok til at stikke Hovedet igjennem. Rundt om Nederdelen var der en meget glimrende

Bræmme, dannet af Frynser i Form af Granatæbler og Guldbjælder, saa at der skiftedes med Granatæbler og Bjælder. Granatæblet er en kugleformet mørkerød Frugt omtrent paa Størrelse som en Appelsin. Granatæblerne i Frynsen gjordes af farvet Garn. Naar Ypperstepræsten bevægede sig, gave Bjælderne en klingende Lyd. Dette skete med Hensigt, og Grunden angives: at Lyden kan høres, naar han gaaer ind i Helligdommen for Herrens Aasyn, og naar han gaaer ud, at han ikke skal dø (2 Mos. 28, 35). Meningen heraf kan være, at det vilde være uærbødigt at gaa ind eller ud af det Allerhelligste uden at give det tilkjende, og at Lyden af Bjælderne var Midlet til at angive hans Kommen og Gaaen. Lyden kunde ogsaa have til Hensigt at antyde for dem, der vare inde, og ved dem formedelst Tegn til de Andre, at Ypperstepræsten var ifærd med at ofre Røgelse, idet Tiden mellem at Lyden ophørte og atter begyndte, var den, i hvilken han var ifærd med at bede for Folket, saa at de Tilbedende i Forgaarden og ogsaa Andre længere bort ved Tegn, der gjordes til dem, vidste Tiden, da der ofredes Røgelse og frembares Forbønner for dem af Ypperstepræsten, og kunde bede imedens og saaledes faa deres Bønner til at opstige paa Røgofferets Skyer til Israels Gud. (Luk. 1, 10).

Den ydre Kjortel var blaa, den indre hvid. Blaat er et skjønt Ord og en skjøn Farve. Den hvide Kjortel skulde betegne indvortes Renhed, og vi nære ingen Tvivl om, at den blaa skulde betegne

virksom Hellighed, de gode Ord og de gode Gjerninger, som skulle pryde et christeligt Liv, med andre Ord Lydighed mod Guds Bud. Granatæblerne langs Nederdelen af den blaa Kjortel begunstige denne Betragtningsmaade og synes tilligemed det skjønne Blaa at indbyde os til at være rige i Retfærdighedens Frugter. At Blaat betyder dette, er ikke en blot Indbildning af os, thi selv et blaat Baand langs Kanten af et Klædebon vilde Gud, skulde betegne dette. Læs 4 Mos. 15, 37—40 og læg Mærke til, hvad han selv siger derom. Den blaa Kjortel skulde uden Tvivl stadig erindre Ypperstepræsten om, at ikke alene hjertelig Renhed, men virksom Dyd ventedes i høi Grad af ham, og at han stadig skulde attraa og stræbe efter himmelske Dyder. Jesus, vor store Ypperstepræst, var ikke alene ubesmittet, men hele hans Liv var smykket med gode Ord og gode Gjerninger i en Grad, som intet andet Menneskes har været.

Efod (Livkjortelen).

Med Undtagelse af Brystspannet var Livkjortelen Ypperstepræstens yderste Klædningsstykke, idet den bares over den blaa Kjortel. Den var meget kostbar og prægtig, idet den var forfærdiget af Guldtraad, blaat, purpur, skarlagent og hvidt Garn (2 Mos. 28, 6—15. 39, 2—6). Det er rimeligt, at Figurer af en eller anden Art, som Blomster, blive vævede ind i dette glimrende Klædebon; thi ligesom Cherubtæpperne var det af udmærket Arbeide. Det bestod af to Stykker, det ene for For-

siden, der naaede til Knæerne, og det andet for Bagsiden. De to Stykker vare forbundne foroven ved Stropper forfra og bagfra, der mødtes og dannede en Forbindelse, paa Skulderne ved Hjælp af en Onyxsten paa hver Skulder, der udgjorde et Slags Spænde eller Knap, hvorfor Stropperne kaldes Skulderstykkerne. Paa hver Onyxsten var indgravet Navnene paa de 12 Israels Stammer, sex paa hver. Dette mærkelige Bælte synes at have været vævet sammen med Livkjortelen og at have dannet et Stykke med den. Det tjente til at forbinde de to nederste Stykker af den, men dets Prydelser synes at have været af en eiendommelig Art. Ypperstepræsten, paa hvem Omsorgen for alle 12 Stammer hvilede ved at have disse Stene med Israels Børns Navne indgravede i paa Skuldrene, bar meget betegnende om end billedligt, Folket paa sine Skuldre. Han blev stadig ved de kostelige Prydelser mindet om, at det var hans Pligt at drage Omsorg for Folket og arbeide for dets Vel. Vor store Ypperstepræst har hele sit Folks Anliggender hvilende paa sig. „Herredømmet skal være paa hans Skuldre" (Es. 9, 6.) De sande Troende kunne nu formedelst Troen skue Jesus ved Guds Høire i Himmelen og skjønne, at han har Omsorg for dem, ja, de læse deres Navne indgravede i hans Hænders Flade. Er du et Guds Barn, saa maa du vel glæde dig, naar du tænker over den dyrebare Sandhed, at den store Ypperstepræst bærer dig paa sine Skuldre, og at hvormange og alvorlige end dine Interesser kunne være, kan hans Styrke aldrig svigte, thi han er en

almægtig Ven. Ingen Byrde er ham for tung at bære.

Brystspannet.

Brystspannet var det yderste Stykke af Ypperstepræstens Klædebon. Det var gjort af samme kostelige Stof som Livkjortelen. Tøiet dertil var to Spand langt, et Spand bredt. Men da Tøiet blev lagt dobbelt for at gjøre det stærkt nok til at bære Ædelstenene, var Brystspannet en Firkant paa 9 till 10 Tommer. Tre Rækker kostelige Ædelstene Guldindfatning, 4 i hver, bleve anbragte paa denne Firkant med Navnet paa en af Jakobs 12 Sønner paa hver af dem. De paa Onyxstenene vare anbragte efter Sønnernes Alder, de paa Brystspannet efter Stammernes Orden i Leiren.

Urim og Thummim.

Moses fik Befaling til i Brystspannet at anbringe Urim og Thummim. Disse Navne betyde „Lys og Fuldkommenhed" (i Flertal). Vi tro, at de kostelige Stene selv vare Urim og Thummim, thi Ordet „i" i 2 Mos. 28, 30 kan ligesaa godt betyde „paa." Stenene gjorde Brystspannet til det Pant, som berettigede Ypperstepræsten til at raadspørge Herren: „De skulle være paa Arons Hjerte, naar han gaaer ind for Herren." Da et af Formaalene med at raadspørge Herren var at faa Afgjørelse i vanskelige Retsspørgsmaal, kaldes Brystspannet, sandsynligvis af den Grund „Rettens Brystspan."

Det glimrende med Ædelstene besatte Smykke, som Ypperstepræsten bar ved Hjertet, kan have havt til Hensigt at minde ham om, at hans Pligt var det ikke alene at drage Omsorg for Folket, hvilket Onyxstenene paa hans Skuldere antydede, men ogsaa at elske det. Han skulde have en Plads i sit Hjerte saavelsom paa sine Skuldre for alle Israels Stammer.

De aronske Præster vare ikke fuldkomne, men vare istand til at feile i deres Pligter, baade i Omhu for og Kjærlighed til Folket. Men de Troende have en stor og fuldkommen Ypperstepræst, en, der aldrig et eneste Øieblik kan glemme nogen af sit Folk, selv den ringeste, og som viser sin Omhu for dem ved sin uafladelige Fremtræden for den himmelske Throne, og medens han træder frem for dem, slaaer hans Hjerte altid med Kjærlighed for hans Elskede. I alle deres Sorger og Prøvelser tager han faderlig Del, thi det er et menneskeligt Hjerte, der slaaer i hans Bryst. Den fromme Israelit glædede sig ret af Hjertet, naar han saa paa Ypperstepræsten, paa hvis Bryst hans egen Stammes Navn skinnede, thi deraf vidste han, at han havde Part i hans Midlergjerning. Men hvor langt større skulde ikke nu Guds Barns Glæde være, naar han ved Troens Øie seer Jesus, den store Ypperstepræsts, Bryst og skuer sit Navn derpaa.

Huen.

Huen var Ypperstepræstens Hovedbedækning og var gjort af fint Linned og lignede rimeligvis Præste-

Huerne i Form, hvilken vist var som en Krone. En Guldplade i Form af en Blomst med Indskriften „helliget Herren", var med et blaat Baand fastgjort paa Forsiden af Huen (2 Mos. 28, 36—39 og 39, 30—32). Det var den store Eiendommelighed ved ved Huen og Forskjellen paa den og Præsternes Hue.

Den skjønne Plade med dens Indskrift „helliget Herren", var en særdeles passende Slutsten til de skjønne og herlige Klæder. Ved den undervistes Israeliterne om, at det var deres Pligt at hellige sig til Gud ved et helligt Liv. Det er ogsaa vor Pligt. Maatte de Ord „helliget Herren" skinne over Alt, hvad vi sige, og Alt, hvad vi gjøre! Maatte vore Personer og Eiendom bære denne skjønne Indskrift! Maatte vort Hovedformaal altid være at forherlige Gud!

Naar vi tænke paa de skjønne Ord, der glimrede paa Ypperstepræstens Hue, kunne vi da glemme ham, der har givet os den bedste Fortolkning derover, da han sagde: „Min Mad og Drikke er det at gjøre hans Villie, som mig udsendte", og hvis Lydighed til Døden, til Korsets Død, er den herligste Forklaring deraf.

9. Ofrene.

Madofrene bestode af Korn, Mel, Brød, Kager, Olie, Salt (3 Mos. 2). Ved at bringe et Madoffer, helligede en Israelit endel af sit daglige Brød til Gud og anerkjendte ved denne Handling, at han havde sin Skaber at takke for det hele. Forligelsesofre ledsagede mange af de andre Ofre (4

Mos. 28). **Forligelsesofre** bestode af de samme Dyr, der bleve tagne til Brændofre (3 Mos. 3). Skjøndt der blev gjort Fyldest for Synden ved Udgydelsen af Forligelsesofferets Blod, var det dog ikke Hovedformaalet, hvilket var at udtale sin Taknemmelighed mod Gud, derfor kaldes det stundom et Takoffer. **Skyldofre** lignede i mange Henseender **Syndofrene**. Hvori de vare forskjellige fra hinanden, kan man se ved omhyggelig at læse og sammenligne det 4de, 5te og 6te Capitel af 3die Mosebog. Det vilde være altfor vidtløftigt at forklare disse og de andre Ofre, derfor ville vi blot vælge to Exempler, og vi haabe, at hvad vi sige, vil hjælpe dig til at granske for dig selv. Dem, vi udvælge, ere Brændofferet og Syndofferet.

Brændofferet.

Efterat Tabernaklet var reist i Ørkenen, kunde man en Dag se En gaa ind i Gaarden med en Tyr, som han førte op til de hvidklædte Præster, der den Dag havde Embedsgjerningen og stode ved Alteret. De undersøge den nøiagtigt, og finde de at den er uden Lyde og ellers et passende Dyr til Brændoffer (3 Mos. 22, 17—26), tillades det Manden at lægge sin Haand paa dets Hoved (3 Mos. 1, 4). Ved denne Handling siger Manden: „Jeg helliger dette Dyr til Gud. Det er i mit Sted. For min Synd og Brøde har jeg forbrudt mit Liv og fortjener at dø, men nu overfører jeg min Synd og Brøde paa det, som skal lide, bløde og dø for mig.“ Han, den Ofrende, dræber det

derpaa. Som han dræber det, flyder der en Purpurstrøm ud af det døende Offer. Det er dets Blod, ja dets Liv, som strømmer ud, thi i Blodet er Livet. Blodet er kosteligt, og det er ikke tilladt, at det skal flyde forgjæves, men det optages i et Kar af Præsterne (3 Mos. 1, 5), som stænke det rundt om paa Alteret (v. 5). Denne Bestænkelse af Dyrets Blod eller Liv omkring paa Alteret var Frembærelsen af Offeret for Gud, forsaavidt som det havde en forsonende Betydning, det vil sige dets Blod eller Liv, forsonende for den Ofrendes Synder. Tyren blev annammet i hans Sted at gjøre Forligelse for ham (v. 4). Hvor vigtigt nu end dette var, var det dog ikke Hovedøiemedet med Brændofferet, hvilket det vilde have været, hvis det var et Syndoffer. Men førend det virkelige Formaal blev fuldbyrdet, var det nødvendigt, at der maatte gjøres Forligelse for Synden, thi intet Slags Offer ved en Israelit kunde blive Gud velbehageligt, med mindre der først var gjort Forligelse for Synden og den Ofrende saaledes var forliget med Gud. Naar dette imidlertid var sket (v. 4, 5), gav man sig til Hovedøiemedet med Brændofferet. Offerdyret flaaes og henlægges i Stykker (v. 6). Præsterne lægge nu alle Stykkerne, Skindet alene undtaget, og næsten i deres naturlige Orden, saa at det endnu ligner en Tyr, paa Træet, som er paa Ilden (v. 8), og den fungerende Præst brænder nu hele Offerdyret paa Altret, og det gaaer op i Røg, som er „en sød Lugt for Herren“ (v. 9). Ligesom Stænkningen af Blodet ved Præsten paa Alteret var en Frembærelse af Offeret for Gud, for-

saavidt det havde en forligende Charakter, saaledes var Henlæggelsen af Legemets Dele i Orden paa Alteret en Fremlæggelse af Offeret for Gud, forsaavidt det havde en selvhengivende Charakter, hvilket var Hovedformaalet med Brændofferet. Grunden til, at dette Offer kaldes et Brændoffer, er den, at hele Legemet brændes paa Alteret. Det var ikke Tilfældet med de andre Slags Ofre, da der ved dem kun opbrændtes enkelte Dele af det ofrede Dyr paa Alteret. Hovedformaalet med Brændeofferet var, som sagt, at den Ofrende skulde ganske hengive sig til Gud. Ved at han gav hele Legemet hen at brændes, sagde han: „Jeg hører Gud ganske til, og ligesom dette Dyr helt fortæres af Ilden paa Guds Alter, saaledes skulde jeg helt og holdent, Legeme og Sjæl, hengives til hans Tjeneste og Ære, og jeg erklærer herved, at jeg hengiver mig selv dertil. Fordi det havde denne Betydning, synes det, at Røgen er en sød Lugt for Herren. Fromme Israeliter stræbte, derom kan der ingen Tvivl være, i deres daglige Liv at handle efter, hvad de ved dette Offer antydede og bekjendte. De ikke alene lovede, men stræbte at betale deres Løfter til Herren.

Faar (3 Mos. 1, 10), Geder (v. 10) og Duer (v. 14) maatte man saavelsom Tyre bringe Herren til Brændofer, saa at den, der ei havde Raad til at bringe en Tyr, maatte bringe en Ged, et Faar, eller en Fattig maatte, naar han ei havde Raad til at bringe noget af disse, ofre en Due. Dette var Grunden, hvorfor det var tilladt at bringe saa forskjellige Dyr, og det var en barmhjertig og ret-

færdig Ordning for de Fattige. (3 Mos. 12, 8). En Turteldue, ofret af en Fattig, var ligesaa kraftig som hans rige Nabos Offer, saa at ved Guds Alter vare Fattige og Rige hinanden lige for Gud. En Omstændighed maa vi her omtale, der viser Blodets store Betydning, der, som allerede antydet, regnedes lige med Liv. Enhver Ofrende maatte ihjelslaa sit eget Offerdyr, idet han saaledes billedlig gjorde sig til et med det; dog saa vigtigt var Blodet, at en Undtagelse gjordes med Fugle, idet det her var Præsten, ikke den Ofrende, der dræbte dem (3 Mos. 1, 15), og Hensigten hermed var, at Blodet ikke skulde gaa til Spilde, og derfor maatte der stor Forsigtighed og Øvelse til ved at dræbe dem. Baade Præsterne og de Ofrende havde flere og betydningsfuldere Pligter anviste, end de selv alene kunde have fuldbyrdet, men vi maa erindre, at Leviterne altid vare ved Haanden og redebonne til at yde Præsterne og de Ofrende al mulig Hjælp. Læs nu 3die Mos. 1, et Par Gange over og sammenlign det med, hvad vi have sagt. Læs ogsaa Rom. 12, 1. Brændofferet blev paa en slaaende Maade fuldkommet i Vorherre Jesu Christi Liv. Ethvert af hans Ord og Gjerninger, medens han var hernede paa Jorden, viste, hvorledes han ganske var Faderens Villie helliget. „Min Mad er det“, sagde han, „at gjøre hans Villie, som mig udsendte!“ Hele hans Liv fra Krybben til Korset var et stadigt Brændoffer. Maatte vi, „fremstille vore Legemer som et levende, helligt, Gud velbehageligt Offer, hvilket er vor fornuftige Gudsdyrkelse“, og saaledes ligne ham.

(Efter Chr. week.)

Historien om en Bibel.

Vi begive os til en lille Landsby i det nordlige Tydskland. Ved den yderste Ende af den, hvor de store, stadselige Bøndergaarde høre op, ligger der en ussel Hytte med et mosgroet Straatag. Selv nu ved Middagstid stiger ingen Røg op fra den lave Skorsten. Døren er lukket, det er saa stille, som om Huset var forladt og tomt. Derinde har Dødens Majestæt opslaaet sit Bo; paa den usle Seng ligger en Enke, paa hvis Aasyn megen Kummer og stille Liden er indgravet med dybe Træk; foran hende knæler et ungt Menneske, og paa hans lokkede Hoved hviler Moderens afmagrede Haand til den sidste Velsignelse. Og over det af Sorger furede Ansigt breder sig nu i Dødsstunden en Glans fra en anden og bedre Verden; thi ofte giver Gud sine Børn Naade til, at der allerede paa deres Dødstime falder en Straale af det evige Lys, som de skue fremad til.

„Lev vel Karl!“ sagde den Døende. „Din Fader har nu allerede ventet paa mig i femten Aar. Gud har tilladt mig at blive saa længe hos dig. Du holder af mig, men du elsker ogsaa Verden. Da du vendte hjem fra din Vandring, bragte du Synden med. For sidste Gang her paa Jorden beder jeg dig: „Omvend dig til din Gud!“ Naar du har begravet mig, saa sælg Alt; men en Ting maa du beholde, — lov mig det! — min Bibel.

Jeg har arvet den. Dine Forfædre have bragt den med fra Bømen, da de bleve fordrevne for deres Troes Skyld. Alle deres Navne staa i den siden 1620. Alle have de været fattige, men de holdt fast ved Guds Ord, og Guds Velsignelse blev hos os. Du er den Sidste. Giv ikke slip paa Bibelen! Lov mig det!"

Og med Taarer og Hulken lovede Ynglingen det. O, havde han i dette Øieblik med sine Taarer kunnet aftvætte al den Sorg, som hans Letsindighed havde forvoldt den stakkels Moder. Sit Hjerteblod havde han gjerne givet for at gjøre det godt igjen, som han havde tilføiet hende. Men det var for sent. Da han atter vendte Blikket mod den Døende, lagde Dødsengelen sin Haand paa hendes Hjerte, og det bevægede sig ikke mere.

Alle I, der endnu have de Kjære blandt Eder, som I elske, men dog bedrøve, tænker paa den Time, da Herren vil kalde dem til sig. Da vilde I gjerne udslette, hvad I have feilet, men da er det for sent! Endnu i Dag leve de blandt Eder. O, glæd dem, saa længe det endnu hedder: i Dag!

Karl er igjen paa Vandring. Moderen er begravet; Foraarsvinden blæser hen over den grønne Gravhøi paa Kirkegaarden. Det fattige Bohave er for længe siden solgt, Fremmede ere flyttede ind i Hytten, og kun Bibelen er fulgt med paa Reisen som det sidste Minde om Hjemmet. Det var en ægte Familiebibel, i stærkt Læderbind med Messingspænder, og paa de gulnede Blade foran staa med gammeldags stiv Haandskrift Navnene paa de troes-

stærke Forfædre, der i Bømen fordum sadde paa den rige Bondegaard, men paa Grund af Papisternes Forfølgelser for Guds og Evangeliets Skyld hellere forlode Alt og droge til fremmede Lande. Bogen kunde kun med Vanskelighed rummes i den næsten fyldte Randsel, og da Karl pakkede den ind for dog at holde sit sidste Løfte til Moderen, var det ikke med venlige Øine, at han tog alleslags Ubetydeligheder ud af Randselen for at gjøre Plads for Bibelen. Men han gjorde det dog, og naar han om Aftenen var i Herberg, trak han den undertiden frem og forsøgte at læse i den. Men da saa hans Kammerater fra de andre Borde over hans Skuldre, og naar de da opdagede, hvad han læste, saa blev der en Spotten og en Latter. Ja, havde det blot været en Tyvehistorie eller et af hine giftige, usædelige Skrifter, der udbredes allevegne i Masseвis, saa havde de snart gjort sig gode Venner med ham og hans Bog, men Bibelen, — hvem læser vel nutildags Bibelen! Altsaa lød der kun spottende og haanende Ord omkring ham. Karl stak Bogen til Side, han skammede sig over den, og havde ikke Mindet om hans Moder holdt ham tilbage, saa havde han helst ladet den blive tilbage et eller andet Sted eller solgt den i al Hemmelighed for en Bagatel.

Et Aar gik saaledes hen. Hvad havde vel dette Aar bragt Karl? — I et af de store Hospitaler i Hamborg var der netop blevet bragt to Mennesker ind, af hvilken den ene var bleven haardt saaret ved et Slagsmaal i et af de usleste Værtshuse i

Forstaden St. Pauli, og den anden under sit Arbeide var styrtet ned fra et høit Stillads. Begge laa ved Siden af hinanden. Længe laa de uden Bevidsthed svævende mellem Liv og Død; men næsten paa samme Tid vaktes igjen hos begge den sløve Livskraft, de begyndte at bedres og lode sig nu først af deres Sygevogter fortælle, hvorledes de vare blevne bragte hid, hvor mange Dage og Nætter de havde stridt med Døden, hvorledes man endelig havde udfundet deres Navne og havde skaffet deres Smule Eiendom hid. Ivrig griber den Enes Haand efter Randselen, som man rækker ham; hans Aasyn, der i Lidenskabernes Tummel, tidlig har mistet Ungdommens friske Udtryk formørkes, da han forgjæves søger efter sin Pengepung; hans letsindige Kammerater have gjennemrodet Randselen og ikke levnet ham andet end nogle Pjalter og en stor Bog. Med en Ed kaster han Bogen paa Jorden: „Hvorfor have de dog ladet mig beholde den?" Hans Lidelsesfælle farer farer forfærdet op: „Hvad er det, du kaster bort?" „O, det er kun en Bibel!" — „Giv mig den!" — „Vær saa god, for min Skyld maa du gjerne tage det Gods." Og han skjuler sit Ansigt i sin Hovedpude, som om han helt vilde glemme Gud og Verden og hverken vilde se Himmel eller Jord. Men Sygevogteren rækker den Anden Bogen, og denne slaaer op i den og læser om ham, der kom herned for at frelse Alle dem, som arbeide og ere besværede!

Der gik Uger hen, og begge Senge stod igjen tomme, og i Bogen, der i Hospitalet blev ført over

alle Indkomne og Udskrevne, stod der optegnet: Vilhelm B. som helbredet gaaet til Missionshuset i Herrnhut; Karl N. udskrevet og gaaet til Søes.

Aar ere forløbne. I det fjerne Grønland, hvor en kort, kummerlig Sommer næppe kan bringe Mosset til at grønnes, medens Landet i de ti Maaneder af Aaret er bedækket med Is og Sne, ligger en herrnhutisk Missionsstation, Lichtenfels. Der har trofaste Christi Tjeneres alt overvindende Kjærlighed samlet de stakkels Eskimoer, for hvem de forkyndte Frelseren, til en christelig Menighed. En Dag vendte de hjem fra Fiskefangsten; med deres lange, smalle Kajaker styrede de mellem Ismasserne ind mod Land; lykkelig naaede de Havnen, medens Stormen rasede der. De ilede ind i Missionshuset og fortalte, at et Hvalfangerskib kæmpede mod Is og Storm ikke langt fra Klipperevet. Hurtig antændte de paa Stranden en klart flammende Ild for at betegne den sikre Ankerplads. Paa Opfordring af Missionæren, der selv sprang i Baaden, vovede endnu Tre sig ud for at tjene de Betrængte som Lods. Gud hjalp dem, og efter et besværligt Arbeide lykkedes det dem at føre Skibet ind i den sikre Bugt; men under Stormen styrtede en Matros ned fra Masten og blev livsfarlig saaret; nu laa han blødende paa Dækket, og hvert Øieblik kunde være hans sidste.

Eskimoerne bare ham ind i Missionshuset og lagde ham i Missionærens Seng. Al mulig Pleie blev ydet ham, men det var for sent. Missionæren var hans Sygevogter og Sjælesørger i en Person.

Og i den alvorsfulde Stund, da Matrosens Hjerte endnu holder sig lukket for hans formande Stemme, tager han sin Bibel i Haanden, en gammel, i Læder indbunden Bibel; men idet han aabner Messingspændet og vil læse, farer den Døende krampagtig op, stirrer stivt paa Bibelen, hans Ansigt fortrækker sig pinligt og han raaber med forfærdet Stemme: „Bort med den Bog! det er min Bog! jeg har kastet den bort! nu tør jeg ikke se den mere! Moder, du kalder — jeg kan ikke høre dig mere — for sent — fortabt!"

Og han sank tilbage paa sin Pude og var død. —

Skrækkeligt er det at falde i den levende Guds Hænder! (Fl. Bl. a. d. r. H.)

Af Voss' Dagbog.

(Meddelt af Skolelærer Andersen, Stybing).

Den 1ste Juli 1803.

Nylig besøgte jeg en gammel syg Kammerjomfru, som en Gang tjente Fyrstinde E... Fordi hun endnu havde noget fyrstelig Hoffærdighed, og fordi jeg havde undladt Sygebesøget i 2 Dage, saa trættedes hun tappert med mig den tredie Dag og vendte mig Ryggen. Jeg gjorde Korset over hende og sagde høit: „Velsigner dem, som Eder forbande", og gik ud af Døren. Det gik hende til Hjertet;

idag sendte hun Bud efter mig og bad mig rørt om Forladelse. Og nu kunde jeg først komme til hendes Hjerte. Velsigner dem, som udskjælde Eder og vende Eder Ryggen.

Den 2den Juli.

Hvo som har bygget sit Hus paa Klippen, d. e.: Hvo der er befæstet i Christus og er noget i Orden med sin Christendom, over ham vil der snart komme en Skylregn, en Stormvind, en Prøvelsesdag. Naar nu dette Vindstød ikke omkaster Huset, saa bliver det just derved aabenbart, at Huset ikke staaer paa en Sandhøi, men paa en Klippe. Da nu saa mange Mennesker falde fra i Forfølgelsens Tid, saa er det aabenbart og bevist, at de Flestes Christendom er Sandhuse og Sandbygninger.

Den 4de Juli.

Han har elsket os først, siger Johannes. Det skal lokke os til Gjenkjærlighed. Der gives intet kraftigere Middel til Gjenkjærlighed, end naar det hedder: Han har allerede for længe siden elsket dig og elsker dig endnu. Christus, der finder en Slags Salighed i Kjærligheden til os Mennesker, kan ikke være tilfreds med os, naa vi ikke elske ham igjen.

Den 6te Juli.

Naar Keiseren lod os sige ved sin Søn: „Kjære Folk! Sørger ikke for Eders Liv, for hvad I skulle æde og iføre Eder; min Fader ved, hvad I behøve; han har nok af saadanne Ting, har ogsaa gjort Anstalter til, at I kunne blive forsynede dermed. Tænk kun derpaa, at I kunne opfylde hans Villie, Rigets Love." Ved et saadant Budskab vilde Alle

glædes og blive beroligede. Det Samme har Gud for længe siden ladet os sige ved sin Søn, og kun Faa blive glade derved og beroligede. Et Tegn paa, at Menneskene have mindre Tillid til Gud end til Keiseren.

Den 7de Juli.

Opvæk Naaden, der er i dig, siger Paulus til Thimoteus. Det synes, som om Naaden, Livskraften, Iveren, Modet undertiden sove i Mennesket. I det Mindste findes saadant Noget i mig. Oftere synes alt Lys at være udslukket; al Iver kølnet, alt Mod at være faldet. Og dette vedvarer ofte 2—3 Dage. Paa en Gang indfinder Alt sig igjen, just ligesom om disse Ting i Forveien havde sovet, og som om de nu vare blevne opvækkede af Søvne.

Den 8de Juli.

En Enke, der havde 6 Børn, slæbte i Dag sin Søn med Magt til Skole. Da denne saa Sobo*) og Læreren ved Skoledøren, vilde han løbe bort fra sin Moder; men denne greb ham med begge Hænder, satte ham midt ind i Skolen og sagde grædende til Læreren og Sobo: „Hjælper mig at opdrage denne Dreng; han vil aldrig lyde mig." Sobo stod op og sagde: „Ja, vi ville hjælpe dig; thi fordi du bærer dine Børn ind i Skolen, saa fortjener du vort Bifald og vor Hjælp." Til Drengen sagde han: „Fald paa Knæ for din Moder og kys først hendes Fod og da Haanden." Drengen faldt strax ned og gjorde, hvad der var befalet

*) Sobo = Boos.

ham. Derefter skulde han takke Moderen, fordi hun havde baaret ham til Skole, og bede hende og alle Børn om Forladelse. Drengen gjorde Alt uden Modsigelse. „Det er endnu ikke ude med dit Barn", sagde Sobo til Moderen, „han lader sig endnu indexercere som en Rekrut i Lydighed." Hun gik trøstig videre.

Den 11te Juli.

Gud holder mere af de Folk og de ere ham mere velkomne, som ville have Noget af ham, end de, som ville bringe og give ham Noget. Farisæeren var i sine egne Øine rig paa Gjerninger, og han vilde ogsaa af dem bringe, ofre og give Gud Noget; men Gud sagde: Jeg gider Intet have af dig. Tolderen kom fattig og vilde have Naade, Tilgivelse, Retfærdiggjørelse af Gud, og Gud havde Velbehag i ham. Han gav ham, hvad han vilde have og behøvede. De Rige gaa tomme bort, de Fattige faa fuldt op. De Rige ere fattige, de Fattige rige.

Den 15de Juli.

„Jeg har endnu Noget paa Hjertet", sagde lige nylig en Person til mig; „men jeg kan ikke sige det til noget Menneske, heller ikke til Dem, og det trykker mig ofte saa meget." „Saa sig Gud det!" sagde Sobo; „thi Gud maa man sige Alt, Godt og Slet, Smaat og Stort, Alt." Nu sagde hun ogsaa endnu det Hemmelige til Sobo.

Den 16de Juli.

Farisæerne kunde ikke gjøre Frelseren Rede paa det Spørgsmaal: „Hvad tykkes Eder om Christus;

Hvis Søn er han?" endskjønt de altid læste og hørte om ham. Der manglede dem den overvættes Erkjendelse af Christus. (Fil. 3). Saaledes gaaer det den Dag idag de fleste Christne; de høre og læse meget om Christus, og dog kunne kun Faa give den rette Oplysning om Christus. Der mangler dem den overvættes Erkjendelse af Christus. Havde de denne, saa vilde de med Paulus holde alt Andet for Skarn; men da de ere gladere ved det Andet end ved Christus, saa have de endnu ikke den rette Erkjendelse af Christus.

Den 19de Juli.

Naar en Lærd, en Theolog, er forfængelig af sin Theologi, saa lægger han derved for Dagen, at han endnu ikke kjender Christus; thi naar han kjender Christus, saa ved han, at han uden at læne sig til Christus hverken kan gaa eller staa, hverken kan tænke eller ville eller gjøre noget Godt.

Den 22de Juli.

„Christus i Hjertet og Korset paa Ryggen", saaledes hedder det ved alle sande Christne.

Den 24de Juli.

Syndens Følger komme ofte sent, men altid vist. Den rige Fraadser fraadsede indtil den Dag, da han blev begraven og kom i Helvede. „Jeg har nu saaledes drukket i 20 Aar", sagde i Dag en stor Dranker, der var bleven syg, „og aldrig har det gjort mig Noget uden denne Gang."

Den 26de Juli.

Det er en Regel i Himlen og paa Jorden: Hvo der udsaaer daarlig Sæd, kan umulig høste

gode Frugter. Hvo der tænker, taler og gjør Ondt, kan umulig derved være eller blive lykkelig. Kvinden „Synd" avler altid Synderen Børn, som stikke og pine ham.

Den 27de Juli.

Der gives Kvinder, som allevegne klage og sige, at de have helt udsvævende Mænd, som altid kun spille, drikke osv. Til den siger Sobo sædvanlig: Kjære Folk! Denne Fortællen og Klage hjælper ikke Eder og Eders Mænd. Tager hellere Eders Mænd og bærer dem, ligesom Bærerne den Værkbrudne, hver Dag i Bønnen til Frelseren, og naar Jesus seer Eders Tro og Eders Vaarer, saa vil og maa han tilsidst sige: Vær trøstig, min Datter! Jeg vil hjælpe dig og omvende din Mand.

Den 1ste August.

Da Christus vandrede i Kjødet, saa han flittig efter dem, som troede paa ham, søgte ham, gik efter ham, spurgte efter ham, elskede ham, græd efter ham. Og da han endnu er den Samme, hvilken Opmuntring for Alle til at tro paa ham, til at søge ham, til at efterfølge ham, til at spørge efter ham, til at græde efter ham.

Den 3die August.

Overalt sukke og vansmægte mange Sjæle efter Gud, og jeg seer gjerne disse Suk; thi de bebude eller forudsætte allerede et Liv, der skriger og sukker efter sin Næring, efter sin Luft og efter sit Element, d. e. efter Gud.

Den 5te August.

Vogt dig for Fald; thi ikke Alle, som falde,

staa igjen op. Peter stod op; Judas blev liggende — eller faldt dybere.

Den 19de August.

God Dag!

Dette er ofte det eneste gode Ord og Gjerning, som mangt et Menneske taler og gjør om Formiddagen.

Den 20de August.

God Nat!

Og dette er ofte ogsaa det Eneste, som Mange tale og gjør om Eftermiddagen.

Den 22de August.

Idag besøgte Sobo en Syg, der levede i Fiendskab med en Nabokone. „Du kan dø", sagde Sobo, „derfor maa du i det Indre og i det Ydre forsone dig med din Nabokone." „Ja", svarede hin, „jeg frygter for en ny Krig, naar jeg taler med hende." „Naar du synes om det", sagde Sobo, „saa vil jeg i dit Navn bede hende om Forladelse." Den Syge: „Ja, det synes jeg nok om." Sobo gik derhen, tog Hatten af og bad Nabokonen ydmygt om Forladelse. Det gik hende til Hjerte, saa at hun græd og lovede, at hun strax vilde koge den Syge noget Godt og bringe hende det i Huset som Tegn paa hendes Forsoning. Bravo! Gaa hen og gjør, som du siger.

Den 1ste September.

Inat gik en stor Drukkenbolt hjem. I Drukkenskab faldt han om, og man fandt ham idag død paa Veien. Igjen en Prædiken for alle Drankere og Syndere.

Den 2den September.

Lasarus med sin gode Samvittighed er saligere end den rige Mand med sin gode Mad. D. e.: Den indre Lyksalighed er større end den ydre. Denne tages bort, hin bliver.

Den 24de September.

Undertiden er Troen paa Frelseren næsten som at se — men kun undertiden; desværre kun undertiden!

Den 9de Oktober.

„Naar du ikke strax er stille, saa vil jeg bede Dommeren om at faa Æresopreisning!" Saaledes sagde idag en Skrædder for 300 Bønder, da en af dem gjorde ham en Bebreidelse. Strax ville de Christne have Æresopreisming, endskjønt de se Christus hænge paa Korset uden at fordre eller at faa Æresopreisning.

Den 10de Oktober.

Der gives Mennesker, som holde det for en Svaghed at tilgive en Fornærmer. Efter denne Grundsætning vilde Gud være den Svageste i Himlen og paa Jorden, fordi Ingen i Himlen og paa Jorden tilgiver saa meget som han.

Den 18de Oktober.

Døden affører os de Herligheder, som denne Verden har iført os, ligesom Støvleknægten Støvlerne. En Anden bærer mine Støvler, naar jeg er død, og en Anden min Herlighed. Derfor er der ikke meget ved det.

Den 20de Oktober.

Hvo som endnu ikke holder Christendommen for

en Skat, for en Perle, hvo som i samme finder mere Byrde end Glæde, mere Lov end Evangelium, den kjender dèn endnu ikke.

Den 23de Oktober.

Hvad havde Menneskene for en Klædning paa, førend de syndede?

Svar: Uskyldighedens Klædning.

Hvo har givet dem den? Gud selv. — Hvo har afført dem den? Djævelen og Synden. — Hvo ifører dem Klædningen igjen? Christus.

Den 24de Oktober.

Jo svagere Aanden, desto stærkere Kjødet, — og omvendt.

Er Katten ude af Huset, da danse Musene. Naar den oplysende og styrkende Aand er ude af Mennesket, da holde Kjødslysterne deres Dans.

Den 2den November.

Hvo der ikke rigtig gider spise og drikke, er ikke ret sund paa Legemet. Hvo der ikke ret gider bede og høre, er ikke ret sund paa Sjælen. Jo mere Hunger og Tørst, desto sundere, og omvendt.

Den 5te November.

Om Nogen tørster, han komme til mig og drikke. Joh. 7. Det er dog godt, at vi have en saadan Brønd, og vide, at vi maa komme og drikke. Den, der tilbød og gav Horkvinden Jakobsbrønden at drikke af, han giver ogsaa mig. Han er en Brønd for Alle.

Den 5te Mai 1804.

Den Lærde uden Ydmyghed vil Intet lære af

den almindelige Mand. Den høilærde og indbildt fromme Farisæer vil ikke lade sig belære af Tømmermanden Jesus. Derfor bliver den sande Visdom skjult for ham.

De Fornemme, Rige og Lærde gaa sædvanlig tomme bort, komme sildig eller vel endog aldrig til Sandheds Erkjendelse, ofte blot derfor ikke, fordi de ikke ville høre den af almindelige Folk, hos hvem den er mere hjemme end ved Hoffet.

Den 11te Mai.

Man gjør stor Forskjel paa Jøder, Hedninger og Christne; men denne Forskjel er for Øieblikket ikke saa stor og bliver hver Dag mindre, naar man bedømmer dem efter deres Levnet. Alle bekymre sig om Brød, om det Timelige; den Christne ligesom Jøden, Jøden ligesom Hedningen, næsten Alle gaa paa en og samme Jagt; de ere Alle Brød- og Pengejægere.

Den 14de Mai.

Hvo som er et naturligt Menneske og ikke har Aand, han er visselig fattig; men naar han ikke ved det, ikke bekymrer sig derover, ikke tigger om Aand, saa er og bliver han aldrig salig ved sin Fattigdom.

Den 26de Mai.

Halt, blind, døv og stum kom da til Frelseren og gik lige, seende, hørende og talende fra ham hjem.

Hvor skeer det den Dag idag?

I det Ydre, paa Legemet slet ikke; i det Indre, paa Aanden sjælden.

Den 27de Mai.

Hvo, som i sin Fattigdom begjærer Lidt af

Gud, faaer Mere, end han begjærer og venter. Hedningekvinden begjærede kun Brødsmuler, Moderen kun en Tanke; men de fik Begge mere. Den Første fandt sin Datter rolig og sund, den Anden fandt endnu samme Dag Paradiset.

Den 3die Juni.

Synden gjør sky. Et feilende Barn holdt i Dag en grøn Kvist for Ansigtet, da jeg traf det feilende, medens jeg gik forbi det. „Jeg saa dig dog bag din grønne Kvist“, sagde jeg, „Du skjuler dig, du lille Adam!“

Den 9de Juni.

Frygten siger: Der er en Løve paa Veien. Vi tro det og lade meget Godt være paa Grund af denne indbildte Løve, men betænke derved ikke, at denne Undladelse kan selv blive en virkelig Løve for os.

Den 10de Juni.

At skue Gud og nyde ham i Kjærlighed vil blive vor Himmel i Himlen; men inden den Tid tjene ham, hjælpe til at udbrede hans Rige, er eller kunde i det Mindste være vor Himmel paa Jorden; eller det er dog Stigen til Himlen. O Gud! hjælp mig op paa denne Stige.

Den 28de Juni.

Den ydmyge Tolder faaer Forladelse af Gud for al Synd og Straf paa Grund af sin Ydmyghed og Selvfornedrelse, endskjønt han ikke har en eneste god Gjerning, ingen Fastedag, ingen Tiende og ingen Almisser at fremvise, men den hoffærdige Farisæer faaer ikke Forladelse af Gud for nogen

Synd og for Straffen paa Grund af sin Hovmod, endskjønt han har hele Vognladninger af Tiende, Fastedage og Almisser at fremvise.

Den 1ste Juli.

Om Gud gav den Hoffærdige den ene indre Naade efter den anden, saa var han ligesom en Vært, der den ene Gang efter den anden vilde skjænke Vin i for den allerede Berusede; men Gud er ingen Vært; han tager de gamle Gaver fra den Hoffærdige, naar denne praler med dem, og giver ham ingen ny.

Den 2den Juli.

At prædike om Christus og høre om ham er saa længe en død og mat Sag, indtil Morgenstjernen staaer op i Præstens og Tilhørernes Hjerter.

Den 8de Juli.

Hvorfor tilgiver Gud hellere den ydmyge Tolder uden Gjerninger end den hoffærdige Farisæer med Vogne fulde af Gjerninger? Svar: Synderen skal ikke tilskrive sig selv og sine Gjerninger Syndernes Forladelse, men alene Guds uforskyldte Naade. Den benaadede Synder skal ikke have den ringeste Anledning til Stolthed og til Selvophøielse; derfor vil han frit, for Intet, af lutter Naade tilgive ham og være ham naadig, og ikke paa Grund af hans Gjerninger.

Den 9de Juli.

Der gives Mennesker, som altid hænge med deres Hoved mod Jorden; de gaa ligesom Dyrene kun efter deres Æde, deres Drik og deres Lyst; de kjende og søge ingen anden end Jordens Lyksalighed.

Disse Mennesker ere ligesaa tunge at omvende som Dyrene.

Den 10de Juli.

Nogle Mennesker staa for høit, holde sig for fornemme til, at de skulde tale med ringe Folk. De skulde betænke, at Gud staaer høiere end de og dog har talt med Folk i den gamle og i den nye Pagt.

Den 12te Juli.

Hvo som i Livet stadig skiller sig fra de Gode og holder sig til de Onde, vil i Døden blive skilt fra de Bedste, fra Gud og Christus, og skal evig være hos de Onde.

Den 19de Juli.

Gud var rig nok til at gjøre alle Mennesker lykkelige; men han vil kun gjøre dem lykkelige under visse Betingelser, og disse Betingelser synes mange Mennesker ikke om; derfor gaa Mange tomme bort og forblive ulykkelige.

Den 24de Juli.

Naar uden Guds Villie intet Haar falder af vort Hoved, saa kan uden Guds Villie ingen Tigger tigge hos os, ingen Raadvild spørge os om Raad.

Det tænkte jeg ikke paa.

Jeg gik en Dag hen for at besøge en Ven, men fandt ingen anden hjemme end hans Søn, en livlig Dreng paa omtrent tolv Aar.

Da jeg traadte ind, var Drengen alene, øiensynlig i meget vredt Lune og kæmpende mod de frembrydende Taarer.

„Hvad er der paa Færde med dig, Niels?“ spurgte jeg.

„Moder vil ikke tillade mig at gaa ud at fiske“, mumlede han i en forbitret Tone. „Henrik, Lars, Alfred og Thomas fik Lov af deres Forældre, men jeg maatte ikke følge med dem.“

Nu begyndte Niels at give sin Vrede Luft ved et voldsomt Spark imod Dørkarmen til stor Skade baade for den og for hans nye, smukke Støvler.

„Hvem tilhører den smukke, lille Hund?“ spurgte jeg, da i det samme en lille, brun- og hvidplettet Hund kom springende fra Haven og lystigt hoppede om paa Gulvet.

„Det er min!“ raabte Niels med helt forandret Stemme, og aldeles glemmende sin Sorg begyndte han med et Barns hele Livlighed at lege med den smukke Hund, der kjælent trykkede sig op til ham.

„Hvilken prægtig, lille Hund. Naar fik du den?“

„Fader gav mig den til min Fødselsdag“, svarede Niels fornøiet og trak derpaa op af sin Vestelomme en Kniv og kastede den hen i et Hjørne af Stuen.

„Fido“, raabte han muntert, „giv mig min Kniv!“

Hunden sprang strax efter Kniven og bragte den til dens Eiermand.

„Giv den til denne Herre!“ befalede Niels og

viste hen paa mig. Hunden adlød ham øieblikkelig og lagde Kniven hen for mine Fødder.

„Er det ikke en klog Hund?" spurgte Niels og saa triumferende paa mig.

„Jo, i Sandhed!" svarede jeg, „og denne Kniv er ogsaa udmærket. Fire fine Blade og Skaftet indlagt med Sølv."

„Ja, det er en udmærket Kniv", sagde Niels, „jeg fik den af Moder til Julegave. Jeg fik ogsaa et Par Skøiter, flere Bøger og Legetøi, en ny Overfrakke og mange andre Ting."

„Var det med denne Kniv, at du skar dig saa slemt i Haanden?" spurgte jeg.

„O nei, det var med min lille Øxe; men jeg er kommen mig nu, Saaret er næsten lægt, og Doktoren siger, at al Fare er forbi."

„Det var godt! Jeg hørte, at du var meget syg, og at der var Tale om at sætte din Haand af. — Hvorledes gik det til, at du saa snart blev rask?"

„Jo, Doktoren sagde, at jeg næst Gud kunde takke Moder derfor; thi havde hun ikke pleiet mig saa omhyggeligt, saa var det aldrig gaaet saa godt. Hun forlod mig ikke et Minut; Dag og Nat vaagede hun hos mig og gjorde Alt, hvad Doktoren foreskrev. Fader sad ogsaa meget hos mig, og da jeg blev bedre, læste han høit for mig for at adsprede mig.

Da jeg en Stund havde hørt paa Drengens Fortælling, sagde jeg:

„Efter hvad du selv har fortalt, maa jeg tro, at din Fader og Moder maa holde meget af dig og være særdeles gode imod dig."

Niels slog igjen Øinene ned og begyndte igjen at se fortrædelig ud. „Jeg fik dog ikke Lov til at gaa ud at fiske", mumlede han.

„Troer du ikke", spurgte jeg, „at dine Forældre havde en Grund dertil, da de nægtede dig den Fornøielse? Da de have givet dig saa mange Beviser paa deres Kjærlighed, hvorfor skulde du da tvivle om, at de ogsaa heri have handlet for dit Bedste? Er det den Tillid og Taknemmelighed, du skylder dem? Det mindste Bevis, et Barn kan give paa sin Taknemmelighed mod sine Forældre, er, at det med Tillid og Lydighed retter sig efter deres Befalinger. Da du saa mange Gange har havt Beviser paa dine Forældres opofrende Kjærlighed til dig, saa bør du ogsaa kunne tro paa den, naar de finde det rigtigst at nægte dig Noget, som du ønsker; thi de forstaa bedre end du selv, hvad der tjener dig til Nytte."

Niels slog Øinene ned og stammede: „Det tænkte jeg ikke paa."

Da han igjen opslog sine klare, blaa Øine, læste jeg i dem, at han herefter bedre vilde mindes al den Kjærlighed, hans Forældre havde bevist ham.

Gaaer det ikke ogsaa ofte os saaledes med vor Taknemmelighed, baade mod vore jordiske Velgjørere og mod vor himmelske Fader; vi glemme kun altfor let de mange Beviser paa Kjærlighed, Omsorg og Barmhjertighed, der bleve givne os, saasnart der nægtes os det, som vi tragte efter, skjøndt maaske netop Erhvervelsen deraf vilde blive til Skade for os?

Vi kortsynede utaknemmelige Skabninger!

Kjære smaa Børn! Brødre og Søstre! Det burde ikke være saa!

(Finska ev. s. str.)

O! gid jeg blot havde.

I Korridoren i en Daareanstalt i Ny York vandrer en elendig Mand. I flere Aar har han vandret der, og de samme Ord lyde bestandig fra hans Læber. Taler du til ham, saa stirre hans Øine paa dig, som om de vilde flygte ud af hans Hoved, og han raaber: „O! gid jeg blot havde! —"

Han var forhen Banevogter og var sat til at have Opsyn over en Svingbro. En Dag fik han et Telegram fra Stationsinspektøren om at holde Broen tillukt, forbi et Extratog skulde komme mellem visse Timer, den bestemte Tid ubekjendt.

Banevogteren var fast bestemt paa at adlyde Ordren og afviste ubevægelig mange Fristelser, som bleve stillede til ham af Kaptainer, for at overtale ham til at lade dem passere.

Men endelig bad en fortrolig Ven, som førte et lidet Fartøi, ham om at aabne Broen. Han havde megen Hast og vilde derfor ikke gjerne opholdes, da Tiden var for ham Alt.

Meget ugjerne lod Banevogteren sig overtale til at give efter. Han aabnede Broen, og Fartøiet gjorde sig rede til at passere opad Floden. Da gjennemtrængte en Hvislen hans Øren og opfyldte

ham med Forskrækkelse. Banetoget kom farende og styrtede derpaa lige ud i Floden. O, hvad vilde Banevogteren ikke have givet, hvis han blot havde adlydt den Ordre, som han havde faaet fra sin Formand! Men det var nu for sent.

Den stakkels Mand opløftede sine Hænder og stod som forstenet paa Stedet og udraabte i sin Sjæleangest: „O! gid jeg blot havde — gid jeg blot havde! —“ Fornuften styrtede ned fra sin Throne, og fra denne Stund af var han en vanvittig Daare, medens hele Banetoget med dets dyrebare Fragt af Passagerer styrtede ned til en forfærdelig Undergang, og flere hundrede Personer omkom. En eneste Advarsel, men denne Advarsel uændset! En eneste Ordre, men denne Ordre uadlydt! Der var ingen Mangel paa et godt Forsæt og gode Beslutninger. Men han tænkte, at der var Tid nok, han vovede derpaa og mistede Alt!

Hvor mange Mennesker, som nu ere evig fortabte, have ikke tilsat deres Frelse paa en lignende Maade? Det fattedes ikke paa Løfter og gode Forsætter. De agtede engang at blive troende Christne, men den Dag kom aldrig, og Døden overraskede dem. Og nu opløfte de deres Øine, medens de ere i Pine, forvarede i den forfærdelige Pine: „Mørke og Mulm til evig Tid“, Jud. V. 13. Det er forgjæves, de ere der, hvor ingen Haabets Straale mere lyser. Men vi høre endnu deres dybe, skrækkelige Jammerraab, som opstiger fra de Fordømtes Afgrund: „O! gid jeg blot havde — gid jeg blot havde modtaget Syndernes Forladelse og troet paa

Jesum som min Frelser den Tid, jeg hørte hans Evangelium, og da Aanden arbeidede paa mit Hjerte — O! gid jeg blot havde — gid jeg blot havde."

Til dig, o Synder, lyder Naadens Budskab fra selve Guds Throne: „Dersom du bekjender den Herre Jesum med din Mund og troer i dit Hjerte, at Gud opreiste ham fra de Døde, da skal du blive salig." Rom. 10, 9. O, antag dette Budskab og antag det nu. „I Dag, dersom I høre hans Røst, da forhærder ikke Eders Hjerte", Ps. 95, 8. Det vil ellers snart blive forsilde.

Jesus siger: „Vaager derfor, thi I vide ikke, i hvilken Time Eders Herre kommer. Værer rede, thi Menneskenes Søn kommer paa den Tid, som I ikke mene", Math. 24, 42. 44. O modtag den frie og evige Frelse ved Jesu Blod. (Duen.)

Fortællinger.

1. Den brave Capitain.

I Slutningen af 1793 blev den indiske Flaade opholdt i The Downs og Spithead fra Jul og indtil den næstfølgende April. Under dette Ophold udbrød der et Mytteri ombord paa „Dutton", hvilket truede med at medføre forfærdelige Følger. Kaptainen og Løitenanten havde forladt Skibet, og de lavere Officerer, der havde tabt Kommandoen over Folkene, skøde deres Pistoler af over Hovedet paa

dem. Man nærede stor Frygt for, at Folkene skulde faa Adgang til Krudtkamret og maaske i deres Forblindelse gjøre en Ende paa Striden ved at berøve baade sig selv og alle Ombordværende Livet.

Det var i det alvorsfulde Øieblik, at Kaptain Haldane af Melville Castle kom paa Siden af Skibet. Hans Nærmelse gav Signalet til nye og større Uroligheder. Officerernes Raab: „Kom ombord, kom ombord!“ overdøvedes af Oprørernes Skrig: „Ro bort, eller vi skyde Jer i Sænk!“

Det var et skrækkeligt Optrin, og at vove sig midt ind i den ophidsede Hob syntes snarere at maatte kaldes Dumdristighed end Mod. Men Kaptain Haldane gav sine Folk Befaling at ro rundt om Agterdelen af Skibet, og faa Øieblikke efter stod han paa Skansen. Hans første Bestræbelse var at gjengive Officererne Fatning og Aandsnærværelse. Han afslog at stille sig i Spidsen for et øieblikkeligt Angreb paa Oprørerne, men med Sværdet i Haanden talte han ganske roligt med Folkene, forestillede dem, at de Intet havde at gjøre her, og spurgte dem, hvad de vel kunde haabe at udrette, omgivne som de vare af tyve Linieskibe.

Skansen var snart renset; men da han bemærkede, at der endnu var megen Forvirring, og fik at vide, hvor den største Fare fandtes, begav han sig strax hen til det farligste Punkt. To af Mandskabet, der vare stærkt berusede og mere forvovne end de øvrige, stod ved Døren til Krudtkammeret, truende med de frygteligste Eder, at enten det saa gik til Himlen eller Helvede, saa vilde de sprænge Skibet

i Luften. En af dem var i Begreb med at brække Jernstængerne fra Døren, medens den Anden stod med en Skovl fuld af gløbende Kul rede til at kaste dem ind paa Krudtet. Strax rettede Kaptain Haldane en Pistol mod Brystet af den Mand, der arbeidede med Jernstængerne, idet han truede ham med Døden, saasnart han gjorde den mindste Bevægelse. Derpaa forlangte han Lænker bragte hid og lod dem lægge først paa denne Mand og derefter paa hans Fælle. De øvrige Anførere for Mytteriet bleve derefter ogsaa bragte i Sikkerhed, og hele Oprøret blev dæmpet alene ved Kaptain Haldanes Mod og Kraft.

Efterat Kaptain Haldane havde forladt Flaaden, helligede han baade sin Formue og sit Liv til Bibelsagens Tjeneste. Den samme Kraft og Nidkjærhed betegnede hans Bane, da han stred i Herrens Kampe med Vaaben, der ikke vare kjødelige.

---

2. Friske og raadne Æbler.

En Fader saa en Dag sin Søn Anton lege med nogle raa, uopdragne Drenge. Han havde i den sidste Tid mærket en Forandring til det Værre hos sin Søn, og vidste nu Aarsagen dertil. Han blev meget ked derover, men sagde dog Intet for Øieblikket til Sønnen.

Om Aftenen hentede Faderen sex smukke, røde Æbler fra Haven, lagde dem paa en Tallerken og

gav dem til Anton. Denne blev glad over Faderens Godhed og takkede ham for den smukke Gave. „Du skal sætte Æblerne hen nogle Dage, for at de kunne blive modne“, sagde Faderen, og Anton ilede glad afsted for at lægge dem i Moderens Forraadskammer.

Just som han var naaet hen til Døren, lagde hans Fader endnu et syvende Æble, der var ganske raadent, hen paa Tallerkenen og bad ham lade det blive liggende der.

„Men Fader!“ sagde Anton, „det raadne Æble vil forbærve alle de andre.“

„Troer du det? Mon ikke de friske Æbler snarere skulde gjøre det raadne friskt ogsaa?“ gjensvarede Faderen, og med disse Ord gik han ind i sit Værelse og lukkede Døren.

Otte Dage efter bad han sin Søn tage Æblerne frem. Men hvad fik de at se? De sex Æbler, der havde været saa friske og røde, vare nu aldeles raadne og udbredte en ubehagelig Lugt i Værelset.

„O, Fader“, udraabte Anton, „sagde jeg ikke, at det raadne Æble vilde fordærve de gode; men du vilde ikke høre paa mig.“

„Min kjære Dreng“, sagde Faderen, „har jeg ikke ofte sagt dig, at Omgang med daarlige Kammerater vil skade dig; men dog har du ikke agtet paa mine Ord. Se i disse Æbler et Billede paa, hvorledes det vil gaa dig, naar du vedbliver at omgaaes med uopdragne Drenge.“

Anton glemte ikke denne Lære. Naar siden daarlige Kammerater vilde lokke ham til at være i

deres Selskab, tænkte han paa de raadne Æbler og tog sig vel i Agt for dem.

„Salig den Mand, som ikke vandrer i Ugudeliges Raad, ei heller staaer paa Synderes Vei, ei heller sidder i Spotteres Sæd.“ Ps. 1. 1.

---

3. Giv Agt paa dine Ord.

En omvendt Hindu overøstes engang med en Masse smudsige Skjældsord af en af sine hedenske Landsmænd. Roligt og stille gik han hen til denne og spurgte:

„Hvad er værst, de Skjældsord, du udtaler, eller det Snavs, som ligger derude paa Marken?“

„Skjældsordene“, lød Svaret.

„Og vilde du vel tage Mudderet fra Grøften i din Mund“, vedblev Hinduen.

„Nei!“

„Hvor kan du da tage Ord i din Mund, der efter din egen Bekjendelse ere værre end Mudderet og Snavset derude?“

Truffet af Sandheden i denne Bebreidelse trak Hedningen sig taus tilbage.

Kunne ikke mange Børn, ogsaa i et christeligt Land, lære Noget af denne fattige, ulærde Hindu.

---

4. Solskins-Fabrikken.

„Det regner ogsaa altid, naar jeg vil ud", klagede den lille ufornuftige Jane. „Det er da rigtig kjedeligt, nu skal jeg blive hjemme hele Dagen, hvordan skal jeg holde det ud!"

„Du holder det nok ud, min Pige", tog hendes Onkel til Orde, „naar du blot vil."

„Hvordan da Onkel? Jeg skulde have været i Skoven at plukke vilde Blomster, Solen vil ikke skinne, og jeg bliver nødt til at sidde hele Dagen og se paa, at det regner."

„Nuvel, saa kan du jo selv lave noget Solskin", sagde Onkel Jakob. Jane gav sig til at le over hendes Onkels pudsige Indfald, men hendes Smil borgede allerede for, at det dog ikke var saa vanskeligt at lave Solskin. De kom overens om at begynde efter følgende tre Regler:

Først: Tænk ikke paa, hvad der kunde være sket, om det havde været en smuk Dag.

Andet: Se, hvor mange Ting, der findes omkring dig, du kan glæde dig over.

Tredie: Gjør Alt, hvad du kan, for at glæde Andre.

Jane begyndte med at lege med sin lille Broder, der græd; men da hun havde faaet ham op at kjøre paa en Stol, og han lo saa hjerteligt derover, lo hun med. Derefter fandt hun noget Andet, som hun legede med, og da det var blevet Sengetid, kyssede hun Onkel Jakob og sagde Godnat, ligesaa tilfreds og maaske mere, end om hun havde leget

den hele Dag i Skoven. Men det var ikke det Hele. Hun drømte om Natten, at hendes Onkel havde bygget et stort Hus, og at han havde ladet et Skildt sætte over Døren, hvorpaa der stod med store gyldne Bogstaver:

Solskins-Fabrik.

Hendes Onkel lo, da hun næste Morgen fortalte ham sin Drøm. Drømmen blev omsider glemt, men hun glemte aldrig, hvad ogsaa du, min Læser, bør huske, at et glad og tilfreds Hjerte laver sit eget Solskin. Der vil Frelseren bo. Har du ham, saa lader han dig ikke vandre i Mørke; alle Dage og alle Pligter ville for dig være lyse og skjønne.

(Søndagsb.)

---

5. Sømmene ere borte, men Mærkerne ikke.

Der var engang en lille Dreng, hvis Fader elskede ham inderligt, og som ønskede lig alle gode Forældre, at hans lille Dreng maatte blive en rigtig god Søn. Saa fortalte han ham en Dag, at han vilde slaa et Søm ind i en Bjælke, hver Gang han gjorde, hvad der var Uret, og for enhver god Handling, han gjorde, vilde han trække et Søm ud. Jeg er overbevist om, at den lille Knøs gjorde sin Flid for at blive god, thi skjønt der en Gang sad mange baade smaa og store Søm i Bjælken, saa kom de omsider alle ud igjen, og der fandtes ikke et tilbage.

Lille Henrik burde have været meget glad den Dag, da hans Fader trak det sidste ud, og hans Fader ønskede ham til Lykke derover; men til sin Forundring saa han i Stedet for et glad Ansigt sin lille Dreng med Taarer i Øiuene: „Ja det er sandt“, sagde det kjære Barn, „Sømmene ere alle borte, men Mærkerne ere der endda.“

Har I nogensinde tænkt paa, kjære Børn, at Alt, hvad der er slet, efterlader sine Mærker. Ja, Mærker paa Eders Sjæl, og maaske paa Andres ogsaa? Tænk derpaa hver Gang, I fristes til at gjøre, hvad der er Uret. Sig til Eder selv: „Gjør jeg det, faaer jeg et Mærke, et Ar, som jeg ikke holder af at se paa.“

Om end Synden bliver tilgiven, dens Skyld tagen bort og dens Urenhed aftvættet ved Jesu dyrebare Blod, saa bliver der dog Noget tilbage, som ikke kan lade dig glemme det ganske. Hukommelsen vil som et tro Speil lade dig se et Ar derefter, og det vil bedrøve dig, og du vil ønske, at der var slet intet Mærke at se paa. Bed derfor til Jesus, at han vil hjælpe Eder, at I fra Børn af maa bevares fra det Onde. (Søndagsst.)

---

6. En vanskelig Proces og Bibelen.

For kort Tid siden forefaldt følgende Begivenhed i Ny York. Et Melhandler-Firma i Frontstreet anklagede for omtrent et Aar siden en vis Md. Ehlen i Brooklyn, fordi hun ikke havde betalt

en Regning paa 1000 Kroner for noget Mel, som hendes afdøde Mand havde erholdt af bemeldte Firma. Md. Ehlen var overbevist om, at hendes Mand havde betalt Melet; men hun var ikke istand til at finde Kvitteringen iblandt sin afdøde Mands Papirer, og saa kom det til Proces. Som det ofte er Tilfældet, blev Sagen trukken længere ud, hvilket ogsaa bragte Konen nogen Ærgrelse. Omkostningerne beløbe sig allerede til en stor Sum, og Md. Ehlen vilde for enhver Pris have en Ende paa Sagen. Næsten hver Dag henvendte hun sig til sin Prokurator og opfordrede ham til at lade Sagen snart komme til Ende. Denne ærgrede sig over hendes Paatrængenhed og affærdigede hende tilsidst med de Ord, at hun skulde gaa hjem og søge Trøst i sin Bibel. Konen gjorde, som Prokuratoren sagde. Med taarefyldte Øine og et besværet Hjerte tog hun den gamle Familiebibel ned fra sin afdøde Mands Bogreol. Og da hun slog den op, udstødte hun af Glæde og Overraskelse et høit Skrig; thi her fandt hun endelig velbeholden den længe eftersøgte Kvittering. Den næste Dag blev denne forevist Klageren, og denne maatte nu ikke alene tage sin Proces tilbage, men endog finde sig i at betale alle dermed forbundne Omkostninger. — Det er at ønske, at hin Dame ogsaa maa finde en anden Kvittering i sin Husbibel, nemlig den, at Jesus har betalt for hendes Synder med sit Blod, saa at hun kan fremlægge denne, hvorved Satan maa tage sin Anklage tilbage.

(Familievennen.)

7. En god Overbevisning.

Paa et Feltlazaret laa en haardt saaret Soldat, ventende Døden. En af de Besøgende, der en Tid havde talt med ham, spurgte:

„Hvilken Kirke hører du til?"

„Christi Kirke", svarede han.

„Ja, men jeg mener, hvilken Troesbekjendelse eller Overbevisning har du?"

„Overbevisning!" udbrød han, den døende Kriger, idet han rettede sit Blik mod Himlen, og hans Øine straalede af en himmelsk Glans. „Jeg har den Overbevisning, at hverken Død, eiheller Liv, eiheller det Nærværende, eiheller det Tilkommende, eiheller det Høie, eiheller det Dybe, eiheller nogen anden Skabning skal kunne skille mig fra Guds Kjærlighed i Christus Jesus, min Herre."

(Søndagsskolen.)

---

8. Ps. 8, 3:

Af de Spædes og Diendes Mund grundfæstede
Du en Magt for Dine Fjenders Skyld,
for at standse Fienden.

En fornem Frue, som ikke alene selv var gudfrygtig, men ogsaa opfødte sine Børn i Herrens Formaning, reiste engang i Baden med sin otteaarige Datter. Paa Reisen spiste de til Middag i et Hotel sammen med et talrigt Selskab. Iblandt Gjæsterne var der to, hvis Gud var Bugen og som ikke vilde

vide af nogen anden Gud. De førte ved Bordet saa gudsbespottelig Tale, at de fleste af Tilhørerne gruede derved; men Ingen turde sige dem imod og forestille dem det Syndige i deres Tale, af Frygt for at blive udleet og spottet af dem. Da brugte den kjære Gud Barnet til at vise sin Magt. Hun traadte hen foran begge Spotterne, saa alvorligt paa dem og sagde: „Saaledes taler man ikke om den kjære Gud; det er ikke ret." Begge Herrerne blev ildrøde i Hovedet og forstummede, som om en Stemme fra en anden Verden havde talt til dem. De andre Gjæster glædede sig, og en gammel Mand sagde ganske høit: „Ja du har Ret, kjære Barn, saaledes taler man ikke om den kjære Gud." — Blev ovenstaaende Skriftsted ikke opfyldt? Men vi skulde vel lære af dette Barn at tale i rette Tid uden Frygt og Sky; Gud kan velsigne hvert oprigtigt Ord.

---

9. Et godt Svar.

Ligesom man sædvanlig kan se paa Folk, hvilken Stilling de have i Livet, saaledes ogsaa paa Præsterne, selv om disse ikke alle have hvidt Halstørklæde eller som et Posener Jødeblad for nogle Aar siden beskrev Deltagerne i et Præstemøde, Haaret stilt i Panden glat nedhængende som en Bedeklokke. Det har sit Gode navnlig paa Reiser; thi ved at være sammen med en saadan Uniformeret bliver mangen Storskryder, der søger at skjule sin aandelige Fattig-

dom ved en hel Strøm af Ord og affeiende Tale imod Religion og Christendom holdt noget i Tømme og dermed bevaret for Spotteord. Dog ikke altid. Især naar en saadan Skryder i et helt Selskab af Ligesindede troer at have Ryggen fri. Og det har ogsaa sit Gode; thi meget ofte har et træffende Ord stoppet Munden paa frække Spottere. Storskrydere findes ikke blot paa Kroer og 3die Klasse paa Jernbaner men ligesaa hyppigt i de fine Hoteller. En Præst, som var paa Reise, sad engang ved Middagsbordet i et Hotel og fordi han var sulten, spiste han med god Appetit. Ved Siden af og omkring ham sad endel unge Officerer. Da de hørte til den omtalte Klasse af Storskrydere, varede det ikke længe, førend de begyndte at spotte og stikle til Præsten. Denne lod sig ikke forstyrre. Endelig sagde en af dem: „Der staaer i Biblen: Vogter Eder for de falske Profeter som komme til Eder i Faareklæder, men ere indvortes rivende Ulve.“ „Ja vel min Herrer“, sagde Præsten, idet han lagde Kniv og Gaffel fra sig, reiste sig og hilste paa Officererne, „saaledes staaer der skrevet; men man kunde ogsaa sige: Mange komme i Ulveklæder og se ud som rivende Ulve, men ere indvortes kun Faar.“ En skraldende Latter omkring hele Bordet var Svaret; Storskryderne kunde ikke svare et Ord og saa sig nødsaget til at fortrække for at undgaa videre Beskæmmelse. Et godt Ord, som har Salt i sig, er intetsteds at foragte.

---

10. En Drøm.

Jeg sov, og i min Drøm saa jeg en ung Kvinde sidde bøiet over en tom Vugge og græde bitterlig. Det var en Hospitalssygevogterske, og da jeg saa hen til de andre smaa Senge, opdagede jeg, at ogsaa de vare tomme. Forfærdet spurgte jeg min Ledsager: „Er det hele hendes Sorg, at de syge Smaa, som hun fornylig pleiede, ere vendte sunde og raske tilbage til deres egne Hjem, til deres Forældres kjærlige Omfavnelser, til deres Legekammeraters glade Kys? Hun vilde dog sikkert ikke være saa egenkjærlig at ville beholde dem her, henlagte paa deres Smertensleie, for at hun kunde pleie dem. Og hvor taabelig en Kjærlighed maa hun dog ikke have havt til dem, at hun et eneste Øieblik har kunnet sammenligne sin Kjærlighed med den Moders, der fødte dem. Elsker hun dem maaske høiere, end deres Moder?"

„Tænker du saaledes?" sagde Engelen. „Se nu igjen!" Og se, Alt er forandret; denne Gang skuede jeg ind i et forladt Børnekammer, hvor en Moder i dyb Sorg sad og med usigelig Smerte betragtede de tomme Børnesenge.

„Gjør hun Ret i at sørge?" spurgte Engelen mig.

„Tilvisse", svarede jeg: „hvor kan hun andet end være bøiet dybt til Jorden. Staaer der ikke skrevet: „Kan en Moder glemme?"

„Men", svarede Engelen, „sagde du da ei selv for et Øieblik siden: „Er det hele hendes Sorg, at

hendes Smaa ere gaaede hjem sunde og raske? Sammenligner hun sin Kjærlighed til dem med Forældrenes?"

„Men", sagde jeg forvirret, „Forholdet var et ganske andet."

„Nei", svarede Engelen, „det var netop det samme."

(Pennypost.)

Strøtanker.

Det er ikke nok, at Guds Rige i Christus staaer der i al sin Sandhed udenfor os; der kræves, at det bliver levende indeni os. Det er Betydningen af den Forskjel, der fra gammel Tid gjordes imellem Christus for os og Christus i os. Det er Aanden, Hellig-Aanden, som fører Christus med al hans Gave ind i Hjertet og gjør vor Christendom levende derinde — ja Aanden er hele Livet — thi uden Aand intet Liv, som i den naturlige, saaledes ogsaa i Naadens Orden.

Tab af Tid er stort; Tab af Sundhed endnu større; men Tab af Christus er et Tab saa stort, at ingen Dødelig nogensinde kan gjenoprette det.

Et godt Ord er sjælden udtalt frugtesløst. Det er et Frøkorn, som, selv om det tabes af en Hændelse, dog engang vil spire frem som herlig Blomst.

Indhold.

Ny kristelig Samler.

Et opbyggeligt Tidsskrift.

Udgivet

af

J. Vahl,
Sognepræst i Karebæk.

Femogtyvende Bind.

Odense.
Forlagt af den Miloske Boghandel.
Trykt i Chr. Milos Officin.
1879.

Indhold.

Side

Christelige Livsbilleder
Nr. 46.

Pastor O. G. Heldring.

Ved Jernbanestationen Ede ikke langt fra Arnheim i Holland begynder et meget frugtbart Landstrøg mellem Floderne Yssel og Rhinen, hvilket kaldes betouwe eller betawe (det bedre Land), og hvor Landets første Beboere bosatte sig og derefter kaldtes Bataver, det romerske Fællesnavn for alle Hollands Beboere. Rhinens Bredder ere her ved høie Diger beskyttede for Flodens Oversvømmelser, og naar man ved Wageningen, omtrent ¼ Mil fra Ede, kommer op paa Diget, seer man her et overordenlig frugtbart Land, en ren Have udbrede sig for sine Fødder. Efter at have vandret en halv Times Tid gjennem de skjønne Trærækker og blomstrende Frugthaver og Enge kommer man over en nydelig lille Bro og naaer den smukke lille By Hemmen med Baron van Lijnderens skjønne Slot. Alt er her smukt og pynteligt, her er ingen Fattige, ingen Tiggere, ingen Værtshuse, og saaledes har det nu ved Godseier-

familiens vise Omsorg været i over 50 Aar, og den har ogsaa sørget for at skaffe Befolkningen en Præst, der viste dem den rette Vei til Himmerige.

Her var Otto Gerhard Heldring Præst siden 1827, og han røgtede sin Præstegjerning med Troskab, og Menighedens blomstrende Vilkaar bar Vidne derom. Og dog er dette den mindste Del af hans Virksomhed. Den store Bygning, en Fjerdingvei derfra, Stenbeck, en anden kaldet Bethel, en anden Talitha Kumi og de hundrede Piger, engang fortabte, nu gjenfundne, bære Vidnesbyrd om hans Virksomhed; Landsbyen Hoenderloo, som han frelste fra Forarmelsens Elendighed, Kolonien Anna Paulowna og mange Missionærer, der prædike i Afrika, Java, Borneo og Sumatra se ogsaa hen til ham som deres aandelige Fader.

Da Heldring studerede Theologi ved Universitetet i Utrecht — han var dengang 21 Aar gammel — blev han ligesom desværre saamange Andre meget foruroliget ved de Problemer, som de tydske Filosofer dengang saavelsom senere fremsatte for Theologerne. Der er en mærkelig Lighed mellem Tydsklands fysiske og dets intellektuelle Indvirkning paa Holland. De Vande, som udspringe paa Schwartzwald og Hartzen beskylle Leydens og Utrechts Mure og afsætte der det Sand og Dynd, de have medført fra Heidelbergs og Bonnes Høie. Ligesaa ville de filosofiske Systemer og theologiske Tvistemaal, som fra Tid til anden opstaa paa de tydske Universiteter, sikkert om 10 eller 20 Aar senere komme frem paa de hollandske Universiteter. Medens de ere ved at dø ud i Tydskland og

ere nærved at forglemmes som gamle forslidte Meninger, oplives de her med fornyet Kraft for ikke saa snart at dø ud, men efterlade en Paavirkning paa Præstens og den Lærdes Aand, der i mere end en Slægtfølge bliver ved at øve sin Virkning paa Folkets Aand. Ved den Tid, da Heldring kom paa Universitetet, var den saakaldte vulgære Rationalisme opgiven i Tydskland for Strauss' filosofiske Rationalisme og Hegels yngre Skole. Men i Holland blev den ved at øve sin Indflydelse og forsøge at forvende den christelige Religion til et koldt System af moralske Læresætninger. Den unge Heldring, der af Naturen var begavet med en umættelig Tørst efter Kundskab, kastede sig med al sin ungdommelige Energis Ild ind i de filosofiske Systemers Hvirvel, der frembøde sig for hans Aand med al Nyhedens Tiltrækningskraft. Han vandrede en lang Tid om i Pantheismens taagede Labyrinth, idet han haabede at finde Gud i Verdensaltet gjennem golde dialektiske Slutninger. Han fandt ikke, hvad han søgte. Han opdagede, at Gud var Intet, saalænge man troede, at Alt var Gud.

Han drog til Pfalzdorf, en Landsby i Rhinpreussen, nærved Kleve, hvor en kjær Slægtning bestyrede en blomstrende Landeiendom. Her i Landlivets sunde Omgivelser og under en dygtig Læges Omhu gjenvandt hans Legeme gradevis sin tidligere Kraft og hans Aand sin sædvanlige Spændkraft. Endnu vedblev dog en pinlig Følelse af Tomhed, af Utilfredsstillelse at plage hans Aand. Ofte beklagede han sig for sin Læge over sin usluttelige

Tørst efter Kundskab. Det eneste Svar, denne Læge gav, var: Salige ere de Rene af Hjertet, thi de skulle se Gud. Dette var et udmærket Lægemiddel. Den unge Mand begyndte at faa Øie for, at den sande Guds Kundskab er ikke en blot Kundskabssag, men en Hjertesag, og at for at blive istand til at møde Gud maa man ikke komme til ham som en Filosof, men som et Barn. „Tag fat paa legemligt Arbeide", sagde Lægen, „og tænk imidlertid paa den store Kjærlighed, hvormed Gud har elsket Dem."

Han gik ud i Mark og Have. Spaden, Øxen, Havekniven og Riven bleve nu hans stadige Ledsagere. Den velgjørende Virkning, denne Beskjæftigelse havde paa hans Aand, idet den samtidig styrkede hans Legeme, forekom ham ganske underfuld. Det var ham, som om han drog en Verden af nye, deilige Ideer ud af Jorden, som han bearbeidede. Istedet for at være omgiven af Dynger af støvede Bøger i et snævert Studerekammer fandt han Himlens Fugle og de ligefremme Bønder, disse Guds levende Bøger, paa en Side af hvilke der findes mere Sandhed og Visdom end i hundrede, filosofiske Bøger. „Jeg tilbragte hele Dagen", skrev han, „blandt Bønderne. Jeg blev bekjendt med deres Sorger og Glæder. Livet blev mig nyt under en hidtil ukjendt Form. Jeg opdagede, at det var muligt at være lykkelig uden Bøger og Filosofi."

Saaledes blev han befriet fra den opblæste Videnskabs Scylla, men han maatte frygte for at lide Skibbrud paa den selvforskyldte Uvidenheds Cha-

rybdis. Da hans Fader hørte, at han havde gjenvundet sit Helbred, forlangte han, at han skulde tage sin theologiske Embedsexamen. Han gav efter for Faderens Ønske, skjøndt med en Følelse af fuldstændig Ligegyldighed. „Mine Examinatorer", siger han, „saa vistnok aldrig en ung Mand ved Examensbordet, der var saa fuldstændig ligegyldig for de Emner, han skulde udtale sig om, thi jeg besvarede deres Spørgsmaal efter Erindringen om Studier, der forlængst vare døde for mig. Ja, jeg brød mig saalidt om, hvad vi forhandlede, at i selve det Øieblik, da man ønskede mig til Lykke med min gode Examen, opstod det Ønske hos mig aldrig at blive ordineret, hvortil jeg dog nu havde faaet Adgang."

Saaledes blev han ved en Tilbagevirkning dreven over til den modsatte Yderlighed. Ikke saasnart havde han faaet sit Examensbevis, før han vendte tilbage til Værkstedet. Han havde taget fat paa at snedkre og dreie. En hel Vinter tilbragtes blandt Haandværkerne. Han blev bekjendt med Haandværksfolks Liv, Mangler, Lidelser og Fornøielser i By og Land. Han vidste dengang ikke, at Avlsgaarden og Værkstedet vare de Universiteter, hvor han skulde samle den Kundskab, han behøvede til den Gjerning, hvortil han var bestemt.

Hans trofaste Fader lod ham ikke uforstyrret, men forlangte, at han skulde søge om Embede. Atter gav han efter, skjøndt modstridende. Hans første Forsøg kronedes med Held, og nogle faa Maaneder efter holdt den unge Haandværker og

Landmand sin første Prædiken i Kirken i Hemmen. Men hvor veltænkt denne Prædiken end var, den var som en Tone, spillet paa et noget forstemt Orgel. Vor unge Præst havde endnu ikke fundet den rette Nøgle. Han havde opdaget den menneskelige Filosofis Fattigdom, men Evangeliets Rigdomme var endnu for hans Øine som begravede i en Sky.

„Da jeg blev ordineret", skriver han, „var hele Betuwe oversvømmet. Vandet begyndte just at falde, da jeg betraadte min Præstegaard. Nabobyerne vare da eller bleve for største Delen menneskletomme. Jeg befandt mig midt i en Befolkning, der var nedtrykt under haarde Omstændigheder. Præsten i Nabosognet bad mig bære mig ad som mine Forgængere og tage mig af den Del af de Fattige i hans Sogn, der grændsede til mit. Min Formand, en ædelhjertet, velgjørende Mand, havde vist Godgjørenhed i saa vid en Kreds, at de Fattige erindrede ham som deres eneste Velgjører, men til samme Tid vare de blevne saa vante til at tigge, at der næppe var Andre end Tiggere. Gudsfrygt og Sædelighed trængte man til allevegne, men det var mig ved den Tid ikke klart, hvorledes Menneskehedens dybe Elendighed alene kan fjernes. Jeg saa Hykleri blandt Folket, men ikke Gudsfrygt. Jeg saa Elendighed, men ingen alvorlig Attraa efter at blive den kvit. Hvorledes jeg skulde nærme mig Folket, hvorledes jeg skulde behandle det, saa at det kunde blive grundigt helbredet, det vidste jeg ikke. Jeg følte, at jeg manglede Noget. Det var Evangeliets simple Kundskab, det var Troen."

Følelsen af denne Mangel gjorde vor nye Præst meget ulykkelig. I hele Maaneder kunde han vandre om, grublende og overveiende, kæmpende efter Lys og Hvile. Han bemærkede, at Skaberen havde for at afhjælpe sine Skabningers legemlige Fornødenheder forsynet dem med Midler, der vare utvivlsomt og ligefrem forhaanden. Ingen behøver at spørge om, hvormed han skal tilfredsstille et Menneskes Hunger. Det kan Brød sikkert gjøre. At Solen gaaer op, behøver man aldrig at tvivle om, og tørste de fortørrede Marker efter Regn, vil den visselig en Dag komme fra Skyerne. Ofte opløftede han sine Øine og udbrød: „Har du ikke ogsaa sørget for et sandt, paalideligt, utvivlsomt og erholdeligt Middel, hvorved Menneskets Sjæl sikkert kan blive lykkelig? Er der ikke Brød for den indvortes Hunger? Intet levende Vand at slukke Hjertets Tørst med?"

Hvilken forunderlig Ting! Her var en Præst kaldet og beskikket til at ernære sin Menighed, undervist i enhver Gren af Kundskab, som ansaaes for uundgaaelig nødvendig til dette vigtige Kald, tilbørlig prøvet af dem, der vare anerkjendte for dulige i Sagen, erklæret fuldkommen dygtig til sin Gjerning og tilbørlig kaldet, og nu da han skal begynde sin Præstegjerning, finder han, at han ved næsten Alt uden dette, om der findes nogen Føde for Faarene, og om saa er, hvor man skal faa den!

Den unge Præst besluttede at blive Ven af de Fattige, og af saadanne var hele Egnen fuld. Naar han saa gjennem Vinduet paa sit Studerekammer,

kunde han i en Omkreds af tre Fjerdingvei i Diameter tælle Kirketaarne i 14 Byer. Mange af disse Byer bestode af elendige Hytter, der paa den Tid havde lidt forfærdeligen af Hungersnød. Da han besøgte dem, fandt han, at de bogstavelig Intet indeholdt. De vare byggede af Ler og Halm. De fleste af dem vare faldne halvt sammen, ødelagte af Vandfloden. En Madras, stoppet med Halm, var en sjælden Ting, en Stol eller en Bænk noget endnu sjældnere. Der fandtes en Elendighed, som fuldstændig forfærdede den unge Præst. I Zevenaar, hans Fødeby, og i Pfalzdorf haade han ofte været Vidne til Fattigdommens Elendighed, men kun hos saadanne, der vare dovne med deres Arbeide. Her fandt han en talrig Befolkning, som selv om den ønskede Arbeide, intet kunde faa. Hvorledes han her skulde hjælpe, var et Spørgsmaal, der beskjæftigede ham Dag og Nat.

Det var ham fuldkommen klart, at den Gavmildhed, hvormed hans rige Formand havde stræbt at hjælpe disse Folk, var ikke Maaden til virkelig at hjælpe dem. De Skatte, som denne gavmilde Mand havde udøst, vare nu spildte, sunkne ned i en bundløs Afgrund. Maaske, tænkte han, kunne de stakkels Folk selv bedst fortælle mig, hvorledes jeg kan hjælpe dem. Der er nogle skikkelige Fyre blandt dem. Jeg vil gaa og tale med en af dem. Maaske han vil lade falde et Ord, som vil give mig en Traad i Haanden til at veilede disse ulykkelige Stakler ud af denne forfærdelige Labyrint.

Fattig Vilhelm blev ham udpeget som en af

de fattigste, men ogsaa som en af de retskafneste. Han gik op til denne Mands Hytte, om det ellers kunde kaldes en Hytte. Den bestod af nogle faa Stolper, plantede lodret ned i Jorden og blot paa nogle Steder holdte sammen ved isflettede Grene. Vilhelm var ikke hjemme, men hans Kone med et Pattebarn paa Armen „modtog den nye Præst i Hemmen" med venlig Meien. Hendes Historie var snart fortalt. Intet at spise, Intet at arbeide, hendes Mand var ude at søge Arbeide, men det var ikke rimeligt, at han vilde finde det paa denne overbefolkede Egn. Det var i det Mindste en Familie, der var villig til at arbeide. Præsten talte et Trøstens Ord til denne trætte Sjæl og pegede hen paa ham, der tugter, hvem han elsker, til deres egen Gavn.

„Ak, det er den Maade, paa hvilken min Mand ogsaa taler", sagde Konen, medens der kom hende Taarer i Øinene. „Vi ere blevne meget strængt hjemsøgte. For to Aar siden døde vor første Kalv, ifjor en anden, og vor tredie og sidste døde for en Uge siden. Og da jeg ikke kunde lade være at græde, sagde min Mand: „Græd ikke, Marie, det er Herrens Gjerning; sæt, at du var død, eller jeg eller vort Barn!"

„Saa tænker du da, at en Kalv vilde være Eder til nogen Hjælp", spurgte Præsten.

Konen bekræftede det begeistret og viste ham klart, hvorledes et saadant lille Dyr kunde være Begyndelsen til deres Lykke.

„Sig din Mand, at han kan kjøbe en Kalv", sagde Præsten, „jeg vil give ham Pengene."

Ikke saasnart var det Rygte kommet ud, at Wilhelm havde faaet en Kalv af Præsten, før hele Nabolaget ilede hen til Præstegaarden at bede om det Samme, thi Enhver tænkte, at han ikke kunde afslaa den Ene, hvad han havde tilstaaet den Anden. Naturligvis kunde han ikke tænke herpaa; men han besluttede at sætte dem paa Prøve. Aarstiden var nu rykket lidt fremad, saa at Mange tjente Løn hver Dag. Han tilbød at kjøbe en Kalv til Enhver af dem, hvis de hver Uge vilde bringe ham nogle faa Skilling, til endel af Betalingen var erlagt. Dette Tilbud blev modtaget med Begeistring, men kun En af dem holdt Ord. Det var Vilhelms Svigermoder, der ikke kunde tillade, at hendes Datter var rigere end hende selv. Nogle Uger gik hen, og snart glædede gamle Jakob, hendes Mand, sig ved at se en smuk Kalv. Dette Exempel gav hans Naboer noget Alvorligt at tænke paa. Det saa, at Sparsommelighed og Ærlighed dog var Noget. Efterhaanden kom Andre op til Præstegaarden at bringe deres „Kalvepenge." Pastor Helbrings Hus blev en ordenlig Sparebank.

Imidlertid kom Foraaret og bedækkede Engene med Blomster, Træerne med Blomsterknopper. En deilig Morgen indbød Præsten til en Spadseretur. Han gik igjennem et Strøg, hvor en Række fattige Hytter laa langs Veien. En af dem tildrog sig hans Opmærksomhed. Den saa velstaaende ud, hvilket stod i betydelig Modsætning til de øvriges sørgelige Vilkaar. Jorden deromkring var gravet, og en smuk lille Have foran Døren syntes venlig

at indbyde ham til at træde indenfor. Han kunde ikke modstaa Indbydelsen og blev i høi Grad forbauset over, hvad han saa!

„Hvorfor holder De saa mange Kreaturer?" spurgte han Bonden.

„Jeg tjener min Dagløn hos Gaardmanden derhenne", svarede han og pegede gjennem Vinduet paa et Hus, der laa ligeoverfor, men skulde vi leve deraf alene, kjære Herre, vilde vi snart komme i Pjalter og sulte. Derfor maa jeg tjene Noget desuden."

„Godt", svarede jeg, „men hvorledes faaer De Deres Græs om Sommeren og Deres Hø om Vinteren?"

Pastor Helbring erfarede nu, at denne driftige Mand ikke havde en Tomme Jord at drive sit Kvæg ud paa eller vinde Hø af. Udbyttet af hans Have og af det lille Stykke Jord ved hans Hytte, hvilket han dyrkede med egen Haand i sin Fritid, havde sat ham istand til at forøge den Besætning, der prydede hans Stald.

„Se her", sagde Pastor Helbring til sig selv, „det er en anden Kilde til Velstand, som Folk skulde lære at benytte."

Han gik strax til Nabohytterne og spurgte Folket om, hvorfor de ikke gravede deres Jord, som deres Nabo gjorde.

De trak paa Skuldrene.

„Hvad nytter det til at grave Jorden", sagde de, „vi have ingen Kartofler at lægge. Vandfloden har ført Alt bort."

„Godt“, sagde Præsten, „grav Jorden, jeg vil give Eder Læggekartofler.“

Nu gav Folk sig til strax at arbeide. Men ikke saasnart udbredte det Rygte sig, at Præsten i Hemmen havde hjulpet dem, før en Sværm andre Folk henvendte sig til ham om samme Velgjerning. Hvad skulde han gjøre? Bevæget af Medlidenhed med disse halvnøgne, forhungrede Folk, bød han dem grave deres Jord og forpligtede sig til at sørge for Resten. Saa tog han sin Stok og tilbragte nogle Dage med at samle Penge ind hos velhavende Folk i Nabolaget. Før 14 Dage vare gaaede, vare alle Haver i Nærheden gravede, og Familerne saa med Haab den kommende Høst imøde.

Men nye Ulykker vare forhaanden. En forfærdelig Smitsot udbrød. Der var næppe en Hytte, hvor der ikke vare to eller tre Syge. Vældig Regn strømmede ned fra Himlen og forvandlede hele Egnen til en Pøl. De Syge maatte bringes bort fra nogle Hytter til høiereliggende Steder for ikke at drukne i Vandfloden, og da Oversvømmelsen hørte op, vare alle Kartofler borte, og den ivrigt imødesete Høst var tabt. Hvilken sørgelig Udsigt for den kommende Vinter!

Vor gode Præst stod nu ganske raadvild. Men han overgav Sagen i Guds Haand. Svaret kom snart. En Morgen bankede en Bissekræmmer paa hans Dør, han havde en stor Pakke paa Ryggen. Det var noget daarligt Hør eller snarere Værk, som han solgte for 20 Øre Pundet. En Tanke slog igjennem Præstens Hoved. Hvad om jeg kunde

faa Folk til at spinde! Han kjøbte hele Forraadet for nogle faa Kroner. Han vidste, at der var Nogle blandt dem, der forstode sig derpaa. De toge deres gamle Rokke ned fra Loftet og gave sig gladeligen til at arbeide. Hele Egnen kom i Bevægelse. Enhver bad om Hør og Rok. Nye Vanskeligheder opstode! Hvor skulde man faa Materiale og Redskaber fra! Pastor Heldring talte igjen til de Velhavende, de bleve begeistrede for Sagen. Det blev en hel Begeistring. Enhver kjøbte en Pakke Hør, Enhver skulde have en Spindefamilie. Snart hørte man Hjulets Snurren i enhver Hytte. Vinteren kom, men Folk kunde uden Frygt se den i dens iskolde Ansigt, og naar Heldring gik om gjennem Egnen, gik han ofte ind i en Hytte, satte sig ned og talte med Spinderne om den trofaste Kjærlighed, hvormed en usynlig Ven atter havde sørget for dem, og om deres store Lykke, der elske ham høiere end de bedste af alle hans Gaver.

Paa saadan Maade blev Pastor Heldring en Ven af de Fattige. Han lærte deres virkelige Forhold, deres Fornødenheder, deres Feil og deres Dyder at kjende. Han fandt, at den bedste Maade at behandle Pauperismen (Fattigdommen som Samfundsonde) paa var at stræbe at hæve Folket til at faa nogen Eiendom, om end nok saa lidt. „Thi", sagde han ofte, „saalænge den Fattige ingen Eiendom har, har han heller ingen Agtelse for sin Næstes Eiendom."

Mere end 10 Aar gik hen, i hvilken Tid Past. Heldring arbeidede stille i den interessante, men

lidet kjendte Virkekreds, hvor Herren havde sat ham. Medens han nød Velsignelserne af huslig Lykke ved sin trofaste Hustrues Side, og blev opmuntret i sine velgjørende Bestræbelser ved sin Menigheds Kjærlighed og de Fattiges Taknemmelighed, drømte han lidet om, at han var udset til en Gjerning, der en Dag skulde blive en Kilde til Velsignelse for hele Landet, ja som selv vilde vække de mest fremragende Menneskevenner i Europas Opmærksomhed.

Pastor Heldring sad en Dag sammen med nogle Venner, der boede i Veluwe, det øde Land paa den anden Side af Ede. Der blev given en Beskrivelse af de store Heder, af de umaadelige Sandørkener og de udstrakte Skove, som betegne denne øde Egn. Præsten, der af Erfaring vidste, hvormegen Møie det koster at holde fattige Folk fri for at sulte ihjel i Betuwes frugtbare Egne, undrede sig, hvorledes en levende Sjæl kunde trives paa den fattige Jord i Veluwe.

„Vi kunne ikke udsige“, bemærkede en af Selskabet, „hvad næst Guds Velsignelse Menneskers Iver, Tarvelighed og sunde Forstand kan udrette, selv under de mest ugunstige Omstændigheder. Tag for Exempel Hoenderloo. Er det ikke et vidunderligt Bevis paa den menneskelige Villies Magt?“

Pastor Heldring havde aldrig før hørt Tale om Hoenderloo. Han hørte nu, at det var en lille Landsby paa 20—25 Hytter, som nylig var spiret frem midt i en uendelig Ørken. En Adelsmand havde for 100 Aar siden faaet fat paa en Bunke gamle Dokumenter og havde opdaget, at denne umaadelige Hede var hans Eiendom. Han ønskede meget at

gjøre en Begyndelse paa dens Opdyrkning, og i en Slags Indfald byggede han et lille Sted, som han leiede ud for en Ubetydelighed. To eller tre Familier beboede det efter hinanden, men forlode det, saa snart de vare dragne derind paa Grund af Stedets Øde. Tilsidst omtrent for 25 Aar siden dristede en kjæk Knøs sig til at nedsætte sig der. Han gjorde sig haard som Flint mod alle de Trængsler og Besværligheder, han havde at gjennemgaa, og efter nogen Tids Forløb fik han en net lille Eiendom ud deraf. Hans Exempel smittede hans Venner, en af dem fattede Mod og byggede en Hytte af Græstørv og Grene. En tredie sluttede sig til dem, og saaledes opstod efter faa Aars Forløb en lille Landsby.

En af Beboerne var Teglbrænder. Han fandt Ler her i Nabolaget, hans Mursten bleve ret gode, og saaledes bleve efterhaanden et Par Hytter forandrede til Murstenshuse. Haver bleve lagte an paa gammelhollandsk Vis med firkantede Bede indfattede med Buxbom. Rug og Hvede og Havre blev saaet, Kaal og Kartofler plantet, og saaledes opstod efterhaanden en Oase i Ørkenen.

„Jeg maa se denne mærkelige Landsby", sagde Pastor Heldring til sig selv. „Folk nære Interesse for en hollandsk Koloni, der er anlagt i Jowa i Amerika, og for en anden Koloni i Makassar (i Indien); men her findes en Koloni i selve Nabolaget til vort Hjem, og vi kjende den ikke! Vi burde skamme os over os selv!"

Han fik en Ven til at ledsage ham til Stedet, som laa omtrent 4 Mil derfra. De foretrak at gaa,

da de ønskede at gjøre sig bekjendt med en Hede i Veluwe. En Veiviser blev snart funden, og saa droge de ud en Sommermorgen 1839. Efter en Times Vandring befandt de sig ved Indgangen til en Slette, der som Havet kun var begrændset ved Horisonten. Det var en Sandørken, hvor der hist og her laa Høie bedækkede med Lyng. En frisk Vind blæste fra Sydvest og indhyllede dem ofte i en Sky, som syntes uigjennemtrængelig. Med tildækkede Øine og Hænderne for Ansigtet gik de blindede frem. Det var dem, som de ved en Trylleksvist vare henplantede i Saharas Ørken. Nu og da bleve de nødte til at lægge sig ned bag en Forhøining for at drage Veiret. Tilsidst bestod deres Vandring kun af Løb fra Knold til Knold. Saaledes fægtende sig frem mod Vinden og Sandet, i hvilket de ofte sank til halvt op til Knæerne, og blot aabnende Øinene blinkvis for ikke at fare vild, kom de tilsidst op paa et Par Høie, fra hvilke de saa en anden Hede udstrække sig foran dem. Hoenderloo dukkede frem lidt borte. Den saa ud som en Ø i Havet. Dog var denne Hede ikke saa øde som den, de vare komne over. De kunde nu vandre med aabne Øine. „Aldrig“, skriver Past. Heldring, „aldrig saa vi en skjønnere Hede. Det Egekrat, der hist og her udbredte sig, viste, at i gamle Dage maa denne Slette have været bedækket af en uhyre Skov. Men i sin ugudelige og taabelige Egenkjærlighed har Mennesket ogsaa her vist sig som den største Ødelægger. Disse uhyre golde Ørkner ere hans Værk, thi efter at have hugget Skoven bort har han ladet Jorden

øde. Og saaledes er Jordskorpen, der blev holdt fugtig under Træernes Skygge, bleven tør og gold. Udtørret af den brændende Sol blev den fuld af Revner. Blæsten brød den da helt op, jog Sandet ud over Sletten og forvandlede den engang frugtbare Egn til en Ørken."

Den første Hytte, de betraadte, var en fattig Enkes. Hun modtog de Fremmede med venlig Overraskelse. Et Besøg af fine Herrer i denne Udørk blev regnet som en hvid Ravn. Hun fortalte dem da Alt, hvad de attraaede at vide om Stedets Oprindelse og nuværende Vilkaar. Forsynet havde øiensynlig ført hende herhid for at frelse hende og hendes Familie fra Hungersnød. Bag hendes Hytte vare nogle faa Tønder Land, bedækkede med Rug og Hvede, hendes og hendes Børns Flids velsignede Frembringelser. Medens hun gik med de Fremmede om paa Marken, tog hun nogle Ax i Haanden, viste fine Besøgende dem og sagde med et Ansigt, der straalede af Glæde: „Se her, kjære Herrer, er ikke Vorherre en vidunderlig Gud? Blot for et Par Aar siden var dette Sted en øde Ørken, og nu har han gjort det til en Have at ernære Enken og hendes Børn."

Ved at spørge nærmere efter erfarede de, at Folket paa Stedet, skjøndt ikke al Religionskundskab berøvede, dog i det Hele taget vare meget uvidende angaaende deres Sjæls vigtigste Anliggender. Ja med Undtagelse af nogle Faa vare de en Samling af Røvere og Tyve, og Mange af dem pleiede at tilbringe en god Del af Aaret i Fængslet i Arn-

heim. Der var Nogle af dem, der havde bragt en Bibel med sig, men der var hverken Kirke eller Noget, der lignede Gudstjeneste. Præsten i Nabobyen forsøgte vel at hjælpe paa dem ved en Katechet, som han havde underviist i det Øiemed. Nogle af Folkene gjengjældte denne Præstens kjærlige Omhu ved, naar Veiret tillod det, at vandre den lange Vei til Kirken. Men kun nogle Faa kunde tage Del heri, og Befolkningen i sin Helhed maatte ansees for at være al Gudstjeneste berøvet.

„De seer", sagde Konen, „Gud har velsignet os langt over, hvad vi kunne bede eller forstaa, men dog trænge vi til tre vigtige Ting, en Brønd, en Skole og en Kirke."

„Hvorledes, har De ingen Brønd heromkring? Hvorledes faaer De Vand?"

„Det er ofte en meget vanskelig Sag. Vi sætte store Kar mellem Høiene, og saaledes forsøge vi at faa det Vand, som siver ned gjennem Sandet. Men i tørre Tider have vi ikke en Draabe Vand og ere nødte til at gaa over en Mil til Nabobyerne for at hente en Krukke fuld."

„I Stakler! Det maa stjæle en god Del af Folks Tid og hæmme dem meget i deres Arbeide."

„Naturligvis gjør det det. Men det er ikke vor værste Ulykke. Hvad vi allermest trænge til, er en Skole. Vi skulde bryde os mindre om at gaa et Par Mil om Dagen efter Vand, naar blot vore Børn kunde lære Noget."

De toge Afsked med den gode Kone.

„I Sandhed", sagde Pastor Helbring til sine

Venner, medens de gik gjennem Landsbyen, „det er et Sted, der fortjener vor varmeste Medfølelse. At foretrække en Skole for en Brønd, det røber en god Aand. Jeg undrer mig over, om det er hele Befolkningens Aand. Lader os prøve derpaa."

De gik ind til en Høker. Efter at have sat sig paa en Pose Salt begyndte Helbring en Passiar med Høkeren. Alt, hvad Konen havde fortalt, blev her bekræftet; han gav ogsaa en meget rørende Beskrivelse af den Elendighed, Folket ofte havde at lide af Vandmangel. Dog skulde han vælge mellem et af to, vilde han foretrække en Skole.

Helbring kom hjem, fuldstændig bestemt paa ikke at hvile, før disse Folk havde baade en Brønd, en Skole og en Kirke. Han reiste til de nærliggende Byer og bragte Befolkningens Nød for de velhavende Folk paa Egnen. Han begyndte med Brønden som det mindst kostbare af de tre Ting. Snart fik han det attraaede Beløb, og ikke mange Maaneder gik hen, før Hoenderloo saa sine Beboere med Glæde drage det dyrebare Krystal op af Jordens Skjød. Dernæst reiste den virksomme Præst til Amsterdam, Haag og Rotterdam for at tale med christelige Venner om Skolen og Kirken. For ikke at sætte for mange Jern i Ilden paa en Gang, besluttede han at begynde med en christelig Syskole, til hvilken han vidste en udmærket Lærer. Hverdagsskolen vilde nok følge efter, saasnart som en god troende Skolelærer var funden. Men at finde en saadan var ikke saa let en Sag. Blot selvfornægtende Kjærlighed kunde tilskynde Nogen til at

udvandre til en afsides elendig Landsby midt i en Ørken, hvor Lønnen vilde blive ligesaa tarvelig, som Omgangen vilde blive indskrænket. Det maa man tilskrive den nedslaaende Udsættelse, som Helbring mødte i sine Bestræbelser. Næsten otte Aar gik hen, før han kunde meddele sine Venner, at Skolen var færdig, og at Hr. og Fru Gangel havde overtaget Undervisningen.

Hr. Gangel var Skolelærer og en Mand af christelige Grundsætninger. Netop ved den Tid da det var lykkedes Pastor Helbring at samle det Beløb, der behøvedes til at bygge en Skole, befandt Hr. Gangel sig i store Vanskeligheder, foranledigede ved, at den hollandske Skolelov nylig var bleven vedtaget paa Rigsdagen, hvorved Bibelen var bleven udelukket af den offenlige Skole, og al Religionsundervisning forbudt, hvis endel af Beboerne forlangte det. Papisterne paa Stedet havde forlangt, at Læsning i Bibelen skulde afskaffes. Gangel kunde ikke for sin Samvittighed forsvare at adlyde. Han blev afskediget og med Kone og Børn berøvet sit Livsunderhold. Ikke saasnart havde han stiftet Bekjendtskab med Helbring, før de bleve Venner. Gangel blev ansat som Lærer i Hoenderloo, og før han kunde begynde sin Skole, havde hans Hustru allerede aabnet sin Syskole. Saaledes var det andet Formaal naaet. Hoenderloo blev nu et Tiltrækningssted for mangen Familiefader, der kæmpede for Udkommet. Befolkningen steg hurtigt. Ikke megen Veltalenhed behøvedes der for at overbevise Enhver om, at det var et Sted, hvor der burde bygges en

Kirke. Der var tilstrækkelige Grunde til at ansøge om et Statstilskud. Nogle velhavende Troende ydede deres Gaver, og snart havde Beboerne i Hoenderloo den Glæde at tilbede deres Frelser i deres egen Kirke og med deres egen Præst.

Ved disse Bestræbelser for de Trængende og Forladte blev Pastor Heldring mere almindelig bekjendt som en Ven af de Fattige, og det blev ham mere og mere klart, at Gud havde bestemt ham til en Virkekreds, for hvilke Faa have Talent, endnu Færre Tilbøielighed. Som en Følge af hans hyppige Reiser gjennem Riget og hans Omgang med de forskjellige Klasser af Folket, erhvervede han sig et Kjendskab til Folkets Vilkaar, som var i høi Grad foruroligende for hans Aand. Han fandt, at medens Kirken var nedsunken i Rationalismens og Ligegyldighedens Søvn, havde Laster og Usædelighed gjort forfærdelige Fremskridt. Utugt, tilladt af Øvrigheden og under Politiets Tilsyn, fyldte ikke alene de store Byers Baggader med Skjøgehuse, men oprettede ogsaa fine Anstalter i de fine Staddele. Saa godt som slet Intet blev gjort for at standse denne fordærvelige Strøm. Den Tanke voxede og modnedes i Heldrings Aand, at han kunde i Guds Haand blive et Redskab fra Gud for disse stakkels Skabninger. Han mødte mange veltænkende og velgjørende Folk i de forskjellige Byer i Holland, der nærede stor Lyst til at hjælpe de forsømte Børn, de unge Fanger og de faldne Piger, men vidste ikke, hvorledes de skulde gjøre det. Den store Vanskelighed var at finde et passende Sted, hvor de kunde

blive sendte hen og passende Folk, til hvis Omhu de kunde betroes. Vel var der et „Selskab til Fangers sædelige Forbedring", men det brød sig kun om en Klasse af de Faldne; det modtog ikke de forladte Børn, den forsømte Ungdom og usædelige Kvinder. Desuden var det blot rent menneskekjærligt, det besad en Kapital paa omtrent 144,000 Kr., hvis aarlige Rente anvendtes til at skaffe løsladte Forbrydere en Stilling i Samfundet. Denne Gjerning, hvor god den end var i sig selv, var ikke, hvad Pastor Heldrings troende Venner ønskede. Heller ikke var han selv tilfreds dermed. Han ønskede at stille de Forsømte og de Faldne, hvad enten de vare Straffefanger eller ikke, under afgjort troende Folks Varetægt. Han tænkte paa Hoenderloo og paa de smaa Bønder rundt om Hemmen, blandt hvilke han kjendte saa mange Familier, der for en ringe Godtgjørelse vilde blive lykkelige ved at tilstede en fortabt Sjæl Adgang til deres christelige Husliv. Han havde snart truffet en Bestemmelse. Han antog sig nogle faa Piger og Drenge, hvis Kost og Ophold velvillige Venner vare glade ved at betale. Han anbragte nogle af Pigerne hos Fru Gangel, og Resten blev anbragt hos christelige Familier i Nabolaget af Hemmen.

Medens denne Sag, der blot paa et Par Undtagelser nær lovede det herligste Resultat, opfyldte Heldrings Hjerte med taknemmelig Glæde, satte den ham samtidig istand til at kaste et Blik ind i Dybderne af Hollands Samfundsonder. Han studerede de ulykkelige Skabningers Livshistorie, der vare hans

Omhu betroede, og fandt, at adskillige af dem havde været i Kvindefængslet i Gouda. Dette Fængsel, som siden blev flyttet til Woerden, er det eneste Kvindefængsel i Holland. Han fandt, at det ikke alene var de allervanskeligste at behandle, men at det i mange Tilfælde var uklogt at indføre dem i hæderlige Familier, især hvis der fandtes Børn. Han besluttede at aflægge et Besøg i Fængslet i Gouda. Det er meget interessant at læse, hvad han skrev om dette Besøg i Aaret 1847. Maaske det ikke vil blive anset for at være paa urette Sted her at anføre nogle faa Steder deraf.

„Da jeg betraadte Fængslet i Gouda, ventede jeg at se nogle af de ryggesløse Kvinder, der i usædelige Huse vare sunkne lavere end Menneskelighedens laveste Trin, paa deres Side stræbe at forføre Andre, som de selv vare blevne forførte. Jeg ventede at finde dem beskjæftigede med den forfærdelige Plan at væve et Væv af djævelsk Kunst omkring de faderløse og hjemløse Piger, bedragende dem med Løfter om et mageligt og ørkesløst Liv, om skjønne Dragter, om rige Maaltider og om munter løs Samtale. Ak, min Forventning var kun altfor rigtig. Jeg fandt blandt Andre en elendig Kone, altfor vel bekjendt for Politiet som en Forførerske af fattige Piger, siddende blandt andre Koner og Piger. Hun havde fuldkommen Frihed til at tale og handle, som hun lystede, snart som syg paa Sygehuset, snart som rask blandt de Raske. Hun havde til Hensigt, naar hun slap ud, at oprette et stort usæde-

ligt Hus i Haag. Hun hvervede nu Rekruter blandt de unge Piger, som omgave hende."

Heldring fortæller dernæst, hvorledes uden allermindste Hindring fra Opsynets Side saadanne ugudelige Kvinder havde Lov til at omgaaes med de andre Domfældte, der, skjøndt skyldige i en eller anden Forbrydelse, ikke endnu vare sunkne saa dybt som de. Han fandt Barnemordersker, Brandstiftere, Møntklippere, Tyve, Menedere, men hvormange var der maaske, som blot i en Følelse af Fortvivlelse eller under Indflydelse af stærke Drikke eller af en øieblikkelig Indskydelse havde for første Gang i deres Liv begaaet en Forbrydelse, som de nu angrede! Disse stakkels uerfarne Skabninger bleve sendte til dette Sted som til et Syndens Akademi, hvor de kunde studere Lastens Kunst og Videnskab i al dens Dybde, Udstrækning og Forgreninger.

Fem Piger bade ham strax, da de fik at høre, hvem han var, om at have Barmhjertighed med dem. En, en papistisk Pige, havde forgjæves henvendt sig til hendes Præst. „Kjære Herre", sagde hun, „hvad skal jeg gjøre? Den Kvinde der har anmodet mig om at oprette et usædeligt Hus i Haag paa hendes Bekostning, men i mit Navn, da hun er i Vanrygte, men jeg har afslaaet det. Jeg har ingen anden Udvei end at tigge, for at Politiet kan sende mig til Tiggerkolonien. Den vil kun optage mig for et Aar, og hvad saa?"

Dette bestemte Heldring.

„Jeg vil paatage mig det store Værk", skrev han til Slutning i sin rørende Beretning, „jeg vil

paatage mig Oprettelsen af et Asyl for saadanne Piger, vil opdrage dem til enhver Art af nyttigt Arbeide; thi den, der ikke vil arbeide, skal heller ikke have Føde. Men endnu mere, jeg vil paatage mig at bygge dette Hus for at føre Pigerne til ham, der tilgav Marie Magdalene meget, saa at hun elskede ham med usigelig Glæde."

„Jeg har hidtil leiet løsladte kvindelige Straffefanger ud til retskafne, agtværdige Familier, men jeg finder, at intet Godt kan komme ud deraf, med mindre der er et Centralhjem, hvorfra Alt gaaer ud. Jeg trænger til en christelig Kvinde som Forstanderinde for dette Hus, hos hvem Pigerne kunne blive anbragte i det Mindste de første to eller tre Maaneder. Hun maa være en trofast Moder for dem Alle, en kjærlig Pleierske for de Syge og en Raadgiverske for dem, der fare vild. Idet hun kjender dem Alle, maa hun vide, hvilke der ere skikkede til Tjenestepiger, hvilke for vore Kolonier i Indien osv.

Da Heldring afslog at have Noget at gjøre med Selskabet til sædelig Forbedring, der gik ud fra en blot og bar sædelig Grundvold, gjorde han et Opraab til Folket og mødte den hjerteligste Tilslutning fra de Troende i Holland. Han blev saa kraftig hjulpet i sine Planer, at hans Held langt overgik hans Forventning. Thi netop da han tænkte paa Grundlæggelsen af et Asyl, blev uafhængig af ham Magdalenesagen kraftig bragt frem for nogle faa Venner i Amsterdam. Det traf sig, at de en Aften sade sammen i Selskab med to medicinske Professorer, der havde Tilsyn med to eller tre offenlige

Sygehuse. De fortalte adskillige rørende Exempler paa faldne Kvinder, der, medens de vare under Lægebehandling, havde vist en sønderknust Aand og et alvorligt Ønske om at vende tilbage til Dydens Vei. „Men hvad kunne vi gjøre i dette Anliggende?" spurgte Professorerne i en nedslaaet Tone, „vi vide intet Sted at sende dem hen, og vi have hverken Midler eller Tid til at sørge for dem."

De lagde deres Hænder sammen i bedende Kjærlighed, og et Selskab blev oprettet til at „opreise bodfærdige, faldne Kvinder." To eller tre Præster af forskjellige Kirkesamfund sluttede sig med Glæde til Selskabet, men det blev anset for rigtigt ikke at gjøre Sagen offenlig bekjendt. Selskabet maatte ønske at undgaa ethvert Udseende af nogensomhelst Sympathi med et System, der tillod Skjøgevæsenet. Man frygtede for ved at bekjendtgjøre Tilværelsen af et saadant Selskab, at derved kunde Hykleri blive fremmet og sand Omvendelse modvirket. Derfor begyndte Selskabet sin Virksomhed med saamegen Klogskab og Hemmelighed som mulig. Naar en bodfærdig Pige blev funden, blev der gjort Skridt til at forsone hende med hendes Forældre. Var hun forældreløs, blev hun tinget i Kost hos en gammel Enke uden Familie eller fæstet som Pige hos velvillige Folk i eller udenfor Hovedstaden. Der blev draget Omsorg for hendes stadige Undervisning i den hellige Skrift, og hun blev opdraget til hvilkensomhelst nyttig Gjerning eller Haandtering, som hun røbede Talent for.

Medens Alt dette endnu var i sin Begyndelse,

hændte det en Dag, at de to Stiftere og indflydelsesrigeste Medlemmer af Selskabet traf paa Pastor Heldring. Da de vidste, at han var en Mand, hvis Erfaring og Kjendskab til christelig Menneskekjærlighed fortjente deres fulde Tillid, gave de sig i Samtale med ham om deres Selskabs Formaal. Til deres store Glæde erfarede de, at det var netop en Sag, som optog alle hans Tanker og Ønsker. Han erklærede det imidlertid strax for sin faste Overbevisning, at et Asyl var det første, der behøvedes. Han misbilligede slet ikke den Vei, Selskabet havde fulgt, men han vidste, at i mange Tilfælde kunde den ikke svare til Hensigten. At sætte Piger ud, der saa nylig vare komne fra et Liv i Synd og Uorden, vilde i mange Tilfælde være fordærveligt for de Personer eller Familier, som toge imod dem. Heller ikke kunde Folk, der boede i en stor, tætbefolket By som Amsterdam, vogte dem tilstrækkeligt mod hyppige Fristelser. Desuden var streng Affondring til en Tid efter hans Formening aldeles nødvendig for at sætte dem istand til at prøve Oprigtigheden af deres Omvendelse og vænne dem til et Liv, der var deres forrige Vaner aldeles modsat. De burde blive bragte under Evangeliets stadige Paavirkning, hvis kjærlige Hvisken, der indbød dem til at komme til en barmhjertig og kjærlighedsfuld Frelser, langt bedre kunde høres i et christeligt Asyls rolige Bolig i en afsides Krog af Landet end i en larmende Bys Uro. Pastor Heldring endte med at sige, at det vilde maaske være bedst at prøve begge Maader, og kunde der blive

fundet Nogen, der var rede til at prøve hans Plan, saa vilde han selv være villig til at slutte sig til dem.

Saadanne Personer vare ikke langt borte. De to Herrer erklærede sig strax beredte til at hjælpe ham i hans velgjørende Forehavende. En anden troende Ven sluttede sig til dem med hjertelig Velvillie, og de fire Mænd besluttede ikke at hvile, før et Asyl for de ulykkelige Kvinder i Holland var opført. Pastor Heldring erkjendte med Taknemmelighed i dette Møde et guddommeligt Svar paa hans brændende Bønner; thi forsaavidt det angik Rigdom og Indflydelse, kunde ingen bedre Forbundsfæller findes for den herlige Kamp, han var ifærd med at kæmpe.

Det Første, han nu maatte se sig om efter, var en passende Bygning. Næppe en Fjerdingvei fra hans Hus og omtrent ligesaalangt fra enhver Landevei løftede en lille Bondegaard sit beskedne Tag midt i en nydelig lille Have. Oprindelig var det blevet bygget til et Ølbryggeri og havde derfor temmelig store Værelser. Efterat det var forandret til en Bondegaard, var dets Navn blevet forandret til Stenbæk efter en lille Bæk, der stille beskyllede dets Mur. Ved et uventet Sammentræf af Omstændigheder var Pastor Heldring nogle Aar før bleven Eiermand af dette Sted. Det var tvertimod sit Ønske, at han havde faaet det. Han følte, at det ikke var hans Sag at udleie og istandsætte Huse. Dog udleiede han naturligvis Stedet, men paa saa kort Leiemaal som muligt, eftersom han

besluttede at bruge det til et eller andet menneskekjærligt Øiemed, saa snart som der frembød sig Leilighed dertil. Leiligheden frembød sig nu. Intet bedre Sted kunde tænkes til Asyl for faldne Piger. Dets rolige, stille Beliggenhed sikrede det fuldstændig for nysgjerrige og næsvise Personers Undersøgelser. Paa den anden Side forebyggede den livlige, landlige Egn rundt omkring al Tanke om mørk, klosterlig Afspæring. Huset var bygget i simpel, men livlig Stil. Dets hvidtede Vægge stode i skjøn Modsætning til de omliggende Træers friske Grønne, gjennem hvilket det skinnede i Frastand. En Kjøkkenhave og en Frugthave ydede rigelig Leilighed baade til sundt Arbeide og gavnlig Forfriskning. En lille Lund beskyttede Stedet mod den brændende Sol om Sommeren og mod den skarpe Vind om Vinteren. En klar lille Bæk prydede det nydelige Landskab, som et Speil pryder en hyggelig Dagligstue. Pastor Heldring saa nu, hvorfor dette Sted, han ikke havde ønsket sig, var blevet hans Eiendom. En af de ovennævnte Herrer kom ud for at bese det. Han tilbød strax en Gave af 3000 Kr. til at udstyre det med, hvis Pastor Heldring vilde udleie det til dette Formaal. Kunde han et Øieblik betænke sig derpaa?

Et andet vigtigt Spørgsmaal, maaske det allervigtigste af alle, paatrægte sig nu Pastor Heldring. Hvor skulde han finde en dertil passende, troende Kvinde, der var skikket saavelsom villig til at overtage Pladsen som Forstander for Anstalten? En stor selvfornægtende Kjærlighed maatte udmærke den Kvinde, der forlod Slægt og Venner for at henleve sit Liv paa

dette ensomme Sted med ulykkelige Skabninger, hvis Selskab vilde være saa frastødende for Følelsen og saa foruroligende for Aanden. Efter al Sandsynlighed kunde mangen retskaffen Kvinde findes i Middelstanden, som lydig mod en christelig Medlidenheds Tilskyndelse og tilskyndet ved Udsigten til ordenligt Udkomme, vilde være glad ved at opgive et ensformigt og uroligt Liv i Byen for en nyttig og vellønnet Bestilling paa Landet. Men det var ikke, hvad Pastor Heldring ønskede. Han saa, at Tanken om Selvophold og Bekvemmelighed vilde vise sig ugunstig mod den nødvendige Selvfornægtelse. Han vidste, at jo nærmere Forstanderinden stod Lemmerne ifølge hendes Samfundsstilling, desto ringere vilde Kraften af hendes moralske Indflydelse være. Han saa sig om efter en Kvinde af noget høiere Stilling i Samfundet, som til samme Tid vilde anse det for en Ære ved Guds Naade at være Veileder for de mindst Agtværdige.

En Dag reiste han til Utrecht for at besøge Diakonisseanstalten, der pryder denne gamle Bispestad. En Dame var i Besøg der, som gjorde et dybt Indtryk paa hans Aand. Det var, som en indre Stemme sagde til ham: „Det er hende, du søger om.“ Han fandt, at hun var Medlem af en af de første Slægter i Amsterdam, og at det var hende en Glæde at besøge de Fattige, de Nødlidende og de Bedrøvede. Han talte til hende om Asylet og Trangen til en troende Kvinde, der vilde overtage det. Og nogle faa Maaneder senere (i Januar 1848) drog Frk. Boute ud til Stenbæk for at over-

tage den vigtige Gjerning, som han var overbevist om, at Forsynet havde bestemt hende til. Mange Aar ere gaaede hen siden den Tid, og Frk. Boute har indtil sin Død for et Par Aar siden røgtet sin Gjerning, lidet bekjendt for Offenligheden, med en Troskab, der fortjener den fuldeste Paaskjønnelse. Hun har ikke alene kastet sig med Hjerte og Sjæl ind i Gjerningen, ofret sine Dages Glæde og sine Nætters Ro for de ulykkelige Kvinders Vel, men hun har givet en betydelig Del af sin Formue til at bygge en Fløi til Anstalten og udruste den saaledes, som hendes mangeaarige Erfaring tilsagde hende, at det bedst vilde svare til dens Fornødenhed.

Asylet begyndte nu at stige i Offenlighedens Tillid. Mange Menneskevenner vare glade ved at vide et Sted, hvorhen de kunde sende Formaalene for deres medlidende Omsorg. For at sætte Asylet i ligefrem og stadig Forbindelse med alle Egne af Riget besøgte Pastor Heldring de vigtigste Byer og oprettede Hjælpeforeninger. For at sikre Anstaltens uforstyrrede Virken forenede han sig med 13 Herrer om at danne en Forening, der var anerkjendt af Staten. Af disse vare de fem Præster af forskjellige Kirkesamfund i Landets Hovedbyer, fem vare Lovkyndige, tre meget ansete Kjøbmænd, en Adelsmand. Til dette Samfund solgte han sin Eiendom. En Kapital paa 22500 Kr. blev reist som et Laan uden Renter. En Femtedel deraf blev brugt til at udvide og udstyre Værelserne; Frk. Boute havde begyndt sin Gjerning med 10 Piger, til hvilket i

1848—49 fjorten bleve frieде. For at sætte Samfundet istand til at tilbagebetale Laanet blev der udstedt en Opfordring om Gaver og Aarsbidrag, som allevegne mødte den største Bevillie. En Piges Kost og Ophold blev sat til omtrent 156 Kr. aarlig foruden 75 Kr. i Indskud. Disse Penge skulde betales af Hjælpeforeningerne eller af En, der ønskede at frelse en fortabt Sjæl ved Hjælp af Asylet. Ved disse vise Bestemmelser viste det sig, at Anstalten var ikke alene istand til at holde sig selv til Trods for de hvert Aar tiltagende Udgifter, men ogsaa at klare hele Gjælden i 6 eller 7 Aar.

Stenbæk Asyl ligger paa Landsbyen Zettens Mark, en Fjerdingvei fra Hemmen. Fra Zetten fører en sandet Vei op til Asylets Mark, der udgjør mellem 4 og 5 Tønder Land og er omgiven af Bækken. Efter at man er gaaet ind ad Gitterporten, findes der en Klokke til at melde dit Komme. Skridt nærme sig indenfra, en Laas lukkes op, og Døren aabnes af en Pige. Du bemærker, at du ikke kan komme ind uden at lukkes op, men Enhver kan forlade Huset, naar han vil. Denne Ordning er betegnende for Anstaltens Aand. Verden forhindres i at komme ind, Beboerne have Frihed til at gaa ud.

Du befinder dig i Skyggen af forskjellige Bygninger, der ligge samlede i en noget uregelmæssig Form. Du bemærker, at et gammelt Bryggeri, forvandlet til et Asyl, kan ikke være et Bygningskunstens Mesterværk. Dog ere de to nye Bygninger, der danne det egenlige Asyl, opførte i en livlig, regelmæssig Stil, i hvilken Smag og Sim-

pelhed paa en heldig Maade ere forenede. En Lade og en Stald støde op dertil, og nogle faa Skridt derfra beskytte to Bøndergaarde, der ere udleiede til paalidelige Folk, Asylet mod Nordvestvinden. Det Hele er omgivet af en Kjøkkenhave og to Frugthaver, der atter ere omgivne af en Eng og nogle Stykker Pløieland. Ingen unødvendige Træer vansire denne skjønne Plet. Solen oplyser lystelig det smukke Landskab, og Landluften kan til hvilkensomhelst Tid ventilere Anstaltens Bærelser og Gange. Beboerne kunne lettelig nyde en oplivende Spadseretur uden at blive Æmne for en nysgjerrig Beskuelse, og der er ogsaa rigelig Leilighed til nyttig Beskjæftigelse. Der er Meieri, Have, Marker, Stald med dens smukke Kreaturer, Høslade, Alt bestemt til Belærelse og Øvelse for saadanne Piger, der uddannes til Landhusholdning. Der er det rummelige Vadskerhus med Alt, hvad dertil behøves, ikke alene til at vadske Beboernes Tøi, men ogsaa Nabolagets Familiers fine Tøi, hvilket udkræver stor Færdighed og Omhu. Der er det rummelige Kjøkken med dets forskjellige Redskaber til fremtidige Kokkepigers Uddannelse, det rummelige Spisekammer, hvor Vinterforraadet gjemmes, tæt derved Bageriet og Loen. Derved igjen Lofterne til Tørring og Tilberedelse af Tobakken, hvilken udgjør en betydelig Del af den aarlige Avl. Dernæst Sygehuset, Spiseværelset, Sovesalene og to store Værelser til de Piger, der lære at flette Matter eller skulle istandsætte Husets Klædningsstykker. Fra en af disse Stuer kommer

man gjennem en kort Gang ind i Frøken Boutes og hendes fex Medhjælperskers simple, men hyggelige Værelser. Her blive de Piger, som røbe Dygtighed til en høiere Tjeneste end til Landhusholdning og Kjøkken, uddannede til Kammerpiger og Stuepiger. Et lidet tilstødende Hus er bestemt til de Nyankomne, som bo der, til de findes egnede til at leve sammen med dem, der bebo det store Hus. Midt i alle disse Værelser ligger der den deilige Bedesal, hvor hver Aften og Morgen hele Huset møder til Andagt, og som tjener til et Kapel for Pastor Heldring om Søndag Eftermiddag. Det er meget passende anbragt midt i Huset for ligesom at minde dets talrige Beboere om, at Herrens Kundskab og Frygt er Roden og Kilden til Alt, hvad der læres og øves derinde.

Den altbeherskende Grundsætning, hvorpaa Past. Heldring har grundet hele Anstalten, er den fuldkomne christelige Frihedš. Denne maa imidlertid ikke forstaaes saaledes, som om den stod i Strid med christelig Sømmelighed og Orden. Almindelige Regler ere hele Huset foreskrevne, hvilke ethvert Medlem maa underkaste sig. Blandt Artiklerne er der nogle, som i andre Familier vilde ansees for temmelig despotiske, men som her ere rigtige og gavnlige. Pigerne maa f. Ex. love aldrig at gaa udenfor Anstalten, heller ikke maa de gaa til nogen af Nabokirkerne om Søndagen, kun Anstaltens Kirke maa de besøge. Der behøves ikke megen Klogskab for at se Nødvendigheden af disse og lignende Indskrænkninger for unge Piger af en saadan Klasse,

hvis frie Samkvem med Nabolagets Befolkning kunde ikke undgaa at føre dem i Fristelser, der vare lige saa skadelige for dem selv som for Befolkningen. Skjøndt de have Frihed til at forlade Huset hele Dagen igjennem, blive Sovekamrene lukkede om Natten. Klogskab har lært Nødvendigheden heraf. En fælles Sovesal vilde være et farligt Sted for Piger af denne Slags. Enhver har sit eget lille Sovekammer, netop stort nok til at rumme en Seng, en Servante, en Stol og tilstrækkelig Plads til at gaa et Par Skridt. Disse Sovenværelser gaa ud til en fælles Gang, ved hver Ende af hvilken en af Medhjælperne har sit Værelse. De smaa Vinduer sidde saa høit oppe ved Loftet, at de kun give Lys fra oven Adgang. Dørene have intet Haandtag indvendig, og naar Pigerne ere gaaede ind i Værelset, lukkes Døren af udvendig. Saaledes ere de forhindrede i, hvis de faa Indfald derom, at springe ud af Vinduet, eller i at besøge de Andres Værelser og forstyrre dem. Men Vægge og Døre ere saa tynde, at man i Ulykkestilfælde kan strax høre deres Raab. Mærkeligt nok ere Pigerne istetfor at være utilfredse dermed, meget glade over at være saaledes lukkede inde, og glemmer Medhjælpersken at lukke en Dør, raaber Beboerinden: „Vil De ikke være saa god at lukke for mig?"

Tidlig om Dagen staa alle Beboerne op, og Husandagt begynder og helliger hver Dag. Tre Maaltider forene dem alle ved et fælles Bord, og Aftenandagten bereder dem til den Hvile, som

Gud anraabes om for at gjøre dem skikkede til nye Pligter.

Det Arbeide, hvortil Pigerne uddannes, er ordnet saaledes, at det gaaer fremad fra det lavere til det høiere. Pastor Heldring ønskede saaledes at virke paa Pigernes Æresfølelse. Naar Æresfølelsen kun udgaaer fra Attraa efter at vinde Menneskers Berømmelse og blot er forenet med en ukjærlig Attraa efter at skyde Medbeilere til Side, da er den en slet Tilbøielighed, for hvilken der ikke bør gives Rum i en christelig Anstalt. Men hvor den udgaaer fra et Ønske om at udmærke sig i Alt, hvad der er skjønt og godt, og hvor den er forenet med Haabet om at opflamme Andre til større Handlekraft og høiere Dyder, der er Æresfølelsen ikke alene uundværlig i Opdragelsen, men anbefales i den hellige Skrift. Hvad Andet kan være Meningen med Apostelens Hentydning til de hedenske Væddelege, i hvilke Enhver kæmpede for at erholde Klenodiet. I ethvert Tilfælde betænkte Pastor Heldring sig ikke paa at henholde sig til Æresfølelsen som et Middel til at opmuntre Pigerne til at udføre deres Pligter og udvikle deres Evner. De Nysankomne blive først anvendte i Flettesværelset. Det er den laveste Gren af Arbeidet. Alle Pigerne maa lære at flette Matter, fordi det er den simpleste og billigste Maade at erhverve sig sit Udkomme paa, og Halm kan man faa allevegne. De, der ved deres Vandel og Arbeide udmærke sig mest, blive forfremmede til Systuen og derfra til let Havearbeide. Derefter maa de hjælpe til i Kjøkkenet, og hvis de skikke sig

vel, blive de forfremmede til Kokkepiger og Stuepiger. Det høieste Trin er Kammerpige. At blive sat ned i en lavere Klasse, ansees for en haard Straf. De, der ere gjenstridige, blive satte ned i Matteafdelingen, og hjælper det ikke, have de ingen anden Udvei end at forlade Huset. Legemlige Revselser anvendes aldrig. Ønsker En af Pigerne at forlade Huset, bliver hun sat ind i et lille tomt Værelse, hvor der kun findes en Bænk og en Bibel. Her maa hun tilbringe en Dag i Ensomhed, før hun udfører sin Hensigt. Nogle af de bedste og kjærligste Piger blive af og til sendte ind at tale med hende, ligesom ogsaa Forstanderinden og Medhjælpersterne besøge hende, og i de fleste Tilfælde hjælper det. Hjælper det ikke, talte Pastor Heldring med dem, og det forslog i Almindelighed.

Det laa ikke i Pastor Heldrings Opdragelsessystem ofte personlig at tale med Pigerne for at undersøge deres aandelige Vilkaar eller tale med dem om Nødvendigheden af deres Omvendelse. Erfaring havde lært ham Klogskab i denne Henseende. Saadan personlig Henvendelse leder let til det Modsatte af, hvad der tilsigtes. Hykleri og Forstillelse er en almindelig Feil hos slige, ulykkelige Skabninger. De ville gjerne benytte en religiøs Samtale for at komme op i en høiere Afdeling eller erholde en god Plads. Andre gjøre sig til af at være Gjenstand for særlig Omsorg. De bilde sig ind, at der maa være noget Særeget ved dem, siden de ere Gjenstand for særlig Opmærksomhed. Hos mange saadanne Piger er Følelsen fremherskende

over Forstanden. De dvæle gjerne ved de forskjellige Stemninger, de have gaaet igjennem, og anse ofte den personlige Opmærksomhed, hvormed de blive behandlede som et Tegn paa, at Gud har taget dem til Naade, og anse sig saaledes for omvendte, skjøndt deres saakaldte Omvendelse blot er en Stemning, ikke en Hjertets Forandring.

Medens christelig Kjærlighed er den alt bevægende Kraft, hvorefter Livet i Stenbæk som et Familieliv styres, glemmes ikke den store Sandhed, at Retfærdighed og Hellighed ere denne Kjærligheds uafviselige Smykker. „Ved mit Besøg paa Anstalten", skriver de Liefde, af hvis Skildring i the romance of charity denne Livsskildring hovedsagelig er en Oversættelse, „forbauses jeg over den Alvor og Værdighed, der syntes at præge alle Husets Beboere. Ikke saaledes, at jeg modtog et Indtryk, som om dets Medlemmer følte sig ulykkelige. Jeg kunde ikke bemærke et Ansigt, der forraadte Utilfredshed og Sorg. Alle syntes at befinde sig fuldkommen vel og at færdes paa en ganske naturlig Maade uden noget Tegn paa ubehagelig Følelse. Intet mindede om Loven, om den opløftede Finger eller Strænghed. Men der var en vis Stilhed over dem Alle, der mindede mig om, at det var ikke en Skole for uskyldige lykkelige Børn, men et Asyl for faldne Kvinder, der havde smagt Syndens bitre Kalk. Alt hvad der kunde faa dem til at betragte deres Ophold her som en Naadesbevisning, var undgaaet. Pastor Heldring modtager dem med venlig Medfølelse, men faaer dem til samme Tid til at føle,

at Christi frelsende Kjærlighed er en hellig og i mange Tilfælde en streng Kjærlighed. Et slet Ord eller Handling bliver aldrig set igjennem Fingre med, en Tilkjendegivelse af en slet Hensigt aldrig taalt. Døren staaer, saa at sige, aaben, de maa enten lade Ugudelighed fare eller forlade Huset. Pastor Heldring kalder dette Støvafrystningsgrundsætningen."

Hvad nu Resultatet af Anstaltens Virksomhed Virksomhed angaaer, da siger Pastor Heldring ved at kaste Tilbageblik derpaa 1861: „Resultatet af alle Magdaleneanstalter i Europa stadfæstes ogsaa i vort Land. Vi se, at en af tre bliver frelst, idet hun forlader Syndens Vei for den gode, den anden vakler, den tredie vender tilbage til sit forrige Liv. I dette Øieblik er der 40 Piger i Anstalten. Forskjellen paa de tre Klasser er allerede tydelig. Nogle vise, at de allerede ere virkelig taknemmelige for deres Frelse; deres Vandel viser et taknemmeligt Hjerte, deres Arbeide er godt, deres Attraa efter at høre Guds Ord, for der at finde Trøst, Styrke og Mod formedelst Christus stiger hver Dag. Andre tvivle og vakle altid. Hos dem er der et stadigt Op og Ned, undertiden rigtig gode, undertiden rigtig slemme. En tredie Klasse er haardnakket og vedbliver altid at være haard. Om dem Alle kan man allerede med næsten usvigelig Sikkerhed forudsige, hvad deres senere Liv vil blive."

Den 14de April 1877 lagdes Stenbæk i Aske. Da kom just den 1000 Pige til Anstalten for at finde Optagelse. Hurtig kom dog atter Penge ind

til at opføre nye Bygninger, og den 16de Novbr. 1877 kunde disse indvies. Den gamle Frk. Boute døde faa Dage før Branden, nu er Frøken Kruijt Forstanderinde for den. I de nye Bygninger er der Plads til 100 Kvinder.

Stenbæk blev ikke den eneste Anstalt, Pastor Heldring grundlagde. Anmodninger om at tage sig af forladte Børn bleve saamange, at Pastor Heldring møblerede et lille Hus ved Stenbæk, og det blev snart fyldt med 20 Børn. Men man fandt snart, at en regelmæssig Anstalt behøvedes. Ikke saasnart havde Pastor Heldring gjort sine Venner bekjendt med, at han ønskede dette, førend Hjælp kom fra alle Sider. I Aaret 1856 kom omtrent 13,000 Kr. ind til Kjøbet af et Stykke Jord paa omtrent 6 Tdr. Land, der stødte op til Stenbæk; næste Aar kom 26,000 Kr. ind til Opførelse af Bygningerne og 1858 9000 Kr. til Udstyrelsen af det Hele. Stedet blev kaldet Talitha Kumi. Som Jairus' Datter blev bragt til Live ved disse Herrens mægtige Ord, saaledes haabede man, at med Herrens Hjælp vilde mangen stakkels fortabt Pige blive opreist fra Syndens Død ved samme Frelsers levendegjørende Aand.

Adskilt fra Landeveien ved en lille Bæk reise de simple, men smukke toetages Bygninger deres nette og hvidtede Vægge midt i en henrivende Have, gjennem endel af hvilken Besøgerne maa gaa, før de naa Indgangsdøren. De danne en regelmæssig Firkant. Midten indtages af en rummelig Gaard, ud til hvilken alle Værelsernes bageste Vinduer

vende. Det er en Efterligning af Middelalderens Klostre og Skoler, der øiensynlig vare saaledes byggede for at lette Opsynet og Controllen. Gaarden er Børnenes Legeplads, og bruges til samme Tid til al Slags udendørs Arbeide. Saaledes ere Børnene, hvad enten de lege eller arbeide, altid under Forstanderindens eller Medhjælperindernes Øine, hvis Værelser ligge i den forreste Fløi. De andre Fløie bruges til Skolestuer og Systuer, Spisestue, Arbeidsværelser, Kjøkken, Vasteri osv. Soveværelserne, der hver rumme omtrent 30 Senge, ere ovenpaa. Alle Værelser ere luftige, have Vinduer til Gaarden og udad, saa at der er rigelig Luft og Lys. „Børn ere som Blomster", sagde Pastor Heldring, „ønsker man, at de skulle voxe og trives, saa maa man give dem lysteligt Solskin og friskt Luft."

Talitha har Plads til 150 Piger. Engang var det saa overfyldt, at Pastor Heldring oprettede en tredie Anstalt Bethel, nogle faa Skridt fra Talitha, som vi senere ville omtale. Talitha tager mod Børn fra 6 til 16 Aar gammel. Det begyndte 1857 i September med 40 Børn. Nogle af dem havde været to Gange i Fængsel, andre vare blevne fritagne for Straf, fordi de kun havde bestjaalet deres egne Forældre. Nogle vare af medlidende Folk blevne friede ud af Politiets Hænder og sendte hertil. Nogle vare fundne paa Landeveien, mere lig Dyr end Mennesker. Hvorledes man skulde forvandle dette Chaos af afskrækkende Forvirring til et Paradis af Orden og Fred, det var et Spørgsmaal, der ikke var let at løse. Dog vare Pastor

Helbring og de Kvinder, der vare bestemte paa med ham at tage fat paa denne ædle Gjerning, ved godt Mod. De erindrede, at Gud, i hvis Navn de paatoge sig Gjerningen, var den Samme, der havde forvandlet Fortidens Øde og Tomhed til den lykkelige Edens Have.

En af de første Grundsætninger, man antog, var at lade Pigerne arbeide saameget som muligt og lære dem forskjelligt Slags Arbeide. Det System, som næsten uden Undtagelse var det herskende i de hollandske Børnehjem, at dele Pigernes Liv mellem Skolen og Systuen, blev strax lagt til Side. Denne Opdragelsesmaade vilde fri Lærerne for megen Besvær og Forstyrrelse, men den blev anset for aldeles fordærvelig for Børnene. Piger, der ikke have lært Andet end læse, skrive og sy, vise sig at være ganske uskikkede til at faa Tjeneste. De blive Sypiger, og de store Stæders Statistik viser, i hvor nær Forbindelse Sypige- og Skjøgelivet staaer med hinanden. Derfor bleve strax nogle Piger anbragte i Kjøkkenet, nogle i Badskeriet, nogle i Haven, nogle bleve anvendte til at gjøre rent i Værelserne, opvarte Damerne i Huset og udrette al Slags Husgjerning. Naturligvis kostede det en stor Del Taalmodighed og Uleilighed at give disse uvidende og halvvilde Skabninger blot en Forestilling om, hvad de skulde gjøre. Undertiden vidste Lærerinden hverken ud eller ind. Men da enhver Slags Arbeide blev Børnene lært af en dygtig og bestemt Pige, vænnede de sig gradevis til at gjøre, hvad man forlangte, og fik Smag for Orden, hvis Velgjerninger de første

Gang i Livet erfarede. Naar Arbeidet var gjort, mødte de i Syværelset og siden i Skolestuen. Det var navnlig i Syværelset, at man greb Leiligheden til at prøve Pigernes Charakter og tale til deres Hjerter.

Som i Stenbæk saaledes ogsaa her maa enhver Pige gradevis gjennemgaa forskjellig Slags Gjerning. Hun begynder med at flette Matter og sy og ender med Kammerpigearbeide. Skolen begynder Kl. 5 E. M. Der gives netop saamegen Skoleundervisning, som behøves for en vel undervist Tjenestepige. Religionsundervisningen gav Past. Heldring selv. Skjøndt Børn af hver Slags Tro, selv Papister og Jøder, tilstedes Adgang, saa er al Religionsundervisning grundet paa den hellige Skrift; Anstalten er evangelisk, men intet Barn nægtes Adgang paa Grund af sin Tro; kræver en papistisk Præst eller Rabbi et Barn tilbage, opfyldes deres Ønske, men saalænge Børnene ere der, maa de lære den hellige Skrift og høre om Christus.

Tyveri er den almindeligste Synd hos de stakkels Børn. Hos nogle er det saa indgroet, at det er blevet deres anden Natur. „Ak kjære Herre“, sagde en Pige en Dag i en nedslaaet Tone, „det er en Ulykke at være opdraget saaledes, at man ikke kan lade være med at stjæle.“ Det var tydeligt, at den stakkels Skabning kæmpede med en næsten uimodstaaelig slet Tilbøielighed, der som en anden Natur sad hende i Kjødet.

Omtrent $\frac{4}{5}$ af Børnene er det lykkedes med. Nogle af dem ere Medhjælpere ved Anstalten, andre ere blevne Lærerinder, andre gifte, de fleste ere

blevne Tjenestepiger, og mange af dem have tjent mange Aar paa samme Sted. Resultatet er altsaa betydelig bedre end i Stenbæk, og med al Føie kan det antages, at mere end ⅘ af de ulykkelige Piger i Stenbæk vilde aldrig være komne der, hvis de som Børn vare komne til Talitha.

Da de to Asyler vare komne i fuld Virksomhed, viste det sig snart, at man trængte til et tredie. Talitha var et Hus for Børn. For ikke at begrænse sig formeget, havde Bestyrelsen sat Aldersgrænsen til det 16de Aar. Men man fandt, at det var umuligt at standse derved. Blandt Pigerne, der som en stadig Strøm sendtes til Talitha, var der mange fra 16—21 Aar. De vare endnu ikke blevne Skjøger, men vare paa Veien dertil. De fleste af dem vare løsladte Straffefanger. Forstødte af Samfundet i en saa ung Alder, berøvede al Selvagtelse paa Grund af den dem overgaaede offenlige Beskæmmelse, Børn af Forældre, der i Almindelighed vare ti Gange værre end dem selv og berøvede Venner, der vare bedre end dem selv, saa de ulykkelige Piger ingen anden Tilflugt end et usædeligt Levnet. Det var umuligt for Bestyrelsen at nægte dem Optagelse, naar de bleve sendte dem af en medlidende christelig Ven eller et menneskekjærligt Selskab, men det var næsten umuligt at optage dem i Talitha. Dog paa en eller anden Maade fandt man Plads til dem. Men man fandt snart, at Sagerne ikke kunde gaa saaledes. Antallet af dem steg med hver Maaned. Ved Udgangen af 1860 var det steget til 24.

Omtrent ved den Tid tilbrog det irske Fængselssystem sig Menneskevenners og Statsmænds Opmærksomhed i Holland. Van der Brugghen, forhenværende Justitsminister og en lærd og alvorlig christelig Mand, skrev en Afhandling derom, der i høi Grad interesserede hans Ven, Pastor Heldring. Navnlig fandt han Mellemfængslerne hensigtsmæssige, thi denne Tanke var grundet paa at gjenoprette Selvagtelse og Selvbeherskelse hos de uladte Forbrydere. Netop noget Saadant trængte han til for Pigerne over 16 Aar. De trængte til en Opdragelse og Behandling, ganske forskjellig fra den i Talitha og i Stenbæk. De vare altfor vidt fremskredne i Synd til at omgaaes med Børnene i Talitha og ikke faldne dybt nok til at omgaaes Pigerne i Stenbæk. De vare paa Overgangen fra det sidste Uskyldighedstrin til det første frække Lastens Trin. Det var i denne kritiske Tid af deres Liv, at christelig Kjærlighed tog dem barmhjertigen ved Haanden, at deres Legemer maatte i Tide blive frelste for timelig Fordærvelse og deres Sjæle for evig Fortabelse. Pastor Heldring besluttede ikke at hvile, før et tredie Asyl var grundlagt, som skulde hedde Bethel.

Bethel blev opført i 1863 og er grundlagt paa samme Grundsætninger som Talitha. Men den er uendelig vanskeligere og ledsaget af langt større Skuffelser. Pastor Heldring deler Beboerne af Bethel i to Klasser, de, der ere overmættede med gudeligt Snak, og de fuldstændig uvidende. Den første Del udgjør kun $\frac{1}{10}$ af dem Alle, men de ere

ikke de letteste at have at gjøre med. De ere fra Barndommen af blevne opdragede i rettroende Familier, de kjende til Bibelen, kunne deres Lærebog, de kunne synge Psalmer og fremsige Bønner, de ere fuldstændig hjemme i troende Folks Talemaader, de forstaa at tale om Herren, hans Trofasthed, hans Naade. Paa Grund af disse Færdigheder vare de deres ufornuftige Forældres Stolthed og bleve betragtede som omvendte af deres uforstandige Bekjendte. Men det blev snart tydeligt, at de kun vare Pappegøier og ligesaa tomme for sand Gudsfrygt som en stillestaaende Pøl er for levende Fisk. De faldt i Politiets Hænder. Fængslet blev deres Bolig, og havde Bethel ikke været, vilde Lastens Huler være blevne deres Hjem og Sygehuset deres sidste Tilflugtssted. At faa dem til at indse, at al deres Kundskab er fuldstændig død, og at de ere store Syndere for Gud, er en Sag, der langt overgaaer menneskelig Visdom og Kraft. „Blandt denne Klasse“, siger Pastor Heldring, „er der mange haabløse.“ Dog er Gjerningen i Bethel ikke frugtesløs, den staaer imellem Talitha og Stenbæk, omtrent 1 af 5 blive, saavidt Mennesker kunne skjønne, fortabte.

Hvert af disse Asyler er fuldstændig selvstændigt, har sin egen Bestyrelse, om end Pastor Heldring i sin Livstid stod i Spidsen for dem.

Det er ikke blevet ved disse tre Anstalter, senere er dertil kommet et Lærerindeseminarium og et christeligt Gymnasium, begge Dele en stor Fornødenhed i Holland. Her er det nemlig lykkedes at sætte

igjennem, hvad der flere andre Steder tilstræbes dels af Folk, der med Bevidsthed modarbeide al sund christelig Oplysning, dels af saadanne, der ikke med tilstrækkelig praktisk Sans eller Kundskab til Sagen kunne se til Bunds i den, nemlig at faa al Religionsundervisning udelukket af Skolen og faa denne alene henvist til Hjemmet eller — intetstedshen. Følgen har da været, dels at Vantro har grebet om sig blandt den i saadanne Skoler opdragne Ungdom, dels at Jesuiterne have oprettet Skoler med Religionsundervisning, og i disse have da adskillige protestantiske Forældre sat deres Børn, for at de dog etsteds kunde faa Christendomskundskab. Desto mere paatrængende nødvendige have da disse to sidstnævnte Anstalter været, Pastor Heldring med sit sunde praktiske Blik for Livets aandelige Fornødenhed har oprettet.

Af en mere almindelig menneskekjærlig Art har Kolonien Anna Paulowna Polder været, som har været Resultatet af privat Energi uden Regeringens Bistand, og hvor 1400 Sjæle bo, af hvilke de fleste, hvis ikke denne Koloni havde frembudt dem Midler til med egne Hænder at fortjene Livets Ophold, vilde have maattet udvandre til Amerika for at undgaa Hungersdød.

Dog ikke alene ved saadan indre Missionsvirksomhed og christelig Kjærlighedsgjerning søgte Heldring at fremme Guds Rige, Intet af hvad dette angik, var ham uvedkommende. Hedningernes Omvendelse laa ham varmt paa Hjerte. Han var Stifter af et Missionsselskab, der har sendt Mis-

sionærer ud til hollandsk Ostindien og navnlig har arbeidet sammen med de goßnerske Missionærer. Paa hans Tilskyndelse holdtes den 6te August 1863 det første almindelige hollandske Missionsmøde paa en Festplads, Baronesse van Brakell-Doorweith havde overladt dertil. En Plads paa flere Tønder Land var indhegnet af et Rækværk, og Ingen tilstedtes Adgang uden mod at løse Billet, der kostede omtrent 25 Øre. Over 5000 Mennesker havde samlet sig, og Mødet aabnedes med en Prædiken over Es. 5, 1 af Pastor Heldring. Mellem Talerne holdt man af og til op, og der var givet Besøgerne Leilighed til at nyde legemlige Forfriskninger. Man havde frygtet for Uorden paa Grund af den store sammenstimlede Menneskemasse, og endel Politisoldater vare beordrede derhen, men de fik Intet at bestille. „Hvad skulle vi egenlig bestille her?" spurgte En af dem En af Kolportørerne. „Gaa De blot hen til Teltene og faa Dem Noget at spise, og kom saa igjen, at De desto opmærksommere kan høre paa Talerne; det er det Eneste, De har at gjøre", var Svaret. I den Grad lykkedes dette Missionsmøde, at det siden hvert Aar er gjentaget, og man regner nu Besøgernes Antal til henved 10,000 aarlig. Paa flere Steder, saalangt fra hinanden, at de ikke forstyrre hinanden, ere de Prædikestole opreiste, hvorfra forskjellige Mænd tiltale de Forsamlede.

Foruden Alt dette udgav Pastor Heldring et Tidsskrift, der udkom hver Maaned i tyve Aar, og hvori han saavelsom mange Medarbeidere tog kraftig Del i sit Lands kirkelige Anliggender og stadig med-

delte, hvad der tildrog sig paa det christelige Omraade i de forskjellige Lande.

Aarene vare gaaede hen, og Pastor Helbring var bleven en gammel Mand, han havde nogle faa Aar før sin Død taget sin Afsked, og de sidste Aar randt stille hen for ham. Den 11te Juli 1876 døde han i Marienbad i Bømen.

„Hvad Amerikaneren Barnum — man tilgive mig, at jeg drager ham i Erindring et Øieblik — sagde i sit taabelige, forfængelige Skryderi: Af alle de Mærkværdigheder, som jeg har samlet, er jeg selv den mærkværdigste, det kunde Helbring sige med Sandhed om sin Person, Sjælen og Midtpunktet i Alt, hvad han med Guds Hjælp og Velsignelse havde bragt istand. Alle Stiftelserne vare hans Værk og hans Tanke, ligesom de bleve hans Kjærlighed. Han havde undfanget dem i Aand og Tanke, før han drog dem til sit Hjerte. Han havde frembragt, næret og pleiet dem som deres aandelige Fader, ja næsten, kunde jeg sige, som deres aandelige Moder. Der fandtes da ogsaa hos Helbring med alt det Mandlige i hans Karakter ikke lidet af det Ømme, Kvindelige, der betegner mange i Sandhed store Mænd. Det Elskeligste, Ømmeste, det kunde jeg næsten sige, mest Tiltrækkende i hans Karakter, var den uovervindelige Optimisme i Betragtningen af Tingene og fremfor Alt i Bedømmelsen af Menneskene, som den haardeste Erfaring og den bitreste Skuffelse aldrig kunde berøve ham. Det udsprang af et godt, uforderved Hjertes barnlige Naivetet, der lod ham vedblive at være enfoldig, ung, næsten

uskyldig i Sind og Tænkemaade, om han end blev Olding i Erfaring. Deri laa da ogsaa tildels Hemmeligheden af en Kjærlighedens Kraft, der taalte Alt, fordrog Alt og troede Alt og ikke kunde mistvivle om en eneste Sjæls Frelse og Gjenopstandelse; deri ogsaa Aarsagen til, at han med megen varagtig Livsvisdom og Kjendskab til Mennesket i Almindelighed hyppig bedrog sig selv med Hensyn til det enkelte Menneske med en Enfoldighed, hvori der imidlertid laa mere Kraft end Svaghed. Men deri laa da ogsaa Grunden til den milde frie, evangeliske Aand, til det Sande og Sunde, som trods uoverkommelige Mangler og Ufuldkommenheder, stedse betegnede, hvad der udgik fra Heldring, hvad han talte, gjorde, virkede."

„Og hvormeget har han ikke virket, den enfoldige Mand i sin lille Landsby i Geldern; hvor har han dog ikke forstaaet med Livsspiren af tillidsfuld Kjærlighed i Hjertet at flytte Bjerge af Besværligheder. Han hører visselig til de faa Mennesker, om hvilke man med fuldeste Ret kan sige, at deres Liv var fuldkommet, deres Værk lykkedes, deres Gjerning fuldbragt. Det var det Indtryk, som jeg og vistnok Mange med mig følte for nogle Aar siden ved Indvielsen af „Stiftelseskirken" paa Bluchtheuvel (Forbandelsens Høi), Kronen for Heldrings Gjerning og de ved ham til Live kaldte Anstalter. Ordet „Lad nu din Tjener fare hen i Fred" kunde da være hans Ord og var utvivlsomt i hans Hjerte. I Ordets fuldeste Betydning har Heldring tjent Guds Raad ved at udrette den Gjerning,

hvortil han var kaldet. Hvad man kunde vente og haabe af ham, har han gjort, og langt over Tanke og Forstand saa han sine ivrige Bestræbelser slaa Rod."

Tabernaklet og nogle af dets Modbilleder.

Fjerde Stykke.

(Se forrige Aargang Side 154—164, 234—255, 332—345.)

---

10. Syndofferet.

Det samme Slags Dyr, der brugtes til Brændofre, brugtes ogsaa til Syndofre (3 Mos. 4, 3—26) og ogsaa Hunfaar og Hungeder, hvilke Almuen maatte bringe (v. 28). Turtelduer og unge Duer synes ikke at have været tilladte. Det kunde synes saa, da de ikke omtales i 3 Mos. 4, men vi tvivle ikke om, at en Fattig, der ei evnede at bringe et Kid, maatte bringe en Due eller Turteldue (3 Mos. 12, 8. Luk. 2, 24). Skjøndt Brændofferet, som vi allerede have forklaret, var ifølge sin Natur tildels et Sonoffer, saa var det hovedsagelig et Selvhengivelses Offer, men Syndofferet var hovedsagelig, som dets Navn antyder et Sonoffer, det vil sige, dets Hovedformaal var at gjøre Forsoning for Synden. Som ved de andre Syndoffere kunde den Ofrende ikke bringe hvilketsomhelst af de omtalte Dyr han ønskede; hvilket af dem han skulde bringe, var fastsat i Loven.

Præsternes Syndoffer.

Præsterne syndede saavelsom Folket. Der var kun en Præst uden Smitte, som aldrig behøvede at ofre for sig selv. En Præst, der havde syndet, bragte en ung Tyr (3 Mos. 4, 3—13) til Tabernaklet, og der lagde han sin Haand paa dens Hoved, idet han lydelig bekjendte (ifølge jødiske Forfattere) de Synder, han var skyldig i, og som han ønskede at gjøre Forligelse for. Efterat have dræbt det, bragte han dets Blod ind i Helligdommen og stænkede det der syv Gange foran Helligdommens Forhæng, gned noget af det paa hvert af det gyldne Alters Horn, og idet han vendte tilbage til Gaarden, udgød han Resten ved Kobberalterets Fod. Derpaa brændte han det Fede af Legemet paa Altrets Ild. Alt hvad der blev tilbage (Hovedet, Kroppen og Fødderne), skulde han, naturligvis med Leviternes Hjælp, bære ud af Forgaarden og udenfor Leiren til et rent Sted, hvor Asken skulde heldes ud, og der brænde det (3 Mos. 16, 27).

Syndofferet for Menigheden.

Syndofferet for hele Menigheden var det samme som for Præsten — en ung lydeløs Tyr — (3 Mos. 4, 13—22). Det blev bragt af Menighedens Repræsentanter; de Ældste lagde ogsaa deres Hænder paa dens Hoved, idet de bekjendte, medens de gjorde saa, de særegne Synder, hvori Folket havde gjort sig skyldigt. Det blev derpaa dræbt af de Ældste. Ceremonien med at bestænke Blodet, brænde de fede Dele paa Alteret og bære Liget udenfor Leiren at

fortæres paa en i det Øiemed antændt Ild flete. I dette Tilfælde ligesom ved Præstens Offer.

Fyrstens Syndoffer.

Fyrstens Syndoffer var en ung Buk (3 Mos. 4, 24—27). Efterat have lagt sin Haand paa dens Hoved og bekjendt sine Synder over den, slog han den ihjel. Efterat Præsten havde modtaget Blodet, dyppede han sin Finger deri, gned det paa Kobberalterets Horn og udgød, hvad der levnedes, ved Alterets Fod. Derpaa brændte han de fede Dele (hvilket var Guds Andel) paa Alterets Ild. Hvad der blev tilbage, blev ikke baaret udenfor Leiren som ved Præstens og Folkets Offer, men blev Præsternes Eiendom, som fortærede det paa et helligt Sted.

Almindelige Personers Syndoffer.

Hvis Nogen af Folket havde syndet, foreskrev Loven til hans Offer en ung Ged eller Faar (3 Mos. 4, 27—35). Det blev fremstillet for Gud paa den samme Maade og med samme Ceremonier, som Fyrstens Offer. Læs nu omhyggelig 3 Mos. 4 og sammenlign det med, hvad vi have sagt om Syndofferet.

Alle Ofre af Dyr eller blodige Ofre og navnlig Syndofrene vare Forbilleder paa Christi Offer for Menneskenes Synder. Dyrene vare uskyldige, ligesaa var han, som døde ikke for sine egne, men for Andres Synder. Nogle af dem vare ikke alene uskyldige, men taalmodige, sagtmodige og milde,

ligesaa var han, som de vare Forbilleder paa, sagtmodig og ydmyg. Dyrene vare lydeløse, og han, som de vare Forbilleder paa, var „uden Plet", „hellig, uden Skyld, ubesmittet, adskilt fra Syndere." Den Ofrende lagde sin Haand paa det ofrede Dyrs Hoved, idet han symbolsk overførte sin Brøde paa det; paa Jesus er blevet lagt „alle vore Synder." Dyrene blive dræbte, han er det Guds Lam, dræbt før Verdens Grundvold blev lagt. De blødte, og se, Blodet flyder ud af Herrens gjennemborede Side! Bestænkelsen af Blodet var, som vi have set, den mest høitidelige Del af Præstens Embede. Blodet blev anset for Dyrets Liv, og det gjenløste den Ofredes forbrudte Liv. Saaledes betegner Christi udgydte Blod hans Liv, der er givet for Syndere, han „som gav sig selv hen til en Gjenløsning for Alle." Hans Blod stænket paa en Synders Samvittighed frelser fra aandelig og evig Død. At Liget af Dyret, naar det var Præstens eller hele Folkets Offer, blev brændt udenfor Leiren, antyder det Afskylige i Synden, naar den blev begaaet af nogen af disse. En Præst' eller et helt Folks Synder er af offenlig Natur og berører derved hele Folket og er derfor af mere Betydning og mere vanærende for Gud og mere skadelig for Folkets aandelige og sædelige Velfærd end almindelige Menneskers og enkelte Personers Synder. Og saaledes blev Christus ikke korsfæstet indenfor men udenfor Jerusalems Mure (udenfor Porten Hebr. 13, 12) og betegnede saaledes, at de Synder, han led for, vare af den værste Art, og ikke blot et Folks Syn-

der, men den ganske Verdens, thi „han var en Forsoning for vore Synder, dog ikke alene for vore, men for den ganske Verdens" (1 Joh. 2, 2). Hvis en Israelit overtraadte Loven, kunde han ikke slippe for Straffen for sin Synd (hvis den ikke var en Dødsstraf) paa anden Maade end ved Offer, ei heller kunde han, hvis han havde paadraget sig ceremoniel Urenhed, blive gjenoptagen paa sin Plads i Menigheden eller faa Lov til at besøge Guds Hus, før han havde bragt det foreskrevne blodige Offer. „Uden Blodsudgydelse er der ingen Syndsforladelse." Dette taler til os med ingen usikker Røst om det „store Offer" og om hans Blod, der alene kan give en brødefuld og urolig Samvittighed Fred, frelse Syndere fra aandelig og evig Død og vinde tilsidst Adgang for dem til det himmelske Tempels Forgaarde. Lovet være Gud, „Jesu Christi, Guds Søns Blod renser os fra al Synd."

Som der ved Brændofferet og Syndofferet var visse Pligter, som de Ofrende saavelsom Præsterne havde at fuldkomme, saaledes er der ogsaa ved det „store Offer", som disse og alle de andre Ofre vare Forbilleder paa, Noget, som de, der ville have Gavn af Christi Forløsningsdød, maa gjøre, eller det vil slet ikke gavne dem Noget, Enhver maa gjøre for sig selv. Den Ofrende maatte, som vi have set, (læs 3 Mos. 1. 3. 4 og som du læser, saa læg Mærke til alle „paa") lægge sin Haand p a a Offerdyrets Hoved, eller det vilde Intet nytte ham. Vi have allerede set, hvad denne høitidelige Handling betød. Vi maa gjøre, hvad denne Handling be-

tegner med Hensyn til det store Offer, eller vi ville ikke blive frelste ved den. At tro paa Jesus, annamme ham som korsfæstet for os, sætte sin Lid til hans Blod, der er udgydt for Forladelsen af vore Synder, er den aandelige Betydning af, at den Ofrende lagde sin Haand paa det ofrede Dyrs Hoved. Ingen, end ikke Præsten kunde gjøre det i den Ofrendes Sted, og Ingen kan gjøre det i dit Sted. Dine Forældre og andre troende Venner kunne gjøre meget for dig ved at vise dig Frelsens Vei, men de kunne ikke tro i dit Sted. Jesus er død for dig, og havde han ikke udgydt sit Blod for Syndere, kunde du ikke blive salig, thi der er ikke Frelse i nogen Anden, men han kan ikke tro for dig. Den Hellig Aand tager af Jesu og giver dig det, og uden hans naadige Bistand, der hjælper dig, vil du aldrig komme til Christus, men han kan ikke tro i dit Sted. Nogle Folk tænke, at fordi Christus er død for Syndere, selv den største, og efterdi det er den Hellig Aands Gjerning at omvende dem, ville de paa en eller anden Maade blive frelste uden nogen Virksomhed fra deres egen Side. Det er en Skuffelse, det er en Løgn af Djævelen. Christi Blod er dyrebart, der er Intet saa dyrebart, men det vil aldrig blive dig dyrebart, hvis du ikke troer paa Jesus. At du i Sandhed og af Hjertet siger: „Jeg troer“, er det Samme, som at den Ofrende lagde sin Haand paa Offeret. Den Hellig Aand kan hjælpe dig, maa hjælpe dig, hvis du kommer, er altid redebon til at hjælpe dig, men glem aldrig, at hvis du ikke troer, kan Ingen tro

i dit Sted. Din egen Troes Haand maa lægges paa Frelserens Hoved, om du vil blive salig. Kom da og læg din Haand paa hans ofrede Hoved og sig:

Jeg al min Synd vil lægge,
Du Guds Lam, hen paa dig,
Du vil den overdække
Mig fri fra Helveds Ild,
Jeg bringer dig min Brøde
Mig at aftvætte ren,
Saa jeg staaer uden Smitte
Som nys nedfalden Sne.

Blodet.

Glem aldrig Blodet og husk altid paa, at det forbilledlig betegner ham, som siger: „Mit Blod." Der findes Mere i Bibelen om disse to Ord „Mit Blod" end om hvilkesomhelst andre to Ord, den indeholder. Fra første Mosebog til Aabenbaringen holde dens blodbestænkte Sider altid en blødende Frelser frem for Øie. Det hedder sig stundom „den Blodplet kan man ikke faa bort." Vi vide ikke, om det forholder sig saa eller ikke, men vi vide for vist, at den ikke vil ud af den hellige Skrift. Vi takke Gud, at den ikke vil, thi kom den ud deraf, vilde alt Guds Ords Kostelighed for arme, brødefulde, skjælvende Syndere svinde bort med det Samme. Det er ikke saa forunderligt, at Mange tro ikke, at Bibelen er Guds Ord, som det er, at Nogle, som tro det, foragte Jesu forsonende Død og et Emne, Bibelen er fuldere af end af nogetsomhelst andet. De fortælle os, at Jesus baade i Liv og Død var alene et Ex-

empel for os til Efterfølgelse, og at han ikke døde en Offerdød. Vi ville ikke staa tilbage for Nogen af dem i Beundring for vor Frelsers Charakter. Han er fuldkommen elskelig og vort eneste fuldkomne Mønster, og stræbe vi ikke stadig at vandre i hans Fodspor, ville vi aldrig blive i Sandhed skjønne og mødes i Himlen. Men var han alene, som de sige, et Exempel og ikke ogsaa en blødende Frelser, kunde vi aldrig finde sand Fred for vore syndbetyngede og urolige Samvittigheder i ham. Hans glorværdige Fuldkommenheds og pletløse Levnets Glands vilde blænde vore Øine i den Grad, at vi ikke kunde se paa ham og leve. Synet af en saadan herlig Herre vilde støde os bort fra og ikke drage os til hans Barm. Det vilde fylde os med Uro og faa os til stadig at udbryde: „Gaa bort fra mig, o Herre; jeg er en syndig Mand." Lader os takke Gud, at denne døde for Syndere, selv den største. Det er hans forsonende Død, som altid har, altid vil drage brødefulde Syndere til hans Barm. „Naar jeg bliver ophøiet, vil jeg drage Alle til mig." Som Moses ophøiede Slangen i Ørken, saaledes bør det Menneskens Søn at ophøies, paa det at hver den, som troer paa ham, ikke skal fortabes, men have et evigt Liv." Baade Christus og hans Apostle byde os først at komme til ham, før de formane os til at følge ham. Tro først paa ham som det Forløsnings-Offer og følg ham dernæst i lydig Efterfølgelse. Man siger, at de, der gjøre Christi forsonende Død til Hovedæmnet for deres Prædiken, lade det mangle baade paa

selv at lyde Christi Bud og tilbørlig at opmuntre Andre til at holde dem. Spørg det store Flertal af de bedste, helligste, christeligste Mænd, der have levet i denne syndige Verden, hvad de have at sige til denne Beskyldning, og de ville sige dig, at den ikke er sand. Spørg de Menigheder, der i høiest Grad have adlydt Herrens sidste Befaling: „Gaaer ud i al Verden og prædiker Evangeliet for al Skabningen", og de ville sige dig, at den er ikke sand. Spørg vore store Missionærer, som uden at regne deres eget Liv for kostbart, droge ud i Hedningelandene og der udfoldede Korsets blodbestænkte Banner, og de ville sige dig, at den er ikke sand. Spørg Martyrernes ædle Hær, der har udgydt sit Blod paa Retterstedet eller hængt i Galgen eller brændt paa Baalet, og de ville sige dig, at det er ikke sandt. Spørg dem, der iførte de hvide Klædebon, nu staa om den himmelske Throne, og de ville sige dig, at den er ikke sand. Lyt! hør efter Ordene af den herlige Lovsang, der strømmer ned fra Herlighedens Land: „Du er værdig at tage Bogen og oplade dens Segl, forbi du er slagtet og med dit Blod har kjøbt os til Gud af alle Stammer og Tungemaal og Folk og Slægter." Christi forløsende Død svække vor Følelse af Forpligtelse til at elske ham og det, som han har formanet os, ved at adlyde hans Bud! Hvad, skulde det ikke holde vore Hjerter brændende af Kjærlighed til ham og vort Liv helliget hans Tjeneste, saa vil intet Andet, hverken i Himlen eller paa Jorden gjøre det, nei selv ikke de skjønneste Ord om at elske vor Næste

som os selv eller om nogen anden christelig Pligt, hvis den er skilt fra Jesu Offerdød, selv ikke om disse Ord ere beaandede af den største Begavelse og udspringe fra de mest veltalende Læber i Verden. Lad os dog ikke søge at være visere end Guds Ord, som indskærper den Betaling, der er erlagt for vor Forløsning som den store Bevæggrund til en ny Lydighed. Lad os, som tro, hæve disse to gamle Bannere, mens vi følge Herren, det ene med de Ord: „Uden Blodsudgydelse er der ingen Syndsforladelse", det andet: „I ere dyrekjøbte, derfor ærer Gud med Eders Legeme og med Eders Aand, hvilke høre Gud til." Sætte vi saaledes vor Tro til Jesu Blod for at faa Livet, og føle vi, at det tvinger os bestandig til ikke at leve os selv, men ham, som er død for os, saa vil det som intet Andet trøste os i Døden. Hans Ord, den blodbestænkte Bibel vilde være den blideste Hovedpude, paa hvilket vort trætte Hoved da vil finde Hvile. Naar vore Øine blive dunkle, og de Venner, vi inderlig elske, svinde bort fra vort Blik, da ville vi skue dig, du høilovede Herre. Naar alle Støtter paa Jorden falde, og den allersidste er ved at briste, og vi føle en stor indvortes Hensynken, da er det end ikke almægtige Arme, vi ønske at omgives af, thi vi ville helst i den sidste Trængsel omsluttes af de velsignede Arme, som udstraktes paa Korset for os. Og naar vi for stedse have givet Slip paa alle jordiske Hænder, da attraa vi at have vore Hænder omfattede af dem, der bleve naglede til det forbandede Træ. Og om vi tilsidst mærke en Gysen, Dødens Kulde-

gysen stjæle sig over vore Hjerter, og vi have Sans nok i os til at høre og forstaa kun et Ord, gid det da, høilovede Frelser, maa være det ene Ord der først bragte os til din blødende Side og har bevaret os ved den, din egen søde Indbydelse: Kom til mig!

11. Den daglige Tjeneste.

Præsterne begyndte om Morgenen deres Forretninger med, idet Leviterne ydede dem den Hjælp, der var fornøden, at fjerne den Aske, der var opdynget ved den foregaaende Aftens Brændofre, til det Sted udenfor Leiren (3 Mos. 6, 10. 11), der var bestemt dertil, og med at besørge nyt Brænde til Ilden. Efterat de derpaa havde vasket sig i Vandkarret og iført sig deres hvide Klæder, vare de rede til at begynde deres daglige Forligelsestjeneste. Alterilden brænder nu, og dens hvirvlende Røg stiger op mod Himlen. Der staaer Aron, glimrende i sine gyldne og farvede Klæder, Ædelstenene paa hans Bryst glimrende i Morgensolen. De, der træde ind i Forgaarden for at tilbede, vere de Ældste, som repræsentere hele Folket. De føre et Lam hen til Tabernaklets Dør, hvor det undersøges af Præsterne, og naar det er Vædderlam i sit første Aar, uden Plet og Lyde, bliver det af ham erklæret for et passende Offer, og efter at være blevet ført til den nordre Side af Alteret dræbes det, og dets Blod bliver skænket og Legemet brændt paa samme Maade som de private, allerede beskrevne Brændofre. Den anden Hoveddel af Morgentjenesten

var Røgofferet. Ypperstepræsten eller en anden dertil beskikket Præst traadte om Morgenen ind i det Hellige. Hans første Bestilling angik den gyldne Lysestage. Han pudsede dets Lamper en for en, borttog Støv eller anden Urenhed, der om Natten havde samlet sig paa den, at den maatte staa ren og lydeløs. Lamperne, forsynede med frisk Olie, brændte klart og ydede rigeligt Lys til, at Præstene kunde forrette deres Gjerning i det Hellige. Han gik nu ud i Forgaarden, fyldte et Røgelsekar med Ild fra Kobberaltret, og idet han gik ind i det Hellige, lagde han det paa Guldaltret, idet han til samme Tid lod en Haandfuld Røgelse falde paa Ilden. Strax hævede Skyer, fulde af sød Duft, sig, og idet de trængte igjennem Forhænget, bares de frem til Israels Gud, der i det synlige Tegn thronede over Naadestolen (2 Mos. 30, 7—11). Tjenesten om Aftenen var en Gjentagelse af Tjenesten om Morgenen.

Ved Morgentjenesten blev der bragt Forligelse for den afvigte Nats Synder, og ved Aftentjenesten blev der bragt Forligelse for den forløbne Dags, og saaledes sikres Folket i det Mindste for den timelige Straf, som deres Synder udsatte dem for, og der sikredes dem Guds stadige naadige Nærværelse i deres Midte.

At hele Dyret ofredes, betegnede, at Folket paany hengav sig helt og holdent til Gud. Madofferet, der ledsagede Ofret, var en Anerkjendelse af Gud, som den, der daglig ydede det sine Velgjerninger. Idet de takkede Gud derved for de mod-

tagne Velgjerninger, saa de ogsaa hen til ham som den Kilde, hvorfra evig Naade skulde drages, saa at vi gjennem dette Offer kunne høre Paakaldelsens saavelsom Takfigelsens Røst, der siger: „Giv os idag vort daglige Brød.“ Hvor passende var det ikke, at Israeliterne, der fremfor alle Folk paa Jorden vare begunstigede af Gud, skulde begynde og ende hver Dag med denne særegne Gudstjeneste. Ved at ofre Røgelse gik Præsten i Forbøn for Israel. Den duftende Sky, der steg op fra Alteret, var Folkets Bøn. Israeliterne i Forgaarden og rimeligvis Mange, der udenfor samlede sig om det hellige Sted saavelsom de Gudfrygtige omkring i Leiren, der vidste Røgofferets Tid, brugte det til en Bønnens Tid, saa at med Morgen- og Aftenrøgofferet forenede deres Bønner sig og naaede sammen med den duftende Sky Naadestolen.

De to Hoveddele af Morgen- og Aftengudstjenesten vare Forbilleder paa de to store Dele af Christi Gjerning. Lammet, der blev ofret, var Forbillede paa hans Forløsning og Offeret af Røgelse paa hans Træden frem for Folket. Det daglige Brændoffer var i endnu høiere Grad end de frivillige Brændofre et Forbillede paa Christi Død, thi medens disse kunde tages af Oxer, Faar, Geder eller Duer, maatte dette være et Lam. Christus kaldes aldrig en Oxe, Faar, Gede eller Due, men han kaldes „Guds Lam.“ Det betegnede altsaa endnu tydeligere end de andre Ofre Nødvendigheden af den daglige Anvendelse af Jesu Blod paa en Synders Samvittighed for at faa Syndsforladelse.

Ofret af Røgelse forud betegnede hans Træden frem, der med sit eget Blod gik engang gjennem Forhænget ind i Helligdommen, hvor han for den himmelske Throne altid lever for at træde frem med sine Fortjenester for sine troende Børn, naar han frembærer deres Morgen- og Aftenbønner, ja alle deres hellige Suk for hans og deres himmelske Fader.

Christne have en endnu dybere Forpligtelse end de Hellige i den gamle Pagt til at begynde og ende Dagen med Andagtsøvelse, hvori ligger Tak for Naade, de have annammet, Sorg over Synden, Forladelse søgt formedelst Forløsningens Blod og Helligelsen af sig og Alt, hvad de have til ham, der kjøbte dem med sit dyrebare Blod. Vort første Blik hver Morgen, vort sidste hver Aften burde være til Guds forløsende Lam; vore første Lovprisnings Toner, naar vi vaagne, vore sidste, naar vi indslumre, burde være Lovsang til vor høilovede Frelser, og vor første Gave ved Dagens Begyndelse, vor sidste ved Dagens Ende burde være vor egen Hengivelse til ham, der gav sig selv hen for os.

12. Den store Forsoningsdag.

En stor Dag i Israel var den første i den syvende Maaned. Folket, der var tidlig oppe, kunde man den Dag se i Mængde strømme til Helligdommen, lydig mod Guds Bud: „Det skal være Eder en hellig Sammenkaldelse" (4 Mos. 29, 1). Alt verdsligt Arbeide var lagt tilside, „det skal være Eder en Sabbatshvile" (3 Mos. 16, 31). Det var ogsaa en Ydmygelsesdag paa Grund af det foregaaende Aars

Synder: „I skulle ydmyge Eders Sjæle" (3 Mos. 16, 29). Folkelig Synd besmittede ikke alene Folket, men ogsaa den skjønne Helligdom, og besmittede dem og den saaledes, at det blev nødvendigt foruden alle de andre Ofre, der vare bragte i de foregaaende tolv Maaneder, at de og den den Dag skulde renses ved forsonende Blod. Der var adskillige Offre den Dag, men de særligere og det særligste, var en ung Tyr som Syndoffer for Aron og hans Hus og to Geder som Syndoffer for Folket. Der bliver sagt Meget om disse Syndofre i 3 Mos. 16, men Lidet om de andre Slags Ofre, der bragtes, og det er fuldkomment i Overensstemmelse med Dagens Karakter, thi Syndofre mere end andre Slags Ofre havde at gjøre med Forsoningen, og dette var den aarlige Forsoningsdag.

Efter at Aron havde tvættet sit Legeme med Vand og iført sig (v. 4) ikke sit ypperstepræstelige Skrud, men simple hvide Klæder, ligesom mere stemmende med den aarlige Forsonings alvorsfulde Gjerning, begyndte han denne store Dags Tjeneste ved at fremstille for Tabernaklets Dør en Tyr for sig og sit Hus og dernæst to Bukke for Folket, hvorpaa han kastede Lod om de to Bukke, den ene for Herren (nemlig til Offer), den anden til Syndebukken. Den Buk, hvorpaa Lodbet for Herren faldt, fremstillede han atter for Herren ved Tabernaklets Dør. Den første Gang, han fremstillede den der med den anden, udgjorde de to i Forening et eneste Offer, den anden Gang var det for som et Syndoffer at blive ofret paa almindelig Vis. Dette var imid-

lertid ikke Bestemmelsen med dens Ledsager, den anden Buk, thi naar den anden Gang skulde fremstilles for Tabernaklets Dør, var det for som en levende Buk at blive sendt levende ud i Ørken.

Efterat Aron havde paa sædvanlig Vis som tidligere beskrevet ofret Tyren for sig og sit Hus, gik han ind i Tabernaklet med et Røgelsekar i den ene Haand, fyldt med Ild fra Kobberalteret, og med Røgelse i den anden. Guldalteret foran ham, Guldlysestagen til Venstre, Guldbordet til Høire vare hellige, men bekjendte Gjenstande, men ved denne særlige Leilighed var han paa Veien til det Allerhelligste, hvor Gud i synlig Skikkelse thronede over Pagtens Ark. I det sidste Aar havde Ingen end ikke den Ypperstepræst besøgt Israels Guds Allerhelligste. Med den dybeste Ærefrygt løftede Aron Forhænget en Smule, og idet han traadte ind, satte han, før han løftede Øinene, Røgelsekarret paa Jorden, idet han til samme Tid lod Røgelsen falde paa Ilden, saa at Skyer af sød Lugt reiste sig og tildels skjulte Sjekina, uden hvilket han ei turde have set paa dette Billede paa Guds Nærværelse. Idet han lod Røgelsen staa og brænde, gik han tilbage til Forgaarden, tog der Blodet af den fældede Tyr, vendte tilbage til det Allerhelligste og stænkede Blodet paa Naadestolen mod Øst og foran Naadestolen med sine Fingre syv Gange. Blodet, han stænkede, var en Anerkjendelse af, at paa Grund af det forgangne Aars Synder var han og hans Hus urene og fortjente

Døden, men paa Grund af dette Blod raabte han om og erholdt Forladelse og Renselse.

Den Buk, paa hvilken Lodbet for Herren var faldet, og som var Folkets Syndoffer, var nu bleven dræbt af Aron, der bar dens Blod ind i det Allerhelligste og stænkede det paa samme Maade, som han havde gjort med Tyrens Blod, og ligesom han forrige Gang bad om og erholdt Syndsforladelse for sig selv, saaldes beder han, og erholder han nu Forladelse for de Synder, Folket afvigte Aar har begaaet. Hans Gjenkomst til Forgaarden betegner, at hele Israel er tilgivet.

Ikke alene Folket, men Tabernaklet behøvede Renselse, thi det var besmittet paa Grund af deres Synder, i hvis Midte det stod. Bestænkelsen af Blodet paa Naadestolen og foran Naadestolen har været tilstrækkelig til Renselse af det Allerhelligste saavelsom af Aron og hans Hus. Det Hellige skal nu renses. Med blandet Blod af begge Syndofre nærmede Aron sig Guldaltret (3 Mos. 16, 18. 2 Mos. 30, 10), gned Blodet paa dets Horn og stænkede det syv Gange paa Altret, hvorved sandsynligvis ikke alene Alteret, men hele det Hellige blev renset. Resten af det forsonende Blod blev heldt ud ved Foden af Kobberalteret, og dette udgjorde sandsynligvis baade dettes og Forgaardens Renselse, thi „næsten Alt renses ifølge Loven ved Blod."

For Aron, hans Hus, Folket, det Allerhelligste, Røgofferalteret, det Hellige, Brændofferalteret og For-

gaarden er en Forligelse gjort; Alt dette er blevet renset ved forsonende Blod.

Efter at den aandelige Forligelse er bleven gjort, frygter Folket ikke nu for, at paa Grund af det forgangne Aars Synder skulle Lynstraaler fra Skystøtten fortære dem eller Pesten ødelægge dem, ei heller den guddommelige Konge forlade dem. Han vil vedblive at bo i det skjønne Tabernakel som sit Palads og lade Folket nærme sig ham ved Ypperstepræsten.

Blev der foruden saadanne forbilledlige Skikke, der alle pegede til Folkets og Tabernaklets fuldkomne Rensels, gjort noget Mere den Dag for at fremstille Syndens fuldstændige Udslettelse? Ja, se til Syndebukken! Aron lægger sin Haand paa dens Hoved. Han bekjender over den Israels Børns Overtrædelser, alle deres Synder og lægger dem paa den levende Buks Hoved. Han sender nu den syndbetyngede Buk ved en dertil egnet Mands Haand ud i Ørken. Denne Mand fører nu Bukken ned gjennem Forgaarden, ud af Porten, gjennem Gaderne, der dannes af Israels Tusinder, og naar den er udenfor Linien, lader han den gaa ud i Ørken, hvor den er fortabt. Ved dette iøinefaldende Middel, der er kraftigere end Ord, viste Gud Israel, at han havde fuldstændig forladt dem deres Synder, at ved at betragte dem i deres Forhold til ham, Israels Konge, var det, som havde de aldrig syndet. Deres Synder vare fjernede saa langt fra ham (ligesom Syndebukken), at „om man søgte efter dem, kunde de ikke findes." „Saa langt som Østen er fra

Vesten, har han fjernet vore Overtrædelser fra os." Og Alt dette fremstilles for os paa en slaaende Maade ved Syndebukken, som betynget med Folkets Synder, sendes afsted ud i Ørken, hvor de ere saa fuldstændig tabte, som om de vare blevne kastede i Havets Dybder.

Bukken, som var ofret, og den, der blev sendt ud i Ørken, ere to Træk af det samme Billede. Den dræbte Bunks Blod, der blev stænket paa Naadestolen, betegnede, at Tilgivelse og Renselse erholdtes ved det uskyldige Offers udgydte Blod. Kun Ypperstepræsten var Vidne til Forløsnings-ningsværket i det Allerhelligste, men deri at de forløste eller tilgivne Synder bleve lagte paa den levende Buks Hoved og denne jagen ud i Ørken, havde Folket selv et Billede for Øie, som viste dem, hvor fuldstændig Synden var borttagen ved den dræbte Buks Blod, og hvor fuldelig de vare rensede fra deres Besmittelse. Synderne lagte paa den levende Buks Hoved vilde ikke have havt nogensomhelst Betydning, naar ikke den dræbte Buks Blod allerede var stænket paa og foran Naadestolen, thi „uden Blodsudgydelse skeer ikke nogen Forladelse." De to Bukke vare i en vis Forstand et Hele. Kunde Livet være bragt tilbage i den dræbte Buk, vilde den være bleven jaget ud i Ørken og den anden være bleven frigivet.

Medens Aron var beskjæftiget med det høitidelige Forløsningsværk, var han, som vi have set, iført blot de hvide Klæder, men efterat have dræbt Syndofrene og stænket deres Blod som ovenfor be-

kravet, traadte han ind i det Hellige og vaskede atter sit Legeme i Vand (3 Mos. 16, 24) og iførte sig sine gyldne Klæder (3 Mos. 16, 24), saa at naar han viste sig i Forgaarden, glimrede han i sine skinnende, farvede Klæder.

Ved Forsoningen, som den Dag skete for Israel, bleve Skrankerne, som stode i Veien for, at de kunde nærme sig Gud, fjernede, saa at nu kunde man nærme sig ham formedelst Ypperstepræsten. Da Veien til Adgangen nu er aabnet, bringer Aron Brændofre for sig og Folket (3 Mos. 16, 24). Derefter brændte han det Fede af sit eget og Folkets Ofre paa Altret. Lemmerne af Tyren og Bukken, der blev ofret, ligge endnu i Forgaarden, men bringes nu derhen, hvor Asken blev heldt ud udenfor Leiren. Hvad dette forbilledlig betegnede, have vi ovenfor antydet.

Hele den Dags Gudstjenesteskikke betegnede forbilledlig vor store Ypperstepræsts Forsoningsgjerning. At Aron tvættede sig og iførte sig sit hvide Klædebon og gjorde Forligelse for sine Synder, førend han gjorde det for Folket, betegnede Nødvendigheden af vor Ypperstepræsts fuldkomne Hellighed, han der uden Lyde ofrede sig selv til Gud.

Ingen var i Tabernaklet, naar Aron paa den store Forsoningsdag ofrede, og dette peger hen paa, at Christus er den eneste Forsoning. Han deler Fortjenesten heraf med ingen Anden.

Som vi have set, bragte Ypperstepræsten efter at have dræbt Syndofrene deres Blod ind i det Allerhelligste, og der midt under de Røgelsesskyer, der

bedækkede den gyldne Throne, stænkede han det paa Naadestolen og gik i Forbøn hos Gud for Israel; Skyerne af Røgelse vare hans Bønner i synlig Skikkelse og det stænkede Blod den Grund, hvorpaa Forladelse og al Velsignelse søgtes. Ligesaa steg Christus, vor Ypperstepræst, efter at have døet paa Korset, op til Himlen, og gjennem Skyernes blaa Forhæng steg han ind i det sande Allerhelligste og bar med sig ikke Blod af Tyre og Geder, men sit eget dyrebare Blod, og der, hvor hans altformaaende Mellemkomst ikke alene bedækker Naadestolen men hele Himmelen med sin yndefulde Lugt, lever han altid at træde frem for sine Troende.

Syndebukken, betynget med Folkets Synder og jaget ud i Ørken, er Forbillede paa Syndens fuldstændige Udslettelse ved Christi Forsoningsgjerning, og af at Synden, naar den er forladt af Gud, er for stedse fjernet fra hans Øine.

Vi have set, at den Forsoning, som den Dag skete, skete for Israel. Forsaavidt det angik det Udvortes, vare de rensede, og deres Synder vare, forsaavidt de fortjente timelig Straf, tilgivne, men aandelig og evig Forladelse kunde kun erholdes formedelst et større Syndoffer, formedelst Christus. Hans Blod, hans alene, kan helliggjøre en brødefuld Samvittighed, saa den bliver ren, og frelse fra evig Fortabelse og bringe Syndere nærmere til Israels Hellige.

Ved Slutningen af denne Gudstjeneste velsignede Aron Menigheden, men vor Ypperstepræst op-

hører aldrig at lade sine Velsignelser, store og uden Tal strømme ned over hans Folk.

Den store Lærdom, vi kunne drage af det Emne, vi have betragtet, er, at „uden Blodsudgydelse skeer der ingen Syndsforladelse." Maatte vi altid stræbe at have vor Samvittighed bestænket med Jesu dyrebare Blod, og da „skulle vi have Forløsning ved hans Blod, Syndernes Forladelse", Adgang til Naadens Throne og glæde os for Guds Aasyn nu og leve evindelig i hans hellige Tabernakel.

(Chr. week.)

Hvor Vandet bruser!

I en temmelig anselig By, som ligger ved den flade Bred af en Strøm ikke langt fra dens Munding og i Nærheden af Udlandets Grændse, levede for omtrent sex Aar siden — fortæller en Tysker i 1871 — en rig Mand, der indtog en meget agtet Stilling i Samfundet.

Enhver troede Godt om ham, skjøndt ogsaa Stemmer lode sig høre, som sagde, at hans tidligere Liv ikke var frit for kjødelige Udsvævelser. Siden han fik Embede i Byen, levede han ærbart og, som man siger, anstændigt. Han levede ikke i den hellige Ægtestand. Men han beboede et overordenlig stort Hus, som havde en stor Have, og da han umulig

alene behøvede ogsaa kun en Trediedel, saa udleiede han den ene Halvdel til flere Familier af andre Embedsmænd og beholdt den anden Halvdel ganske for sig.

I lang Tid spiste han i en Gjæstgivergaard i Byen; derpaa lod han sig Maden bringe; men endelig erklærede han, at han vilde begynde sin egen Husholdning og tage sig en Husholderske.

Dette skete endelig ogsaa.

Denne Husholderske var en ung, smuk Pige. Hun var fra det Indre i det nære Udland. Hendes Forældre vare tidlig døde. Sødskende og Slægtninge havde hun ikke mere i Verden, og Herskabet, hos hvem hun tjente, havde behandlet den arme Pige i den Grad haardt og umenneskeligt, at hun ikke mere havde været i Stand til at udholde det. Hun havde sagt Tjenesten op.

Men nu har enhver Egn næsten sin eiendommelige Tid eller et fastslaaende Tidspunkt, hvori Tjenestefolk skifte, og da det just der ikke var Skiftetid, da Pigen fratraadte, saa vandrede hun med sin lille Bylt længe om uden at finde en Tjeneste.

Fattig og nødtørftig klædt kom hun endelig over Grændsen og ind i den lille By, hvor den unge Mand boede, om hvem jeg her vil fortælle Eder, kjære Læsere. Da Omstændigheder gjøre det ønskeligt, at jeg ikke nævner hans Navn, saa vil betegne ham med Bogstavet D.

Herr D. laa just dengang i sit Vindue, da Pigen kom ind ad den nære Port. Hans lystne

Blik betragtede den fulde, skjønne, ungdommelige Skikkelse med særeget Velbehag.

Pigen kom nærmere og spurgte: „Behøve I ikke en Tjenestepige i Huset?"

„Kan du koge, mit Barn, og lede en lille Husholdning?" spurgte han venligt.

„Hvorfor ikke?" sagde Pigen.

„Saa kom engang herind", sagde han.

Pigen kom. Han lovede hende en Løn, der overtraf hendes Forventning og tilsagde hende med Raad og Daad at gaa hende til Haande.

Jeg maa bemærke, at Pigen desværre heller ikke havde faaet den bedste Opdragelse og ikke var bleven vænnet til Gudsfrygt.

Han gav hende nu Penge, at hun kunde klæde sig ordenligt, og hun blev hos ham. Da hun endnu ikke var fuldstændig kyndig i Kogekunsten, men han hørte til de Mænd, som desværre ikke blot ere Lækkermunde, men selv bekymre sig om, at og hvorledes Noget bliver kogt rigtig velsmagende, saa var han meget i Pigens Nærhed. Hun indrettede sin Husholdning, og Herr D. forsikrede, at hun var en udmærket Kokkepige, og han befandt sig langt bedre end tidligere.

Fire Aar levede Herr D. vel tilfreds med sin Husholderske. Da begyndte han at klage over hende hos de Familier, han stod i Venskabsforhold til. Hun bliver efterladende, er vranten, naar han siger et dadlende Ord, løber gjerne ude omkring, og han maa vente, naar han, nødt ved sit Embede, var ude, at hjemme Meget gaa til Grunde for ham;

han maa sende hende bort, sagde han. Tillige spurgte han om Raad angaaende en ældre fat Person.

Denne blev da endelig ogsaa udfunden. Han afsluttede i et venskabeligt Hus Kontrakt med hende og afskedigede Pigen. Den Tid, da han var uden Husholderske, spiste han igjen i Gjæstgivergaarden og lod sine huslige Arbeider besørge ved en Kone.

Men Pigen var, det forudsatte man, igjen vendt tilbage til sit Hjem i det nærliggende Udland, fordi man ikke mere saa hende paa Stedet.

Herr D. var siden som før den muntreste Selskabsmand og forrettede sine Embedsanliggender med sædvanlig Punktlighed.

Ved Mortensdag, som der tillands er Skiftetid, traadte hans nye Husholderske i sin Tjeneste, og han erklærede sig meget vel tilfreds med Byttet.

Vinteren i det Aar, hvori den nye Husholderske var kommen, kom med stor Strænghed. Det er altid for hine Egne en Tid, hvori den bange Sorg besværer mangt et Hjerte.

Den mægtige Strøm henvælter træg sine uhyre Vandmasser. Landet ligger lige med Vandspeilet, ofte endog dybere, og mægtige, kostbare Dæmninger beskytte Landet for Flodens Udbrud og Oversvømmelser. Men bryder den ud, saa bliver Landet vidt omkring en uhyre Sø, af hvilken Gaarde, Landsbyer og Stæder rage frem som enkelte Punkter.

Men naar nu Strømmen belægges med et Isdække, der ved Vandets Tryk fra oven skyder sig i hinanden og bliver fast, saa nærmer sig en ny, og

ofte gyselig Fare, vel ikke saa længe Kulden varer, og Isdækket staaer, men naar lune Vinde, Regn og Solskin bryder det vinterlige Dække; naar Regnskyl i Overlandet bringe Strømmens Tilløb hurtig til at svulme op, og en mægtig Vandmasse bringer Isen fra de høiereliggende Egne ned paa det ofte endnu staaende Isdække i Lavningerne. Da optaarne Ismasserne sig til Bjerge; det umaadelige Vandtryk skyder dem i hinanden. De bryde Dæmningerne, eller de sprænge dem fra hinanden, som Myretuer, som den raa Knægts Stok slynger fra hinanden, og da styrter hele Vandstrømmen ødelæggende ind i det flade Land, bedækker det vidt og bredt, udhuler sig i Agerbunden et nyt Leie, og ve den Gaard, den Landsby, som har den Ulykke at falde i denne Strøm! den bliver ødelagt, og navnløs Elendighed er dens Arv.

Saadanne Erfaringer har Fortiden gjort, og Overleveringerne have holdt dem i saa levende Minde, at de ere Beboernes Skrækkebilleder.

Det er derfor intet Under, om Folk træffe alle mulige Foranstaltninger for at beskytte deres Eiendom. Thi, om ikke just saadan en gyselig Hjemsøgelse kommer, saa bryder dog Vandet ofte pludselig ind i Kjældere og Stalde, i Magasiner og Menneskeboliger, og Meget fordærves, som det koster et tungt Offer at erstatte.

Saaledes saa man da ogsaa nu allerede i hin Stad Folk rydde op i deres Kjældere, bringe Brænde og Kul i Sikkerhed; støtte og betynge Karrene, for at Vandet ikke skulde løfte dem fra Stedet,

og gribe lignende af Nøden paabudte Forsigtigheds-Forholdsregler.

Ogsaa Herr D. gik med Folk ned i sin dybtliggende Kjælder og lod det Nødvendige besørge. Kun gjorde de ham det for langt, thi det var ham ubehageligt i Kjælderen, hvad der vel maatte ligge deri, at det dernede var fugtigt og mudret raat og overhovedet ikke behageligt.

Endelig var Alt ordnet, og Herr D. steg op af den dybe Kjælder og drog dybt Aande, da han igjen var i bedre Luft.

Tøveiret indtraadte endelig; men Isdækket veg ikke. Med et Selskab var Herr D. ogsaa gaaet ud paa Dæmningerne. Da hørte man Vandet under Isdækket mægtigt rulle og bruse, og En af Selskabet sagde: „Hvo der nu havde en ond Samvittighed, han kunde nu nok blive bange, naar han hører Vandet dernede saaledes bruse!"

De Andre mente, det var vistnok sandt, at det kunde vække Samvittighedens Magt ligesaa meget som den rullende Torden.

„Hvor Vandet bruser!" sagde Herr D. med besynderligt Udtryk, og en indre Kulde rystede ham, og hans Ansigt blev blegt.

„Nu, D.", sagde den, der først havde gjort Bemærkningen, „De har dog ikke nogen ond Samvittighed, at det brusende Vand kunde være Dem en Manestemme hen til Gjengjælderen?"

D. foer ordenlig sammen ved dette Ord, og hans Træk bleve stedse blegere. Han kunde ikke

svare, og først efter nogen Tid sagde han halv stammende: „Hvo kan sige, at han er fuldkommen ren!“

Ordet klang hult, som ud af Dybet, saa at det forunderligt berørte Vennerne, og Underholdningen blev fra nu kun Enstavelsesord og knap, indtil man gik tilbage til Staden, og Vinen løste Tungerne og bragte det ubehagelig berørende Tilfælde rent i Forglemmelse.

I den følgende Nat og den derpaa følgende Dag voxede Faren øiensynligen. Der, hvor Strømmens Dæmninger vare truede, blev der ivrig arbeidet. Alt var i bange, bævende Forventning; thi mere truende var i mange Aar Faren ikke traadt frem for Menneskene. De, som vidste, hvor Menneskets Beskyttelse og Beskjærmelse er, saa op til ham, der engang truede Genesarethsøens Bølger, saa at det blev ganske stille, og bade i det Stille: Herre, hjælp os ud af denne Nød! I Tillid til dig forsage vi ikke!

Herr D. løb om i Huset, spurgte sine Leiere, hvad de haabede eller frygtede og viste en Angst og Banghed, der hos ham var saa meget mere paafaldende, som han ellers altid havde spillet den Dristige og Frygtløse. Sagde man ham det, saa svarede han: „De kan ikke tro, hvorledes det altid ryster mig, naar jeg hører Vandet saa gruelig bruse, og for nogle Dage siden har jeg hørt det. Det kan jeg slet ikke glemme. Jeg frygter, os venter stor Nød!“

Hans Leiere vare christelige Folk, som sagde: „Man maa have Tillid til Herren, anbefale sig til

ham i Bønnen og da rolig vente, hvad Herren har for med En." En mindede om Verset:

Hvad hjælper os vor Sorg og Klage?
Hvad hjælper os vor Ak og Ve?
Hvad hjælper, at vi alle Dage
Begræde, hvad Gud lader ske!
Vi fylde kun vor Modgangs Skaal
Med utilbørlig Klagemaal!

Men Herr D. gjorde en Bevægelse, som man kunde udlægge saaledes, som havde han villet sige: Ja, hvo der havde saadan Tro!

I denne Nat kom det længe Befrygtede.

Vandmasserne vare voxede uhyre. De tørnede mod Ismassen, der stod bjerghøi, saa at det klang rædselsfuldt igjennem Natten. Ingen gik tilsengs i Byen. Overalt ventede man Dæmningernes Gjennembrud og en uhyre Oversvømmelse.

Henimod Midnat hørte man Skuddene, som forkyndte Vandets Nærmelse.

Frygtelig bruste Floden ind i Staden og fyldte alle Rum til betydelig Høide.

Skrækkeligt var det at høre, hvorledes Vandet bruste ned i den dybe Kjælder i D's Hus, indtil den var fyldt.

I dette Øieblik var Herr D. ganske ude af sig selv. „Hu, hvor Vandet bruser!" raabte han og løb som en Besat omkring. Han skjælvede paa alle Lemmer, og kold Sved bedækkede hans Pande. I sin Stue havde han ingen Ro, ingen Fred. Han rendte omkring i de brede Gange i andet Stokværk, hvorhen han havde maattet flygte, da Vandet fyldte

Husets nederste Del, og raabte: „Hvor forfærdeligt Vandet bruser!"

Leierne sagde til hverandre: „Det er dog forunderligt, hvor Manden er kleinmodig, ja barnagtig! Huset staaer fast, er nyt, forsvarlig bygget af brændte Mursten. Det kan jo endnu ingen Skade tage!"

„Vissělig", svarede en Anden. „Man har dog aldrig lært at kjende ham som en Gjerrig, saa at Frygten for Tabet af hans Forraad kunde gjøre ham trøstesløs! Alt i Kjælderen er i Orden."

„Skulde han have nedgravet Penge?" sagde en af Mændene.

„Nei", svarede hans Kone, „jeg tænker ikke, at noget Vand kan opbløde de haarde Dalere og Guldstykker!"

„Holdt!" raabte en anden Kone: „Han maa have nedgravet Papirspenge! de vilde da visselig gaa fløiten!"

Alle vare af den Mening, at hun havde truffet det.

Man undte ham just ikke det Onde, men man lo dog derover og beroligede sig med, at han, om ogsaa en smuk lille Sum Papirspenge udbløddes, dog endnu ikke var en Betler. Han skulde ikke have nedgravet dem, det er kun hans egen Skyld, naar han mister dem, sagde de.

Beroligende for de Oversvømmende var det, at Vandet ikke steg om Natten, men ængstende, at Himmelen opklaredes, og det truede med at blive føleligt koldt. Det var en slem Udsigt, thi nu kunde

det let ske, at Vandet blev staaende længe saaledes, og da var Faren stor for gamle Bygninger.

Om Morgenen gik en af Leierne over Gangen. Herr D. mødte ham og var igjen i det største Oprør.

„Vær dog en Mand, Herr D.", sagde Leieren til ham. „Hvad skal der blive af Kvinderne, naar vi Mænd skabe os kvindagtigt? Hvad kan det da bringe Dem Skade? Sæt, der gik ogsaa mange Forraad til Grunde for Dem, Deres Hus blev fugtigt; det første gjør Dem ikke fattig, og det andet kan jo dog ikke bringe Dem i Forlegenhed, da De kan bo i andet Stokværk. Men vistnok", lagde han spøgende til, „naar man, som De, har nedgravet sit Bedste i Kjælderen, da kan En nok blive bange, naar Vandet saaledes bruser ind!"

D. stirrede paa ham, ligbleg i Ansigtet. Hans Øine rullede, hans Haar reiste sig i Veiret; kold Sved bedækkede hans Pande. „Hvad siger De der?" skreg han som en Rasende. „Hvad ved De om Nedgraven? Hvo sagde Dem, at jeg havde nedgravet mit Bedste i Kjælderen?" Og som en Vanvittig anfaldt den stærke D. Leieren, greb ham i Struben og vilde uden Tvivl have kvalt ham, naar ikke hans Husholderske og Leierens Kone vare styrtede til og havde revet ham bort fra Leieren.

„Hvad gjør De, Herr D.? Hvad gjorde den brave Mand Dem?" raabte hans Husholderske.

D. foer om som forrykt med begge Hænder i Haaret og rykkede deri. „Han har sagt, jeg havde nedgravet mit Bedste i Kjælderen!" skreg han. „Han skal bevise mig, hvad han har sagt!" Og atter

vilde han rasende kaste sig over Leieren, hvem imidlertid hans Kone rev ind i Stuen og rask aflukkede Døren.

Husholdersken gjorde sig megen Møie for at bringe D. til Ro; men det var fuldstændig omsonst. Han sov ikke et Minut. Han løb omkring i Huset. „Hu, hvor Vandet bruser!" raabte han, og saa skreg han igjen: „Hvor er den Skurk, som har sagt, jeg havde nedgravet mit Bedste i Kjælderen?"

Hans Tanker bleve bestandig mere forvirrede, og det var en Lykke, at han ikke mere vidste, hvo der havde sagt det til ham, som havde bragt ham saaledes ude af sig selv. Leierne og Husholdersken udstode Dødsangst.

Denne Tilstand af stor Ophidselse varede imidlertid ikke længe. Der indtraadte en fuldstændig Sløvhed hos ham. Han sad da og stirrede hen i en Krog og talte intet Ord; siden Oversvømmelsen brød ind, var han ikke mere kommen af Klæderne.

Kulden, som kun varede to Dage, slog om. En varm Regn løsnede Isen, saa at den endelig veg for Trykket. Vandet traadte saa meget tilbage, at man igjen kunde gaa paa Gaderne. Dæmningerne bleve nødtørftig stoppede, og kun paa Markerne stod endnu Vandet, og Kjælderne vare fyldte til det Øverste.

Da blev der en Pudsen, Skuren og Rengjøren i alle Huse og Rum; da satte man Pumper i Kjælderaabningerne og pumpede Vandet ud, for snart igjen at kunne bruge dem. Alt levede og be-

vægede sig i uafladelig Arbeide og Virksomhed. Kun Herr D. rørte sig ikke, og kun engang havde Husholdersken sagt: „Skal vi ikke ogsaa lade vor Kjælder udpumpe?“ — men hun vilde for intet Godt i Verden mere tale et Ord af lignende Beskaffenhed, thi Herr D. var sprungen op som en Rasende, havde hævet den knyttede Næve med rasende Trusel og raabt: „Jeg dræber den, som endnu engang taler et saadant Ord!“

I Staden havde, efterat Vandet var borte, Rygtet om Herr D.s Tilstand hurtigt udbredt sig, og Folk talte hemmeligen om mange Ting; men lydeligen vovede Tungen ikke at sige det, som man hviskede hinanden i Ørerne.

Med den Mening, at han havde nedgravet Papirspenge i Kjælderen, rimede det sig igjen slet ikke, at han nu, da Vandet var veget ganske ud af Staden, Intet vilde høre om at faa Kjælderen udpumpet.

Da man begyndte at tro paa et, ved Skrækken over den pludselig indbrudte Flod fremkaldt, forbigaaende Vanvid hos Manden, og Lægerne, som havde besøgt ham, ogsaa syntes at formode noget Saadant, saa vilde man rolig have ladet ham beholde den Grille ikke at ville lade sin Kjælder udpumpe, dersom ikke en Omstændighed var traadt til, som paa Ny maatte lede hele Stadens Øine paa ham.

Siden nemlig Vandet stod roligt, og en usædvanlig mild Foraarsluft var indtraadt, trængte der ud af Herr D.s Kjælder en Lugt af Forraadnelse, som med sin Rædsel gjennemtrængte det hele Hus til de fjerneste Kroge, og som man ogsaa lugtede

paa Gaden, naar man kom henimod Kjælderaabningen.

Siden den Tid var Herr D. igjen i det skrækkeligste Oprør. „Hu! hvor Vandet bruser!" raabte han.

„Ja, Ja, det vækker Samvittigheden. Det rober Alt op, som er skjult og nedgravet!" saaledes udraabte han ofte.

Synet af ham var forfærdeligt. Hans Kinder vare indfaldne og graa; hans Øine laa dybt i Hulerne, og gyseligt var det at se paa, at i de faa Dage hans ravnsorte Haar var blevet snehvidt.

Leierne, som ikke mere kunde udholde Stanken, og Husholdersken, som ikke længere vilde blive hos D., bragte disse Omstændigheder til Øvrighedens Kundskab, som nu foranstaltede Kjælderens Udpumpning.

Nu begyndte D. fuldstændig at rase. Han maatte tages fast og fængsles.

Efter tre Dage var man endelig saa vidt bleven Herre over Vandet, at man kunde aabne de ydre Kjælderdøre.

Da man nu med Fakler lyste over Vandets Flade, da saa man et stærkt forraadnet menneskeligt Lig at svømme i Kjælderen.

Næppe havde man gjort denne gyselige Opdagelse, førend man indsatte et dobbelt Tal Pumper og fortsatte Dag og Nat med timevis afvexlende Mandskab Pumpningen, indtil endelig Kjælderen var tom tilbunds. Da der midt igjennem var lagt en Gang af Sten, saa kunde man gaa i

Kjælderen. Retspersonerne og Lægerne gik ved Fakkelskin derind, og da saa de det grueligste Syn.

Der laa det halv forraadnede Lig af en Kvinde, hvis Hjerneskal var fuldkommen knust med et svært Værktøi, og ikke langt derfra laa to Skeletter af smaa Børn, som Vandet havde skyllet op af Jordbunden, hvori de ikke dybt nok maatte have været begravede.

Naboerne kjendte paa det rige, deilige Haar og paa Klæderne, at det var den Pige, som i flere Aar havde tjent hos D., og som han sagde at han havde sendt hjem.

D., som igjen var bleven roligere, blev nu ført til sit Hus; men han vilde for ingen Pris ned i Kjælderen. Endelig blev han af stærke Mænd mere baaren end ført derned. Men næppe saa han Liget og Skeletterne, før han udraabte: „Før mig bort, jeg vil jo tilstaa Alt!"

Dette skete, og nu, mærkværdigvis, fuldstændig rolig, gav han til Protokols: „At han havde levet i syndigt Forhold til Pigen og kvalt de to Børn, som hun havde født, strax efter Fødselen. Sidste Sommer havde hun igjen følt sig Moder, men nu, martret af Samvittighedsnag, erklæret ham paa det Bestemteste, hun vilde ikke mere tilstede, at hendes Barn blev myrdet."

Frygten for, at lade sin Skam blive aabenbar, havde derpaa drevet ham til det Yderste. Han havde lokket hende ned i Kjælderen, dræbt hende med et eneste Slag med Bødkerkniven og derpaa begravet hende ligesom Børnene i Kjælderen."

„Allerede længe", sagde han fremdeles, „havde hans Samvittighed pint ham, men han havde havt Selvbeherskelse nok til at skjule for Verdens Øine, hvad han følte inderst inde. Men dengang, da Vennen ved Vandets dumpe Rullen under Isen havde sagt: „Det maa kunne ryste en ond Samvittighed lige saa godt som Himlens Torden", da var han næsten sønderknust, da havde bestandig en Stemme raabt ham ind i Sjælen: „Hvor Vandet bruser. Hører du det, Forbryder? Det bliver din Forræder!" Siden var Angsten over hans Niddingsværk ikke mere veget fra ham, især siden Leieren havde talt saa sigtende, som maatte han vide Besked derom."

Denne Bekjendelse var nedskreven og D. bleven bragt til Fængsel. Retten skrev ikke blot til den stakkels, ulykkelige Piges Hjem, men tilkaldte to duelige Læger, som skulde iagttage D.s Tilstand.

Snart kom fra det nærliggende Udland den Efterretning, at Pigen var aldrig mere vendt hjem, og Lægerne erklærede, D. var fuldkommen ved klar Bevidsthed, hvad ogsaa den Geistlige, der besøgte ham, stadfæstede. Han gjentog sin Tilstaaelse Ord for Ord og nu kunde Retten fælde sin Dom, som lød paa Døden ved Sværdet. Han hørte paa sin Dom med stor Ro, takkede sine Dommere for deres Mildhed og forberedede sig til Døden. Ansøgninger om Naade satte han sig imod af al Magt. Han vilde dø.

Hans Hoved er falden under Skarpretterens Sværd.

Erkjender du, min Læser, Guds Finger? Ogsaa det brusende Vand, hvortil D.s Ben uden Hensigt og Ondskab havde henvist, var en Guds Tjener til Hævn over Forbryderen!

En Nytaars Recept.

Fra det nye Aar anbefales følgende Husmidler som yderst probate:

1) Der gjøres en dyb Grav og i denne sænkes:

a. Alt Fjendskab, Avind og Nag, der maaske i det gamle Aar har tynget paa dit Hjerte. Først gaaer du hen til den, til hvem du selv har baaret Nag, eller som bærer det til dig, og sig til ham af dit hele Hjertes Fylde: Tilgiv mig! og sig: Ogsaa jeg vil tilgive dig Alt! Derpaa rækker du ham din høire Haand, trykker ham til dit Hjerte, sænker dit Nag med Hud og Haar i Graven og dermed Punktum.

b. Endvidere sænkes i Graven den afskylige Ubehjælpsomhed, der som en ond Aand driver sit Spil i mange Huse, lammer hver Haand og hver Fod og slapper hvert Hjerte, jager Solskinnet ud af Huset og med det Samme al Fred og Velvære. Hvad skulle vi kalde denne Ubehjælpsomhed? Hr. Slendrian hedder han! Grib ham ved Kraven, og i Graven med ham!

Derefter kaster du hurtig Graven til, — men

til Gavns, ellers kommer det begravede Nag igjen frem tilligemed den begravede Hr. Slendrian; — strø derefter Aske derpaa og gaa glad som en Nyfødt til det næste Middel af Recepten.

2) Du tager et Blad Papir, Pen og Blæk og gjør et Overslag over de sandsynlige Udgifter og Indtægter i det kommende Aar, og Alt ordnet under visse Rubrikker, saaledes som det hører til en rigtig Husholtning. Men ved Udgifterne skal du ikke alene gjøre de sædvanlige Rubrikker: Husleie, Levnetsmidler, Ildebrændsel, Vask, osv., men du skal ogsaa ansætte en ny: Til de Fattige. Og jeg beder dig indstændig, at du ikke betænker denne for knapt.

3) Fra første Januar staaer du hver Dag en halv Time tidligere op end før, og har du hidtil havt et særligt Hang til at sove længe, saa maa du hver Dag staa en hel Time før op. Forstaaer du vel! dette udgjør, naar vi regner paa en halv Time, i Aaret 1879, der som bekjendt har 365 Dage, 182½ Time, og blive det en Time daglig, faa vi 365 Timer, rolige, gyldne Morgentimer, som du saaledes ligefrem vinder. Paa den Maade faaer du Tid, inden du gaaer til dit Dagværk, til at være en Stund alene og under fire Øine med din Gud, og du kan læse en Psalme med din Nærmeste og bede et Fadervor med dem. Dette er til stor

Velsignelse for dit Hus og til Gavn for dit Legeme og din Sjæl.

4) Helligholds Søndagen efter Guds Villie og lad dine Nærmeste ogsaa holde den hellig. Da vil du blive en rig Mand, selv om du er fattig og hver Uge bliver dig en Søndagsuge, og hvert Aar et Søndagsaar.

5) Se engang dit eget og dine Børns Klæder og Linned efter og se, om der ikke er meget deraf, som kan undværes, meget som ligger gjemt i Skabe og Kister, og som ikke bruges af Nogen. Og se dig derpaa om efter en eller anden fattig Familie, der nok kunde have Brug for nogle Skjorter og Klæder i denne kolde Vintertid. Og kjender du ingen, saa spørg en af dine Venner; han ved maaske Besked. Giv det saa til de Fattige med et kjærligt Hjerte og i Løndom.

6) Men spørg først dine Børn, om de ikke ville meddele noget af deres Legetøi til de fattige Familiers Børn. Derefter lægger du i Pakken endnu et Brød eller Gryn eller Mel og saa endelig en Gren af dit Juletræ. Det giver en Julefest i Januar!

Her har du min Nytaarsrecept. Den hjælper!

Fortællinger.

1. Herrens Veie.

„De vil mindes", siger en af de tydske Kolportører, „den sørgelige Historie, jeg fortalte Dem for nogen Tid siden om en Herre, der sad i samme Jernbanekupé som jeg, og der kjøbte fem Testamenter, som han foragtelig kastede ud af Vinduet hen paa Marken. I denne Maaned fik jeg af Inspektøren Tilladelse til at besøge Banevogterhusene langs Jernbanen. Medens jeg handlede med en af Banevogterne om et Nyt Testamente, sagde han: „Det er en af disse Bøger, som vore Arbeidsfolk fandt forleden paa Baneskrænten, kort efter at et Tog var gaaet forbi, og som de ere saa glade over." Vor Herre Jesus tog Vare paa sit Ord. Han overgav det i Naturens Haand, paa det at det maatte komne i Menneskenes Hænder. Uden denne Fjende af den hellige Skrift vilde Arbeiderne aldrig være komne i Besiddelse af den; thi Banevogteren fortalte mig, at de vare Papister. Guds Veie ere underfulde. Herren vor Gud være lovet."

2. Den gavmilde Biskop.

I Bordeaux i Frankrig var der en Gang en Biskop, som aldrig pleiede at lade nogen Fattig gaa bort uden at hjælpe ham enten med Penge

eller Klæder, han gav og gav uafladelig, saa at han selv tilsidst ikke eiede det Nødvendigste. Da han en Dag kun havde et Par gamle Skjorter tilbage, kom hans Tjener til ham og sagde i en medlidende Tone: „Naadige Herre! jeg kjender en Adelsmand, som er saa fattig, at han ikke eier en hel Skjorte.“ — „Virkelig?“ svarede Biskoppen. „Da maa vi kjøbe nogle til ham. Gaa strax hen og kjøb et Dusin til ham; men de maa være fine og gode — hører du!“ — Tjeneren skyndte sig med at udføre sin Herres Ærinde og kom snart tilbage med et Dusin smukke Skjorter. „Godt!“ sagde Biskoppen; „bring dem nu til den fattige Adelsmand!“ — „Naadige Herre!“ svarede Tjeneren, „det er Dem selv!“

(Familievennen.)

---

3. Det tilknyttede Tørklæde.

Johan Elliot, som blev født i England 1603, var i den engelske Kirke den Første, der gik ud til Hedningerne med Fredens Budskab. I Aaret 1631 landede han i Boston i Nordamerika, og kort efter dannede han en Menighed af Englændere og andre Fremmede, som formedelst Kirketvangen hjemme havde forladt Fædrenelandet. Her havde Elliot fuldt op at bestille og en stor Virkekreds, saa at han følte sig ret lykkelig. Hans Ægtefælle var til Velsignelse for ham, navnlig ved sit huslige Sind, som ganske manglede ham. Thi naar han saa en Fattig eller

Lidende, saa var han ikke istand til at dele de Penge, han havde hos sig, med den Fattige, men — han gav gjerne Alt bort. Da derfor Regnskabsføreren en Dag udbetalte ham hans Løn, og Elliot rystede Pengene ned i sit Tørklæde, tog Manden det ud af hans Haand og bandt det sammen med saa mange faste Knuder, som han kunde, for at Pengene, uden at komme bort underveis, kunde komme hjem med Præsten. Men hvad skeer? Elliot seer paa Veien en fattig Familie; dens jammerlige Tilstand gaaer ham til Hjerte, han kan ikke andet, han maa give; men Knuderne ere saa faste, at han ikke kan løse dem og faa Pengene ud. Hvad skal han gribe til? Han kaster den hele Sum og Tørklædet hen til den fattige Kone med de Ord: „Gud har vissetig tiltænkt Eder det Altsammen."

(Familievennen.)

Mindre Stykker.

---

1. Det Vanskeligste og det Letteste.

Da man engang spurgte en gammel græsk Vismand, hvad der var det Vanskeligste og Letteste, svarede han: „Det Vanskeligste er at kjende sig selv, det Letteste er at dømme Andre."

---

2. Herrens Klage.

I Lybæks Domkirke staaer at læse paa en gammel Tavle:

I kalde mig Mester — og spørge mig ei.
I kalde mig Lyset — og se mig ei.
I kalde mig Veien — og gaa paa mig ei.
I kalde mig Livet — og begjære mig ei.
I kalde mig vis — og følge mig ei.
I kalde mig kjær — og elske mig ei.
I kalde mig rig — og bede mig ei.
I kalde mig evig — og søge mig ei.
I kalde mig barmhjertig — og tro mig ei.
I kalde mig ædel — og tjene mig ei.
I kalde mig almægtig — og ære mig ei.
I kalde mig retfærdig — og frygte mig ei.
Fordømmer jeg Eder — da fortænker mig det ei.

(Familievennen.)

Sig „Nei!"

Sig „Nei", sig „Nei", mit kjære Barn,
Naar Synden lokker dig,
Thi denne Vei til Døden bær,
Og mørk er dens Sti.

Sig „Nei", sig „Nei" til alle Raad,
Som stride mod Guds Bud
Og lønligt drage Hjertet bort
Fra din Herre Gud.

At fly, som om det gjaldt dit Liv,
Fly Fristelsen itid'
Og stol ei paa din egen Kraft
Og Dygtighed i Strid!

Sig „Nei" i Jesu dyre Navn
Og se dig ikke om
Og bed og raab af Hjertens Grund:
„Til Hjælp mig, Jesu, kom!

(J. H. Myhre. Efter „Duen.")

Strøtanker.

Et sagtmodigt Svar stiller Vrede, men et haardt Ord kommer Sag afsted.

De Christne ere Børn af en anden Verden end denne forgængelige, Børn af den himmelske Adam, den Hellig Aands, Lysets Børn, en ny Slægt; ikke underligt da, om Verden hader dem.

Daarlige Tanker i et Menneskes Sjæl ligne Olie i Vandet; de ville bestandig svømme ovenpaa. Ingen nok saa snild og findrig Foranstaltning vil kunne sammenblande dem med Dyd og Ærbarhed, saa at de holdes nede og forblive skjulte.

Vogt dit Blik og vogt din Tanke og vogt din Tunge og se altid hen til Christus, inden du handler, saa gjør du vel.

Christelige Livsbilleder
Nr. 47 og 48.

Minde om to Søstre fra den danske lutherske Menighed i Waupaca (Amerika)

(af Past. R. Andersen i Waupaca.)

I Vintertiden 1876 døde to Søstre fra Møen af Menigheden i Waupaca, de vare Søstre i Kjødet og, hvad der er endnu mere, ogsaa i Herren. De bleve kaldede herfra kort efter hinanden og af den samme Sygdom, de døde nemlig begge af Tæring, og begge efterlode en sørgende Mand og uforsørgede Smaa, den ene to og den anden tre; men midt under Savnet, som de efterlode mest i deres Hjem, men ogsaa i Menigheden, er det den glade Trøst, de gik hjem til Herren og Menigheden hisset.

Da der er flere Træk fra deres sidste Dage, som jeg troer, ville glæde Guds Børn, selv om de ikke have kjendt dem personligt, og endnu mere deres Slægtninge og Venner derhjemme paa Møen, har jeg optegnet disse Mindeblade om dem. Der reiser aarlig Mange bort fra Danmark, som der aldrig høres Noget om, og jeg antager derfor ogsaa, Meddelelser herovrefra kunne være til Glæde for Venner i gamle Danmark, og især, naar der som her, kan meddeles, at de, som levede i Troen paa Jesus derhjemme i Fædrenelandet, gik i den samme Tro

fra det fremmede Land ind til det rette Fædreneland i Himlen. Og maatte saa ogsaa disse Meddelelser være til Glæde for Guds Børn og hjælpe et lidet til at vække endnu mere Interesse i den danske Menighed for Missionen blandt Landsmænd i det fjerne Amerika; thi Høsten er stor, men Arbeiderne faa, beder derfor Høstens Herre at sende flere Arbeidere herover i den store Høst, saa Ordet maa blive forkyndt trindt omkring, hvor der er Danske, paa vort kjære Modersmaal.

I.

Maren Christine Danielsen

„Uden Tro er Livet tomt og øde,
Ingen Glæde uden Kjærlighed,
Jesu Tro kan hvert et Savn forsøde
Og i Hjemmet give stille Fred."

Paa den Kvinde, hvis Minde skal meddeles i efterfølgende lille Livsskildring, passede især de to sidste Linier i ovenstaaende Vers; thi det kan nok siges om hende, at hun levede i „Jesu Tro", og det var den, som forsødede de tidt saa trange Sygdomsdage for hende, og i Hjemmet der var stille Fred og Glæde; thi der var Kjærlighed, ved Kjærlighedens stærke Baand var hun bunden til sin Mand og deres Smaa, og hendes Tro hvilede paa den treenige Gud, i hvis Navn hun var døbt, hendes Løsen var, som vi synge i en Psalme: „Vor Tro og Daab", og nu, er det vort Haab, er hun hjemme hos ham paa hvem hun troede, og staaer

med Tak for hans Aasyn, ja, det tro vi, hun har det godt, og man skal ikke ønske dem tilbage, som Engle have ledsaget hjem; men der er dog blevet et stort Savn i hendes Hjem, hun savnes af sine Kjære, sine to smaa Drenge og vel mest af sin Mand, der siger om hende, som det hedder i Ordsprogene (31, 10 flg.) om en god Kvinde, „hun er langt mere værd end Perler, hendes Mands Hjærte forlader sig paa hende", og med Sirak (26, 2.) at hun glædede sin Mand, og derfor føles Savnet endnu mere; thi kun kort vandrede de to sammen, som dog saa gjærne „vilde sammen være". Svært kan det vel ofte være at forstaa Herrens Veie, og vist allersværest, naar han tager det kjæreste fra os, og dog ere alle hans Veie gode og idel Barmhjertighed, og sine Venner adskiller han heller ikke for bestandig, nei kun for en kort Tid, thi „Gud ske Lov i vor Herres Stad for evigt samles de Hjærtenskjære", og der er ingen Adskillelse mere, men et evigt og saligt Møde.

Maren Christine Danielsen f. Jensen er født den 26de Januar 1845 i Raabymagle ved Stege paa Møen af Forældrene Gaardmand Jens Frederiksen og Hustru og blev den 20de Marts samme Aar ved den hellige Daab indlemmet i Christi Kirke. Fra hendes Ungdom af var hun svagelig af Helbred, hvilket maaske bidrog noget til, at hun holdt sig noget tilbage fra de Unges Selskaber; men dog mest dette, at hun tidlig begyndte at elske de Ting, som høre Guds Rige til, hun har saaledes fortalt for sin Mand, hvorledes hun helst ønskede at være ene paa et Sted for i Bønnen at tale med Herren. Da

hun var i sit 17de Aar, døde hendes Moder, og omtrent ved den Tid begyndte hun at høre Pastor F. E. Boisen i Stege, og hun fandt særlig Trøst ved hans Forkyndelse, og hun sluttede sig nu til den Vennekreds, der samlede sig om denne. Tanken om at forlade Fædrenelandet og Vennekredsen derhjemme og reise herover til Amerika, fremkom derved, at hun havde to Brødre og en Søster herovre, som alle tre døde i Waupaca, og da hun især følte sig knyttet meget nær til sin Søster og ønskede at være i hendes Nærhed, saa var det nærmest Søsteren, som drog hende hertil, dog vilde hun ogsaa med Hensyn dertil lade Herren raade, hvad et Brev til Søsteren vidner om, hvori hun udtalte det ved det det deilige Psalmevers:

„Jeg være vil,
O Jesu mild,
Hvor du mig helst vil have,
Jeg lukker ind i Sjæl og Sind
Dig Herre min
Med al din Naadegave."

Og hun maa have fundet, at Herren helst vilde have hende hertil; thi i Foraaret 1870 kom hun til Waupaca. Vor Herre førte ogsaa alt godt for hende her, en ung Mand vandt hendes Kjærlighed, og den 28de April 1871 indtraadte hun i det hellige Ægteskab med Peder J. Danielsen*), og hun fik saaledes snart eget Hjem herovre. De bosatte sig i Town of Farmington omtrent ½ Mil fra Waupaca. Da jeg

*) Broder til Pastor J. J. Danielsen i Alden, Freeborn Co. Minnesota.

første Gang var i Waupaca i Juletiden 1871, ved hvilken Tid Menigheden kaldte mig til sin Præst, vare de med ved vore Forsamlinger, og jeg blev bedet om at besøge dem i deres Hjem, som jeg ogsaa gjorde, skjøndt de dengang stode i Sions Menighed, som betjentes fra den norske Synode. — Da jeg i Foraaret 1872 kom hertil som Præst, og Herren noget derefter skjænkede dem en lille Søn, og han kort efter blev noget sygelig, blev jeg kaldet ud i deres Hjem, for at han ved den hellige Daab kunde blive indlemmet i Christi Rige. Siden sluttede de sig til vor Menighed, og jeg kan med Sandhed sige, hun glædede sig over den danske Kirkes Fremgang herovre, ligesom hun med stor Kjærlighed mindedes gamle Danmark og Vennekredsen derhjemme. Hvad der mindede om Danmark var hende kjært, og, for at nævne lidt, en Art Kaprifolier, som voxer heromkring, holdt hun meget af og fik nogle plantet i Haven, fordi de mindede om de danske Kaprifolier paa Møens Klint. Hendes Broder P. Jensen fik stadig „Budstikken", som udgives af Pastor F. C. Boisen, tilsendt, og den var ligeledes for hende en kjærkommen Gjæst. — Den 2den Januar 1875 gav Herren dem atter en lille Søn, som var meget svag, da han blev født, og det saae næsten ud for Menneske-Øine, som han ikke skulde leve længe, jeg blev tilkaldt Dagen efter at han var født, for at hjemmedøbe ham, Moderen var da temmelig rask; men det varede kun saa kort; thi medens den Lille stadig kom sig, blev hun stedse daarligere og daarligere, jaa hun stadig maatte holde Sengen til hen i For-

aaret. Da Vaaren kom med det smukke Haab ude i Naturen, var det som der ogsaa kom godt Haab om hendes Helbredelse; det var hende en Glæde at se, hvorledes Alt spirede frem i Have og paa Mark, og hun begyndte nu at kunne forlade Sengen og kom saavidt, at da den lille Dreng den 22de August var hun med i Kirke, hvor Hjemmedaaben blev stadfæstet, var i Kirke. Dog det varede kun saa kort; thi da Efteraaret kom med dets kolde Vinde, da Blomsterne bøiede deres Hoveder og sank i Graven, medens Bladene hang gule og visne paa Træerne, da hældede ogsaa hun mere og mere mod Graven; hendes Livskraft tæredes hen og Legemet ligeledes, saa hun, som af Naturen var noget mager, blev stedse magrere. Hun blev da atter lagt paa Sygeleiet, og laa nu hele Tiden med faa og korte Undtagelser, til hun døde. Under hendes lange Sygeleie blev hun trofast pleiet af sin Mand, der med stor Kjærlighed var om hende og ikke veg fra hendes Leie, uden naar det var høist nødvendigt; thi de to vare ret sammenføiede i Kjærlighed, saa de vare ikke to men et. Medens hun laa og hentæredes paa Sygeleiet, og medens Lægen ikke gav noget Haab om Helbredelse, kunde dog ingen af dem slippe Haabet, de vilde gjerne være sammen, og de troede at have i Bønnen faaet Haab fra Herren, at de skulde endnu længere vandre sammen hernede. Ja, medens Legemet sukkede under Forkrænkeligheden, saa var der hos hende et Livshaab, et Kjærlighedshaab for sin Mand og deres Smaa, hun vilde gjerne, som hun sagde, leve længere for at gjemgjælde sin Mand

noget af den Kjærlighed, han viste mod hende under hendes lange Lidelser, dog Herrens Tanker vare ikke deres Tanker, han vilde føre hende, saa haabe vi, til Uforkrænkeligheden. — Efter Nytaar blev hun stedse svagere, og Søndag Eftermiddag den 16de Januar blev jeg kaldet ud for at meddele hende Herrens Legeme og Blod; min Hustru var med derude, og der blev sunget en lille Psalme før og efter; vi holdt knælende Bøn, og derpaa talte jeg lidt til hende ud fra Psal. 94, 19 om Herrens Trøst, den Trøst, at hun i den hellige Daab var bleven et Guds Barn, hvilket skulde forlyste hendes Sjæl under Sygdommen, derpaa bekjendte vi Troen og bade Fadervor. Jeg rettede til hende, som jeg altid gjør ved Berettelser, nogle Spørgsmaal om det var hendes Tro, hvortil hun svarede Ja, og om hun, dersom det var Herrens Villie, ogsaa i den vilde gaa herfra, samt spurgte om hun havde Noget mod Nogen, hvortil hun svarede Nei. Hendes Mand deltog med hende i den hellige Nadvere. Bagefter fortalte hun, at hun følte sig styrket og havde det saa godt. Det saa dengang ud for vore Øine, som om hun ikke havde lang Tid at være i hernede; men da jeg noget efter besøgte hende, følte hun sig lidt bedre, hun var dog meget svag. Hendes Søster, Blikkenslager F. C. Hansens Hustru i Waupaca, havde ligeledes i længere Tid baaret paa et svageligt Helbred og hentæredes af samme Sygdom; men hun vilde dog gjærne ud for at se til hende, og da det den 1ste Marts var et deiligt Solskinsveir, kjørte hun med sin Mand derud, og jeg tog med, og hun

blev glad ved at se sin Søster og følte sig glad, da vi holdt Bøn. Paa Veien frem og tilbage fortalte Søsteren flere Smaatræk fra hendes Ungdom, og at deres Moder havde været lidt ængstelig for hende, som var svagelig, hvorledes det skulde gaa hende; „men", sagde hun, „hun kom ikke til at gaa forud for Moder, men maaske hun bliver den første af os Søskende nu, og Moder vil vist ogsaa blive glad ved at modtage hende." Vi kom ogsaa til at tale om, der maaske kunde være nogle, som syntes, det var lidt underligt, at hun som troede paa vor Herre, dog vedblev at nære Livshaab; men det var Kjærligheden til hendes Kjære, som gav hende det Haab, og saa var Døden jo heller ingen Ven; men den er en Fjende, om end den sidste, selv om den for Guds Børn maa gjøre en Vennetjeneste at føre dem herfra og ind til Freden i Guds Himmel, og det er sandt, hvad der staaer i Psalmen:

„Vor Skabning grant og kjender du
Og ved vi alle se med Gru
Vort Timeglas udrundet!"

Det varede imidlertid ikke mange Dage derefter, før hendes Timeglas var udrundet, og hun, som det er vort Haab, gik ind i det:

„Livsalige Land,
Hvor Glasset ei rinder med Graad eller Sand,
Hvor Blomsten ei visner, hvor Fuglen ei dør,
Hvor Lykken er skinnende klar, men ei skør,
Hvor dyrt ikke kjøbes til Krone paa Baar
De snehvide Haar!"

Torsdag Morgen kom Karlen kjørende ind og

bad mig, om jeg vilde tage med derud, da hun var meget svag. Hendes Søster, skjøndt selv syg, samt min Hustru tog med, og vi fandt hende meget svag; Døden havde alt sat sit Mærke paa hende. Hun kunde ikke tale meget, men hviskede det ud, dog kunde hun godt kjende os; hun laa stille hen, udtæret, som hun var, lignede hun næsten et Lig. Hun ønskede, vi skulde bede for hende, og da vi havde holdt Bøn, trykkede hun med Tak min Haand, og skjøndt hun led meget, smilede hun dog venligt til sin Mand og os andre; men Herren havde jo ogsaa smilet til hende, og hun var „over Christenkøi i Daaben“ bleven „iført Purpurkaaben, Jesu Retfærdighedskjortel“. Det var hendes Ønske endnu engang at blive delagtiggjort i Frelserens Legeme og Blod; men da hun var for svag, ventede vi til hen paa Eftermiddagen, om det skulde blive bedre, hvad det Gud ske Lov ogsaa gjorde. Vi knælede til Bøn, og Troen blev bekjendt, og efterat hun havde udtalt, at hun i den vilde gaa hjem til Herren, tilsagde jeg hende og hendes Mand Syndernes Forladelse og rakte dem det dyrebare Naadepant derpaa; men hun var saa svag, at hun næppe kunde modtage det, saa Vinen maatte gives hende med en Ske, og Brødet dyppes i Vinen; men da hun paa den Maade kunde modtage det, saa ansaa jeg det for ret at meddele hende det saaledes. Det var den sidste Nadvere, hun holdt hernede sammen med sin Mand; hun ønskede at Psalmerne: „Lille Guds Barn“, og „Under dine Vingers Skygge“, skulde synges, og min Hustru sang dem da for, og

vi tør ogsaa nok sige, hun som et lille Guds Barn hvilede under Jesu Vingers Skygge og der slumrede ind i Fred for at arve al hans Herlighed. Til Søsteren sagde hun, hun mærkede nok, det var paa det Sidste, og sagde derpaa Farvel, hvortil hun føiede: „men vi sees snart", og det skete ogsaa langt hurtigere, end man tænkte. Da vi toge derfra, sagde jeg hende Farvel i Haab om at sees for Guds Throne, om det blev sidste Gang hernede, som hun ogsaa haabede, vi skulde. Jeg lovede at se til hende næste Morgen; men hun levede ikke saalænge, saa det blev sidste Gang, vi saaes hernede. — Om Natten vaagede foruden hendes Mand, hendes Broder P. Jensen; hun bad dem om, at bede med og for hende og et Par Gange om at bekjende Troen; hun talte ogsaa lidt om, hun følte Anfægtelser, men Herren var dog hos hende, og da hun, efter at der var blevet bedet for hende, blev spurgt, hvorledes hun befandt sig, svarede hun „det mildnede". Midt paa Natten sagde hendes Mand til hende, at det vist var paa det Sidste, hvortil hun svarede: „Troer du det?" og bad ham derpaa om at faa Troen bekjendt; hendes Broder, der var ude, kom nu ind og derpaa bekjendte hendes Mand Troen. Hun laa imidlertid hen til Klokken 2 og 45 Minutter, da hun drog det sidste Suk, og hendes Aand gik, som vi haabe, hjem til Saligheden. — Næste Morgen kom hendes Mand ind og meldte, hun var død, saa jeg kom ikke derud, han var bedrøvet over, at den han elskede høiest, var kaldet herfra; men dog glad,

at hun var død i Troen paa Herren og i Haabet om der at mødes med hende igjen, og var, som han sagde, glad over, der kun havde været Kjærlighed mellem dem i den Tid, de havde levet sammen. At det var saaledes, derom bærer den Omhu, hvormed han havde pleiet hende under Sygdommen noksom Vidne, ligesom ogsaa dette, at hun stadig havde ønsket, han skulde være i hendes Nærhed. De som kom der, før de tunge Sygdomsdage kom, kunde ogsaa mærke, de to holdt af hinanden, det er derfor ikke saa underligt, der føles et dybt Savn af hendes Mand, de to smaa Drenge maa ogsaa tidlig savne en Moder; kunde hun end ikke paa den sidste Tid selv pleie dem, da hun selv maatte pleies, (de holdt stadig Pige) saa omfattede hun dem dog med Moderkjærlighed, hun sagde saaledes engang: „Lille Frederik, den ældste Dreng, er en af de smaa Stjerner, der skal lyse for vor Fod."

Den 14de Marts var hendes Begravelsesdag, og skjøndt det sneede en Del, saa havde dog en stor Skare samlet sig for at ledsage hende til det sidste Hvilested og især i Kirken var der mange. I Huset sang vi først Psalmen: „Lille Guds Barn", og jeg talede nogle Ord, og derpaa toge vi til Kirken.

II.

Ellen Johanne Hansen

„Lille Guds Barn! hvad skader dig?
Tænk paa din Fader i Himmerig,
Han er saa rig, han er saa god,
Ingen kan staa hans Magt imod,
O Gud ske Lov!"

Da Ellen Hansen blev nedlagt paa Sygeleiet, kun 3 Dage efter at hendes Søster var stedt til Hvile paa Waupacas Kirkegaard, var det hendes Glæde at tale om, at hun var et lille Guds Barn, og at ingen kunde staa Gud Faders Magt imod, og at hun skulde komme hjem til ham for der at være i den evige Fred og Glæde, og da hun kort efter lukkede sine Øine i Døden, saa er det vort Haab, at det kun var for at vaagne hjemme hos Gud Fader, for der at leve evigt hos ham, paa hvem hun troede, og blandt alle dem, som ved Jesu Tro vare gaaede hjem.

Ellen Johanne Hansen f. Jensen, er, ligesom hendes afdøde Søster, født i Raabymagle den 18de April 1842, og den 29de Mai blev hun ved Gjenfødelsens Bad indlemmet i Christi Kirke; sin Daabspagt bekræftede hun den 30te Marts 1856, og hvad hun der lovede, at blive i den til Enden, tør vi ved Guds Naade ogsaa sige, skete. Den 20de Oktober 1865 indtraadte hun i Ægteskab med Blikkenslager F. C. Hansen i Stege; Herren gav dem her en lille Datter, der dog snart blev kaldet hjem. To Aar efter deres Bryllup, i 1867 udvandrede de fra Danmark for at søge sig et Hjem i det fjerne Amerika; ankommen hertil, boede de først i Neenah; men reiste

siden hertil Waupaca, hvor hun havde to Brødre, som vare bosatte. Her blev en lille Dreng kaldet hjem. Hansen fik Arbeide her, og de fik snart eget Hjem. Da jeg første Gang var her, gjorde jeg snart deres Bekjendtskab og var i deres Hjem, ligesom tidligere er meddelt, var Tilfældet for Søsterens Vedkommende. Da jeg kom hertil som Præst, blev jeg endnu mere bekjendt med dem, de hørte til Menigheden, som blev betjent fra Synoden, hvorfra de siden udtraadte og sluttede sig i Mai 1873 til Menigheden, jeg betjener.

Ellen Hansen var ikke stærk af Helbred, det sidste Aar, hun levede; hun blev angreben af Tæring og var meget svagelig, og uagtet tilkaldt Lægehjælp blev hun dog stedse svagere; sin Sygdom bar hun stille, saa der var næppe Mange, som anede, hendes Livsaften var saa nær forhaanden. Hendes Søster led, som før meddelt, af samme Sygdom, og de to Lidelsesfæller kom sammen, naar de kunde, og da Søsteren laa paa det Yderste, saa havde hun dog Kraft, men visselig med Anstrengelse af sine Kræfter, til at komme for at se til hende; hun var der om Dagen, som Søsteren døde om Morgenen efter; men da Søsteren den 14de Marts blev begravet, følte hun sig dog ikke stærk nok til at være med, hendes Helbred var daarligere, og da hun holdt meget af Søsteren, troede hun sig desuden heller ikke stærk nok til at være med; fra Vinduet i sit Hjem saa hun dog Ligfølget ved Kirken. Hun var da langt svagere, end man troede; jeg talte ikke med hende efter Begravelsen, da jeg Dagen efter skulde til Ny London

for at holde Gudstjeneste; derfra kom jeg atter hjem Torsdag Eftermiddag den 16de, og da jeg kom, var hendes Mand der for at bede mig om at komme med sig hjem, da hun ønskede at tale med mig, og hun følte sig anfægtet. Jeg gik da for at se til hende og fandt hende meget legemlig svag og aandelig nedtrykt; Søsterens Død havde gjort et dybt Indtryk paa hende, og det stod klart for hende, hun skulde snart følge efter, og det ængstede hende, at hun følte Tvivl, om hun ogsaa var et Guds Barn. „Jeg har troet", sagde hun med Taarer, „at jeg har været et Guds Barn; men jeg ved ikke, om jeg har været det, eller hvorledes jeg ret kan blive det." Jeg talede da med hende om, at vor Herre havde antaget sig hende til sit kjære Barn ved den hellige Daab, og hun havde jo den Tro, hvorpaa hun var døbt, og den var jo hende kjær, og hun vilde jo gjerne være et Guds Barn, og de tvivlende Tanker, de vare ikke fra vor Herre; men fra Djævelen, som vilde ængste hende; men det, at Djævelen vilde indbilde hende, at hun ikke var et Guds Barn, vidnede netop om, hun var det; thi til en Vantro vilde han ikke komme med saadanne Tvivl; men snarere søge at indbilde en saadan, der var Fred og ingen Fare; Guds Børn søger han at ængste over, at de ikke ere det; men hun skulde blot holde fast ved Troen og saa i Jesu Navn bede om Naade til at forsage Djævelen*). Hun følte sig glad derved, og

*) Dette vil dog ikke altid holde Stik, thi er der et Menneske, der har levet i en død Tro, i en falsk Fortrøstning, og der nu begynder at vækkes Tvivl hos ham, om han

de ængstende Tanker vege for Glæden over, at hun som et Guds Barn var antaget i Daaben. „Jeg har ikke rigtig, sagde hun, tænkt paa, det er Guds Børn; Djævelen vil ængste over, at de ikke ere det; men jeg føler dog, det maa være saaledes; og jeg er glad derved; thi saa ved jeg da ogsaa, at jeg er et Guds Barn.“ Hun talte derpaa, om hun ikke kunde komme til at nyde Nadveren hjemme, da hun følte sig for svag til at komme i Kirke; hvortil jeg sagde, naarsomhelst hun ønskede det, skulde den blive hende meddelt; hun vilde endnu vide, om jeg turde meddele hende den som til et Guds Barn, hvilket jeg forsikrede hende om, jeg turde. Hun talte derpaa om forskjelligt andet, som just ikke egner sig for Meddelelse. Hun var ikke vred paa Nogen, sagde hun, og hun haabede, dersom hun havde gjort Nogen imod, de da vilde tilgive hende, og naar det var Herrens Villie, vilde hun gaa herfra, om hun end gjerne havde levet nogen Tid endnu med sin Mand og sine Smaa, som hun godt følte, trængte til hende. Det var heller ikke uventet for hende, om hun saa hurtig efter sin Søster skulde kaldes herfra; thi hun havde længe vidst, hendes Tid ikke vilde blive blive lang hernede; dog havde hun troet,

---

virkelig var et Guds Barn, ere disse Tanker ikke fra Djævelen, men fra den Hellig Aand. Man maa derfor snarere sige: Hvis du virkelig for Alvor forsager Djævelen og alt hans Væsen og alle hans Gjerninger og i Troen flyer hen til Guds Naade i Christus, saa er du et Guds Barn og har Syndernes Forladelse, og da kan du vise alle Tvivl derom bort om Djævelens Anfægtelser.

Udg.

hun havde levet til Foraaret. Efter at vi havde talt en Del sammen, bekjendte vi Troen og bad Fadervor i Forening; hun bad mig bede for sig, som jeg sagde, jeg vilde, saa godt Herren gav Naade til, hvortil hun svarede, det vidste hun nok, jeg sagde hende derpaa Farvel med Løfte om at komme næste Dag, og saa medbringe Boyes „Lille Skatkiste“, da hun mente, hun vilde blive glad ved den, og at saadanne udvalgte Bibelsprog og Hjertesuk vilde være til Trøst for hende. — Næste Morgen, netop som jeg vilde gaa for at se til hende, kom der Bud, om jeg ikke vilde komme straks, da hun ønskede at tale med mig, og jeg blev tillige spurgt, om det ikke var bedst at hente hendes Mand, som var gaaet til sit Værksted, men da jeg antog, det var Anfægtelse, ansaa jeg det ikke for nødvendigt. Da jeg kom ind, sad hun i en Gyngestol, og Pigen ved Siden af hende paa Gulvet; hun sad med Øinene nedslaaede, og først da Pigen sagde: „her er Andersen“, saa hun op og hilste; jeg spurgte da, hvorledes hun havde det. „Jeg er frelst“ svarede hun, og nu fortalte hun, hun havde været saa anfægtet, at Ingen havde hørt Mage dertil, ja tilføiede hun, vor Herre havde heller ikke hørt Mage dertil; men nu følte hun sig frelst. Det varede dog kun et Øieblik, saa klagede hun atter over Anfægtelser; jeg trøstede hende med, at Christus var død for hende og havde i Daaben antaget sig hende, dertil svarede hun „nei, det er nu forbi“, men lidt derefter tilføiede hun: „der er blot et Ord, som kan frelse mig“, og vendende sig til mig, sagde hun, jeg

havde det Ord, hvortil jeg svarede hende, nei det er ikke mig, som har det Ord, men vor Herre Jesus, han som har det evige Livsord, og det Ord som frelste hende, havde han alt talt til hende i hendes Daab, og naar hun troede det, da var hun frelst. Hun begyndte derpaa at blande en Del forvirret ind i sin Tale, om dersom hun kunde leve et Minut, da var hun frelst; men hvis ikke, var hun fortabt; jeg bad da Pigen om at faa Bud efter hendes Mand, medens jeg blev for at tale med hende. Da Pigen var gaaet, vedblev hun at tale en Del forvirret, og til hvad jeg sagde, svarede hun, jeg forstod hende ikke, hun vilde se paa Klokken, medens hun med det samme udbrød, at der var ingen Naade for hende; men hun maatte synke. Nei, sagde jeg, naar hun troede paa Frelseren, vilde hun gaa ind til den evige Glæde. „Hvor kan Gud frelse mig, har han Magt dertil?" spurgte hun. Jeg svarede: „Ja, han er almægtig", og at Christus var død for hende og havde i Daaben gjort hende til sit Barn. „Ja", svarede hun med Glæde, „han er almægtig, det Ord det frelser mig". Hun følte sig glad derved og sagde, nu vilde hun hvile roligt, og gik da og lagde sig paa Sengen. Hendes Mand kom kort efter; men hun talede da i Vildelse. Han begyndte da at bede Fadervor; men hun afbrød ham; jeg læste da videre, og det var, som det gjorde hende godt, saa hun blev mere rolig, og følte sig glad. Kort efter var det for hende, som hun var død, og med Glædessmil udbrød hun, at hun aldrig havde troet, det skulde blive saa godt, som hun nu havde det her i Glæden,

og at hun saa tillige her skulde se alle sine Kjære Sidt efter maa det dog have været for hende, som hun endnu ikke havde sagt Farvel; thi hun vilde endnu omfavne sin Mand og sine 3 Smaa og sige dem Farvel, før hun gik hjem. Hun udbrød da med høi Røst: „jeg er hjemme! jeg er hjemme! jeg er hjemme!“ og derefter tog hun om sin Mand og kyssede ham og sagde ham Farvel, og derpaa om sine Børn og sagde dem Farvel, ligeledes sagde hun Farvel til Pigen og mig. Derpaa talede hun om forskjellige Ting; men dog stedse om vor Herre, og hun spurgte ofte, om hun var et lille Guds Barn, og naar der blev sagt, hun var et lille Guds Barn, der hvilede under Jesu Vingers Skygge, da kunde hun blive saa glad og smile saa venligt, jeg maatte ogsaa flere Gange bede for hende og bekjende Troen. Jeg blev der om Formiddagen, og i Middagsstunden var det, som om hun kom mere til ret Samling, og hun ønskede da at nyde Nadveren, jeg gik da for at hente Brød og Vin; men da jeg kom igjen, havde hun faaet et Tilbagefald og var ikke ret ved Samling. Om Eftermiddagen talte hun flere Gange om Sakramentet, og at dets Velsignelse maatte hvile over hende; ligeledes talte hun om sine Venner; da jeg saaledes engang kom ind til hende spurgte hun: er det Hr. Madsen? Pastor Madsen i Necedah havde nemlig været hos dem, da han første Gang var her i Amerika, og det var ham, som nu ogsaa randt hende i Tanker. En anden Gang udbrød hun med Glæde over, at jeg var den første hun skulde se her, da jeg ogsaa var hos hende den Søndag hun døde.

Derpaa tilføiede hun spørgende, var det en Søndag eller en Mandag jeg døde? men tilføiede igjen, det skulde jo være en Søndag. Nu var det for hende, som hun alt var i Himlen og talede til os derfra, dog kunde hun ikke ret forstaa, hvorledes alle de kjendte Gjenstande ogsaa vare der. Min Hustru og jeg vare der ud paa Aftenen; et Par af Byens Læger bleve hentet; men de gave intet Haab om Helbredelse. Næste Morgen, da jeg kom for at se til hende, fandt jeg hende ved det samme, jeg holdt da en lille Bøn og bekjendte Troen. Lidt over Middag blev jeg kaldet for at meddele hende den hellige Nadvere, og da jeg kom, fandt jeg hende ganske vel og ved Samling, saa jeg kunde meddele hende Sakramentet; hendes Broder P. Jensen var tilstede, og vi sang derpaa de to første Vers af Psalmen „Jesu din søde Forning at smage", og efter at have holdt en lille Bøn og bekjendt Troen, læste jeg Tiltalen til Syge af Ritualet, og rettede, som altid ved Berettelser, nogle Spørgsmaal til hende, hun svarede, at hun tilgav Alle og vilde gjerne gaa hjem til Herren, jeg tilsagde hende da Syndernes Forladelse i den treenige Guds Navn. Da jeg derefter spurgte hende, om vi skulde synge Verset: „Sødeste Jesus nu vil jeg mig binde" svarede hun, at hun vidste ikke, hvorfor hun ikke skulde kunne binde sig til vor Herre, og det Vers holdt hun saameget af, hvorpaa jeg da meddelte hende i Forening med sin Mand den hellige Nadvere, og hun følte sig styrket og glad derved, og jeg var ligeledes glad ved, hun kom saaledes til Samling, at jeg

kunde meddele hende den, da hun havde længtes derefter.

Søndag Morgen (Dagen efter), da jeg var for at se til hende, sad hun opreist i Sengen med Tillæget til Psalmebogen opslaaet og nynnede paa Psalmerne: „Lille Guds Barn hvad skader dig?“ og „Gud skal alting mage“; hun havde atter havt et Tilbagefald og talede i Vildelse; men stedse om at hun var et Guds Barn, og at vor Herre havde gjort Alt saa godt for hende; hun ønskede, jeg skulde bekjende Troen, som jeg gjorde efter at have holdt Bøn. Det maatte ogsaa siges, vor Herre magede Alt saa godt for hende, og viste sig stærk i den Svage, og førte han end hende „gjennem Kors og Pine underligt“, iblandt, „saa førte han hende vissselig ogsaa saaledes, at det passede paa hende, hvad der staaer i Psalmen, hun nynnede paa:

„Gud skal alting mage,
Naar og du skal smage
Dødens bedske Skaal,
Da vil han det gjøre,
Selv vil han dig føre
Til det rette Maal.
Lad den Pagt
Kun staa ved Magt
At du skal til Herren drage,
Gud skal Sjælen tage.“

I Kirken blev der bedet for hende, og om Eftermiddagen forlod Vildelsen hende igjen, og hun var næsten hele Tiden ved fuld Bevidsthed, til hun lukkede sine Øine i Døden. Om Natten vaagede min Hustru og jeg hos hende, og hun talte da flere

Gange om, at hun længtes efter at gaa hjem til Herren.

Næste Formiddag kom hendes Broder J. Jensen og bad om, jeg ikke igjen vilde komme og meddele hende den hellige Nadvere, hun kunde ikke ret, syntes hun, erindre den forrige Berettelse, og saa var der tillige Noget i det Oplæste, som havde ængstet hende og gjort hende noget urolig, og hun længtes nu efter atter at faa Nadveren. Jeg gik da med, og hendes Broder og jeg talede med hende, om hvad det var, som havde ængstet hende, det var nærmest om Selvprøvelsen, hun havde prøvet sig meget forud, og det ængstede hende, om hun skulde prøve sig mere, hun vilde saa gjerne kaste Alt paa vor Herre og tro sine Synders Forladelse og som et Guds Barn, der havde faaet Alt forladt, nyde Nadveren, vi trøstede hende med, hun ganske kunde hengive sig til vor Herre og til Troen paa, at hendes Synder vare hende forladne. Hun følte sig glad derved men tillige en hjertelig Længsel efter at blive styrket i Troen derpaa ved Herrens Legeme og Blod, og skjøndt det kun var et Par Dage siden, hun havde nydt det, saa turde jeg dog ikke Andet, end atter meddele hende det, da hun havde en saadan Længsel derefter. Hun kom da til at sidde i en Gyngestol, og efter at vi havde forenet os til Bøn og bekjendt Troen, tilsagde jeg hende Syndernes Forladelse i den treenige Guds Navn, og gav hende samt hendes Mand Naadepantet derpaa, og hun følte sig atter styrket. — De følgende Dage derefter følte hun sig glad i Herren, hun ønskede, jeg daglig skulde

bede med hende og bekjende Troen, som jeg ogsaa gjorde, og hun talte ofte med Glæde om snart at være med Herren.

Fredag Morgen Kl. 4 kom imidlertid Pigen og kaldte mig op; hun havde atter følt sig anfægtet og ængstedes; men havde tillige paany faaet Længsel efter Nadveren. Da jeg kom, følte hun sig anfægtet over, at hun kunde ikke ret bede, og de tvivlende Tanker, om hun saa kunde være et Guds Barn, vilde atter forurolige hende; jeg talte da med hende om, at det ikke kom an paa vore Følelser eller Bønner, men paa Troen, paa Jesus og den uforskyldte Naade, og om hun end følte sig svag til at bede, saa bad Jesus for hende. Hun følte sig atter glad; men trængte fremdeles til at faa Forvisningen fra Herren selv ved Delagtigheden i hans Legeme og Blod, og da hun hjertelig bad om det, og jeg vidste, hvorledes de første Christne daglig samledes til Brødets Brydelse, saa holdt vi atter Nadvere med hende, efter at vi ligesom de andre Gange havde knælet til Bøn og bekjendt Troen, og det blev den sidste Nadvere for hende hernede, før hun gik hjem, som vi haabe, for at holde Nadvere i det Høie. Løverdag og Søndag, da jeg var hos hende, følte hun sig glad, om der end kunde komme lidt af anfægtende Tanker. Søndag Aften, da vi vare hos en anden Familie af Menigheden, fik jeg imidlertid Bud om at komme, da hun atter ønskede at tale med mig. Da jeg kom, klagede hun sig over, at naar hun vilde bede, var det, som noget holdt Læberne tillukket, og det ængstede hende noget.

og det var kommet til at staa for hende, som om hun ikke kunde gaa hjem til Herren, dersom hun ikke kunde bede, før hun døde. Jeg trøstede hende med, at Gud seer til Hjertet, og hvad der rører sig derinde, og et Suk fra Hjertet, selv om der ikke kom et Ord fra Læberne, kunde dog være mere for Herren, end mangen en Bøn over Læben, og saa, som jeg før havde sagt, var det alene Troen paa vor Herre Jesus, det kom an paa. Naar man saadan talede med hende, veg Tvivlen, og hun var hun atter glad, min Hustru sang Psalmen: „Naar skal da min Tid faa Ende“ for hende, som hun var glad ved, og derefter holdt vi Bøn. I Ugen derefter blev hun stedse svagere; naar jeg kom for at tale med hende, og naar jeg holdt Bøn og bekjendte Troen, følte hun sig glad, og hendes Tale var stedse om snart at være hos Herren; sin Mand og og sine Børn befalede hun til Herren, og det var hendes Bøn og Haab atter at samles med dem i Himlen. Hun hvilede i Troen paa Frelseren; der kunde vel nu og da komme anfægtende Tanke, og hun maatte erfare det efter Herrens Ord, at Kjødet er skrøbeligt, om end Aanden er redebon; men hun holdt dog stedse ved Herren og ved Troen paa, at hun var et Guds Barn. Der blev stadig vaaget hos hende, og hun følte sig især glad, naar hendes Nærmeste var hos hende. Hendes Broder P. Jensens Hustru var syg, saa hun kunde ikke komme for at se til hende saa ofte, som hun gjerne havde ønsket, hendes Broder J. Jensen kom stadig til hende samt vaagede hos hende, og det var hende en Glæde

at tale med ham om Herren, og hun glædede sig, naar han bad og bekjendte Troen med hende, ligeledes glædede hun sig, naar hendes afdøde Søsters Mand kom for at se til hende.

Løverdagen derefter skulde jeg til Pine River for at holde Gudstjeneste der næste Dag; før jeg kjørte dertil, var jeg der for at se til hende, og der blev da som sædvanlig holdt en lille Bøn med Troen og Fadervor, og hun følte sig ret saa glad, og jeg sagde hende derpaa Farvel med Haab om at sees endnu engang hernede; men føiede til, om det blev den sidste, da hjemme hos Herren, hvortil hun svarede Ja; men bemærkede, at skjøndt hun troede, hun snart skulde være hjemme, saa blev det dog næppe saa hurtig, at det skete, før jeg kom igjen fra Pine River. Hun havde tidligere talt om, hun ønskede, jeg kunde være tilstede, naar hun døde. Hendes Søsters Mand kjørte for os til Pine River, og han var ligeledes for at se til hende, før vi kjørte, og vi troede begge, det ikke var sidste Gang, vi saa hende hernede; men hendes Livs Aftenstund var da meget nær, saa det blev den sidste; thi da jeg kom hjem Søndag Aften, kom hendes Mand kort efter, og paa mit Spørgsmaal, hvorledes hun havde det, svarede han, godt, og jeg hørte da, hun havde lukket sine Øine i den sidste Søvn. Den sidste Nat vaagede hendes Broder J. Jensen hos hende, og han bekjendte Troen for hende, hvorved hun glædede sig, og op ad Dagen var han der tilligemed sin Familie for atter at se til hende, og det blev det sidste Farvel. Hun havde alt taget Afsked med sin Mand og

sine Børn og ventede nu paa snart at gaa herfra. Hun kom til at sidde lidt oppe i Gyngestolen, men var meget mat, og Dødens Kulde begyndte allerede at brede sig over hende, hun kom da atter til Sengs og laa for det Meste stille hen til om Eftermiddagen Klokken 5, da hun stille lukkede sine Øine for ikke at aabne dem mere hernede; men, som vi haabe, for at oplukke dem i Guds Paradis. Søndag Eftermiddag den 2den April blev for hende den sidste Søndag paa Jorden, det blev for hende, som hun havde talt om, da hun talede i Vildelse, en Søndag, hun døde, og det er vort sikre Haab, hun gik ind til den Sabbatshvile, som er beredt for Guds Folk. Jeg var ikke tilstede, da hun døde, som hun ogsaa dengang talte om, men det er mit Haab at mødes med hende og alle Guds Hellige i Faderhuset. — Naar man kom til hende under hendes Sygdom, og der blev talt med hende om vor Herre, smilede hun saa glad, og om der end kom ængstende Tanker hos hende, saa hun maatte kæmpe med Sjælefjenden, som vilde forstyrre hendes Barnefred, saa tør vi dog sige, hun bestod „trods alskens Løgn og Snarer"; thi hun holdt fast ved Herrens Ord, og „med Daabens Pagt i Sind og Mund" stod hun „paa Guds Kirkes Grund", og blev ikke rokket derfra. Og da hendes Kamp var tilende med Søndagaften, da tør vi ogsaa haabe, det skete, hvad der staar i Psalmen:

„Har saa tilsidst du kæmpet ud,
Som det ad Aften helder,
Og sendt det sidste Suk til Gud,
Der hvor Livskilden vælder.

Da i vor Herres Jesu Navn
Guds Engle bære vil i Favn
Dig ind til Herrens Glæde."

Torsdag den 6te April 1876 blev hendes jordiske Levninger stedt til Hvile; vi samledes først i Huset, hvor vi sang: „Nu har jeg vundet og stridt den gode Strid", og efterat jeg havde talt nogle faa Ord, drog vi til Kirken, her sang vi først: „Hvor er det godt at lande i Himlens søde Havn". Derefter talte jeg, jeg mindede først om de Ord i 2. Sam. 1, 23: „De vare elskelige og liflige i deres Liv, de bleve heller ikke adskilte i deres Død", hvorledes de passede paa hende og hendes kort forudgangne Søster, som i Livet vare knyttede saa inderligt til hinanden, nu vare de ogsaa forenede i Døden, og vi haabede i Glæden. Jeg mindede tillige om Ordene i 1. Mos. 24, 56: „Holder mig ikke op, thi Herren haver givet Lykke paa min Reise; lader mig fare op, jeg vil vandre til min Herre." Herren gav ogsaa hende Lykke paa sin Reise, idet hun fandt Hvile i Barnetroen og saa troede vi nu var hun gaaet til sin Herre. Der blev fremdeles sunget: „Tænk, naar en Gang den Taage er forsvunden". Da Laaget var skruet paa Kisten, droge vi til Kirkegaarden, hvor vi sang: „Sørger ei for dem, der sove med Guds Fred i Gravens Skjød", og jeg talte endnu lidt ud fra de Ord „Det er kosteligt for Herrens Øine, naar hans Hellige dø," og derpaa blev Støvet overgivet til Jorden, men med det glade Haab, Sjælen var blandt Guds Hellige i det Høie. Hun blev begravet paa Waupaca Kirkegaard ikke langt fra hen-

des Søsters Grav; hun blev Moder til 5 Børn, hvoraf 3 overleve hende, et hviler ligeledes paa Waupaca Kirkegaard og et i Danmark; men deres Aander haabe vi, ere hos Gud. En almindelig Deltagelse viste sig ved hendes Begravelse, der har næppe nogensinde været saamange Folk før samlet ved en Begravelse her, som der var ved hendes især i Kirken.

Som det vil sees, ere de fleste her meddelte Træk fra mine Besøg hos hende, da hun laa syg, det øvrige er efter hendes Mands og Brødres Meddelelser, og idet jeg nu slutter denne lille Livsskildring af hende, vil jeg gjøre det med det Haab, at den maa være til Glæde og Bestyrkelse for Guds Børn; thi „de Gudfrygtiges Ihukommelse er til Velsignelse".

Maatte saa ogsaa Meddelelsen om disse to Søstre fra den danske Menighed i Amerika bidrage lidt til endnu mere Bøn og Arbeide i Hjemmet for Missionen her, ja kjære Venner, beder at Eders Slægtninge og Venner herovre ikke skulle savne Ordet og Sakramenterne og ræk ogsaa en hjælpende Haand dertil, og vor Herre vil visselig lægge sin Velsignelse dertil naar det skeer i Jesu Navn.

R. Andersen.

Fredenslund, Waupaca i Wisconsin. Januar 1877.

Om det falske Venskab, hvorved Herren blev forraadt*).

Medens Herren efter Aftensmaaltidet var beskjæftiget med at meddele sine Disciple sine himmelske Lærdomme, og medens han led Dødsangsten under sine Bønner i Haven, var hans falske Ven, Forræderen Judas, ifærd med at afslutte Handelen om at forraade Herren, og lægge Snarer for hans Paagribelse. Vor Frelser hengav sig til at lide denne sin Vens Forræderi, som skyldte ham saa meget, af den Grund, at da det var umuligt for ham at føle alle den Slags Lidelser, som Menneskene kalde Lidelser, og af hvilke mange vilde være uforenelige med hans Væsens Hellighed og Fuldkommenhed, saa maatte han vælge saadanne, som almindeligvis ere de bitreste og smerteligste.

En Sorg som denne kan ikke forstaaes af Saadanne, som hverken kjende til at gjøre dem Venner eller bevare Venskabet, eller af Saadanne som tage det let med at fornærme eller miste Ven — en Tænkemaade, som henhører mere til Vilde end til civiliserede Mennesker.

Men den hellige Skrift priser saa høilig den gode og trofaste Ven, at den synes at mangle Ord til at forherlige hans Værd; han er kaldet: „Livets stærke Hjælp", et Klenodie, hvormed Intet kan

---

*) Efter den engelske Oversættelse af den portugisiske Munk Broder Thomas af Jesu's „Christi Lidelser."

sammenlignes, Udødelighedens Lægedom; og ofte er hans uskatterlige Værd nævnet. Paa samme Maade betragter den hellige Skrift utro Venskab som en af de største Ulykker i Livet, isærdeleshed naar det kommer saa vidt som til Fornærmelser og Ærekrænkelser, til at bagtale en Ven eller udspeide hans Hemmeligheder, til at foragte ham eller arbeide paa at gjøre ham Skade. — Ja saa vidt gaaer den hellige Skrift, at den siger, at Venskabets Baand saaledes brudt aldrig mere igjen kan forenes, og med god Grund siger den dette; thi i et inderligt Venskab smelter Hjerterne sammen i Kjærlighed; og dersom derfor min bedste Ven, hvem jeg betroer alle mine Hemmeligheder, med hvem jeg deler al min Glæde og Sorg, og som kjender mig helt igjennem, og hvem jeg elsker som mig selv, dersom han forlader mig, forraader mig, gjør fælles Sag med mine Fjender, gjør Brug af sit inderlige Forhold til mig for at fordærve mig, og udsuger af min Kjærlighed en Gift til at skade mig, troer jeg og paastaaer jeg, at dette er en Anfægtelse, som Klogskab mulig for en Tid kan lade os bære i Taushed; men en Anfægtelse, som kun Guds Naade alene kan gjøre mig istand til taalmodig og fuldkommen at bære i Længden, og endda maa det være mere end hans almindelige Naade, maa være en særdeles Naadegave, ledsaget af hans Arms kraftige Medvirkning; og hvor Gud lader dette vederfares det menneskelige Hjerte, der er det det klareste Bevis paa denne Aands Magt. En saadan Prøvelse er nemlig saa stik imod vor Natur og Svaghed, at det maa be-

tragtes som et ikke lidet Mirakel af den guddommelige Naade at understøtte det menneskelige Hjerte, saa det bærer den i fuldkommen Taalmodighed. En af Apostlene havde sin Del i denne Trængsel — læg Mærke til, at St. Paulus sagde om sig selv, at Gud havde givet ham en Torn i Kjødet, en Satans-Engel til at slaa ham paa Munden. Denne Torn var hans falske Venner og hans eget Folks Forfølgelser, saadanne, for hvis Skyld han hensled sit Liv, og saadanne, som arbeidede paa at bringe ham selv saavelsom hans Lære i Vanrygte, skjøndt de havde ham at takke for deres Christenliv. Dette falske Venskab var saa haardt for Kjød og Blod og langt vanskeligere at bære end alle hans andre Lidelser; saa vanskelig, at han anraabte uophørlig Gud i inderlig Bøn om at tage denne Prøvelse fra ham; men Gud vilde ikke, fordi den skulde være et Satans Sendebud til at slaa ham paa Munden og ydmyge ham; dog lovede han ham at opholde ham ved sin Aand og vogte ham fra at synde.

Den Lidelse, vor Frelser bar af denne Art, var forbunden med et exempelløst og uhørt Forræderi. Jeg forbigaaer Farisæernes Forræderi, de havde ofte gjort Ære af ham, undertiden indbudt ham til deres Hjem og vare komne til ham med smigrende Talemaader, og paa samme Tid, som han udgød sin Naade over dem, benyttede de deres fortrolige Omgang med ham til at ødelægge ham. — Men mellem de tolv hellige Apostle var der en Judas Iskariot, hvem Herren allerede havde tilligemed de andre Apostle givet Magt til at gjøre Undergjerninger

og valgt til at være en af sin Kirkes tolv Piller, han havde betroet ham de smaa Gaver, som han fik, for at han skulde sørge for den hellige apostoliske Kirkes Ophold, og han havde gjort ham, ligesom de andre Apostle, til sin Hjertens-Fortrolige, og Judas spiste ved hans Bord og var daglig om ham.

Denne Mand, som faa Dage før Herrens Lidelse havde set Maria Magdalena salve Herrens Fødder med en meget kostbar Salve, havde udladt sig med, at den kunde have været solgt for 300 Penge og givet til de Fattige, og han havde vist tænkt at beholde selv i det Mindste en Tiendedel, som vilde beløbe sig til 30 Sølvpenninge; thi St. Johannes beretter, at Judas pleiede at beholde en Del selv af de Pengegaver, som bleve givne Herren, og som han tog imod; og for nu at holde sig selv skadesløs for dette Tab, saa gik han hen og sluttede Aftale med Herrens Fjender, hvem han vel vidste, tørstede efter en gunstig Leilighed til at gribe ham. Judas tænkte sandsynligvis, at Herren, ligesom han havde gjort saa ofte, nok ved et Under skulde vide at frelse sig, og saa havde han fortjent de Penge, og selv om Christus ikke skulde kunne frelse sig, saa var han dog den Vindende; men enten dette nu har været hans Tanker eller ikke, saa var han fast bestemt paa at forraade sin Herre. Vi kunne tænke os at han, medens han underhandlede med Farisæerne, har beskyldt Herren for at være ødsel og pragtsyg, og at han paa samme Tid, som han prædikede Fattigdom og Forsagelse af Verdens Goder, selv gik til Gjæstebud og modtog kostelige Salver og sad og

drak med sine Venner og omgikkes med Syndere, medens han prædikede den strængeste Afholdenheds-lære. —

Saadant, og meget Andet vilde Judas beskylde sin Frelser for, for at Farisæerne kunde se, at han havde Grund til ikke at tro paa hans Lære, og at han nu angrede, at han havde holdt sig til ham hidindtil, og nu kun ønskede, at der maatte blive gjort en Ende paa hans Hykleri. Saa overlagde han med dem at forraade ham til dem paa et Sted, hvor de kunde være sikre paa at gribe ham, uden at Folket fik det at vide.

Saadanne og lignende skammelige Beskyldninger brugte han, og for de Skriftkloge og Farisæerne var det Honning, de ønskede Intet hellere end en gunstig Leilighed til at udføre deres formastelige Hensigt, og hvad de hørte af Judas glædede dem rigtigt, og de skjænkede hans Ord fuld Tiltro og bestyrkedes i deres Foragt for Christus og i, at hans store Gjerninger kun vare Blændværk. — Saa roste de Judas for en vis og klog Mand, der var nidkjær i Guds og Almenhedens Vel; de toge dem vel iagt for ikke at gjøre dem Uvenner med ham; men skyndte sig med, at gaa ind paa hans Forlangende og give ham for hans Forræderi 30 Sølvpenninge.

Værdien af hver af disse Mønter, for hvilke Christus blev solgt, beløb sig til omtrent 20 Kroner, for den Pris solgte Judas Guds Søn (saaledes var det forudsagt af Sakarias) (Sak. 1. 12.) for den Pris kastede han hans Venskab fra sig, skilte sig

fra Gud og tabte dermed tillige alle de Velsignelser han havde modtaget af ham, sin egen Sjæl.

Efterat nu Aftalen var sluttet, saa aftalte denne falske Ven med dem, at de skulde holde dem rede, men dog vente med Paagribelsen, til han kom tilbage; thi han havde forud besluttet at benytte sig af de Timer, som Jesus ofrede til Bøn, til at overgive ham til hans Fjender. — Se saaledes er en troløs Vens Hjerte, at han ud af det allerstørste Gode udleder den mest ondartede Gift, og saadanne Ting som allermest skulde vinde hans Hjerte, fjerne ham kun mere og lade ham finde Leilighed til at udføre sine onde Hensigter. Med denne Beslutning vendte Judas tilbage til Herren, og skjulende Giften i sit Hjerte satte han sig tilbords med ham ved det sidste Aftensmaaltid; og da nu Herren havde erklæret, at en af de tolv vilde i denne Nat forraade ham, og hver af dem havde spurgt: „Herre er det mig?" saa — skjulende sin Ondskab, — udkastede Forræderen det samme Spørgsmaal, ja han lod Vorherre Christus vaske sine Fødder, da han vaskede de andre Disciples Fødder, urørt ved de uvurderlige Velsignelser og himmelske Lærdomme, han havde hørt, og uden at føle Medlidenhed med det ydmyge Lam, som han saa i al dets Elskelighed ved sine Fødder. Ogsaa tog han Del i det hellige Nadveres Sacrament som dengang indstiftedes af Vorherre, og uden Tilsidesættelse blev han, den falske Judas, gjort delagtig i alle de Velsignelser Vorherre udgød over sine bedste Venner ved Aftensmaaltidet.

Da Herren nu saa, at Intet af Alt dette ind-

virkede paa ham, saa befalede han ham at gaa bort med de Ord. hvilke Apostlene antoge for en Befaling til ham om at give en Almisse — „Hvad du gjør, det gjør snart.“ Herren udviser endogsaa her mod ham det oprigtige Venskab; idet han til det Sidste opretholder hans Ære og Anseelse ligeoverfor de Andre.

Forræderen adlød og gik bort fra det hellige Bord med Djævelen i sit Hjerte, besluttet paa at hengive sin Herre, og medens Vorherre var ifærd med at forberede sine Discipler og led i Haven saadanne Kvaler, at hans Sved faldt som Blod til Jorden, lagde den Onde sine Planer til hans Paagribelse.

Hvor dybt Herren følte denne Troløshed af Forræderen Judas, kunne vi lære af David, som om sig selv har profeteret Christi Lidelse, da han led Forfølgelse ved sine falske Venners Forræderi. — „Det er ikke en Fjende, der forhaaner mig ellers maatte jeg bære det; det er ikke en Avindsmand, som gjør sig stor imod mig, ellers kunde jeg skjule mig for ham, men det er dig et Menneske, der var min Jævnlige, min Ven og min Kyndige, vi sade samtligen, holdt Raad sammen, som vandrede til Guds Hus blandt Skaren. Lad Døden føre Forglemmelse over dem og lad dem fare levende i Dødsriget, thi der er Ondskab i deres Boliger, i deres Inderste.“

Det er mærkværdigt, at Vorherre som bar alle de andre uhørte Sorger og Sjælekvaler af sin Lidelse i fuldkommen Taushed, udtalte sig alene om

denne ene, idet han sagde til sine Disciple, at En af dem skulde forraade ham, og da han blev greben, igjen bebreidende sagde til denne Ene: „Judas forraader du Menneskens Søn med et Kys?“ Alle Christi Lidelser i hans Lidelseshistorie havde deres Begyndelse i denne ene; i den og det med største Grund var hans Hjerte saaret og pint, og forunderlig og ophøiet er det Exempel paa Ydmyghed, Blidhed og Taalmodighed, som han heri har efterladt os.

Give Gud, at Judas var den eneste falske Ven, den eneste Forræder! ak nei! ved vore Synder har han mange Kammerater her i Verden. Hvor mange af os nuomstunder tilsidesætte ikke Vorherre og hans Velsignelse for den usleste Glæde, de laveste Fornøielser, og bruge hans største Velgjerninger til at gjøre ham vred og fortørne ham. Vorherre Christus kan vel ikke længere lide den Pine og Sorg, som han følte ved Judas Forræderi; men klart forudsaa han, og vel vidste han, hvormange troløse Efterfølgere han vilde faa, og bitter var hans Sorg over alle de troløse Venner, som i Fremtiden vilde blive talte i hans Kirke. Hans Venskab vedbliver og varer ved i Evighed, hvorved vor Utroskab altid synes at voxe. Enhver spørge sig selv, naar han var saa stræbsom og ivrig efter at tjene Gud som efter at tjene sine egne Forretninger her i Verden, og naar af Venskab og Kjærlighed til Gud enhver anden Lyst og jordisk Gjenstand var ham til Besvær, eller naar han af trofast og ærbødigt Venskab til Gud undlod at gjøre efter sine egne Lyster? Jeg

tør sige, at dersom vi skulle være ærlige og i Sandhed kjende vore egne Hjerter, saa skal Enhver af os i denne Sag befinde sig netop at være en saadan Judas, og vi skulle ikke have mindre Grund til at finde Feil ved os selv, end ved ham.

Dersom vi endnu til dette føier alle de Gange, da vi, med disse Synder i vore Hjerter, gaa ind i Guds Kirke og paa vore Knæ raabe til ham i Bøn, kaldende ham vor Fader, Ven og Gud, og medens vi saaledes ere langt borte fra hans Venskab, ikke destomindre bære os ad ved hans hellige Alter og i hans Hus, som om vi vare hans fortroligste Venner, forglemmende vore mange Forbund med Djævelen, Verden og Kjødet mod vor Gud, mod hans Befalinger og mod hans Venskab, saa kan der kun være liden Tvivl om, at Christus har tilstrækkelig Aarsag til at fordømme os Alle som falske Venner, og at han har havt Lidelserne for vor Forræderis og Troløsheds Skyld.

Se vi paa denne Sag i et andet Lys, saa se vi, at Gud ved villig at underkaste sig Sorgen af det falske Venskab, gav Beviser paa sin Kjærlighed og Omsorg for sine trofaste Venner, thi i sin særdeles Omhu for dem, gav han sig selv hen til at blive deres Medlidende i denne Sorg, en Sorg, som almindelig vil falde i alle deres Lod, der i Sandhed tjene ham; thi Prøvelser, foraarsagede af falske Venner, ville sikkert blive dem til Del, som vende sig til Gud og forsage dette Livs Daarlighed. De ville blive sete paa som de, der fordømme al Glæde, som Hyklere eller som Mennesker, der holde sig

bedre end Andre, deres mindste Feil ville blive lagte Mærke til, Alt hvad de foretage sig, bliver set i det værste Lys, deres Nidkjærhed bliver betragtet som Fanatisme, deres Frygt for at fortørne Gud bliver anset som Uforddragelighed mod Mennesker — ja saaledes bruges som Vaaben imod dem selv deres Aandsgave og Dyd. Hvor dybt saadanne Anfægtelser føles af et gudfrygtigt og retskaffent Menneske, faaer han bedrøvelige Prøver nok paa, og Gud, som seer og kjender ham, forstaaer hans Trængsel, saavel som den Hjælp og Naadesbevisning, han trænger til. Denne Sorg ligger udenfor al menneskelig Trøst; thi et retfærdigt Menneske vandrer stille for Gud og søger hverken List til sit Forsvar, ikke heller tænker han paa at forhindre sine Fjenders slette Hensigter; men han ønsker snarere at omvende og oplyse sin Modstander, medens hans troløse Ven finder en Gift i Alt, hvad han gjør, og udleder Slethed af alle hans Handlinger. Saadanne bringer Vennen Christus Hjælp og Trøst, ved at vise dem hen til, hvad han selv led, og ved tydeligt at vise dem, at denne er den eneste Vei til Seir, de eneste Midler til at rive dem bort fra al jordisk Venskab for alene at kaste deres Kjærlighed paa ham, der i Renhed og Sandhed elsker baade Fjender og Venner; han, som kan gjøre et Menneske stærkt til at bære i Taalmodighed en Vens Troløshed; med sine Arme omfavner den forurettede og forfulgte Sjæl ham som sin eneste og urokkelige Ven.

Af en Menighedsdiakonisses Liv.

(Af Pastor Ebel i Graudenz).

I min Fødeby flyder en lille, men bred og ved sit stærke Fald rivende Bæk, Trinke, i Weichsel. Ved dens Bred er der anlagt flere Blegpladse, og det grønne Græs med fine gule Blomster og Forglemmigei er en yndet Tumleplads for de fattige Børn. Men intet Hegn skiller Engen fra Bækken, det faste Bolværk har intet Rækværk, og der gaaer intet Aar, uden at Præsten maa skrive i det Mindste under et Barns Dødsattest: Druknet i Trinke.

I en fattig Gade nær ved Bækken boede en Opsynsmand ved Straffeanstalten. Hans ældste Dreng var et legemligt vel udviklet Barn, men dets Aand var fra først af svag og sløv. Trods alle Advarsler var han, medens Embedets strænge Pligt bandt Faderen, og Moderen passede Barnet i Vuggen, løbet ud paa Veien, derfra ind paa Blegepladsen, og om Aftenen meldte den trøstesløse Fader, der især elskede dette Smertens Barn, mig: „Han er druknet!" — „Hvorfor har De ikke passet paa?" — „Jeg var i Tjenesten; ja, Hr. Pastor, havde vi fattige Folk ikke Guds Engle, der passede paa Børnene, hvor faa af vore Børn, hvis Fædre og Mødre maatte stride for det daglige Brød, vilde da blive store?"

Af disse Ord talede den gamle Tro, der endnu lever i Befolkningens laveste Klasser, og de rørte

mig dybt. Men jeg vidste ogsaa, at Guds Engleskarer ikke have det Hverv at oprette al Menneskenes Daarskab og Efterladenhed, og fra det Øieblik lod den Tanke mig ingen Ro: Hvad bør vi gjøre for at bevare vor Arbeiderbefolknings Børn? Hvorledes skal jeg faa oprettet en Skole for Smaabørn? og hvorledes faa fat paa en af hine Stedfortrædere for Englene paa Jorden, hine tro Guds Tjenerinder, der om de end ikke have hvide Vinger, dog bære hvide Kapper, Diakonisserne. I Byen bestod en Gren af Kvindeforeningen. Den gamle, berømte Fæstning, der i Ulykkesaarene 1806 og 7 havde holdt Troskabens Fane saa høit, havde, da Krigens Bølge gik mod Vest, i sit Navn havt Tiltrækningskraft nok til at vinde et betydeligt Medlemsantal for Foreningen. Ogsaa efter hine offerberedvillige Dage vare Mange blevne tro, og saaledes modtog jeg i 1873 det taknemmelige Embede at være Sekretær for en Forening, der aarlig kunde raade over 650 Kroner uden ret at vide, hvad jeg skulde gjøre ved disse Penge. For det Meste bleve de uddelte som Almisser af de Damer, der vare i Bestyrelsen.

Mit Forslag at oprette en Skole for Smaabørn fandt Bifald. En Basar, nogle Foredrag, et særligt Møde — og vi vare Eiere af et venligt Hus med Have i vort Fattigkvarter. Kønigsberg sendte en Diakonisse, og med 10 Børn, der dog snart bleve til 70, begyndte vi Arbeidet.

Til Børneskolen sluttede sig selvfølgelig Menighedspleien. Ved at besøge de Hjem, hvorfra vore Børn stammede, saa Søsteren snart saa megen Nød,

saa megen aandelig og legemlig Elendighed, at hun havde nok at gjøre i sin Fritid med at hjælpe og pleie. Men Arbeidet voxede, og Kræfterne kunde ikke strække til; da betænkte vi os ikke længere, men bade om og erholdt en anden Diakonisse, som nu egenlig paatcg sig Menighedspleien; om denne er det, at jeg vil fortælle.

Men hvorfra tage Penge til dette nye Arbeide? Gud være takket, dem have vi endnu aldrig manglet. Vistnok hylde vi ikke den Grundsætning, at man altid bør vende sig til de virkelig troende Kredse. Det har saa ofte gjort Veien besværlig for den indre Missions ædle Værk, at man havde noget imod at bede om materiel Hjælp ogsaa fra saadanne Kredse, der stod fjernt fra de troende Christnes Samfund, men dog havde Glæde af Menneskekjærlighed og Velgjørenhed. Derfor hensygne eller hensygnede tidligere saa mange i Kønigsberg, hvor jeg som Hjælpepræst forgæves søgte at gjøre min Anskuelse gjældende, ogsaa at drage videre Kredse til Gjerningen. I vor By bestaaer foruden Kvindeforeningen en kommunal Forening imod Tiggeri, hvis Forstander jeg er. Denne fandt jeg rede til paa sin Bekostning at indrette et Suppekøkken paa vort Grundstykke, saavelsom ogsaa til at give et Tilskud til Søsterens Løn. En privat Velgjørenhedsforening gav mig til Sygepleien 135 Kr.; Forelæsningerne indbragte over 540 Kr., og til vore Indsamlinger have baade Jurister og Medicinere, baade Præster og Kjøbmænd bidraget. Altsaa holder jeg den Klage for uberettiget, at vi ofte have manglet Mid-

lerne til vort Øiemed. Gaa vi blot til Sagen med et varmt, christeligt Hjerte og praktisk, utrættelig Virksomhed, saa ville vi med Guds Hjælp aldrig mangle Midler, ham alene tilhører baade Guldet og Sølvet.

Vi ville faa det bedste Billede af en Menighedsdiakonisses Virksomhed, naar vi skildre en af hendes Arbeidsdage.

Det er tidlig om Morgenen; i Arbeiderkvarteret, i de lange, snevre Gader, i de lave, næsten overalt en Etages Huse vaagner Livet. Murere og Tømmermænd træde ud af Dørene og ile til Byggepladsene; Vaskerkonen bringer de Smaa til Naboerskèn, for at hun i rette Tid kan faa de ældre Børn sendt i Fattigskolen og de smaa i Børneskolen; hist og her støder en Haandværker Vinduet op for at indlade Foraarsluften i den lave og renlige Stue, hvor Arbeidet snart skal begynde; men paa mange Steder udsover Elendigheden og Lasten de forløbne Dages Rus, et andet Sted sukker den Syge efter en gjennemvaaget Nat, beder en bævende Læbe, halvt tvivlende: „Giv os i Dag vort daglige Brød!" I det Hus, som har Overskriften: Skole for smaa Børn, staaer Vinduet i Gavlværelset aabent; en af tre Stemmer sungen Psalme klinger som en Fredshilsen ud over Husene, derefter rasle Kaffekopperne en liden Stund, Døren aabnes, og begge Søstrene med deres Pige, en sextenaarig Forældreløs, som vi have taget op fra Gaden for at frelse hende, træde ud i den nette Have, der ved Siden af Legepladsen indeholder Børneskolens smaa Gymnastikapparater.

Medens den ene Søster, Lærerinden, seer til sine Blomster, gjør den anden sig reisefærdig til et Besøg til de Fattige og Syge.

Hvor finde vi dem? Byen deles i 18 kommunale Fattigkredse og desuden i det dobbelte Antal af Hjælpekredse, som Foreningen imod Tiggeri har ordnet. Fattigforstanderne og Pleieforeningens Medlemmer vide, at en Melding hos Præsten eller Søsteren vil skaffe Hjælp, og Fattiglægerne ere hine taknemmelige, naar deres Henvisning til vor Understøttelse strax forskaffer, hvad der behøves. Vel er en Diakonisses Arbeide ikke tilstrækkeligt for Byen, men den egenlige Fattigpleie er dog ellers saa godt ordnet, at hun er en uundværlig Hjælp for den øvrige Fattigforsørgelse. Vi gaa ud fra den Grundsætning, at — med Undtagelse af ligefrem Pengehjælp, der maa være de andre Foreningers Sag — maa materiel Hjælp bane Veien for den aandelige og geistlige. Vi udruste derfor vor Søster med det nødvendige Linned, især har hun et Forraad af fuldstændigt Sengetilbehør, saavelsom af Børnelinned og ved i Nødsfald, hvilke Familier der, om det gjøres nødigt, kunne være i Stand til at hjælpe med gamle Klæder, Linned o. s. v. Derhos have vi anskaffet de nødvendigste medicinske Hjælpemidler, som ingen Sygepleierske kan undvære, saasom Gummilærred og lignende. En lille Sum, som hun hver Maaned selv kan raade over, tjener til at skaffe øieblikkelige Styrkningsmidler. Men fremfor Alt have endel Familier forpligtet sig til at levere Suppe og kraftig Mad til de Fattige; Suppemær-

kerne ere Menighedssøsterens værdifuldeste Udrustning. I den strænge Vintertid træder da under den anden Søsters Medopsyn Suppekøkkenet i Virksomhed og skaffer de Fattige Mad. Jeg troer, at et saadant Tilbehør er ubetinget nødvendigt. Saa meget end ofte et venligt Ord, en Trøst af Skriften og Psalmebogen, en kjærlig Haandsrækning, ydet af milde Hænder, kan virke, — vore Fattige hungre og lide Nød, derfor maa først Hjælpen ydes, og da finder et godt Ord ogsaa et godt Sted.

Saa vandrer nu vor Søster til de fattige Barselkoner, der mest længselsfuldt sukke efter hendes Hjælp. Manden maa bort om Morgenen, Fabrikkens Damppibe, Arbeidsklokkens Lyd kalder ham Klokken 6, om end det lille Barn skriger, og Konen urolig kaster sig frem og tilbage paa Leiet; som en Hjælp fra Himlen synes Diakonissen den Forladte. Hun pusler om Barnet, skifter den Syges Tøi, lover Suppe til Middag og befaler den ældste Pige at hente den paa det bestemte Sted; — endnu et trøstende Ord fra den evige Trøstens Kilde, og hun gaaer videre.

Nu staaer hun ved et gammelt Fattiglems Sygeleie: i store Smerter helt sammenkrøben ligger hun paa sin Straasæk! Hun lider ikke Nød, Fattigvæsenet maa betale hendes Husleie og dertil en lille Tærepenge; en Søn, der er Bagersvend, bringer af sin Fortjeneste lidt til Vederkvægelse for den Syge; men den trøstesløse Ensomhed og Mangelen paa Beskjæftigelse tynger paa den Gamle, der kun har kjendt til rastløs Virksomhed i Mark og Eng. Her

tøver igjen Søsteren et Øieblik, læser en Morgenbøn, hører taalmodig paa den Syges ofte gjentagne Klager og efterlader tilsidst en god, opbyggelig Bog til Trøst i Ensomheden.

Nu kommer Turen til et saaret Menneske, hvis Fødder daglig maa forbindes, trods al ilde Lugt, Omslagene maa tilberedes og lægges paa, et Arbeide, som ingen Anden vilde paatage sig; saa gjælder det om at vise en langsomt henvisnende Olding, hvis Sygdom efterhaanden har trættet alle hans Omværende, at Christenkjærligheden aldrig ophører. Men henviser da en By, der har et eget Hospital, sine Syge til denne frivillige Hjælp? Og om den gjorde det, saa findes der netop blandt de Fattige ogsaa en saadan gjensidig hjælpende og forbarmende Aand, at der derved udfyldes mange Huller i den ordnede kommunale Virksomhed. Desuagtet bliver dog nok tilovers, nok stakkels Menneskebørn, der ikke ville indskrives i vore Hospitalers Fattigfortegnelse, og der staa ganske ene og ikke kunne finde nogen Deltagelse, hvorfor da ogsaa vor Diakonisse har Arbeide nok. Og har det Intet at sige, at det er en Opflammen af den christelige Kjærlighed, der med sit klare Skin lyser ind i vort Folkelivs Nat?

Men Fattigpleien har ikke mindre Betydning end Sygepleien. Og i den Henseende er Søsteren for mig en sand Søster Føbe, om hvilken Paulus taler i Romerbrevet, 16de Kapitel: Thi hun har og gjort Mange Bistand, ja ogsaa mig selv. Vel har Byen en aarlig Fattigudgift af 21,600 Kr., det er 1 Kr. 80 Øre for hver Enkelt af Befolkningen;

men hvem gaaer bagefter dèn understøttede Tiggerske, hvem opsøger de skjulte Fattige i deres Hjem, dem, der ikke ville bede om Almisse, hvem forstyrrer den dovne Ladhed, der i Fattigforsørgernes bekjendte Visittimer lægger sig til Rette for at spille den Hungrende paa sin Straasæk, hvorpaa den siden vederkvæger sig paa det behageligste med Sild og Sirup — hvem Anden end vor Søster? Paa bestemte Tider henter hun Præsten til en Vandring rundt omkring. Da træffe vi paa overraskende Optrin, saadanne, ved hvilke Hjertet bløder, og andre, hvor man glæder sig ved at rive Hykleriet Masken fra Ansigtet. Og naar da en hurtig Indsamling afhjælper den truende Nød, eller en ilsom Angivelse unddrager Bedrageren den Hjælp, der kun bør komme de virkelig Trængende til Gode, — er det ikke Umagen værd? En livsled, forhenværende Slagter, der sad hen med en talrig Børneflok, opdagedes af vor Søster, næsten forsmægtende af Elendighed — vi kunde ved hurtig indsamlede Midler hjælpe ham til igjen at begynde sin tidligere Virksomhed; nu er denne Mand, der var lige ved at gaa til Grunde med sine Nærmeste, en ærlig brav Borger, der fuldstændig kan ernære sig selv. Ofte behøvedes kun Anbefaling, Medhjælp til at faa en Plads, Henvisning til noget Arbeide paa Landet for at redde et Menneske ud af den dybeste Nød; — men hvo fandt Veien? Menighedsdiakonissen.

Saaledes vandrer hun Gade op, Gade ned. Men det bliver Middag, Mærkerne ere uddelte, hist og her møder hun allerede Madkurvbærerskerne.

Efter en kort Hvile i Hjemmet maa hun hen i Skolen; det er Onsdag eller Lørdag, Haandgjernings-Skoledag for Pigerne.

Hvor ivrigt Børnene ile hid! Det er dog mærkværdigt, til Skolen gaaer det med surt Ansigt og tvært Alvor, og her ere 40 til 50 forsamlede og kunne næppe vente, til det begynder. Nu, Søsteren sætter jo visnok det lille Harmonium i Bevægelse, der paa Grund af sin Lighed med en Lirekasse paa Auktionen blev drevet op til 45 Kr. af en Baadeskipper, og vore yndige religiøse Folkesange lyde gjennem Stuen. Og medens nu Naalene flittig arbeide, forelæser en af vore yngre Damer, der fra flittige Konfirmander ere blevne os trofaste Medhjælpersker, en smuk Fortælling. Her er nemlig ogsaa vort Folkebibliothek. Dets Anskaffelse har ikke kostet os Noget. Hver Elev i Arbeidsskolen lægger en Smule i Bøssen, og derfor kjøbe vi Bøger. Vi have allerede 80 Bøger, der ogsaa i Forening med de Tidsskrifter, som Præsten og Andre give, vandre til vore Syge; vi ere for Øieblikket i Færd med at lægge Grunden til et christeligt Folkebibliothek for vort Fattigkvarter ved et større Indkjøb af Bøger — næste Vinter maa vi have 200 Bind.

Dog vil jeg ikke alene tegne Lysbilleder. Ogsaa om Missionsvirksomhed maa jeg tale. Om Søndagen forsøgte vi at indbyde Tjenestepiger og Fabrikarbeidersker, de maatte komme ned i Haven ved vor Skole og bringe deres lille Haandarbeide med. En Sang blev sungen, Evangeliet blev forklaret, derefter samtalede vi, eller der forelæstes Noget. Men kun en

ganske lille Kreds af mine bedste Konfirmander lod sig bevæge til at komme; Tjenestepigerne vægre sig, fordi de et eller andet Sted have faaet den taabelige Fordom, at disse Sammenkomster kun ere for Faldne og moralsk Fordærvede.

Henimod Aften gaaer vor Søster ikke ud. Paa den Tid vide de Fattige, at de kunne træffe hende hjemme. Snart kommer en Kone og klager over, at hvormeget hun end beder den syge Mand at nyde den hellige Nadvere, saa nytter det dog slet ikke — Søsteren lover at besøge ham i Morgen for at tale ham til Rette og betage ham den overtroiske Indbildning, at Sygekommunionen nødvendigvis er Indledning til Dødsleiet, samt for at hente Præsten. En anden Kone kommer med Klager over sin Mand — ogsaa her bliver Menighedsdiakonissen aandelig Mæglerske, mest ved sine egne Ord, hvilke ofte virke langt bedre end Sognepræstens kaldsmæssige Indblanden. Uden hende vilde Halvparten af den saa vigtige Sjælesørgergjerning være umulig — hun er i Sandhed en Medhjælperske efter mit Hjerte.

Hver Fredag Aften komme Diakonisserne til mig. Da tale vi sammen om Ugens Arbeide og fastsætte den nye Arbeidsplan, tillige er Aftenen i Præstegaarden en kjær, forønsket Vederkvægelses Stund. Vel maa vi takke Gud at han har gjort os det muligt at tjene de Fattige saaledes; — han hjælpe fremdeles, at ikke kjødelig Iver eller Lyst til at tækkes Mennesker, men ydmyg Kjærlighed maa være og forblive Drivfjederen for vort Arbeide.

Lidt fra et Familiebesøg.

(Af N. Nedeph).

Engang var jeg i Besøg hos min Onkel, en fattig Mand, som havde mange Børn og selv var meget svagelig, medens en stor Sorg havde ramt dem. Denne Sorg havde den ældste Datter forvoldt dem, idet hun af en „Vildbasse“ havde ladet sig forføre til Hor og nu var nedkommet med et Barn. Dette vidste jeg allerede længe, inden jeg tog hen til dem. Min Onkel boede et Par Mil fra mit Hjem.

Nu havde jeg allerede længe tænkt paa at ville forære hende en af de allerbedste opvækkende Bøger jeg kunde finde, men kunde længe ikke blive enig med mig selv om, hvilken det skulde være; jeg vilde ogsaa gjerne tale med hende om Gud og hans Naade samt Syndens Vederstyggelighed. Endelig bestemmede jeg mig til at give hende Richard Baxters: „Opfordring til den Uomvendte“, og at reise hen at se til dem Alle med det snareste, baade Onkel og andre af Familien, og saa havde jeg fuldt bestemt at ville forsøge, om det var muligt at tale nogle Ord i rette Tid til den stakkels faldne Pige. Bogen kunde jeg let faa givet hende, mente jeg, men talet alvorligt med hende, mente jeg maaske ikke gik saa let.

Altsaa reiste jeg med Baxters Bog i Lommen i det Haab, at Gud vilde lægge sin Velsignelse i, at den kunde bringe hende til Anger og Omvendelse.

Jeg var lige saa lykkelig over at have valgt denne Bog og fattet denne Beslutning, og jeg syntes, det var saa let at udføre det akkurat saaledes, som jeg havde bestemt det, ja jeg havde ligeledes tænkt, hvordan jeg vilde sige, og hvornaar jeg vilde give hende den. O, jeg havde den bedste Hensigt, jeg ynkedes over hendes Sjæl.

O, kjære Venner, vi bør altid stræbe efter at kalde paa vore Medmennesker, der er mange Maader, vi kunne gjøre det paa, men lad os ikke glemme at bede Gud om Bistand, Raad og Veiledning samt hans Velsignelse. — Jeg havde bestemt mig til at give min Kusine Bogen ligestrax, dersom jeg bare kunde komme til at tale lidt med hende, saadan omtrent i Enrum, mente jeg.

Jeg kom altsaa hen til min Onkels. De vare Alle hjemme. Men saasnart jeg kom indenfor Døren, ved jeg ikke, hvordan jeg blev, der kom saadan en underlig Modløshed over mig til at tale om Christus og Synden og Naaden. Det var Svaghed og Djævelens Angreb for at forhindre mig i at faa udført min Beslutning.

Nu kom jeg hen ved Bordet — det var tidlig om Formiddagen — og fik mig noget Frokost. Vi kom ordenlig i Snak Allesammen, det var saa længe, siden vi havde talt sammen. Maden smagte mig godt, og jeg mærkede ikke synderlig til, at Sorgen for Øieblikket var saa stor i Huset over Datterens Ulykke, Saaret var maaske lægt endel; jeg vidste, at det havde været et dybt Saar. — Tiden gik, men jeg kunde ikke tale om det, jeg vilde. Min Kusine

var ikke tilstede strax. Lidt efter kom hun. Ak hvor forandret, siden sidst, jeg kunde knap kjende hende! Hele hendes Væsen bar Spor af Sorg og Anger, kunde jeg strax se; og jeg ynkedes over hende; men hvor skulde jeg kunne tale til hende om hendes Brøde netop idag, det kunde jeg ikke, syntes jeg, jeg nænnede ikke, jeg syntes, at det var dog altfor haardt og ubarmhjertigt af mig at ville holde Straffeprædiken over hende nu i Dag, naar jeg var kommen der i Besøg, og da nu maaske Saaret var ligesom halvlægt, og saa rive det op igjen. Saaledes tænkte jeg, medens jeg sad og spiste, og dog var der alligevel en Stemme i mit Indre, som drev mig til at forsøge at kalde hende til Anger og Omvendelse, dersom det ikke allerede var skeet. Bogen maatte jeg idetmindste se at faa givet hende.

Der gik en Time, og der gik to. Nogle af Naboerne vare komne der ind ogsaa, og vi talede om mange Ting. Tilsidst kom vi til at tale om Synden og om Livet og Døden; — men ikke kunde jeg faa Mod eller Leilighed til at tale med min Kusine om disse Ting; — mærkeligt, skjønt jeg saa tidt har talt aabent og grundigt baade til den Ene og Anden om det Ene Fornødne, Jesus Christus, Himmerig og Helvede, kunde jeg dog nu til min Kusine, som jeg ellers før havde været saa fortrolig med, ikke faa et Ord frem. „Skulde ingen af de to Ting, som hele Dagen har ligget dig saa meget paa Hjerte, lykkes", tænkte jeg og blev helt bedrøvet.

Der gik atter to Timer, men endnu havde jeg

ikke faaet givet hende Bogen eller talt med hende om andet, end verdslige Ting. Jeg havde ikke mange Timer tilbage, inden jeg skulde reise igjen; thi jeg havde nu fast bestemt at ville reise med Aftentoget hjem samme Dag. Jeg tænkte, der maa vel gives Leilighed, du maa vel faa Mod, om det er Guds Villie; — men nei. — Jeg sukkede til Jesus. Det hjalp noget, da kom min Frimodighed, men Leiligheden ikke. Endelig gik min Kusine ud i Haven, nu maa der være Leilighed, tænkte jeg, og jeg gik bag efter. Hun slog Øinene ned og blev helt forlegen, da vi bleve ene, kunde jeg mærke øieblikkelig, og jeg tabte atter Modet. — „Jesus hjælper nok", sukkede jeg atter. Vi begyndte nu at snakke, og jeg var spændt paa at begynde at dreie Ordene hen paa det Ene Fornødne — men i det Samme, som jeg var lige ved at naa Maalet, blev vi kaldt ind, jeg troer, vi skulde drikke Kaffe. — Atter skuffet.

Saa var der kun nogle faa Minutter tilbage, forinden jeg maatte afsted, dersom jeg vilde med et af Aftentogene. Endnu havde min Kusine ikke faaet Baxters Bog, og nu havde jeg opgivet det Hele. — Det maa ikke være Guds Villie, tænkte jeg tilsidst.

Nu bød jeg Farvel til Alle dem, der vare i Huset. Hendes to yngste Søskende gav jeg hver en god „Drikkeskilling" eller „Hvedebrødspenge", som det kaldes, hvorover de bleve meget glade. Sidst bød jeg vistnok Farvel til min Kusine, og i det Samme jeg vilde give hende Haanden, trak jeg Bogen op af Lommen og rakte hende den, idet jeg

sagde omtrent som saa: „Jeg har her en god Bog som jeg gjerne vilde forære Dig, dersom Du kan bryde Dig om den og vil læse den?" Hun takkede mig meget og blev bevæget. Alle de Tilstedeværende stirrede paa mig. — Altsaa havde jeg dog omtrent faaet mine vigtigste Ønsker for denne Dag opfyldt alligevel, og jeg takkede inderlig og glad min Gud og Frelser, fordi han i det yderste Øieblik gav mig Kraft til at udføre saa ringe en Gjerning til hans Ære.

Underlige ere Guds Veie og Førelser.

Hjælpemidler paa Veien til Livet.*)

Bibelen.

Guds Ord er en Christens daglige Næring; — hvis han virkelig er bleven „gjenfødt af Aanden", vil han „hige efter den aandelige, uforfalskede Mælk, at han kan voxe ved den." (1. Pet. 2, 2). Det „naturlige Menneske" har ingen Lyst til at nyde denne aandelige Føde, men denne vil sikkerlig findes i et Hjerte, der fornyet ved Guds Naade.

Bibelen er Guds Bog, skreven af Mænd, der „talede, drevne af den Hellig Aand." Modtag da denne Bog ikke som „Menneskers Ord, men som

*) Af Oxenden, Veien til Frelse eller et Raad til den Bakte. Andet Oplag. Odense 1879. Dette grundige, opbyggelige Skrift anbefale vi til vore Læsere.

det sandeligen er, som Guds Ord" (1 Thess. 2, 13). Ja, den Bog, i hvilken du maaske ofte med Ligegyldighed har læst — den Bog, hvilken du maaske ofte har betragtet som en kjedelig Lærebog og ikke stort andet — den Bog er Guds Ord. Den indeholder Alt, hvad Enhver behøver at vide, som søger efter Religionens Sandheder. Heri findes „det evige Livs Ord." Her er aandelig Føde, som kan nære, velsigne og frelse Dig. Bibelen er ligesom den Veiviser, der leder Vandringsmanden til Himmelen og viser ham „det forjættede Land", som ligger foran ham. Den er det Kompas, der, medens vi færdes paa Livets oprørte Bølger, viser os, hvorledes vi skulle naa den forventede Himmel. Den indeholder det eneste Lægemiddel, der kan helbrede en syg Sjæl. Den kundgjør Guds Villie for Menneskene. I Bønnen tale vi til ham; i Bibelen taler han til os.

Hvilken Velsignelse er det ikke, at Gud har givet os en Bog, der aabenbarer os hans Villie, os angaaende. Heri have vi noget Uforfalsket og Virkeligt at holde os til. Vi kunne tage Bibelen for os og læse: „Saaledes sagde Herren." Der findes intet Maaske i den hellige Skrift, men den taler til os, som den, der har Myndighed. Det er, naar vi ved at læse Guds Ord føle Indtrykket af, at det er hans Budskab til vore Sjæle, at det i Sandhed bliver os dyrebart.

Du har sikkert ofte hørt, at det i sumpige Egne ikke er ualmindeligt at se en lys Fremtoning i Luften, som undertiden bliver holdt for en Lygte eller Lyset i et Hus. Mangen ensom Vandringsmand, som var

faren vild, har set dette Lys i Afstand. En øieblikkelig Følelse af Glæde er da faret igjennem ham, og han har tænkt: „Dette er sikkert et gjæstfrit Tag, under hvilket jeg kan finde Ly." Han er da gaaet efter Lyset, men kun for at komme endnu længere bort fra den rette Vei. Det har ledet ham i nye Farer, indtil han tilsidst opdager, at han er bleven ført vild af Noget, der kun var Dunster.

Og er det ikke saaledes, at Satan ofte forsøger paa at vildlede os? Han frister os til at følge andre Lys, end det eneste sande. Han søger bestandig at lede os bort fra den rette Vei, og derpaa forlader han os i vor Elendighed. Men vi ere saa lykkelige, at Gud har givet os en sikker Veileder, som vi blot behøve at følge. „Dit Ord", siger David, „er en Lygte for min Fod og et Lys paa min Sti." (Ps. 119, 105).

Før vi gaa videre, ville vi raade Dig til at bede Gud om Tilgivelse, fordi Du saa mange Gange med Uagtsomhed og uden Nytte har læst Guds Ord. Bed ham om Tilgivelse for den store Synd, Du har begaaet ved at lade Bibelen upaaagtet. Fat saa den Beslutning at tage dette Ord til Din Ledsager og Veileder for ethvert Skridt, Du foretager Dig paa Veien til Himmelen. I det tredie Capitel have vi talt om at høre Guds Ord, nu ville vi paalægge Dig omhyggeligt og andægtigt at læse Guds Ord.

1. Læs daglig i Bibelen, ja daglig. Vi have undertiden truffet Personer, der først noget sent ere blevne vakte til denne Gjerning. De vilde maaske gaa hele Mile for at høre en Prædiken. Alt,

hvad der medfører nogen Møie, synes at falde i deres Smag, men paa samme Tid forsømme de den milde, beroligende og velsignelsesrige Beskjæftigelse at randsage Livets Ord, som de, der søge en skjult Skat.

O, vogt Dig for dette Onde, som saa Mange henfalde til — endog gudfrygtige Mennesker. Tag Dit tomme Krus og gaa daglig til Livets Kildevæld, og om det end maa synes Dig, at Du kun nu og da faaer en Draabe, vil Gud dog daglig skjænke Dig af sin egen Fylde. Lad aldrig en Dag gaa hen, uden at Du læser i Din Bibel. Dit Legeme trænger daglig til Føde, og det Samme er Tilfældet med Din Sjæl. Uden Føde vilde begge lide. Om Du end har aldrig saa knap Tid, om Du end næppe har et ledigt Øieblik, Du kan kalde Dit eget — og vi vide vel, hvor travlt Du undertiden kan have — ville vi dog lægge Dig paa Hjerte Vigtigheden af, om muligt at have en fastsat Tid hver Dag til at søge Næring af denne himmelske Manna. Læs kun et Vers eller to, hvis Du ikke har Tid til mere. Vi have kjendt baade fattige Mænd og Kvinder, som aldrig savnede dette daglige Maaltid. Vi have kjendt Forretningsmænd i London, som, uagtet de vare overlæssede med Arbeide, dog havde fastsat en bestemt Tid daglig til Opnaaelsen af dette hellige Øiemed. Og vi have Alle læst om en vis Konge, som holdt alle et stort Folks Anliggender i sin Haand, men som dog kunde sige: „Hvad haver jeg Din Lov kjær, den er min Betænkning den ganske Dag"; og „Jeg forlyster mig i Dine

Vidnesbyrd, de ere mine Raadsmænd." (Ps. 119, 23. 97.). Gak Du hen og gjør ligesaa.

2. Lad Din Læsning i Bibelen være Dig en hellig Gjerning. Nogle læse i Bibelen paa en meget letsindig Maade, hvilket viser, at de næppe føle dens umaadelige Værd. Vi ville særdeles lægge Dig paa Hjerte aldrig at tage den letsindigt frem eller være tilfreds med at læse i den til enkelte Tider, naar Du ellers Intet har at bestille, eller naar Du tilfældigvis har nogle ledige Øieblikke. Denne Maade at læse paa er ikke blot til Unytte, men undertiden endog ligefrem skadelig. Lær at nærme Dig den hellige Bog med Ærefrygt og hellig Bæven, lær at betragte den som noget altfor Kosteligt til at spøge med.

3. Randsag Skriften med Bøn. Du kan læse den ene Side efter den anden og dog kun have liden Nytte deraf, med mindre Herren sender sin Velsignelse fra oven. Hvorledes vilde det vel gaa en blind Mand, hvem man gav en eller anden Bog i Haanden? Han kunde vel aabne den og vende Bladene, men Alt forgjæves; han vilde ikke faa noget Udbytte deraf. Og Du er blind, rigtignok ikke saa blind, som Du engang var, men Du seer dog endnu kun dunkelt. Med mindre Gud siger: „Vorde Lys", vil der intet Lys komme. Han maa lade sit Lys skinne paa Ordet og aabne Dit Hjerte, at Du maa modtage det.

Naar Du læser i Bibelen, da bed inderligt til Gud, at han vil lære Dig at læse den paa rette Maade. Bed, at den Hellig Aand maa blive Dig

given for at „veilede Dig til al Sandhed." (Joh. 16, 13.). Bed til Gud, at han vil berede Dig, paa det at Du med hjertelig Glæde kan modtage hans Sandheder, og bed, at han saaledes vil opbryde Jorden, at Dit Hjerte ved Læsningen af Ordet maa være lig en aaben Fure, rede til at optage den kostelige Sæd i sig. Naar Du saaledes læser, vil Din Sjæl vissseligen opvarmes og velsignes, og Lyset vil voxe stærkere og stærkere i Dig.

4. Medbring en lydig og lærvillig Aand, naar Du læser i Bibelen; vær som et lidet Barn, der føler sin Uvidenhed. Sig til Dig selv, naar Du aabner Bogen: „Nu vil jeg lære Noget, nu vil jeg gaa til Frelsens Kilde for at slukke min Tørst!" Hvad Guds Ord end lærer Dig, modtag det som kommende fra ham.

Det nytter ikke, at vi læse og høre, naar det ikke bærer nogen Frugt i os, ikke frembringer noget godt Resultat. Hvad nytter det for Exempel, at vi vide bedre Besked om det, der udfordres til Hellighed, med mindre vi i Sandhed blive helligere; eller at vi lære, hvad der er Ret og Uret, med mindre vi fatte det alvorlige Forsæt at gjøre det Ene og undlade det Andet? Hvad nytter det, at vi blive bedre bekjendte med Herrens og hans Tjeneres Historier, naar vi ikke tillige stræbe efter at blive dem lige og vandre, som de vandrede? Den, som kun læser for at læse, og uden at udøve, hvad han lærer at erkjende for Guds Villie, er kun en Spekulant over Religionen. Men paa den anden Side, hvis Du i samme Øieblik, Du opdager Sandheden,

strax beslutter Dig til at handle i Overensstemmelse med den, vil der blive given Dig mere Naade til for Fremtiden at voxe i Herrens Kundskab. „Dersom Nogen vil gjøre hans Villie, han skal erkjende, om Lærdommen er af Gud.“ (Joh. 7, 17.). Ligeledes omtaler David dette som den store Hemmelighed ved hans Fremvæxt i Kundskab: „Jeg er bleven forstandigere end de Gamle, thi jeg har bevaret Dine Befalinger“, hedder det. (Ps. 119, 100.).

Altsaa, i hvad Du end finder befalet i Guds Ord, gak hen og gjør det. Sig til Dig selv: „Jeg maa strax bringe dette i Udøvelse i mit daglige Liv.“ Vent ikke, til Din Samvittighed atter sløves; men handl strax, medens Følelsen af det Rette endnu er stærk i Dig. Hvad der end staaer skrevet i Bibelen, om det behager Dig eller ikke, Du maa anse det for Noget, der bør adlydes.

5. Læs en Bog af Bibelen igjennem, før Du begynder paa en anden, ikke idag et Capitel hist og imorgen et andet her. Paa den Maade vil Du meget lettere faa Meningen ud af Guds Ord og blive i Stand til at drage Nytte af det. Dersom Du modtog et Brev fra en Ven, vilde Du kun faa Lidet ud af det ved hist og her at læse en Sætning deraf. Du vilde sikkerlig læse Brevet igjennem, hvis Du ønskede at faa et klart Begreb om dets Indhold; men enhver Bog i Bibelen er netop ligesom et selvstændigt Brev, og Du vil derfor i Stedet for at tage et Capitel paa Lykke og Fromme gjøre vel i at vælge et Evangelium eller et Brev eller et andet

afsluttet Hele og gaa det regelmæssigt igjennem, inden Du begynder paa et nyt. Dette vil Du finde at være den bedste Maade at læse Skriften paa og forstaa den.

Vi ville dog ikke raade Dig til at læse Meget paa en Gang. Et lidet Stykke, som Du nøie overtænker og ledsager med Dine Bønner, vil være lige saa godt for Din Sjæl som et større. Undertiden ville nogle faa Vers, som Du vel overveier, kunne yde Dig den herligste Næring og lære Dig Mere end hele Capitler, læste med Uagtsomhed.

6. Vi ville raade Dig til at lægge en fast Plan for Din Læsning i Bibelen. Der bør stedse være Plan og System i Alt, hvad vi foretage os, men ingensinde er dette nødvendigere end i vort Studium af Bibelen. Det er meget muligt, at et Menneske kan have læst overordenlig meget i Bibelen, og at han dog kun kjender lidt til dens Indhold. Han har maaske kun faaet et overfladisk Indblik i den hellige Skrift. Han kan vel have fyldt sin Hukommelse med bibelske Udtryk og Talemaader, han kan vel have mærket sig visse Yndlingslærdomme og dvælet ved disse med Fryd, ja endog med Nytte, men desuagtet vil denne lunefulde, vankelmodige Læsemaade kun give ham en meget ufuldkommen Kundskab om Guds Sandheder, som et Hele betragtet.

Vi ville nu forsøge paa at hjælpe Dig med at lægge en Plan. Vi ville forudsætte, at Din Læsning i Skriften hidtil ikke har tilfredsstillet Dig, og at Du nu i Sandhed ønsker at drage mere Nytte deraf. Vi ville ligeledes anse det for givet, at Du

ved lidt Anstrængelse kan faa Tid til at læse to Gange daglig i Bibelen.

Begynd da om Morgenen med at læse det Gamle Testamente, men lad Din første Gjerning være, at Du opløfter Dit Hjerte til Gud i Bøn om, at han vil undervise Dig. Bed en kort Bøn, omtrent som denne: „Giv mig, o Herre, Din Hellig-Aand, at den maa oplare min Blindhed. Lær mig ud af Dit eget Ord og skriv for Jesu Christi Skyld Din Sandhed i mit Hjerte!" Luk derpaa Bibelen op i Følelsen af, at Du deraf kan uddrage en hellig Lære og finde en Sandhed, som skal sprede et nyt Lys over Din Sjæl. Maaske begynder Du paa første Mosebog eller paa Salomons Ordsprog eller Esaias. Det er da godt først at tage i Betragtning, af hvilket Indhold den Bog er, Du nu er ifærd med at læse. Hvis den indeholder Fortællinger om, hvorledes Gud styrede sit Folk i fordums Tid, da stræb efter deraf at uddrage Noget, der kan advare og opmuntre Dig. Indeholder den Forskrifter til vor Veiledning, da føl, at hvert Ord er sagt til Dig og tag den Beslutning, at hvad Du læser næst Guds naadige Bistand skal have Indflydelse paa Din fremtidige Handlemaade. Eller indeholder den en Profeti, da forvent, at Du vilde støde paa noget Mørkt og Vanskeligt og Meget, der vil stille Fordringer til Din Tro. Læs ikke Meget, men læs det, Du læser, godt og med Eftertænksomhed.

Om Aftenen vil Du visseligen ogsaa kunne faa en liden Tid tilovers til dette velsignelsesrige Stu-

dium, og da ville vi raade Dig til at tage det Nye Testamente for Dig. Men læs regelmæssigt et bestemt Afsnit deraf. Hvis Du har valgt et af Evangelierne, kom da i Hu, at Du læser om, hvad Guds egen Søn har gjort og sagt. Tænk Dig da ret ind i hans rene og hellige Character og gjør den til Dit Forbillede. Og naar Du tænker paa Alt det, han maatte udholde — Ligegyldighed, Mishandling, Vantro, Foragt, Modstand af Syndere og den skrækkeligste Sjæleangst — kom da i Hu, at Alt dette var for Dig, og paa det at han maatte være den, som bar den faldne Verdens Synd og Sorg. Eller dersom Du læser Apostlenes Gjerninger, vil det være meget godt for Dig at følge disse Christi første Tilhængeres Levnetsløb og se, hvorledes de ikke agtede deres Liv dyrebart, at de maatte bære Frelserens Kors hernede og hans Krone hisset. Eller hvis Du læser et af Brevene, da agt paa de særegne Omstændigheder, under hvilke det blev skrevet, samt til hvilket Samfund af Christne eller hvilke Personer det er henvendt. Stræb at betragte ethvert Vers som et Budskab fra Gud til Din egen Sjæl.

Hvad det angaaer, om vi skulle læse Meget eller Lidet, da afhænger det for en stor Del af vor Tid, vor Sindstilstand, vor Trang og meget Andet. Nogle Christne anse det for velgjørende nu og da at læse et lidet Stykke og da ligesom sønderbryde det, saa at de undersøge ethvert Udtryk og ethvert Ord for sig, for derved at uddrage al den Sødme, det indeholder. Nogle anse det ogsaa for en stor Velsignelse undertiden at standse og forvandle

Skriftens Ord til Bøn, idet de saaledes gjøre Læsningen til en Andagtsøvelse.

I alle Tilfælde er den Feil, som de Fleste, der læse Bibelen, gjøre sig skyldige i, den, at de ikke tilstrækkeligt overtænke det Læste, ikke optage det i sig og ikke fordøie det, som de fordøie den Føde, der nærer deres Legemer. Naar de have læst et Capitel eller to, ere de tilbøielige til at anse Arbeidet for endt, og det Emne, de have dvælet ved, faaer Lov til ganske at forsvinde af deres Tanke som en Fortælling, der er fortalt.

Læs aldrig for bagefter at have Følelsen af, at et Dig paahvilende Arbeide er tilendebragt. Thi hvad nytter det Dig med Øiet at have overfløiet et Antal Vers, hvis Du ligesom Sommerfuglen, der flyver fra Blomst til Blomst, dog ikke samler nogen Næring deraf. Vær snarere som Bien, der bliver længe paa et Sted for at uddrage den Sødme, der ligger skjult deri.

Læs saaledes Skriften med Eftertanke, med Bøn og efter en bestemt Plan, da vil Gud visseligen lægge sin Velsignelse i Dit Studium. Det hedder om Apollos, at han var „forfaren i Skrifterne". Gid det Samme kunde siges om Dig. Stræb hen til at blive saaledes. Dersom Du i Sandhed elsker Din Bibel, da tak Gud for den. Hvis ikke, da bed ham om at bringe Dig til at elske den. Og hvil ikke, før Du har gjort nogle af de Erfaringer, som bringe David til at udraabe: „Hvad var Dine Ord sødere for min Gane end Honning for min

Mund. De vare mit Hjertes Glæde!" (Ps. 119, 103. 111).

Ved Dødens Port.

(Af N. Redeph.)

En varm Sommerdag vandrede en Fodgænger op over en Bakke. Det var et deiligt Solskin med Myggesang og vældige Skymasser i Horizonten. Da han kom op paa Toppen af Bakken, standsede han lidt for at kaste Blikket ned over Landskabet, tillige ogsaa for at hvile sine trætte Ben en Smule. Han havde en stor Taske ved den ene Side, fyldt med Bøger, som han gik omkring og falbød, hvor han kom. Der blæste en sagte stødende Vind fra Nord-Øst, og Lummerheden trykkede den Vandrende. Medens han stod der og betragtede det skjønne Landskab, hørte han følgende Samtale af nogle Koner og Mænd, som arbeidede paa en Mark nær der ved.

„Ja, nu er Veiret vistnok snart ude af vor rige Sognefoged; i Morges troede de da ikke, han levede til Middag."

„Saa—aa, er det saa nær ude med ham. — Hm! hvad mon han nu tænker, naar han mærker Døden sidde i Halsen: thi han er jo af disse, de kalde Fritænkere, han troer jo slet ikke paa det, vi lære i Skolerne."

„Aa han har hver Dag vist sig saa modig og

talt med Ringeagt om Døden, naar Nogen har ledet Samtalen hen derpaa. Han var slet ikke bange for Døden."

„Ja, men han vilde dog vist gjerne leve."

„Naturligvis; naar han ikke venter noget Liv efter dette."

— Manden paa Bakken sukkede, tog sin Taske og styrede hen imod Arbeidsfolkene. Af dem søgte han nu at udfritte, hvor den Gaard laa, som eiedes af den rige Sognefoged, som de talte om. De pegede hen i østlig Retning, og da der Ingen blandt Arbeiderne var, som vilde kjøbe Bøger, gik han strax paa Vei der hen imod Gaarden.

— Saa snart han kom ind, saa han strax, at der var stor Sorg i Huset. Efter at han havde hilset, spurgte han, om ikke der var Nogen, som vilde kjøbe Bøger, men fik saa godt som intet Svar. Da det nu ikke lod til, at han kunde faa nogen Handel her, spurgte han, om ikke det kunde tillades ham at se den Syge og tale lidt med ham. Som Svar derpaa, aabnede Konen en Dør ligeoverfor, det var ind til Sovekammeret, og der, i en stor Seng laa en svært bygget Mand, men stærkt præget af Sygdom og Dødens Mærke i sit Aasyn.

„Værsgod, her ligger min stakkels Mand, vil De tale med ham", svarede Konen og saa hen til Kolportøren.

Kolportøren takkede, — traadte ind i Sovekammeret og gik hen til den Syge. „Hvad vil De mig?" spurgte Sognefogden tonløst.

„Undskyld mig, kjære Mand, jeg vilde kun røgte

et lille Ærinde til Dem fra min Herre, som jeg tjener", svarede han.

„Og hvem er Deres Herre?" afbrød den Syge ham.

„Jesus Christus er min Herre, og han har budt mig ved sin Aand at lade Dem spørge, om De har Alt i Orden til Deres Afreise her fra Jorden, især om De har erhvervet Dem Nøglen til Himlen, ellers maa De skynde Dem; endnu er det Tid, og ellers kommer De ikke ind."

Alle blev meget forundrede over denne Tale og stirrede paa den Reisende som paa en Sindssvag. Ingen svarede et Ord, ikke heller den Syge, han vendte sine Øine bort fra den forunderlige Fremmede, som turde han ikke se paa ham.

„De skal jo snart reise gjennem Dødens Land, enten til evig Glæde eller evig Kval; hvilket har De beredt Dem paa? Der er to store Porte, en til Himlen og en til Helvede, og en af dem skal og maa De ind igjennem. Jeg forudsætter, at De helst vil ind ad Himlens Port, men husk saa endelig paa, at da maa De have den Nøgle, som kan lukke op, og det Pas, som kan bane Dem Vei. Troen paa Jesus, Guds Søn, den Korsfæstede, er Nøglen til Himmeriges Rige, han er den Eneste, som kan lukke os op, der kommer Ingen igjennem uden ved ham; have vi ikke ham, maa vi ind ad den anden Port til evig, usigelig Elendighed; der lukker Djævelen selv op og trækker os mod vor Villie ind. O, kjære Mand! dersom De ikke har Frelsens Nøgle, Je-

fus, da betænk Dem, skynd Dem at omvende Dem, det er endnu Tid; tro paa Jesus, Alverdens Frelser!"

De Tilstedeværende (der var kommet Flere til) bleve dybt grebne af denne mærkelige Mands Ord, de ansaa ham næsten for en Profet eller en lignende himmelsk Person. Nogle gav sig til at græde. Især Konen var meget bevæget, hun gik hen til Sengen og bad under hede Taarer den Syge om at betænke sin Tilstand og tro det, den Fremmede sagde. Men nu foer en ond Aand i den Syge, det var Satan, der anstrængte sig, der begyndte at frygte, han skulde miste en Sjæl i det sidste Øieblik, som han ellers fast havde troet, hørte ham til. Den Syge sagde:

„Ja, De skal ikke bekymre Dem Noget om min Sjæl; thi den skal jeg nok selv forsørge, forøvrigt er det kun Overtro og Fanatisme, Alt hvad De siger om Livet efter Døden. Jeg troer ikke paa Bibelen eller paa Jesus, det har jeg ikke gjort i mange Aar, og jeg bliver ligesaa lykkelig efter Døden som De; thi naar Livet først er ude, er det ude for bestandigt. Jeg frygter ikke Døden, hvormeget De end søger at gjøre mig ængstelig med Deres Fantasier, jeg skal netop vise Dem, at jeg med min Tro kan gaa Døden frimodig imøde uden at ængstes for noget Helvede eller for nogen Dom."

„O, betænk Dem Ulykkelige! Djævelen har bedraget Dem og blændet Deres Syn, saa De slet ikke seer den Fare, De svæver i! O lyt til mine Ord, tro paa Christus endnu i den sidste Stund, og De skal blive frelst. Gjør det, De vil ellers i Evig-

hed komme til at fortryde Deres Stivsind og dyrt komme til at erkjende, at jeg taler Sandhed!"

„Ti stille og gaa, jeg vil ikke høre mere af denne Snak! min Tid er snart ude, lad mig dø i Fred!" forsøgte den Syge at raabe, saa godt han kunde, i Vrede og Ophidselse.

„Ja, ja, jeg skal gaa; — dog vilde jeg udbede mig en lille Gunst, en lille Tilladelse forinden, dersom det kunde skjænkes mig. Jeg vilde blot fortælle en lille Begivenhed først, dersom De, mine Venner, vil høre den; saa skal jeg strax gaa. — Giv mig nogle Minutters Fred dertil?"

„Lad ham! lad ham! — Giv ham Lov dertil Fader!" raabtes af flere Munde. Den Syge betænkte sig lidt, derpaa udbrød han med nogen Usikkerhed i Stemmen:

„Fortæl da." — Kolportøren begyndte.

„— Et Sted levede en Hertug i Herlighed og Glæde. Han havde Alt, hvad han kunde ønske sig af jordisk Gods, samt et godt Helbred og troede sig selv saa lykkelig, som han kunde blive. Men det blev ikke ved med Tilfredsheden. Tilsidst opdagede han, at dette ikke var den sande Lykke, ja hans Fred forsvandt mer og mer, saa han tilsidst var ligesaa ulykkelig i al sin Herlighed og Velstand, som han før var lykkelig. Men netop dette var Begyndelsen eller Veien til hans sande Lykke, det var Guds Kaldelse, ja en mild Røst, den Helligaands Arbeide. Omsider angrede han alle sine Synder, omvendte sig og troede paa Christus og hengav sig

til ham med Liv og Sjæl. Da blev han først virkelig lykkelig, hvilket han selv aabenbart bekjendte.

Men nu havde samme Hertug en Broder, som han altid havde elsket høit. Denne forsøgte han ogsaa at omvende til Christus; men han stod imod, han vilde ikke. Han vilde ikke vide Noget af den hellige Skrift og dens Sandheder, Omvendelse og Tro ansaa han for unyttige Ting, han ønskede kun at leve, som han hidindtil havde levet, efter Verdens Skik og i Verdens Lyst. Han agtede slet ikke paa alle sin Broders velmente Formaninger, men spottede ham i det Sted. — Dog, Hertugen gav ikke tabt ligestrax, han vedblev at bære sin Broder frem for Jesus i Bønnen, samtidig med at han forsøgte ved alle Leiligheder at overbevise ham om, hvor godt det var at være forligt med Gud, og hvilken rædselsfuld Stilling han befandt sig i, naar han ikke troede paa Christus. Men det nyttede ikke. Han vedblev med sin Vantro og Forhærdelse i Verden og Synden, og der var kun lidet Haab om nogensinde at vinde hans Sjæl.

Dog Tiden kom. Noget ganske Andet skulde træffe ham og ydmyge ham. Gud havde en ganske anden Maade til at omvende ham paa, og hans Broder, Hertugen, skulde dog alligevel blive Redskabet. Nogen Tid efter havde Hertugen et stort Gjæstebud, hvor Alle skulde møde til Middagsspise. Her indbød han selvfølgelig ogsaa sin Broder. Denne kom ogsaa, nok saa verdslig og uden Bekymring. Dog syntes han ikke rigtig sikker i sin Sindsro, der var Noget, som gjærede dybt paa Bunden af

hans Hjerte, hvilket Hertugen syntes at bemærke, men han søgte at oplive ham. Om Religionen talte han ikke, men derimod om alle andre Ting.

Det blev Middag. Hertugen førte sin Broder ind i en prægtig Sal, hvor der midt paa Gulvet fandtes et meget stort Bord, dækket med alle gode Retter. Væggene vare besatte med kostbare Tapeter, som syntes at være bevægelige. Der kom mange Gjæster. Hertugen bød nu sin Broder, sætte sig ved den øverste Ende af Bordet, den Ære skulde han alene nyde, der maatte Ingen sidde der uden han alene; de andre Gjæster bleve saa anbragte ved Siderne og Hertugen selv ved den nederste Ende. Saa begyndte Maaltidet, man spiste og drak og var meget veltilfreds, den egenlige Hensigt med dette Gjæstebud kjendte Ingen uden Hertugen.

Da Maaltidet var til Ende, bød Hertugen sine Gjæster ud paa en Spadseretur i sin store Have, han selv gik med og Broderen. Men da han havde været der nogle Minutter, tog han sin Broder ved Armen og førte ham ind i Spisesalen igjen, „for", som han sagde, „at vise ham Noget." De kom derind; men Alt var, som da de gik derfra. Saa tog Hertugen sin Broder ved Haanden, førte ham hen til den øverste Ende af Bordet og spurgte ham, om han havde mærket sig Stedet, hvor han sad og spiste, om han kunde se nogen Forandring paa Loft og Gulv over og under Sædet, hvor han sad? — Han svarede med stigende Forundring: „Nei!" Men nu gik Hertugen hen til Tapetet, trykkede meget let paa en Fjeder, og forunderligt: strax, som ved et

Trylleslag forandrede Gulvet under øverste Bordende og Loftet derover sig paa en mærkelig Maade. Ved en hemmelig Mekanisme aabnedes pludselig en Faldddør nedad i Gulvet under den Stol, hvor Hertugens Broder havde siddet og spist, og der viste sig en Kjælder, paa hvis Bund fandtes en gløbende Kulild, lig Helvedes Dyb. Og ovenover Stolen, blev en Papirsskjærm trukket tilside, ogsaa ved samme Mekanisme, (hvilken Papirsskjærm hang hen under Loftet) og der viste sig et meget skarpt og blankt Sværd hængende i en fin kort Traad under Loftet ligeover Stolen. Dette var Forandringen. Hertugens Broder saa det, fattede Meningen og blegnede.

„Kjære Broder“, sagde Hertugen nu, med megen Alvor i Stemmen, „der sad du for kort Tid siden og spiste i Fryd og Glæde, uden at ane eller kjende den Fare, du svævede i; thi blot et lille Tryk paa Fjederen og et lille Stød paa Traaden, — var du styrtet i den brændende Ild eller Sværdet faldet over dit Hoved. Havde jeg sagt dig det, havde du vel ikke troet mig, førend jeg havde vist dig Syn for Sagen. Saaledes lever du hver Dag uden at ane det; i en lignende Fare svæver din Sjæl fra Morgen og til Aften, fordi du ikke vil omvende dig og tro paa Christus. Du tvivler stadig paa, at det har Noget at betyde, hvad jeg siger, og dog er det ligesaa uomstødeligt sandt og virkeligt Tilfælde, saa vist som du nu seer denne Ild og dette Sværd; blot et Pust af Herrens Aande, saa er din Livstraad ovre og din Sjæl i den evige Ild.

Kjære Broder betænk! betænk! dette er min sidste Advarsel til dig!"

Dette virkede; han kunde ikke længer modstaa, da han saa sin Broders saa vedholdende og iherdige Anstrængelser for at bringe ham til Christus, men kastede sig ydmygt for sin Frelsers Fødder, omvendte sig og troede, og saa blev der usigelig Glæde i Hertugens Hus, ligesom der blev Glæde i Himlen.

Her standsede Kolportøren. „Dette er min Fortælling, nu har jeg udrettet min Herres Ærinde hos denne Syge, og nu vil jeg — gaa. Farvel i Jesu Navn!"

Og dermed gik den mærkelige Mand efterladende et uudsletteligt Indtryk i alle de Tilstedeværendes Hjerter. Alle vare grebne af hans Ord, og hans Ærinde var ikke uden Frugt.

Den Syge taug ganske stille, laa ganske rolig hen, uden at bryde sig om Nogen. Saaledes laa han til langt ud paa Natten, men henad Morgenstunden foer han op i frygtelig Sindsbevægelse og raabte, at man skulde hente den mærkelige Mand, som var der Dagen i forveien. Der blev ogsaa søgt efter ham allevegne i Byen og nærmeste Omegn, men han var reist langt fra Byen, Ingen vidste, hvor han var reist hen. Da Sognefogden hørte dette, udbrød han: „O, Gud, det er forfærdeligt! jeg har været skrækkeligt bedragen i saa mange Aar, Jesus er alligevel Guds Søn og Alverdens Frelser! — O, Gud! O Gud! jeg styrter i Helvede, om ikke jeg bliver omvendt! — Gud vær

mig naadig! naadig! naadig! naadig! min Sjæl! jeg er skrækkelig ulykkelig!"

Ingen i hele Huset kunde trøste ham; der var en forfærdelig Tilstand i Alles Hjerter, og Alle græd. Tilsidst fik man hentet Præsten, en troende, nidkjær Herrens Tjener, som Sognefogden hidindtil havde spottet for hans Gudsfrygt, men som nu blev ham til stor Trøst og Hjælp. Han fremlagde alle Evangeliets dyrebare Skatte saaledes for ham, at han kom til Omvendelse og Tro. Ved Guds Naade og den Helligaands Bistand lykkedes det i den ellevte Time at bringe en forhærdet og forstokket Fritænker og Synder til Jesus Christus, saa han kunde dø salig.

Gud være lovet for sin Naade.

Kulstykkerne
eller
En mærkelig Bønhørelse.

En sand Begivenhed.

(Af Hans Peder Nielsen, Vintersbølle.)

„Beder, saa skal Eder gives, søger, saa skulle I finde, banker saa skal Eder oplades. (Math. 7, 7). Disse deilige Ord burde vi aldrig glemme, de burde indskrives i vore Hjerter og lyde for vore Øren fra Morgen til Aften, især naar Smerte og

Bedrøvelse, Mistrøstighed og Anfægtelse har overvældet os eller Lunkenhed kølnet vor Tro og Kjærlighed. Thi de ere en gylden Sandhed — o, en dyrebar Sandhed! — som vi tilvisse hver eneste Dag have nødig at gjøre Brug af. Det er det Samme, de samme deilige Ord, som Jesus saa kjærligt siger os et andet Sted: „Sandelig, sandelig siger jeg Eder, at hvadsomhelst I bede Faderen om i mit Navn, skal han give Eder.“ (Joh. 16, 23). Trøsterige Ord for Alle! Saligt for dem, som have erfaret Sandheden af dem. Hvor det er sødt at bede brændende til vor Gud og Frelser, om Noget, som ligger os saa dybt paa Hjertet, og som vi saa inderligt ønske opfyldt eller ængstes for Udfaldet af, og saa blive fuldstændig bønhørt! O, hvor det kan forøge Kjærligheden, styrke Troen, forny Kraften og oplive Sjælen, naar Gud hører vore Bønner og giver os saa tydelig Bevis paa sin Naade. Hvor ere hine Ord, som Jesus har sagt, en stor Velsignelse og Naade for os Alle, dersom vi benytte dem; hvor er det en stor Utaknemlighed og Synd ikke at bruge saadanne Naadegaver, og dog, desværre er der saa Mange, som kun lidt eller slet ikke agte derpaa eller benytte denne Naade. De se nok, at Ordene staa der, men gaa dem tankeløst forbi, eller ogsaa tro de dem slet ikke; — hvilken Formastelse ikke at tro Herrens saa tydelige Ord! — Prøv paa at bede, men i Jesu Navn, og du skal, hvo du end er, erfare, at Herren hører dig; du skal opnaa den Glæde, at den Gud, som boer i Himlens Herlighed, og som gav sin Søn for os, hører den aller-

simpleste og enfoldigste Bøn, naar kun den kommer fra et oprigtigt Hjerte, og ikke er en syndig Bøn, og giver — om ikke altid lige strax — hvad vi bede om, tilligemed sin salige Fred. Ja Bønnen er et uskatterligt Naademiddel fra Herren, den er ligesom en Nøgle, der kan lukke op og ind til vor Guds og Frelsers Hjerte. — Kjære Venner! fjernt og nær, glemmer ikke at bede; uden Bøn kan det evige Livs Kraft ikke blive i os, men maa tæres hen. Tvivler aldrig paa, at Herren vil høre Eder, naar I bede oprigtigt! Nei, hans Øre er stort og hans Hjerte ligesaa. Kalder paa ham, naar I ængstes og blive svage eller ikke ved Raad, og han vil høre. „Beder uden Afladelse", saasnart der Noget ligger Eder tungt eller glædeligt paa Hjerte, saa bed med den fulde Forvisning, at Herren hører Eder, hører hvert eneste Ord — ja hvert lille Suk — som opstiger fra Eders Bryst. Naar Verden og Djævelen trænge Eder, da beder. Naar Sorger, Sygdom og Tab møde Eder, da beder. Naar I modtage nogen Velgjerning af Eders himmelske Fader, da beder. Naar I staa op, og naar I lægge Eder, da beder. Men i Særdeleshed beder, naar Djævelen, Verden og Kjødet frister eller smigrer Eder, og jeg tør i alle Tilfælde love Eder Bønhørelse — om ikke strax paa Minuttet — thi jeg har selv erfaret det saa tidt. Raaber høit til Herren, naar Slangen lister sig om Eder og ikke vil vige, da skal Jesus komme og drive den paa Flugt med sin Kraft! O gid vi altid gjorde dette, da faldt vi ikke saa ofte!

Følgende lille Fortælling, som er bleven mig

fortalt af en troende Ven, synes mig, fortjener at kjendes i en vid Kreds, da den tilfulde vidner om at Gud hører os, naar vi bede, og giver os haandgribelige Beviser paa sin Naade og sit Ords Sandhed. — Det var en Søndag, jeg var i Besøg hos en af mine troende Venner, som er Banevogter i B—. Vi gik og spadserede ned ad Banelinien og samtalede om Guds Naade og vort eget Livs Hændelser. Blandt Andet kom vi ogsaa til at tale om Bønnen og Bønhørelsen, og da siger min Ven: „Ja nu skal jeg fortælle dig en lille mærkelig Begivenhed fra Førstningen af mit Troesliv, da jeg endnu var saa svag og uerfaren i Naaden. Jeg var dengang Banebetjent ved M, det var jo tæt ved Stranden. Nær mit Hjem var en meget stor Kulplads. Denne Kulplads var der just ikke noget mærkeligt ved, mere end ved en anden Kulplads, men derimod ved nogle henslængte Kulstykker. Nu skal du høre, hvor underligt det kan gaa til, og hvor dog Djævelen kan friste et Menneske. Jeg gik en Dag og vandrede nede ved Kuloplaget og saa paa Kullene, dem havde jeg rigtignok set saa tidt, men saa gik jeg lidt længere hen ved en Grøft, og deri laa de omtalte henslængte Kulstykker, de havde ligget der i flere Aar og vare helt overgroede med Græs og Mos, og vilde sikkerlig heller aldrig blive brugte; Ingen vidste, at de laa der, eller vilde tænke paa dem, om de bleve tagne. Jeg havde set dem saa tidt, men aldrig tænkt paa at tage dem med mig, førend denne Dag; vilde jeg have taget Kul, kunde jeg have taget af Oplaget, uden at det kunde kjendes eller mærkes, naar jeg

ikke tog alt for meget ad Gangen; men det havde jeg aldrig gjort og agtede heller ikke at gjøre. Men nu disse Kulstykker, dem fik jeg Lyst til at tage; Fristeren kom pludselig over mig og hviskede: Du kan meget godt tage disse Kul uden mindste Samvittighedsnag, det er slet ingen Synd; thi de blive aldrig benyttede alligevel, da der Ingen tænker, at de ligge der, og heller ikke gjør noget Krav paa dem. Det er bedre, at de blive brugte, end ligge hen til Ingenting. — Saaledes fristedes jeg, medens jeg stod der og saa paa disse grønlige gamle Kulstykker. Saaledes sneg Slangen sig om mig og bedaarede mig med sine forførende Løgne; men dog tog jeg ikke Kullene denne Gang.

Bestandig fristede Satan mig, jeg kunde ikke faa disse Kul ud af Hovedet. Naar jeg syntes for en Stund at glemme dem, kom de dog snart i mine Tanker igjen. Flere Gange spurgte jeg mig selv, om det ogsaa kunde være retfærdigt at bruge disse Kul, som dog ikke hørte mig til; men hver Gang var det, som en Stemme svarede: de ligge jo til slet ingen Nytte alligevel, saa er det ingen Synd at tage dem. Men jeg lod dem endnu ligge. Jeg talede ikke strax om det til min Kone; thi jeg havde bestemt, ved en Leilighed hemmelig at snige mig ind med dem, uden at det kunde mærkes af Nogen; men nei, det blev bestandig ikke til Noget, en usynlig Haand holdt mig ligesom fast, hver Gang jeg vilde gjøre det til Alvor, og en anden Stemme i mit Indre talede lige stik imod den første og bebreidede mig, at jeg lod mig saa vedholdende friste og lokke

til at — stjæle. Endelig sagde jeg det til min Kone og hendes Moder, og de syntes ligesom jeg, at det ikke kunde være nogen Synd eller Uretfærdighed at tage disse gamle Kul. Min Konemoder sagde blandt Andet: „Tag du bare Kullene, det kan da aldrig være Tyveri, naar de aldrig blive brugte alligevel.“ Dette gav Stødet til, at Satan seirede over Villien, nu følte jeg ikke mere Samvittighedsnag, nu vilde jeg bære Kullene hjem uden noget Anstød og snart gjøre Alvor deraf.

Næste Gang jeg stod ved Kullene, var jeg fast bestemt paa at tage dem uden mere Betænkning, nu følte jeg slet ingen indre Uro, Samvittigheden samtykkede, syntes jeg. Men, o Under, jeg var kun blændet og hildet i Vildfarelse; da jeg vilde udføre Gjerningen, kom Uroen og Angsten igjen med fornyet Styrke værre end før. Endnu denne Gang kunde jeg ikke tage Kullene, indsaa jeg, men drevés i det Sted til at bede til min Gud, ja bede rigtig inderligt, det var det eneste, jeg maatte nu, syntes jeg; en Røst i mit Indre ligesom opfordrede mig dertil; mit Hjerte knustes af Anger og Ruelse, det var min Frelser, der tog fat paa mig. Hidindtil havde jeg ikke tilfulde forstaaet Bønnen, dens Velsignelse og Forjættelser og heller aldrig følt den rigtige dybe Trang til at bede af Hjertet og erfaret Bønhørelsen i Virkeligheden; Gud være evig Pris og Tak for sin Naade! nu lærte jeg det! Jeg blev som ganske overvældet af mine Følelser, det var ligesom Gud personlig stod ved Siden af mig, ventende paa, hvad jeg vilde sige. Ja hvad og hvorledes skulde

jeg bede? Saaledes tænkte jeg i et Øieblik. Men saa bad jeg først mit „Fader vor" saa inderligt, som jeg kunde, saa inderligt og saa dybt bevæget og angerfuldt, som maaske ingensinde før eller siden. Derefter bad jeg min Gud og Frelser med hede Taarer om at sige mig paa en eller anden Maade, om jeg maatte tage Kullene; om det var nogen Synd, dersom jeg gjorde det. — Saa fik jeg Fred, salig Fred, jeg følte og troede nu fast og bestemt, at Gud havde hørt mig og vilde paa en eller anden Maade aabenbare mig, om det var Synd eller ei, naar jeg tog Kullene. Det synes maaske underligt, at jeg kunde tvivle paa, at det var Synd, naar jeg dog vidste, at Kullene ikke vare min Eiendom; men saa stærk var Fristeren, derfor tvivlede jeg, og derfor bad jeg.

Nu kom Middagstoget, hørte jeg i Afstand, og jeg maatte skynde mig paa min Post for at gjøre Tjeneste i rette Tid. Jeg tænkte nu som saa: Vil Gud ikke have, at jeg skal tage disse Kul, vil han nok paa en eller anden Maade forhindre mig i at komme dem nær eller afholde mig fra at udføre Gjerningen. Ellers havde jeg bestemt at bære dem ind, naar jeg fik gjort min Pligt som Banebetjent til Middag. Da Tiden altsaa kom, at jeg var fri for den Gang, gik jeg hen paa Kulpladsen igjen; men hvor forbauset, skamfuld og ydmyg blev jeg ikke, da jeg kom til Stedet, Kullene vare borte. Hvor min Sjæl blev bevæget og hvor mit Hjerte smeltede! Hvem havde taget dem? Hvor vare de nu henne? De havde ligget der i saa lang Tid, uden at Nogen

havde bekymret sig om dem, og nu vare de borte, borte, ligesom jeg vilde tage dem. I Sandhed, Gud havde hørt min Bøn! Han havde paa en slaaende Maade stadfæstet sit Ords evige Sandheder i mere end en Betydning og tydelig vist mig, at jeg havde syndet, om jeg havde taget Kullene. Han havde givet mig et uforglemmeligt herligt Bevis paa Sandheden af disse Ord: „Hvad vi bede om i Jesu Navn, det giver han os." Ingen kan vistnok tilfulde fatte, hvor glad jeg blev, og hvor denne Bønhørelse af min Gud og Frelser styrkede min Tro mere end noget Andet. Mit Hjerte strømmede over af Taksigelser, og min Bevægelse var stor. Aldrig glemmer jeg den Dag, og aldrig skal jeg glemme, hvor vigtig Bønnen er for dem, som „tro og haabe paa det evige Liv."

Saaledes fortalte min Ven mig hin Søndag, og Fortællingen gjorde et dybt og uudsletteligt Indtryk paa mig; thi dens Alvor og Sandhed traf mit Hjertes inderste Krog. Vi talede længe om denne underlige Styrelse af Herren og hans naaderige Førelse, og tilsidst bleve vi enige om, at det maatte være paa sin Plads at sende denne lille Begivenhed paa Tryk ud i Verden, dersom det kunde lade sig gjøre. Vi bestemte at sende den til Missions-Tidenden, men senere hen bestemte jeg ogsaa at sende den til Ny christelig Samler, hvorfor den nu findes her og sendes ud blandt Menneskene som et lille Vidnesbyrd om Guds underlige dybe Kjærlighedsveie og Førelser med Menneskene, altid dog i den Hensigt at frelse dem til sit himmelske Rige.

Stedsønnens Ord.

Et Livsbillede af N. Nedeph.

„Det er dog yndigt, hvor Alling staaer deiligt i dette Aar, Mads; jeg er dog rigtig glad over, at min Niels saaledes kan komme efter det og har saadan Lyst til at drive Henbe*), det er jo en Fornøielse at se Rugen derovre ved Skoven, synes du ikke, Mads?"

„Jo, det har du Ret i, din Rug er i Grunden meget bedre end min; thi der paa Bakken er det lidt sandet, den giver aldrig det som din ved Skoven, om ogsaa jeg gjør mit Bedste."

„Nei, det er begribeligt; men du kan da ikke klage, du har da iaar bedre end ellers, ja du har. Naar vi endda bare altid kunne have saa god Sæd, som du har iaar, saa vilde jeg være tilfreds, ja det vilde jeg."

„Ja, det er godt nok, Jens, men vi ere jo sjælden tilfredse alligevel, det er jeg da ikke ret tidt."

„Jo, det er jeg da rigtignok, det er ikke værd at være saa gridsk paa denne Verden, som man var i Ungdommen; nu kunne vi jo da nok, jeg og du, snart vente paa at tøfle herfra, og saa faa vi jo ikke Noget med os alligevel, det skulde saa være til Børnene, vi skulde samle, men, ja men, — Hm! de kunne jo da ogsaa selv skaffe Noget."

*) Jorden.

„Ja vist kunne de det; Børnene ere ikke værd at give Meget, man faaer ikke Andet end Utak for det alligevel, saadan er det da hjemme hos vort, man har ikke andet end Harm af dem, naar de blive store; de ville have, hvad de ville, og rette dem kun lidt efter deres Forældres Villie, det seer jeg med min Lavs."

„Aa ja, men alle Børn ere da ikke saa slemme, Mads, jeg kan da ikke klage paa min Niels."

„Nei, din Søn er jo meget ordenlig, men saadan gaaer det ikke alletider. Nei! Nei!"

De to Gamle sade nu en Stund tause og smøgede deres Piber, medens Tankerne sysselsatte dem. Jens brød Tausheden ved at spørge:

„Var du i Kirke igaar?"

„Nei, der kommer jeg aldrig, jeg er nu for gammel."

„Det var nok en stræng Prædiken, han gjorde, den nye Præst."

„Saa; ja de kunne sagtens præke; men lad dem selv leve efter, hvad de sige, saa kan det endda være, hvad det er."

„Ja, men det gjør den nye Præst, det sige de da for bestemt, han er slet ikke som den gamle."

„Naa ja; men jeg bryder mig ikke stort om, hvordan han er, thi jeg kommer der ikke alligevel."

„Jo, jeg kan godt lide at komme i Kirke en Gang imellem, det er jo da rart at høre lidt og se vore Sognefolk."

„Aa ja. — — Men troer du nu, at der er noget Helvede, naar vi døer; eller hvordan mener

du, at det bliver efter Døden, jeg troer da ikke paa Noget af det, Præsten læser op."

„Ja jeg ved ikke, det er saadanne Ting, som kun de Lærde kunne hitte ud af, det er for høit for os; men jeg troer heller ikke paa Helvede eller Himmerig, for den Sags Skyld er jeg lige glad, hvad de præke; naar vi døer, saa døer vi, og saa er den Sag forbi, Sjælen den sørger vor Herre nok for. Jeg vil just ikke nægte Andet, end at det godt kan være, at de store Skurke og onde Mennesker blive straffede efter Døden; men ellers, naar vi bare leve nogenlunde ordenligt, saa har det ingen Nød med os, saa kunne vi dø rolig, det er min Tro."

„Ja, det er ogsaa min Tro: thi efter Skriften kan vi jo ikke leve, om ogsaa vi ville, det er dog tydeligt, naar vi læse den, jeg har da før læst i den og ved godt, hvad der staaer."

„Nei, man kan ikke leve saadan, naar man skal leve iblandt andre Mennesker, det synes jeg da. Saadan har jeg altid tænkt, at det var umuligt at følge Bibelens Ord, naar man skal arbeide sig igjennem Verden ved sine Hænders Gjerning; thi saa kom man snart til at sulte ihjel. Det er vel ogsaa din Mening, Mads?"

„Ja, jeg har altid tænkt ligesaadan. Men sæt nu, at Bibelen alligevel er Guds Ord, og vi ikke en Gang har prøvet, om vi kunde leve efter den; man skulde næsten tro det, da den dog har holdt sig paa Jorden, uden at blive udryddet i saa mange Aar; hvad siger du saa, Jens? saa var det dog

forfærdeligt, for saa er der jo ogsaa et Helvede, og hvad bliver der saa af os?"

„Ja det var jo rigtignok grueligt, skulle vi efter Døden være i evig Pine, fordi vi ikke vilde tro paa Bibelen her; det kunde jo gjerne være sandt, de Lærde sige det jo dog, og vi ere jo da ikke saa kloge som de, og saa var det jo rigtignok bedre for en Sikkerheds Skyld at prøve, om vi kunde leve efter Bibelen, eller idetmindste læse den igjennem og tænke bedre efter, end vi før har gjort. — Men jeg troer rigtignok ikke, det har nogen Nød alligevel, det er vist ikke værd at spekulere derpaa."

„Ja, ja, men vi snakker nu kun om det; jeg skal heller ikke sige, at jeg frygter, vi have jo da aldrig gjort noget virkeligt ondt saadan, og hvorfor skulde Gud saa straffe os saa haardt, nei det troer jeg ikke alligevel, det staaer der vist heller ikke i Bibelen. — Men hør, jeg kommer til at tænke paa Noget; min Stedsøn, som er paa Høiskolen, kommer hjem og besøger os paa Lørdag, lad os for Spøgs Skyld spørge ham om, hvad han troer, han har jo da nu lært noget Mere end vi og maa vide det rigtigt; vi have ikke hørt fra ham nu længe, førend han nu skrev, at han kom hjem paa Lørdag, skulle vi spørge ham om det, Jens?"

„Ja lad os det, det kunde være Spøg at høre, hvad han kan sige derom, han maa jo vide meget og forstaa sig rigtigt paa saadan Noget."

„Ja det mener jeg ogsaa. — Det begynder at trække lidt koldt her, skulle vi gaa ind og lægge os, det er snart silde?"

„Ja det kunne vi gjerne. — — Godnat Mads!“
„Godnat Jens og rolig Nat!“
„Tak! iligemaade!“

Om Lørdagen kom Mads' lærde Stedsøn Frederik hjem for at besøge dem. Han var et smukt ungt Menneske paa nogle tyve Aar, sund og frisk, godt afholdt af Alle, som kjendte ham. Henad Aften — han kom hjem om Middagen — sendte Mads Bud ind til Jens, om han nu havde Lyst til at se ind til ham og hilse paa hans Søn, nu var han kommen.

Jens kom ogsaa. Da de havde talt en hel Del om alle mulige verdslige og ligegyldige Ting, siger Frederik, da de i Samtalens Løb berørte Sygdom og Døden:

„Ja Døden er en bitter og ubønhørlig Fiende, men dog maa den miste sin Braad og sin Seir, dersom vi tro paa Christus og elske ham. Naar vi have Frelseren og hans Naade, da kunne vi se Døden imøde med Frimodighed og Glæde; thi vi vide da, at netop derigjennem er Veien til den sande Lykke og Herlighed og evige Glæde; nemlig Himmeriges Rige; men tro vi derimod ikke paa Jesus og hans Ord og have altsaa ikke annammet Naaden og Syndernes Forladelse, da maa vi vente Døden med Skræk, ja med Rædsel og Fortvivlelse; thi da er der en evig Fortabelse og Lidelse ivente for os, da gaaer Veien gjennem Døden til Helvede istedetfor til Himlen, alene fordi vi ikke vilde omvende os og

modtage Herrens Naade. Dette er den rene Sandhed, I kunne selv læse det Altsammen i Guds uforfalskede, evig uforgængelige Ord; jeg haaber da, kjære Forældre, at I eie den kjære Bog Bibelen, og at I læse den med Flid; desværre, jeg har rigtignok ikke gjort det altid, fordi jeg ikke troede, hvad der stod skrevet, men Gud har aabnet mine Øine, og nu er den mig en kostbar Bog, en himmelsk Naadegave til os Alle, som ville arve Salighed, en Skat, som jeg ikke vil miste for Alverden."

Mads saa paa Jens, og Jens saa paa Mads, det var en ganske uventet Bekjendelse, som traf dem lige i Hjertet, netop det, som de helst ikke vilde tro, maatte de nu høre af en „Lærd", som de sagde, staa fast som uomstødelig Sandhed, af Sønnen, som var kommen hjem. Hans Ord vare saa alvorlige, saa gjennemtrængende og dog saa fulde af Kjærlighed og hjertelig Overbevisning, og derfor trængte de ind i deres ellers saa rolige og letsindige Hjerter og satte dem i stærk Bevægelse. Man talede nu længe om Døden, og Dommen, Himlen og Helvede, og tilsidst var Mads saa underlig tilmode, at han ikke rigtig vidste, hvor han vilde gjøre af sig selv. Han havde nu sletikke Lyst til at tale om Andet den Aften, og det blev derfor langt ud paa Natten, inden man holdt op med at disputere og kunde faa bestemmet sig til at gaa i Seng.

Mads fulgte Jens udenfor. Da de kom ud paa Veien, siger Jens:

„Det var dog underligt, saadan den Frederik dog kunde udlægge Skriften, han er jo hel Præst.

Mon det dog ogsaa skulde være sandt, hvad der staaer i Skriften? jeg er nu ligeved at tro det, han kunde rigtignok forklare os det, det var ingen Sag, naar man saadan kunde forstaa, hvad man læser."

„Ja du kan tro, Jens, at det er Sandhed, hvad han sagde, det er jeg ganske vis paa, thi jeg har aldrig været saadan før, som jeg er i denne Aften, og det er dog Samvittigheden, der er vaagnet, hvad skulde det ellers være. — Og jeg faaer heller ikke Ro, førend jeg bliver omvendt, jeg er nødt til at omvende mig, det kan jeg mærke, ellers kommer jeg i Helvede, der er ingen Redning paa anden Maade; og hvorfor skulde Jesus lide saa meget, naar ikke det var svært for os at komme i Himlen, saadanne Syndere som vi ere."

„Det er dog forunderligt, Mads, nu har jeg dog aldrig kjendt Mage, saa forandret som du er bleven paa den korte Tid, men det maa vel være Guds Ord. — Ak Gud!" sukkede Jens.

Her taug de Begge, bød Godnat og gik hver til Sit, opfyldte med Tanker, som aldrig før havde rørt sig i deres Indre.

Det glædede Frederik meget, da han mærkede, hvorledes hans Ord havde virket paa hans Fader, og han takkede i sit stille Sind sin Frelser derfor. Da han reiste igjen, bød hans Stedfader, den gamle Mads, ham Farvel med store Taarer i sine Øine og takkede ham inderligt for det Gode, han havde skjænket ham. Det var sidste Gang, Mads saa ham, men det anede han ikke; nogle Dage efter blev han

meget syg, og efter 10 Dage var han død, men han gik Døden imøde med Smil paa Læben, fordi han havde fundet sin Frelser i sit Livs Aften, og ham længtes han efter, kun efter ham, Verden havde ikke mere Tiltrækningskraft for ham, det evige Liv var hans Maal, og det naaede han ogsaa for Jesu Christi Naades Skyld. I den sidste Stund udbrød han: „O kjære Herre Jesus!“ og dermed døde han, og hans Sjæl svævede op til den evige Hvile.

Herrens Førelser i mit Liv.

I Glædens og Smertens Timer nedskrevne af Anna Marie Gerhardt, født Berthold.

Den salig Fuldendte havde skrevet Følgende bag i sin Bibel:

„Søndagen Cantate, den 19de Mai 1622, blev jeg født. — Uden Nogen bliver født af Vand og Aand, kan han ikke indkomme i Guds Rige. Hvad som født er af Kjødet, er Kjød, og hvad som født er af Aanden, er Aand (Joh. 3, 5. 6). Herre, til mig komme dit Rige!“

„Tirsdagen den 21de Mai blev jeg ved den hellige Daab ført til min Herre Jesus Christus. — I ere alle Guds Børn formedelst Troen i Christus Jesus. Thi I, saa mange som ere døbte til Christus, have iført Christus (Gal. 3, 26. 27). Herre, lad mig være dit Barn!“

„Den 14de Decbr. 1651. Min kjære, salige Moder blev begravet i St. Nicolai. Efter femaarige svære Lidelser har Herren forløst hende fra alt Ondt og hjulpet hende ind til sit himmelske Rige! Salige ere de Rene af Hjertet, thi de skulle se Gud (Math. 5, 8). Ak Herre, skal jeg da engang igjen se min gode Moder? lad mig være og blive ren af Hjertet!"

„Den 11te Febr. 1655, Søndagen Septuagesima. Den ærværdige Herre Provst Vehr indviede i min salige Faders Hus mit Hjertes Pagt med min kjære Paul Gerhardt*). — Glæder Eder, bliver fuldkommede, formaner hverandre, haver eet Sind, værer fredsommelige, og Kjærlighedens og Fredens Gud skal være med Eder (2 Cor. 13, 11).

Dagen derpaa Afreise og Indtog i Mittenwalde.

Vor Indgang velsigne Gud!

„Den 19de Mai 1656. Vort første Barn, Maria Elisabeth, blev født paa min egen Fødselsdag. — Min Sjæl ophøier Herren, og min Aand fryder sig i Gud min Frelser, thi han haver set til sin Tjenerindes Ringhed. Han den Mægtige haver gjort store Ting imod mig, og hans Navn er helligt. (Luk. 1, 46—49). Ak, hvor kan ikke Herren gjøre os arme Mennesker saa uudsigelig lykkelige!"

„Den 10de Octbr. 1656. Min dyrebare, ærværdige Skriftefader, Hr. Provst Vehr, gaaer til sin forventede Hvile. Mig er det, som havde jeg mistet min anden Fader; han har dog som en aandelig

*) Den berømte Psalmedigter.

Fader avlet mig i Christo Jesu ved Evangeliet og har elsket og pleiet min Sjæl, indtil Christus har vundet Skikkelse i mig. — „Kommer Eders Veiledere ihu, som have forkyndet Eder Guds Ord, og naar I betragte Udgangen af deres Vandel, da efterfølger deres Tro." (Hebr. 13, 7).

„Den 14de Jan. 1657. Vort Barn Maria Elisabeth døer, næppe 8 Maaneder gammel. Herre, hvorfor tager du fra mig mine Øines Lyst og mit Hjertes Glæde? Dog jeg vil ikke klage og græde. Sov vel, mit Barn, i din lille Hvileseng! faa og onde vare dit Livs Dage, du kjære, flygtige Gjæst paa Jord! „Herren gav, Herren tog, Herrens Navn være lovet!" (Job 1, 21).

„Den 28de April 1657. Min kjære Svoger, Archidiacon Joachim Fromm, døer, 62 Aar gammel. Forsag ikke, kjære Søster Sabine, Gud er Enkers og Faderløses Fader. Saalænge jeg og min kjære Gerhardt lever, skal du og dine Børn ingen Mangel have. — „Salige ere de Tjenere, som Herren finder vaagen, naar han kommer." (Luk. 12, 51).

Den 28de Mai 1657. Min kjære Herre kaldes til Berlin som Diacon ved St. Nicolai. Ak, kjære Faderhus, jeg skal gjense dig, fra det Fremmede igjen til Hjemmet! Kan igjen staa og bede ved min Moders Grav. Hvor god og naadig er dog Herren! — „Ogsaa dette udgaaer fra den Herre Zebaoth, han er underlig i Raad og stor i Visdom." (Es. 28, 29).

„Den 12te Jan. 1658. Vort andet Barn, Anna Catharina fødes og døbes den 15de derefter

af Herr Archidiacon Reinhardt. Saa har du, Herre, igjen lægt de Saar, du slog. Ak velsign os dette Barn, naar det er dig velbehageligt! — Det er ikke Eders Faders Villie, at een af disse smaa skal fortabes." (Matth. 18, 14).

„Den 25de Marts 1659. Vor Anna Catharina bæres hen til sit lille Hvilekammer. Ak, skal jeg da være som En, der berøves sine Børn? Hvorfor, Herre, tugter du mig saa meget? Hvorledes har jeg forskyldt, at du forvandler ogsaa denne Glæde til Hjertelidelse? — Min Gerhardt trøster mig og siger: Hvorfor græder du? Barnet er ikke død, men det sover! Ja vel, det sover, men saa fast, at Moderstemmen ikke mere kan vække det! Jeg ved, Herre, du har Magt til at gjøre med Dit, hvad du vil; men lad mig græde og klage! — Lader de smaa Børn komme til mig og formener dem ikke, thi Guds Rige hører saadanne til." (Marc. 10, 14).

Den 30te Novbr. 1660. Vort tredie Barns, Andreas's, Fødselsdag og Dødsdag. Liv og Død, Glæde og Sorg, opreist og nedslaaet, begge Dele i faa Timer! Herre, du ved, hvad et Moderhjerte kan bære, derfor vil jeg lægge min Haand paa min Mund og tie! Du har sagt: Kvinden, naar hun føder, haver Bedrøvelse, forbi hendes Time er kommen; men naar hun har født Barnet, kommer hun ikke mere den Trængsel ihu for Glæde, at et Menneske er født til Verden! Ja, Herre, Trængselen er forbi, ene Bedrøvelsen vil ikke vige! Maa jeg ikke sige som Jakob: I berøve mig mine Børn, Josef er ikke til, og Simeon er ikke til, og Benjamin

ville I tage hen; over mig kommer det Altsammen. — Herre, nu ved jeg det, jeg er det ikke værd, at et Barn kalder mig Moder. Ak tilgiv mig mine Synder — men mit Hjertes Trængsel er stor, riv mig ud af min Nød!"

Den 25de August 1662. Herren har forbarmet sig over min Nød og ikke set paa min Syndeskyld. Idag blev vort fjerde Barn, Paul Frederik, ved den hellige Daab optaget i Christi Samfund. Min Glæde er større end min Tak! Vel er mit Legemes Svaghed stor, min Kraft brudt! Jeg græder stille, naar mit Barn ligger ved Ammens Bryst og ikke ved Moderbrystet! Og dog er det mit Barn! Herre, vil du lade mig beholde dette Barn! — — dog ikke som jeg vil, men som du vil! — „Søger først Guds Rige og hans Retfærdighed, saa skulle og alle disse Ting tillægges Eder." (Math. 6, 33)!

„Den 23de Octbr. 1664. Nu er du indgangen til din Herres Glæde, min dyrebare, salige Fader! Idag have de baaret dig, du fromme Tjener, til dit Dødningekammer. Tag dit Barns Tak med og hils den kjære salige Moder. Ak, mig er det undertiden, som skulde jeg ret snart gjense Eder, I gode salige Forældre! Herrens Villie ske. — „Min Fader og Moder forlode mig; men Herren tager mig op." (Ps. 27, 10).

„Den 6te Febr. 1665. Idag førte vi vort femte Barn, Andreas Christian, ved den hellige Daab til den Herre Jesus. Maatte den albarmhjertige Gud forlade mig min Synd — men min Glæde er Bemod og Bedrøvelse. Jeg ved, dette Barn

bliver ikke hos mig. Jeg ved det paa den Dødsspire, der hviler i mit Legeme! — „Alt det, som er født af Gud, overvinder Verden, og vor Tro er den Seir, som har overvundet Verden." (1 Joh. 5, 4.)!

„Den 24de Septbr. 1665. Sov vel, min lille Christian, jeg vidste det jo, at din Vugge var beredt i Himlen. Nu ligger du og sover hos dine fire Sødskende og de kjære Bedsteforældre! Hvor ville de glæde sig, naar du kommer; og din Moder græder! Nu Gud, Din Haand er endnu ikke bleven for kort til at aftørre disse Taarer! — Se Herre, endnu et Barn er os blevet, og længere blevet, end de andre fire. Skal endnu engang din Dødsengel komme i vort Hus — — Herre, send ham da til mig. Jeg er meget træt og svag! — „Herre, jeg bier efter din Frelse." (1 Mos. 49, 18.)!

„Den 6te Febr. 1666. Min kjære Herre er idag bleven afsat fra sit Embede! Ogsaa denne Prøvelse endnu. Min Kraft er svag, men Herren ved jo, hvormeget jeg endnu kan bære. Hold du ud, min Gerhardt, skam dig ikke ved Evangeliet om Christus, og aflæg stedse et godt Vidnesbyrd for de mange Vidner. Jeg følger dig i Landflygtigheden, i Nød og Død. Frygt ikke for dem, som vel slaa Legemet ihjel, men ikke kunne slaa Sjælen ihjel. — Gerhardt, jeg ved, du roser dig aldrig, thi du er sagtmodig og ydmyg af Hjertet; men nu ros dig af den Herre Jesus Christus. Bliv trofast, se ikke paa mig og vort Barn, uden Guds Villie falder jo ingen Spurv fra Taget — vi ville ikke dø af Hunger. Hold ud, min Gerhardt, indtil du er kommen

til Bjerget Zion og til den levende Guds Stad, til det himmelske Jerusalem op til Englenes mange Tusinder, og til de Førstefødtes Menighed, som ere opskrevne i Himmelen og til Gud, Dommeren over Alle, og til de fuldkommen Retfærdiges Aander og til det nye Testamentes Midler, Jesus! — Gud velsigne dig, min Gerhardt! Nu føler jeg, hvor stor du er, og hvor ringe jeg er, din stakkels Pige!"

Til Slutning endnu en Dag.

„Den 29de Febr. 1668. Igaar Aftes kastede jeg lidt Blod op, hvad der i høi Grad forskrækkede mine. Jeg beroligede dem, fordi jeg ellers ikke led. Men idag føler jeg det — mine Kræfter svinde med hvert Øieblik. En uhyggelig Gysen gaaer igjennem mine Lemmer, som gjør mig kold. Det maa vel være det Bud, der kalder mig herfra. Skal det saaledes være, Herre, saa giv, at jeg beseirer mit Hjertes Svaghed. Dig befaler jeg min kjære Ægteherre og mit eneste Barn, som du har ladet mig arme, syndige Tjenerinde beholde af stor Naade. I dine Hænder befaler jeg Sjæl og Legeme! — Jeg kan ikke — Haanden skjælver! — „Det at leve er mig Christus og at dø en Vinding!" (Fil. 1, 21).

Fortællinger.

1. Den gamle Præst.

En gammel Præst fik engang af et Medlem af sin Menighed det Spørgsmaal, hvorfor han da altid arbeidede hen paa et Punkt, paa Hjertets Fornyelse i Jesus Christus; hvorfor han holdt saa faa Moralprædikener imod Had og Misundelse, Tvist og Strid, Hovmod, Vellyst, Gjerrighed, Tyveri og deslige? Den Gamle svarede: „Naar en Hær kommer foran en fjendlig Fæstning, da drager den ikke om for først at erobre Lysthusene foran Fæstningen, men den angriber denne selv for at storme den. Er den vunden, ere Lysthusene ogsaa vundne. Den Fæstning, mod hvilken vi stride med Ordets Sværd, er Hjertet. Naar dette er erobret for Herren, da falde Lysthusene om det, de enkelte Punkter, hvor det fordærvede Hjerte udpræger sig i Livet, af sig sig selv."

2. Enken Symforosa og hendes syv Sønner.

De have overvundet ham ved Lammets Blod og ved Ordet, de vidnede, og de elskede ikke deres Liv indtil Døden.
(Joh. Aab. 12, 11.).

Keiser Hadrian havde bygget sig et prægtigt Palads og vilde lade samme indvie efter hedensk Skik ved Afgudsofre. Da traadte hans Præster frem for ham og sagde: „Enken Symforosa med hendes syv Sønner piner os daglig, naar hun anraaber sin Gud. Vil du ofre hende samt hendes

Sønner, saa ville Guderne gjøre Alt, hvad du forlanger." Da lod Keiseren Moder og Sønner føre frem for sig og tiltalte dem med gode Ord, om at ofre til Guderne. Men Enken sagde: „Min Gemal Getulius og hans Broder Amantius have, medens de vare dine Tribuner, lidt mange Pinsler for Christi Navns Skyld, og have som gode Christi Stridsmænd beseiret dine Afguder ved deres Død." Over dette Svar blev Keiseren meget vred og raabte: „Enten ofrer du tilligemed dine Sønner til de almægtige Guder, eller jeg vil lade dig selv samt dine Sønner ofre!" Men Symforosa svarede uden Frygt: „Dine Guder kunne ikke modtage mig som Offer; — jeg ofres for Christi, min Guds, Navns Skyld." Derpaa sagde Keiseren: „Vælg Et af To. Enten ofrer du til mine Guder, eller du maa dø en skammelig Død." Og Symforosa: „Indbild dig ikke, at Frygten kan slukke min Længsel efter, med min Mand Getulius, som du har dræbt, at komme ind i den evige Hvile!" Da lod Keiseren den standhaftige Moder føre ind i Herkules's Tempel, hende der først vanære ved Ørefigener og derpaa hænge op i Haaret. Og da han heller ikke paa denne Maade kunde tvinge hende til at ofre til Afguderne, saa befalede han at hænge hende en stor Sten om Halsen og saaledes styrte hende i Tiberen. Hendes Broder Eugenius, der var en anset Mand, tog hendes Legeme op og begravedee det.

Den næste Dag lod Keiseren hendes syv Sønner stævne for sig. Men ikke ved nogen Trusel og Skræmsel kunde han bevæge dem til at fornægte

deres Herre og Mester. Da bød han at slaa syv Pæle i Jorden omkring Herkules's Tempel, spænde de syv Sønner fast til samme og derpaa dræbe dem. Paa den første, Crescens, blev Halsen gjennemstukken; ved Julian og Nemesius traf Landserne bedre og gjennemborede Brystet; for Primitivus, den fjerde, foer Dødshugget igjennem Underlivet, ved Justinus igjennem Ryggen, Tracteus igjennem Siden, og den sidste, der hed Eugenius, er bleven gjennemspaltet fra øverst til nederst. Da Keiseren Dagen derefter kom til Herkules's Tempel, befalede han, at deres Lig skulde bortskaffes og kastes i en Kule. Afgudspræsterne have tillagt dette Sted et Navn, der paa Dansk betyder: „For de Syv ved Vold Døde."

Strøtanker.

Tab af Tid er stort; Tab af Sandhed endnu større; men Tab af Christus er et Tab saa stort, at ingen Dødelig nogensinde kan gjenoprette det.

Et godt Ord er sjælden udtalt frugtesløst. Det er et Frøkorn, som, selv om det tabes af en Hændelse, dog engang vil spire frem som en herlig Blomst.

Glæden i Troen er den eneste sande Glæde, som et Menneske kan opnaa i denne Verden.

Livsbilleder

Nr. 49.

Judas Iskariot.

(Meddelt af Pastor R.)

Tvivlesygen, der af mange forskjellige Aarsager har grebet stærkt om sig, og trængt sig ind i mange alvorlige og ædle Sjæle, har havt det Held at rokke ved Troen paa den christelige Overlevering i en stor Udstrækning ved Anvendelsen af uædle Midler og ved at føre den ubefæstede Læser ind i Spørgsmaal, som kun ved stor og omhyggelig Omsigt kunne løses. Dog har den hellige Historie vist sig at være „en meget besværlig Anstødsstein", og naar vi skulle dømme efter de seneste iltre Forsøg paa at rokke dens Paalidelighed, vil den stadfæste Hans Forjættelse, som siger: „hvo som falder paa denne Sten, han skal støde sig, men den, som den falder paa, ham vil den knuse". For Tiden har man opgivet Lysten til at tvivle paa hele den hellige Overlevering. Nu ere selv de største Tvivlere villige til at indrømme, at der dog har været en saadan Mand, som Evangelieberetningerne fortælle om, en jødisk Reformator, der ved sin Optræden imod det herskende Parti i Jødeland og ved sit Held til at udbrede sin Lære iblandt Folket, paadrog sig et dødeligt Had og blev henrettet som en Folkeforfører under Pontius Pilatus.

Men om Evangelieberetningerne ere fuldt troværdige som Historie, og hvor meget af det, der er meddelt som sagt af Ham, visselig er blevet udtalt af Ham selv — dette betragtes fremdeles som et aabent Spørgsmaal. I denne Henseende er Tvivlernes Betragtning afhængig af deres egne sædelige Grundsætninger og deres hele Sjæls Tilstand. Mænd af en renere, ædrueligere og ædlere Aandsretning iblandt dem tage gjærne den hele Historie som ægte undtagen forsaavidt den strider imod det, som de betragte som faste Grundsætninger — thi „i Strid hermed tør man overhovedet Intet antage". Mænd derimod af rent verdslig Tænkemaade og slappe moralske Grundsætninger betragte, dersom de i det hele give sig af med at læse den hellige Historie, denne som en senere Fremstilling af Religion og Moral paa historisk, jødisk Grundlag, hvilken dog den fremskredne Kultur og mere udviklede Samfundstilstande have distanceret, medens de forresten ere villige til at indrømme dybe moralske Sandheder, som Verden skylder Christendommen, og som fremdeles ere skikkede til at forplantes fra Slægt til Slægt. Og hvor stor Forskjel der end er paa disse to Slags Tvivlere, ere de dog begge enige i at benægte, at der er noget overnaturligt i den hellige Historie. Naar man læser det bedste af hvad de have skrevet, skulde man ved første Diekast troe at det var imod Kristendom. Dog er der et særdeles nært Slægtskab imellem det bedste af hvad de have skrevet og det værste, der er kommet frem fra den Side. Den, som troer, at Jesus af Nazareth ikke havde nogen anden guddommelig Sen-

delse end ethvert andet Menneske, som Forsynet Tid efter anden vækker op for at hjælpe paa det sunkne Samfundsliv og gavne sin Samtid, den som troer, at Han intet havde at tale, virke og lide uden hvad der dog beroer paa naturlige Grundsætninger — han er i Virkeligheden en Vantro, hvor smukt han end kan udtale sin Beundring for og Kjærlighed til Jesus af Nazareth, lige saa vel som den, hvis Tvivlesyge tillader ham at benægte Christi Heltemod, bestride hans Visdom og angribe hans Karakters Renhed. At troe paa Christus er nemlig ikke blot at antage hans historiske Tilværelse og tænke godt om ham som Menneskenes Lærer og Velgjører, ihvorvel vi ganske vist skal gjøre dette i den høieste Grad. Man troer ikke paa Sokrates og Luther, fordi man troer, at de have levet, at Historien beretter sandt om dem, og at de have gjort Menneskeheden de største Tjenester. At troe paa Christus eller være en Christen i den allerjævneste Forstand, det er at tage Evangelieberetningen om ham for Sandhed, at Han er født til Verden paa overnaturlig Maade, at den Gjærning, han udførte i Verden er betroet ham paa overnaturlig Maade, at han er paa overnaturlig Maade bevidnet som Guds Søn og Verdens Frelser ved Opstandelsen fra de Døde, ved Himmelfarten og ved Opfyldelsen af sit Løfte om den Hellig Aands Aabenbaring i Menigheden. Den, som ikke troer dette, er ikke mere Christen i dette Ords rette og egentlige Betydning, end den, som forkaster den hele hellige Historie.

Det er ikke vor Mening hermed at behandle

Spørgsmaalet om Evangelieberetningens Sanddruhed, men at tage en af de mærkeligste underordnede Skikkelser, nemlig Judas Iskariot, under Overveielse for at undersøge, om det vil være muligt at antage den hellige Historie uden at antage den hel og holden; og tillige at gjøre opmærksom paa, at hans Historie maaske er den lærerigste næst vor Frelsers egen.

I enhver Tragedie maa der være et Forsyn for at sikre, at den sørgelige Slutning kommer frem paa en naturlig og sandsynlig Maade. Altsaa vil Tilstedeværelsen af en Forræder i blandt Herrens stadige Følge og umiddelbare Omgang ikke være nogen overraskende Skikkelse i en digtet Historie. Men denne Forræders hele Historie, som vi finde den i de fire Evangelier, viser os Billedet af ham baade i det Store og indtil de mindste Ubetydeligheder saa nøiagtigt, saa udførligt, og sat i det Hele i en saa vidunderlig Eenhed og Fasthed, at vi drister os til at paastaae, det er umuligt at naae dette ved Kunst, det kan kun være virkelig Historie.

Første Gang vi møde denne Mands Navn er i Listen over de Tolv, som Herren udvalgte til sine fortrolige Venner, hvem han overdrog det Hverv at forkynde Evangelium og benævnede Apostle. Vi have tre saadanne Lister, nemlig en i hver af de tre første Evangelieberetninger — alle begynde de med Peder og ende med Judas. Apostlenes Gjerninger har endnu i det første Kapitel en Liste, der indeholder de samme Navne og begynder med Peder, men da de der ere nævnte sammen med de hundrede og tyve,

der vare forsamlede paa Salen efter Herrens Himmelfart, er Judas, „der var gaaet hen til sit eget Sted", naturligvis ikke nævnet iblandt dem.

Han har Tilnavnet Iskariot, det vil sige Judas fra Kerioth, en By i Juda Stamme (Josva 15, 25) for at adskille ham fra Judas, Jakobs Broder, en anden af Herrens Apostle (Luk. 6, 16). Hvad kunde dog bevæge Jesus til at vælge denne Mand til Apostel? Det gaaer ikke an at sige, at Jesus maatte drage Omsorg for, at der maatte findes en Forræder iblandt Apostlene. Der er dem, der have sagt og skrevet dette og ikke have taget i Betænkning at ansee dette Svar for fyldestgjørende. Men det er saa lidt fyldestgjørende som noget. Den Omstændighed, at han forraadte sin Herre, er virkelig ikke nok til at paastaa, at han var valgt i dette Øiemed; denne Paastand viser hen paa en aldeles fatalistisk Betragtning. Christus siger, at han sluttelig vil dømme den vantro Verden; men han siger ogsaa udtrykkelig, at han ikke er sendt i dette Øiemed, men tvertimod for at Verden skal blive salig ved Ham. At Judas i den frivillige Udvikling af hele sin egen Eiendommelighed vilde føres til at forraade sin Herre, dette var forudseet og forudsat som vist. Dette indrømme vi, men det kræver endda en Besvarelse, hvad der sandsynligvis kunde bevæge Jesus til at vælge ham iblandt de Tolv.

Hvad bragte vel Jesus til at vælge alle de Tolv? Der gives os ingen Oplysning herom, men vi nødes til at formode, at Christi Lærervirksomhed havde varet nogen Tid, førend han skred til Valget.

Han var i denne Tid ledsaget af et anseligt Følge, hvoraf flere havde været hos ham fra først af og ikke senere forlod ham. Der kan da neppe være Tvivl om, at han i Valget af de Tolv havde sin Opmærksomhed særlig henvendt paa dem, der deels havde den største Modtagelighed, deels viste sig mest skikket til dette Kald. Og hvad vi vide om nogle af dem, nemlig at de først havde været Johannes' Disciple og ved Omgang med Døberen gjort dybe Blik ind i Guds Riges Historie i Verden, tyder muligvis hen paa, at de Alle (maaske med Undtagelse af Mathæus) havde været Johannes' Disciple, og ifølge hans Anviisning blev Herrens stadige Ledsagere. I alt Fald forekommer det os sikkert, at Judas enten har været en af disse — ved Aandens Dragelse ledet fra Johannes til Jesus, — eller at han har viist en saadan Stadighed i at følge Herren, saadan Iver i Gjerningen, saadan Beredvillighed, at han er stillet paa lige Trin med de øvrige Elleve. Vist er det at der er Intet i Evangelierne som modbeviser dette, og naar man undtager Slutningen af hans Historie, skal ingen opmærksom Læser formode nogen Forskjel imellem ham og de øvrige Apostle. Hvis der var en grundig Karakterfeil hos Judas i moralsk eller religiøs Henseende, er den visnok vedbleven at være tilhyllet endogsaa for hans Nærmeste indtil den skjæbnesvangre Nat, da de alle samledes for sidste Gang.

I en Henseende har Judas havt et Fortrin for sine Meddisciple. Fra den Stund, da Jesus havde valgt sine Disciple, „at de skulde være med ham",

til den Time, „da de alle forlod ham og flygtede", udgjorde de en Familie. De vandrede sammen og tog deres Maaltid sammen, Alt var dem fælles, de havde en Pung til at udrede fælles Omkostninger, med Undtagelse af de særegne Leiligheder, da en af de fromme Kvinder, „som Jesus havde helbredet for onde Aander og Svagheder", beværtede dem efter sin Evne. Det var altsaa fornødent, at en af dem maatte have Pungen: dertil var Judas udset. Det er let at sige, at han havde faaet dette Hverv for at give hans gjerrige Hjerte den fornødne Anledning til at udfolde sit forbryderske Anlæg. Men det er lige saa let at se, hvor uværdig denne Tanke er. Man kunde lige saa godt sige, at den uskyldige Anledning til en hvilken som helst Forbrydelse under Solen var af Gud bestemt til at aabenbare en Mands forbryderske Karakter. Nei, vi nære ingen Tvivl om, at Judas har vist sig de andre Disciple overlegen i dette Stykke, vist en vis sikker, hurtig, raadsnar Duelighed i at bestyre de tarvelige Vilkaar for en vandrende Familie, endog i den Grad, at Rigtigheden af hans Valg til Bestyrer maatte være indlysende for dem alle og skaffe ham deres Tillid og gode Omdømme. En Omstændighed, omtalt paa det eneste Sted, hvor vi underrettes om, at han var Fællesformuens Bestyrer, maa bestyrke dette. „Han var en Tyv" — beretter Johannes i sit Evangelium (12, 6) „og havde Pungen og bar hvad der blev lagt deri". Nu vel, det kræver vel ikke nogen Dygtighed at stjæle under disse Omstændigheder, at stjæle af en Skat som aldrig kunde være betydelig, som

mange Gange kunde være saare ringe; men at gjøre dette ofte nok til at retfærdiggjøre Udtrykket, „en Tyv“, uden nogensinde at blive opdaget eller endogsaa blot mistænkt af dem, med hvem han idelig færdedes og daglig omgikkes lige indtil den sidste Tid, dette røber en ganske særegen Begavelse, der visinok er ond, men kun fordi den er ilde anvendt, en Begavelse, der kunde anvendes i de ypperste Øiemed.

Hvor tidlig denne gjerrige Tilbøielighed, der laa til Grund for Judas' Tyvagtighed og blev Aarsag til hans forfærdelige Fald, begyndte at ytre sig i hans mislige Omgang med betroet Gods, er det umuligt at sige. Men en Hentydning til hans uredelige Karakter — som forresten ingen af de Øvrige synes at have forstaaet — viser, at det næppe har varet mange Maaneder, inden han begyndte at besvige Fællesformuen. Det maa — saa forekommer det os — have været i det andet Aar af Vor Herres Virksomhed at de Tolv bleve udvalgte. Førend den næste Paaske havde Rygtet om Herren naaet sin største Høide: Dette var da han havde bespist de fem Tusinde foruden Kvinder og Børn i Ørken med faa Brød og Fisk, da beretter Johannes, at de vilde komme og tage ham med Magt og gjøre ham til Konge. Samme Nat gik han over Søen, vandrende paa Havet. Den følgende Dag talede han i Synagogen i Kapernaum det mærkelige Ord om Livets Brød, som ved sine stærke Billeder synes bestemt til at drive Alle bort undtagen de virkelig alvorlig Troende. Dette var ogsaa Tilfældet med mange af hans Disciple, som fra den Dag forlod ham og ikke

vandrede mere med ham. Endogsaa de Tolv synes at være blevne vaklende; thi Jesus tilføiede: „Vil I ogsaa forlade mig?“ Hvortil Peder saa ædelt svarede: „Herre! til hvem skal vi gaa? Du har det evige Livs Ord, og vi have troet og erkjendt, at Du er Christus, den levende Guds Søn“. Dette Peders Svar fremkaldte den forbausende Yttring af Christus: „Har jeg ikke udvalgt Eder Tolv, dog er En af Eder en Djævel.“ Maaske menes hermed Intet mere end at det djævelske Sind, som var bestemt til at forraade ham, allerede befandt sig indenfor den lille Kreds af de Tolv; Johannes' forklarende Bemærkning i V. 71 synes at stadfæste dette. Det forekommer os, at dette tyder hen paa, at den Lidenskab, der omsider skulde bryde frem i en saa djævelsk Skikkelse, allerede er bleven næret ved den mislige Omgang med Pungen, og at dette Uvæsen allerede dengang maa være drevet og have foranlediget hin Yttring af Herren.

Det er ikke desto mindre klart, at der ikke blot ikke hvilede nogen Mistanke paa Judas, men at han endog havde en meget betydelig Indflydelse paa de øvrige Elleve. Da dette vel maa synes at være en temmelig stram Paastand, ville vi gjøre rede for den. Tænk da først paa den bekjendte Salving i Bethania, sex Dage før Herrens Død. Da Maria tog sin Alabasterkrukke med kostelig Salve og udgød denne over Herren, beretter Mathæus (der selv maa have været tilstede) 26, 6 „der hans Disciple det saa, bleve de fortrydelige og sagde: hvortil tjener denne Spilde?“ Det er vel saa, at Markus (14, 4. 5)

begrændser denne Bemærkning til „nogle af dem“. Men ihvorvel den aabenbart kom fra en af dem, viser dog begge disse Evangelisters Beretninger, at denne Bemærkning fandt Gjenklang eller i det mindste et stiltiende Samtykke af nogle af dem, om ikke af dem alle. Nu fortæller Johannes (12, 4 ff.) os udtrykkelig, at den kom fra Judas Iskariot, og det bliver klart af hele hans Fremstilling, at det var en uværdig og skammelig Ytring, en saadan Ytring, som man kun kunde vente af en saadan Mand. Men hvorledes har den da fundet Gjenklang hos de Andre? Os forekommer det, at det ikke saa meget har været Bifaldet af Ytringen selv — den gik jo aabenbart i barmhjertig og menneskekjærlig Retning — men snarere den Indflydelse, som Judas udøvede over de øvrige Disciple, der bragte dem til altfor tankeløst at tiltræde hans Beklagelse af denne tilsyneladende Ødselhed. Vi ville anvende denne Tanke paa nogle andre Forhold og see om den ikke vil kaste Lys paa adskillige andre Ting, som ellers vanskelig lade sig forklare.

Kort efter at Herren havde bespist de Fire Tusinde traadte han i Skibet igjen og foer til hin Side (Mark. 8, 13 ff.). Da tog Herren Leiligheden iagt, da han var alene med dem og sagde: „tager Eder vare for Farisæernes Surdeig og for Herodes’ Surdeig“. Hvad monne de nu tænke, at hans Mening var hermed? Ja, det vilde være vanskeligt at sige, dersom ikke Markus havde givet os en Forklaring: „de havde glemt at tage Brød med, og de havde i Skibet kun et Brød, og de bespurgte sig med hver-

andre og sagde: det er fordi vi ikke have Brød". Denne Misforstaaelse er saa barnagtig, at man vilde have ondt ved at forklare, hvorledes noget Saadant kunde falde dem ind. Nu var der jo en iblandt dem, hvis Forretning det var, som Skaffer, at drage Omsorg for, at man ikke skulde lide nogen Mangel; da nu Ordet Surdeig blev udtalt i Skikkelse af en Advarsel, har vel Judas, der saaledes, maaske for første Gang, blev mindet om sin Forsømmelse i det ham overdragne Hverv, søgt at sætte Advarslen og Surdeigen i Forbindelse med hinanden, og hvisket til sine Nærmeste, at Pungen var tom, og at dette var den sandsynlige Aarsag til den usattelige Advarsel; medens disse, der rimeligvis først ved Judas' Ytring ere blevne opmærksomme paa, at der manglede Levnetsmidler, og forøvrigt ude af Stand til at vide, hvad Jesus mente, maaske vare tilbøielige til i Øieblikket at antage Judas' Forklaring. Kun saaledes synes det muligt at gjøre rede for, at en saa paafaldende Misforstaaelse kunde vinde Indgang hos de Tolv. Og dersom dette er saaledes, beviser det ikke blot, at der paa den Tid ikke faldt den mindste Mistanke paa Judas, men ogsaa at hans Mening havde en vis Vægt hos de øvrige Apostle. Den Virkning, som denne store Misforstaaelse af Herrens Mening havde paa hans Sjæl, giver os et af de fineste Træk af virkelig Historie, som ingen Forskning nogensinde skulde have drømt om at finde i samtlige Evangelieberetninger. De ni indtrængende Spørgsmaal, som nu hurtigt og sammentrængt følge, vise hvor dybt og smerteligt Herren

var bleven berørt af deres Mangel paa aandelig Opfatning og endnu dybere af deres lave Tanker om ham selv, som om han vilde anvende en saa alvorlig Advarsel paa en saa ubetydelig Gjenstand. Det vil fremdeles være indlysende af selve Formen af deres Gjætning: „Det er fordi vi ikke have Brød“ og af hans Forbauselse over, at de endnu paa den Tid ikke vidste hvad der optog hele hans Opmærksomhed, at han pleiede at overlade hele Omsorgen for de timelige Fornødenheder til de Tolv, og at disse atter stolede paa Judas; at disse, der nu vare blevne indskrænkede til et Brød, maatte føle sig uværdige til hans Tillid, og mente, at den samme Tanke nu gik igjennem Herrens Sind; og endelig, at de i denne Henseende tog saa meget feil, at det saarede hans Følelse skærpet, ved hans Kjærlighed, at en saadan Tanke om ham skulde have vundet Indgang i deres Sjæl. Enten vi nu have Ret i vor Formodning, at Judas var Ophavsmanden til denne Begivenhed, eller ikke, maa dog en Ting være indlysende for enhver uhildet tænksom Læser af denne Beretning, at den maa være sket, førend den blev historisk berettet, at ingen saadan Ubetydelighed nogensinde vilde blive optegnet, og sikkerlig aldrig være bleven saaledes beskrevet af nogen Forfatter af en digtet Fortælling, eller af en, der har villet forskjønne nogle faa levende Træk med Begivenheder, der aldrig havde fundet Sted.

Tvistighederne iblandt Apostlene om, hvem der skulde være den største i Himmerige, modtage noget Lys fra vor Formodning om den Indskydelse, som

Judas svede iblandt dem. Den menneskelige Natur bliver altid sig selv lig, og det vilde have været overmaade mærkværdigt, om det Fortrin, der blev vist nogle af dem ved mere end en Leilighed, ikke havde vakt en Art Skinsyge hos de andre. Man maa erindre, at Peder, Jakob og Johannes var de eneste, hvem det blev tilstedet at være Vidner til Peders Svigermoders Helbredelse, Jairus' Datters Opvækkelse og Herrens Forklarelse paa Bjerget. Og iblandt disse tre var den ene tidlig bleven udset og bestemt til at indtage en eiendommelig Stilling i det kommende Rige, og han havde ved sin Fyrighed og Iver for ved alle Leiligheder i Ord og Gjerning at bekjende og forsvare sin Herre, vist, at han var egnet til denne Hæder. Dog vare disse tre Mænd endnu kun lidet skikkede til at indtage en fremragende Stilling. Hvad Peder angaaer, følte han sig saa fremhævet ved den særegne Velsignelse han havde modtaget og ved den Stilling, der var bleven ham tilsagt i det Rige, som snart skulde aabenbares paa Jorden, at han mente at kunne sætte sin Herre lidt i Rette, da han forkyndte dem om sin forestaaende Lidelse og Død, der vilde gaa forud for Rigets Oprettelse; de andre to tilskyndede ikke længe efter deres Moder at gaa til Herren og begjære Pladsen for dem ved hans høire og venstre Side, naar Riget skulde aabenbares. Den Fortrydelse, som dette vakte hos de Ti, finde vi fuldstændig berettiget. Men hvad der vækker vor Opmærksomhed herfor, det er, at dette synes kun at være et Udbrud af gjentagne Uenigheder om den samme væsenlige Gjenstand. En

af disse samt Sted, da de vendte tilbage fra den lange Reise til Cæsarea Filippi, hvorhen han synes at have ført dem udelukkende i den Hensigt at forberede dem — langt borte fra deres vante Omgivelser — for første Gang paa sin nær forestaaende Død. Han havde gjentaget denne Meddelelse forend de vendte tilbage til Kapernaum. Der havde han ladet dem arbeide paa deres egen Haand, og der opkom den samme Trætte om, hvem af dem der skulde være den Største i det kommende Rige, som om den alvorlige Tidende, der nylig havde naaet dem, blot havde tjent til at ægge deres Tillid til Rigets snarlige Komme og opflamme deres indbyrdes Skinsyge over det Fortrin, der da vilde tilkomme nogle fremfor de øvrige. Neppe vare de komne hjem til Kapernaum, da Jesus bragte dem i Forvirring ved det Spørgsmaal hvorom det var at de havde talet paa Veien. I dyb Beskjæmmelse taug de stille. Hvorpaa Jesus tog et lille Barn, stillede det frem iblandt dem og gav dem den Paamindelse, hvormed alle vore Børn ere fortrolige (Mark. 8, 27. 9, 37). Men dermed var denne Sag ikke endt. Thi vi finde, at han, støttende sig hertil, giver dem en meget udførlig Formaning i den mest indtrængende Form imod til Fare for deres egen Sjæl at lægge Anstød for andre, og fremdeles at Peder midt i denne Formaning fremkommer med det bevægede Spørgsmaal, hvor ofte hans Broder maatte forse sig imod ham og dog blive tilgivet — „mon syv Gange?“ — da faa vi det uvilkaarlige Indtryk: at en af de Tolv maa være hin „Broder“, at Peder i en Trætte, der

nylig havde fundet Sted, mente at være gaaet til den yderste Grændse af sin Evne til at tilgive, og endelig, at denne Udæskelse kun havde været en Gjentagelse af en lignende Fremfærd ved tidligere Leiligheder fra den samme Person. Og dersom der da var en af de Tolv, for hvem Peder havde været Gjenstand for særligt Drilleri, og hans Iverighed i altid at svare paa Alles Vegne var bleven forekastet ham af denne Person, kan der da herske nogen Tvivl om, hvem denne Person var? Og dersom denne Udæskelse var given med den Behændighed, som er eiendommelig for en resolut men tvetydig Person, vilde den utvivlsomt finde Gjenklang i de øvriges naive Sjæle, hvilket vilde bidrage til at gjøre den endnu utaaleligere. Jesus besvarede Peders Spørgsmaal, men gjorde ingen Hentydning til det, som var Anledningen til denne Udfordring; og saaledes var Sagen foreløbig bragt i Ro. Men ogsaa kun foreløbig. Thi Spørgsmaalet kom frem igjen ved en Leilighed, der maatte forekomme os som den mindst sandsynlige af alle. Det er alene den fjerde Evangelist som beretter os det. Umiddelbart efter Indstiftelsen af den hellige Nadver tilføier Herren, efter hans Beretning, disse Ord: „men se hans Haand, som vil forraade mig, er tilbords hos mig" o. s. v. Og efter at have fortalt, at disse Herrens Ord bragte det Spørgsmaal frem, hvem der vel maatte være denne Forræder, tilføier han: og der var (eller der havde været) en Tvistighed imellem dem om hvem der vel skulde blive anset for den største (Luc. 22, 24). Dette havde sandsynligvis været Tilfældet lige førend de satte sig til

Paaskemaaltidet, og var maaskee fremkaldt derved at Anretningen af dette Maaltid var blevet betroet til to af de Tolv, som om dette var anlagt paa at forberede de øvrige paa det Fortrin, som disse skulde have i det Rige, som de — saa forekommer det os, — mente ret nu paa denne samme Aften skulde tage sin Begyndelse.

Det har været vor Agt ved den foregaaende Fremstilling at henlede Læsernes Opmærksomhed paa følgende Indtryk med Hensyn til Judas: Eftersom der var smaa Tvistigheder iblandt dem angaaende Fortrin i det kommende Rige, hvilket synes at komme i Bevægelse, saasnart der var en eller to af dem, der havde faaet et særegent Hverv, og især naar Peder stod frem for de øvrige i Tale eller Handling; og eftersom disse Tvistigheder naturligvis ikke antog samme Styrke hos dem alle, eller brød frem samtidig hos enhver af dem, saa maa vi ansee det for givet, at der var en, som paatog sig at samle og lede Stemningen og føre disse uhyggelige Følelser frem, og i dette Tilfælde maatte det være ham, som var mest anlagt til Mistænksomhed, ham, hos hvem uværdige Bevæggrunde bedst kunde vinde Indgang, ham, som var mindst istand til at gjemme og tilintetgjøre saadanne Indtryk af Brødrene i sit eget Hjerte, hvorhos det maatte være en, som havde tilstrækkelig Behændighed til at støbe sine Tanker i en antagelig Form, saa at han ikke gik glip af sine Brødres gode Omdømme. Er dette nu saa, kan der ikkun være en Mening om hvem denne ene monne være. Og naar Judas, efter at være valgt iblandt

de Tolv til „at have Pungen og tage vare paa hvad der blev lagt deri", smigrede sig selv med dette Vidnesbyrd om sin Mesters særlige Tillid, og nu opdagede, at der var andre, hvem mere vigtige Hverv bleve betroede, og som aabenbart blev foretrukket ham, da er det let at forestille sig, hvorledes i en Sjæl som hans alt hvad der var Uværdigt maatte spire og vinde Styrke, og hvorledes han, begavet og behændig, maatte virke paa sine ubefæstede og umistænksomme Brødre og sætte en uværdig Mistænksomheds og Misforstaaelses Aand i Bevægelse hos dem. Dog maa det ikke oversees, at han indtil det Sidste vidste at vedligeholde deres gode Mening om ham, uden at være mistænkt af nogen af dem indtil det Øieblik, da han mente, at han var røbet og pludselig forlod dem for at gaa hen og øve sin Mørkets Gjerning.

Førend vi gaae over til at tale om Judas' Forræderi, paanøder sig endnu en ret mærkelig Kjendsgjerning. Han var bleven udsendt tilligemed de øvrige Elleve for at prædike Rigets Evangelium, og at godtgjøre sin Udsendelse ved Magt til at helbrede de Syge, rense de Spedalske og uddrive Djævle. Da der var tolv, som bleve udsendte to og to, kan der ikke være nogen Tvivl om, at Judas har havt det samme Hverv som alle de øvrige. Dette er ganske vist paafaldende. At en Hykler skulde kunne prædike lige saa sandt og lige saa veltalende som Herrens mest oprigtige Disciple, er ikke saa vanskeligt at fatte. Men at han skulde være udsendt af ham, den store Hjertekjender, for hvem Intet er skjult, dette er

vanskeligere at forstaae. Men det var dog Tilfældet med Judas. Og det forekommer os at være klart, at Vor Herre netop sigter til saadanne Tilfælde, naar han siger, at mange skulle komme til ham paa hin Dag og sige: „Herre, Herre! have vi ikke propheteret i dit Navn, have vi ikke uddrevet Djævle i dit Navn, have vi ikke gjort mange kraftige Gjerninger i dit Navn!" Og det Svar, som han vil give: da vil jeg bekjende for dem: „Jeg kjendte Eder aldrig, gaa bort fra mig, I som beflitte Eder paa Uret." (Math. 7. 22, 23.) synes udtrykkelig anlagt som en høitidelig Tilkjendegivelse, at en saadan Tjeneste, ihvorvel den i en Henseende er guddommelig og forsynet med Herrens kjendelige Mærketegn, dog ikke var forbundet med nogen personlig Billigelse, og kunde være forenet med et forkasteligt Hjerte.

Men vi maa nu gaa over til at omtale Forræderiet. Den nærmeste Anledning til dette synes at have været hvad der tildrog sig i Bethania i Simon den Spedalskes Hus sex Dage før den sidste Paaske. Dog maa Forræderiet have været overveiet langt tidligere. Som enhver Lidenskab voxer ved Vanen, saa maa ogsaa Judas' tyvagtige Tilbøielighed have samlet Styrke ved ethvert ikke opdaget Greb i det betroede Gods. Omsider har „Djævelen, der gaaer omkring og søger hvem han kan opsluge", fundet Døren staaende vidaaben og besluttet at gaa ind — men forsigtig (2 Kor. 2, 11.), blot gjøre Judas fortrolig med Tanken om at forraade sin Herre (Joh. 13, 2), eller maaske hviskende til ham, at han dog nok kunde tjene de Penge ved Herren,

thi han, som havde gjort saa mange Underværker for andre, vilde vel nok, naar der viste sig at være alvorlig Fare paa Færde, gjøre et lignende for at frelse sig selv. Det næste Trin maatte være, at denne Tanke blev til et Forsæt; her maatte da ventes paa en Leilighed, Tiden maatte sees an, om Noget kunde indtræffe; og dette Noget synes at have været: den Maade, hvorpaa Herren optog hans Fortrydelse over det store Spilde i Bethania, at de dyrebare Penge saaledes skulde ødsles paa en saadan Overdaadighed som denne Salving. Hans Yttring havde atter fundet Gjenklang hos flere andre af Apostlene, og den synes at have været saa berettiget, da den kom fra den, der havde det Hverv at tage vare paa Sparsommeligheden og den Barmhjertighed, der pleiede at øves ogsaa af den hellige Kreds imod Fattige og Trængende. Den maatte jo være en Appel til de øvriges Billigelse. Nu fandt Judas tvertimod, at den blev misbilliget af Herren, som upassende, nædel, røbende en Mangel paa den ærefrygtfulde Kjærlighed, som Herren havde ventet. Denne Bebreidelse saarede dybt den Mand, som hidtil havde været saa vel agtet. Naar nu hertil kommer hans Skuffelse over at den store Sum, der gik til Spilde ved Salvingen blev unddragen hans Bestyrelse, ville vi let kunne fatte, at den Ærgrelse, hvormed han forlod Paaskemaaltidet, var tilstrækkelig til at fæstne til en djævelsk Beslutning, hvad der hidtil havde været frem- og tilbagebølgende Tanker. Tre til fire Dage maatte imidlertid let hengaa forinden han fik strammet sig op til det afgjørende Skridt; Lei-

ligheden kom ei heller før to Dage før Paaske (Mark. 14, 1) da de Ypperstepræster og Skriftkloge søgte, hvorledes de med List kunde gribe Jesus og ihjelslaa ham uden at der skulde blive Larm iblandt Folket. Netop da kom Judas til dem og viste dem til deres store Tilfredsstillelse hvorledes den Ting kunde blive udført i al Stilhed. Handlen blev da sluttet, og for tredive Sølvpenge — den i Loven foreskrevne Bøde, der var at erlægge for et tilfældigt Drab af et mandligt eller kvindeligt Tyende (2 Mos. 20, 32) og omtrent beløb til 90 Kroner — gik Judas hen og forraadte sin Herre til dem, der tørstede efter hans Blod.

Dog havde Judas to Dage til at overveie sin Handel, og en sidste Leilighed til at drage sig tilbage blev tilbudt ham ved Paaskemaaltidet i den store Sal (Mark. 14, 15). Istedetfor at unddrage sig, fremlyser det imidlertid, at han var tilstede med de øvrige, spiste Paaskemaaltid; ja endog lod Jesus vaske hans Fødder — ligesom alle de øvrige — uden at der sporedes nogen urolig Bevægelse hos ham. Herren har derimod været uhyre bevæget, og lod under Fodvaskningen selv de mindst Mistænksomme iblandt Disciplene mærke, at Alt ingenlunde var som det burde. „Hvo, som er toet, har ikke behov uden at to Fødderne, men er iøvrigt aldeles reen; og I ere rene, men ikke Alle;" thi han kjendte den, som ham forraadte, derfor sagde Han: „I ere ikke Alle rene .... Dersom I vide dette, da ere I salige, om I gjøre det. Jeg taler ikke om Eder alle; jeg veed, hvem jeg har udvalgt; men Skriften

maa fuldkommes: den som æder Brødet med mig, har løftet sin Hæl imod mig. Nu siger jeg Eder det, førend det skeer, at, naar det er skeet, I da skulle troe, at det er mig". Dette var endda ikke tydeligt nok, og da Tiden trængte paa og Han havde meget at sige til de Elleve, som det ikke passede Ham, ja maaskee var Ham umuligt at meddele, naar Forræderen var tilstede, vilde Herren være tydeligere endnu og fremkalde Fjernelsen af den falske Mand. Altsaa, da Jesus havde sagt dette, blev Han heftig bevæget i Aanden og vidnede og sagde: „sandelig, sandelig siger jeg Eder, at een af Eder vil forraade mig." Slagne af Forfærdelse saa disse jævne Mennesker paa hverandre, og derpaa bøiede deres Tanker sig indad, enhver i sin egen Samvittighed, og spurgte Herren om det var ham, der skulde udføre denne Mørkets Gjerning, indtil Judas selv af Omstændighederne blev nødt til det samme. Utaalmodig efter at erfare Sandheden vender Peder sig til den elskede Discipel, som var nærmest ved Herrenn, for at erholde afgjørende Vished Dette skete som ved et aftalt og næsten umærkeligt Tegn. Imidlertid fortsætter Herren: „Menneskens Søn gaaer vel bort, men ve den Mand, ved hvem han bliver forraadt." „Derpaa — saa synes det — dyppede Herren Brødet og rakte det til Judas, Simons Søn, Iskariot." Det var et Stykke Brød, dyppet enten i Vin eller i den Dyppelse, der hørte til Maaltidet.

Denne Handling ved et Maaltid var et Tegn paa særlig Opmærksomhed: den var ogsaa tilstrække-

lig til i al Stilhed at give et fyldestgjørende Svar til de ængstlig spørgende Disciple, og den var et bevæget Udtryk — det sidste for Frelserens saarede Kjærlighed. Ordene af Davids Psalme, som Herren anførte, aabenbarer os den Stemning, i hvilken Han betragtede det: den, som spiser Brød med mig, har opløftet sin Hæl imod mig. Dog er Judas endnu ikke aldeles moden til at udføre Mørkets Gjerning. Han maatte hærdes imod enhver Indflydelse. Dertil var Timen nu kommen. Hvorved skete nu dette? „Der han da havde taget Stykket, da foer Satan i ham." Der er noget Rædselsfuldt i de paa hinanden følgende Trin, hvorigjennem han naaede Forbrydelsens Topmaal. Først, hedder det, „bragte Djævelen det ind i hans Hjerte at forraade Ham." Men mangen Kamp maa han have kjæmpet inden han kunde bekvemme sig til denne Gjerning. Endog med de tredive Penninge i sin Haand maa han have skjælvet ved Tanken om en saadan Daad og for saadan en Sum! Boden for den usleste Slave! Da Jesus standsede for at vaske hans Fødder, maa den sidste Kamp vel have naaet sin fulde Styrke. Men Ordet om en, der spiste Brødet med ham — og skulde forraade ham; den endnu tydeligere Tilkjendegivelse af, at en Forræder var nærværende; Spørgsmaalet, hvortil han var bleven drevet, efter at alle de andre havde gjort det: „Mester, er det mig?" og fremfor Alt, Svaret (visnok neppe hørligt for de andre) „Du har sagt det" (Math. 26, 24). — Alt dette maatte trænge den Følelse ind paa ham: „Du er opdaget! Det er for silde at gaae tilbage!

Brødet blev rakt, Satan sad nu i hans Hjerte, han siger til sig selv, med Helvede i sit Bryst: „Terningerne ere kastede, nu er det besluttet! — Frygt! Pak dig afveien!“ Da Jesus har Øiet henvendt paa alt dette, kan han ikke længer udholde hans Nærværelse. „Da sagde Jesus: hvad du gjør, det gjør snart“. De andre Disciple vidste saa lidt Besked med Meningen af disse Ord, at de antog, det var et Vink om noget han — som Skatmester — skulde besørge, enten et Indkjøb eller en Gave til de Fattige. I kjære, umistænksomme, lykkelige Sjæle! Ufatteligt er et saadant Forræderi for Eder, ja for Forræderen selv indtil dette Øieblik! Masken skal han nu afkaste — og — frivillig! „Der han da havde modtaget Stykket, gik han strax ud“ — og adskilte sig saaledes for stedse fra det hellige Samfund, med hvilket han aldrig havde staaet i Aandens Samfund — „og det var Nat“ — langt mørkere Nat i Judas' Sjæl end paa Himlen over hans Hoved.

Hvorfor gik Judas da bort? For at oppebie den Stund, da de alle efter Sædvane gik ud. Men der er mindre Hastværk over dem end over ham. Thi nu følte Jesus sig mere fri end nogensinde siden den Tid, da Judas var kommen iblandt dem. Indtil dette Øieblik havde der hvilet mere eller mindre Tryk paa dem, og ved den sidste Nadver vise Ord som disse: „Jeg taler ikke om Eder alle“, „I ere rene, men ikke alle“.... hvor pinligt dette Tryk efterhaanden var blevet. Men da den Dæmning, der havde hindret de levende Vande i at strømme frit, ved Judas' Bortgang var bleven fjernet, brød

de frem i en Strømning, som først standsede, da Jesus forlod Salen for at begynde det næste Afsnit af sit Frelserværk, Dødskampen i Haven. Alt dette maatte Judas vente paa. Disse ophøiede Ord, i hvilke Frelseren nu frit og rentud henvender sig til sine Disciple, maa have deres frie uhindrede Løb. Og de endnu høiere og dybere Ord, hvori han udgyder sin Sjæl for den himmelske Faders Hjerte, maa besegle de aldeles uforlignelige og uforglemmelige Paaske-Minder. Endnu er ikke Alt færdigt for dig, Judas. De have i Sandhed strømmet videre, disse Ord, og der Jesus havde sunget Lovsangen, gik han efter Sædvane over den Bæk Kedron til Oliebjerget, hvor der var en Urtegaard, i hvilken han gik ind med sine Disciple. Men Alt er endnu ikke færdigt. Judas kjender Stedet og venter sin Mester der, thi Jesus pleiede at gaa derind med sine Disciple. Men „den store Skare Mænd med Sværd og Stænger fra de Ypperstepræster og Skriftkloge og Farisæerne og Folkets Ældste med Blus og Lamper“ var endnu ikke kommen. Judas maa vente. Ja om de endog vare komne, havde han dog maattet vente. Thi vor Frelsers Dødskamp i Haven maatte først være til Ende. Hvad vil dette sige?

Vi ville se lidt nærmere derpaa. Herren var fuldstændig klar paa Alt, hvad der ventede ham. Da han saa det nærme sig, drog han sig tilbage fra de Elleve med Undtagelse af de Tre — hans udvalgte Tre — og han begyndte at bedrøves og skælve og svarlig at ængstes. Da bød han dem at blive sammen og vaage med ham. Hele den bitre Kalk synes

paa engang at være rakt ham og at sænke ham ned netop der i Døds-Mørket. Han faldt paa sit Ansigt og bad — om det var muligt — at denne Kalk maatte borttages fra Ham. Da Tyngselen antog en ulidelig Styrke, kunde han ikke længere udholde Nærværelsen endog af de Tre. Da sled han sig fra dem saa meget som et Stenkast, og da han trængte til at forsynes endnu mere med overnaturlig Styrke, kjæmpede han med den bitre Kalk for Øie, indtil hans Sved blev som Blodbraaber, der faldt til Jorden. Men omsider fik Herren gjennemkjæmpet og Angsten opløste sig i Herlighed ved den fuldstændige Overgivelse i hans Faders Vilje. „Kunde jeg ikke drikke den Kalk, som min Fader har rakt mig?" Dødens Bitterhed er vegen. Den endelige Afgjørelse er bleven forudset og fattet. Seiren er alt vunden i den uovervindelige Vilje „at give sit Liv til en Gjenløsning for mange" og der staar nu tilbage at vinde den endelige Seir paa Korset. Dertil er han nu rede. Da kom han til sine Disciple og fandt dem sovende, og siger: „Staaer op, lader os gaa, se han er nær, som forraader mig." Medens han talede dette, kom Forræderen med en Skare forsynet med Blus og Lamper, Sværd og Stænger. Dog, hvorfor? Det var jo Fuldmaane: men ifald han skulde have skjult sig etsteds i en af de mørke Bjerghuler, ville de undersøge Skjulestederne — de vidste kun lidet med hvem de havde at gjøre. „Nu havde Forræderen givet dem et aftalt Tegn: hvem jeg kysser, ham er det, griber ham og holder ham fast." Et Ord saa koldblodigt, at det kun staaer tilbage for

den koldblodige Handling selv. Judas traadte da til, sagde: Hil dig Mester, og kyssede ham. Den sidste Levning af Blusel maa være kastet bort, før denne Handling og disse Ord ere blevne mulige. Jesus siger til ham: „Ven, hvorfor er du kommen? Judas, forraader du Menneskens Søn med et Kys!“ Kan du præge den lumpneste Handling med det ædleste Venskabs og Kjærligheds Mærke! En saadan saaret Ømhed, eiendommelig for alle ædle og skjønne Naturer, havde været kjendt tidligere, men aldrig med saadan Styrke som her.

Forræderlønnen er bleven bjærget efter Fortjeneste. Jesus er en Fange i sine Fienders Vold; alle Disciplene have forladt ham og flyet; Judas alene føler sig tryg og er en 90 Kroner rigere. Hvad vil han nu gjøre? Han var vel neppe forberedt paa denne Hengivelse uden Modstand, hvormed den Forraadte blev ført som et Lam til Slagterbænken, og han vil vente at se Udfaldet. Han følger Skaren til Ypperstepræstens Palads; men imidlertid stiger Skrækkebillederne fra hans Forbrydelse frem for hans Sjæl, og medens han gjentager Minderne — et efter et — formørker den sorte Daad Alt omkring ham. Omsider er Forhøret forbi, Dødsdommen udtalt, Forhaanelserne foreløbig endte; Dommerne fortsætte og overlevere den Dødsdømte til den romerske Statholder, for at Dommen maatte fuldbyrdes. Ved Synet heraf er Judas' Mod — saa synes det — blevet brudt; den fortærende Orm har taget Magten i ham, han maatte skynde sig først for at befri sig fra Forræderlønnen, og dernæst fra Livet

selv. „Da nu — saaledes beretter Johannes — han, som forraadte ham, saa, at han var dømt til Døden, angrede det ham og han bragte de 30 Sølvpenge tilbage til Ypperstepræsten og de Ældste." Hvor mærkelig er Samvittighedens Magt! Kort iforveien var Løftet om Forræderlønnen nok til at bevæge hans gjerrige Hjerte til at tilsidesætte de dyreste Forpligtelser til Sandhed, Ære og Kjærlighed; og nu tynger Besiddelsen af denne Løn saaledes paa ham, at han ikke kan have nogen Nytte af den, ja end ikke beholde den. Men det Ord, hvormed han vendte tilbage til de haardhjertede Mænd, med hvem han saa nylig havde sluttet den skæbnesvangre Handel, er endnu mere mærkeligt. „Jeg har syndet; thi jeg har forraadt uskyldigt Blod." Mærk dig den ufattelige Styrke af dette Vidnesbyrd fra disse Læber. I tre Aar havde Judas været med Jesus og delt Alt med ham: hvad der var fælles hvad der var særligt, paa Reiser og i Ro, under og efter Maaltiderne, hans Stilling som Skatmester og Skaffer for dem alle gav ham den ypperste Leilighed til at blive fortrolig med sin Mesters Aandsretning, Sædvaner, Hensigter; medens hans gjerrige Væsen, tyvagtige Natur og hurtige Fatteevne gjorde ham tilbøielig til at underlægge sin Mesters Ord og Handlinger snarere mørke og mistænksomme, end frie og ædle Bevæggrunde. Hvis hans Tanke havde kunnet fundet et eneste tvivlsomt eller tvetydigt Træk i Alt hvad han havde været Vidne til, da kunne vi være forvissede om, at intet saadant Ord nogensinde vilde være kommet over

hans Læber, saa lidt som han vilde have fundet nogen Vanskelighed ved at beholde Pengene eller overleve sin Forbrydelse.

Hvorledes blev nu denne mærkelige Bekjendelse modtaget i den mørke Forsamling? Paa en Maade, som — vi driste os til at sige det — maa have været udtalt før den blev nedskreven: „Hvad kommer det os ved? Det bliver din Sag.“ „Uskyldigt Blod, siger du, det angaar dig selv, vi have ham nu. Farvel.“ Hvor meget end Helvede aander os imøde i dette iskolde Ord, Ingen som ved, hvad Præste-hykleri er istand til, vil under disse Omstændigheder finde det unaturligt fra deres Læber. „Og han ka-stede de 30 Sølvpenge i Templets Kiste“ — hans Anger blev sandsynligvis uddybet til Fortvivlelsens Dødskamp ved det spydige, djævelske Svar han er-holdt, istedetfor den Medfølelse, han mente at kunne gjøre Regning paa, og muligvis en Opsættelse af Dødsdommen — „forlod dem, gik bort og hængte sig.“ Hvilket slaaende Vidnesbyrd om hans Mesters Uskyld og hans egen Handlings ufattelige Lavhed.

Men hvad er der da at gjøre med Forræder-lønnen? „Det er os ikke tilladt at lægge dem i Templets Kiste, thi det er Blodpenge.“ Saaledes lyder det. Disse Hykleres Samvittighed vilde blive krænket ved en saadan Anvendelse; disse Penge maatte bruges til et eller andet fromt Øiemed. De raadførte sig med hverandre og det blev besluttet at anvende dem til Indkjøb af den saakaldte Potte-mager-Mark, til en Hedninge-Kirkegaard. Saaledes

opfyldtes, dem uafvidende, den 500 Aar gamle Spaadom hos Profeten Zakarias 11, 12. 13.

Dette er Judas Iskariots Historie efter Evangelieberetningerne. Lad os nu se tilbage paa dem med en forstandig og alvorlig Læsers Øie.

1. Naar vi betragte det Hele, fra først til sidst, hvilken uhildet Læser vil da negte, at det bærer Mærket af usminket Sandhed ikke alene i det Hele, men i alle de enkelte Stykker. I Særdeleshed bærer den Del af Forræderens Historie, som begynder med Aftensmaaltidet i Bethania sex Dage før den sidste Paaske, saadant Præg af Sandhed i alle Enkeltheder, at vi driste os til at paastaa, den mest øvede Pen vilde have fundet det saare vanskeligt at opfinde dem og endnu vanskeligere at give dem den faste og klare Skikkelse, som de have i Evangelieberetninger Vi have dette fra fire af hverandre uafhængige Forfattere — tre af dem, i det mindste, aldeles uøvede i nogen Art af Litteratur, og allermest uøvede i Digtnings-Litteraturen.

Ogsaa i den korte Samtale imellem Judas og dem, til hvem han forraadte sin Herre, møder vi saa slaaende naturlige Træk, som ingen Kunst er istand til at opfinde, og som viser os den saa høist forskjellige Opfattelse i den modsatte Betragtning af den samme Gjenstand. „Jeg har syndet", udbryder den Ene; „hvem bryder sig om det?" svarer de andre. „Jeg har forraadt uskyldigt Blod" vedbliver han; „det er ikke vor Sag", svarer de. Guds Søns

Uskyld var lige ringeagtet og traadt under Fødder af begge Parter. Den ene kjendte og fornam den, men offrede og solgte den dog for en lumpen Vinding; de andre maatte skjæle sig selv igjennem al Sandsynlighed for at faa Jesus i deres Vold, fast besluttet paa at dømme ham tildøde som en Gudsbespotter, og jublende over det Held, som Judas' Forræderi bragte dem; og langt fra at blive bevægede ved Judas' Anger eller grebne af hans Vidnesbyrd om hans Mesters Uskyldighed, knipsede de med Fingrene og vendte ham Ryggen. Den selvsamme Gjerning blev betragtet af den ene med Rædsel, af de andre — som havde kastet slige Følelser bagved sig — med en Hjertekulde, for hvilken vi maa føle en endnu dybere Rædsel, end for den Fortvivlelse, der saa brat førte Judas hen til „sit eget Sted." Kan dette være Digt? Og dersom det indrømmes, at det ikke kan være Digt, saa kan intetsomhelst af det være Digt; thi de forskjellige Trin i hele Udviklingen hænge saa nøie sammen, at de ikke kunne borttages uden at det Hele brister. Det ene forudsætter og vil neppe være forstaaeligt uden det andet. Og eftersom Fortællingen om Judas slynger sig igjennem hele Jesu offentlige Liv, som det berettes os i Evangelierne, maa du, dersom du indrømmer Virkeligheden af hvad der angaaer ham, ogsaa nødvendig indrømme den historiske Paalidelighed af det Hele. Saaledes bekræfter den evangeliske Historie sig selv ved Bestemtheden af sine underordnede Træk og ved Overensstemmelsen imellem de enkelte Begivenheder og den hele Historie.

2. Tage vi da Judas' Historie, som den findes i Evangelieberetningerne, for ægte Kjendsgjerninger, saa bliver Spørgsmaalet: hvad bevægede ham til at forraade sin Herre? Dette vil vel være et unyttigt Spørgsmaal for dem, der aldrig have tænkt og aldrig hørt om nogen anden Bevæggrund end den, som strax frembyder sig — Gjerrighed. Men det Indtryk, som Christi Domfældelse gjorde paa Forræderen og den Omstændighed, at det var umuligt for ham at beholde Forræderlønnen ja Livet, har bragt nogle Fortolkere til at slutte, at der maa have været mere deri end Gjerrighed. Da Domfældelsen — siger man — overraskede ham, maa han have ventet et andet Udfald; hans Hensigt — vedbliver man — har sikkert været god og havt sin Oprindelse fra den Betragtning, som er almindelig iblandt Apostlene, nemlig af det kommende Riges Væsen og Nærhed; og kort sagt, da Judas nærede en fast Fortrøstning om en høi Rang i dette Rige, og ikke kunde lide Opsættelse — saa var det hans Hensigt at fremtvinge en Afgjørelse og fremskynde Rigets Aabenbarelse. I dette Tilfælde — saaledes slutter man — maa Judas have ventet, at Forræderiet ikke vilde have ført til Herrens virkelige Paagribelse; der vilde blive gjort Modstand; og i det mindste det kunde ikke komme til Yderligheder. Det var da alle disse feilslagne Beregninger, forbundet med Visheden om at Mesterens Død maatte blive Følgen af Forræderiet — der slog og forfærdede Judas, saa at han ilede til Selvmord. Hele denne Formodning tilintetgjøres derved, at der ikke er det fjerneste Spor til

den i noget af Evangelierne, ligesom den ogsaa er i Strid med den Karakterskildring, som disse meddele om ham. Han er der brændemærket saa skarpt, uden en eneste Straale, der kunde sætte hans Karakter i et gunstigere Lys, at vi aldeles ikke kunne gaa ind paa hine Formodninger uden at tilsidesætte hvad vi læse om ham i Evangelieberetningerne. Og eftersom disse ere vor eneste Kilde til Kundskab om Judas, maa vi fuldstændig kassere disse Betragtninger som Fantasibilleder, og Fantasibilleder — vel at mærke — ikke af nogen helbringende Art. Vi have vistnok indrømmet eet Træk af denne Anskuelse, nemlig at Judas' egen hele Betragtning af denne Sag synes at have undergaaet en Hovedforandring „da han saa, at Jesus var domfældt". Man kan vistnok ikke slutte heraf, at han sikkert havde stolet paa, at Jesus ikke vilde lade det komme til denne Yderlighed; thi Mørkets Gjerninger blive sædvanlig øvede uden nogen Forestilling om, hvorhen de ville føre eller endog om deres Natur og Væsen; og der kræves altid en eller anden Tildragelse, som maa bringe dem til at træde frem i hele deres Lavhed, for at bringe Udøveren af den paa en voldsom Maade til Eftertanke. Efter Alt hvad vi vide maa dette have været Tilfældet her. Men naar vi betænke, hvor mange Mirakler Judas havde set Herren gjøre — og nogle af dem var fuldkommen saa forunderlige som at han ved denne Leilighed skulde have unddraget sig sine Forfølgeres Magt — naar vi betænke hvorledes Herren gjentagne Gange i Virkeligheden unddrog sig deres Magt, som vilde gribe ham, saa

er det ganske vist muligt, at Forræderen kunde nære det lønlige Haab, at Jesus, som han vidste var aldeles uskyldig, ikke vilde lade det komme dertil, at han skulde lide en Bedragers forsmædelige Død, og at Forræderdaaden vilde blive uden Virkning paa den ene eller den anden Maade, medens han dog selv høstede Forræderlønnen. Saa langt kunne vi gaa, og vi ere tilbøielige til at antage, hvad der ganske stemmer med Alt, hvad den hellige Historie meddeler os om Judas, at dette er den simpleste og naturligste Forklaring af den Rædsel, hvormed den Forraadtes Domfældelse øieblikkelig opfylder ham. Men der er ingensomhelst Sammenligning imellem denne Formodning og de moderne Anskuelser om Judas' gode Hensigter med at forraade sin Herre, en Anskuelse, som vi tillade os at kalde ikke blot lav men af forbrydersk Natur. Denne Tilbøielighed til at mildne det Ondes haarde Træk, til at fare lempelig henover de raa Begivenheder i den hellige Historie, til at fremstille Herlighedens Herre som lutter Mildhed, Sandhederne, som han bragte os, som idel Kjærlighed, Fjenderne af hans Person og Sendelse — mindre som Fjender af Gud og Mennesker, end de ere skildrede i den hellige Historie — denne Tilbøielighed, sige vi, kan vel være tiltalende for mange, men bør ikke desto mindre skyes som fjendtlig imod den Tro, som vil tage enhver Tanke til Fange under Christi Lydighed.

3. Hvor sørgeligt overensstemmende med Alt, hvad vi ellers kjende til den menneskelige Natur er ikke den skæbnesvangre Indflydelse af en her-

skende utæmmet Lidenskab, der før eller senere kommer til at beherske den hele Karakter! Just dette er et af Sandhedsmærkerne i Historien, som ikke maa oversees, og som paa tænksomme Sjæle gjør et dybere Indtryk end noget andet.

4. Man har forsøgt at paavise, at Forudsigelsen, hvortil Evangelisten henviser ved Anvendelsen af de tredive Sølvpenninge, ikke staaer i nogen Forbindelse med de Begivenheder, paa hvilke den er anvendt. Vi ville ikke her gaa ind paa Værdien af saadanne Indvendinger. Dette vilde føre os for vidt. Men tage vi Hensyn til den vurderede Person, de twende Parter, der bleve enige om at vurdere ham, og selve den Sum, hvorfor han blev solgt, netop tredive Sølvpenninge, denne Sums ringeagtende Betydning, der spotvis er anført af Profeten, og fremdeles den Anvendelse, der blev gjort af denne Sum til at kjøbe Pottemagermarken — samle vi Alt dette og efterlæse Forudsigelsen hos Sakarias 11, 12. 13., der, hvad der nu end er dens nærmeste Mening, sikkerlig er nedskrevet nogle Aarhundreder før Christi Død, saa paanøder den Overbevisning sig os, at Forudsigelsen af Historien viser hen paa det Samme, at Profeten — et Forbillede af Messias længe før hans Fødsel — byder „dem af Israels Børn“ at give ham hans Løn, om de saa synes, og hvis ikke, kunne de lade det være; hvorpaa de tilveie ham som hans Løn nøiagtig den Sum, der blev aftalt imellem Judas og Ypperstepræsterne for Overantvordelsen af Jesus — tredive Sølvpenninge: „Da sagde Herren til Profeten: Kast den hen til

Pottemageren, den herlige Pris, som jeg er agtet værd af dem. Og jeg tog de tredive Sekel Sølv og kastede dem i Herrens Hus til Pottemageren." Hvert enkelt Led i hele denne Række var saa uvæsenlig med Hensyn til Følgen selv, at de kunde have været aldeles forskjellige fra, hvad de var, uden i nogen Maade at forandre den. Jesus kunde være bleven greben uden at blive forraadt af nogen af sine Apostle. Planen selv var først forelagt det store Raad af Judas, der tilbød at gjøre det for en Ydelse. Gik man ind herpaa, saa kunde Prisen, der blev tilbudt og modtaget, have været mindre eller større, end hvad man nu gjensidig kom overens om. Men det var nu saaledes, at begge Parter efter fælles Overenskomst ordnede det just saa, at det var den af Profeten omtalte Sum, tredive Sølvpenninge. Dette var endnu ikke Alt. Thi da det vilde have saaret disse fromme Præsters ømme Samvittighed at lægge Blodpengene i Tempelskatten, besluttede de at anvende dem i fromt Øiemed, og iblandt alle de Muligheder for deres Anvendelse, som her aabnede sig for dem, toge de strax Sigte paa Pottemager-Marken, som en Begravelsesplads for Hedninger og saaledes bringe de, uden at tænke derover, Profetens Ord til Opfyldelse indtil de mindste Led. Den, som kan tro, at denne Forudsigelse og de Begivenheder, hvori den i Gjerningen fuldbyrdedes ikke have noget bestemt Hensyn til hinanden, han maa have en meget besynderlig Tro paa tilfældige Begivenheder.

5. Sammenligne vi Angeren, saaledes som den viser sig for Peter, med den Skikkelse, i hvilken den

fremtræder hos Judas, saa bliver det indlysende, at dens Væsen ikke bestemmes ved dens Oprigtighed ei heller ved dens Bitterhed, men ved den Maade, hvorpaa den fremkommer. Judas, som forraadte sin Mester, og Peter, som fornægtede ham tre Gange, angrede begge, som det synes, med lige Oprigtighed og med lige Selvbebreidelse hvad de havde gjort. Men medens den Ene „gik hen og hængte sig", „gik den Anden ud og græd bitterlig." Hvorfra kommer denne Forskjel? Den Ene havde i Følelsen af sin Skyld Intet at støtte sig til. Han fandt, at Tilgivelse for hans Brøde var aldeles haabløs, og da det var ham aldeles umuligt at leve uden den, ilede han for med sin egen Haand at ende et uudholdeligt Liv. Den Anden, der havde begaaet en Brøde, hvorved han syntes ude af Stand til nogensinde igjen at se sin Herre i Aasynet, vendte alligevel sit skyldbetyngede Øie imod ham: og — er det muligt? — den fornægtede Herres Blik — da han blev ført ud af Raadhussalen — faldt saa roligt paa ham med en Smerte og en Ømhed, som talede deres eget Sprog, brød ind i hans Hjerte og bragte de bitre Taarer til at strømme. Hos den ene er det naturlige Kræfter, der arbeide sig selv igjennem til et dødeligt Udfald; hos den anden er det overnaturlige Kræfter, der fremvirke Bedrøvelsen til Salighed, som ikke fortrydes. Er dette ikke en saavel historisk som moralsk Sandhed, der aabenbarer sig i sit eget Lys!

David Brown.

Gode Nyheder.

1 Kor. 15, 1—2.

Af D. L. Moody.

Jeg troer ikke, at der i hele Verden findes noget Ord, der er saa lidet forstaaet som det Ord „Evangelium“. Vi høre det hver Dag; vi have hørt det fra vor spædeste Barndom, og dog findes der Mange, endog blandt de Christne, der ikke forstaa den rette Betydning af det. Ja, jeg tror, at jeg var et Guds Barn længe, inden jeg forstod, hvad der laa i det. Ordet Evangelium er det samme som „Guds Budskab“, eller med andre Ord „gode Nyheder“, „et glad Budskab“. Det er et godt Budskab om en stor Glæde. Intet gladere Budskab, ingen herligere Tidende kunde nogensinde lyde for et menneskeligt Øre end Evangeliet. Da Englene steg ned for at meddele dette Budskab, hvad sagde de da vel til Hyrderne paa Bethlehems Marker? „Se, jeg forkynder Eder *sørgelige* Nyheder!“ Nei. — „Se, jeg forkynder Eder *daarlige* Efterretninger?“ Nei. — „Se, jeg forkynder Eder en *stor Glæde*, som skal vederfares alt Folket; thi Eder er i Dag en Frelser fød, som er den Herre Christus i Davids Stad“. Hvis disse Hyrder havde lignet en stor Del Mennesker nu for Tiden, da vilde de have svaret: „Vi tro ikke paa noget glad Budskab, det er altsammen Svulst. Disse Engle ville bevirke en Vækkelse, idet de søge at forurolige os. Tro dem ikke.“ Det er,

hvad Satan nu siger: „Tro ikke, at Evangeliet er et godt Budskab; det vil kun gjøre Eder ulykkelige". Han ved, at saasnart et Menneske troer den gode Nyhed, tager han imod den. Og ingen, som er i Djævelens Vold, troer virkelig, at Evangeliet indeholder gode Nyheder. Men disse Hyrder troede det Bud, som Englene bragte, og deres Hjerter opfyldtes af Glæde. Dersom en Dreng kom til Nogen her med et vigtigt Telegram, vilde I da ikke af det Udtryk, som Modtagerens Ansigt bærer, kunne sige, af hvad Slags Indhold det var? Sikkert vilde det vise sig paa hans Ansigt, om Nyhederne ere gode. Hvis de meddelte ham, at hans fortabte Søn, der havde været borte i fremmede Lande, havde betænkt sig — ligesom han i Luk. 15. — tro I da ikke, at Faderens Ansigt vilde straale af Glæde? Og hvis hans Hustru var her, saa vilde han nok ikke vente, til de kom hjem, eller til hun spurgte ham derom; men i første beleilige Stund vilde han fortælle hende Nyheden, og ogsaa hendes Ansigt vilde opklares, naar hun delte hans Glæde. Men det Budskab, som Evangeliet bringer, er langt herligere. Vi ere døde i Overtrædelser og Synder, og Evangeliet giver os Liv. Vi ere Guds Fjender, og Evangeliet tilbyder Forsoning. Verden ligger i Mørke, og Evangeliet byder os Lys. Fordi man ikke vil tro Evangeliet, at Jesus er Verdens Lys, gaaer Verden endnu den Dag i Dag i Mørke. Men i det Dieblik et Menneske kommer til at tro paa Evangeliet, belyses dets Vei fra Korset paa Golgatha, og dette Lys kan intet Mørke bringe til at forsvinde.

Jeg vil sige Eder, hvorfor jeg elsker Evangeliet. Det er, fordi det har været den bedste Nyhed, jeg nogensinde har hørt. Jeg glæder mig ved at prædike det, fordi det har gjort mig selv saa meget godt. Intet Menneske kan nogensinde udsige Alt, hvad Evangeliet har givet ham; men se her, hvad jeg ved, at det har befriet mig fra! Det har rydbet mine bitreste Fjender bort af min Vei.

En af disse frygtelige Fjender kaldes i 1 Kor. 15. den sidste Fjende: Døden. Evangeliet har borttaget den. Mine Tanker vende ofte tilbage til den Tid for tyve Aar siden, da jeg endnu ikke var omvendt; hvor mørkt syntes det da ikke at se ud, naar jeg tænkte paa Fremtiden. Jeg mindes saa godt, hvordan jeg ansaa Døden som en frygtelig og sælsom Ting, og hvordan den pleiede at kaste sine mørke Skygger over min Vei; hvor jeg bævede, naar jeg tænkte paa den frygtelige Stund, da den ogsaa skulde indhente mig; hvor jeg foretrak at dø af en langsom Sygdom, som for Exempel Brystsyge, for at jeg da kunde forberede mig paa dens Komme. Det var Skik i vor By, at naar Nogen døde, sloges der med den gamle Kirkeklokke saa mange Slag som den Afdøde havde levet Aar. Og Døden kom aldrig til vor By og bortkaldte nogen af dens Beboere, uden at jeg talte disse Klokkeslag. Undertiden var det halvfjerds, en Gang imellem var det firs; saa talte jeg enkelte Gange tyve og ti, og det kunde ogsaa hændes, at Klokkeslagene angav min egen Alder. Dette gjorde da altid et sørgeligt Indtryk paa mig. Jeg følte mig saa tilintetgjort; jeg tænkte paa

hvordan Dødens kolde Haand skulde overklippe Livstraaden; jeg tænkte, at jeg vilde blive bortkaldt for at tilbringe Evigheden i et ukjendt Land.

Naar jeg stirrede ned i Graven og saa, hvor Jorden kastedes paa Kistelaaget, lød Ordene: „Af Jord er du kommen, til Jord skal du atter vorde", som en Dødsdom for min Sjæl.

Men nu er det altsammen forandret; thi Graven har mistet sin Skræk for mig. Idet jeg vandrer fremad imod Himlen, kan jeg frimodig udraabe: „Død, hvor er din Braad?" Og fra Golgatha hører jeg Svaret lyde: „Begravet i Guds Søns Blod". Han berøvede Døden dens Braad, idet han lod denne gjennembore sit eget Bryst. Tag en Gedehams og berøv den dens Braad, og du behøver ikke at frygte den mere end en Flue. Saaledes har ogsaa Døden mistet sin Braad. Denne sidste Fjende er bleven overvunden, og jeg kan se paa Døden som paa et beseiret Offer. Alt, hvad Døden kan faa Bugt med, er ene og alene den gamle Adam, og jeg agter ikke meget paa, hvor snart jeg skal blive fri for ham. Jeg faaer et forherliget Legeme i Opstandelsen, langt bedre end dette. Hvis Døden i dette Øieblik vilde snige sig hid og lægge sin iskolde Haand paa mit Hjerte, saa at dets Slag ophørte, da vilde jeg fare op til Himlen for at være hos Herren til evig Tid. Evangeliet har forvandlet denne Fjende til en Ven. Hvilken herlig Tanke, at jeg, naar jeg døer, tages op i Jesu Arme og bæres til den evige Hviles Land! „Døden er mig en Vinding", siger Apostelen. Jeg forestiller mig, at da de lagde vor Frelser i Josefs

Grav, har Døden maaske siddet der og har sagt: „Jeg har ham, han er mit Offer. Han sagde, at han var Opstandelsen og Livet; men desuagtet holder jeg ham i min kolde Favn. De troede, at han aldrig skulde dø; men se nu paa ham. Han har maattet betale mig sin Gjæld.“ Ingenlunde! Den seierkronede Morgen oprinder, Menneskens Søn sønderbryder Dødens Baand og opstaaer som Gravens Betvinger. „Jeg lever“, udraaber han, „og I skulle leve!“ Ja, I skulle leve — er det ikke en god Nyhed? Ak, mine Venner, det er ikke nogen daarlig Nyhed, dette Evangelium, men et herligt Budskab, der gjør det sødt at leve og saligt at dø.

En anden frygtelig Fjende, der foruroligede mig, var Synden. Hvor forestillede jeg mig, at det vilde blive en rædselsfuld Time, naar alle mine Barndomssynder, hver hemmelig Tanke, hver ond Begjæring, Alt, hvad der var gjort i Mørket, skulde komme for Lyset og aabenbares for den hele Verden! Men lovet være Herren, disse Tanker ere nu bortveirede. Evangeliet siger, at mine Synder ere borttagne i Christus. Af Kjærlighed til mig har han taget alle mine Synder og kastet dem bag sig. Og den er en sikker Plads for dem; thi Gud vender aldrig om, men gaaer stedse fremad. Han vil aldrig se disse Synder, thi de ere bag hans Ryg — dette er et af hans egne Billeder. Satan maa gaa bag omkring Gud, om han skal finde dem. Og hvor langt borte er Overtrædelserne? Kunne de aldrig komme tilbage? „Saa langt som Østen er fra Vesten, lader han vore Overtrædelser være bag os.“ Ikke

blot nogle, men alle har han borttaget. Du maa dynge dine Synder sammen, indtil de reise sig som et mørkt Bjerg foran dig, og siden fordoble dem titusinde Gange, og naar du har forsøgt at opregne alle de Synder, du har begaaet, saa lad mig komme med et Guds Ord, som for Exempel dette: „Jesu Christi, Guds Søns Blod renser os fra alle vore Synder", og strax vil Bjerget blive til intet. En Lærer i Irland spurgte en lille Dreng for nogen Tid siden, om der var noget, som Gud ikke kunde gjøre, og Drengen svarede: „Jo, thi han kan ikke se mine Synder gjennem Christi Blod." Ja, det er netop, hvad han ikke kan gjøre. Blodet dækker over dem. Er det ikke et lifligt Budskab, at disse Synder ere borttagne? Kom da til Jesus som en Synder og annam hans Evangelium, og — dine Synder ere bortagne. Han beder, nei han bønfalder dig om at gjøre det. Der er tilbudt dig at gjøre et Bytte, at blive befriet for dine Synder og tage Christus og hans Retfærdighed i Stedet for. Er det ikke gode Nyheder?

Endnu en anden Fiende pleiede at volde mig megen Uro, og det var Dommen. Jeg pleiede at tænke fremad mod den forfærdelige Dag, da jeg skulde kaldes frem for Gud. Jeg vidste ikke, enten jeg skulde høre Christi Ord: „Gaa bort fra mig, du Forbandede", eller: „Kom hid, min Faders Velsignede." Og jeg tænkte, at intet Menneske maatte kunne sige, enten han vilde komme til at staa paa høire eller venstre Side, førend han stod for Guds Trone. Men Evangeliet lærer mig, at dette allerede

er afgjort. „Der findes ingen Fordømmelse for dem som ere i Christus Jesus.“ — „Sandelig, sandelig (og naar du seer disse Ord, saa maa du vide, at der følger noget meget vigtigt bagefter) siger jeg Eder: Hvo, som hører mine Ord og troer den, som mig udsendte, haver et evigt Liv og kommer ikke til Dommen, men er gaaet over fra Døden til Livet.“ Nu vel, jeg kommer da ikke til Dommen for mine Synders Skyld! Dette er intet uvist Spørgsmaal; thi Gud har selv afgjort det. Christus blev dømt for mig og døde i mit Sted, og jeg gaaer fri. Den, som troer, har det evige Liv. Er det ikke gode Nyheder? En Mand bad nylig for mig, at jeg tilsidst maatte faa det evige Liv. Jeg kunde ikke have sagt „Amen“ dertil. Thi, om han havde ment det, som Ordene lyde paa, saa fik jeg det evige Liv for nitten Aar siden, da jeg blev omvendt. Hvad er Guds Gave til os andet end det evige Liv? Og hvad er det, som gjør Evangeliet til et saa glad Budskab? Er det ikke netop dette, at det tilbyder evigt Liv for alle fattige Syndere, der ville modtage det? Hvis en Engel kom lige ned fra Guds Trone med det Budskab, at Gud havde sendt ham herned for at tilbyde os, hvad vi helst ønskede, hvad skulde vi da vel svare? Det vilde blive et eneste Svar, et eneste Raab, der vilde gjenlyde mod Himlen: „Evigt Liv, evigt Liv!“ Alt andet maatte forsvinde. Det er Liv, som vi behøve, og som vi skatte høiest. Hvis en Mand, som eiede mange Millioner, var paa et skibbrudent Fartøi, og han blot i sex Maaneder kunde frelse sit Liv ved at hengive alle disse Millioner,

da vilde han øieblikkelig gjøre det. Men Evangeliet er ikke en Gave for sex Maaneder. „Guds Naadegave er et evigt Liv.“ Men er det ikke forunderligt, at vi skulle behøve at overtale, bede og true vore Medmennesker til at modtage denne dyrebare Guds Gave?

Mine Venner, der findes et Sted paa Jorden, hvor Frygten for Døden, Synden og Dommen ikke behøver at forurolige os, et eneste Sted, hvor Synderen er beskyttet, og det er Golgatha. — I det amerikanske Vesten hændes det undertiden om Efteraaret, naar Mændene gaa paa Jagt, og der ikke er faldet Regn i flere Maaneder, at der ved Skuddene gaaer Ild i Græssletterne. Ofte, naar Vinden fører Flammerne afsted, kan man se, hvor de vælte sig frem i en Høide af indtil tyve Fod, ødelæggende Mennesker og Dyr paa sin Vei. Naar Grænsebeboerne faa dette at se, hvad gjøre de da vel for at undgaa Faren? De vide, at de ikke kunne flygte saa hastigt, som Ilden farer frem, thi ikke engang den hurtigste Hest kan løbe fra den. De tage en Svovlstik og antænde Græsset rundt omkring. Luerne fare frem; Beboerne tage deres Tilflugt til den nys afbrændte Plet og ere frelste. De høre Luernes Bragen; de se Døden komme henimod dem med uimodstaaeligt Raseri, men de frygte ikke. De ræddes ikke engang, naar det levende Hav bølger omkring dem, thi over den Plads, hvor de staa, er Ilden allerede gaaet, og der er ingen Fare; thi der findes ikke mere noget brændbart. Saaledes findes der ogsaa et Sted paa Jorden, som Gud har ladet hærge-

For atten hundrede Aar siden brød en Storm løs over Golgatha. Guds Søn tog hele Verdens Synd paa sig, og ville vi kun tage vor Tilflugt til hans Kors, da ere vi trygge for Tid og Evighed.

Syndere, vil I tage mod Frelsen nu? Ville I befries fra de forgangne Synders Fordømmelse og fra de kommende Fristelsers Magt? Tag da Plads paa den Klippe, der engang sønderbrødes for os Alle. Lad Døden, Graven og Dommen komme; Seiren er Herrens og gjennem ham Eders. O, ville I ikke nu modtage dette Evangelium, det vidunderlige Budskab om hans Ofring for Eder?

Mange Mennesker antage, naar de høre Evangeliet forkynde, en Mine, som om de vare til Stede ved en Begravelse eller vare Vidne til en Henrettelse eller hørte paa en tør og kedelig Prædiken. Jeg fulgte engang med General Grants Hær til Egnen ved Richmond. Jeg havde ikke været der længe, før der bekjendtgjordes, at Negrene skulde have en Jubelfest. Disse farvede Mennesker vare netop blevne frie, deres Lænker vare faldne af, og de vare opvaagnede til Bevidstheden om, at deres Frihed var noget virkeligt. Jeg troede, at jeg skulde blive Vidne til noget Stort, og jeg blev heller ikke skuffet. Jeg gik til den afrikanske Kirke, en af de største i Syden og fandt den overfyldt. En sort Regimentspræst fra et nordligt Regiment havde tilbudt at tale. Jeg har hørt mange veltalende Mænd baade i Evropa og Amerika, men aldrig, troer jeg, nogen saa veltalende som denne. Han sagde: „Mødre! glæder Eder i Dag; I ere nu fri for bestandig. Eders smaa Børn

bleve tidligere med Graad revne ud af Eders Favn og solgte til vildfremmede Egne; men Eders Hjerter skulle aldrig mere knuses. I ere frie." Kvinderne klappede i Hænderne og raabte med høi Røst: „Ære være Gud!" Dette var et godt Budskab for dem, og de troede det, og det opfyldte dem med Glæde. Derpaa vendte han sig til de unge Mænd og sagde: „Unge Mænd, glæder Eder i Dag; I skulle ikke mere høre Slavefogdens Pisk smælde. I og Eders Efterkommere ere frie for bestandig". Og de klappede i Hænderne og raabte: „Ære være Gud!" De troede det gode Budskab. „Unge Kvinder", sagde han, „glæder Eder i Dag, I ere for sidste Gang gaaede under Auktionshammeren. Nu ere I frie — frie for bestandig." De troede det, opløftede deres Røst og raabte: „Ære være Gud!" Aldrig har jeg set et saadant Møde. Alle troede den gode Nyhed, og at den gjaldt dem.

Mine Venner! Jeg bringer Eder et bedre Budskab end dette. Ingen farvel Mand eller Kvinde har nogensinde havt en saa ussel, ond og grusom Husbond som det Menneske, der tjener Satan. Taler jeg maaske til en Mand, som er en Slave af Drukkenskaben? Christus kan give dig Styrke til at kaste Glasset langt bort og blive en ædruelig Mand, en kjærlig Ægtefælle og en god Fader. Og du, Drukkenboltens stakkels Hustru, ogsaa dig giver Herren gode Nyheder; din Ægtefælle kan atter blive en ædruelig Mand. Og du, stakkels Synder, som har været saa forvorpen og gudsforladt, dig bringer Evangeliet Budskab om Syndsforladelse. Gud for-

maner gjennem Apostelen: Lader Eder forsone med Gud! Dette er hans Bud til dig — et Tilbud om Venskab.

Jeg vil her anføre en lille Fortælling, som jeg nylig har hørt; maaske kan den være dig til nogen Nytte. Der var en Englænder, der havde en eneste Søn; og den eneste Søn i en Familie bliver ofte forkjælet, lunefuld og ødelagt. Dette var ogsaa Tilfældet med denne Dreng, og han og Faderen vare ofte uenige. En Dag tvistedes de saaledes, at baade Fader og Søn blev meget forbitrede; Faderen befalede i sin Vrede Sønnen at forlade Hjemmet og aldrig vende tilbage mere. Sønnen svarede, at han vel skulde gaa; men han vilde ikke komme tilbage, før Faderen sendte Bud efter ham; dog Faderen mente, at det vilde han heller aldrig. Nu vel, Sønnen reiste. Men om en Fader end forskyder sin Søn, saa kan en Moder dog aldrig gjøre det. Du, Moder! du vil forstaa det; thi du ved, at der paa Jorden ikke gives nogen Kjærlighed saa stærk som Moderkjærligheden. Mange Ting kunne skille Mand og Hustru ad, meget kan skille Faderen fra Sønnen, men Intet i Verden kan skille en sand Moder fra sit Barn. Visselig findes der Mødre, der have drukket saa meget, at de have tabt enhver ædlere Følelse, men jeg taler om en virkelig Moder, og hun vil aldrig kunne forskyde sit Barn.

Altsaa skrev da Moderen til Sønnen og forsøgte at overtale ham til, at han først skulde skrive til sin Fader, thi saa vilde han nok tilgive ham, men Drengen svarede: „Jeg kommer aldrig hjem,

før min Fader beder mig derom." Derpaa talte hun med Faderen, men han svarede: „Nei, jeg beder ham aldrig." Tilsidst bragte Sorgen hende paa Sygeleiet, hendes Hjerte var knust, og da Lægen erklærede, at alt Haab var ude, spurgte hendes Mand, ivrig for at opfylde hendes sidste Ønske, om der var Noget, han kunde gjøre for hende. Moderen gav ham et Blik — han vidste vel, hvad det udtalte. Siden sagde hun: „Ja, der er Noget, du kan gjøre for mig; du kan sende Bud efter min Dreng. Det er mit eneste jordiske Ønske, som du kan tilfredsstille. Vil ikke du forbarme dig over ham og elske ham, hvem skal da gjøre det, naar jeg er borte?" — „Nu vel," sagde Faderen, „jeg vil sende Bud til ham, at du længes efter at se ham." — „Nei," svarede hun, „thi du ved, at da vil han ikke komme; skal jeg nogensinde faa ham at se, da maa du sende Bud efter ham." Endelig gik Faderen ind paa sit Kontor og skrev et Telegram i sit eget Navn, hvori han bad Sønnen komme hjem. Saa snart denne havde faaet Indbydelsen fra sin Fader, ilede han hurtigt hjem for at træffe sin døende Moder. Da han aabnede Døren og traadte ind, fandt han Moderen døende og Faderen staaende ved Siden af Sengen. Faderen hørte, at Døren aabnedes og saa Sønnen; men i Stedet for at gaa ham i Møde, gik han bort til den modsatte Side af Værelset og vilde ikke tale med ham. Moderen greb Sønnens Haand, o, hvor hun længe havde længtes efter at trykke den! Hun kyssede ham og sagde: „Min Søn, gaa nu hen til din Fader og

tal til ham. Tal du først, da skal Alt være glemt." Men Sønnen svarede: „Nei, Moder! jeg vil ikke tale til ham, før han har talt til mig." Da tog hun sin Mands Haand i sin ene Haand og Sønnens i den anden og brugte de sidste Øieblikke af sit Liv til at tilveiebringe Forsoning. Og just som hun var lige ved at udaande — hun kunde ikke mere tale — lagde hun den halstarrige Søns Haand i Faderens og gik ind i Evigheden. Sønnen saa paa Moderen, Manden paa sin Hustru; tilsidst bevægedes Faderens Hjerte, han aabnede sine Arme og trykkede Sønnen op til sit Bryst, og her, ved Moderens Dødsleie, bleve de forsonede.

Synder, dette er dog kun et svagt og haltende Billede, thi Gud er ikke vred paa dig! Jeg vil vise dig hen til Christi døde Legeme. Jeg beder dig betragte Saarene i hans Hænder, Fødder og Side, og jeg spørger dig: „Vil du ikke lade dig forsone med Gud?" Da han forlod Himlen og lod sig føde i Ringhed, skete det i den Hensigt, at han vilde føre den største Synder til Gud og lægge den fortabte Søns Haand i Faderens; ja, han døde, paa det at du og jeg skulle blive forenede. „Lader Eder forsone med Gud." O, er ikke dette Forsoningens Evangelium, et glad Budskab!

Og det er et frit Evangelium, som Alle og Enhver kan modtage. Du behøver ikke at spørge: „For hvem er dette gode Budskab?" Det er for dig. Vil du høre Christi egne Ord herom, saa følg mig til Jerusalem i Afskedsstunden, da Disciplene sige ham Farvel. Golgatha med alle dets Farer ligger

bagved ham, ligesom Gethsemanes Lidelser og Pilatus' Dom. Han er opstaaet af Graven og staaer i Begreb med at indtage sin Plads ved Faderens høire Haand. Omkring ham staaer den lille Discipelskare, den lille Kirke, som han efterlod til at vidne om ham. Skilsmissens Stund er nær, og han har endnu nogle Ord, de sidste, at sige til dem. Er det maaske paa sig selv, han tænker i disse sidste Øieblikke? Eller tænker han paa den Trone, der venter ham, og paa Faderens Smil, der skal byde ham velkommen i Himlen? Eller mon han mindes de henrundne Begivenheder i sit Liv? Eller tænker han paa de Venner, der have fulgt ham saa længe, og der vilde savne ham, naar han er borte? Nei, han tænker paa dig. Du forestiller dig, at han blot skulde tænke paa dem, der elskede ham? Nei, Synder, det er paa dig, han tænker. Han tænkte paa sine Fjender, paa dem, der spottede ham, foragtede ham, berøvede ham Livet; han tænkte paa, hvad han vel endnu kunde gjøre for dem. Han tænkte paa Alle dem, der skulde komme til at hade ham, paa Alle dem, der ikke vilde annamme hans Evangelium, paa Alle dem, der vilde indvende, at det var for stort til at være sandt, paa Alle dem, der vilde undskylde sig med, at han aldrig var død for dem. Og idet han derpaa vender sig til sine Disciple, svulmer hans Hjerte af Deltagelse, da han giver dem sit sidste Hverv: „Gaaer ud i al Verden og prædiker Evangelium for al Skabningen." Disse Ord „for al Skabningen" vare næsten hans sidste Ord.

Jeg kan næsten forestille mig, hvorledes Peter har spurgt: „Herre, mener du virkelig, at vi skulle prædike Evangeliet for al Skabningen." — „Ja, Petrus!" — „Skulle vi vende tilbage til Jerusalem og prædike Evangeliet for disse dine Fjender, der myrdede dig?" — „Ja, Petrus! vend om og bliv der, til du bliver iført med Kraft fra det Høie. Tilbyd dem først Evangeliet. Gaa og opsøg den Mand, som spyttede mig op i mit Ansigt; sig ham, at jeg tilgiver ham, at der i mit Hjerte ikke findes andet end Kjærlighed til ham. Gaa og opsøg den Mand, der satte Tornekronen paa mit Hoved, sig ham, at jeg har en Krone beredt til ham i mit Rige, hvis han vil modtage Frelsen; i den skal der ikke findes en eneste Torn, og han maa bære den for evigt i min Faders Rige. Opsøg den Mand, der satte Røret i min Haand og slog mit Hoved, saa at Tornene trængte endnu dybere ind i min Pande. Hvis han vil modtage Evangeliet som en fri Gave, saa vil jeg give ham et Scepter, med hvilket han skal herske over Jordens Folk. Ja, jeg skal lade ham sidde ved Siden af mig paa min Trone. Gaa og opsøg den Mand, som slog mig i Ansigtet; sørg for at prædike Evangeliet for ham; sig ham, at Jesu Christi, Guds Søns Blod renser for alle Synder, og at jeg gav mit Blod frivilligt for ham." Ja, jeg kan forestille mig, hvorledes han siger: Opsøg den stakkels Krigsmand, der stak sit Spyd ind i min Side; sig ham, at der findes en nærmere Vei til mit Hjerte end denne! Sig ham, at jeg tilgiver ham, og at jeg vil gjøre ham

til en Korsets Stridsmand, og at Kjærligheden skal være mit Banner, som han skal følge."

Ja, lovet være Herren, at Evangeliet prædikes for al Skabningen. Priset være han, at Befalingen er saa uindskrænket! Der findes intet Menneske, der er faldet saa dybt, at ikke Guds Naade kan naa det, intet Menneske er saa ugudeligt eller saa fordærvet, at ikke Herren kan tilgive det. Ja, Herren være lovet og takket, at jeg maa prædike Evangeliet for den Mand eller Kvinde, der er saa sort som Afgrunden selv. Lovet være Herren for disse Ord, hvormed Christus indbyder os: „Hver den." „Saa elskede Gud Verden, at han gav sin Søn, den enbaarne, at hver den, som troer paa ham, ikke skal fortabes, men have et evigt Liv." Og „den, som vil, han tage Livets Vand for intet."

En Gang hørte jeg tale om en Kvinde, der paastod, at der i Bibelen ikke fandtes noget Løfte for hende, men at de alle vare for andre. En Dag fik hun et Brev, og da hun aabnede det, fandt hun, at det slet ikke var til hende, men til en Anden af samme Navn. Og tænkende paa dette spurgte hun sig selv: „Hvis jeg nu i Bibelen fandt et Løfte, der var stilet lige til mig, hvor kunde jeg da vide, om det var mig, der mentes, eller en Anden af samme Navn?" Da begyndte hun at forstaa, at hun maatte tage Gud helt paa Ordet og indbefatte sig i dette „hver den" og „al Skabningen", for hvem Evangeliet frit prædikes. Jeg ved, at i dette Ord: „hver den" indesluttes hver

Mand, hver Kvinde, hvert Barn i den hele vide Verden. Dreng, Olding, unge Pige, Yngling, du, som har knust din Moders Hjerte, Dranker, du, som er nedsunken i Elendighed og Synd — I ere Alle indbefattede i disse Ord! O, mine Venner! hvorfor ville I ikke tro dette glade Budskab? Ville I ikke modtage Christi dyrebare Evangelium? Arme Synder, vil du endnu ikke tro, at disse Ord gjælde dig? Anseer du det maaske for stort til at være sandt?

For nogle Aar siden besøgte jeg Ohio og blev anmodet om at prædike i det derværende Statsfængsel. Elleve hundrede Forbrydere førtes ind i Kapellet og sade alle ligeover for mig. Efter Prædikenen sagde Fængselspræsten til mig: Hr. Moody, jeg vil meddele Dem en Begivenhed, der for nogle Aar siden har tildraget sig i denne Stue. Vore Provinsdeputerede indgik just dengang til Statens Guvernør med Begjæring om Løsladelse af fem Fanger, der havde vist god Opførsel. Guvernøren samtykkede med det Forbehold, at Benaadningen holdtes hemmelig, og efter et halvt Aars Forløb skulde de fem Mænd, der stod øverst paa Fangerullerne, benaades uden Hensyn til, hvad for en Forbrydelse de maatte have begaaet. Efter et halvt Aars Forløb bleve alle Fangerne førte ind i Kapellet, de Deputerede traadte ind, og Ordføreren besteg Talerstolen, greb i Lommen, tog nogle Papirer op og sagde: „Jeg holder i min Haand Benaadningserklæring for fem af Eder." Fængselspræsten sagde til mig, at han aldrig nogensinde havde været Vidne

til noget lignende. En Dødsstilhed herskede i Salen; Mange vare ligblege, og Uvisheden var frygtelig pinlig. Det var, som om hvert Hjerte havde ophørt at slaa. En af de Deputerede traadte frem for at berette, hvorledes de vare blevne benaadede, men Fængselspræsten afbrød ham med de Ord: „Vær af den Godhed at oplæse Navnene paa de Benaadede, inden De holder Deres Tale; thi denne Uvished er frygtelig." Nu oplæste han det første Navn: „Ruben Johnsen træd frem og modtag din Benaadning;" og han rakte Papiret frem, men Ingen kom. Han spurgte Fængselsdirektøren: „Ere alle Fangerne til Stede?" Denne forsikrede, at de vare der. Han gjentog sin Opfordring: „Ruben Johnsen træd frem og modtag din Benaadning. Den er undertegnet af Guvernøren og forsynet med hans Segl. Du er en fri Mand." Ingen rørte sig. Fængselspræsten fortalte mig, at han saa lige hen paa Ruben, hvor han sad; han var godt kjendt, da han havde været der i nitten Aar, og Mange saa sig om og ventede at se ham springe op. Men nei, han saa sig selv om efter den Mand, der havde havt den Lykke at blive frigivet. Endelig vendte Præsten sig lige til ham og sagde: „Ruben, det er dig, som er fri." Ruben vendte sig om for at se, hvem Ruben var. Præsten sagde da for anden Gang: „Ruben, du er Manden"; og for tredie Gang saa han sig om, som om han ventede at se en anden Ruben.

Paa samme Maade gaaer det Menneskene med Evangeliet; de tro ikke, at det er et Evangelium for dem. De tænke, at det er altfor stort og give-

det saa bort til Andre. Men du, du er just Manden. Nu vel, Præsten saa, hvor Ruben sad, og maatte for tredie Gang sige til ham: „Ruben, kom og modtag din Benaadning.“ Nu begyndte endelig Tingen at blive den gamle Mand klar. Han reiste sig og kom nærmere, sitrende paa alle Lemmer, og da han havde faaet Benaadningsbrevet i sin Haand, saa han derpaa, gik atter hen til sin Plads, skjulte Hovedet i sine Hænder og græd. Da Fangerne siden havde ordnet sig for at vende tilbage til deres Celler, stillede Ruben sig ogsaa i deres Rækker, og Fængselspræsten maatte tilraabe ham: „Ruben, træd ud af Rækken! Du er jo fri og ikke mere Fange.“ Og Ruben traadte ud af Rækken; han var fri. Saaledes uddele Menneskene Benaadning. De uddele den til dem, som opføre sig vel. Men Gud benaader dem, der ikke ere Benaadning værd, ja saadanne, som ere meget usle og fordærvede. Han tilbyder Naade og Syndsforladelse til enhver Synder, der vil modtage den. Han spørger ikke efter, hvem eller hvordan du er. Nei, du kan være det letsindigste Menneske, der nogensinde har drevet om paa Gaden, den største Bedrager, der nogensinde har været til, eller den værste Dranker eller Tyv eller Forbryder, — desuagtet kommer jeg idag til dig med det glade Budskab, at Evangeliet gjælder „alle Mennesker.“

Verdensmanden og hans Datter.

En meget rig og anset Greve i England var i Ordets fuldeste Betydning en Verdensmand. Han søgte sin Lykke i sine store Rigdomme, sin høie Livsstilling og sine selskabelige Glæder. Hans eneste Datter var hans Hjertes Afgud, og paa hendes Opdragelse anvendtes den yderste Omhu, og det ikke forgjæves. I Forening med den mangesidige, aandelige Dannelse, som hun med sine ypperlige Aandsgaver let tilegnede sig, havde hun en elskværdig Karakter og et indtagende Ydre, hvorved hun vandt Alles Hjerter.

Men et fattedes hende, ligesom hele Familien, nemlig Livet i og ved Gud. Alle vare fremmede for Gud og levede uden ham i Verden. Men Herren, som er saa rig paa Barmhjertighed og Naade, havde udset noget bedre for hende. Til al den Herlighed, hvormed hun var smykket for Verdens Øine, gav han hende endnu det ene Fornødne.

Ved et Tilfælde førte Herren en Dag den unge Frøken i en Kirke, hvor en sand Ordets Tjener i Aandens Kraft og Bevisning forkyndte Ordet om Korset. Som en skarp Pil af Guds Haand trængte det levende, kraftige Ord ind i hendes Hjerte. Hun blev vakt, greben af den Herre Christus og omvendt.

At det hos hende begyndte Naadeværk virkelig var alvorligt, aabenbarede sig snart i en fuldstændig Forandring i hendes ydre Liv. De Lygtemænd, der

opstige af Verdens Sumpe og styrte Tusinder i Fordærvelse, havde aldeles mistet deres Glans for hende; thi Livets og Retfærdighedens Sol var opgaaet over hende. Hun elskede nu „Herrens Hus' Boliger og det Sted, hvor hans Ære boer". Hendes Glæde var Guds Ord, hendes bedste Selskab var Herrens Folk, de Troendes lille Hob, der er foragtet og bespottet af Verden. Og hun, som før var Solen i Verdens høieste og fornemste Kredse, saaes nu i Kirken, i Herrens Samfund, i de Troendes Forsamling.

Denne Forandring kunde ikke undgaa hendes Fader, der elskede hende inderligt, og den vakte hos ham Uvillie og Forfærdelse. Han kunde ikke forstaa, hvorledes hans elskværdige Datter paa engang havde kunnet faa disse taabelige Griller i Hovedet. Han gjorde derfor Alt, hvad han formaaede, for atter at forjage disse „naragtige, forstyrrede Ideer af hendes Sind", og for at lede hende tilbage til „den rette Livs- og Verdensanskuelse". I denne Hensigt stillede han betydelige Pengesummer til hendes Raadighed i det Haab, at hun derved, ligesom andre unge Damer af hendes Stand, skulde forledes til at hengive hendes Sind til alle Modens og Luxusens Herligheder og derved atter føres bort fra det „pietistiske Hovedhængeri." Men Herren bevarede hende.

For den stakkels i sin Vildfarelse velmenende Fader var det en stor Sorg, at alle hans Forsøg vare forgjæves, saa at det ikke lykkedes ham at fordrive hendes „fromme Griller", som han kaldte det. Da fattede han den Plan at begive sig paa Reiser

med hende for at rive hende bort fra hendes christelige Forbindelser og skaffe hende Adspredelse. Han bestræbte sig for at gjøre Reisen saa behagelig som mulig for hende for at drage hendes Hjerte bort fra alvorlige Ting. Men det tilhørte en anden, og han lod Ingen rive hende ud af sin Haand. Hun havde sin Glæde i Herren og kunde derfor sige: „Jeg bliver altid hos dig, thi du holder mig ved din høire Haand. Har jeg blot dig, da spørger jeg hverken om Himmel eller Jord.“ Verden blev hende altid mere ligegyldig, men den Herre Jesus kosteligere og kjærere.

Faderen havde næsten opgivet Haabet om a bringe hende paa andre Tanker; men var han end misfornøiet med hende, saa vidste Datteren dog snart at vinde hans Hjerte ved sit venlige og elskelige Væsen, idet hun opfyldte alle Faderens Ønsker, saa længe han ikke begjærede Noget, der stred imod hendes Samvittighed. Men saa meget mere ondt gjorde det ham, at hun „forbitrede hans Liv med disse dumme Griller.“

Da kom han paa den Tanke at indbyde et stort, fornemt Selskab til Datterens Fødselsdag, idet han paa denne Maade haabede at vinde hende. Dette skete, og den unge Frøken kunde som en lydig Datter ikke vægre sig ved efter Faderens udtrykkelige Ønske at vise sig blandt Husets Slægtninge og Venner, om hun end helst vilde have tilbragt Dagen i Stilhed med Herren. Hun modtoges af Alle paa den kjærligste og mest forekommende Maade. Sømmelig Munterhed og livlig, underholdende Samtale herskede

i Selskabet. Man kom til at tale om Musik. Flere unge Damer havde glædet Selskabet med Sang og Musik. Da bad en af de Tilstedeværende, der kjendte den unge Frøkens ualmindelige, musikalske Begavelse, om, at ogsaa hun vilde glæde Selskabet med en Sang. Faderen havde ikke uden Hensigt foranstaltet det saaledes og glædede sig nu til at se sin Datter begynde.

Hun kunde ikke godt afslaa denne Bøn, det vilde have været en Uartighed mod den Herre, der havde bedet hende, ligesom ogsaa mod Selskabet. Opfyldte hun Selskabets Ønske, frygtede hun for, at hun snart igjen vilde komme til at staa i det gamle Forhold til det. Alle oppebiede med spændt Opmærksomhed, hvad hun vilde gjøre. Den unge Frøken følte ogsaa, at det var et afgjørende Øieblik for hende. Her gjaldt det om at bekjende eller fornægte Herren.

„Er det virkelig Deres Alvor, at De ønsker, jeg skal synge?" spurgte hun venligt. Fra alle Sider gjentoges Bønnen paa det Indstændigste. Altsaa gjaldt det om at tage en Beslutning. Hun reiste sig, gik hen til Fortepianoet og efter et kort Forspil sang hun med klar og sikker Stemme følgende Sang:

Alvorlig Livets korte Stund jo er;
Jag derfor bort al Verdens Fryd og Glæde!
Thi hastigt det mod Evigheden bær,
Hvor Alle for Guds Throne skal fremtræde.

Tænk, om nu Dommeren for Døren staaer,
Og Alle for hans Fod sig dybt maa bøie,
Hvor hver for Herlighedens Trone faaer
Sin Gjernings Løn af Herren i det Høie.

Saa lad kun Livets Drømme flygte bort —
Jeg agter ei dets Glæder, ei dets Sukke,
Ei om i Tiden her, forfængelig og kort,
Jeg skal dets Roser eller Torne plukke.

Men naar min Sjæl det sidste Suk engang
Har draget her, o, at jeg da var rede,
Blandt alle Engles glade Jubelsang,
Evindelig at bo i Himlens Fryd og Glæde!

Den sidste Tone hendøde i Salen, en dyb Taushed havde betaget Alle. Den unge Frøken sad hensunken i sin Gud og Herre, til hvem hun i dette vigtige Øieblik med Troens varme Bøn klyngede sig fast. Herren var selv med sit Ord. Alle vare alvorligt stemte, og Mange synligt grebne.

Selskabet skiltes ad i stille Alvor. Den gamle Greve kunde ikke tilbageholde sine Taarer. Hans Datters Sang var bleven en skarp Pil fra Gud, der var trængt dybt ind i hans Hjerte. Han søgte Naaden og fandt den. Ikke længe efter var han et Hjerte og en Sjæl med sin Datter, som han nu omfattede med dobbelt Øiemed. Han priste Frelseren for den Barmhjertighed, der var vederfaret hans Hus.

Nogle Aar efter gik han ind i Herrens Fred til Guds Folks Hvile, og ogsaa hans Testamente beviste, at han af Naade regnedes blandt dem, der ventede paa Guds Rige. Ikke mindre end 1,800,000 Kr. testamenterede han til forskjellige Selskaber, der virke for Guds Riges Udbredelse. Men den skjønneste Lod og en stor Arv var tilfalden hans Datter.

Väktaren.

Stille Heltemod.

Efter hede Kampe var Metz falden, og det var blevet stille paa de blodige Marker, der som en stor Kirkegaard skjulte Tusinder af Frankrigs og Tydsklands Sønner i sit Skjød. Overalt, hvor der var et beboeligt Hus, var dette ombannet til et Lasaret, hvor den barmhjertige Kjærlighed pleiede de Syge og Saarede og beviste de Døende den sidste Tjeneste.

Det var Nat. Man hørte kun Efteraarsstormens Susen, der strøg hen over Sletten og undertiden Fodtrinet af Patrouillerne. Vi træde ind i et af Lasaretterne. Værelset er svagt oplyst, en bleg Skikkelse hviler der, og ved hendes Leie staa to Sygepleiersker. I søsterlig Enighed havde de tre pleiet Syge og Saarede, Venner og Fjender med samme Troskab; men nu vil Døden lægge sin kolde Haand paa den Enes Hjerte. Med bange Sorg se de to Andre, at Skilsmissens alvorsfulde Øieblik ikke mere er fjernt. Hvad Lægens Kunst, hvad menneskelig Bistand kunde udrette, er blevet gjort; nu staaer der kun tilbage at befale den Døende i Guds naadige Haand. Klokken slaaer et—to—tre. Hendes Aandedræt bliver kortere, et Slør lægger sig over hendes Øine, hendes Hænder famle paa Tæppet. Mon hun vil se Morgenen gry? Da aabner hun Læberne, sagte hvisker hun: „Herren — er — mit — Lys"; over hendes Aasyn lægger sig et Udtryk af forklaret Fred, og hendes Hjertes Slag standser. — Morgenen

begyndte netop at gry, men for hende var en evig Morgen oprunden.

Begge Sygepleierskerne knælede ved den Afsjælededes Leie, bade stille og græd. Udmattede af Anstrængelser og Sorg søgte de en kort Hvile, men Søvnen vilde ikke komme i deres Øine.

De sidste Kjærlighedspligter vare beviste den Afdøde; i den folderige hvide Ligdragt hvilede hun i den med Efteraarsblomster smykkede Kiste. Hvilket Aasyn! Langtfra smukt, snarere styggt. Ja, ganske vist styggt! Og dog ikke saaledes; nei, skjønt! thi et usigeligt Udtryk af Kjærlighed og Fred lyser frem af disse Træk.

De to Sygepleiersker vandrede, vederkvægede af den friske Efteraarsluft, i Havens Gange. Den ene af dem havde staaet den Afdøde meget nær og havde i lang Tid været hendes Veninde, den anden havde først lært hende at kjende paa Lasarettet og var kommen til at holde meget af hende. „Fortæl mig om Klara!" bad hun. „Gjerne", svarede hun; „hun fortjener at blive kjendt. Hun var en Ædelsten. Ikke sandt, hun var meget styg? Denne Hæslighed var hendes Prøvelse; men hvad der kunde have gjort hende ulykkelig, det har gjennem svære Kampe ført hende til Fred. Skal jeg fortælle dig hendes Livs Historie?"

De satte sig ned paa en Bænk, og Veninden fortalte:

Vi ere fødte i Danzig og vare Nabobørn i en af Forstæderne, kun en Eng laa imellem vore Forældres Huse. Jeg husker saa godt den Morgen —

det var paa min tiende Fødselsdag —, da min Moder sagde til mig: „Hos Naboens derovre er der kommet en lille Pige.“ Jeg længtes ret efter at faa hende at se, men jeg maatte vente fjorten Dage, inden min Moder tog mig med over til Naboens. Da jeg nu stod ved Vuggen og betragtede det lille Barn, spurgte jeg min Moder: „Synes du, at den lille Pige er smuk?“ — „O, det bliver hun nok med Tiden!“ svarede Moder, og dermed beroligede jeg mig.

Næsten al min Fritid tilbragte jeg nu derovre; jeg vuggede den lille Pige, bar hende omkring, sang hende i Søvn og holdt mig for hendes bedste Veninde; hun kom ogsaa gjerne hen til mig og rakte ofte Hænderne op efter mig. Ja, jeg holdt os i min barnlige Begrebsforvirring for Tvillingsøstre, fordi vi havde Fødselsdag paa samme Dag. Da hun blev ældre, vilde jeg næppe tillade nogen Anden at passe hende, at lære hende baade et og andet, ja jeg vilde opdrage og uddanne hende efter mit eget Hoved. I Spøg kaldte man mig derfor ofte Klaras Lærerinde. Men hun kom ogsaa med alle sine Anliggender, Glæder og Bekymringer til mig og hængte ved mig med den inderligste, hengivneste Kjærlighed. Jo ældre jeg blev, desto mere ansporede denne Kjærlighed mig til at vise mig hende værdig. I sit sjette Aar kom Klara i en Legeskole og derved i Berøring med andre Børn, med hvem hun hidtil kun var kommen lidt sammen. Da begyndte hendes Livs Korsskole. Thi min Moders Spaadom var ikke gaaet i Opfyldelse, men Klara var tværtimod blevet endnu hæsligere, og efter et haardt Anfald af Børnekopper

vanfiredes hendes Ansigt aldeles af dybe Kopar. Følgen heraf var, at Børnene skyede hende, ja endog spottede hende og gav hende alle Slags krænkende Tilnavne. Kun Lærerne glemte hendes uskjønne Ansigt, forbi en lys, opvakt Forstand og en varm, inderlig Følelse talte ud af det, og hendes Flid altid var upaaklagelig.

Imidlertid var jeg fra min større Pigeskole bleven sendt paa to Aar til en Hernhuter Kostskole, og derved havde jeg tabt min lille Veninde af Syne. Efterat jeg derpaa endnu havde gjennemgaaet et Undervisningskursus og havde taget min Examen, kom jeg tilbage til mit Hjem. Strax kom Klara til mig — hun var nu tolv Aar gammel — og bad mig bønligt: „Tag dig af mig og lær mig noget!" Hendes Forældre lagde ingen Vægt paa Skolekundskaber og havde derfor ladet hende besøge en lavere Skole. I halvandet Aar skulde hun være færdig med Alt, hvad der her skulde læres. Med Graad fortalte hun mig dette, og nu var det hendes eneste Trøst og Haab, om jeg privat kunde hjælpe hende en Smule til Rette. Og dette gjorde jeg ogsaa gjerne, forsaavidt jeg formaaede. Daglig kom hun til mig paa en bestemt Tid for at læse for mig, og derpaa samtalede vi om og drøftede det Læste. Snart forenede sig med hende to Kammerater, der maatte anstrænge sig ikke saa lidt for at kunne holde Skridt med Klara. Med Begeistring hørte hun om Oldtidens Heltegjerninger og de christne Martyrers Lidelser. Hendes Øine lyste, og hendes Hjerte glødede ved Alt, hvad der var sandt, ædelt og godt. I

saadanne Øieblikke kunde hun se smuk ud. Og hvor var det mig herligt at tilføre det vaagnende Liv Lys, at række en ledende Haand til den Unges Overgang fra Barndomslivet til den voxne Kvinde. Hun anede ikke, hvilke Skygger der skulde lægge sig over hendes Liv.

Om Eftermiddagen paa hendes syttende Fødselsdag gik jeg, som jeg pleiede, hen til hende for at bringe hende mine Lykønskninger. Jeg traadte glad ind; dog jeg blev forskrækket staaende, da jeg saa et Udtryk af den dybeste Bedrøvelse paa hendes Ansigt. Endnu aldrig havde jeg set hende saaledes. „Hvad feiler du, Klara?" spurgte jeg bestyrtet. Da udbrød hun i lydelig Graad og tildækkede sit Ansigt. Jeg lagde min Arm om hende og bad: „O, Klara, græd dog ikke saaledes, ikke idag!" Men hun afbrød mig hæftig og sagde:

„Jeg er ikke Klara, du maa ikke kalde mig saaledes; jeg har ingen Ret til dette Navn. Jeg bliver aldrig glad og fornøiet mere!"

„Barn, hvad er der skeet? Du ved jo, hvor dit Vel ligger mig paa Sinde", og forskende saa jeg hende ind i det smerteligt fortrukne Ansigt.

Hun vilde fortælle; „Igaar Aftes", begyndte hun; men hun kom ikke videre, Taarer kvalte hendes Stemme.

Da bad jeg hende: „Om du ikke kan sige mig din Sorg, saa læg den paa Guds trofaste Faderhjerte; han vil ikke lade dig blive uden Trøst." Da blev hun mere stille, skjøndt det tungsindige Udtryk forblev paa hendes Ansigt. Nu traadte Moderen

ind, jeg hjalp hende til et Paaskud for at fjerne sig, da hun gjerne vilde fjerne Sporene af sine Taarer. Moderen var en livlig, ingenlunde dybt anlagt Natur, der kun sjelden formaaede at forstaa sit Barn. „Jeg kan ikke begribe," sagde hun, „hvad der er i Veien med Klara; siden i Gaar Aftes er hun som forvandlet, thi vel har hun ofte forunderlige Stemninger, men jeg har dog aldrig set hende saaledes." Jeg ledede Samtalen hen paa noget Andet og gik snart bort.

Der gik flere Aar hen, inden Klara gjenvandt sit glade Sind, og det var ogsaa først efter flere Aars Forløb, at hun fortalte mig, hvad der var hændet hende hin Aften. Hun havde havt nogle Indkjøb at gjøre i Byen og var fornøiet og i godt Humør paa Tilbageveien, glad over den smukke Aften. Da mødte hun to Damer. Allerede langt borte havde hun glædet sig over deres Skjønhed og Ynde. Jo nærmere de kom, jo mere hængte hendes Øine beundrende ved det smukke Søsterpar. Da hørte hun den ene sige halvhøit til den anden: „O, har du nogensinde set saadant et Ansigt? Hun er dog forfærdelig hæslig!" — Som en Dolk gjennemborede disse Ord den stakkels Klaras Hjerte. Medens hun havde beundret disse unge Piger, havde hun indgydt dem Afsky! Nu var det forbi med al Livsglæde; det var for hende, som om hele Livet var indhyllet i Nat. Der var falden som en Meldug paa det unge Kvindehjerte, hendes Ungdomsparadises Drøm var forstyrret. Gud være lovet, at hun kjendte den, der kan helbrede endog den største Smerte. Hun

søgte med al sin Magt at klynge sig til Guds Faderhjerte. Men det kostede langvarig Kamp, inden hun glemte eller overvandt disse Ord, thi glemme dem kunde hun aldrig. Udvortes vandt hun vel snart igjen Ligevægten, saa at hvo der ikke kjendte hende nærmere, maatte tænke, at hun endnu var den gamle. Hun overvandt det smertelige Tryk og gjorde ligesom tidligere sin Pligt. Men jeg, der var saa meget sammen med hende, mærkede vel, at hendes Liv manglede sit Solskin, hendes Gjerning Sjæl. Senere har hun tilstaaet for mig, hvor mørkt det ofte var for hende, hvorledes hun er gaaet i Rette med Gud og har opkastet det bitre Spørgsmaal: „Hvorfor fik jeg en saadan Skjæbne?“ — ja, at Fristeren havde forfulgt hende med de værste Tanker. Men endelig opgik Lyset igjen for hende ved Samfundet med sin Gud og Frelser. Nu begyndte hendes Spørgsmaal om Fremtiden: „Hvad skal jeg gjøre for at bane mig en Vei i Livet?“ — Gud havde ikke givet hende iøinefaldende Talenter; som Lærerinde turde hun ikke gaa ud i Verden, skjøndt hun ingenlunde manglede de fornødne Kundskaber dertil; thi hun sagde: „Børnene vilde blive bange for mig, ja, man vilde vel endog betænke sig paa at betro dem til mig.“ Medens hun saaledes søgte en Arbeidsmark, gik hun en Dag gjennem en af de fattigste Gader i Byen forbi et lavt Hus; fra Vinduerne lød Skældsord og Klageskrig mellem hinanden. Hun saa derind og fik da Øie paa en øiensynlig beruset Mand, der under lydelige Klageraab fik sin blodige Arm forbundet af en Læge. Ved Siden af stod et Barn,

bedækket med Blod og Smuds, og græd fuld af Angst. Da træder hun ind, sagte bærer hun Barnet bort, sætter sig med det i en Drosche og bringer det hjem. Her vasker hun det, giver det at spise og drikke og bringer det derpaa sikkert tilbage til det usle Hjem. Den lille Drengs rørende Taknemlighed, hans glædestraalende Ansigt ved hendes Kjærligheds-gjerninger vederkvægede hendes efter Kjærlighed tørstende Hjerte. Nu vidste hun, hvad hun skulde gjøre: hun skulde med kjærlig Haand gribe ind allevegne, hvor der var Nød og Elendighed. Lykfalig over, at hun nu havde fundet sin Vei, kom hun til mig og sagde: „O, nu er jeg igjen glad, nu kan jeg igjen være en Klara.“ — „Det glæder mig,“ svarede jeg, fuld af hjertelig Deltagelse, „jeg saa det strax paa dit Ansigt.“ Idet jeg sagde saaledes, lagde sig en Skygge over hendes Træk, hun blev taus, og kort efter gik hun. Længe blev hun borte; det bedrøvede mig, men hun kom igjen og bad mig bønlig om Forladelse. Mine Ord: „Jeg saa det paa dit Ansigt“, havde ulykkeligvis paany mindet hende om hende om hine ubetænksomme, skæbnesvangre Ord og endnu engang fornyet den gamle Kamps Bitterhed. Nu bad hun mig tilgive hende, fordi hun saa daarligt forstod at overvinde sig selv. Hun fortalte mig, hvorledes Gud nu havde anvist hende en Virkekreds, og hvor lykkelig hun var derover, thi siden den første Hændelse havde der vist sig rig Leilighed for hendes Søgen til at tjene de Fattige i barmhjertig Kjærlighed. Jeg var dybt rørt over hendes gjennem saa megen Kamp vundne Tilfredshed, saa meget

mere, som hun tog den dybeste og varmeste Andel i min egen Livslykke. Hin Tid har beseglet vor Venskabspagt.

Og nu begyndte for Klara et virkelig lykkeligt Liv. Stadig øvede hun sig redeligt i Selvfornægtelsens stille Heltemod og i offervillig Kjærlighed, og hun vandt den ene Seir efter den anden. Mere og mere villig fandt hun sig i den Bevidsthed at være mærket af Guds Haand og at maatte frasige sig al Udsigt til jordisk Lykke. Hendes Sjæl blev stille, al Knurren og al Sorg forstummede, og i Troens Lydighed lagde hun sit Liv ganske og aldeles i Guds Haand. Men overalt, hvor Nogen behøvede Pleie og stille Omsorg, var Klara rede til at hjælpe, og aldrig mere, end hvor Andre holdt sig sky og frygtsom tilbage. Først i sit eget Hjem ydede hun kjærligt den nu affældige Fader og de yngre Søskende al mulig Hjælp, dernæst var hun ogsaa villig rede hos Venner og Bekjendte. Efterhaanden blev man ogsaa i videre Kredse opmærksom paa hende, hentede hende, hvor der var Sorg og Sygdom, for at hjælpe og pleie, og skattede hendes forstandige Raad ligesaa meget som hendes utrættelige, uegennyttige Bistand. Endog Fremmede kom til hende for i alle Slags Bekymringer at bede om hendes Raad og Hjælp og styrke sig ved hendes levende, barnlige Hengivenhed i Guds Villie. Thi nu var hun midt i Trængsler som den klare, friske Kilde, der vederkvæger de Trætte og Tørstende. Af særegen Værd var det, at hendes gunstige Formuesomstændigheder tillod hende aldeles frit at hellige sig til sine Barmhjertighedsgjerninger. Man følte

altid, at hun ikke søgte sit Eget, og hun mødte stedse rigere Kjærlighed og Taknemmelighed. Vel mødte hun ogsaa mangt et medlidende, ja endog ringeagtende Blik og maatte høre mangen spottende Bemærkning; men hun holdt tappert ud, og Gud hjalp hende; thi alt det Bitre opveiedes rigeligt ved de Veltænkendes Agtelse, ved Venskab og ved den Velsignelse, som selve Gjerningen bragte.

Da kom Budskabet om Krigens Udbrud, og nu opflammedes Klaras Sjæl i Iver for Fædrenelandet, som hun elskede af sit ganske Hjerte, og det varede ikke længe, inden hun meldte sig som frivillig Sygepleierske. Man lagde hende Vanskeligheder i Veien, og hun mærkede nok, at hendes Tilbud vilde være blevet villigere modtaget, hvis ikke hendes Hæslighed havde virket saa afskrækkende. Dog blev hun tilsidst antaget og ansat i et Lasaret ved Krigsskuepladsen. Den derværende Læge har tilstaaet, at han blev aldeles forstemt, da han for første Gang saa hendes afskrækkende hæslige Ansigt; men hvor overraskedes han, da han hørte hende tale. Af hvert Ord lyste Forstand, Indsigt, varm Deltagelse og ægte Kvindelighed. Alt hvad hun tog fat paa, gik let for hende; med Duelighed, Stilhed og Venlighed, med utrættelig Troskab besørgede hun de hende paalagte Pligter. For de Saarede og Syge blev hun et levende Lægemiddel, og Glæden lyste ud af hendes Øine, naar hun færdedes ved deres Leie. Ingen bedre, fordringsløsere og sikrere Hjælperske vilde Lægerne have kunnet finde, end hende. Hun vilde kun tjene, intet andet. Ingen Opgave afskrækkede hende, Dag og Nat vare

hende lige, og om hun end var omgiven af Elendighed og hjerteskærende Lidelser, var og blev hun dog stedse fuld af Mod, Trøst og Glæde. Det var, som om hendes Hoved naaede op til Himlen, medens hendes Fødder banede sig Vei gjennem Støv og Blod. Hvo, som endnu ikke havde erfaret, at Troen er den Seier, der overvinder Verden, kunde erfare det paa hende.

Ofte paalagde Lægen hende, at hun burde skaane sig selv. „Mit Liv tilhører de Syge", var hendes Svar. Og naar Lægen indvendte, at hun burde skaane sin Sundhed for Fremtidens Skyld, svarede hun: „Gud har mange Andre og Bedre at sende."

Lægen havde advaret med Rette. Hendes Kræfter svandt under Anstrængelsernes Tryk, og hun sank sammen. Hvor gjerne havde jeg bragt hende hjem, men det var for sent. Nu har hun udstridt. Nu hviler ogsaa hun blandt Heltene fra Metz. Sandelig, hun var en Heltinde, og hvad der er mere, hun var et Gudsbarn.

(Fl. Bl.)

Cyprian.

„Vil Nogen komme efter mig, han fornægte sig selv, og tage sit Kors og følge mig." (Math. 16, 24).

I Catana paa Sicilien holdt Statholder Calvisian Rettergang den 12te August i Aaret 304. Bag Dommersædet var der efter romersk Skik et Forhæng

trukket ned, for at Dommerne uforstyrrede kunde trække sig tilbage, beraadslaa og udtale Dommen; Calvisian befandt sig endnu bag Forhænget, da Euplius blev ført ind i Retssalen. Statholderen besteg Dommerstolen. Euplius traadte frem for ham, med Evangeliebogen i Haanden. Maximus, en Ven af Statholderen, tilraabte ham harmfuld: „Hvorledes tør du vove at vise dig her med en Bog, som efter Keiserens Bud skal udleveres og brændes!" Og Calvisian spurgte: „Hvorfor har du Bogen? Bringer du den med fra dit Hus?" Euplius svarede: „Ak nei, jeg har intet Hus; jeg havde Bogen hos mig, da jeg blev arresteret." Dommeren bød ham at læse noget deraf. Euplius slog Math. 5, 10 op og læste: „Salige ere de, som lide Forfølgelse for Retfærdigheds Skyld, thi Himmeriges Rige er deres." Derpaa vendte han nogle Blade og læste videre Math. 16, 24: „Vil Nogen komme efter mig, han fornægte sig selv og tage sit Kors og følge mig." „Dette er", tilføiede han derpaa, „den Lov, min Gud har givet mig." „Ved hvem?" spurgte Romeren. „Ved Jesus Christus, den levende Guds Søn!" svarede den Christne. Herpaa raabte Calvisian: „Da Euplius selv tilstaaer, at han er en Christen, saa skal han overgives Bøddelknægtene og spændes paa Pinebænken." Hans Befaling blev strax paa det Grusomste fuldbyrdet.

Efter nogen Tid lod Dommeren holde inde med Pinselen og give Martyren et Par Timers Hvile. Men ikke af Medlidenhed! Smerterne skulde under denne Frist kun virke bedre bag efter og gjøre Mar-

tyren bøielig (eftergivende). Efter sammes Forløb blev han for anden Gang spændt paa Pinebænken, og under de nye heftige Kvaler igjen spurgt, om han endnu stedse vilde blive ved sin Mening. Euplius svarede: „Jeg har allerede bekjendt og bekjender paany, at jeg er en Christen og læser de hellige Skrifter. Vilde jeg udlevere dem og fornegte, saa vilde jeg fornærme Gud. Derfor vil jeg hellere dø, end begaa en saadan Forbrydelse, thi paa min Død vil følge et saligt Liv!" Da befalede Calvisian at fordoble Kvalerne. Men Euplius bad høit: „Jeg takker dig, Herre, at du værdiger mig at lide for dit Navns Skyld. Derfor frels mig! Det er det, hvorom jeg anraaber dig." Calvisian raabte til ham: „Afstaa fra din Daarskab! Tilbed vore Guder, saa vil jeg sætte dig i Frihed!" Men den Christne svarede: „Jeg tilbeder Jesus Christus og har Afsky for Djævelen. Jeg er en Christen; saa fordøm mig nu, om du vil, til nye Kvaler. Min Attraa staaer til saadanne Lidelser, som jeg lider for min Frelsers Skyld."

Igjen lod den forbitrede Statholder de udmattede Bøddelknægte holde inde med at pine. Euplius blev paa hans Befaling spændt ud af Pinebænken, og han skreg endnu engang til ham: „Tilbed vore Guder, du Nidding! Bed til Mars, Apollo og Æskulap." Men Euplius raabte høit: „Jeg tilbeder Faderen, Sønnen og den Helligaand; jeg tilbeder den treenige Gud, thi han er den alene sande, og der gives ingen anden foruden ham." Da blussede Calvisians Vrede op paany, og han befalede for

tredie Gang at anvende Pineredskabet, og det med al blot optænkelig Grusomhed. Men Euplius styrkede sig med Bøn. Under de græsseligste Kvaler raabte han gjentagne Gange: „Jeg takker dig, o min Gud! Jesus staa mig bi! Thi for dit Navns Skyld lider jeg denne Pine!“ Og da under de frygtelige Smerter hans Kræfter allerede vare svundne saa meget, at han ikke mere kunde tale høit, bevægede Læberne sig stedse endnu sagte.

Nu endelig traadte Calvisian bag Forhænget, for at fælde Dommen. Efter en Stund traadte han igjen frem og oplæste følgende Ord: „Vi befale, at Euplius, hvem vi have bragt til at tilstaa, at han er en Christen, skal halshugges til Straf for sin Gjenstridighed imod Keiserens Love og imod Guderne!“ Herpaa blev Evangeliebogen bunden Martyren om Halsen. En offenlig Udraaber gik frem foran ham og raabte med høi Stemme: „Seer her Euplius, den Christne, Keiserens og Gudernes Fjende!“ Paa sin Gang til Retterpladsen anraabte den Domfældte Herren: „Herre Jesus Christus, jeg takker dig! Styrk nu ogsaa, hvad du har virket i mig.“ Paa Retterstedet selv bad han endnu længe med bøiede Knæ, men opløftet Hjerte. Derpaa bød han villig Nakken frem til Skarpretteren til Dødshugget, og gik ind i Salighedens Boliger.

Er han en Christen?

Er han en Christen? Han synes saa stræng, næsten frastødende i sit Væsen og sine Sædvaner. Hans Pande er altid rynket; han viser ingen Deltagelse for sine Medmennesker, han støder al Velvillie bort ved sin Kulde, og hans hele Maade at være paa afkøler hver kjærlig Følelse, der vil komme ham i Møde.

„Værer hverandre inderlig hengivne i broderlig Kjærlighed.“ „Værer kjærlige mod Brødrene, barmhjertige, velvillige.“

Er han en Christen? Han synes at være stolt. Der er en ubehagelig Hovmodighed i hans Træk, som om han ansaa sig selv for at staa høit over dem, der omgive ham. Han taler, som om han viste den en Ære, med hvem han nedlader sig til at underholde sig.

„Gud imodstaaer de Hoffærdige.“ „Herren fortørnes over den Hovmodiges Blik.“

Er han en Christen? Hans Tale er aldeles indholdsløs; han stræber efter at være vittig; han søger at give ethvert Emne for Samtalen en latterlig Vending.

„Eders Tale være altid yndelig, krydret med Salt.“ „Gjækkelig Snak og letfærdig Skjemt nævnes ikke iblandt Eder, som alt er utilbørligt.“

Er han en Christen? Han finder altid Feil hos Andre; Intet behager ham. Hver Gang du møder ham, kan du være sikker paa, at hans

Samtale hovedsagelig gaaer ud paa at fremhæve Andres Feil.

„Der er den, som taler ubetænksomme Ord, som ere ligesom Sting med en Sværd". „Taler ikke ilde om hverandre, Brødre."

Er han en Christen? Hans hele Sjæl synes optagen af verdslige Forretninger. Hans Tid og Tanker ere saa optagne af hans timelige Anliggender, at han slet ikke kan faa Tid tilovers til aandelige eller Velgjørenheds Interesser.

„Bruger denne Verden som de, der ikke misbruge den." „Dersom Nogen elsker Verden, er Faderens Kjærlighed ikke i ham."

Er han en Christen? Han er bekjendt blandt sine Medborgere for sin Nærighed og Tilbøielighed til at skrabe Penge sammen. Alle hans Bestræbelser gaa ud paa at tjene Penge, og hvad han engang faaer fat paa, giver han ingenlunde fra sig.

„Gjerrighed er en Afgudsdyrkelse." „Ingen Afgudsdyrker haver Arv i Christi og Guds Rige." „Hvad gavner det et Menneske, om han vinder den ganske Verden, men tager Skade paa sin Sjæl?"

Er han en Christen? Han tager Del i de muntreste Selskaber og synes at foretrække disse fremfor at omgaaes med de Troende. Man ved, at han er udebleven fra Kirke for at tage ud at more sig.

„Jeg vil prise Herren af ganske Hjerte i de Oprigtiges hemmelige Raad og Menigheden." „De elske mere Vellyst, end de elske Gud." „En Dag i dine Forgaarde er bedre end tusinde."

Er han en Christen? Han viser kun ringe Interesse for Kirkens Velfærd og er uden Bekymring, naar den lider Modgang, ligesom han kun lidt synes at bryde sig om dens Velfærd. Han er isnende ligegyldig for dens Fremgang eller dens Virksomhed eller dens Renhed.

„Christus elskede Menigheden og hengav sig selv for den.“ „Om Nogen ikke haver Christi Aand, denne er ikke hans.“ „Dersom jeg glemmer dig, Jerusalem, da glemme mig min høire Haand.“

Han er en Christen.

Han er en Christen. Altsaa er han en sanddru Mand. Du kan urokkelig stole paa hans Ord. Hans Løfter opfyldes trofast. Hvad han udtaler, deri stræber han altid at holde sig nøiagtig til Sandheden; thi han vilde ikke sætte sin Troværdighed paa Spil for en Tilfældigheds Skyld.

„Den, som vil udsige Sandhed, forkynder Retfærdighed.“

Han er en Christen. Altsaa er han en ærlig Mand. Han vilde hellere selv lide Uret end tilføie sin Nabo nogen. Hvilket Arbeide han end har paataget sig, saa kan du være overbevist om, at han i al sin Færd vil være ærlig og redelig.

„Lader Eders Lys skinne for Menneskene, at de se Eders gode Gjerninger." „De Retfærdiges Sti er som et skinnende Lys."

Han er en Christen. Altsaa er han et ydmygt Menneske. Han tænker paa sine egne Skrøbeligheder, erkjender, at han kun har Gud at forlade sig paa, og anseer alle Mennesker, de rigeste saavelsom de fattigste, for sine Brødre, der ere meddelagtige i hans Forløsers mæglende Kjærlighed og værdige til hans Opmærksomhed og Deltagelse.

„Gud giver de Ydmyge Naade." „Hvo sig selv fornedrer, skal ophøies."

Han er en Christen. Altsaa er han et velvilligt Menneske. Han har Interesse for sine Naboer og har altid et venligt Ord for Enhver, som han møder. Han bestræber sig for at fremme sine Nærmestes Velfærd og Lykke. Hans ædelmodige Hjerte fryder sig ved at udbrede Glæde rundt om sig.

„Miskundheds Lov er paa hans Tunge". „I Gudfrygtigheden beviser Broderkjærlighed."

Han er en Christen. Altsaa er han mild i sine Domme. Han vil altid hellere tiltro Andre de bedste Hensigter end slette, saafremt det er muligt. Da han ved, hvor let han selv kan fare vild, dømmer han mildt om Andres Feil, og vil hellere undskylde og gjenoprette dem end laste dem.

„Bærer hverandres Byrder og opfylder saaledes Christi Lov". „Kjærligheden er langmodig, er velvillig."

Han er en Christen. Altsaa tilgiver han gjerne. Han gjemmer intet Nag i sit Hjerte, tragter

ikke efter Hævn. Selv ligeoverfor sin uforsonligste Fiende har han et tilgivende Ord paa Læben.

„Forlade I ikke Menneskene deres Overtrædelser, skal Eders himmelske Fader ikke heller forlade Eders Overtrædelser.“ „Ligesom Christus tilgav Eder, saaledes og I.“

Han er en Christen. Altsaa er han godgjørende. Han giver de Hungrige at spise, klæder de Nøgne, pleier de Syge. Menneskelig Elendighed rører hans Hjerte og aabner hans Haand. Menneskeslægtens aandelige Nød vækker hans Medynk, og han giver gjerne sit Gods og sin Hjælp til at lindre eller fjerne den.

„I have modtaget det for Intet, giver det for Intet.“ „Den, som har denne Verdens Gods og seer sin Broder lide Mangel og lukker sit Hjerte for ham, hvorledes bliver Guds Kjærlighed i ham?“

Han er en Christen. Altsaa beder han. Han lever i Samfund med Gud; thi kun saaledes kan sand Christendom komme til Live og bevares i Sjælen.

„I alle Ting lader Eders Begjæringer fremføres for Gud i Paakaldelse og Bøn.“ „Naar du beder, da gak ind i dit Kammer.“

Han er en Christen. Altsaa vil han elske og fremme i sit Samfund med Gud og i sin Omgang med Mennesker, „hvadsomhelst der er sandt, hvad der er ærbart, hvad der er retfærdigt, hvad der er rent, hvad der er elskeligt, hvad der har godt Lov.“

(Chr. week.)

Mindre Stykker.

---

1. Verdenslivets Tomhed.

Ernst Keil, Udgiver af den meget bekjendte, tydske illustrerede Tidende „Gartenlaube" hvilket redigeres i afgjort vantro Aand, skrev i 1867, da dets Abonentantal havde naaet den uhyre Størrelse af 235000, til en Ven: „Det er et Resultat, af hvilket jeg nok kan være stolt, thi det er mit Værk, ganske alene mit, saavel hvad Forlaget, som hvad dets Ledelse angaaer. Men vilde En spørge mig, om det har gjort mig lykkelig, saa vilde jeg blot kunne give et bedrøveligt Svar. I 15 Aar har jeg kun havt denne ene Tanke, som Dag og Nat har behersket mig med dæmonisk Magt, som har berøvet mig mit Livs sidste Glæder, som har gjort mig til et enligt Menneske og derved bragt ubeskrivelig Elendighed over mig selv og min Familie. 15 Aar af den skjønneste Del af mit Liv har jeg begravet mig i Arbeide, jeg har ingen Søndag havt, har levet tilbagetrukken fra mine Venner, kun for min Forretning. Uagtet Reisemidler have staaet til min Raadighed, har jeg med Undtagelse af en Tur gjennem Sveits ikke set Noget af Verden, og skulde mine trætte Lemmer imorgen lægge sig til Hvile, vilde Folk sige: „Han var en Daare og har ikke nydt sit Liv." Styrelsen af en saadan Bedrift er en Forbandelse, der holder os fangen med Jernkløer og tilsidst tilintetgjør Livet, uden at man har opnaaet Andet end et stort Abonnentantal. I

6 Aar har jeg kun havt 3 Fridage, som jeg har tilbragt i Thyringen. Ærgjerrigheden kan være tilfredsstillet af et saadant Resultat af Bladet, men Lykken kan ikke findes deri. Det ved jeg af Erfaring." Hvilket Modstykke til en anden Mand, der ogsaa i Arbeidet udrettede det Overordenlige, og saa siger, da han skuer tilbage paa det Hele: „Min Opløsnings Tid er forhaanden. Jeg har stridt den gode Strid, fuldkommet Løbet, bevaret Troen. Iøvrigt er Retfærdigheds Krone henlagt til mig, hvilken Herren, den retfærdige Dommer, skal give mig paa hin Dag."

---

2. Et Ord for Jesus.

For nogle Aar siden kom en alvorlig christelig Mand i St. Francisko paa Hjemveien fra en Barmhjertighedsvandring forbi en gammel Kludesamler, der rodede i en Askedynge. Han følte en indre Tilskyndelse til at standse og tale til ham.

„Elsker De Jesus?" spurgte han ham venligt.

Den gamle Mand foer sammen, og idet han opløftede sit rynkede, tilsmudsede Ansigt, saa han et Oieblik paa den fremmede Herre og udbrød: „O, Kalifornien, Kalifornien! Jeg kjendte Jesus engang, før jeg kom her, men nu har jeg mistet ham. Jeg kom for at grave Guld, Guld i Kalifornien. Jeg glemte min Jesus for Guld! Jeg har mistet ham for mange Aar siden!"

Ved at tale mere med ham erfarede Herren, at hans Historie var meget sælsom og romantisk. Han

var født paa Sandwichsøerne, var bleven omvendt kort efter, at de første Missionærer vare komne dertil, og derpaa sendt til Amerika for at blive opdraget. Siden vendte han tilbage til Sandwichsøerne og var en Tidlang Lærer for den regerende Konge. Men smittet af Guldfeberen, der endog strakte sig til disse Øer, vendte han atter tilbage til Amerika, men denne Gang til dets vestlige Kystland. En Tidlang var han heldig; men i sin Guldtørst glemte han, som han sagde, sin Frelser, forfaldt til slette Tilbøieligheder, mistede sit Guld, og tilsidst var han bleven det usle Vrag af et Menneske som den fremmede Herre nu talte med. Men det ene Spørgsmaal: „Elsker De Jesus?" havde vakt hans Samvittighed og havde med et Slag aabnet hans Øine og vist ham, hvorledes det stod til med ham. Han bad den christelige Herre at hjælpe ham og ikke overlade ham til Fordærvelse.

Han hjalp ham ogsaa. Han og andre christelige Venner sørgede for ham, gave ham Klæder og Føde og bragte ham ved inderlig Bøn og kjærlig Undervisning tilbage til hans forglemte Frelser. Hans Anger og barnlige Tro, da han tilsidst turde kalde sig „den fortabte, men gjenfundne Søn", var gribende at se. Han havde det alvorlige Ønske at vende tilbage til sin Fødeø for der at arbeide for Jesus. Man skaffede altsaa de nødvendige Midler til Veie, og han blev sendt hjem; men han døde, strax efter at han var kommen til Øen, i Troen paa Jesus.

Hvor fik dog ikke denne Christen, der udsaaede et Ord for Jesus, en herlig Høst!

Hvo tør sige, hvormange Leiligheder vi lade gaa ubenyttede hen, der, om de bleve benyttede, vilde give en ligesaa kostelig Frugt.

---

3. Luthers lille Magdalene.

(Af Lærer N. J. Andersen i Styding.)

Luthers Hjem var hyggeligt og rart, og i et saadant Hjem er der en lille, men ogsaa kun en lille, Mundsmag af, hvorledes Adam og Eva maa have havt det i Paradis. Men siden Glæden drog bort derfra, gjæster Sorgen ofte det hyggeligste Hjem, og det fik Luther og hans Kone Katrine ogsaa at føle.

De havde en Datter ved Navn Magdalene, som blev syg, da hun var 13 Aar gammel. Sygdommen tog til, og det saa ud til, at det vilde endes med Døden. Da Magdalene længtes efter sin Broder Johannes, der gik i Skole i Torgau, sendte Faderen en Vogn efter ham. De 2 Søskende havde havt hinanden meget kjær. Efter at Sygdommen havde varet i 14 Dage, vaklede Forældrene mellem Frygt og Haab. „Jeg elsker hende meget", sagde den bedrøvede Fader, „og vilde gjerne beholde hende, naar vor Herre Gud vilde lade mig beholde hende; men er det din Villie, kjære Gud, at du vil tage hende bort, saa vil jeg ogsaa gjerne have hende hos dig." Til sin Datter sagde han: „Lille Magdalene, min Datter! Du har ogsaa en Fader i Himlen; til ham vil du nu gaa. Du blev gjerne her hos din Fader

og drager ogsaa gjerne til hin Fader; ikke sandt?"
Hun svarede: „Jo, kjære Fader, som Gud vil!"
Luther kom nu til at græde meget og sagde derpaa:
„Jeg har hende saa kjær; men hvad enten vi leve
eller vi dø, saa ere vi Herrens."

Natten førend hendes Død havde Moderen en mærkelig Drøm. Hun saa 2 smukke og smykkede Ungkarle komme for at bortføre hendes Datter til Bryllup. Da Melankton kom om Morgenen for at se til den lille Pige, fortalte Moderen ham Drømmen. Melankton sagde dertil: „Ungkarlene ere de kjære Engle; de ville komme og føre denne Jomfru til Himmerige, til det rette Bryllup." Da Dødskampen stod paa, faldt Luther ned paa sine Knæ ved Sengen, græd meget og bad om, at Gud snart vilde udfri hende. Katrine holdt sig af lutter Bedrøvelse længere borte fra Sengen. Nu søgte han saa godt som muligt at trøste sin bedrøvede og jamrende Ægtefælle. „Kjære Kæthe", sagde han, „betænk dog, hvor hun gaaer hen; hun farer jo vel! Men Kjød og Blod strider imod efter dets Natur; Aanden lever og er villig. Børnene disputere ikke; saaledes som man fortæller dem det, saaledes tro de det. Hos Børnene er Alt enfoldigt; de dø uden Smerte og Angst, uden Disputeren, uden Anfægtelse af Døden, som om de sov ind." Men han havde selv svært ved at faa sit Hjerte roligt, hvorfor han sagde: „Jeg er glad i Aanden, men efter Kjødet er jeg meget bedrøvet. Det er dog en underlig Ting, at man er bedrøvet, skjønt man ved fuldt vist, at hun har det vel." — Da Magdalene var lagt i Kisten, saa han paa hende

og sagde: „Du kjære, lille Magdalene! Hvor godt har Herren dog gjort det for dig; du skal igjen opstaa og lyse som en Stjerne, ja som Solen.“

Da Folk, der kom til Begravelsen, udtalte deres Deltagelse til Forældrene, sagde Luther: „Det skulde være Eder til Glæde, at jeg har sendt en Hellig til Himlen, ja en levende Hellig. O, havde vi Alle en saadan Død! En saadan Død vilde jeg tage imod i denne Time.“ Da svarede En: „Ja, det er vel sandt; dog vil Enhver gjerne beholde sine.“ Luther sagde dertil: „Kjød er Kjød, og Blod er Blod. Jeg er glad ved, at hun er hisset. Der er ingen Bedrøvelse undtagen Kjødets.“ — Da man kom tilbage fra Begravelsen, sagde Luther: „Baade med Hensyn til Legeme og Sjæl har min Datter nu Alt til Rette. Vi Christne have ikke Grund til Klage; vi vide, at det maa være saaledes. Vi ere aldeles visse paa det evige Liv; thi Gud, som har tilsagt os det for sin kjære Søns Skyld, kan jo ikke lyve.“

---

4. Børns Hjemgang.

Gotfred von Hæseler, preussisk Geheimeraad, († 1732) kjendte ogsaa fuldelig til Besøg af Korset; thi i Løbet af en Uge mistede han 4 Sønner af Kopperne. De 3 bleve begravede paa en Dag. Da den sidste af disse blev nedsænket i Jorden, kom der Efterretning om, at den fjerde just nu var død. Den dybt nedbøiede Fader besvimede, men da han kom til sig selv, udtalte han sig fattet om Herrens

Forelser. I sin Dagbog har han skrevet følgende Ord: I Aaret 1723 har Herren over Liv og Død vist os noget Tungt; i Løbet af 7 Dage ere vore 4 ældste, haabefulde Sønner ved Døden revne fra os af Kopperne, nemlig August den 19de, Frederik den 20de, Vilhelm den 23de, og Karl den 25de. Gud glæde deres ved Christi Blod dyrt kjøbte Sjæle for Lammets Throne i al Evighed! Os stakkels smertefuldt nedbøiede Forældre lære han at erkjende sin hellige Raadslutning og at betænke, at hvad han gjør, er velgjort. Engang se vi i Lyset, hvad der her paa Jorden var mørkt, og udraabe forenede med vore Børn: „Fader, her ere vi og de, som du har givet os."

„Hvem Herren elsker, den revser han". Hebr. 12, 6.

---

5. Ridder Georg.

Paa Løve og Øgle skal du træde, du skal nedtræde den unge Løve og Dragen. (Ps. 91, 13).

Billedet af Ridderen til Hest, hvis Hove træde paa Lindormen, som han har nedlagt med sin Landse, er almindelig bekjendt. Vistnok tænker en stor Del Folk derved paa et virkeligt Uhyre, som Ridderens tapre Haand har beseiret, og ved ikke, at Billedet kun er at tyde aandeligt, at Lindormen forestiller Djævelen, den gamle Slange, som Georgs Tro har overvundet. Men ogsaa de Lærde vide kun lidet at fortælle om denne Jesu Christi tapre Stridsmand. Gid dog denne Omstændighed maatte prædike for os

det store Thema: „Eders Liv er skjult med Christus i Gud“, for at vi ei heller skulde tragte efter, at vore Gjerninger blive sete af Folk, men glæde os, naar blot vore Navne ere skrevne i Himlen.

Georg nedstammede fra en ædel Familie i Cappadocien og traadte allerede som Yngling i romersk Krigstjeneste. Han udmærkede sig saaledes ved sin Tapperhed, at han blev agtet meget høit af Keiser Diocletian og hævet til høie Ærespsoter. Men Georg tjente med samme Troskab endnu en anden Herre, og da nu hans Keiser havde erklæret denne, der ikke var nogen anden end den levende Gud med Jesus Christus hans Søn, Krig, da nedlagde vor Ridder sin verdslige Værdighed og beklagede sig hos Keiseren frimodig over hans Beslutningers Grusomhed. Svaret gaves ikke med Pen og Blæk. Diocletian kunde ikke taale nogen Modsigelse, og med hans Venskab for Georg var det nu revet ud. Han lod ham strax kaste i Fængsel. Forgjæves forsøgte man først ved store Løfter, derpaa ved de haardeste Torturkvaler at rokke hans Standhaftighed. Da maatte saa hans Hoved falde. Den 23de April i Aaret 303 blev han ført ud af Stadsporten og halshugget.

Den hele gamle Kirke har allevegne priset den hellige Georg som en af af de høist benaadede Christi Tjenere paa Jorden. Fremfor alle er han bleven Mynster og Forbillede for de christelige Hjerter i Krigsstanden. Vi kunne altsaa være visse paa, at han ved sit Liv og sin Lidelse har aflagt et særdeles herligt Exempel paa christeligt Troesmod, og med taknemmelig Kjærlighed ville ogsaa vi mindes

ham, saa ofte Billedet af Ridderen med Lindormen kommer os for Øie, og med Alvor og Iver stræbe efter, at vi ligesom han i Guds Kraft maa træde den gamle Slange under vore Fødder.

---

6. Et godt Puds.

Et ungt Menneske paa atten til tyve Aar, der var Student ved et Universitet, spadserede en Dag med en Professor, der almindelig blev kaldt Studenternes Ven paa Grund af hans Venlighed mod de Unge, som det var hans Pligt at undervise.

Medens de nu spadserede sammen, og Professoren søgte at lede Samtalen hen paa alvorlige Emner, saa de et Par gamle Sko ligge paa Veien, hvilke de antoge, maatte tilhøre en fattig Mand, der næsten var færdig med sit Dagsarbeide.

Den unge Student vendte sig til Professoren med de Ord: „Lad os spille Manden et Puds. Lad os gjemme hans Sko og skjule os bagved disse Buske for at se hans Forvirring, naar han ikke kan finde dem".

„Min kjære Ven", svarede Professoren, „vi bør aldrig more os paa Andres Bekostning. Men De er rig, og De kan gjøre Dem en langt større Glæde ved Hjælp af denne fattige Mand. Læg en Krone, hvis De har den hos Dem, i hver af hans Sko, og derefter ville vi skjule os."

Studenten havde heldigvis et Par Kroner, han

fulgte Professorens Raad, og derefter skjulte de sig begge bagved de nærliggende Buske, hvorfra de let kunde iagttage Arbeidsmanden og se, om han enten vilde vise mest Forundring eller Glæde.

Den fattige Mand var snart færdig med sit Arbeide og kom tværs over Marken hen til Veien, hvor han havde efterladt sin Frakke og sine Sko. Medens han trak Frakken paa, stak han sin ene Fod ind i en af Skoene. Idet han nu følte noget haardt, bøiede han sig ned og fandt Kronen. Forbauselse og Forundring malede sig paa hans Ansigt. Han betragtede Kronen, vendte den om, og undersøgte den atter og atter; derefter saa han sig om til alle Sider, men opdagede Ingen. Nu stak han Sølvpengen i Lommen og vilde tage den anden Sko paa, men hvor forbauset blev han ikke, da han ogsaa i den fandt en Krone! Hans Følelser overvældede ham. Han faldt paa Knæ, hævede Blikket mod Himlen, og udbrød i en inderlig Taksigelse til Gud; han nævnede sin syge og hjælpeløse Hustru og sine Børn, der nu ved en ukjendt Givers Haand bleve frelste for at dø af Hunger.

Den unge Mand stod der dybt rørt og med Taarer i Øinene.

„Nu", sagde Professoren, „er De ikke gladere over dette, end hvis De havde spillet det Puds, De havde i Sinde."

„O, kjære Hr. Professor", svarede Ynglingen, „De har her givet mig en Lærdom, som jeg aldrig skal forglemme. Jeg føler nu Sandheden af de

Ord, som jeg før aldrig har forstaaet: „Saligt er det heller at give end at tage."

(Chr. week.)

---

7. Gud er hellig.

Ingen sige, naar han fristes: „Jeg fristes af Gud; thi Gud fristes ikke af det Onde, men han frister heller Ingen." Jak. 1, 13.

En Hindu, det er en af de Indfødte i Ostindien, talte engang med en Missionær om Guds Væsen og Egenskaber, og ytrede da blandt Andet, at Gud var Skyld i Alt det, som Mennesket gjorde, baade det Gode og det Onde. Flere af de Tilstedeværende erklærede, at de heri vare enige med ham. I Stedet for andet Svar fremsatte Missionæren denne Lignelse: „Der var engang en Tyv, som blev ført frem for sin Dommer. Da denne spurgte ham, hvorfor han havde stjaalet, svarede Tyven, at det ikke var ham, der havde stjaalet, men Gud, som var i ham. Dommeren lod ham prygle og kaste i Fængsel. Da Tyven bad om Naade, sagde Dommeren: „Hør, min Ven, det er jo ikke dig, jeg lader slaa, men Gud i dig, som har stjaalet." Da gave Folkene sig til at le og sagde: „Nei Gud kan hverken stjæle eller lade sig slaa."

(Søndagsskolen.)

---

8. Regler for Velgjørenhed.

Gjør alt det Gode, du kan, paa hvilken Maade du kan, mod hvemsomhelst du kan, naarsomhelst du kan og saa længe du nogensinde kan.

Guldkorn.

Det er let at indbyde Djævelen, men svært at blive ham kvit.

Mange have sørget, men endnu Ingen bedt sig ihjel.

Falske Venner ere Svaler, der kun om Sommeren ere hos os; de ere Solskiver, der kun ere brugelige, saalænge Solen skinner.

En ny Ven er som ny Vin; lad den blive gammel og smag den saa.

En god Samvittighed er bedre end to Vidner; den bortsmelter din Kummer, som Solen Isen; den er dig en lædskende Kilde, naar du er tørstig, — en Støttestav, naar du er synkefærdig, — en Skjærm, naar Solen stikker dig, — en deilig Hovedpude i Døden.

Had er blind saavelsom Kjærlighed.

Lydighed bærer Hjælpen paa Ryggen.

Øinene maa man rent lukke i, og Fornuften tages tilfange under Christi Lydighed; ellers vakler man altid.

Lægen formaaer Intet uden Gud; ellers behøvede det mangen Gang ikke at hedde: Læge, hjælp dig selv.

Ikke han, som planter eller vander, ikke han der plastrer eller smører, ikke han som brænder eller skærer, ikke han som kopsætter eller aarelader, ikke han som indgiver Pulver eller Piller, er Noget; men Gud alene, som giver Held og Velsignelse dertil.

Tak vil Enhver have for sine Velgjerninger; men der er dog næppe en af ti, som nogensinde ret betænker, hvor meget Godt han daglig annammer af sin Gud; endsige at han skulde takke ham derfor.

Synden skiller os fra Christus; Omvendelsen forener os igjen med ham.

Ydmygheden erkjender, at den er Intet og Gud Alt; at den Intet har, men Gud Alt; at den Intet ved, men Gud alle Ting; at den formaaer Intet, men Gud Alt; at den har idel Naade at takke for Alt, hvad den er, har, ved og formaaer.

Hvad der er til Velsignelse for Troen, bliver til Forbandelse for Vantroen; og hvad der er til Salighed for Troen, bliver til Fordømmelse for Vantroen. Enden paa Troen er Saligheden.

Vær forsigtig i Valget af din Omgangskreds. En pur og ren Strøm kan ikke flyde Side om Side i det samme Løb med en uren og mudret uden derved at blive uklar og mudret. Dersom den Christne vælger at have Omgang med Verden, da vil han ogsaa blive delagtig mere eller mindre i Verdens Aand, maaske miste sin Religion. „Bevar dig selv ren."

Onde Tanker ere farligere Fjender end Løver og Tigere, thi vi kunne let undgaa disse glubende Dyr; men onde Tanker ere allevegne. Det Bæger, der er fuldt, kan ikke holde mere; bevar dit Hjerte fuldt af gode Tanker, saa at onde Tanker ikke kunne faa Rum.

Hvor mange Ubehageligheder og Misligheder vilde ikke undgaaes, dersom Enhver huskede paa, at den, som fortæller os Andres Feil, vil fortælle Andre vore Feil ved første Leilighed.

Hvad der er umuligt for Menneskene, det er muligt for Gud. Vi bør aldrig tænke: „det kan ikke nytte at at bede derom; thi det skeer alligevel ikke."

Det er bedre her nøgen at følge den nøgne Jesum, og siden iklædes med evig Herlighed, end at have fuldt op i denne Verden og tilsidst gaa nøgen ind i Helvede.

Haarde Ord ere lig Hagl ved Sommertid; dersom de vare smeltede, vilde de vederkvæge de Planter, de nu sønderknuse.

Slaa efter en gøende Hund, og den vil gø endnu mere. Læg ikke Mærke til den, og den vil holde op.

Kjendte vi vore Fjenders indre Liv, vilde vi der finde Sorg og Lidelser nok til at afvæbne ethvert Fjendskab.

Gud giver Verden Rigdomme, men sine Børn en nyttig Tugtelse, thi han ved, det er dem gavnligere.

Lad det ikke være dig nok og vær ikke tilfreds med blot at være paa Herrens Side, men vær nidkjær for Gud og Gudsfrygt.

En Sjæl uden Bøn er lig et Faar uden Hyrde; Fristeren har sit Øie paa dem og lokker dem til sig i Snaren.

Ligesom Søens Skum falder tilbage fra Klippen uden at have rokket den det allermindste, saaledes er Forfølgelsen mod Sandheden; thi Sandhed er en urokkelig Klippe og al Forfølgelse mod den kun at ligne ved Skum.

Verden er mægtig, Djævelen endnu mægtigere, men Herren er almægtig.

En gammel Hindu, der var en Christen, modtog som Foræring først en Bibel og derefter et Ur. „Uret", sagde han, „skal vise mig, hvorledes Tiden gaaer, og Bibelen skal lære mig, hvorledes jeg skal benytte den."

Den Gjerrige siger: „Imorgen vil jeg give." Den Dovne siger: „Imorgen vil jeg arbeide." Synderen siger: „Imorgen vil jeg omvende mig."

Du kan gjøre enhver Ting, naar du kun vil have Taalmodighed; du kan endogsaa bære Vand i en Sigte, naar du blot vil vente, til det bliver til Is.

Gud er ikke alene sine Helliges Belønner, han er meget mere, han er Belønningen selv.

Medens Drankeren tager sin (Brænde-) Vin; tager Vinen ham; Gud ringeagter ham, Engle afsky ham, Mennesker bele ham, Dyden forlader ham, og Djævelen ødelægger ham.

Gode Beslutninger, som Nogle kalde dem, ere, som naar man aander paa en blankpoleret Flade, de forsvinde saa hurtigt.

Bønnen er den Nøgle i Troens Haand, som oplukker Guds Skatkammer.

At gjøre Godt, er en Glæde, som ikke kan opbruges.

De Rigdomme, du opsamler, ere tabte for dig, medens hvad du uddeler, er i Virkeligheden først blevet dit.

De Vise skulle arve Ære, men Daarerne skulle optage Skam.

Vor Ære bestaaer ikke i, at vi ikke falde, men deri, at vi staa op igjen, naar vi falde.

Det er bedre ved Mildhed at gjøre En angergerfuld end ved Strænghed at gjøre ham til en Hykler.

Det Støv, som skjuler Fremtiden, er vævet af Barmhjertigheds Haand.

Gud vil tugte sine Børn, men blander en Fremmed sig derimellem, stiller han sig paa Barnets Side.

Findes der en himmelsk Natur, saa maa der ogsaa findes himmelske Gjerninger.

Himlen er Glæde uden Sorg. Helvede er Sorg uden Glæde. Paa Jorden er enhver Glæde blandet med Sorg og enhver Sorg formildet med Glæde.

Udsaa en rigelig Sæd, at du kan høste rigeligt! Forsag aldrig, selv ikke da, naar du føler din hele Svaghed; der er altid En, der vil staa dig bi.

Sand Storhed er ikke afhængig saa meget af de Ting, vi udføre, som af det Sindelag, hvormed de gjøres.

Spot er et svagt Vaaben, naar det føres mod aandsstærke Mænd; men almindelige Mennesker ere feige og frygte for Spotterens Haan.

Dovenskab er en Strøm, den glider kun langsomt, men den undergraver ikke desto mindre enhver Dyd.

Lad Gud bestandig have en Plads i hver af dine Tanker, saa er du vis paa at erfare hans Fred, som overgaaer al Forstand.

Hver Dags Erfaring lærer mig mere og mere, at Sorgen især er det Middel, som den Almægtige anvender for at drage os til sig ved Sønnen Jesus Christus, som er Veien, Sandheden og Livet.

Hvilke bitre, bitre Erfaringer vi dog behøve for at føres helt hen til Gud! At vi behøve dem, er altfor vist, thi vi se ikke, hvorledes alle mindre Prøvelser svæve hen over os som en Morgensky uden at efterlade noget Spor.

Bønnen bevæger den Haand, som bevæger Verden.

Christelige Livsbilleder

Nr. 50.

Nogle Træk af Professor F. A. Tholucks Liv

(af M.)

Frederik August Tholuck blev født den 30te Marts 1799 i Byen Breslau i det sydlige Preussen. Hans Slægt stammer fra Finland, hvorfra Oldefaderen drog ud som Soldat i Carl den 12tes Hær for senere at bosætte sig i Tyskland. Tholucks Fader var Guldsmed, Moderen døde tidligt, og han fik Stedmoder, vistnok ogsaa haarde Kaar i Hjemmet, hvor den høitbegavede og læselystne, men til al Haandgjerning keitede og legemlig svage Dreng ikke fandt megen Opmuntring. Da et Forsøg paa at blive Guldsmedlærling var totalt mislykket, fik han Lov til at fortsætte sin Skolegang, og det viste sig snart, at han besad et saa forunderligt Nemme, navnlig for fremmede Sprog, at han aabenbart var bestemt til at blive en lærd Mand. Da han var i den lærde Skoles øverste Klasse, kunde han paa polsk beskrive Polakkernes Bedrifter og i en lærd Sprogmands Hus give sig til at tale arabisk. Han fik af en Hændelse fat paa en Grammatik, i hvilken Titelbladet var revet ud, den studerede han grun-

digt igjennem, uden at vide, hvilket Sprog den handlede om, og først adskillige Aar efter fik han at vide, at det var malayisk, et Sprog, der tales i Ostindien. Det var intet Under, at en Dreng, der saaledes levede med sine Bøger, blev fremmed for, hvad der skete rundt omkring ham i Verden. Den stærke Begeistring, som just dengang satte hele Tyskland i Bevægelse under Befrielseskampen mod Napoleon, synes slet ikke at have berørt ham synderligt; hans Tanker droges mere mod det fjerne Østen, i hvis Sprog han havde begyndt at fordybe sig, og hvis brogede Liv han længtes efter at kjende. Allermindst havde Christendommen nogen Plads i Ynglingens Hjerte; det var den saakaldte Rationalismes Tider, da der ikke taltes meget om Jesus, men desto mere om, hvor langt Mennesker kunde komme med deres egne Dyder og gode Gjerninger, Fornuften kunde gjøre det altsammen, og det regnedes for god Tone med Foragt at se ned paa de gamle Tiders Christendom som en daarlig Overtro, der nu var ifærd med at forsvinde for den nye og bedre Oplysning. Tholuck fortæller om sig selv, at han dengang havde en saadan Uvillie imod alt, hvad der havde med Gudsfrygt at bestille, saa han kunde knytte Næve, hvergang han gik forbi en Kirke og hørte Psalmesang derindefra; for ham var der ingen Forskjel mellem Christus og Muhamed. Men han fortæller ogsaa, at han alt i de unge Aar led af en Livslede og knugende Tungsindighed, som ellers er ubekjendt for Ungdommen, og at den fulgte ham ind i Manddomsalderen og blev ved at

være hans farlige Fjende, indtil han lærte at overvinde den ved Bønnens Vaaben.

Han blev Student og skulde til Universitetet, men Udsigterne vare ikke lyse. Uden Støtte og Hjælp fra Familien, med saa mange Penge, at han netop kunde betale Reisen til Berlin, men derefter hjemløs og forladt i den store By, saaledes stod han, og i sin Tungsindighed vidste han kun en Udvei, han vilde henvende sig til en Lærd, der beskjæftigede sig med de østerlandske Sprog og hvis Navn var ham bekjendt, der vilde han tilbyde sig som en Medhjælper, der maaske kunde bruges; blev han afvist, vilde han søge Døden. Det traf sig saaledes, at Dietz — saaledes hed den Lærde — just dengang formedelst Øiensvaghed trængte til Bistand i sine Studier og tog med aabne Arme imod Tholuck, og fra denne Stund af kjendte denne ikke til Næringssorger i hele sit lange Liv, hvad han ofte taknemmelig priste Gud for, og hvad han forstod at paaskjønne ved megen Tarvelighed og Husholderiskhed. Der fulgte nu en Tid, da han „fraadsede" i Videnskaben og gav sin Læselyst frie Tøiler, selv under Maaltiderne blev der studeret arabisk og persisk af alle Kræfter. Sundheden led derunder, saa meget mere som Legemet altid havde været skrøbeligt, og Tungsindigheden plagede; saa kom den Tid, da Vorherre fik fat i ham. Redskabet blev Friherre von Kottwitz, en ædel Olding, i hvem Christus havde vundet Skikkelse, og som snart mærkede paa den unge høitbegavede Tholuck, at han var en Sjæl, som længtes efter den ubekjendte Gud. Han fik

Naade til at vise Ynglingen Vei til Jesus, og Tholuck glemte det aldrig, Friherrens Billede hængte bestandig i hans Studerekammer. Omvendelsen og Troen kom hastig, men alvorlig og afgjørende for hele Livet; herefter bevægede Tholuck sig helst imellem de opvakte Christne blandt Berlins studerende Ungdom, de persiske Haandskrifter bleve sendte tilbage til Bibliotheket, for at han kunde kaste sig paa Theologien, og medens han gjennemgik „de Omvendtes Børnesygdomme“, som han selv kalder det, foer mange Tanker og mange Planer gjennem hans Sind, han vilde gaa til Grønland som Missionær, han vilde være Agent for det brittiske Bibelselskab paa Malta, hvor hans Sprogkundskab kunde komme Evangeliet til Nytte. Under alt dette truede hans svage Legeme med aldeles at synke sammen, men nu længtes den Tungsindige og Syge efter at leve et Liv til Guds Ære, og han bad indstændigt: Min Gud! om du redder mig, vil jeg forkynde dit Navn hele min Livstid. Bønnen blev hørt, og Tholuck holdt sit Løfte i mere end et halvt Aarhundrede.

Det klarede sig snart, at Gjerningen som Lærer ved et Universitet var hans egentlige Livskald, og til dette viede han herefter alle sine Kræfter. Han havde ikke hørt mange Forelæsninger, kun to i det hele, men i December 1820 tog han alligevel theologisk Examen, skjøndt efter hans egen Bekjendelse „den theologiske Madpose just ikke var vel forsynet“. Men hans Begavelse og Lærdom havde allerede fundet saa stor Anerkjendelse, at han næste

Aar begyndte at holde Forelæsninger ved Universitetet, kun 22 Aar gammel; og 1822 blev han af Universitetet i Jena hædret med Doktortitelen for et lærdt Skrift om Persernes Religion. 1823 udnævntes han til extraordinær Professor, og nu begyndte hans storartede Forfattervirksomhed, der altid havde det ene Maal at tjene Christus og hans Kirke; der var Kjernen i, hvad han skrev, saa hans Navn blev kjendt i vide Kredse; en af hans første Bøger, Læren om Synden og Forsoneren, blev oversat i ikke mindre end fem Sprog. Samtidig foretog han længere Reiser for at blive kjendt med det christne Liv, som det ytrede sig i andre Lande; ofte var den unge Professor nødt til at sidde udenpaa Vognen trods daarligt Veir og altid svagt Helbred, fordi Pengepungen ikke var vel forsynet, men 1825 var han i England, hvor han snart fik fuldkomment Herredømme over Sproget, og hvorfra han medbragte megen Kundskab og Manges Venskab.

Nu kom den Tid, da han skulde stilles paa en særlig vanskelig Plads, men hvor han ogsaa skulde bevise en god Christi Tjeners Troskab og virke til Velsignelse for Utallige i et Tidsrum af over halvtredsindstyve Aar. Ved Universitetet i Halle, hvor en stor Part af Tysklands vordende Præster uddannedes, var den theologiske Professor Knapp død, og hans Plads skulde besættes. Han havde været den eneste Præstelærer ved dette Universitet, som holdt sig til den gamle Christendom, medens alle de andre Professorer fulgte Tidsaanden og mere eller mindre satte menneskelig Visdom istedetfor

Evangeliet. Kongen af Preussen forlangte udtrykkelig, at Efterfølgeren skulde være af samme Retning som Knapp, for at der kunde være en Modvægt imod den herskende Rationalisme, og Valget faldt paa Tholuck, der udnævntes i November 1825. Hans brændende Iver for Evangeliet var ligesaa bekjendt som hans usædvanlige Begavelse og Lærdom, og han var altsaa den rette Mand. Selv saa han Guds Finger i Kaldelsen og betænkte sig ikke paa at modtage den, men han kjendte ogsaa forud alle Vanskelighederne, og hvilken Skærsild han skulde gaa igjennem i Halle; da han reiste derhen og saa Stadens Taarne langt borte, sank hans Mod, og han var nær ved at ønske, at han kunde træde tilbage, men saa trøstede det mægtigt, at en christelig Reisefælle, der sad med ham i Vognen og forstod hans Tanker, sagde til ham: Virk og kæmp, de, som ere med dig, ere flere end de, som ere imod dig.

Men mange vare de, som vare imod Tholuck. Først Universitetets Lærere, der ikke blot i Almindelighed betragtede ham som en svoren Fjende af deres Anskuelser, men tilmed havde taget ham det meget ilde op, at han i England offentlig havde udtalt en misbilligende Dom om den Aand, der raadede ved Halles Universitet. Dernæst Studenterne, der levede i den Tro, at hvad Tholuck bragte med sig, var ikke Videnskab og Oplysning, men gamle Tiders Overtro og Mørke. Der vankede Strid og svære Saar, siger han selv om sine første Aar i Halle, og det er mere end troligt, naar man

hører, at Universitetets Lærere ansøgte Kongen om, at Tholucks Udnævnelse maatte blive taget tilbage, da de ikke ønskede at arbeide sammen med ham, og at Studenterne aftalte at trampe ham ud af Forelæsningssalen den første Gang, han stod der, saasnart „den første fromme Talemaade“ kom. Der blev lagt ham Vanskeligheder i Veien med at faa Lokale til Forelæsninger, ingen vilde indlade sig med den unge Professor, men allevegne mødte han Kulde, og Bagvaskelser om ham løb mange Steder i Staden, og bleve tagne for gode Varer. Af 900 theologiske Studenter i Halle, fortæller han, var det kun de ringeste og mindst begavede, der hørte mig; alle de begavede og fremadstræbende vareimod „den orthodoxe Idiot“, som de kaldte mig. Naar dertil føies, at hans Helbred var saaledes, at han betragtedes som en Døende, der ikke kunde have ret langt tilbage, er det i Sandhed beundringsværdigt, at Tholuck altid bevarede Taalmodigheden under Ærgrelser fra sine Medlæreres Side og Tumulter af Studenterne, og uforfærdet holdt sig paa sin anviste Post, arbeidende utrætteligt til langt ud paa Natten og indrettende sit Liv efter en saa streng Orden, at ikke et Kvarter gik tilspilde. Han fik i rette Tid den Hvile, som han haardt kunde trænge til, idet han fra Foraaret 1828 til Foraaret 1829 paa Anbefaling af en lærd og høitstaaende Mand (Bunsen) blev Gesandtskabspræst i Rom, hvor han uhindret kunde fortsætte sine Studier. Da han vendte tilbage til Halle, udnævnte Kongen ham til Konsistorialraad, men ved Universitetet var hans

Stilling omtrent uforandret, uden ligesindede Kolleger og uden Anerkjendelse af Studenterne. Langsomt vandt han fremad; efter faa Aars Ægteskab mistede han sin Hustru i en haard og smertefuld Sygdom, adskillige af hans Slægtninge, som ikke duede meget, voldte ham Ærgrelse og Fortræd, hans eget Helbred var bestandig svagt, men trods alt dette gik det dog fremad, skjøndt Modstanden var mærkværdig seig. 1831 maatte han vexle Stridsskrifter med en anden Professor ved Universitetet, 1840 blev han hidsig angrebet i en Bog, som førte Titelen: „Hvorledes Doktor Tholuck udlægger Skriften, hvorledes han lærer Folk at bede og digter", 1846 vilde en Flok Studenter med Stenkast forstyrre en Fest til Ære for ham, ja endnu i 1848, under Urolighederne, som da gik gjennem hele Europa, var han udsat for Overlast. Det gik her som altid, at hvor der saaes i Graad i Troskab med Herren, der bliver der tilsidst høstet med Fryd, og Tholuck fik det at mærke.

Alt som Aarene gik, erkjendtes det mere og mere, hvilken fremragende Begavelse der var i denne Mand, som ikke blot havde en saa sjælden Sproggave, at han skal have været Herre over 18 Sprog og kunnet holde en Prædiken paa flere af dem, men hvis Læsning og Lærdom var saa rig, at han var hjemme paa mange Gebeter, og hvis Kundskab altid udvidedes iblandt andet ved idelige Reiser til de fleste europæiske Lande. Hans Virksomhed som Forfatter var meget stor, altid kæmpede han for Christendommen, men navnlig kastede han sig over Ud-

lægningen af den hellige Skrift; hans Forklaringer til Romerbrevet, Hebræerbrevet, Bjergprædiken, Profeterne i det gamle Testamente, bleve høit skattede og meget brugte. En ny Tid brød frem i den theologiske Videnskab, allevegne blev den gamle Rationalisme trængt tilbage, Tholuck, som saa længe havde staaet alene i Halle, medens Kampen imod den stod paa, og som hørte til dem, hvem Seiren over den skyldtes, havde den Glæde, at adskillige Professorpladser ved Universitetet bleve besatte med Mænd, som delte Tro med ham, og at Aanden imellem de theologiske Studenter blev en anden. Hertil havde det mægtig bidraget, at han fra 1833 var bleven Universitetsprædikant og saaledes var bleven istand til at paavirke de Unge i Kirken. Tidlig havde han følt sig hendragen til Ordets Forkyndelse, thi mindst af alt var han en Stuelærd, men ønskede at bruge sit betroede Pund til Menighedens Opbyggelse. Allerede 1824, nogle faa Aar efter hans Opvækkelse, prædikede han første Gang over Texten: I ere døde, og Eders Liv er skjult med Christus i Gud (Col. 3, 3), og siden vedblev han dermed, hvor Leilighed gaves, det hørte til hans Livs glædeligste Erindringer, at engang, da han som ung Professor havde prædiket i en Landsbymenighed, slog en Bondekone ham bagefter trohjertig paa Skulderen og sagde: Idag har Hr. Kandidaten gjort sine Sager ret bravt. I Halle udviklede han den Naadegave han besad til dyb og gribende Udlæggelse af Ordet, saa han blev en Prædikant, der dannede Prædikanter. Og han gjorde

den frugtbringende ogsaa for Tusinder, der vare for langt borte til at høre hans Røst, ved at udgive ypperlige Opbyggelsesskrifter som „christelige Andagtstimer“, der udkom i ikke mindre end 8 Oplag, og „Psalmerne udlagte praktisk for Præster og Lægmænd i den christne Kirke“.

Men hvad der fremfor alt trods al Modstanden og Uvillien, som mødte ham fra Begyndelsen, banede ham Vei til Studenternes Hjerter i Halle, var den besynderlige Gave, som han eiede, til at tage sig af de Unge med en Sjælesørgers Kjærlighed. Allerede i Berlin havde det vist sig, at der var en særegen „Tiltrækningskraft“ ved Tholuck; Ynglinge, som havde truffet ham og følt sig tiltalte af hans Væsen, der var en lykkelig Blanding af dyb Alvor og livskraftig Skjemt, søgte at komme til at bo i Hus med ham, for desto oftere at kunne møde ham. Man havde hørt derom i Halle, og Studenterne advarede hverandre imod at lade sig bedaare af den unge Professor. Men Tholuck var dem for stærk, og det varede ikke længe, før den ene Yngling efter den anden aabnede Hjertet for ham og fandt den kjærligste Veileder i ham, der aldrig misbrugte sin Overlegenhed til at stille sig fornemt overfor Studenterne, men stillede alle sine rige Skatte til deres Tjeneste. I Begyndelsen havde han hver Aften Studenter i Besøg hos sig; siden, da Kredsen udvidede sig, samlede han dem hver Onsdag, og hvad der her blev foredraget og samtalet om, efterlod hos Mange uudslettelige Minder. Hver eneste Dag, naar Tholuck foretog sin Spaseretur, der som alt i hans

Liv var nøie fastsat efter Klokkeslet, fra Kl. 11—1, havde han gjerne en eller flere Studenter med som indbudne Gjæster, og de maatte trave dygtigt ud med Professoren, hvorledes Veiret saa var, under lærerig og opbyggelig Samtale. Studentervittigheden kaldte disse Vandringer „Konsistorialraadens Rideture“, men ved dem blev Tholuck egentlig til „Studenterprofessoren“, som han siden benævnedes. Selv udtalte han idelig sin Glæde over, at han paa denne Vis kom til at kjende „den opspirende Sæd og Blomsterknopperne, der udvikle sig“, og det blev næsten et Mundheld for ham at sige: „Hellere med Kandidater end med Pastorer, hellere med Studenter end med Kandidater“. Blev nogen Student, som havde begyndt at knytte sig til ham, borte fra ham, betænkte Professoren sig ikke paa at opsøge ham i hans Bolig, og reiste de bort fra Universitetet, kunde han gjennem Brevvexling fortsætte Sjælesørgergjerningen gjennem lange Tider. Det var ikke Tholucks Mening, at han af de Unge vilde danne smaa Afstøbninger af sig selv; han var slet ikke Partimand og agtede Andres Frihed og ærlige Overbevisning ligesaa høit, som han vilde have sin egen respekteret. Derfor saa han altid med Bekymring paa de unge Theologer, der meget tidligt bleve færdige med deres kirkelige og christelige Standpunkt, og som fløb den bekvemme Gjenvei at følge en eller anden menneskelig Lærer gjennem tykt og tyndt, sværgende paa hvert af hans Ord, medens han havde særlig Interesse for dem, der i ærlig Søgen efter Sandheden kæmpede sig

møisommeligt frem gjennem Tvivl og Indvendinger og ikke vilde plukke Frugten, før den var moden eller rettere, før de selv vare modne dertil. Han kaldte sig selv „En, som vil undervise om Aabenbaringens Hemmeligheder" og han indskærpede idelig, at den er bedst skikket til Theolog og vordende Præst, for hvem alt ikke ligestrax er klart og færdigt. En uberegnelig Indflydelse har han paa denne Maade øvet over mange hundrede Studenter, ikke blot fra Tydskland, men ogsaa fra andre Lande; unge protestantiske Franskmænd og Schweitzere optog han gjerne i sit Hus og iblandt andre er den berømte Professor Godet, hvis Skrifter ere vel kjendte her i Landet, hans Discipel. Thi Tholuck forstod den for en Professor saa vanskelige Kunst at kunne fremme ikke blot Kundskaben, men ogsaa Hjertelivet hos sine Tilhørere, derfor kunde det ogsaa ske, at der midt under hans Examination ved Universitetsprøverne, og en udmærket Examinator var han, kunde falde alvorlige Ord om den Herre, der styrer Hjerter og Skjæbner.

En Dag hvert Aar gav denne Tholucks Kjærlighed til den studerende Ungdom sig tilkjende paa særlig Maade, og det var Juleaftens Dag. Ellers afbrød han aldrig sit Livs regelbundne Arbeide, undtagen for at deltage i Gudstjenester, men Juleaften lukkede han ikke blot sit Studerekammer, der til dagligdags var urørligt, op, for at det kunde blive smykket til Festen, men han brugte ogsaa hele Eftermiddagen til at skrive de smaa Papirssedler, som fulgte med hans Julegaver, dem skrev han alle

egenhændigt, skjøndt han ellers for sine svage Øines Skyld pleiede at diktere endog de fortroligste Breve. Selskabet bestod af Studenter, tyske og fremmede, navnlig dem, som vare længst borte fra deres Hjem, og som han paa den hellige Aften ikke vilde lade sidde alene. Et Par Øienvidner kunne fortælle os om, hvorledes det gik til. En Franskmand skriver: Jeg husker Juleaften 1859. Vi vare samlede i Tholucks Hus, Schweitzere, Engelskmænd, Franskmænd, Danske, Amerikanere, Svenske og Ungarere foruden Tyskere. Tholuck talte inderligt til os om vore fraværende Familier, og viste os, at der over dem uden at fortrænge dem stod den store christelige Familie. som paa denne Dag blev et Hjerte og en Sjæl for at feire sin Frelsers Komme til Jorden. Han glædede sig over, at det forundtes ham med sine Øine at se og under sit Tag at forsamle en Brøkdel af den store altomfattende Familie; han opmuntrede os til ikke at stænge os selv inde i vor særegne Kirkes trange Kreds, men at holde os i Hjertets og Aandens Samfund til den store Familie, og tilsidst indbød han os til glædeligt Gjensyn i de himmelske Boliger, hvor vi snart skulde være forenede med vor fælles Herre i Faderens Skjød. Jeg har ikke gjenset, tilføier Meddeleren, nogen af de dengang forsamlede, skal maaske heller ikke gjense nogen af dem paa Jorden; jeg skal ikke mere høre den ærværdige Røst, som dengang talede til os. Men jeg har endnu den liflige Følelse, at hin Aften knyttedes der imellem os et af de usynlige Baand, som intet kan sønderrive. Et andet Øienvidne, en

Amerikaner, fortæller om en senere Juleaften i Tholucks Hus, en af de sidste, som han oplevede: Lidt efter Klokken 10 bad Tholuck sine Gjæster om Opmærksomhed, og i et Nu forstummede enhver Røst undtagen Værtens. Aldrig skal jeg glemme den Scene, som fulgte, da den gamle Lærde — han havde 50 Professoraar bag sig — stod der støttet til en Pille og talte alvorligt og mildt til os om det Ord hos Profeten Esaias: Hans Navn skal kaldes underfuld, Raadgiver, vældige Gud, Evigheds Fader, Fredsfyrste. Vi vidste, at den Tanke gik gjennem hans Sjæl, at han maaske for sidste Gang feirede en Jul, og at han vilde slutte Aftenen med Ord, som, om de vare de sidste, passede dertil. En kort Bøn fulgte, Udtrykket af en hellig Glæde over de store Velsignelser for Menneskeslægten, der gjemtes i Christi Fødsel, og af en alvorlig Begjæring om, at han, som saa længe har været hos sit Folk, vilde blive og forblive hos det; særligt anbefalede han alle de Unge, som vare forsamlede om ham, til Gud. Efter en Psalme og et Godnat til Værten samlede enhver sine Gaver — og af dem var der saa mange, som begge Hænder kunde bære — og bragte dem hjem som Minder om en uforglemmelig Fest. — Saavidt Amerikaneren; det kan tilføies, at den Beretning, som han i en amerikansk Avis meddelte om sin Juleaften hos Tholuck i Halle, voldte denne en stor og uventet Glæde; den faldt i Hænderne paa en Tysker, som dengang var ansat ved Jernbanearbeider paa Kysten af det stille Hav, og som hidtil havde været et verdsligsindet Menneske.

Beretningen om en Jul paa hans Fødested rørte hans Hjerte med en saadan Magt, at Barndomsminderne og med dem noget bedre vaagnede i ham, og da han nogen Tid efter vendte tilbage til Halle, gik han til Tholuck og fortalte ham derom. Tholuck beholdt ikke Glæden for sig selv, men skyndte sig at meddele den til Amerikaneren.

„Den gamle Tholuck", thi det blev han efterhaanden, og det kaldtes han almindeligt i Halle, begyndte nu i rigt Maal at høste Frugterne af sit Livs Strid og af sit utrættelige Arbeide. Det opfyldtes paa ham, at om nogen behager Gud, saa gjør Gud tilsidst ogsaa hans Fiender tilfredse og glade ved ham. Allerede i 1838 var han bleven anden Gang gift med en ædel Kvinde, der forstod ham og delte alle hans Interesser, saa at „Fru Raadinden" blev ligesaa kjendt og skattet blandt Studenterne som hendes Ægtefælle. Efter 1848 oplevede Tholuck, at flere og flere Prædikestole nær og fjern bleve besatte med Mænd, der prædikede den levende Christendom, og iblandt dem kunde han tælle mangfoldige af fine egne Disciple, at Universitetet, ved hvilket han virkede, talte adskillige Lærere, med hvilke han var enig i det væsentlige, at der fra alle Sider mødte ham Ærbødighed og Anerkjendelse, at ikke blot Tydskere men ogsaa Englændere og Amerikanere søgte til ham for at lære af ham. Han var 1846 bleven Medlem af den preussiske Generalsynode, 1849 havde han været med til at stifte den evangeliske Alliance, han glædede sig over, at den trivedes, ligesom ogsaa Gustav Adolfs Fore=

ningen, i hvis Tjeneste han trofast havde arbeidet. Saaledes oprandt den Dag for ham, da han kunde feire sit 50aarige Jubilæum som Universitetslærer, den 2den December 1870, og da Ære og Ros strømmede ind til ham allevegne fra. Det vilde blive for vidtløftigt i det enkelte at gjøre Rede for alle de Ytringer af Taknemmelighed, som da fremførtes til „det 19de Aarhundredes Kirkefader", der havde været en trofast „Forpost under Kirkens Strid". Særligt skal blot nævnes, at der overleveredes Tholuck et Lykønskningsbrev fra 24 theologiske Studenter af det 84de Regiment, iblandt hvilke en haardt saaret havde underskrevet med rystende Haand, hvilke fra Leiren foran Paris under Kanontordenen fra Mont-Valerien sendte den elskede Lærer deres Hilsen, og at der med Rette paamindedes om, at Tholuck havde sine Disciple spredte over hele Verden „fra Hongkong til St. Francisco og fra Norge og Skotland til Caplandet og Ostindien", der var en Græker tilstede, som paa sit Modersmaal udtalte sine Landsmænds Tak. Vi ville hellere dvæle ved den Tale, hvormed Tholuck selv Aftenen forud indledede Festen, og som i mange Henseender kan kaldes hans offentlige Testamente, hvori han gjør Rede for sit Livs Arbeide, der kun ved en særlig Guds Naade var blevet saa langt og rigt trods al Legemets Svaghed. Han betegnede sin Livsbane som „et velsignet Liv blandt Ungdommen". „Hvad jeg ved at se tilbage paa de forsvundne Tider først og fremmest med tilbedende Beundring takker Herren for, er for den brændende Aand fra Guds Hjerte,

som blev mig given fra den Tid, da jeg modtog Ilddaaben. Og med denne Ilddaab gik det ganske simpelt til. Jeg har nemlig været et Menneske, som siden mit 17de Aar har gjort Alle, som jeg lærte at kjende, det Spørgsmaal: Hvad er Menneskelivets Bestemmelse? Gud lod mig møde en Gubbe, i hvem Jesus Christus havde vundet Skikkelse; da erfarede jeg, hvad det er, som holder i Menneskelivet, og med det samme ogsaa, at naar man har det, saa forstaar man ogsaa at arbeide rettelig. Og fra den Tid fik mit Liv det Feltraab, som det har beholdt: Jeg har kun en Lidenskab, og det er Jesus, kun Jesus. Hver den, som ikke kjendte noget til Christus, maatte jeg alt som Yngling betragte som en Fæstning, der i Jesu Navn burde tages med Storm. Allerede da slog dette Sindelag Rod i mit Hjerte, jeg var kun i mit 18de Aar, da Herren skjænkede mig den første Ynglingesjæl. Det var en Artilleriofficer, tilmed en Jøde, der var været vildt op og tumlet om i Verden uden Maal, og som levede uden virkelig Fred, han blev inden kort Tid saa varm en Discipel, at han i sin Vandel snart gjorde mig tilskamme. Og saaledes er dette Værk blevet fortsat i Skrift og i Tale, i Berlin og i Halle, hjemme og i Udlandet, under mange gode og onde Rygter, og naar jeg ser tilbage paa de Tider, som ere gaaede, paa de Hundreder og Tusinder af unge Hjerter, som have aabnet sig, siger jeg: Det er Herren, som har gjort det, ja sandelig det er Herren, som har udrettet navnlig min Gjerning paa de Unges Sjæle. Jeg har havt min Glæde af Blomsterknopperne, naar de

Blad for Blad udviklede sig, og Blomsterkalken lidt efter lidt voxede ud, hver Blomst af sin egen Farve og Duft. Mit Professorliv har for mig været ikke blot et Arbeide, men en Glæde og Nydelse. Jeg har set mange hundrede Ynglingers Hemmeligheder oplade sig for mig, jeg har set dem fare vild langt bort fra det, som er Menneskets egenlige Maal. Jeg har kunnet vise dem det, og jeg har havt den Glæde, at Mange have set det og nu glæde sig ved det, som er min Glæde. Men et Professorliv er ikke blot Glæde og Nydelse. Ja, var det saaledes, at for hvert Ord svarede et Echo fra det opvaagnende Hjerte, at under hvert varmt Pust af Aanden opspirede der Grøde, men saaledes er det ikke. At indvi sig til den søgende Kjærlighed er for en Studenterprofessor den sværeste, men ogsaa den høieste Opgave efter hans Ord, der selv gik omkring for at søge, hvad der var fortabt. Der var elskværdige, men ogsaa letsindige Aander blandt de mig betroede Ynglinger, iblandt dem en, som en from Moder havde lagt mig paa Hjertet. Snart kom han iblandt Kammerater, som førte ham paa de vilde og letsindige Veie, saa kom der Anger og Standsning, men snart igjen Tilbagefald. Alt Kl. 6 om Morgenen har jeg mere end en Gang besøgt ham, da han ikke kunde træffes hjemme til nogen anden Tid, for at paaminde ham om det, som han vidste godt, men altid glemte paany. Engang faldt i en af mine Prædikener den Yttring: Vi Præster vare ilde farne, om vi ikke havde en Forbundsfælle, ogsaa i de letsindige Hjerter, som siger: Han har Ret. Den sal-

gende Aften fik jeg et Brev fra ham, hvori der stod: „Ja, nu ved jeg, at Guds Ord har en Forbundsfælle i Menneskehjertet, han har indfundet sig ogsaa hos mig". Han lovede at forlade det vilde Selskab og betræde en ny Vei. Og det Løfte har han holdt, om ogsaa under hidsig Kamp; den før saa Letsindige har ikke blot faaet Hold paa sig selv, men er bleven en Arbeider i Guds Riges Tjeneste, han staaer nu som Præst i en stor Stad. Kun en Gang har jeg fra ham set et Erindringsord om de gamle Dage, men den Erindring var ikke saa varm som den, der endnu boer i mit Bryst. Naar jeg nu ser tilbage, saa maa jeg sige: Jeg har ogsaa i dette Arbeide udrettet Noget. Men netop saa kommer ogsaa den indvortes Anklager, som foreholder et Menneske, hvormeget der er forsømt af det, som burde have været gjort. Og hvis der iaften her skulde være dem, der mindes fra længst forsvundne Tider, hvad jeg paa min Side er bleven dem skyldig, saa beder jeg dem om Forladelse, som de nu bede om Forladelse hos dem, hvem de ere Noget skyldige". Men som Tholuck paa denne Mindedag vidste at se tilbage paa de overstandne Kampe, saaledes forstod han ogsaa at tale djerve og opmuntrende Ord til sine Disciple om Fremtidens Strid, der vilde blive sværere end hans, „Striden med den nye Slægt, der er i Fremrykning, mod Tidsaanden, der styrer frem for fulde Seil, og som bør overvindes i Guds Kraft, idet det huskes, at der i denne Tidsaand findes ogsaa det, som ikke er Daarlighed og Løgn". —

Det var besikket Tholuck, at denne hans store Høitidsdag skulde være en af de sidste sunde Dage i hans Liv. Vel kunde han endnu holde Mindetale over de i Krigen med Frankrig faldne Studenter fra Halle, da Freden var sluttet i 1871, men en af Adventssøndagene i dette Aar var det sidste Gang, at han betraadte Prædikestolen. Stemmen havde allerede længe været for svag til Kirkens store Rum, og efter et ulykkeligt Fald, som medførte et svært Saar, blev han nu saaledes svækket paa Sjæl og Legeme, at han ikke formaaede at gaa langt og heller ikke at huske en Prædiken, som han efter sin Sædvane havde nedskrevet Ord til andet. Det ene Stykke af hans kjære Arbeide blev taget fra ham efter det andet, han kunde ikke mere holde Forelæsninger, tilsidst kunde han ikke engang deltage i Gudstjenesten. Hans Hustru blev hans trofaste Støtte, og alt som hans Liv, der før havde været i Berørelse og livlig Vexelvirkning med saa Mange, nu nødtvungen drog sig tilbage til Hjemmets trange Kreds, kunde hun bedre dele sit Hjertes Rigdom med ham. Dog skulde baade Tholucks Tro og Sagtmodighed og hans Hustrues Kjærlighed sættes paa en lang og haard Prøve; det sker jo ikke sjeldent, at Herren efter sin Visdom, hvis Aarsager vi ikke kunne forstaa, lader sine gode Tjenere lide længe under Forkrænkelighedens Trældom, inden Udløsningen kommer. Tholuck, som med sin kraftige Villie havde kunnet beherske sit svage Legeme i saa mange Aar, som ved en nøiagtig Jagttagelse af en prøvet Dagsorden havde bragt det til at gjøre en saa udholdende

Tjeneste, at han aldrig havde forsømt en Forelæsning paa Grund af Sygdom, blev nu til Gjengjæld ganske underkuet af Svaghed. Sjeldent kunde den trætte og næsten blinde Olding med de dirrende Knæ prøve en af de gamle Spadsereture, støttet paa en af sine unge Venners Arm. Og nu kom den gamle Fjende, Tungsindigheden og Livsleden, atter med sine Anfald, den kunde ikke mere drives bort ved det ivrige Arbeide i Guds Riges Tjeneste, men fra de nu saa tause Læber lød der af og til dybe Bønner og Sukke, som viste, hvorledes den gamle Stridsmand kæmpede, dem hans Hustru kjærligt samlede og opskrev. „Jeg beder om, at jeg maatte komme til at begribe, hvorfor jeg lider, men jeg lever i det Haab, at min Lidelse er Visdom". „Du hjælper gjennem Angstens Timer, lovet være du, du Almægtige; ja, ja, du hjælper gjennem de bitre Timer, og derefter kommer Lys, ja derefter kommer Lys". Da man sagde til ham, at der opsendtes mange Bønner for ham, svarede han: „Det behøver jeg ogsaa, thi jeg maa gaa gjennem svære Anfægtelser", og da man spurgte ham, om han glædede sig til at komme til Herren, udbrød han: „Altid, altid, jeg længes, længes. Løbet gaaer bestandig derhen, ja jeg iler hen ad Veien". I hans Livs sidste Maaneder var det, som om Sjælens Liv ganske var skjult under Legemets Affældighed, og hans Venner sukkede: Herre, hvorfor gjør du dette, og hvorfor tøver du saa længe med at hente din Tjener hjem. Da kom Udløsningen den 10de Juni 1877, og to Dage efter blev det trætte Legeme stedet

til Hvile. Men ved hans Grav lød det med Sandhed: I tusindvis samles her de, som have siddet lyttende ved Tholucks Fødder og dvælet under hans gjæstfrie Tag, i tusindvis de, som ikke have staaet i personlig Berørelse med ham, men vederkvæget sig ved hans Skrifter. Der komme Disciple fra Østersøens Bredder og fra Præstegaardene i Schweitz, fra de protestantiske Lande paa begge Sider af det store Hav, lige villigt fra den reformerte og fra den lutherske Kirke, og Alle velsigne de den Hensovede.

Kongeveien gjennem Verden til Himlen.

Prædiken ved Stefansforeningens Møde i Lemvig den 7de August 1879.

(Af Pastor Blume i Bistoft).

---

1. Kor. 12, 31—13, 3: „Tragter efter „de bedste Naadegaver! Og ydermere viser jeg „Eder den ypperligste Vei. Talede jeg med „Menneskers og Engles Tungemaal, men havde „ikke Kjærlighed, da var jeg en lydende Malm eller en klingende Bjælde. Og havde jeg pro„fetisk Gave og vidste alle Hemmeligheder og „al Kundskab, og havde jeg al Tro, saa at „jeg kunde flytte Bjerge, men havde ikke Kjær„lighed, da var jeg Intet. Og uddelte jeg alt

„mit Gods til de Fattige, og gav jeg mit Le-
„geme hen for at brændes, men havde ikke Kjær-
„lighed, da gavnede det mig Intet".

Der er mange Veie, ad hvilke Menneskene vandre her paa Jorden, og saare forskjellige ere disse Veie. Ikke blot forskjellige i den Forstand, at de jordiske Livsvilkaar ere forskjellige, saa at Nogles Vei gaar i det Lave, og Andres paa de høie Steder, Nogles igjennem Rigdom, Andres gjennem Fattigdom, — Nogle leve, som hin rige Mand, hver Dag herligen og i Glæde, Andre maa ligge som Lazarus, saarede og syge ved den rige Mands Dør. Men ogsaa i den Forstand ere Veiene forskjellige, at Menneskenes Livspræg og Tankegang og Maal ere saa mangfoldige, at Menneskene søge Lykken og Glæden, søge Hvile for deres Hjerter og søge Retfærdighed for Gud paa saa mange forskjellige Maader. Og dog er der kun **een** Vei, som fører til Livet, en eneste af de mange Veie, ad hvilken et Menneske finder den Retfærdighed, der gjælder for Gud. Og spørger du: hvad er det for en Vei? — ja saa ville vi tale derom idag, tale lidt om den **Kongevei, som fører igjennem Verden til Himlen**, den Vei, som ogsaa Paulus peger paa i vor Text, naar han skriver: „ydermere viser jeg Eder den ypperligste Vei".

Men lad os først se lidt paa et Par af de Veie, som **ikke** føre til Himlen, skjøndt de have et skuffende Skin og ligne den rette Vei saa meget, at

mange Mennesker have ladet sig narre deraf og antaget dem for at være den rette Vei. Jeg mener altsaa ikke de Veie, som saa ganske aabenbart føre bort fra Himlen, at de ikke kunne narre Mennesker, der tage det nogenlunde alvorligt med deres Salighedssag. Jeg mener ikke de brede Alfarveie, ad hvilke de mange Mennesker gaa, som tjene Kjødets aabenbare Lyster, som ere „Kristi Korses Fjender, hvis Gud er Bugen, og hvis Ære er i deres Skjændsel" (Fil. 3, 18—19). Jeg mener ikke de Veie, som Vantroens Profeter i vore Dage saa høirøstet pege paa, — i vore Dage, da der saa at sige raabes fra Tagene: „der er ingen Gud, eller der er i alt Fald ingen Frelser; der er intet evigt Liv, eller det er i alt Fald meget usikkert, om der er noget saadant; derfor lader os æde og drikke, thi imorgen skulle vi dø" (1 Kor. 15, 32). Men jeg mener nogle Veie, som Apostelen peger paa i vor Text, som se saa aandelige, saa tiltalende ud, men som dog ikke føre til Livet, ikke hjælpe til den Retfærdighed, der gjælder for Gud.

Talede jeg med Menneskers og Engles Tungemaal, men havde ikke Kjærlighed, da var jeg en lydende Malm eller en klingende Bjælde". Ja Ven, kunde du tale saa deiligt, saa henrivende, at du fængslede alle de Mennesker, der hørte paa dig, kunde du tale med Engles Røst om det Høie og om det Dybe, om hvad der skeer paa Jorden, og hvad der skeer i Himlen, om hvad der boer i Menneskers Hjerter og hvad der lever i Guds Hjerte, om Syndens Hemmeligheder

og om Naadens Hemmeligheder, — men du fattedes dette Ene, fattedes Kjærligheden, da var din Tale dog kun Klingklang; og selv om din Tale kunde sætte Menneskeskarer i Bevægelse, som et Stormveir oprører Havets Bølger, dog hjalp det dig Intet til din Salighed. Der er Mennesker, som have Veltalenhedens Gave, ja som kunne tale høie og dybe Ord ogsaa om det ene Fornødne, om Guds Riges Retfærdighed og Liv, men som dog ikke selv ere paa Kongereien til Guds Himmerige. Thi du er ikke en Christen, et frelst og saligt Menneske, fordi du kan tale om Christendom, tale godt om Christendom, tale stærke Ord om Synden og søde Ord om Naaden, tale strenge Ord om Verden og bløde Ord om Jesus, — du er ikke en Christen, fordi du siger: „Herre, Herre!" til Jesus. Og der er Mennesker, som bilde sig ind, at dette er Veien til Himmerige, blot at kunne tale dygtigt, tale og synge meget om Guds Riges Sager, — og ligeoverfor dette er det, at Paulus peger paa, hvad det er, som alene giver Talen den rette Klang og Værdi, at det er Kjærligheden, og uden den gjælder al Tale Intet for Gud. Man kan ikke tale sig ind i Himmerige!

„Og havde jeg profetisk Gave og vidste alle Hemmeligheder og al Kundskab, og havde jeg al Tro, saa at jeg kunde flytte Bjerge, men havde ikke Kjærlighed, da var jeg Intet". Der er et andet Ord af den samme Apostel, som siger: „Kundskaben opblæser, men Kjærligheden opbygger" (1. Kor. 8, 1). Det er godt at have Kundskab, ogsaa Kundskab om denne Jords

mangfoldige Anliggender, men da især Kundskab om Guds Riges Anliggender, det er godt at være „en Skriftklog, oplært til Himmeriges Rige" (Matth. 13, 52). Og det er godt at vide Hemmeligheder, ogsaa at vide Beskeed med denne Jords Hemmeligheder, Naturens Hemmeligheder og de mange Videnskabens Hemmeligheder, som det er muligt at trænge ind i for den menneskelige Forstand; — men da især godt at have trængt ind i Guds Ords Hemmeligheder, i Forstaaelsen og Fortolkningen af den hellige Skrift. Og det er godt at have Tro, at have en urokkelig Overbevisning om Guds Ords Sandhed, men denne Tro, denne Overbevisning kan være en død og kold Ting i Sjælen uden Kraft til at levendegjøre og at frelse, denne Tro kan være en saadan, som ogsaa Djævlene have, thi der staaer jo skrevet i det hellige Ord, at ogsaa Djævlene tro, at Gud er een, men deres Tro bringer dem til at skjælve (Jak. 2, 19). Og, Venner! der er Mennesker, mange Mennesker, som mene, at Christendom er det samme som en saadan Kundskab og livløs Overbevisning. Hvor ofte har jeg ikke hørt Mennesker prale af og fortrøste sig til, at de vare „godt lærte", som om Lærdommen kunde gjøre et Menneske salig. Var det maaske ikke saaledes, at de Skriftkloge, de, som i vor Herres Kjøds Dage vare „godt lærte", vare hans argeste Fjender? Og om du kunde hele Bibelen udenad, om du havde studeret og gransket i alle de Skriftkloges Fortolkninger af den hellige Skrift, og om du havde den klareste Overbevisning om Christendommens Sand-

hed, — dog er du langt borte fra Guds Rige, dog er du Intet, dersom du fattes Livet i Kundskaben og Overbevisningen, dersom du fattes Kjærligheden. Thi man kan ikke studere sig ind i Himlen!

„Og uddelte jeg alt mit Gods til de Fattige, og gav jeg mit Legeme hen for at brændes, men havde ikke Kjærlighed, da gavnede det mig Intet.“ Her beskriver Apostelen en tredie Vei, der synes at maatte være en rigtig god Vei, de store Opofrelsers, de mægtige Gjerningers Vei. Og Kirkens Historie indeholder mangfoldige Vidnesbyrd om Mennesker, som have betraadt denne Vei i den Tro, at det var Kongeveien til Himlen. Kirkens Historie beretter os om Mennesker, som have opgivet Alt, Rigdom og Glands, Magt og Ære i Verden, have spæget deres Legemer, ja ladet sig pine til Døde for at bygge sig en Stige til Himlen. Der er Exempler paa saadanne Mennesker, for hvilke vi maa bøie os, saa mægtige, saa storslaaede ere disse Exempler. Og der er Mennesker, som, — om de end have feilet i Valget af Maade og Midler, om de end have tillagt disse Gjerninger en Værdi, som de ikke have, — dog have fundet Veien til Himlen, fordi Kjærligheden, Jesu Kjærlighed, var i deres Gjerninger. Men uden Kjærligheden ere disse Gjerninger Intet, ere ganske uden Værdi for Gud. Og der er mangfoldige Mennesker ogsaa iblandt os, som beraabe sig paa deres Gjerninger, paa deres Dyder og deres Godgjørenhed og Barmhjertigheds Offere — endskjøndog de ere langt mindre end hine mægtige Gjerninger,

— „Mennesker, som stole paa deres Retskaffenhed og udvortes Retfærdighed. Men de skulle vide, at alle Gjerninger, de være nok saa straalende og iøinefaldende, de vække nok saa meget Bifald blandt Menneskene, de være nok saa hæderlige og rosværdige efter Verdens Maalestok — dog Intet gjælde for Gud, dersom de fattes det, som alene giver Gjerningen Værd, fattes den selvfornegtende og selvforglemmende Kjærlighed. Thi et Menneskes Gjerninger kunne aldrig, aldrig skaffe ham ind i Himlen!

Hvad er da Veien til Himlen, den ypperligste Vei, som Paulus lover at vise os? ja, hvad er det, som skaffer et Menneske ind i Himlen? Veiens Navn er Kjærligheden; ja, Kjærligheden er Kongeveien til Himlen. Og her hører jeg da strax en hel Mængde Mennesker sige: „ja, det er rigtigt, det er det, som det kommer an paa: at elske Gud og at elske sin Næste; det er ikke værdt at tale saa meget om Troen, Præsterne tale alt for meget om Troen; og der er jo saa mange Slags Tro, saa det er ikke godt at vide, hvilken Tro der er den rigtigste; — det kommer vist ikke saa nøie an paa, hvorledes Troen er; nei, Kjærlighed, Kjærlighed, at elske Gud og Næsten, det er den praktiske Christendom!" Saadan Tale har jeg hørt saa tidt, og jeg svarer de Mennesker, som tale saaledes: I forstaa slet ikke, hvad Kjærlighed er, dersom I kunne være glade ved Eders egen Kjærlighed; I kjende slet ikke Kjærlighedens Væsen, og I kjende ikke Eder selv, dersom I stole paa den Kjærlighed, I finde

hos Eder selv, og mene, at den kan skaffe Eder ind i Himlen. Nei, nei, Venner! intet Menneske kan lægge Vei til Himlen ved sin Kjærlighed — dertil er den alt for ringe. Der er Mennesker nok, som have prøvet paa at bygge sig en Vei til Himlen lige fra Hine i de gamle Dage, der vilde opføre Babelstaarnet, og indtil nu, — men det er aldrig lykkedes for nogen. Vísselig er Kjærligheden Veien, men det er ikke en Vei, som Mennesker have lagt eller kunne lægge, det er ikke en Vei, som er lagt fra Jorden til Himlen, men det er en Vei, som er lagt fra Himlen til Jorden, det er en Vei, som er steget ned fra Himlen og har slaaet en Bro over det svælgende Dyb, som vore Synder have gjort imellem Himmel og Jord. Thi Veien har ogsaa et andet Navn, Veiens Navn er ogsaa Jesus, som han selv har sagt: „jeg er Veien . . . der kommer Ingen til Faderen uden ved mig" (Joh. 14, 6). Thi Jesus er Kjærligheden. Det var hans brændende Kjærlighed, som drev ham til at stige ned fra Himmelen til denne forbandede Jord, for at drage Menneskene med sig fra Jorden til Himmelen. „Ingen farer op til Himmelen, uden den, som foer ned fra Himmelen, Menneskenes Søn, som er i Himmelen" (Joh. 3, 13), — ja, Ingen kommer til Himlen uden ved ham, der er steget ned fra Himlen, baaret derop af hans mægtige Kjærligheds Arme — var han ikke steget ned fra Himlen, saa var aldrig et eneste Menneske kommet derop. Han talede med Menneskers og Engles Tungemaal, ja med Guds Tungemaal — „aldrig haver et Men-

neske talet saaledes, som dette Menneske" (Joh. 7, 46) — men hans Tale var ikke lydende Malm eller klingende Bjælder, men var fyldt af Kjærlighedens Glød, hvormed han kaldte, lokkede Syndere til sig, hvormed han udøste Trøst i de bedrøvede Hjerter og tændte Lys for dem, der længtes efter at finde Vei ud af Mørket. Han havde al Kundskab og vidste alle Hemmeligheder, vidste alle Menneskehjerters Hemmeligheder og alle Guds Hemmeligheder, — han flyttede Bjerge, Syndens og Dødens Bjerge, men det var Kjærligheden, der flyttede disse Bjerge, den Kjærlighed, der er stærk som Døden, og som de mange Vande ikke kunne slukke (Høisang 8, 6—7). Han uddelte alt sit Gods til de Fattige, ja gav det hen Altsammen, gav al sin Herlighed hen, al sin himmelske Rigdom og Høihed og beholdt slet Intet for sig selv, idet han blev fattig for vor Skyld, at vi ved hans Fattigdom skulle blive rige (2. Kor. 8, 9); han gav sit Legeme hen for at brændes i Helvedesangstens Ild, gav det hen i Pine og Død, men det var Kjærlighedens umaadelige, ubegribelige Selvhengivelse. Og derved har han slaaet Bro imellem Himlen og Jorden!

Kjære Menneske, vil du gjerne ind i Himlen? saa vend dig bort fra alle de andre Veie, som Mennesker have udtænkt sig, bort fra alle Selvklogskabens Veie, og vend dig til ham, som er Veien; ham, som har talt de deiligste Naadens Ord ogsaa til dig, og som bestandig paany kalder og indbyder dig til sig, — ham, som kjender alle dine Hemmeligheder, alle dine skjulte Synder, alle

de mørke Kroge i din Sjæl, som du ikke engang selv kjender; ham, som kjender dine Hemmeligheder med hele Kjærlighedens Omsorg, saa at han gjerne vil have Lov til at lære dig selv ret at kjende dem og se dem i hans Lys, for at du kan bringe dem hen til ham, bringe alle dine Synder hen til ham, at han kan flytte dem bort, om de saa vare saa store som de høieste Bjerge, — ham, som har givet alt sit Gods hen ogsaa for dig fattige Menneske, givet sit Legeme hen paa Korset ogsaa for dig, — hen til ham og grib ham i hans Kjærlighed, sænk dig ned i denne Kjærlighed, tro paa denne Kjærlighed, saa kommer du i Himlen, saa er du i Himlen, thi hvor Jesus er, der er Himlen. Og naar du griber Jesus i hans Kjærlighed, saa strømmer denne Kjærlighed ind i din Sjæl, og jo inderligere du i Troen tilegner dig den, desto stærkere blusser den op i dit Hjerte. Thi Jesu Kjærlighed, greben i Troen, bliver ikke staaende udenfor et Menneske, men drager ind i det Menneske og gjør det Menneskes Hjerte varmt. Og saa er du kommen ind paa Veien, hans Kjærligheds Vei. Thi Veien til Himlen gaar i Jesu Fodspor,

Jesu Fodspor er alene Vei til Himlens Herlighed,
Og hvo dette ei vil mene, han af Gudsfrygt Intet veed,

— de Mennesker, som ere frelste ved hans Kjærlighed, drages, lokkes af denne Kjærlighed til at følge ham. Troen paa ham virker Kjærlighed i det troende Hjerte. Kjærligheden er Troens Frugt, eller, vi kunne ogsaa sige, at Kjærligheden er den

anden Side af Troen, den hengivende, takkende Side af Troen, den Side af Troen, som elsker, fordi den er bleven elsket. Veien til Himlen er trang, siger Herren. Ved Veiens Begyndelse er der en Port, en snever Port, det er Omvendelsens Port, som hvert Menneske maa igjennem for at komme ind paa Kongeveien til Himlen. Er du saa kommen igjennem Omvendelsens Port, saa er du paa Veien.

Og den er trang og smal. Det, som gjør Veien trang, er Kampen imod dit eget Kjød, Fornægtelsen af dig selv. Det er ikke den aabenbare Ugudelighed, som gjør Veien trang, — det er ikke saa svært for et virkelig omvendt Menneske at lade være med at bande og svire og tumle sig i Verdens Vildskab. Men det er svært at fornægte sin Egenvillie, sin Ukjærlighed, sit Hovmod, sin Forfængelighed, sin Pengegjerrighed, sin Hidsighed og sin Gnavenhed. Det kan Jesu Kjærlighed alene lære et Menneske, derfor er Veien til Himlen i Jesu Fodspor. Han gaaer foran og leder sine Troende paa Veien. Saa kommer du til at tale — jeg vil ikke sige med Engles Tungemaal, thi du kommer til at tale det, som ingen Engel kan udsige, kommer til at tale og synge den frelste Synders Lovsang, som ingen kan lære, der ikke har været fortabt, — men med Menneskers Tungemaal, ja ret egenlig med et ægte Menneskes Tungemaal, som er frigjort og renset for al den grimme, urene Snak, der fordærver saa megen Tale i Verden; — du kommer til at bekjende Jesus som din Frelser, kommer til at tale om ham og synge om ham med Kjærlighedens Tone og Klang i dit

Hjerte og din Mund. Og du kommer til at kjende ham, ikke med en død Kundskab, men med Kjærlighedens Forstaaelse, kommer til at se ind i hans Naades og hans Livs Hemmeligheder, som ere skjulte for Verden, men som aabenbare sig for Troen. Og saa kommer du ogsaa til at gjøre Noget for ham, der har gjort Alt for dig, — til at ofre Noget af dit for hans Skyld, der har ofret alt sit for at frelse dig; ja saa kommer du til at ofre noget af dit Gods, din Tid, din Kraft, dit Legemes Arbeide og din Sjæls Tanke og Villie; men det er da ikke tomme, kolde Gjerninger, men det er levende Gjerninger, forbi de fremkaldes af Jesu Kjærlighed, ere fyldte af Jesu Kjærlighed. Og disse Gjerninger kjendes Jesus ved, fordi de ere hans egne Gjerninger, virkede af ham selv i hans Troendes Hjerter og Liv, — disse Gjerninger vil han give godt Vidnesbyrd paa Dommens Dag, naar han vil sige til sine Venner: „Jeg var hungrig, og I gave mig at æde; jeg var tørstig, og I gave mig at drikke; jeg var fremmed, og I toge mig til Eder; jeg var nøgen, og I klædte mig; jeg var syg, og I besøgte mig; jeg var i Fængsel, og I kom til mig .... hvad I have gjort mod en af disse mine mindste Brødre, have I gjort mod mig" (Matth. 25).

Og, Venner, nu er det mit Spørgsmaal til alle dem iblandt Eder, som tro paa Jesu Kjærligligheb: Hvad gjøre I for Jesus? Det er St. Stefansforeningens Spørgsmaal til Eder igjennem min Mund. Naar det idag har været mig

overdraget at tale det første Ord ved dette Møde, hvortil St. Stefansforeningen har indbudt, da har jeg villet fremstille for Eder den Grund, hvorpaa denne vor Forening staar, og hvad vor Forening vil i dens store, almindelige Grundtræk. Om denne vor Forenings særlige Opgaver i det Enkelte ville andre Mænd tale til Eder efter mig. Det er ikke St. Stefansforeningens Mening at ville pege paa Kjærlighedens Gjerninger som dem, hvorved I kunne bygge Eder en Vei til Himlen. Nei — Veien er Jesus og hans Kjærlighed. Paa denne Grund staa vi. Men det er vor Mening at opmuntre Eder til at følge Jesus paa den Vei, han er gaaet forud; — det er vor Mening at indskærpe, at Troen maa være virksom, maa bære Frugt i Kjærlighed! Hvad gjøre vi da for Jesus? for Jesu Brødre og Søstre i Verden? Der er Hungrige at bespise — ikke blot med legemlig Føde, skjøndt ogsaa dette — men med Føde for Aandens evige Liv, hvad gjøre vi for disse? Der er Taarer at aftørre, — der græddes mange Taarer i Verden, — gjøre vi os Umage for at aftørre nogle af disse Taarer? Der er Syge at trøste med Jesu evige Trøst. Der er Fanger, hvis Baand kunne løses, eller hvis de ikke kunne løses, saa kunne vi i alt Fald lægge bløde Puder af Jesu Kjærlighed under Baandene, at de ikke trykke saa haardt. Der er Vildfarende at opsøge, der er Ensomme at bringe lidt Samfundsglæde til, og der er mange, mange Sjæle, som ikke kjende Jesu Kjærlighed, til hvilke vi kunne bringe den. Kan du sidde koldt og see

paa al denne Nød, saa kjender du ikke ret Jesu Kjærlighed, thi den gjør varm. Ja, det er den ypperligste Vei, som Paulus peger paa, at følge Jesus og arbeide paa at bringe lidt af hans Kjærligheds Glæde og Trøst til Menneskene, — som ogsaa Brorson synger:

Den ypperligste Vei
For Bruden, som vil ei
I Verden gaa i Blinde,
Men Jesu Fodspor finde,
Er stjernelys at prange
I Kjærlighedens Gange.

O, Venner! Vor Kjærlighed er kun lille, og naar den er saa lille, saa uvirksom, saa fattig paa Selvopofrelse og Hengivelse af vort Eget, saa kommer det af, at vi endnu kjende saa lidt af Hans store, varme, rige Kjærlighed. Saa trænge vi til at bede Ham om at give os mere, for at vi kunne faa mere at give til de Andre, at han vil lede sin varme Kjærlighedsstrøm ind i vore kolde Hjerter. Ja lad os bede med hverandre om Kjærlighedens Gave, thi vi kunne Intet give, hvad vi ikke først have modtaget. Af os selv have vi Intet, formaa vi Intet. Lad os bede med den gamle Sangers deilige Ord:

Derfor beder jeg med Taarer:
Led den ind i mine Aarer,
Floden, som kan Klipper vælte,
Floden, som kan Isbjerg smelte,
Som kan Blodskyld tvætte af!

Hør det, Herre Jesus! og gjør, som vi bede! Amen.

Kom Sabbatens Dag i Hu, at du holder den hellig.

Henimod Slutningen af forrige Aarhundrede boede Haandværksmanden William Anderson ved Floden Forths Bredder. Af Troesbekjendelse var han en saakaldet Sekterer og en meget høiagtet Ældste i den sekteriske Kirke, til hvilken han havde sluttet sig. Disse Folk vare udtraadte af den skotske Kirke, fordi der paa den Tid herskede stor aandelig Dødhed og Forfald i denne.

I hin Tid ansaaes Benævnelsen Sekterer i Skotland, ligesom Navnet Methodist i England for ensbetydende med saadanne Tilnavne, der betegnede sneverhjertede og fanatiske Anskuelser. Blandt andre Beviser, som man anførte paa deres Sneverhjertethed, var ogsaa den Strænghed, hvormed Sektererne pleiede at overholde Sabbatsdagen. Det var deres Tro, at Sabbaten er en guddommelig Indstiftelse, og at det var dens Stifters Villie, at den skulde være en Hviledag fra al verdslig Gjerning, og ganske helliges til Opfyldelsen af gudelige Pligter og Beskjæftigelser.

William Anderson var opdragen i denne Tro, og med den Samvittighedsfuldhed, der var et Hovedtræk i hans Karakter, nærede han den største Ærbødighed for de Pligter, som Helligdagen fordrede. For ham var Søndagen i Sandhed Herrens Dag,

den Dag, som Herren særlig havde kaldt sin egen, en Dag, der ganske og aldeles var ham helliget. For ikke at berøve sin himmelske Herre mere end sin jordiske noget af den Tid, der tilhørte ham, pleiede han selv at staa op og ligeledes at vække sin Familie ligesaa tidligt om Søndagmorgen som paa Ugens andre Dage. Med Husandagt begyndte og endte Dagen, og alle de mellemliggende Timer tilbragtes ved Gudstjenesten eller med Jagttagelse af forskjellige religiøse Pligter og Barmhjertigheds-gjerninger, der passede sig for Dagens hellige Karakter.

Knyttet til en Hustru, der delte hans Tro, og Fader til to Sønner og fire Døtre, der paa den Tid, hvorom vi ville fortælle, vare i deres blomstrende Alder, syntes han at være en af de lykkeligste Mænd i sit Sogn. Som første Maskinmester ved en stor Fabrik havde han tilstrækkelige Indtægter til at kunne give alle sine Børn en god Opdragelse; ja han havde endog kunnet sende sin ældste Søn til Høiskolen i Glasgow med det Formaal at studere til at blive Præst.

Det var en Lørdag Aften henimod Klokken ti. Efterat Husandagten var tilende, vare Børnene gaaede tilsengs, og Faderen, der var træt af Ugens Arbeide og glad ved Tanken om næste Dags Hvile, sad i sin Lænestol ved den hyggelige Kaminild og talte med sin Hustru om Dagens Begivenheder.

En Begivenhed var især Gjenstand for deres Samtale. Der var skeet et Brud paa en af Maskinerne, og Bestyreren havde forlangt, at Folkene,

for at faa Skaden istandsat og undgaa Tidsspilde om Mandagen, skulde arbeide hele Natten saavelsom næste Dag. Dette Forlangende havde Alle indvilliget i med Undtagelse af ham. Han var bleven forærdet ved det blotte Forslag, at man skulde arbeide paa Herrens Dag, og var kommen hjem fast bestemt paa ikke at tage Del i en saa skammelig Krænkelse af den guddommelige Lov.

Medens han endnu sad og fortalte denne Tildragelse til sin Hustru, der ganske delte de Anskuelser og Følelser, han udtalte, hørtes en Banken paa Døren. Der traadte et Bud ind, som bragte bestemt Befaling til Anderson, at han øieblikkelig skulde begive sig til Støberiet og forestaa Arbeidet ved Maskinens Istandsættelse. Manden, som overbragte dette Budskab, skulde søge at tvinge Anderson til Lydighed under Trusel af øieblikkelig Afsked fra Fabrikkens Tjeneste, saafremt han blev fast ved sit Afslag.

Budskabet blev modtaget med en Blanding af Forundring og Harme — Forundring over, at Forlangendet blev gjentaget, efterat han allerede havde afslaaet det, og Harme over det Tyranni, der indeholdtes i den Trusel, der ledsagede Budskabet. Han følte, at der var blevet rettet et meget haardt Slag mod det mest modtagelige Punkt af hans Væsen. Over alle hans Naturs andre Kræfter og andre Evner maatte hans jordiske Herrer byde, saa meget de vilde, men hans Samvittighed tilhørte ene og alene hans himmelske Herre. Medens han paa den ene Side erkjendte sin Forpligtelse til at

give Keiseren, hvad Keiserens er, følte han sig paa den anden Side nødt til at give Gud, hvad Guds er. Hviledagen tilhørte Gud og ikke Menneskene. At tage dens hellige Timer og bruge dem for blot timelige Formaal var efter hans Mening det samme, som at berøve den Almægtige, hvad der tilkom ham, og hvo der vilde befale ham at gjøre noget saadant, befalede ham at blive en Tyv eller Røver.

William Anderson behøvede ikke lang Betænkningstid til at overveie, hvilket Svar han skulde sende. I en Sag af denne Art laa Pligtens Vei for hans klare aandelige Fatteevne altfor tydelig til, at der kunde være nogen Tvivl, og uden engang at raadføre sig med sin Hustru, som han var vant til i alle Livets sædvanlige Forhold, eller uden kun for et Øieblik at spørge Kjød og Blod til Raads, sendte han Budet tilbage med et bestemt Afslag, „han vilde ikke forsynde sig imod Guds Lov paa nogen jordisk Herres Befaling".

Bestyreren, der blev vred og skuffet over Afslaget, og frygtede for, at Arbeidet med Maskinens Istandsættelse ikke vilde faa nogen ret Fremgang uden Andersons erfarne og dygtige Tilsyn, besluttede sig til at forsøge, hvad hans egen personlige Indflydelse og Bevisgrunde kunde hjælpe. Han ilede nu hen til Anderson, hvem han ansaa for en forstandig om end altfor ængstelig samvittighedsfuld Mand, og udtømte al sin Overtalelsesevne for at formaa ham til at forandre sin Beslutning og give efter. Han viste ham, hvilke Fordele han herved selv skulde have, hvorledes han vilde gjøre Firmaet

en stor Tjeneste og endnu mere end før befæste sig i dets Gunst. Han paapegede, hvor stor Ulempe og Tab hans Haardnakkethed vilde foranledige. Anderson var den eneste, der forstod, hvorledes Maskinen skulde sættes istand, og saafremt han ikke vilde rette sig efter Bestyrerens Ønske, saa man sig nødsaget til at sende et Ilbud til Glasgow og antage en dygtig Maskinmester, der kunde forestaa Arbeidet.

Men til alle disse Anmodninger og Bevisgrunde havde Anderson kun det ene Svar, at Søndagen ikke tilhørte ham, men Gud; han kunde ikke tage den til Arbeidet; Maskinens Istandsættelse kunde vente til Mandag. Det gjaldt kun om at spare nogle Penge, ellers havde det ingen Hast. Det var efter hans Mening hverken nogen Nødvendigheds- eller Barmhjertighedsgjerning, og han kunde ikke og vilde ikke paa nogen Betingelse tage fat paa det paa Herrens Dag. Han skulde komme til Arbeidet Mandag Morgen saa tidligt, som man ønskede det; et Par Minutter efter Klokken 12 skulde han være paa sin Post.

Da Bestyreren fandt Sektereren ubønhørlig, blev han tilsidst vred, kaldte ham en Dumrian, en Fanatiker, en snæverhjertet, indskrænket Skinhellig, der blot paa Grund af en Smule Samvittighedsskrupler var rede til at opofre sin Husbondes Interesser, og han sluttede med at give ham den Besked, at man ikke længere havde Brug for hans Tjeneste.

Det var først, da Bestyreren var gaaet bort, at det værdige Par ret fik Øiet op for, i hvilken Stilling de nu befandt sig. I mange Aar havde

de nu levet i Velstand i dette samme Hjem og i det samme Firmas Tjeneste, og hidtil var det bestandig gaaet ham godt, og han havde saaledes kunnet tilfredsstille de Fordringer, der stilledes til ham, at han efterhaanden var kommen til at anse sin Stilling for livsvarig. Men i et Øieblik vare nu hans Drømme saa bittert forstyrrede, og for hans Blik aabnede der sig ikke anden Udsigt end atter at maatte begynde forfra paa Kampen for Livet.

Elisabeth, hans trofaste Hustru, var den første, der brød Tausheden, som indtraadte, da denne haarde og uventede Dom var bleven fældet. Hun havde hørt paa Alt, hvad der var foregaaet, men med den Beskedenhed, der er eiendommelig for en ædel Kvinde, havde hun afholdt sig fra enhver Indblanding. Imidlertid var hendes Sind efterhaanden kommet i en saadan Bevægelse, at hendes Stemme rystede, og Øinene fyldtes med Taarer, da hun begyndte at tale. Men i Stedet for at bebreide sin Mand hans altfor store Samvittighedsfuldhed eller give sin retfærdige Vrede Luft imod Bestyreren, der havde truet med at berøve dem det daglige Brød, udtalte hun sin Beundring over sin Ægtefælles Opførsel og bestyrkede ham til Udholdenhed i den Prøvelse, som hans Troskab mod Gud havde bragt over ham.

Efterat de derpaa havde anbefalet sig selv og deres Børn, der sov trygt uden at ane, hvad der trykkede deres Forældres Sjæl, saavelsom alle deres jordiske og aandelige Bekymringer i deres himmelske Faders Haand, gik de roligt til Hvile, øvende deres

Sjæle i Taalmodighed, og i sand Hengivenhed under Guds Villie forventende Udfaldet af denne haarde Prøvelse af deres Tro.

Den følgende Morgen kunde man til den sædvanlige Time i Andersons Hus have hørt Morgenpsalmens Toner stige glade og jublende opad med Tak og Lov til alt det Godes Giver, da Familien samledes til sin daglige Husandagt. Og da Dagen nærmede sig sin Slutning, efterat Børnene med deres Forældre havde gjæstet Guds Hus og tilbragt denne Dag som alle foregaaende Sabbatsdage, lød atter de samme hellige Melodier, da de ved Aftenandagten hævede Hjerterne i Bøn under Hjemmets fredelige Tag.

Hvilke Tanker om den næste Dag der end kunde have paatrængt sig den fromme Sekterers eller hans værdige Hustrus Sind, ikke et Ord kom over deres Læber, angaaende hvad der var foregaaet. Det var et verdsligt Anliggende, og derfor maatte det ikke gjøres til Gjenstand for Samtale paa Helligdagen. Saaledes bevaredes Hemmeligheden for Børnene, der ikke fik Noget at vide derom, før Prøvelsen var forbi.

Thi Prøvelsen var af kortere Varighed, end den retskafne og ærlige Forkæmper for Samvittighedsfrihed havde ventet. Efterat der tidligt om Søndag Morgen var blevet gjort flere uheldige Forsøg paa at istandsætte Maskinen, fandt Bestyreren til sin Ærgrelse, at det slet ikke var gaaet fremad med Arbeidet, og han maatte derfor tage den Beslutning

at sende Folkene hjem med den Besked, at de skulde komme igjen Mandag Morgen Kl. 1.

Omtrent ved dette Klokkeslet vaktes Anderson ved en stærk Banken paa Gadedøren. Det var Bestyreren, der nu vendte tilbage som et Lam, efterat han forrige Gang var gaaet bort som en Løve. Ydmyge Undskyldninger bleve gjorte, og Forsikringer gaves om, at der aldrig oftere skulde gjøres Brud paa Sabbaten, og det skulde staa enhver Arbeider frit for at bruge denne Dag saaledes, som hans Samvittighed foreskrev ham det. Det er ikke nødvendigt at erklære, at Undskyldningen blev modtagen, og at Anderson vendte tilbage til sit Arbeide.

Allerede i dette Liv fik Anderson sin Belønning. Han levede mange Aar efter og var saa høiagtet af sit Firma, at der vistes ham den største Anerkjendelse. Hans overordenlige Samvittighedsfuldhed vandt dets Agtelse. Ligesom han havde givet Gud Æren, saaledes hædrede Gud ham. Han levede længe nok til at se sine Børn voxne, og han havde den Glæde at se dem som Prydelse for deres Kirke og nyttige Medlemmer af Samfundet. Endnu efter et halvt Aarhundredes Forløb lever Mindet om ham i den Egn, hvor han boede, og flere af hans Efterkommere have naaet fremragende Stillinger i det kirkelige Samfund.

(Sunday at home.)

Om Selvprøvelse.

Han betragtede sig selv, og gik bort og glemte strax, hvordan han var.
(Jak. 1, 24.)

Dette Vers vil kunne bringe os til at tænke paa Nytten af at kjende sig selv eller prøve sig selv.

Selvprøvelse hører til en Række Ord, som de Christne maaske kjende altfor godt. Jeg vil dermed ikke sige, at Nogen kjender mere til sit eget Liv, end han bør, eller at der er nogen Fare ved virkelig Selvkundskab. Men der gives forskjellige Ord, saasom Tro, Anger, Bøn og lignende, der saa tidt forekomme i religiøse Samtaler uden at vække nogen særlig Interesse hos de Mennesker, der bruge dem. Faa Mennesker tænke alvorligt over disse Hverdagsord. Lad os derfor standse ved et af dem i nogle Minutter, og skjøndt vi naturligvis ikke kunne udvikle det fuldt ud, ville vi dog gjøre nogle Bemærkninger om Ordet Selvprøvelse. Vi behøve ikke at anføre Skriftsteder til Bevis for, at vi bør kjende os selv. Hele Formaalet med Guds Ord er at vække Eftertanke, at lede os til at tænke paa vore naturlige Vilkaar og vore eiendommelige Forhold, at lære Mennesket at erkjende sit Behov og overbevise ham om hans Evner, samt at vise ham Veien, han har at vandre. „Ransager Eder selv“, siger

Apostelen Paulus, „om I ere i Troen; prøver Eder selv". Vi tvivle ikke om, at det er vor Pligt at prøve os selv; men Mange mene, at det er en meget vanskelig Pligt. Man forudsætter, at der hertil behøves en stor Udholdenhed, at man maa vise megen Taalmodighed og have et pinligt Arbeide med at komme til Sandheds Erkjendelse angaaende sig selv.

Dette er ikke ganske rigtigt. Det vil udfordre stor Bestemthed at prøve sig selv ærlig og oprigtig; men da vil en saadan Prøvelse eller Undersøgelse ogsaa vise, at der er meget at gjøre. Men Prøvelsen selv er ikke vanskelig. Apostelen Jakob sammenligner den med, at vi betragte os selv i et Speil. Dette er en Handling, der kan lade sig udføre med et eneste Blik, og derved erfarer Beskueren, hvorledes han seer ud.

At betragte vort eget Indre, saaledes som det virkelig seer ud, er hurtig gjort, om det end kan være ubehageligt nok. Det kan ikke sammenlignes med Undersøgelsen af en Sag for Domstolen; thi der maa vi ofte bekæmpe Vidnets Tilbøielighed til at fordølge Sandheden, som vi kun med stort Besvær kunne bringe for Dagen, der maa vi sammenligne forskjellige Personers Vidnesbyrd, og der maa vi dømme om Andres Forhold. Vi skulle samle Stof til vor Dom fra forskjellige Kanter, og under Sagens hele Gang blive vi hindrede og holdte tilbage ved Vanskeligheden i at eftervise bestemte Motiver og Frygten for at komme til at dømme uretfærdigt.

Ganske anderledes forholder det sig, naar vi

undersøge os selv. Hjertet er tilvisse bedrageligt fremfor alle andre Ting; men have vi engang besluttet os til det, da ligge Vidnesbyrdene lige for Haanden. Den største Vanskelighed ligger da ikke i at udfinde Sandheden, men i at neddysse den, ikke i at faa en Dom, men at undgaa den. Jeg er endog tilbøielig til at tro, at nogle Mennesker bruge Ordet Selvprøvelse uden at udøve den, fordi de frygte for den pludselige og tydelige Opdagelse af, hvad de langt hellere vilde skjule og undertrykke. De tænke eller snarere føle, at dersom de først gav Ordet frit, saa var Tilladelsen givet, og tilfældige Vidner vilde træde frem for at afgive deres Vidnesbyrd, og Alle vilde kun være altfor rede til at tale Sandhed.

Tingen er i sig selv forholdsvis let. Apostelen Jakob sammenligner den med, at man betragter sig i et Speil. Men Vanskeligheden bestaaer i, at vi beslutte os dertil. Lad mig nu spørge, hvorledes det staaer til med os selv. Mon Nogen af os ved med sig selv, at der er et Vidnesbyrd, som han bestræber sig for at holde tilbage? Er der Nogen, som kæmper med sin Samvittighed? Skyde vi Selvprøvelsens Dag fra os; bedrage vi os maaske med en eller anden tillært Forestilling om, at det er en meget besværlig Gjerning, medens det derimod er meget hurtigt og let gjort? Lade vi være dermed, eller føle vi os fristede til at lade det være, ikke fordi det vil tage os for lang Tid, men fordi vi maaske snarere frygte for, at vi strax ville blive fordømte?

Hjertets Prøvelse, Betragtningen af sig selv, vilde, som Jakob siger, være at ligne med, at vi betragtede os selv i et Speil. Man kan ogsaa sammenligne det med Læsningen af en Bog, der er skrevet i et os bekjendt Sprog. Vanskeligheden bestaaer i at beslutte sig til at begynde paa Bogen. Udenpaa Bindet kunne vi allerede se, hvad denne Bog indeholder. Det er vor egen Historie, Fortællingen om, hvorledes det egenlig staaer til med os. Men tør vi nu ogsaa læse i denne Bog og se, hvad vi selv have gjort, hvad vi have ønsket, hvad vi nu ere i Begreb med at gjøre; skulle vi lære vor Fortid og Nutid at kjende, og endog faa nogle Vink om Fremtiden? Ja, vi kunne det, og vi bør det. Spørgsmaalet er: have vi læst den, læse vi den? O, lad os mindes, at denne Bog ogsaa er Guds Bog. Det er en Bog, som er skreven af ham, og hvis Indhold maaske kan gjøre Dommedagen forfærdelig for os.

Der er noget sælsomt og mægtigt i denne Evne hos Hukommelsen til at aabenbare vort forbigangne Liv for os. Indtryk, der for lang Tid siden ere gjorte paa vort Sind, ere ingenlunde tabte for os, om vi end haardnakket vægre os ved at tilbagekalde dem. Der fortælles om Mennesker, der pludselig ere komne i stor Fare, som ved Drukning eller af andre Aarsager, at i saadanne Øieblikke staaer hele deres Livsbane for dem med en frygtelig Klarhed og Bestemthed. Jeg mindes, hvorledes en Ven af mig engang fortalte, at da det Skib, han var ombord paa, kom i Brand midt ude paa Havet, og

Alle vare truede af en snarlig og frygtelig Død, da stod i et Øieblik alle hans Livs Begivenheder med blændende Klarhed for hans Blik. Vi have i vort Indre Stof samlet til en fuldstændig Aabenbarelse, og pludselig kan dette komme frem, hvor lidt vi end ønske, at det skal komme for Dagen, og hvor overbeviste vi end kunne være om, at vi have gjemt og glemt det. Visselig, der er i vor Samvittighed en hemmelighedsfuld Bog, som vi bør læse helt igjennem, men som vi ogsaa kunne læse med et Blik. Lad os ikke søge at lukke denne Bog. Engang vil det dog blive umuligt at holde denne lukket, lad os da læse den nu. Den taler aabent og ligefrem til os, saa den Enfoldigste kan lære Visdom af den, og den Viseste ikke kan lære Noget uden den.

Men maaske Nogen vil sige, og i en christelig Menighed vil der vistnok findes Nogle, som med Sandhed kunne sige: „Vi have læst denne Bog; vi have prøvet os selv; vi have set, hvad vi ere; vi have set, at hvis vi forlade os paa, hvad vi selv kunne gjøre, da formaa vi Intet at gjøre". Selvprøvelse har lært dem Meget, men der behøves noget Mere. De ere komne langt frem, men derfor bør de ikke staa stille. Nogle se og glemme da igjen. De vide det; hvad gjøre de da?

Lad os ikke indbilde os, at Selvkundskab er tilstrækkelig, hvor nødvendig og hvor nøiagtig den end er. Her er et Menneske, der har et klart Begreb om sin egen Tilstand, og dog blive hans bestemte og nøiagtige Undersøgelser til ingen Nytte.

Han betragter sig selv og gaaer bort og forglemmer aldeles, hvad for et Menneske han er. Saaledes kan Selvkundskab ikke hjælpe os, hvor underligt det end lyder. Uden den kunne vi maaske haabe en Smule, og med den kan der være megen Grund til Frygt; thi der gives ingen snedigere Fristelse end at lade Selvkundskab træde i Stedet for Selvopofrelse.

Hver Gang vi gjentage vor Selvprøvelse, og om end kun for et Øieblik se os selv, som vi ere, bør dette have sine Virkninger paa os, en eller anden Synd bør bekæmpes, en skadelig Sædvane bør aflægges, en Naadegave udvikles, et Fremskridt i det Gode gjøres, som ikke gaaer tabt under det daglige Livs Gjerning; thi i modsat Fald slappes vore gode Attraaer, vi fylde Bladene i vor Skyldbog, og vor Higen efter Naaden, samt vor Evne til at tilegne os den, svækkes.

Naar Selvprøvelsen ofte gjentages uden noget synligt Resultat, kan den dog let friste et Menneske til at mene, at han er, hvad han burde være. Kundskab, siger Apostelen, opblæser. Kundskab alene, uden Lydighed, er et glimrende Bedrag, sammensat af velopdragen Uvidenhed og lærde Feiltagelser.

Naar vi saaledes betragte os selv i det Speil, Gud har givet os, og Samvittigheden belærer os om, at Billedet virkelig er vort eget; naar vi tænke og visnok med Rette, at vi have set vore Feil, da begaa vi ofte den Vildfarelse at tage vort øieblikkelige Mishag med det Onde og Hjertets fromme Længsler for noget Virkeligt. De kunne være Forvarsler om noget Godt, der vil komme, men mere

ere de heller ikke. Djævelen kan skuffe os ogsaa paa denne Maade.

Ligesom de øiensynligste Opdigtelser ofte kunne røre os ligesaa meget som virkelige Begivenheder, saaledes kunne vi ogsaa, idet vi undersøge vort eget Hjerte, opildnes ved vor Sjæls Evne til ved Hjælp af Fantasien at gaa udenfor det Virkelige, vi kunne udmale os saa herlige Billeder af det Gode og saa mørkt et Billede af det Onde, at vi virkelig indbilde os, at vi følge det ene og forsage det andet. Vi kunne endog udmale os vore Feil saa mørke, at vi derved faa os selv til at tro, at vi have aflagt dem. Vi kunne dadle os selv saa stærkt, at vi føle os tilfredse med, hvad vi have gjort, saaledes som en opbragt Fader kan tænke, at han har gjort sin Pligt mod et ulydigt Barn, naar han har givet det en stræng Irettesættelse. Han stænder alvorligt paa det og lader det derefter gaa, og ved næste passende Leilighed gjør det sig skyldigt i den samme Forseelse.

Eller ogsaa kunne vi, naar vi ere komne til Erkjendelse af vore Feil, begynde at tro, at vi have gjort noget Godt, og vi lade det da blive derved og trøste os selv med den Tanke: „Nu kjender jeg mine Feil, og derfor skal jeg nok tage mig i Agt næste Gang“.

Men dette er en meget stor Feiltagelse. Kun altfor ofte skeer det, at et Menneske betragter sig selv, gaaer bort og glemmer strax, hvordan han er.

Lysten til at synde kan vistnok være dæmpet for et Øieblik, men vi maa gaa videre. Livet i sin

virkelige Skikkelse er meget forskjelligt fra det Billede, vi i Ensomheden udkaste deraf.

Naar vi have set os selv, da kommer den egenlige Vanskelighed, som Mange have forvexlet med selve Selvprøvelsen. Hvorledes skulle vi befæste Billedet af os selv til Hukommelsen, saa at det kan advare os under Livets Paavirkninger, under Bifaldet fra vore Venner, der kjærligt holde os for langt bedre, end vi i Virkeligheden ere, og i verdslig Omgang, der giver Synden formildende Navne, for derved lettere at slippe fri for ubehagelig Dadel.

Her ligger den sande Vanskelighed for Mennesket. Naar han har erkjendt sine Vildfarelser, fristes han til at give sig tilfreds med denne Indrømmelse, ganske som om Tolderen, der slog sig for sit Bryst og sagde: „Gud, vær mig Synder naadig!" var gaaet bort med de Ord: „Jeg takker dig, Gud, at jeg ikke er hovmodig som denne Farisæer".

Selvkundskab er ligesom al anden Kundskab kun nyttig, naar den bruges. „Dersom I vide dette, ere I salige, om I gjøre dette".

Lad os tænke os, at En af os fik en saadan pludselig og omstændelig Aabenbaring af sit Liv, som jeg har omtalt, i sin Dødstime, vilde det da ikke være frygteligt at føle, at der i denne Verden ikke mere var nogen Leilighed til at gjenoprette, hvad der var urigtigt. Hvor forfærdelig en Tanke at vide det, men at erkjende tillige, at det er for silde.

Lad os stræbe ved enhver Selvprøvelse, ved enhver Betragtning af os selv, at beslutte at gjøre

Noget, at iværksætte Noget strax. Se en eller anden Feil lige i Ansigtet, og gaa da videre, ikke med den behagelige Følelse, at nu har du overstaaet en aandelig Øvelse, men med den Forvisning, at du har et alvorligt Arbeide at udføre. Lad os søge at styrke Lysten til det Gode ved Handling. „Du svarede ret; gjør dette, saa skal du leve“.

Lad os se os selv i Samvittighedens Speil, i Guds Lovs Speil, og mindes, at vi, Gud være lovet, ere istand til ikke alene at kjende os selv, men ogsaa ham, i hvis Kundskab det evige Liv bestaaer.

(Sunday at home.)

En jødisk Piges Historie.

— „Jeg vil antage Eder, En af en Stad og To af en Slægt, og jeg vil føre Eder til Zion“. (Jer. 3, 14.)

Hun var eneste Barn af hæderlige Forældre, der boede paa Landet i Kongeriget Polen, og hun var bleven opdraget med stor Omhu og Kjærlighed. Allerede som Barn havde hun en tilbageholdende og tankefuld Karakter og tog sjelden Del i andre Børns glade Lege, men vilde hellere sidde alene, fordybet i sine Tanker. Hun kom aldrig sammen

med christne Børn, og heller ikke brød hun sig Noget om at have med dem at gjøre. Saaledes hengik hendes Liv i uforstyrret Ro, indtil hun havde naaet sit sextende Aar. Paa denne Tid sad hun en Dag alene i sin Faders Have, der kun var skilt fra de christne Naboers Haver ved et Træstakit. Flere Pigebørn legede paa den anden Side af Stakittet; men disse lagde Jødepigen ikke Mærke til, før et glad Udraab vakte hendes Opmærksomhed. En ung Veninde kom løbende hen til den muntre Klynge med det Udraab: „Se her, er det ikke en smuk Bog? Min Fader har nylig kjøbt den til mig". En kort Stilhed indtraadte, medens den nye Skat blev undersøgt, og derpaa udbrød en af Pigerne: „O, jeg kjender den! det er det nye Testament; jeg vil læse et Stykke for Eder".

Det valgte Stykke var det nittende Kapitel af Johannes Evangelium. Dette fængslede aldeles den jødiske Pige og vakte hendes dybeste Interesse. De aldrig forhen hørte Ord trængte dybt ind i hendes Sjæl. Hun mindedes ogsaa godt, at de havde kaldt Bogen det nye Testament, og hun besluttede at skaffe sig et lignende. Dette var ikke vanskeligt. Hun begyndte nu regelmæssig at læse i Bogen og følte sig snart saa hendragen til den kjærlige og barmhjertige Frelser, om hvem der taltes paa hver Side, at hun besluttede at erkjende ham som sin Herre. Hun aabenbarede sine Tanker for sine Forældre og bad dem om, at de ogsaa selv vilde læse i det nye Testament og antage den christelige Tro. Forældrene bleve næsten stumme af Forbauselse.

Var det deres egen Datter, der altid havde været saa undselig og stille, og som nu med saa brændende Iver talte de Christnes Guds Sag? Var det muligt? Og hvorfra havde Pigen faaet disse Ideer, da man omhyggelig havde skyet alt Samkvem med de Christne? Deres Forbauselse gik snart over til den største Vrede. De forbøde Pigen nogensinde oftere at tale om denne Sag og truede hende med deres strængeste Mishag, ja endog med Forbandelse, hvis hun nogensinde fordristede sig til at blive Christen. Den stakkels Pige taug bedrøvet stille, men i sit lille Kammer læste hun endnu altid i sin kostelige Bog og blev aldrig træt deraf.

I det følgende Aar maatte hendes Moder paa Grund af et nødvendigt Familieanliggende forlade Hjemmet, og hun blev længere borte, end hun havde ventet. Før hun vendte tilbage, blev Faderen angreben af en farlig Sygdom. Den fromme Pige sad Dag og Nat ved den syge Faders Seng, idet hun ikke alene pleiede det syge Legeme, men ogsaa talte kjærligt og indtrængende til ham om den Frelser, som hendes Sjæl tilbad. Med sit lille Testament i Haanden beviste hun ham, at Jesus var den Messias, der havde lidt og var død for Syndere, og med Øinene fulde af Taarer udbrød hun: „Kjære Fader, modtag ham som din Frelser. Sig, at han er din Forløser, og skulde du nu blive kaldt bort herfra, da skulle vi visselig mødes igjen i den salige Himmel, hvor han boer".

Tilsidst aabnedes den døende Jødes Øine. Han saa det Guds Lam, der bar al Verdens Synd, han

paakaldte hans Navn og fandt Fred. Den fromme Jødepige havde den usigelige Glæde at høre sin Fader, kort før han døde, udtale det Ønske offenlig at bekjende sin Tro paa Jesus og blive døbt i hans Navn. Kun tænkende paa hans Frelse og sin Glæde derover skyndte Pigen sig til en christen Præst, som boede ikke langt derfra. For denne var Alt dette ligesaa nyt som uventet; han hørte venligt paa hendes Fortælling, men modsatte sig at gaa saa hurtigt tilværks. Desuden, bemærkede han, var den jødiske Menighed stor og indflydelsesrig der paa Stedet, den vilde aldrig finde sig i sligt, han vilde aldrig faa Adgang til den døende Mands Leie. I Løbet af Samtalen gjentog Præsten Frelserens Afskedsord, med hvilke han indstiftede den hellige Daab, og derpaa lod han den unge Pige gaa, idet han sagde til hende: „Gaa og bed for din kjære Fader! Gjentag før ham de Ord, som du nu har hørt af mig, og maatte da al Naadens Gud antage sig ham som sit Barn". Pigen gjorde, som han befalede hende, og ikke længe efter døde hendes Fader i Fred, idet han frimodig bekjendte, at han forlod sig alene paa Jesu Christi Naade, uagtet han først i den tolvte Time lærte at kjende hans Navn.

Vigtige og alvorlige Familieforhold havde hidtil holdt Moderen borte fra Hjemmet. Hun kom ikke tilbage dertil før efter Mandens Død, uvidende om den Forandring, der var foregaaet i den Afdødes Sind. Da hun erfarede, at han var død som en Christen, blev hun forfærdet. Hendes Harme var grænseløs. Hun blev endnu mere ophidset af de

Jøder, der samlede sig om hende, og i deres rasende Fanatisme overfaldt de det stakkels, hjælpeløse Barn og mishandlede hende saaledes, at hun faldt besvimet om. Men midt under den bitreste Forfølgelse blev hun standhaftig og tro mod den Sandhed, som hendes nye Testament indeholdt. Pludselig forsvandt Pigen. Moderen sagde, at hun var bleven sendt til nogle fjerne Slægtninge for at helbredes for sin taabelige Haardnakkethed. Sex Uger senere viste Pigen sig imidlertid ude paa Gaden, men i hvilken Tilstand! Klæderne vare sønderrevne og smudsige, Haaret hang hende vildt ned over Ansigt og Skuldre, Hænder og Fødder vare blodige, med høie Skrig om Hjælp løb hun gjennem Gaderne. Der samlede sig snart en stor Hob om hende. Den stakkels Pige fortalte, at hun havde været lukket inde i en Kjælder hele Tiden, og at hendes Moder nu i et Anfald af Raseri havde truet med at myrde hende; det var da efter en haard Kamp lykkedes hende at flygte. Politiet blandede sig nu i Sagen og beskyttede hende mod flere Angreb. Hun blev bragt til Warskau, hvor hun efter nogen Tids Undervisning offenlig bekjendte sin Tro paa Christus. Maatte Herrens Naade og Fred være mangfoldig over hende!

(British B. S. monthly rep.)

Farer og Fristelser for de Syge og Lidende.

Om den Lidende end har mange Kilder til Trøst, der ere særlige for hans Tilstand, er der ogsaa aandelige Farer, imod hvilke han bør være paa sin Post, og Fristelser til det Onde, som han bør bede om at blive befriet for.

En af de sædvanligste af disse i Tilfælde af haarde og langvarige Lidelser er at tænke, at Gud hjemsøger En for haardt. Herom taler Psalmisten, naar han siger: „Jeg sagde, jeg er udryddet fra dine Øine". Jeremias siger i sine bitre Klager: „Min Kraft og mit Haab ere omkastede af Herren;" og Ezekias raaber: „Jeg stillede mig indtil om Morgenen som en Løve, saa sønderbryder han alle mine Ben" (Es. 38, 13). Den Christne trænger i høi Grad til Troens Skjold, naar hans lumske Modstander anfalder ham med disse den Ondes gloende Pile.

Men han er ikke alene fristet til at tænke, at Gud er for haard, men han er ogsaa tilbøielig til at faa altfor haarde Tanker om sine Medmennesker. „Jeg sagde, der jeg forfærdedes: hvert Menneske er en Løgner;" læg vel Mærke til, at det var, da han var i stor Nød og Elendighed, at han kom til at dømme saa haardt.

Modløshed er en anden af de Synder, der saa let hjemsøge den stakkels Lidende; han siger

med Jonas: „Det er bedre, at jeg døer, end lever". Beslægtet hermed er den gnavne Pirrelighed, der siger: „Det er vel, at min Vrede er optændt indtil Døden".

Egenkjærlighed er en Synd, som den Christne altid bør staa paa Vagt imod, men allermest, naar han er syg. Skjøndt han pleies med kjærlig Omhu, saa der agtes paa alle hans Fornødenheder og Ønsker, og saa hans Pleie gaaer forud for alt Andet i Huset, er han kun altfor tilbøielig til at blive fordringsfuld og hensynsløs ligeoverfor sine Omgivelser, og om han end ikke er ligefrem egenkjærlig, er han idetmindste langtfra selvfornægtende. Hvis han kommer til Erkjendelse af denne Feil, da lad ham erindre, at „selv Christus søgte ikke sit eget;" det vilde være gavnligt baade for ham og for dem, som ere om ham, hvis han fulgte Apostelens Regel: „Enhver se ikke paa Sit, men Enhver ogsaa paa Andres". Ved stedse at holde Hjertet aabent for sine Omværendes Interesser, Fornødenheder og Sorger vil den Lidende allerlettest kunne bære sin egen Byrde.

Det behøver næppe at bemærkes, at Utaalmodighed under Smerterne er en Synd, der meget hyppig findes hos dem, der maa bære dette Kors, og Ingen, der ved, hvad Smerte er, vil paastaa, at den er let at bære, eller mene, at det er en let Sag at vise Taalmodighed. For at sige det rent ud, det er langt mere end en Dyd, det er en hellig og himmelsk Naadegave, der kun kan erhverves ved Bønnen, og virkes som en af Aandens

Frugter. Lad den Lidende mindes, at det er kun i denne Verden den øves; i Himlen vil der ingen Smerte være og ingen Taalmodighed behøves; saaledes er det kun her, at han kan forherlige Gud ved at bære hans naadige Prøvelser saaledes, som en Efterfølger af den lidende Frelser bør bære dem.

Kjære Læser, tro ikke, at vi ere for strænge imod dig, forbi vi i disse Tanker for en Syg byde dig Advarsler i Stedet for Trøst. Der kan ikke gives noget større Gode, nogen bedre Trøst for dig end at blive Herre over alle uvenlige Tanker mod Gud og Mennesker; og saafremt du i Guds Kraft kan overvinde de Fristelser, der forlede dig til Egenkjærlighed, Utaalmodighed og Modløshed, da kan du regne dig din Lidelse til Gavn og glæde dig i Herren, selv medens du lider!

(Sunday at home.)

Enfoldig Tro belønnes.

Jeg vil fortælle Eder en lille Begivenhed, der foregik for nylig i Valladolid, en By i det nordlige Spanien, hvor jeg opholdt mig en kort Tid. Kongen af Spanien, Alfons den Tolvte, gjæstede denne By i nogle Dage, og som sædvanlig ved saadanne Leiligheder afholdtes der en stor Revue. Dette skete om Søndagen; thi, det er sørgeligt at maatte sige det, Hviledagen holdes ikke hellig i Spanien.

Bibelselskabet har i Valladolid en Kolportør ved Navn Augustin, en ung christelig Mand, der omtrent er af samme Alder som Kongen; han ønskede inderligt at kunne bringe Bibelen i Kongens Hænder, men hvorledes han skulde faa dette iværksat, kunde han ikke udfinde. Han havde set ham staa paa Slottets Altan, den Dag, da han var kommen, og lagt Mærke til, hvor bleg og sørgmodig han saa ud, og nu længtes han efter, at Kongen maatte komme til at eie den sande Trøst og Glæde i Sorgen, som Herren alene kan skjænke.

Altsaa besluttede Augustin at vove Alt for at bringe i Kongens Hænder et nydeligt, lille Ny Testament med forgyldt Snit, det smukkeste vi have i Spanien, skjøndt det kun koster 50 Øre. Efter Morgengudstjenesten begav Augustin sig til det Sted, hvor Revuen skulde afholdes, lidt over en halv Mil fra Byen, uden først at opholde sig for at spise til Middag, skjøndt han efter spansk Sædvane ingen Frokost havde spist og nu var sulten; men Ønsket om at fuldføre sin Hensigt drev ham fremad, han kunde ikke tøve. Snart begyndte det at regne stærkt, og stakkels Augustin blev gjennemblødt, men det var han vant til og ændsede det ikke. Han havde bedet Gud om at hjælpe ham og var saa glad, at han næppe følte, at han var vaad. Imidlertid sagde han snart til sig selv: „Det kan ikke nytte noget at gaa videre, thi jeg vil ikke faa Kongen at se i en saadan Regn“. Altsaa gik han ind i en lille Bod ved Veien for at vente og tænke over, hvad han helst maatte gjøre. Nu hørte han nogle Vogne

nærme sig, og der blev sagt: „Der er Kongen!“ Hvorpaa Augustin løb ud i den øsende Regn med en sagte Bøn paa Læberne og lagde den lille Bog i Kongens Haand gjennem det aabne Vognvindue, idet han med høi Røst udraabte: „Viva el Rey!“ (Kongen leve!) Han trak sig tilbage, uden at Nogen tilføiede ham nogen Fortræd, skjøndt Vognen var omringet af Soldater, og det strider mod de spanske Love at give nogen protestantisk Bog, og især da Bibelen, der er ligefrem forbudt, til Nogen paa Gaderne eller i Husene, ja, man maa ikke engang lade Nogen se, at man har den. Guds Haand var øiensynlig nærværende i Alt dette, og I kunne tænke Eder, med hvilket glad Hjerte Augustin gik derfra, forfrossen og gjennemblødt, men opfyldt af Taknemmelighed over, hvad Herren hjulpet ham til at udrette. Ved det lille Bedemøde, som vi holdt efter Aftengudstjenesten, takkede vi Alle Gud og bad ham at gjøre Bogen til en Velsignelse for vor stakkels, unge, sorgfulde Konge.

Den følgende Dag skulde der atter holdes en Revue over Soldaterne, og Augustin længtes efter at gaa, da han allerede før Kongens Ankomst til Valladolid havde arbeidet meget blandt Soldaterne, havde solgt mange Testamenter til dem og havt mangen en god Samtale med dem om Jesus og deres Sjæls Frelse, til hvilke de havde lyttet opmærksomt, og Flere syntes dybt rørte, naar han foreholdt dem Frelserens Kjærlighed til de fortabte Mennesker. Da en Ven advarede ham om, at det kunde være farligt at gaa til Leiren, svarede han:

„Hvor kan jeg have Noget at frygte, naar Kongen selv har modtaget min Bog; og desuden, har jeg ikke Kongernes Konge hos mig? Hvis vi ikke skamme os ved ham, vil han aldrig skamme sig ved os". I denne haabefulde Sindsstemning begav Augustin sig ud til Leiren. Da han ved sin Ankomst bad Vagten om Tilladelse til at faa Adgang, blev det ham afslaaet under det Paaskud, at Ingen maatte tale med eller sælge Noget til Soldaterne. Men netop idet han ganske bedrøvet vilde trække sig tilbage efter dette bestemte Afslag, nærmede en Officer sig og spurgte om, hvad den unge Mand ønskede; da det var blevet ham sagt, vendte han sig til Augustin med disse Ord: „De maa træde ind, skjøndt det strider imod Reglerne; men, læg vel Mærke dertil, jeg forbyder Dem at sælge Noget".

„Maa jeg tale til Folkene?" spurgte Kolportøren.

„Naturligvis", svarede Officeren; „saa meget som De lyster til dem, der ikke ere under Vaaben".

I kunne tænke Eder Augustins Glæde og Taknemmelighed over denne uventede Tilladelse; han turde næppe tro, at det virkelig forholdt sig rigtigt, indtil han kom i Tanke om, at han, inden han forlod sit Hjem om Morgenen, havde bedet Herren styre og lede ham paa alle hans Veie; her var jo Svaret paa hans Bøn. Augustin befandt sig snart omgiven af de Soldater, til hvilke han havde solgt Bøger, og de begyndte ivrig at udspørge ham om Evangeliet, og det varede ikke længe, inden han var omgiven af en stor Kreds, der vare bekymrede

for deres Sjæle, og af hvilke Mange ønskede at kjøbe Bøger; men naturligvis afslog han at sælge disse, hvorimod han fortalte dem, hvor han var at finde, naar de fik Frihed til at kjøbe hos ham. Medens han var travlt sysselsat med at forklare nogle Skriftsteder, der vare vanskelige at forstaa for dem, nærmede en General sig med sin Adjudant, og efter den sædvanlige Morgenhilsen: Buenos dios, God Morgen (med hvilken Rige og Fattige altid hilse hverandre i Spanien, naar de først mødes om Morgenen), sagde han: „Er De ikke det unge Menneske, der gav Kongen denne lille Bog igaar under Uveiret?“

„Si, Senor“ (ja, min Herre), svarede Augustin skælvende, thi han gjenkjendte i Generalen den Herre, der havde siddet ved Siden af Kongen i Vognen den foregaaende Dag, da han gav ham Bogen, og naturligvis frygtede han for, at han nu i det allermindste skulde have en alvorlig Irettesættelse og jages bort fra Leiren paa Øieblikket; men Generalen, der bemærkede hans Uro, smilede derimod venligt og sagde: „Nu vel, min gode Ven, Hans Majestæt gav mig det lille Testament, og her er det; nu vilde jeg gjerne bede Dem gjøre mig den Tjeneste at skrive i det;“ og med disse Ord førte han Augustin ind i et prægtigt Telt, hvor der stod et Bord, forsynet med Penne og Blæk, bad ham sætte sig ned, og da han havde spurgt om hans Navn, sagde han: „Skriv paa det hvide Blad i Bogen: „Til Hans Majestæt Kong Alfonso den Tolvte fra Augustin Garcia“. Derefter lidt længere

nede: „Givet af Kongen til General A.", med Datum og Stednavn.

Generalen takkede ham derpaa venligt, fortalte ham, at han var un buen muchacho (et godt Menneske), at han var meget glad ved at have set ham igjen, og at han maatte blive ved at samtale med Soldaterne, saa længe han havde Lyst dertil.

Stakkels Augustin var altfor beskeden til at gjentage, hvad han havde sagt til Generalen; men han har sikkert ikke forsømt en saa god Leilighed til at fortælle ham om de herlige Løfter i den lille Bog for Alle dem, som tro paa og elske vor Herre Jesus Christus i Sandhed og Oprigtighed. Hvo kan sige, til hvor stor Velsignelse den lille Bog maaske kan blive, ikke alene for Generalen, men ogsaa for hans Efterkommere, da det lille Testament, der kun koster halvtredsindstyve Øre, uden Tvivl vil blive et kostbart Arvegods i hans Familie; og for Kongen vil denne Gave sikkert ogsaa blive til Velsignelse. Mon ikke den Tanke er falden ham ind: Hvorfor har det unge Menneske vovet sig ud i et saadant Veir og udsat sig for saa stor Fare for at give mig denne lille Bog? Mon han ikke skulde tage et af disse prægtigt udstyrede Exemplarer af den hellige Skrift, der findes i hans Bogsamlinger, og granske i det for om muligt at udfinde Aarsagen til, at man har villet givet ham en saadan Gave ved en saadan Leilighed? Vi vide det ikke, men det er ikke usandsynligt. Skulle vi ikke forene vore Bønner med Augustins, og bede om, at den stakkels unge Konge af Spanien maa begynde at læse i Bibelen, saa at

han ved den Hellig Aands Hjælp der kan finde Lys, Glæde og Trøst og blive en Arving til det Rige, der varer ved i al Evighed. To Ting kunne vi lære af denne lille Historie, det er, hvad vor trofaste Frelser selv siger: „Alle Ting ere den mulige, som troer“ (Mark. 9, 23), og „Alle Ting ere mulige for Gud“ (Mark. 10, 27).

(Gleanings for the young.)

Hvad er hvidere end Sneen.

I et af Englands skjønne, pragtfulde Hjem boer der en Adelsmand, som er Fader til en yndig lille Pige paa sex Aar. Alberta er sin Faders Fryd og Glæde, hans Hviletimers Opmuntring og Trøst.

En Dag, da Alberta var alene med ham i hans Studereværelse, holdt hun for et Øieblik inde med sin barnlige Passiar, og med et alvorligt Blik op i sin Faders Ansigt spurgte hun med hele et Barns Alvor: „Fader, kjender du Noget, der er hvidere end Sne“.

„Nei, mit Barn, der gives Intet, som er hvidere end Sne“.

„Jo, det er der dog“.

„Og hvilket?“

„Fader, den Sjæl, der er bleven tvættet i Jesu Blod, er hvidere end Sne“.

Adelsmanden blev baade forundret og ærgerlig. „Hvem har lært dig dette, mit Barn?"

„Min Barnepige".

Han ringede, og en Tjener traadte ind. „Bed Frøken Albertas Pige komme".

Pigen kom og blev udspurgt. Hun tilstod, at det var hende, der havde fortalt sin lille Frøken om Christi kostelige Blod, der renser fra al Synd, saa at Gud betragter den Troendes Sjæl som uden Plet.

Adelsmanden trak sit Uhr frem, og idet han underrettede Pigen om, at han ikke tillod saadan Tale, gav han hende den Befaling at forlade Herregaarden inden en Time.

Kort Tid efter kom en kongelig Prins for at aflægge et Besøg paa nogle Dage hos Herremanden. Stor var Glæden, kostbare Forberedelserne og almindelig den Bevægelse, som denne Begivenhed forvoldte. En Dag befandt hans kongelige Høihed sig en kort Stund alene med Adelsmanden i dennes Studereværelse, da den lille Alberta kom springende ind og hoppede omkring i Værelset i sit Hjertes Glæde, som om hun slet ikke bemærkede, at hendes Faders fornemme Gjæst var tilstede. Det smukke, frimodige Barn tildrog sig strax Prinsens Opmærksomhed. Han talte til hende. Hun standsede pludselig, som om hun overveiede Noget i sit stille Sind, og idet hun derpaa fæstede sine store Øine paa hans Ansigt, spurgte hun i sin barnlige Enfoldighed: „Prins, ved du Noget, der er hvidere end Sne?"

„Nei, mit kjære Barn!" svarede han; „jeg har aldrig hørt tale om noget hvidere, har du?"

„O ja, Prins! den Sjæl, der er bleven tvættet for alle sine Synder i vor Herres Jesu Christi Blod, er hvidere end Sne".

Der blev en dyb Taushed; Adelsmandens Opmærksomhed var fængslet, men han sagde Intet. Om de simple Ord slog Rod hos Prinsen eller ikke, vil vel først erfares paa hin Dag, naar Alt skal aabenbares. Han modsagde ikke med et Ord det Sande i denne Bemærkning; og dette slog Albertas Fader, thi det var en saa fuldkommen Modsætning til den Maade, hvorpaa han selv fra først af havde optaget det. Men Pigen er nu igjen paa Herregaarden i sin forrige Plads og vogter paa og værner om sin kostbare Skat, og Adelsmanden er nu rig i Troen, en Arving til det Rige, som Herren har lovet Alle dem, som elske ham.

(Gleanings for the young.)

Kom til Jesus!

En lille Juleprædiken paa Vers, særlig til Børnene.

(Af Hans Peder Nielsen, Vintersbølle.)

Kjære Smaapiger og kjære Smadrenge,
Hører I Frelserens kjærlige Røst!
Hør, hvor han kalder, han kalder saalænge:
Kom nu, o kom nu af Hjerte og Lyst!

Hos ham er Glæde og Fred og en Lykke,
Som I dog aldrig hos Andre kan faa.
O lad ham dog udi Hjerterne bygge,
Saa, jeg forsikrer, I Himlen vil naa.

Han er saa rig og saa naadig og kjærlig,
Boer udi Himlen, det deilige Blaa.
Og det er ene hans Ønske, hans Stræben,
At bringe Eder til Naade at faa.

Trøst udi Sorgen, det Jesus vil skjænke;
Kraft til at seire, naar Striden skal staa,
Naar I blot rigtig paa hannem vil tænke,
Og saa i Hjertet la' Ordet udsaa.

I maa ei mene, at derfor I miste
Glæden paa Jorden, nei det er ei saa.
Der er kun Satan, slig Tanke indlister,
For at forhindre, I Troen skal faa.

Tro mig, at aldrig I mer vil fortryde,
At I la'er Jesus i Hjertet faa Bo.
Husk dog, han ellers Jer rent vil forskyde
Engang, naar Døden forstyrrer Jer Ro.

Kom derfor, kjære Smaapiger og Drenge,
Tro nu paa Jesus og raab paa hans Navn!
Nu har han ventet saa længe, saa længe,
O lad ham slutte Jer tæt i sin Favn!

Troen er Veien, der er ingen anden,
Jesus alene kan frelse din Sjæl!
Kommer itide og flyer fra Randen,
Randen af Afgrunden, skrækkelig fæl!

Kjødet og Verden saa gjerne vil raade,
Satan staaer altid paa Vagt og er snu;
Men lad nu Intet borttage hans Naade,
Han, som paa Korset led Smerte og Gru!

Intet kan lignes ved Glæden, han skjænker,
Glæden og Freden, som aldrig I før
Kjendte, da I var indhyllet i Lænker,
Vantroens Lænker og Lunkenheds Slør.

Kjære Smaa-Venner, jeg er og en Synder,
Synder, som vandrer i Kjødets Besvær.
Men være lovet, min Frelser, Formynder,
Han har annammet mig, har mig saa kjær.

Derfor jeg ønsker, at I maa faa samme
Himmelske Naade og Kjærlighed stor;
Og det opfyldes, naar blot I vil komme
Hen til vor Jesus — i Himlen han boer.

Kald blot i Bønnen; paa Knæ I saa falde;
Troer paa Ordet og læg Eders Synd
Ned for hans Fødder, da vil han forlade
Skylden den hele og føre Jer ind,

Ind til hans evige, evige Glæde,
Sammen med Engle i Herlighed stor. —
O lad os Alle dog stræbe til Sæde,
Sæde i Himlen, hvor Jesus han boer!

— Glædelig Jul! jeg til Slutning vil Alle
Ønske oprigtigt af Hjerte og Sind.
Og lad os derpaa tilsammen paakalde
Frelseren Jesus, mens Julen gaaer ind!

Hvordan vi skulle benytte de lange Vinteraftener.

Et Brev til en Ven af N. Nedeph.

Kjære Theodor!

Endelig idag har jeg Tid, Fred og Ro til at skrive dig et ordenligt Brev til, et stort Brev skal det være; men nu maa du ikke blive vred, om det maaske smager lidt bittert, det er nødvendigt, troer jeg nok. Jeg har hidindtil antaget, at du var en Ven af Oplysningen, et opvakt Menneske, der elsker alt det Ædle og Gode. Dette tvivler jeg hellerikke paa endnu, men der er dog Noget, jeg har at sige dig, som ikke er saa rart. Det er Noget, jeg har faaet opdaget, dels af dit sidste Brev, og dels er det blevet mig fortalt fra Eders Egn.

Det er kort og godt en Kritik over, hvordan I benytte de fleste lange Vinteraftener og Søndagen med. Hvordan skulle vi bedst benytte de lange Vinteraftener, naar ikke noget Arbeide hviler paa os i den Tid? Hvordan benytte I den, kjære Ven? Er det christeligt, og er det et følgeværdigt Exempel, at Byens Ungdom omtrent hver eneste Aften samles til Kortspil og holder Drikkeri med liderlige Sange? Hvor kan du dog finde dig i dette uden at paatale det? Og deltager du deri? Der er Intet mere skammeligt og forargeligt end dette, at I, som burde være meget mere forædlede og oplyste, for ikke at sige sande Christne, der vise deres Tro i Gjerning, sætte Eder hen om Aftenen i 4 a 5 Timer og spilde den kostbare Tid med — ak, tænk engang — med at spille Kort og ovenikjøbet drikke og synge daarlige Sange. Tænk Eder dog om, hvor formasteligt og forargeligt det er i alle ærlige og alvorlige, rettænkende Menneskers Øine at høre dette om Eder. Kjære Theodor, du kan umuligt vedblive at deltage i dette uden Uro og Samvittighedsnag, du kan umuligt holde det ud i Længden uden at væmmes derved og trække dig tilbage, det kan jeg ikke tro, eller ogsaa maa din Tro og din Sandhedskjærlighed være svgnet hen. Hvor er nu den Iver, du engang viste for at fremme alt Godt og Ædelt? Hvor er nu den Iver, du engang viste for at gaa i din Frelsers Fodspor? Hvor er nu din Glæde over at paatale al Sandhed og stræbe efter at oplyse og uddanne Menneskene i det sande Gode? Er alt dette kostbare Guld borte? Har du mistet den Hellig-

aand? Har du mistet Kjærligheden eller Frimodigheden? Jeg synes ikke, at jeg kan tro det! Hvordan vil du forsvare dig overfor din Frelser, dersom det er sandt, at du er ligesom de andre? Betænk dig og gaa i dig selv! Fatter Mod og vender om! Hvorfor holde I ikke mere de christelige og folkelige Blade tilsammen? I ere dog Gaardmandssønner; I behøve ikke at tage Eder Verden saa haardt, som den fattige Arbeider, ham som I skulle forædle og hjælpe frem til et mere lykkeligt Liv, saa I kunne ikke undskylde Eder med, at I ikke have Tid til at uddanne Eders Sjæle. Nei, det er Fristeren, I have givet efter for, Kjødets Lyster, der have faaet Bugt med Eder, det er den Onde, der har seiret. Prøv at vende om, ja gjør det uden Forbehold.

Jeg skal give Eder et lille Vink om, hvordan I kunne benytte Vinteraftenerne. Kan du ikke faa dine Venner til at samles hos dig om Aftenen, og tag Eders Tjenestefolk, saavidt muligt med, dem maa I ikke forglemme eller udelukke; thi derved ringeagte I dem, hvilket er stik imod Christendommen og sand Oplysning, og prøv saa at foreslaa En at oplæse Noget af en god Bog — du har jo mange gode til dette Brug, det ved jeg; — og saa, naar der er oplæst en Fortælling, Biografi af en eller anden berømt Mand eller Kvinde, en Reisebeskrivelse osv., saa tale I med hinanden om det, der er læst, derved uddannes Eders Aand, og I faa Sans for noget Bedre, og Tankerne beskæftiget med noget langt Ædlere end det forhadte Kortspil. Jeg mener ikke, at I udelukkende skulle oplæse af

gudelige og opbyggelige Skrifter, dette lader sig ikke gjøre, med mindre I danne en rent christelig Aftenlæsning, men jeg mener, at I engang imellem skal lade Aanden tale direkte til Sjælen og de evige Sandheder blive oprullede, klare og tydelige, uden Menneskefrygt, for Eder. Ellers kan du jo begynde med Oplæsning af H. C. Andersens, Thyregods, Mads Hansens, Anton Nielsens, Zacharias Nielsens, Emanuel Henningsens og mange fl. Skrifter, som du jo eier, og det er Noget, som vil fængsle og tiltrække og forædle, naar det kun bliver nogenlunde ordenlig oplæst, og det kan du jo, det ved jeg. Saa kunne I maaske bringe det lidt videre, saa kunne I i Fællesskab synge en eller anden god Sang og maaske ogsaa faa sat ordenlige Diskussioner igjennem. Prøv det, kjære Ven, jeg er vis paa, at det vil gaa, og at det vil blive Mange til megen Glæde, om der ogsaa i Førstningen vil findes endel Modstand, det skal du ikke bryde dig om, det er altid saadan, naar noget Godt skal sættes igjennem, det kommer af, at den Onde ikke vil give slip med det Gode; men hvad der gjøres i Herrens Navn og til Næstens Gavn, vil sikkerlig lykkes. Jeg tør love dig, naar du blot holder ud og vælger god Læsning, helst i fortællende Form, saa længe det ikke rigtig har slaaet Rødder, jeg tør love dig megen Glæde af denne Aftenunderholdning. Jeg ved det; thi jeg har selv prøvet det og forfølger det, skjøndt her ikke endnu har fundet den rigtige Tilslutning Sted som jeg ønskede, og Tiden heller ikke er der, som hos dig, det ved du jo. Men jeg mærker altid,

hvilken Magt og hvilken Velsignelse der ligger i at læse op af en god Bog for Andre, især for saadanne, der sjælden eller aldrig selv tage fat paa en Bog, da kan du udbryde i Begeistring: „Det var dog en deilig Aften med den Læsning, jeg havde aldrig troet, at det var saa godt at høre!"

Saa kunne I ogsaa mere end dette. I kunne ved Samtale belære hinanden i alt andet Godt. I kunne drage Eders Livs Hændelser og Livs Erfaringer frem for hverandre og samtale derom, og den, som saa er lidt mere begavet end en anden, skal nok vide at sætte en Samtale igang, som bliver underholdende. Ja, I kunne endnu gaa nogle Skridt videre. I kunne jo f. Ex. tage Skrivebog, Tavle og Griffel med og øve Eder i at skrive og regne, der kan du jo magelig være Lærer, Theodor; ikke sandt? Der kan blive megen Gavn af denne Gjerning. Nogle Regnestykker kunne I jo opgive hinanden og prøve, hvem der bedst kan komme igjennem dem. Saa kunde du maaske endda drage Interessen hen paa Geografien og faa lidt deraf ogsaa. Du kunde jo hænge dine to store Landkort op i det Værelse, hvor I opholde Eder, I behøve jo ikke at opholde Eder et Sted hver Gang, hvis I syntes, det kunde jo skifte fra den ene til den anden de forskjellige Aftener. Men vel at mærke, saa meget er det ikke gavnligt at I have for, mere end høist en Aften hver Uge; thi det vil vistnok svække Interessen, derimod Oplæsning kunne I nok have hver Aften, eller idetmindste hveranden. — Troer du ikke, kjære Ven, at det kan blive tusinde Gange mere velsignet

og frugtbringende for Eder, at tilbringe Aftenerne paa denne Maade, end paa den anden? Og troer du ikke, at I Alle, selv i verdslig Henseende, vilde have Gavn deraf, jeg er da fuldt og fast overbevist derom. Lad mig se, at I prøve det, det skal være mig en Glæde, dersom I blot vilde prøve det. Du kunde jo f. Ex. læse dette Brev for dine bedste Venner og lade dem tænke over det. Det kan gjerne være, naar Folk først faa rigtig Syn derpaa, at Mange ville forsøge det, og med Held. I drive det maaske endda meget videre, end jeg aner, naar du gaaer i Spidsen og holder ud, det er det, det kommer an paa, man maa ingenlunde lade sig kyse af de første nedsættende og dadlende Ord derover; thi de udeblive sjæ'den. Nei, arbeid ihærdigt og hav bestandig denne Plan for Øie og bed Gud inderligt om Hjælp dertil, saa gaaer det, det troer jeg. Tilsidst kunne I maaske faa en rigtig Sognelæseforening ud deraf, med aarlig Kontingent — ikke for stort — til Indkjøb af gode Bøger og Subskription paa gode Blade, som saa udlaanes og læses af Medlemmerne. Men dette kunne vi siden tale om. — Til Slutning er der endnu en Ting, I kunne benytte til Underholdning og for at vække Interesse. Det er Oplæsning af Foredrag og videnskabelige Skrifter, især Foredrag som dem, der findes trykkede i det deilige Maanedsskrift „Hindholm", men det kunne vi ogsaa tale lidt nærmere om. Dog maa du vogte dig for de Forfattere i Videnskaben, som forsøge at spotte og ringeagte Bibelen og fornægte

dens guddommelige Oprindelse. Hermed slutter, i det Haab at mit Brev ikke maa være skrevet helt forgjæves.

Lev vel, til vi sees!

Din hengivne Ben.

En Skriftebøn

(optegnet efter en gammel Kone i Vestjylland).

„Jeg arme Synder bekjender mig først for Gud og saa for Eder, min kjære Skriftefader, som er et Sendebud i Christi Sted: Jeg er et armt, syndigt Menneske! mine Synder ere flere og større, end jeg kan tænke eller opregne, hvilket derfor hjerteligen mig angrer og fortryder. Jeg troer, at Christus har lidt Død og Pine for mig, derfor beder jeg om Naade, Syndernes Forladelse og Afløsning i hans Navn. — Jeg vil formedelst den Helligaands Kraft, Trøst og Bistand fremdeles, nu og herefter, forbedre mit syndige Liv og Levned i Lydighed og Kjærlighed til Gud og min Næste. — Gud hjælp mig dertil for din store Naade og Barmhjertigheds Skyld. Amen".

Om at sove i Kirken.

Et Træk af Pastor Oberlins Embedsvirksomhed.

Folkene i Steinthal kjendte Ingen, til hvem de med større Tillid kunde vende sig i alle Tilfælde end deres vakre Præst Oberlin, og de vare vante til at spørge ham til Raads, hver Gang de havde nogen Bekymring. Men da nu Tilløbet til Præstegaarden ofte blev vel hyppigt, og mangen En vel endog derfor holdt sig tilbage fra at komme, saa havde Oberlin truffet den Indretning, at Enhver, der havde et Spørgsmaal til ham, maatte ved Søndagsgudstjenesten lægge dette, optegnet paa et Blad Papir, tilligemed sin Gave i Offertavlen. Saaledes var denne nu tillige bleven en Slags Brevkasse, og naar den efter Prædikenen blev tømt af Degnen, fandtes deri, foruden Gaverne til Kirken og de Fattige, ogsaa alle Slags Forespørgsler til Hr. Pastoren, som denne derefter havde at besvare efter bedste Evne.

Saaledes tømtes ogsaa Søndagen den 30te Mai efter Gudstjenesten Offertavlen i Steinthal, og der fandtes i den en Seddel skrevet med Kvindehaand og øiensynlig i Fleres Navn paa det franske Sprog og af følgende Indhold:

„Kjære Hr. Pastor!

Hvorledes kan man dog overvinde den Tilbøielighed til at sove, der ofte overfalder

En midt under Gudstjenesten og røver os de kostelige Timer for Evigheden? — Vi foreslaa, at hvem der havde Lyst dertil, maatte f. Ex. tage et Strikketøi eller et andet Haandarbeide med, og arbeide derpaa til Fordel for de Fattige for derved at fordrive Søvnen. Vilde det være anstødeligt mod al god Skik og Sædvane? Vilde det vække Forargelse hos dem, der ere stærke nok til at holde Søvnen borte? — Vi nævne ikke vore Navne og bede Dem om at give Svaret offenligt".

Den følgende Søndag besvarede Oberlin dette Spørgsmaal paa følgende Maade fra Prædikestolen: (Svaret fandtes paa fransk efter hans Død blandt hans Papirer).

„Kjære Veninder, der befinde sig i en saadan Forlegenhed, her have I mit Svar:

I komme i Kirke for at søge Opbyggelse og Undervisning; men Søvnen forhindrer Eder i at naa dette Maal. Alle anstændige Midler, der fordrive Søvnen uden at skade Eders eller Andres Opmærksomhed, ere derfor tilladte. Mændene tage en Pris Tobak for at holde sig livlige; men I ere Kvinder, I snuse ikke, men I ville strikke for de Fattige. Hvad vilde vor himmelske Herre og Mester Jesus Christus, i hvis Navn vi ere forsamlede her, hvad vilde han svare paa Eders Spørgsmaal, — han, som er den guddommelige Kjærlighed selv? Jeg troer, han vilde glæde sig og tale saaledes:

Gjører det, ja gjører det, I kjære Sjæle, og værer forvissede om, at Kjærlighedsgjerninger godt kunne passe for Guds Hus og hans Dag, og at den, der med sit Strikketøi skaffer de Fattige Klæder for derved at forhindre, at hun falder i Søvn i Kirken, handler meget bedre end den, der i samme Øiemed tager 50 Priser Tobak. Strikker derfor, I kjære Sjæle, i Guds Navn! Da vil Eders Frelser engang ogsaa sige til Eder: Jeg var nøgen, og I klædte mig; gaa ind til Eders Herres Glæde".

Fra den Tid af have mange af Kvinderne i Steinthal regelmæssig under Gudstjenesten strikket for de Fattige, og saalænge Oberlin levede, holdt denne Skik sig; først under hans Eftermand tabte den sig lidt efter lidt.

(Fl. Bl.)

Lille Satyammas Historie.

Satyamma (den sanddru) var en lille Pige, der var Indfødt i Indien. Hendes Hjem, der laa nær ved den hellige Gangesflod, var fredeligt og lykkeligt, thi hendes Forældre vare troende Christne. De lærte deres Børn fra smaa af at elske Frelseren og bede til ham.

at samle sine Sparepenge deri. Da et Aar var forløbet, bragte han Pungen med i Skolen og lagde den paa Forstanderens Bord med de Ord: „Dette vil jeg give til Missionærerne".

Da denne havde talt de mange Smaaskillinger sammen og fundet, at de beløb sig til atten Kroner, kaldte han Drengen hen til sig og spurgte: „Hvor kan du have Evne til at give saa meget?"

Han fortalte sin simple Historie og tilføiede: „Vær dog saa god at tage imod Pengene; jeg maa skynde mig, thi det er sent, og Neddie og jeg stod op, før det blev lyst i Morges".

„Sig mig, hvad du hedder?" sagde Læreren, „saa vil jeg indføre det i Listen over mine unge Bidragydende".

„O nei, Hr. Lærer", svarede Jakob; „det vil ikke være rigtigt; jeg gjør kun det halve Arbeide, og Neddie gjør det øvrige. Vi ere fælles om det, jeg giver Tiden og Neddie Arbeidet, og derfor maa det ene Navn ikke staa i Bogen, uden det andet ogsaa kommer med".

„Hvem er da Neddie?" spurgte Læreren.

„Det er mit Æsel".

„Nuvel", sagde Læreren smilende, „saa vil jeg da skrive „Neddie og jeg." God Nat, min Dreng! Gud velsigne dig og den Gave, du har givet!"

(Juv. off.)

Blanke Pile.

Et Ord ved Nyaarstid til os Alle.

(Af Moody.)

„Herren haver gjort min Mund som et skarpt Sværd, skjult mig med sin Haands Skygge, gjort mig til en blank Pil og skjult mig i sit Kogger; og han sagde til mig: Du er min Tjener, Israel! Du er den, i hvilken jeg vil bevise mig herligen“.

(Es. 40, 2—3.)

Der er kun Faa iblandt os, der ikke kjende til, hvad det vil sige at begynde et nyt Aar, snarere med en Følelse af Uro og Beklemthed end med Fortrøstning og et glad Haab. Mindet om forbigangne Feiltrin og Feiltagelser hindrer os i at vente meget af Fremtiden. Det Henrundne kaster sin Skygge over det Kommende, og vi kunne næppe tro, at det vil blive lysere end det svundne Aar. Men er ikke netop denne Mismodighed Aarsag til en stor Del af de Feilregninger, som vi beklage? Thi hvor kunne vi vinde Seier i Livets Strid, naar vi vente Nederlag? Lad os derfor begynde det nye Aar med at gribe endnu fastere om Guds gode Hensigter med os. Lad os vandre fremad med faste Skridt, støttende os til Tanken om, hvad han kan gjøre i os og ved os; hør her et Støttepunkt: „Herren haver gjort“. Visselig sigtede disse Ord fra først

af til Messias, der engang skulde fuldføre Guds største Gjerning paa Jorden; men lad os ogsaa mindes, at den, som helliggjør, og de, som blive helliggjorte, Alle ere af En — „som han er, saalebes ere og vi i Verden". Den Kraft, der beredte ham til Tjeneste paa Jorden, den bereder ogsaa os, og hvad der er sandt om Hovedet, det gjælder ogsaa Lemmerne.

Vi bør herved tænke paa, at den Hellig Aand uafladelig arbeidede i vor Herres Jesu menneskelige Natur, der bøiedes mere og mere efter Faderens hellige Villie. Hvor viselig har Gud ikke dannet Alt i den os omgivende Dyre- og Planteverden, hvor tjener ikke Alt efter de Planer, Herren har havt med hvert eneste Væsen, og skulde Menneskene alene danne en Undtagelse i denne Naturlov?

Der findes dog en Grund, ifølge hvilken dette lader sig forklare. Naturen gjør ikke Modstand imod Herren, hvorimod Menneskene ofte modarbeide hans Kjærlighedsfylde og vise Hensigter. Ja, vi, Leret, ville lære ham, Pottemageren, istedetfor at vi burde lade os nøie med at dannes til, hvad han vil. „Om Nogen er i Christus, da er han en ny Skabning", siger Skriften. „Jeg haver gjort", saaledes lyder det guddommelige Almagtsord. Agernet indeholder jo allerede Egen, saaledes indeslutter den nyomvendte Sjæl den modne Christen i sig. Det Onde har mere eller mindre besmittet vor Natur, vore Lemmer have hengivet sig til Uretfærdighedens Tjeneste, til Satans Vaaben; men desuagtet vil Herren dog udrette Noget med disse besmittede

Redskaber, dersom vi ville overgive dem til Herren ligesaa villigt som fordum til Mørkets Tjeneste.

Profeten taler i vor Text om et vigtigt Lem, der udretter baade meget godt og meget ondt i Menneskets Liv, nemlig Tungen. Den Evne at kunne tale er Menneskets største Forrettighed og Særkjende, og dog — hvor megen Skade udrettes ikke derved. Ja, Misbrugen deraf sætter os i Klasse med Djævelen. Jakob gaaer ikke for vidt, hvor han siger: „Dersom Nogen ikke støder an i sin Tale, denne er en fuldkommen Mand". Evnen til at tale kan anvendes paa forskjellig Maade, og saaledes er det ogsaa, at Profeten Esaias bruger Ordet „blanke Pile". David siger i Ps. 57, 4, at de Ondes Tunger ere som skarpe Sværd; vi se altsaa, at det beroer paa, hvorledes vi lade det, som vi eie af Naturens Haand, gjennemtrænges og helliggjøres af Herrens Aand.

Lad os betænke, hvormeget af vor Tale der kan henføres til det uskyldige, for ikke at sige det nyttige; den største Del af vort Liv anvendes til at tale, men hvor lidet godt udrettes ikke derved, og dog, hvilken stor Ære for denne Menneskegave, at Guds Søn i Bibelen bærer Navnet „Herrens Ord".

Hvor lidet anvende vi derhos vore Tunger til at forkynde Guds Ære. Vi Præster, vi Søndagsskolelærere, Forældre og Medchristne, hvor megen aandelig Tale er ei i det forløbne Aar uden Kraft flydt fra vore Læber — men fat Mod, hør det mægtige Ord: „Jeg haver gjort min Mund som et skarpt Sværd". Her menes ikke Bagtalelsens, den

bitre Dadels eller Vibbets skarpe Ord; sig ei i dit Hjerte: „Jeg har uomskaarne Læber", men hengiv dig med alle dine Ufuldkommenheder i hans Hænder med enfoldig Tro, og hvor svage end dine Ord kunne synes dig, saa skal du desuagtet en Dag forundres over, hvor han kan benytte dem til Andres Gavn som et skarpt Sværd.

Lad mig nu gjøre dig et Spørgsmaal til. Er du paa den anden Side bleven misfornøiet med din Mangel paa Skarphed? Er du kommet saa vidt, at du forstaaer, at der behøves en Od i din Tale og i dit Væsen? Altfor mange Christne lade sig nøie med en vis Sløvhed i Ord og Omgængelse. Hvor mange Prædikener høre vi ikke af virkelig fromme Mænd, og de synes dog at gaa ud paa at lade Menneskene leve aldeles uforstyrrede, saaledes som de engang ere. Hvor mange Samtaler føres, uden at den Talende tænker paa at benytte Leiligheden til at sende en skarp Pil ind i Fjendernes Hjerte. Ville vi virkelig lade Gud bruge os som tveæggede Sværd? Ere vi beredte til at bære Følgerne? Da kunne vi tilegne os de opmuntrende Ord: „Frygt ikke du Orm Jakob! Jeg haver hjulpet dig, siger Herren; se, jeg gjorde dig til en skarp, ny Tærskevogn, som haver Takker; du skal tærske og sønderknuse Bjergene og gjøre Høiene som Avner", Es. 41, 13—14. Hvad kan være uslere end en Orm; men naar Herren behøver den, kan endogsaa en Orm bruges, og Herren giver den Takker i sin Mund, for at den sikkert kan udføre sin Gjerning.

Mine kjære Venner, jeg frygter, at mange velmente Forsøg paa at være Andre til Nytte mislykkes af Mangel paa skarpe Takker i vore Redskaber. Ak, havde vi dog i Udførelsen af vort Kald som Lærere, Fædre, Mødre eller Herrer altid Maalet for Øie. Fiskeren, som udkaster sit Net, Jægeren, som opsporer Vildtet, Sædemanden, som saaer, — Alle ere fuldt optagne af deres Forehavende og tænke ikke paa andre Ting, medens vi Christne derimod ofte glemme Hovedøiemedet med vort Liv og næppe føle Smerte over, at vi ikke se nogen Frugt af vort Arbeide.

Hvad fattes os vel for at blive saadanne kraftige Redskaber i Guds Haand? Først Klarhed i vore Øiemed. Det Menneske, der vil være et skarpt Sværd i Guds Haand, bør ikke tale for at lette sin Samvittighed eller af Pligtfølelse, men for at træffe Hjertet. Han maa i Alt søge at rette sine Bestræbelser mod et bestemt Maal, saa at de Mennesker, der høre paa ham, altid kunne mærke, hvad hans Livsmaal er.

Dernæst følger Klarhed i Udtryk. Vore Ord behøve hverken at være uvenlige eller strenge, fordi de have en skarp Od. Hvis I saaledes opfatte mine Ord, at vi skulle sige bitre, onde Ting til vor Næste eller give efter for et syndigt Hang til Dadel, saa have I ikke opfattet den rette Mening med disse Udtalelser.

Hvad nytter det at stride med Sværdet i Skeden? Hvor ofte synes det ikke, som om Ordene blot vare til for at skjule vore Tanker? Hvor ofte

glemmes ei Budskabet, medens man lytter til de mange Ord?

En tredie Nødvendighed er Alvor. Den, som fremsætter Guds Riges herlige Retter for den hungrige Verden og derved fremfører Indbydelsen paa en saadan Maade, at man slet ikke kan mærke, at det er den Talende magtpaaliggende selv at nyde deraf, — kan et saadant Menneske forbauses over, at Ingen standser for at nyde Himmelbrødet med ham. Lad derimod Menneskene se, at dit Hjerte brænder af hellig Iver, at Evigheden er en Virkelighed for dig, at du lider ved at se dem fremture i deres Ligegyldighed, at Guds Ære er den allerhøieste Interesse for dig; lad dem se Alt dette, og du vil sikkert finde Nogle, som begynde at tænke, at der er Fare paa Færde.

Vi maa heller ikke glemme det lille Ord nu. Herrens Sendebud bør mindes, at det hedder: i Dag. Kongens Tjenere have ikke Tid til at opholde sig paa Veien. Hvor mangen alvorlig Prædiken eller advarende Tale lyder uden videre Virkning, fordi Sjælen lader Indtrykket udslettes og ei i dette Nu gjør Alvor af Salighedssagen. Et gammelt Ordsprog siger: „Smed Jernet, medens det er varmt", men vi lade det ofte afkøles, inden vi begynde, og finde siden, at det ikke er saa let at smede eller varme det paany. Profeten taler om Herrens Tjenere under Billedet af en blank Pil. Der findes Mennesker, som i deres Iver for at vinde Sjæle og være deres Frelser tro, ikke vogte sig for en anden Yderlighed, de tilsidesætte nemlig aldeles

christelig Venlighed og broderligt Hensyn til deres Medmenneskers Følelser. De ere bitre og tvære i Udtalelsen af Evangeliets Sandheder, og smigre sig siden med, at det er Sandhedens Sprog, fordi det er ubehageligt for Andre, og at Menneskene vende sig bort derfra af Fjendlighed mod Herren, medens det er deres egen urigtige Maade at tage Tingen paa, der maaske er den fornemste Grund; men Herren vil have blanke, fint polerede Pile i sit Kogger; med saadanne træffes bedst de vanskeligste Maal. Ingen Ord kunne være skarpere end vor Frelsers Ord, og dog ere de paa samme Tid fulde af Ømhed, Mildhed og Skaansel.

Du svarer, at din Natur er saaledes, at du maa vedblive at være, hvad Herren har dannet dig til. Nei, min Medchristen, din Natur maa omskabes af Naaden. Hvis du skærer en lille Kvist af en Busk og fæster en lille Pig i dens ene Ende, kan du maaske af Mangel paa andet bruge den som Pil paa et kort Maal. Du lader dig nøie med den og finder det overflødigt at anskaffe dig en bedre; men kom i Hu, at hver lille Ujævnhed forhindrer Pilens Hastighed gjennem Rummet og formindsker Udsigten til at træffe Maalet; hvor dygtig saa end Bueskytten er, hvor ypperlig end hans Bue, Pilen falder dog ned uden at have truffet Maalet.

Vi maa ikke gjøre Guds Gjerning saaledes, som det bedst kan træffe sig; den, som vil vinde Sjæle, bør være vis og fremfor alt bede om ret Dømmekraft, enten vi bør tie eller tale. Jeg ved vel, at Herren stundom behager at velsigne selv

vore flammende Tungers Formaninger, naar han seer, at vort Forsæt er enfoldigt, men vi bør ei rose os af vor Mangel paa en vis Nøiagtighed, fordi det engang er „vor Sædvane“.

Ak. mine Venner, lad os ikke unddrage os Herrens Afsiling, thi ellers vilde vi ikke kunne afspeile hans Billede, men blot vise vore egne Mangler. Pilen bliver blank ved Gnidning, og det skeer paa forskjellig Maade, undertiden ved Feiltagelser, undertiden ved det Mishag, som din egen Mangel paa Dygtighed skaber omkring dig, ofte ogsaa ved Berøring med andre Christne, mod hvis Eiendommeligheder det er os til Nytte at gnides enten paa den ene eller paa den anden Maade; saaledes maa den Pil afslibes, der skal blive til Pryd og Nytte i Herrens Kogger.

Tilsidst en vigtig Paamindelse, dersom du bliver en i Menneskenes Øine blank og spids Pil, som Herren kan have megen Nytte af — dersom Menneskenes Øine følge din Flugt og prise dig, da kom den skarpe, fintslebne Pils, „Apostelen Paulus'“ Ord i Hu: „Vi prædike ikke os selv, men den Herre Jesus Christus“.

Hvad gjøres der ved den bedste Pil? Den gjemmes inderst i Koggeret. Og naar den udtages, gjemmes den i Bueskyttens Haand, siden forsvinder den i Luften, dit Øie kan næppe skjælne den, og naar den har truffet Maalet, gjemmes den, og Bueskytten prises; men af den himmelske Bueskytte prises den: „Du er min Tjener, Israel! Du er den, i hvilken jeg vil bevise mig herligen;“ — og

vi skulle komme i hans Nærhed, gjemmes i hans Haand, og Ingen skal kunne drage os derud af; men han kommer snart for at kalde os til sig, og da „skulle de Retfærdige skinne som Solen i deres Faders Rige“.

Lad os mindes denne Forjættelse i det nye Aar!

Den største Magt.

(Af H. P. Nielsen, Vintersbølle.)

Der gives en Magt, saa underfuld stor,
I Verden, i Himlen, i Hjertet den boer;
En Kraft, som vi ei kan udgrunde,
Som fødes, som næres, som spirer og døer,
Som ulmer, som brænder, og luer og skær
I Hjertets de inderste Kroge.

Den Magt det er Kjærlighed, kommen fra Gud,
Vidunderlig deilig — hans herligste Bud; —
Tidt hemmelig, rolig og stille,
Opvoxet i Himlen, nedsænket paa Jord,
Udgydt til os Alle i Bibelens Ord;
Gud selv er dens eneste Kilde.

Det bedste, vi eie, er Kjærligheds Gløb,
Den hjælper og glæder i Sorg og i Nød;

Udsluk den dog aldrig i Livet.
Hvem ikke den freder og nærer paa Jord,
Han aldrig af Jesus de lislige Ord:
„Kom hid til min Glæde!“ vil høre.

I Himlen er Kjærlighed høieste Kraft,
Den reneste, klareste, yndigste Saft,
Som strømmer fra Jesus til Alle;
Og Salighedŝ fulde Maal Kjærlighed er,
Fra Himmerig Toner jo Kjærlighed bær,
Ja Himlen er Kjærlighedsriget.

Naar Verden os haaner, naar Sorger vi bær,
Naar Livet os synes saa sørgeligt her,
Lad Kjærlighed raade i Hjertet.
Tilgiv hver en Fjende, husk, Gud, han er god
Af Kjærlighed er det, han Sorgerne lod
Nedsænke sig over dit Hoved.

Saa mange la'er Ondskab og Avind faa Rum
I Hjertet, naar Verden den viser sig grum;
Men det er ei Kjærligheds-Veien.
Lid hellere Uret og Haan og Foragt,
End lade det Onde i Hjertet faa Magt
Til Kjærlighedsgløden at slukke.

Hvad nytter det for os, om Hævnen vi faa,
Kun daarlig er Glæden, og Sæden, vi saa,
Opvoxer med giftige Svampe.
Nei hellere elske vor Fjende og slaa
Med Kjærlighedsvaaben, som Straf, det vil naa
Hans Hjerte og stanse det Onde.

Elsk Gud over Alle, din Frelser, din Ven,
Paa Jorden de Kjære saa inderligt, men
Kuns ikke saa høit som Gud Fader.
I Alting lad Kjærlighed drive dit Værk,
Saa bliver du lykkelig, bliver du stærk,
Og skjænkes Guds-Freden saa herlig.

Langt sødere er det dog, visstnok for Hver
At eie i Hjertet den Fred, som vi her
Kan vinde ved Troen paa Jesus,
Og naar vi la'er Kjærlighed — herligste Frugt
Af Troen — gaa fremad i Hjertet saa smukt,
I hvor vi end færdes i Livet.

O, kjæreste Venner, lad Kjærlighed dog
I Hjertet regere, saa seire I nok
Tilsidst over alle dens Fjender.
Prøv altid at øve det Gode, hvordan
End Verden sig vender og dreier, den kan
Ei røve Guds-Freden fra Eder.

Hav Glæde i Kjærlighed; dømmer ei haardt,
Naar Broder og Søster de vende sig bort
Fra det, som er Kjærlighedsveien.
Tal hellere til dem i Sandhed og sig,
Hvor Veien den ender, hvis ikke de sig
Omvende til Herren i Tiden.

Vær gavmild og hjælpsom, hold ikke igjen,
Naar Nøden den banker paa Dør hos din Ven,
Din Broder, ja selv hos din Fjende.
Thi den, som er gjerrig og elsker den Skat,

Som Ilden fortærer en eneste Kat,
Han kjender ei Kjærlighedsvarmen.

Nei, den som har Kjærlighed, kommen fra Gud,
Fra Faderens Herlighed strømmende ud,
Han kan ikke Pengene elske.
Hans Hjerte staaer aabent, hans Pung ligesaa,
Og Ingen fra Døren vil tomhændet gaa,
Som lider og sulter hernede.

Desværre, saa lykkelig er vi ei mer,
At Kjærlighed ene maa raade os her,
Nei, Synden er kommen herneden.
Den Giften har plantet i Hjerternes Grund,
Som søger at kvæle tidt mangen en Stund
Den Kjærlighedsplante saa deilig.

Ja, derfor er Verden saa haard og saa grum,
Og Hjælpsomhed finder i Hjertet ei Rum,
Thi Kjærlighed fattes saa saare.
O, Verden, betænk dog den Dom, som engang
Vil lyde, naar Herren vil stille os an
Til Dommen den store og høie!

Vend om dog, o Verden! gjør Bod og se til,
At Kjærlighed seirer for Ondskabens Spil,
Og Synden udrives af Hjertet.
Men fremfor Alt tro paa Jesus, Guds Søn,
Det Veien til Himlen er — Alle som En
Maa samme Vei, for at udfries!

